

SYNOPSIS EVANGELICA.

SYNOPSIS EVANGELICA

EX QUATUOR EVANGELIIS ORDINE CHRONOLOGICO CONCINNAVIT
PRAETEXTO BREVI COMMENTARIO ILLUSTRAVIT
APPOSITO APPARATU CRITICO RECENSUIT

CONSTANTINUS TISCHENDORF

PHIL. ET THEOL. DR., THEOL. PROF. PUBL. ORD. HON.

Nunc iam videamus ea quae quatuor evangelistae de Christo scripserunt, quemadmodum sibi atque inter se congruant; ne quid ex hoc in fide Christiana offendiculi patiantur qui curiosiores quam capaciores sunt, quod non utcumque perlectis sed quasi diligentius perscrutatis evangelicis libris inconvenientia quaedam et repugnantia se deprehendisse existimantes, magis ea contentiose obiectanda quam prudenter consideranda esse arbitrantur.

AUGUSTIN. de consensu evangelistarum II, 1.

EDITIO IN COMMODUM ACADEMICUM REPETITA.

LIPSIAE

AVENARIUS & MENDELSSOHN

MDCCCLIV.

quod Estheris fuisse cum aliis dixi, perpauca, contra ab eo inde tempore per aliquot hebdomades plurima ab evangelistis memoriae tradita significaverim. Atvero minime nostrum est distribuere singula quemadmodum aptum nobis videatur, sed religiose observare temporum indicia ab ipsis sanctis scriptoribus facta. Atque illa quidem quae est de tempore primum pascha subsecuto reprehensio non in me sed in ipsos evangelistas valet, quorum priores tres quicquid doctor divinus ante captivitatem Johannis egisset tantum non silentio praeterisse manifestum est. Quam in rem conferatur insignis Eusebii locus hist. eccl. III, 24 (vide infra p. XXIV, § 25), ubi ex veteri quidem traditione rectissime docemur sat temporis inter baptismum Christi et captivitatem Johannis intercessisse: cuius de temporis spatio quum Synoptici praeter ieiunium et tentationem nihil retulissent, pauca certe referre placuit Johanni.

Reliquum est ut, quum librum primum editum animi fide et dilectione coniunctissimi testandi caussa ad virum miserim de ecclesia evangelica merentissimum, G. C. A. Harless, eidem hac occasione oblata deditissimum ac venerabundum animum denuo testificer.

Lipsiae pridie solemnia sacrorum instauratorum a. 1853.

Ex quo inde nascentis ecclesiae tempore quatuor evangelia summo loco haberi publicaque donari auctoritate coepta sunt, non defuere qui horum evangeliorum varietatem ad unitatem quandam evangelicam revocarent, quasi unum quoddam ex quatuor facientes. Quae res tantum abest ut ipsius ecclesiae menti repugnaverit, ut convenerit maxime: neque enim illa recepisset unquam evangelia quatuor nisi in ista varietate ipsam inesse unitatem persuasum habuisset. Sed non una omnes via duxit. Ipsi fere primi qui eiusmodi opus susceperunt differebant eo quod alter, *Tatianum* dico *Syrum* (circa a. 170.), id ipsum aggressus est ut unum conscriberet ex quatuor, etsi parum de eius ratione constat [1]), alter vero, *Ammonius alexandrinus* (ante med. saec. tert.), satis habuit uni Matthaeo pro norma delecto trium reliquorum locos vel sensus prout similitudo ferret adnexere [2]). Quae differentia non modo ad formam instituti sed etiam rationem pertinebat. Idem enim studium quum longo multorum saeculorum intervallo post illorum exemplum in ecclesia invalesceret, hoc inprimis intererat quod alteri consensum singulorum evangelistarum urgebant et si quid unus vel alter aliquo modo proprium haberet id alterum complere ponebant, unde servatis omnibus unum fieret; alteri vero in eximia quadam omnium quatuor consensione pro ea quae singulorum esset libertate non deesse quod differret dicebant. Atque alterorum quidem princeps quidam exstitit *Osiander* (a. 1537.), qui talem contexuit historiae evangelicae harmoniam ut unum omnium ordinem faceret et tamen nullius ordinem turbaret [3]). Quod ut fieri posse crederet, quum revera esset

---

[1]) Cf. *Euseb.* hist. eccles. 4, 29. ὁ Τατιανὸς συνάφειάν τινα καὶ συναγωγὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν εὐαγγελίων συνθεὶς τὸ διὰ τεσσάρων τοῦτο προσωνόμασεν. *Theodoret.* haeret. fab. 1, 20. οὗτος (ὁ Τατιανὸς) καὶ τὸ διὰ τεσσάρων καλούμενον συντέθεικεν εὐαγγέλιον.

[2]) Cf. *Euseb.* epist. ad Carpianum, quae sic incipit Ἀμμώνιος μὲν ὁ Ἀλεξανδρεὺς πολλὴν ὡς εἰκὸς φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν εἰσαγηοχὼς τὸ διὰ τεσσάρων ἡμῖν καταλέλοιπεν εὐαγγέλιον, τῷ κατὰ Ματθαῖον τὰς ὁμοφώνους τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικοπὰς παραθείς.

[3]) Cf. Harm. evang. praef. pag. 5. *Contexui enim ex quatuor evangelistis unicam perpetuam sibique aptissime undiquaque cohaerentem historiam, ea diligentia atque industria, primum ut nullius verbum ullum omiserim, de meo autem nihil omnino praeter quasdam particulas coniunctivas easque paucissimas addiderim .... postremo ut nullius ordinem inverterim, sed unumquemque eodem quo ipse scripsit ordine, excepto uno tantum Matthaei loco* (vide Elenchum libri primi cap. 47 et 48.), *inseruerim: ita tamen ut nihilominus ubi revera eadem scribunt concurrant sibique ubique ad amussim consentiant. Id quod duplici ratione consequutus sum: una quod cicatrices, ubi a singulis aliquid consulto est omissum et quasi exectum, diligenter investigatas aliorum verbis commode inserendis iterum diduxi: altera quod ea quae superiorum seculorum theologi satis imperite confuderant et pro iisdem acceperant, iterum distinxi eaque diversa esse idoneis argumentis edocui.*

ultra posse, perversa quaedam de divina evangelistarum inspiratione opinio fecit. Nihilominus Osiandri exemplum illius aetatis hominibus tantopere placuit ut multi fideliter eius vestigiis insisterent; quid quod mox ipsum magistrum superarunt, quum quas duas ille historias easque solas, alteram de evulsis spicis, alteram de sanata manu arida, apud Matthaeum extra contextum positas concessisset, eas triginta fere annis post *Molinaeus* et *Codomanus*, perfectae constantiae caussa, pro diverso Matthaei et Lucae Marcique ordine ipsa re diversas propereaque bis diversis quidem locis in harmonia exhibendas esse duxerunt. Quorum a ratione antiquitatem satis dissensisse, testis est *Augustinus*, qui in libris iis quatuor quos de consensu evangelistarum scripsit multo maiorem singulorum libertatem in tradendis Christi rebus fuisse statuit, neque, ut exemplo utar, ad Osiandri modum novem [1]) Petri abnegationes recensuit sed tres [2]). Quam Augustini rationem post mille fere annos recepit *Gerson*, vir magnus ipsaque aetate qua vixit maior, qui [3]) evangelistas, quippe non mutua conspiratione sed divina inspiratione locutos, concordissimam quandam dissonantiam efficere ingeniose dixit, distincto triplici narrationis ordine, rei gestae, anticipationis, rememorationis.

Postea utrorumque ratio, quum Gersoni sana et docta tum Osiandri affectata et perversa, propagata atque exculta est a pluribus. Quorum in numero eminent *Calvinus, Chemnitius, Bengelius*, a Gersoni illi quidem partibus stantes. Fuerunt etiam qui, ut *Iansenius*, utramque viam commiscerent. Tamen vero tot pericula, in quibus saepe instituti quam perficiendi ratio praestabat, non alium eventum habuerunt quam ut, quo tempore non solum iudicandi sed etiam dubitandi licentia viros orbis Christiani doctos occupabat nec fere nisi qui libros sacros ad communem legem humanam exigendos dicebat sapere videbatur, de harmonia evangeliorum plerique desperandum putarent, atque satis haberent si comparationis instituendae caussa exegeticae atque criticae trium priorum evangeliorum loci gemini cum Iohanneis paucis iuxta positi ederentur. Ad quod evangelicarum synopsium genus etiam illa vim habebant quae de trium priorum evangeliorum origine mutuaque ratione ab eodem fere inde tempore, i. e. post medium saeculum decimum octavum, apud theologos disputari solebant.

Iam quid fecit aetas nostra, tot laborum tantaeque omnium saeculorum doctrinae heres? Non de harmonia evangeliorum, sed de ipsis evangeliis desperatum est — ne nimium dicam — a multis. Qua in re terribilis quaedam con-

---

1) Cf. Harmon. evang. Basil. 1561. fol. 127. verso.

2) Augustinus multus est in tractanda trina Petri negatione l. l. III, 22—26.

3) Cf. concordia evangelistarum sive monotessaron in opp. tom. IV. p. 90 sq. Hagae Comitum 1728. ubi est *Quis enim nesciat spiritum Christi potuisse sub uno eodemque penitus verborum sententiarumque contextu tradidisse gestorum suorum verborumque salutarem historiam? Sed cum magno sacramenti mysterio sibi placuit sub quadam concordissima (si ita dici possit) dissonantia mentes fidelium commovere ad humiliorem vigilantioremque nec non multipliciorem investigationem veritatis, palamque fieret quatuor evangelistas non mutua conspiratione sed divina inspiratione fuisse locutos.*

stantia vel potius progressio est, quod quae diversa atque inter se inconvenientia dudum visa sunt, ea tandem, quum aut unum aut nullum esse iuberentur, a vero aliena iudicarunt. Sed, ut fere fit, ex tanta fidei clade nova fidei vis novusque studii evangelici vigor prodiit. Hoc quum multis multorum laboribus, tum eo nuper est probatum quod plures harmoniae evangelicae opus spretum atque abiectum revocarunt nec mediocriter promoverunt. Prae ceteris *Carolus Wieselerus* viam eiusmodi iniit quae ad veros eventus, ad maiorem omnibus priorum studiis probabilitatem duceret. Quod etsi plane sentio, tamen haud pauca sunt quibus ab eo mihi discedendum videbatur. Quae ut et ipsi et aliis, qui nec pietatem affectant sine severo studio nec doctrinae laudem sine pietate appetunt, non prorsus improbentur vehementer opto.

Ad huius autem operis studium ut me conferrem, tum in caussa erat quod persuasum habebam, ordinem omnium posse inveniri eiusmodi qui nec singulis auctoribus vim faceret et unitatem efficeret tantam quanta ad salvam evangelii fidem satis esset, unde multum proficerent vitam Iesu diligenter percepturi; tum vero quae locorum geminorum ex criticis meis legibus ratio esset, ante oculos ponere cupiebam: id quod etiam de evangeliorum origine et necessitudine quaerentes adiuturum sperabam.

Scriptores potiores qui in conscribenda evangeliorum harmonia vel synopsi operam collocarunt fere hi sunt. [1])

Tatianus Syrus. Opus quod scripsit, τὸ διὰ τεσσάρων, dudum periit. Cf. supra pag. VII.

Item *Theophilus antiochenus*, Tatiani aequalis, harmoniam evangelicam composuisse videtur. Ab Hieronymo enim ep. 151. ad Algas. quaest. 5. «quatuor evangelistarum in unum opus dicta compingens ingenii sui monimenta reliquisse» dicitur. Praeterea vero nihil de eo opere posteritati traditum est.

De *Ammonii alexandrini* synopsi evangelica expositum est supra pag. VII. Ipsa periit [2]); sed conformavit ad eam *Eusebius caesariensis* [3]) decem canones suos, qui pariter atque Ammonii sectiones in codices plerosque et graecos et latinos transierunt.

---

[1]) Curiosiores scripta huius generis longe plura discere possunt ex Fabricii bibliotheca graeca, ed. Harles, tom. IV. p. 880 sqq. Item plura affert atque paucis illustrat Ebrard: Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte. 1850. p. 49—65.

[2]) Frustra est quod viri docti Ammonii vel etiam Tatiani harmoniam evangelicam in latinis codicibus, ut sangallensi et fuldensi, invenisse sibi visi sunt. Qua de re vide quae recte iam du Pin in editione opp. Gersoni Hagana IV. p. 87. adnotavit. Item cf. Lachmanni N. T. 1842. p. XXVIII sq. Hanc evangeliorum harmoniam latinam Hieronymo posteriorem iam pridem publicatam nuper adiecta translatione veteri francica edidit J. A. Schmeller. Viennae 1841.

[3]) *Idem* ab Hieronymo in catalogo scriptorum eccles. cap. 81. librum περὶ τῆς τῶν εὐαγγελίων διαφωνίας scripsisse perhibetur. Pertinet huc etiam *Hesychii hierosolymitani* συμφωνία εὐαγγελική, cuius epitomen Cotelerius exhibuit in Monum. eccles. gr. tom. III. sub titulo συναγωγὴ ἀποριῶν καὶ ἐπιλύσεων.

Augustini libri IV de consensu evangelistarum fere toti sunt in constituenda quadam evangeliorum harmonia. Nec praetereundus est *Epiphanius,* qui haeresium libro II. plura de chronologia evangeliorum et narrationum evangelicarum ordine scripsit.

Gerson: Concordia evangelistarum sive Monotessaron. Vide Opp. Gersoni editionis Haganae tom. IV.

Osiander: Harmoniae evangelicae libri IV graece et latine, Basileae 1537. etc.

Iansen: Concordia evang. Lovan. 1549. (recentissime repetita Mechl. 1825.)

Calvin: Harmonia ex tribus evangelistis composita, adiuncto seorsum Ioanne. Genev. 1553. etc.

Molinaeus: Collatio et unio quatuor evangelistarum. Parisiis 1565.

Codomanus: Harmonia evangeliorum. Norimb. 1568.

P. Crell: Monotessaron evangelicae historiae, germanice et latine. Vitemb. 1566.

Chemnitii harmonia quatuor evangelistarum, quam P. Lyserus et I. Gerhardus, is continuavit, hic perfecit. Hamb. 1704. Tomi III. (Tomus primus ipsius Chemnitii studiis debetur ac primum prodiit curante P. Lysero Francof. 1593.)

Calixti quatuor evangelicorum scriptorum concordia Halberst. 1624. ex eius dictatis ipso invito edita est.

Cartwright: Harmonia evang. Amstelod. 1627.

Lightfoot: Harmony, chronicle and order of the N. T. Lond. 1655. (Harmonia, ordo et chronicon N. T. Ultraj. 1699. Item iam antea, Lond. 1644.)

B. Lamy: Harmonia sive concordia quatuor evangelistarum. Par. 1689. Comment. (cum apparatu chronologico et geographico) in harmoniam etc. Par. 1699.

Clericus: Harmonia evangelistarum, cui subiecta est historia Christi ex quatuor evang. concinnata. Accesserunt dissertationes etc. (Lugd. Batav. 1700. In his edita est diss. de potioribus harmoniarum evangelicarum scriptoribus.) Amstel. 1699.

Rus: Harmonia evangelistarum ita adornata ut investigata sedulo textus cohaerentia nullus versus sive traiiciatur sive praetereatur sine brevi ac succincta explicatione. Ien. 1727 sqq.

Bengel: Richtige Harmonie der vier Evangelisten. Tübingen 1736. etc.

Macknight: Harmony of the four Gospels, in which the natural order of each is preserved. Lond. 1756. etc.

Newcome: Harmony of the Gospels, in which the original text is disposed after le Clercs general manner. Dubl. 1778. (Andover 1814. 1834.)

Griesbach: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae, una cum iis Ioannis pericopis quae historiam passionis et resurrectionis I. Chr. complectuntur. Halis Saxon. 1776. etc.

J. White: Diatessaron. Oxonii 1800.

Planck: Entwurf einer neuen synoptischen Zusammenstellung der drei ersten Evangelien. Göttingen 1809.

De Wette et *Lücke:* Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae cum parallelis Ioannis pericopis. Berol. 1818. 1842.

Matthaei: Synopse der vier Evangelien. Göttingen 1826.

M. Roediger: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae cum Ioann. pericopis parallelis. Halis Saxon. 1829. (1839.)

Clausen: Quatuor evangeliorum tabulae synopticae. Iuxta rationes temporis quoad fieri potuit composuit etc. Havniae 1829. *Idem* nuperrime edidit (commentarium synopticum in tres priores evangelistas) Fortolkning af de tre förste Evangelier. Kjöbenhavn 1848.

Townsend: The N. T. arranged in chronological and historical order, in such manner that the Gospels, the Epistles and the Acts may be read as one connected history. The Gospels on the basis of the Harmonies of Lightfoot, Doddridge, Pilkington, Newcome and Michaelis — the account of the resurrection on the authorities of West, Townson and Cranfield etc. Lond. 1825. etc.

Chapman: A greek harmony of the Gospels, in which the arrangements of Newcome, Townsend and Greswell are incorporated. Lond. 1836.

Reichel: Quatuor sacra evv. in pericop. harm. chronologice ordinatas dispertita. Prag. 1840.

Gehringer: Synoptische Zusammenstellung des griech. Textes der vier Evangelien. Tübing. 1842.

Friedlieb: Quatuor evangelia sacra in harmoniam redacta. Textum cum codice Ephraemi Syri regio [1]) nunc demum accurate contulit et variis lectionibus tum aliorum cdd. tum vulg. editionis recentiorumque editionum praestantissimarum adiectis recognovit. Vratisl. 1847.

Cf. etiam *Paulus:* Exegetisches Handbuch über die drei ersten Evangelien. (Heidelb. 1841. etc.) *Glöckler:* Die Evangelien des Matthaeus, Marcus und Lucas in Uebereinstimmung gebracht und erklärt. Frankf. 1834. *Lachmannus* in Stud. et Crit. 1835. III. p. 570 sqq.: De ordine narrationum in evv. synopticis (item N. T. tom. II. 1850. p. XIV sqq.). *Gelpke:* Ueber die Anordnung in den synopt. Evangelien. Sendschreiben an K. Lachmann. Bern 1839. *Köllner:* Synopt. Tabellen über die drei ersten Evangelien. Giessen 1849. *H. Ewald:* Die drei ersten Evangelien übersetzt und erklärt. Göttingen 1850.

Krafft: Chronologie und Harmonie der vier Evangelien. Aus seinem Nachlass herausgegeben von Burger. Erlangen 1848.

Robinson: A harmony of the four Gospels in greek. Boston 1845. (Eadem harmonia post prodiit Londini anglice versa.)

K. Wieseler: Chronologische Synopse der vier Evangelien. Ein Beitrag zur Apologie der Evangelien und evang. Geschichte vom Standpuncte der Voraussetzungslosigkeit. Hamburg 1843.

---

1) i. e. ex editione mea codicis Ephraemi.

Ebrard: Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte. 2. Aufl. Erlangen 1850. (1. Aufl. 1841.) Huc confer *Bleek:* Beiträge zur Evangelien-Kritik. Berl. 1846.

Propediem prodibunt:

Anger: Synopsis evangeliorum Matthaei Marci Lucae cum locis qui supersunt parallelis literarum et traditionum evangelicarum Irenaeo antiquiorum. Ad Griesbachii ordinem concinnavit, prolegomena, selectam scripturae varietatem, notas, indices adiecit. Lipsiae.

W. Stroud: A new greek harmony of the four Gospels. Lond. Bagster and Sons. Specimen nuper editum (desumtum ex Mt 26 sq. Mc 14 sq. Lc 22. Ioh 18 sq.) quavis pagina sex columnas habet: quatuor extremis textus quatuor evangelistarum, quemadmodum alter alteri respondet positus est; prima vero textus harmonisticus, si ita dici licet, sive textus ab ipso auctore ex quatuor evangelistarum locis parallelis compositus. Quod ita facit ut ea potissimum verba eligat quae universos repraesentare videantur. Quae quidem unde desumta sint, indicatur secunda columna. Haec harmoniae ratio a quodam Osiandrismo pendere videtur: id quod etiam ex specimine apparet inserto libro eiusdem auctoris doctissimi: A treatise on the physical cause of the death of Christ (Lond. 1847.) pag. 446—461. Quo loco quum negationes Petri pertractat, distinguit septem, quatuor imperfectas, tres perfectas. Quam ad rem cf. supra pag. VIII. nota 1.

Iam breviter dicendum est de legibus quas in constituendo rerum evangelicarum ordine observandas duximus.

Quatuor apostoli non sine divini spiritus auxilio quatuor composuere evangelia, quibus Iesum esse Christum ex ipsius vita probarent. Hoc ratum est, etiamsi non praesumitur singula eos chronologico ordine conscripsisse. Quid enim si ex re visum fuerit similia quaeque componere quo maiorem coniuncta vim haberent, vel si aliud in caussa fuerit ut ratio temporis aut ordinis rerum gestarum non summo loco poneretur? Ac tamen si quis alicuius vitam descripsit, per se non est quod eum singula aliter atque ex quo gesta sunt ordine tradidisse putemus.

Quae quum ita sint, videndum est num evangelistae aliquid eiusmodi praeceperint ex quo libros suos pensari vellent; sin minus, an ex ipsis evangeliis manifestum fiat utrum auctores ex ordine omnia scribere voluerint nec ne.

Atque illud quidem in neminem quadrat nisi in Lucam. Is enimvero initio evangelii sui propositum sibi esse dixit *παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς γράψαι.* Quibus de verbis frustra esse videtur quod nuper in varias partes disputarunt: quippe enim alium sensum aptum non habent nisi quo significant, Lucam ex ordine i. e. ex eo quo gesta sunt ordine narraturum se omnia professum esse. Quod quum ex *καθεξῆς* adverbii significatu tum ex loci contextu comprobatur. *Καθεξῆς* enim, compositum ex *κατά* et *ἑξῆς*, idem quod

κατὰ τὸ ἑξῆς (quod ipsum apud Diodorum 13, 84. et alibi legitur) ac non ita diversum a simplici *ἑξῆς*, *secundum seriem*, *deinceps* significare, nemo negat. Dici autem et de tempore et de loco [1]), satis docent exempla in Thesauro linguae graecae Stephaniano (Parisiis 1829 sqq.) sub *ἑξῆς* et *καθεξῆς* et in aliis libris allata. Dicitur etiam sensu translato vel logico, quemadmodum *τὸ ἑξῆς* grammaticis est verborum ordo sive continua series. Cf. ibidem. Eminere vero temporis notionem quum apud alios tum apud Lucam, apud quem ex sacris scriptoribus solum *ἑξῆς* et *καθεξῆς* adverbia leguntur, perspicuum fit inde quod *ἡ ἑξῆς* de die sequenti usurpatum plane in communem usum abiit. Cf. Luc. 7, 11. Act. 21, 1. 25, 17. 27, 18. Quo ex genere etiam est *ἐν τῷ καθεξῆς* Luc. 8, 1. Iamvero loco evangelii 1, 3. [2]), ubi Lucas de narratione rerum in ipsis gestarum agit (*ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων*), quam tandem seriem is ad quem liber missus est intelligere poterat nisi earundem rerum gestarum? Aliud esset si de philosopho ageretur *καθεξῆς* locuturum se professo. Accedit quod verba apposita *παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς* explicationem nostram omnino confirmant. Eo enim magis ordo observatur rerum si ab ipso earum initio exorditur narratio. Quae quidem adverbii *καθεξῆς* explicatio ut gravis est in adornando rerum evangelicarum ordine, ita obliviscendum non est, quod ex ipsius verbis discimus, Lucam non interfuisse rebus quas tradit, sed ut cum historica accuratione eas traderet operam dedisse.

Quaeritur autem an hanc de consilio Lucae sententiam evangelii ratio confirmet. Confirmat *primum* eo quod Lucas isque solus accurate dicit in quod eius quo vivebat aevi tempus res vitae Iesu gravissimae inciderint. Cf. 2, 1 sq. 3, 1 sq. 3, 23. Nimirum quod istae Lucae definitiones nobis non satis planae sunt, id non ad evangelistae pertinet diligentiam, cui sine dubio videbantur planissimae. *Porro* tota narrationis series apud Lucam in certos quosdam temporis terminos, plerumque — quod plane ex usu est Iudaeorum — in hebdomades (*σάββατα*) descripta est. Qua de re singulatim post videbimus. Inprimis quidem magnam gravitatem habet *σάββατον δευτερόπρωτον* 6, 1. *Denique* quanta Lucae fides sit in rebus Christi gestis ex ordine conscribendis, inde intelligitur quod passim id ipsum haud obscure significat, ordinem se nescire.

---

[1]) Ita etiam Act 18, 23.

[2]) Huic loco quod usum adverbii καθεξῆς attinet locum Act. 11, 4. (ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων) consimilem esse vult *Ebrardus* Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte p. 116. Quod non nego; sed locus non cum Ebrardo explicandus est, negante καθεξῆς ἐκτιθέναι quum dicatur Petrus, apte opponi posse expositionem non chronologicam. Mavult ille abruptam, brevem opponi, quum Petrus ex professo et secundum seriem exponat quomodo ad sententiam pervenerit suam. At id ipsum quod dicit, Petrum secundum seriem exponere, quo tandem modo factum est nisi quod Petrus exponendo ordinem rerum actarum accurate est secutus? Ea in re notio ordinis chronologici etsi non pariter eminet atque ubi de historia longiore agitur, tamen non prorsus periit. Similiter Act. 3, 24., ubi est τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, οἱ καθεξῆς prophetae dicuntur quemadmodum tempore sese exceperunt.

Atque haec quidem de Luca. Ad hunc autem Marcus propius Matthaeo accedit, quum totus fere sit in consignanda rerum gestarum serie, posthabitis sermonibus, ad quos tradendos in certamque formam redigendos haud exigua Matthaei cura pertinebat. Praeterea in utroque ut multa laxiore vinculo connexa et tempore non definito tradita sunt, ita saepe eiusmodi inveniuntur quae ordinis rationem minime neglectam demonstrent [1]. Quae si recte a nobis dicta sunt, multo maiorem illa quidem perspicuitatem habitura ubi de singulis visum fuerit, consequitur inveniri in omnibus tribus prioribus evangelistis quae ad constituendum historicum evangelii ordinem faciant, dissentientibus vero singulis Lucam reliquis anteponendum videri. Quamquam hoc non eam vim habet ut non singulis locis iis ubi unus vel alter differt omni sit cura circumspiciendum uid maxime probabile sit.

Restat ut de Iohanne dicamus. Is nihil quidem eiusmodi de evangelio suo profitetur quale de suo professum vidimus Lucam; sed tantopere quae refert omnia ad temporis rationem constituit ordinavitque [2], ut se certissimum historiae evangelicae ducem praebeat. Iamvero quum quae tempora Iohannis evangelium complectitur non prorsus cum iis convenire videantur in quibus describendis pariter versantur priora tria, inprimis id agendum erit ut Iohannem inter et Lucam quae ratio sit quaeramus, utrumque vero coniunctum quoad fieri possit sequamur.

Quid vero dicemus si non singula omnia inter se tantum concordant ut omnes videri possint recte narrasse, errasse nullus? Vindicanda utique apostolis ea est libertas qua quae vel comperta maxime haberet quisque vel ex re esse sua iudicaret, ea perscriberet maxime. Ut vero diligentia maxima summaque religione ac pietate conspicui sunt sanctissimi apostoli, ita quae humanum in modum scripta reliquerunt ad humanam iudicanda sunt normam: nisi quod summo studio cavendum est ne plus quam illi nobis ipsi sapere videamur, neve si quid parum intelligimus id apostolicae potius negligentiae quam nostrae tribuamus ignorantiae. Interpretis enimvero verecundia saepe fit ut propior veri sit quam docta scientia. Evangelistarum autem nullum prius quam elapsis ali-

---

1) Apud Matthaeum e. c. cf. 8, 1. καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους 8, 5. εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καφαρναούμ 8, 14. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου 8, 23. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον 8, 28. καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν 9, 1. καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν 9, 9. καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν 9, 18. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς 9, 26. καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ 9, 32. αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων etc. Item apud Marcum 1, 14. καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην 1, 16. καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν 1, 21. καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν 1, 29. καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον 1, 32. ὀψίας δὲ γενομένης 1, 35. καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν etc.

2) Cf. 2, 13. καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα 5, 1. μετὰ ταῦτα ἦν (ἡ) ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων 6, 4. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα 7, 2. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία 10, 22. ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις 12, 1. ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα etc. Item 1, 29. τῇ ἐπαύριον βλέπει 1, 35. τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει 1, 44. τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν 2, 1. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο etc.

quot post mortem Iesu decenniis scripsisse probabile est. Porro unus Iohannes, qui quum ad summam senectutem pervenisset evangelium litteris mandasse ab omnibus semper creditus est, rebus quas tradit ipse interfuit; Lucas et Marcus toti ab aliorum pendent testimoniis; Matthaei vero auctoritas caute circumscribenda est propterea quod, teste antiquitate Christiana universa, non tam ipsum legimus quam antiquissimum eius interpretem [1]. Hinc, nisi evangelistas ab humana ratione alienos ponamus, non potuit fieri quin multa libere narrarent varieque differrent in multis. Propsettereaque in componendis iis quae similiter ab illis relata sunt videndum est ne facile pro relationum varietate diversas relatas esse res statuamus, praesertim ubi de factis potius quam de verbis quaeritur. Dicta scilicet facilius quam facta repetuntur [2].

Antequam autem quo singula se ordine excipiant perscribamus, breviter attingamus quaestiones quae sunt de anno Christi natali, de anno quo prodiit in publicum, deque temporis spatio per quod divini doctoris munus sustinuit.

Loci inprimis quatuor ad definiendum annum Christi natalem adhibentur. *Primus* est Lc 2, 1. in quo est, Mariam Bethlehemi partum edidisse quo tempore Caesar Augustus universum orbem describi iussisset. *Altero* Mt 2, 2. de stella Messiae refertur qua duce magi ex oriente ad infantem recens natum venerint Bethlehemum. *Tertio* Mt 2, 1 sqq. traditur nascente Christo Iudaeam rexisse Herodes Magnus Christique interficiendi caussa caedem infantium Bethlehemiticorum imperasse. *Quarto* Lc 1, 8. legitur Elisabetam uxorem Zachariae Iohannem baptistam concepisse quo tempore classis Abia sacerdotio fungeretur [3]. Accedunt praeterea loci duo, Lc 3, 1 et 23., quum ab eo tempore quo Iohannes baptista et ipse Iesus in publicum prodierunt concludant ad illud quo uterque natus sit.

His ex omnibus quid certi efficere liceat, iudicandum est ad magnam opinionum varietatem, quarum quaeque ab uno vel altero horum locorum auctoritatem repetit. Certum illud est, Iesum Christum non posse natum esse post Herodis mortem, quae evenit, ut luculenter testatur Iosephus [4], brevi ante dies festos paschales anni 750. Unde clarum fit, Dionysium Exiguum (saec. 6.), quem postea fere totus orbis Christianus secutus est, aeram Christianam non debuisse ab anno urbis 754. inchoare: saltem enim quatuor annis ante natus est Christus.

---

1) Hac de re nuperrime probabiliter commentatus est *Ebrard:* Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte p. 762—789. Ibidem p. 767 sq. rursus probatum est, τὰ λόγια κυριακά, quae celebri Papiae loco apud Eusebium hist. eccl. 3, 39. a Matthaeo litteris mandata dicuntur, non ad Schleiermacheri modum accipienda esse.

2) Omnino probo quae de hac re in universum disserit *Ebrard* l. l. §. 19. p. 69—77.

3) Ad viros doctos de hac re commentatos quos S. V. Winerus citat Biblisches Realwörterbuch pag. 561. inprimis adde Wieselerum, Chronologische Synopse p. 140—145.

4) Ioseph. Antiqq. XVII, 8, 1. 9, 3. XIV, 14, 5.

Qua de re quum hodie tantum non inter omnes convenerit, tum in varias partes discedunt quaerentes quamdiu ille ante mortem Herodis natus sit. Plura quidem ac docta argumenta sunt quibus ductus nuper Wieselerus sic existimavit, mensibus iis qui festum paschalem anni 750. proxime praecedunt videri Christum natum esse [1]), ita ut inter diem natalem Christi et Herodis obitum vix duo menses intercesserint. Quod vehementer dubito an Matthaei et Lucae narrationibus conveniens sit. Ut enim et Lucam et Matthaeum sequare coniunctos, magi ex oriente non ante sed post quam Christus in templum deferretur Bethlehemum advenisse putandi sunt. Porro parentes cum infante in Aegyptum fugerunt ibique commorati sunt usque dum mortuo Herode ab angelo reverti iubebantur. Haec quum per se spectata eiusmodi sunt ut duorum mensium spatio absolvi vix ac ne vix quidem possint; tum vero ab evangelista ita narrantur ut mors Herodis fugam Iosephi statim excepisse existimari nequeat [2]). Tamen nec id praetereundum est, quo breviori tempore quae Iesu infanti teste Matthaeo acciderunt comprehendi doceantur, eo facilius Lucae de iisdem rebus silentium explicandum videri (cf. Lc 2, 39.).

Altera quaestio est de anno quo Iesus in publicum prodierit. Hunc ad inveniendum inprimis valet Lc. 3, 1. Quo loco quem annum Lucas indicaverit, vix dubium esse potest, quamquam a multis vocatum est in controversiam [3]). Longe plerisque enim annus Tiberii decimus quintus a mense Augusto anni urbis 781. usque ad eundem mensem anni 782. fuisse recte visus est. Multo vero magis nuper in controversia esse coepit quid facti Lucas in eum annum incidisse dixerit. Postquam enim semper omnium fere [4]) consensu Iohannes baptista eo anno prodiisse creditus est, Wieselero aliter nuper visum est: putat enim a Luca eo loco indicari quando Iohannes missus sit in carcerem; quippe a quo tempore ea publicae Iesu vitae pars inceperit quam fere solam et Lucas et Matthaeus cum Marco evangeliis suis tradiderunt. Cf. Chronologische Synopse pag. 192—200. Quam Wieseleri sententiam praeter alios nuperrime Ebrardus improbavit. Equidem non possum quin assentiar Wieselero. Quod quum uni-

---

[1]) Quaestionem de mense Christi natali institutam his ille verbis concludit Chronol. Synopse p. 150: Wir sehen uns daher schliesslich zu der Entscheidung veranlasst, dass unter den Monaten der Schluss des December, der Januar und Februar in Betracht zu ziehen sind, von denen indess der December die wenigste, der Januar eine grössere, der Februar die entschieden grösste Wahrscheinlichkeit für sich hat.

[2]) Praeterea traditio in libris apocryphis quibusdam veterrimis itemque apud patres multos celebrata non menses sed annos aliquot inter tempus quo Iesus natus est et parentum reditum in Galilaeam intercessisse ponit. Nimirum multo plus ad apocrypham de infantia Iesu traditionem Matthaeus quam Lucas valuit.

[3]) Id nuperrime factum est a cl. *Seyffartho* in Chronologia sacra, contra quem vide doctam *Angeri* disputationem in diem Theilii cl. festum, 24. m. Sept. a. 1848. scriptam: Zur Chronologie des Lehramtes Christi. 1. Abthl. Die chronol. Data bei Lucas III, 1.

[4]) Excipiendus est *Sanclemente* (a societate Iesu). Cf. eius Exercitatio chronologica, annexa operi eius de vulgaris aerae emendatione, Romae 1793. Qua de re vide Wieselerum Chronol. Synopse p. 196 sq.

versae chronologiae evangelicae ratio, quam infra accuratius videbimus, tum pondus suadet argumentorum a contextu petitorum. Quae breviter recensebo, etsi fere nihil habeo quin iam a Wieselero sit dictum.

Primum quae 3, 1 usque 20. leguntur cohaerent arctissime unamque quasi narrationem efficiunt cuius caput est illud quod extremis verbis traditur. Cui sententiae non opponi potest Lucam statim paucis complexum esse totam Iohannis praecursionem: hoc enim si voluisset, debuisset utique usque ad eius mortem pergere, quam demum 9, 7 sqq. refert. Neque magis prorsus geminus est Lucae locus 3, 3—17. locis Matthaei 3, 1—12. et Marci 1, 1—8. Eorum enim quae utrisque locis habentur quum inde orta est similitudo quod Iohannes eam quae inter semetipsum et Christum esset rationem omnino certa quadam forma videtur significare solitus, id quod loco Ioh. 1, 19—28. egregie confirmatur, quem de ipso baptismo Christi nemo recte explicuerit; tum vero mirum non est si Lucas, ut praepararet quod vel maxime referre vellet, Iohannem ab Herode captum esse, ea potissimum ex fontibus suis verba hauserit quae totam eius rationem optime pingerent, etsi non unice ad ultimum praedicationis tempus spectabant, quemadmodum eadem fere a Matthaeo et Marco trahebantur ad initium. Accedit, idque grave est, quod idem Lucas Act. 13, 25. eundem Iohannem «quum compleret cursum suum» [1]) in modum similem atque nostro loco locutum facit. Deinde loco Act. 10, 37., quocum ex iusta interpretatione coniungere licet 1, 22. 13, 24., non abusus est Wieselerus ut demonstraret, consuevisse Lucam a finita Iohannis praecursione ipsius Christi divinam praedicationem repetere. Nimirum captivitas Iohannis apud Lucam itemque Matthaeum et Marcum id potissimum momenti habet ut inde ipse Christus divinum se doctorem profiteatur: certe enim post illud demum tempus publice eum docere per Galilaeam faciunt, indeque praemissis paucis publicam eius vitam continua serie tradunt. Unde una intelligitur qui factum sit ut Lucas cum tanta historici accurratione quando ea res evenisset indicaret [2]).

His quae fere Wieseleri sunt unum adiungam contra eos qui loci Lucae 3, 3—17. eandem atque Mt 3, 1—12. Mc 1, 1—8. rationem esse contendunt. Diversos enim hos esse locos etiam inde probatur quod Lucas versibus 21 et 22. non ut Mt 3, 13—17. Mc 1, 9—11. Christi baptismum narrat, sed tantum quid in eo mirabile et coeleste acciderit notat. Hoc igitur pariter atque ea quae sequuntur 3, 23 — 4, 13. eiusmodi sunt quae ipsi ordinatae plane atque con-

---

[1]) Verba enim ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον omnino in finem liberae praedicationis Iohannis quadrant. Sequuntur autem haec ἔλεγεν Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.

[2]) Scilicet iis qui Lc 3, 1. ad initium praedicationis Iohannis baptistae pertinere dicunt dudum iure mirum est visum quod evangelista per totam Iesu vitam nihil aliud tam accurato temporis indicio notaverit.

tinuae narrationi de rebus Iesu gestis divini doctoris munus professi, quae quidem capite quarto inde a versu 14. incipit, praemittantur. Ab hoc inde loco, i. e. a captivitate Iohannis [1]), gemina trium priorum evangelistarum ratio orditur, postquam consimilia liberiorem in modum praeposuerunt.

Iamvero si Lc 3, 1. anno urbis 782. (a mense Augusto 781. usque mensem Augustum 782.) tempus indicatur illud quo Iohannes captus est proptereaque Iesus Iudaea relicta publice docturus in Galilaeam abiit, quaeritur an inde liceat ad id concludere quo primum in publicum proditurus ab Iohanne baptizatus est. Hoc ita fit ut cum Luca Iohannem componamus. Iohannes enim postquam 1, 19. testimonium baptistae attulit, redditum sine dubio post Iesu baptismum ad quem respicitur, 2, 13. commemorat festum paschale quod Iesus Hierosolymae obiit, itemque alterum 6, 4; quod quum instabat, quinquies mille homines mirabili modo a Iesu satiati sunt. Eadem res a Luca 9, 10 sqq. narratur. Inter quem locum et 4, 14. (de itinere Iesu in Galilaeam) non plus quam aliquot hebdomadum intercedit spatium, ut infra videbimus. Quod si est, inter pascha quod Iohannes 2, 13. commemorat et illam Iesu profectionem in Galilaeam Lc 4, 14. fere annus elapsus est. Incidit autem illud pascha in annum urbis 781. (exeunte mense Martio); quod ea quae Iohannes 1, 19. de nuntiis synedrii ad baptistam missis refert tribus vel quatuor hebdomadibus praecedere, facile computari potest [2]). Non item clarum est quanto tempore post Iesu baptismum nuntii synedrii ad Iohannem venerint. Certe ieiunium quadraginta dierum ex auctoritate trium priorum evangelistarum interponendum est. Addit praeterea Wieselerus (cf. l. l. p. 258.) spatium quinque vel septem mensium, de quo nihil nobis innotuerit. Quod dubito an recte. Permirum enim esset Iesum baptismo solemniter imbutum ieiunioque quadraginta dierum functum iam nihil prorsus per septem fere menses fecisse quod inprimis memoratu dignum esset. Accedit quod Iohannes 2, 11. id ipsum dicit, miraculum certe primum perpetrasse Iesum in nuptiis Canae factis. Contra, ut plane dicam id quod sentio, maxime consentaneum est statim vel brevi post quam Iesus ieiunasset accidisse ea quae Iohannes narrat. Quae sententia quum iis confirmatur quae baptista eo tempore de Iesu dixisse a Iohanne perhibetur, tum eo quod egregie cum more convenit Iohannis, a Synopticis quos dicunt iam tradita saepe non repetentis sed supplentis. Quum enim illi baptismum cum ieiunio tradidissent, iam ipse ad illum

---

[1]) Lc 4, 14. Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Mt 4, 12. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Mc 1, 14. Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Quibus locis inter se comparatis apparet quantopere Lc 3, 20. (ὁ δὲ Ἡρώδης) προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν καὶ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ cum 4, 14. cohaereat.

[2]) Cf. Ioh. 1, 29. Τῇ ἐπαύριον 1, 34. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει 1, 44. Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν 2, 1. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο 2, 12. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναούμ – – καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας 2, 13. Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τ. Ἰουδ. καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα.

respiciens historiam orsus est ubi interrupta erat. Quodsi denique eo tempore non ipsum quoddam publicarum Iesu actionum initium locum habuisset, nescio an Iohannes diem ex die numeraturus fuisset.

Ex his quid sequitur? Videri Iesum circa finem anni 780. Iohannis baptismum subiisse. Quod quam conveniens sit loco Lucae 3, 23., facile intelligitur. Ibi est enim *καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα* (alii *ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος*). Quum autem Iesus aliquamdiu ante pascha anni 750. natus sit, circa finem anni 780. annum aetatis tricesimum primum sive egisse sive iam complevisse putandus est; quapropter l. l. rectissime a Luca *ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα* est dictus.

Superest ut videamus quantum temporis munus Christi complexum esse videatur. Qua in re proficiscendum nobis est a paschate anni urbis 782. sive eorum quae Iohannes commemorat (6, 4.) secundo; de priore enim tempore breviter iam explicitum est. Respondent loco Iohannis loci Synopticorum quos dicunt hi: Lc 9, 10 sqq. Mc 6, 30 sqq. Mt 14, 13 sqq. (Cf. Synopsis nostrae §. 59.) Inde autem a paschate illo pro accuratissima Iohannis narratione, quacum Synopticorum litterae sine artificio in concordiam rediguntur, in chronologia evangelica errari vix potest. A paschate enim 6, 4. Iohannes ad proximum festum quod est tabernaculorum (m. Octobri) 7, 2. pergit, ab hoc vero ad solemnia encaeniorum (m. Decembri) 10, 22., ab encaeniis denique ad pascha ultimum (m. Aprili anni urbis 783.), ita ut totius anni festa a Iesu Hierosolymae celebrata secundum ordinem describat. His igitur coniunctis cum prioribus efficitur, exeunte fere anno urbis 780. Christum muneri suo divino initiatum esse, quarto vero mense anni 783. sive tertio muneris anno mortem oppetisse.

Quam vitae Iesu chronologiam quum multa sunt quae teneant stabiliantque, tum maxime Lucae illud *σάββατον δευτερόπρωτον* 6, 1. ex Wieseleri quidem explicatione [1]), quam verissimam esse iudico. Quodsi illud enim sabbatum est primum secundi anni post actum quemque sabbaticum annum, non potest cadere nisi in initium anni 782. i. e. secundi ab eo anno sabbatico qui ab auctumno anni 779. usque ad auctumnum anni 780. pertinuerat [2]).

Mitto plura, quae attingendi infra passim locus erit, etsi uberior et subtilior harum rerum inquisitio ab instituto huius libri aliena videtur.

---

1) Cf. Chronolog. Synopse p. 225—237.

2) Cf. Wieseler l. l. p. 204 sq.

CONSPECTUS SYNOPSIS EVANGELICAE
CUM NOTIS.

PARS I. RES PRIMAE:
CIRCA IESU CHRISTI ORTUM ATQUE INFANTIAM.
§. 1 — 13.

§. 1. *Iohannis evangelistae de Iesu filio Dei prologus, teste adhibito Iohanne baptista:* Ioh 1, 1 — 18.

§. 2. *Lucae praefatio ad Theophilum:* Lc 1, 1 — 4.

§. 3. *Iesu Christi genealogia duplex*[1]*:* Mt 1, 1 — 17. Lc 3, 23 — 38.

Ad has genealogias recte iudicandas facit cl. Delitzschii dissertatio: Ueber die beiden Geschlechtsregister Iesu Christi, zunächst das bei Matthaeus. Cf. Zeitschrift für die gesammte lutherische Theologie u. Kirche. 1850. 4. Heft p. 573—586. Inprimis valet quod praeeunte Hofmanno γενεά apud Matthaeum ita explicat ut aetatem significet nuncupatam eius personae vel rei nomine quae prae ceteris eminuerit.

§. 4. *Zachariae per angelum promittitur Iohannes filius:* Lc 1, 5 — 25.

A multis[2] quaesitum est quo tempore classis Abia (cf. 1 Chron. 24.) ministerio templi functa esse videatur. Quod recte ita fecerunt ut computationem ordirentur a destructione templi quae evenit die nono mensis Ab anni 70., quo tempore classem primam i. e. Ioiarib ministerium suscepisse Iosephus testatur. Nimirum hoc modo inventuri sibi videbantur menses quum Iohannis tum Christi natales. Sed plerique parum attenderunt ad ipsius Lucae verba 1, 24. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ, unde nihil certi conficere licet.

§. 5. *Mariae virgini de Iesu ex ipsa nascituro praenuntiatur:* Lc 1, 26—38.

§. 6. *Maria et Elisabet:* Lc 1, 39 — 56.

Ubi Zacharias cum Elisabeta domicilium habuerit, non liquet. Relandi coniectura ex qua pro πόλιν Ἰούδα Lc 1, 39. legendum sit πόλιν Ἰούτα sive Ἰούττα, quae nuper etiam doctissimo Robinson placuit (cf. Harmony p. 181. §. 4.), parum commendatur. Alii Hierosolymam, alii Hebron fuisse opinati sunt. Ex protevangelio Iacobi conieceris Bethlehemum fuisse, quum cap. 22 sqq. Herodes etiam Zachariae puerum morti destinasse dicatur.

§. 7. *Iohannes nascitur, patre vaticinante:* Lc 1, 57 — 80.

Quaesivit Wieselerus (Chronol. Synopse p. 151.) num Maria ante partum Elisabetae domum redisse credenda esset: quod, quum permirum videretur Mariam prope instante Elisabetae partu abisse, negavit. Mihi quidem videtur omnino acquiescendum esse verbis Lucae, in quibus est Mariam ante profectam esse.

---

[1]) Nomina quae apud utrumque habentur quo facilius inveniantur, distinctis formis impressa sunt.

[2]) Cf. supra p. XV. notá 3.

§. 8. *Ioseph ab angelo docetur sponsam concepisse e spiritu sancto:* Mt 1, 18—25.

Laborarunt nuper in eo ut demonstrarent, Iosepho sponsae graviditatem iam antequam ad Elisabetam proficisceretur, i. e. brevi postquam Gabrielis nuntium accepisset, manifestam factam itemque ab angelo esse explicitam. Nihil infelicius est Ebrardi de hac re disputatione, cf. Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte p. 221 sq.: in quam ne delaberetur, iam propterea cavere debebat quod absonum fidei est nihil nisi ipsum principium graviditatis Mariae humana ratione exemtum fuisse. Si quid autem de hac re dicere praestat quam — quod saepe praestat — nihil sciri posse profiteri, post reditum Mariae de montanis Iosepho et innotuisse rem et ab angelo explicitam esse existimandum est. Prorsus alia ratio est eorum quae Ebrardus l. l. p. 213 sqq. contra Straussium disputat aliosque Lucae narrationem contrariam esse Matthaei dicentes. Maria enimvero, nisi personam eius prorsus ignoramus, ipsa ne poterat quidem Iosepho revelare [1]) quod eiusmodi esset ut mutuam sponsi et sponsae rationem nihil tangeret. Si divinum nuntium ad Mariam missum credimus, alterum ad Iosephum legatum esse ponere debemus.

§. 9. *Iesus Christus Bethlehemi nascitur, divinitus monitis pastoribus. Octavo die circumciditur:* Lc 2, 1—21.

Assentior iis qui ad explicandum hunc Lucae locum de «descriptione» orbis sub Augusto Caesare facta locos Taciti Annal. I, 11. et Sueton. Octav. 101. adhibent. Difficultatem autem quae est in versu secundo cum Paulo et Gersdorfio Ebrardus (l. l. p. 176.) sustulisse sibi videtur eo quod αὐτὴ ἡ ἀπογραφή pro αὕτη ἡ ἀπογραφή legendum censuit, ita ut ἀπογράφεσθαι illud, propter quod Iosephus cum Maria Bethlehemum proficiscebatur, de consignandis censendisque habitantibus in antecessum ac praeparationem ipsius censionis eius [2]) qua tributum praescriberetur acciperet. Quae interpretatio, si non forte in ipsa re nimia quaedam difficultas remanet, verbis quidem Lucae non impeditur, nisi quod pro πρώτη omnino ἡ πρώτη legendum erit: quae emendatio propter antegressum η (in απογραφη) nec non subsequens π (in πρωτη) et facilis et tuta est. Neque cum Bleekio (Beiträge zur Evangelien-Kritik p. 17 sq.) in eo offenderim quod non tam ἀποτίμησις quam ἀπογραφή scriptum est: quod enim in ἀποτίμησις potius quam in ἀπογραφή inest, id praeposito αὐτή — cui non opus est δέ addere — compensatur. Praeterea, quod etiam Ebrardus sensisse videtur, nescio an haec loci interpretatio commendationem habeat ab eo quod scriptum est ἐξῆλθεν δόγμα ἀπογράφεσθαι. In quo quidem verbo quum per se utrumque, et praeparatio census et ipse census, inesse posset, id quod sequitur versu secundo circumscribendi caussa addere debebat. Hunc autem in modum quaecumque a Luca 2, 1—5. dicta sunt bene procedere negari nequit; Lucam vero hoc ipso loco ubi accuratum historicum agit, praesertim adhibito loco Act. 5, 37., indiligentiae aut inscitiae accusare, etiamsi quod indicat ex antiquis rerum gestarum monumentis nobis non licet subtilius discere, temerarium esse duco.

Quod pastores cum grege sub divo pernoctasse dicuntur 2, 8., id plerisque eiusmodi visum est quod vel maxime ad inveniendum mensem Iesu natalem

---

[1]) Falsissimam esse Langii (Leben Jesu II. p. 84 et 91.) interpretationem verborum Mt 1, 18. εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου, unde ipsam Mariam Iosepho rem communicasse concludit, iam recte docuit Ebrardus l. l. p. 214.

[2]) Haec nude et κατ' ἐξοχήν dicitur ἡ ἀπογραφή Act. 5, 37.

faciat. Sed videndum est ne errent. Tantam enim peregrinorum multitudinem Bethlehemum convenisse ut hospitii caussa stabula adirentur, testis est Lucas. Hinc facile fieri potuit ut praeter morem greges aliquot dies in agros, in crates educerentur, quod per coeli temperiem in illis terris ipso hieme licebat. Contra dixeris non in id anni tempus videri universam descriptionem, propter quam tot singulorum profectiones fierent, institutam esse. At quum itinera per hiemem suscepta non aeque orientalibus et nobis molesta sunt, tum vix probabile est Romanos rebus publicis praefectos eius rei inprimis rationem habuisse.

§. 10. *Iesus in templo sistitur Deo, Symeone et Anna vaticinantibus:* Lc 2, 22—38.

Quae h. l. a Luca narrantur non posse post magorum adorationem aut Iosephi fugam in Aegyptum apud Matthaeum poni, dudum satis demonstratum est (ut a S. V. Clausen in Tabulis synopticis p. 7 sq. rursusque in Fortolkning af the tre förste Evv. p. 56 sq.), nuper etiam contra subtiliores Hugii rationes a Wieselero l. l. p. 155.

§. 11. *Iesum Bethlehemi natum magi ex oriente adorant. Ioseph cum Maria et infante in Aegyptum fugit. Herodes occidit pueros Bethlehemiticos:* Mt 2, 1—18.

§. 12. *Ioseph cum Maria et infante ex Aegypto redux habitat Nazarethi:* Mt 2, 19—23. *Parentes Iesu Bethlehemo Nazarethum revertuntur:* Lc 2, 39—40.

§. 13. *Iesus duodennis in templo:* Lc 2, 41—52.

PARS II. RES MEDIAE:

A PRAECURSIONE IOHANNIS USQUE ULTIMUM ITER IESU HIEROSOLYMITANUM.

§. 14—121.

A: USQUE DUM CAPTO IOHANNE ABIRET IN GALILAEAM, INCLUSO QUOD HIEROSOLYMAE CELEBRABAT IUDAEORUM FESTO.

§. 14—28.

§. 14. *Prodit Iohannes baptista Christo viam parans:* Mt 3, 1—10. Mc 1, 1—6. Lc 3, 1—14.

Quaeritur quando Iohannes baptistam se professus sit. Quam in rem relegenda sunt quae supra quum de Lc 3, 1., probaturi eo loco significari tempus quo Iohannes captus sit propterea que Iesus publice proditurus in Galilaeam abierit (p. XVI sqq.), tum de tempore quo Iesus baptizatus sit (p. XVIII sq.) exposuimus. Ibi quum conclusimus exeunte fere anno 780. Iesum videri Iohannis baptismum subisse, quaeritur quanto tempore ante primum prodisse videatur Iohannes. Id nullo evangeliorum loco accuratius indicatur. Probabile est Iohannem, sex mensibus natu maiorem Iesu, non ita diu et tamen aliquanto ante illum cuius viam parandi caussa a Deo missus erat surrexisse. Iamvero quum ab auctumno anni urbis 779. usque ad auctumnum 780. Iudaei agerent annum sabbaticum, eo ipso quippe ad rem suam aptissimo Iohannes partes praecursoris Messiae suscepisse existimandus erit. Eandem sententiam tuetur Wieselerus Chronol. Synopse p. 204 sq.

§. 15. *Iohannes baptista Christum proditurum praenuntiat:* Mt 3, 11—12. Mc 1, 7—8. Lc 3, 15—18.

§. 16. *Iesus a Iohanne baptizatur* [1]*:* Mt 3, 13—17. Mc 1, 9—11. Lc 3, 21:22.

§. 17. *Christus tentatur a diabolo:* Mt 4, 1—11. Mc 1, 12. 13. Lc 4, 1—13.

§. 18. *Iohannis baptistae de Christo testimonia Bethaniae prope Iordanem:* a) *ad legatos synedrii* 19—28; b) *de baptismo Christi* 29—34. Ioh 1, 19—34.

§. 19. *Duo Iohannis discipuli, quorum alter Andreas, Iesum adeunt; item Simon:* Ioh 1, 35—43.

§. 20. *In Galilaeam abiturus Iesus assumit Philippum et Nathanaelem:* Ioh 1, 44—52.

§. 21. *Canae interest nuptiis. Inde redit Capharnaumum:* Ioh 2, 1—12.

§. 22. *It Hierosolymam celebratum pascha. Templum purgat:* Ioh 2, 13—25.

Magna quaestio est num hoc Iohannis loco eadem res narretur quam Synoptici quos dicunt brevi ante ultimum pascha accidisse tradunt, cf. Synops. §. 124. Differunt utrinque haud pauca. Ac potuit sane Iesus duobus annis post primam templi purgationem simili modo profanantes templum castigare. Quae res utroque tempore, et quum primum publice Hierosolymis prodibat et quum mox passurus ad ultimum pascha venerat, singularem gravitatem habebat. Tamen quum alia tum hoc contrariam sententiam commendat quod Synoptici unum tantum pascha describunt, ad quod ea res trahenda erat nisi plane silentio praeterire mallent. Si enim res eadem est, vix dubium est quin maior sit Iohanni quam illis fides: a quo quidem solo gravissima verba ea occasione a Iesu prolata referuntur. Sed hoc ipsum, nisi fallor, aliam vim habet. Ea enim verba, quae soli Synoptici et in accusatione Christi momentum habuisse et pendenti de cruce in opprobrium versa esse tradunt, quis credat illos praeterituros fuisse si ad eandem rem gestam quam cum studio libris suis inserebant pertinuissent? Concludendum erit, ea a Synopticis non esse praetermissa sed ad Iohanneam templi purgationem diversam a Synoptica pertinuisse. Atque hinc suum utrique locum in Synopsi nostra concessimus.

Praeterea id quod v. 20. legitur, Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, ad chronologiam evangelicam valere plerumque creditur. Quod

---

[1]) Fuerunt nuper qui cum his evangelistarum locis componerent locum evangelii καθ' Ἑβραίους ab Epiphanio traditum, probaturi apocrypham istam narrationem praestare videri canonicae. Mihi quidem cum aliis longe aliter videtur. Leguntur autem apud Epiphanium haeres. XXX, 13. ex eo evangelio quo Ebionaeos usos dicit excerpta haec. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν πολλὰ ἐπιφέρει ὅτι τοῦ λαοῦ βαπτισθέντος ἦλθε καὶ Ἰησοῦς καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου. καὶ ὡς ἀνῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ἠνοίγησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τὸ ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς κατελθούσης καὶ εἰσελθούσης εἰς αὐτόν. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσα Σύ μου εἶ ὁ υἱὸς ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα· καὶ πάλιν Ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. καὶ εὐθὺς περιέλαμψε τὸν τόπον φῶς μέγα. ὃν ἰδών, φησίν, ὁ Ἰωάννης λέγει αὐτῷ Σὺ τίς εἶ, κύριε; καὶ πάλιν φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ πρὸς αὐτόν Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐφ' ὃν ηὐδόκησα. καὶ τότε, φησίν, ὁ Ἰωάννης προσπεσὼν αὐτῷ ἔλεγε Δέομαί σου, κύριε, σύ με βάπτισον. ὁ δὲ ἐκώλυεν αὐτῷ λέγων Ἄφες, ὅτι οὕτως ἐστὶ πρέπον πληρωθῆναι πάντα. Iuvat cum his etiam Iustini locum de ea re componere Dial. c. Tryph. 88. (p. 185.) Καὶ τότε ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἔνθα ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζε, κατελθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸ ὕδωρ καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· καὶ ἀναδύντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὡς περιστερὰν τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐπιπτῆναι ἐπ' αὐτὸν ἔγραψαν οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν. — — Καὶ ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, — — — τὸ πνεῦμα οὖν τὸ ἅγιον καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ὡς προέφην ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπέπτη αὐτῷ, καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἅμα ἐληλύθει, ἥτις καὶ διὰ Δαυὶδ λεγομένη, ὡς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ λέγοντος ὅπερ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔμελλε λέγεσθαι, Υἱός μου εἶ σύ· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

quam difficultatem habeat, quum non satis constet unde in numerandis instaurationis templi annis proficiscendum sit, vide apud Angerum De temporum in actis app. ratione p. 22 sq. aliosque. Recte tamen differentia locorum Iosephi, de bello Iud. I, 21, 1. et Antiqq. XV, 11, 1. ita explicari videtur ut priorem librarii corrupisse existimentur. Cf. Wieseler l. l. p. 165 sq. In altero vero est decimo octavo imperii sui anno (i. e. a mense Nisan anni urbis 734. usque m. Nisan 735.) Herodem suscepisse templi instaurationem. A quo anno si proficiscimur, annus 46. instaurationis completus est inter annum urbis 780—781. Id quod prorsus convenit rationibus chronologicis iis quas ipsi secuti sumus, cf. supra p. XVIII. Inde enim pascha apud Iohannem 2, 13. incidit in annum urbis 781. Cuius rei auctoritatem eo elevari putant (cf. Ebrard l. l. p. 185. nota 2; Anger l. l. Contra est Wieseler l. l. p. 166.) quod scriptum sit annis quadraginta aedificatum esse templum, non annum agi quadragesimum sextum ex quo aedificetur. Posse enim quadraginta annos iam ante completos et tum aedificationem interruptam fuisse. Hoc parum valet. Quum enim Iosepho teste Antiqq. XX, 9, 7. instauratio templi demum brevi ante initium belli Iudaici absoluta sit, eo anno de quo agimus nemo, nisi forte qui rationes conficiebat, annos aedificationis aliter numerare potuit quam ut omnes complecteretur, etiamsi anno uno vel duobus interrupta esset.

§. 23. *Colloquium cum Nicodemo:* Ioh 3, 1—21.

§. 24. *Iesu in Iudaea baptizantis divinam celebrat laudem Iohannes baptista:* Ioh 3, 22—36.

Vix dubium est v. 24. non tam traditionem synopticam quam libros Synopticorum respici. Sed perperam, opinor, De Wettius aliique existimarunt Synopticos h. l. ab Iohanne corrigi. Nimirum Ioh. 4, 44. respondere loco Matth. 4, 12. de itinere Iesu in Galilaeam ponunt. Recte vero iam Grotius: Ostendit eas hic a se res narratas quae Iohannis captivitatem antecesserunt, quum ceteri miraculorum Christi inde ferme initium faciant. Neque aliter iam antiquissima ecclesiae traditio, teste Eusebio, habebat, ut post videbimus.

§. 25. A) *Iohannes capitur:* Lc 3, 19 sq. Mt 14, 3—5. Mc 6, 17—20.
B) *Iohanne capto Iesus ex Iudaea in Galilaeam abit:* Mt 4, 12. Mc 1, 14. Lc 4, 14. Ioh 4, 1—3.

In adornanda synopsi vel potius harmonia evangelica gravissimum illud est ut definiatur quo evangelii sui loco Iohannes referat Iesu in Galilaeam profectionem post captum Iohannem susceptam, a qua Synoptici, ut constat, continuae historiae initium faciunt. Loci autem inprimis tres in aliquo numero sunt: 2, 1. 4, 1 sqq. 6, 1. Horum primum quem dixi fere non tenent nisi qui harmoniam evangelicam ullo modo fieri posse negant. Contra eos est quod 3, 22 sqq. Iohannes adhuc docendo et baptizando operam dare et 3, 24. adhuc libertate uti dicitur. Si quis nihilominus Ioh. 2, 1. et Matth. 4, 12. in locis geminis ponit, sibi nescio quomodo licere putat tam contraria in unum cogere ut Iohannes Synopticis plane contradixerit. A qua interpretandi licentia satis abhorrebat antiquitas. In hunc enim modum de ratione ea quae esset inter Iohannem et tres evangelistas reliquos scripsit Eusebius hist. eccl. III, 24. Τῶν προαναγραφέντων τριῶν εἰς πάντας ἤδη καὶ εἰς αὐτὸν διαδεδομένων, ἀποδέξασθαι μέν φασιν ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσαντα, μόνην δὲ ἄρα λείπεσθαι τῇ γραφῇ τὴν περὶ τῶν ἐν πρώτοις καὶ κατ' ἀρχὴν τοῦ κηρύγματος ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πεπραγμένων διήγησιν. καὶ ἀληθής γε ὁ λόγος. τοὺς ἄλλους γοῦν τρεῖς εὐαγγελιστὰς συνιδεῖν πάρεστι μόνα τὰ μετὰ τὴν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ κάθειρξιν ἐφ' ἕνα

ἐνιαυτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι συγγεγραφότας, αὐτό τε τοῦτ' ἐπισημηναμένους κατ' ἀρχὰς τῆς αὐτῶν ἱστορίας. μετὰ γοῦν τὴν τεσσαρακονταήμερον νηστείαν καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ πειρασμὸν τὸν χρόνον τῆς ἰδίας γραφῆς ὁ μὲν Ματθαῖος δηλοῖ λέγων Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Μάρκος ὡσαύτως Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι, φησίν, ἦλθεν Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ ὁ Λουκᾶς δὲ πρὶν ἄρξασθαι τῶν τοῦ Ἰησοῦ πράξεων παραπλησίως ἐπιτηρεῖ φάσκων ὡς ἄρα προσθεὶς Ἡρώδης οἷς διεπράξατο πονηροῖς κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ. παρακληθέντα δὴ οὖν τούτων ἕνεκά φησιν τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων εὐαγγελιστῶν παρασιωπηθέντα χρόνον καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πεπραγμένα τῷ σωτῆρι (ταῦτα δ' ἦν τὰ πρὸ τῆς τοῦ βαπτιστοῦ καθείρξεως) τῷ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίῳ παραδοῦναι, αὐτό τε τοῦτ' ἐπισημήνασθαι, τότε μὲν φήσαντα Ταύτην ἀρχὴν ἐποίησε τῶν παραδόξων ὁ Ἰησοῦς, τότε δὲ μνημονεύσαντα τοῦ βαπτιστοῦ μεταξὺ τῶν Ἰησοῦ πράξεων ὡς ἔτι τότε βαπτίζοντος ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλήμ, σαφῶς τε τοῦτο δηλοῦν ἐν τῷ λέγειν Οὔπω γὰρ ἦν, φησίν, Ἰωάννης βεβλημένος εἰς φυλακήν. Etc.

His quam recte significetur id quod res est, facile patet. De quo prorsus mihi cum Wieselero (p. 163 sq.) convenit; non item vero de locis duobus alteris quos cum Matthaei loco 4, 12. componi dixi. Huic enim Matthaei loco putat ille Ioh 6, 1. non 4, 1 sqq. respondere. Quod falsum esse nullus dubito. *Primum* enim 4, 1—3. caussa redditur cur Iesus capto Iohanne Iudaeam reliquerit: ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης: quod egregie illustrat Synopticorum relationem. Illud enim quod Iohannes in custodiam coniectus erat per se quidem non erat eiusmodi ut iam Iesu de Iudaea discedendum videretur. Neque magis in eo acquiescendum est quod Iohannem Synoptici captum dicunt propter reprehensum ab ipso coniugium Herodis cum Herodiade. Hoc enim si esset, captivitas Iohannis non poterat caussa esse ut sibi timeret Iesus. Quid quod Iesus in Galilaeam se recipit, quae ipsa in ditione erat Herodis Antipae, a quo Iohannes captus interfectusque est. Rursus vero ex Synopticis lux affertur Iohanni: ille enim de Iesu rumor ad Pharisaeos perlatus tantam vim ad consilium Iesu ex Iudaea abeundi non habebat nisi mali aliquid baptistae iam accidisset. Nimirum h. l. Iohannes non minus quam paullo ante (3, 24.) ad Synopticorum libros respexisse videtur [1]).

Tum vero tota Iohannis narratio 4, 1—3. ita comparata est ut ea potissimum Iesu ad Galilaeos profectio singularem gravitatem habuisse videatur. Quod idem de 4, 43—45. valet, ubi de adventu Iesu apud Galilaeos refertur. *Accedit,* idque gravissimum est, quod 5, 33 sqq. Iesus de Iohanne ita disserit ut eum ipsum de scena iam decessisse manifestum fiat; cf. inprimis v. 35. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. Nec *denique* praetereundum est quod iis quae locum 4, 1. proxime antecedunt ultima Iohannis baptistae dicta ab evangelista referuntur, quae quidem sunt eiusmodi ut captivitatis instantis quasi vaticinium esse videantur, cf. inprimis v. 30. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

Quae quum ita sint, persuasissimum habeo, Ioh 4, 1 sqq. idem iter Iesu Galilaeum atque Mt 4, 12. tradi: etsi haud ignoro quantum commodi Wieseleri sententia his studiis synopticis esset allatura si vera esset.

---

[1]) Errat Wieselerus quum putat (cf. p. 224.), 4, 1. Iohannem adhuc liberum et baptizantem poni. Quidni enim ἐποίει et ἐβάπτιζεν ad ἢ Ἰωάννης cogitatione suppleamus? Id ex usu dicendi communi omnium fit.

§. 26. *Iesu per Samariam redeuntis in Galilaeam colloquium cum muliere Samaritana:* Ioh 4, 4—42.

§. 27. *Iesus a Galilaeis receptus Canae sanat filium Capharnaitici ministri regii:* Ioh 4, 43—54.

Verba v. 44. ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι mea quidem sententia non possunt nisi de Galilaea accipi. Ea vero quae praecedunt: «Ipse enim Iesus (expertus est et pro hac experientia) testis est factus» etc. sic apposita sunt verbis ἐξῆλθεν εἰς. τὴν Γαλιλαίαν ut significent, tum pro Iudaea electam esse Galilaeam ubi inprimis munere suo divini doctoris fungeretur. Quod ita dicit ut universum huius muneris eventum iis verbis significet: ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης etc. [1]). Qua explicatione coniunctio γάρ quid sibi velit satis clarum fit. Nescio vero an haec potissimum Iohannes verba elegerit quum similium ipsius Christi dictorum meminisset a Synopticis iam traditorum, cf. Lc 4, 24. Mt 13, 57. Mc 6, 4. Ceterum bene cum his cohaerent sequentia v. 45. ὅτε οὖν ἦλθεν etc. Benigne enim tum advenientem Galilaei exceperunt quoniam omnia quae Hierosolymis perpetraverat ipsi viderant. His igitur, sed caute, circumscribit quod modo dixerat, Iesum expertum esse quam verum illud de propheta proverbium esset.

Sanationem filii ministri regii Capharnaitici apud Iohannem diversam nobis videri a sanatione servi centurionis Capharnaitici apud Synopticos, cf. §. 42., ordine synoptico significavimus.

§. 28. *Hierosolymam profectus senem aegrotum ad piscinam Bethesda restituit sabbato. Qua re offensis Iudaeis de se sublimiter disputat:* Ioh 5, 1—47.

Quod Iudaeorum festum [2]) h. l. a Iohanne significetur, tam difficile dictu est ut Lueckius aliique dici posse negaverint. Certe Iohanni nihil nostra interesse visum est ut nomen nossemus: alioquin non praeteriisset silentio. Antiqui quidem duce Irenaeo plerique suppleverunt paschatis nomen. Quam sententiam exceptis paucis aetas nostra tantopere tamque recte deseruit ut non sit quod argumentis refutemus. Inprimis vero ambigitur sitne tabernaculorum an Estheris festum. Utrumque quo commendetur habet. Illud quidem subtiliter defendit Kaiser: Chronologie und Harmonie pag. 98 sq. Urget is annos octo et triginta per quos morbus hominis ad piscinam iacentis tenuisse dicitur. Idem enim per spatium temporis Israelitas, quum per desertum migrarent, poenas daturos iacuisse ac perisse (cf. Deut. 2, 14. Num. 14, 28—35.). Hinc versu 14. quum Iesus, cuius Iudaei praecursorem quendam habuerint Iosuam, hominem sanum factum admoneat ne iterum peccet, ipsum admoneri populum Israel ne in peccatis persistat. Quippe in festo scenopegiae memoriam quandam illorum

---

[1]) Haec quis legat ut non prae ceteris exclamationum Domini meminerit Οὐαί σοι Χοραζείν etc., Καὶ σὺ Καφαρναούμ etc., Mt 11, 20 sqq. Lc 10, 13 sqq.?

[2]) Articulus quocum ἑορτή edidi quanta testium auctoritate nitatur (etiam H Hamburgensem tueri nuper rescivi) in apparatu meo videndum est. Quam auctoritatem eo magis secutus sum quoniam non credibile est de suo quemquam addidisse articulum ut non ipsum festum quod sibi videretur adscriberet. Adscriptum enim in nullo reperitur eorum testium omnium qui articulum habent. Contra quum tanta ambiguitate laboret nude positum ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, vero est simillimum correctum locum esse deleto articulo. Praeterea ratio palaeographica pro similitudine antiquae formae trium litterarum HNH lectioni utrique favet, nisi quod paullo magis suadet ἡ omissum esse quam additum. Nihilosecius quod edidi nolim unice verum habere. Contra est enim quod ἡ nude additum modestiorem quendam emendatorem prodit, cui festum paschale, de quo iam Irenaeus locum explicuit, addito articulo satis indicari visum sit.

inesse peccatorum: in quam ut redirent allici lectores nomen non tam legentes quam divinantes [1]. Quae interpretatio nescio an multo artificiosior quam verior sit. Praeterea parum commendatur eo quod Ebrardus probata Kaiseri sententia subiungit (cf. l. l. p. 156 sq.) tabernaculorum illud apud Iohannem festum non posse eiusdem anni esse cum paschate 2, 13. Totum igitur annum cum mensibus aliquot inter utrumque intercessisse vult.

Multo gravioribus argumentis sententia nititur eorum qui de Estheris festo, quod Purim plerumque dicitur, locum explicant. Cf. inprimis Angerum De temporum in actis app. ratione p. 23 sqq. et Wieselerum Chronol. Synopse p. 211 sqq. Wieselerus quidem grave esse vult quod 4, 35. legitur Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται: haec enim non quadrare nisi quatuor fere mensibus ante messem dicta fuerint. Contra quod alii collato Mt 16, 2. monent Iesum usum esse proverbio seminantium, quod quovis tempore adhibere potuerit. Hoc ut concedatur, tamen maior orationi vis accedit si ipsum anni tempus conveniebat proverbio. Addit Wieselerus computatione instituta l. l. p. 218 sq. diem festum Estheris anno urbis 782. (die 19. m. Martii) incidisse in sabbatum, idque egregie ad Iohannis narrationem quadrare, qua sanatio aegroti ad piscinam sabbato facta dicitur, cf. v. 9 sq. Rursusque aliud argumentum ab eo petit quod Lc 6, 1. sequitur, σάββατον δευτερόπρωτον, de quo infra videbimus. Accedit autem, ut Angerus recte coniecit, idque sane in aliquo numero est, quod Iohannes illud Estheris festum propria appellatione propterea non insignivisse videtur quoniam et parum notum Graecis, in quorum potissimum usum scripsisse creditur, nec nomine cui aures graecae assuetae essent dictum erat.

B: USQUE DUM E MEDIIS REBUS GALILAEIS IRET HIEROSOLYMAM AD TABERNACULORUM FESTUM.

§. 29 — 78.

§. 29. *Iesus publice in Galilaea prodiens* (Mt 4, (12.) 17. Mc 1, (14.) 15. Lc 4, (14.) 15.) *Nazarethi in synagoga docet et spernitur:* Lc 4, 16—30.

Videtur Iohannes in carcerem coniectus esse exeunte fere anno urbis 781. (Annus Tiberii 15. respondet anno urbis 781. inde a m. Augusto usque a. 782. m. Aug.). Quod ad definiendum loci hi faciunt: Ioh 2, 13. 23. ubi de paschate anni 781. refertur a Iesu Hierosolymae celebrato, Ioh 3, 1. ubi est colloquium cum Nicodemo Hierosolymae habitum, Ioh 3, 22. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν, Ioh 4, 1. ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης. A paschate igitur anni 781. (exeunte m. Mart.) sex fere menses elapsi videntur usque dum caperetur Iohannes. Contra Wieselerus docte probare studuit (cf. l. l. p. 223—251.) circa festum Purim illum captum esse.

Si autem recte diximus Ioh 4, 1 sqq. 43 sqq. ad idem iter Galilaeum pertinere atque Mt 4, 12. cum locis parallelis, item festo Iudaeorum Ioh 5, 1. significari festum Purim, consequitur continuam Synopticorum historiam Galilaeam non statim incipere a captivitate Iohannis, sed aliquot fere mensibus post, in quos iter ad obeundum festum Purim incidit. Quae sententia cum textu Synoptico

---

[1]) Es erhellt zugleich der positive Grund, warum das Fest V. 1. nicht ausdrücklich von ihm genannt, und ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ohne Artikel als Problem hingestellt wurde, als Räthsel, das zur Aufmerksamkeit reizen soll, und dessen Lösung im Finden jener Vergleichung und alles ihres Inhalts liegt.

non pugnat. Etenim Marci quidem verbis μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς nihil eius rei definitur. Porro Matthaei verba ἀπὸ τότε ἤρξατο etc. et καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέθ etc. ab accurata eius temporis narratione satis aliena sunt. Gravissima vero Lucae sunt verba 4, 14 sqq., inprimis illa καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων: huius enim rei ipsum initium referri 4, 16 sqq. incredibile est.

Haec ita comparata sunt ut confirment argumenta nostra contra Wieseleri sententiam componentis profectionem Iesu post festum Purim apud Iohannem 6, 1. cum Mt 4, 12. Quod si recte habet, sabbatum quo Nazarethi in synagoga periclitatur Lc 4, 16. proximum est (26. m. Martii) a sabbato festi Purim quod Hierosolymae obiit (19. Martii). Inter illud enim et σάββατον δευτερόπρωτον (9. Apr.) Lc 6, 1. interiectum est alterum (2. Apr.) Lc 4, 31. Quem quidem sabbatorum ordinem apud Lucam verum esse credo: cepit igitur proprium Galilaeorum evangelium post festum Estheris initium. Quemadmodum vero verbis Iohannis 6, 1. nihil inest unde ad praecipuam eius itineris gravitatem concludi possit, ita Synopticorum textu Mt 4, 12 sqq. Lc 4, 14 sqq. valde improbabile fit inter comprehensionem Iohannis baptistae et opprobrium quod Iesu Nazarethi obtigit [1]) non plus quam paucos dies intercessisse.

§. 30. *Relicto Nazareth migrat Capharnaumum:* Mt 4, 13—16. Lc 4, 31.

§. 31. *Quatuor vocat discipulos:* Mc 1, 16—20. Mt 4, 18—22.
Piscatus Petri: Lc 5, 1—11.

Vocationem quatuor discipulorum apud Mt et Mc respondere piscatui Petri apud Lucam, vix dubium est. Lucas vero quod narrat, uno vel duobus diebus post accidisse, narrationum ordine significavit: praeponit enim §. 32—34. quae quidem res arctissime inter se cohaerent. Sed sanatio socrus Petri vocationem Petri ac trium reliquorum multo magis excepisse quam praecessisse videtur. Accedit quod nihil definitius de tempore piscatus a Luca dictum est. Cf. 5, 1. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι et 5, 12. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων. Contra hoc ipsum quod 5, 12. legitur, ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, arctissime coniungendum videtur cum 4, 43. ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ. Praeterea Wieselerus probabiliter sic existimat, piscatum Petri iis quae sequuntur Lucam videri postposuisse ut postquam retulisset quo eventu Iesus dixisset in synagoga Nazarethana, statim adderet quem Capharnaumi eventum habuisset.

Quibus de caussis [2]) Marcum Petri comitem cum Matthaeo in constituendo harum rerum ordine recte secuti nobis videmur.

§. 32. *Capharnaumi sanat daemoniacum:* Lc 4, 31—37. Mc 1, 21—28.
Sabbatum h. l. commemoratum in diem 26. m. Martii incidisse videri, ad §. 29. iam dictum est.

§. 33. *Ibidem sanat socrum Petri et alios:* Lc 4, 38—41. Mc 1, 29—34. Mt 8, 14—17.

§. 34. *Capharnaumo in desertum it peragratque Galilaeam:* Lc 4, 42—44. Mc 1, 35—39. Mt 4, 23.

---

[1]) Ad hanc sectionem, Lc 4, 16—30. loci Veteris Testamenti spectant hi, qui inferiori margine apponendi erant. 18 sq.: Es 61, 1 sq. 25: 1 Reg 17, 1. 26: 1 Reg 17, 9. 27: 2 Reg 5, 14.

[2]) Cf. Wieselerum l. l. p. 285 sq.

§. 35. *Sanat leprosum:* Lc 5, 12—16. Mc 1, 40—45. Mt 8, 1—4.

Consentientes in hoc rerum ordine Lucam et Marcum eo magis posthabito Matthaeo secuti sumus quoniam Lc 5, 12., ut modo notatum est, a Lc 4, 43. (Mc 1, 38.) pendet, Matthaeus vero a 8, 1. usque 9, 34. mirabiliter facta e simili genere complura de consilio coniuncta proposuisse videtur, cf. Wieselerum l. l. p. 306 sqq. Non enim solum 8, 1—4. sed alia eorum quae subsequuntur plura a Lucae Marcique ordine parum recte differunt.

§. 36. *Sanat paralyticum:* Lc 5, 17—26. Mc 2, 1—12. Mt 9, 1—8.

§. 37. *Vocat Levin (Matthaeum) eiusque interest convivio. Discipuli non ieiunantes:* Lc 5, 27—39. Mc 2, 13—22. Mt 9, 9—17.[1]).

§. 38. *Discipuli sabbato spicas evellunt:* Lc 6, 1—5. Mc 2, 23—28. Mt 12, 1—8.

Vocem δευτερόπρωτον[2]), quae vera interpretum crux est, mea quidem sententia feliciter explicuit Wieselerus, Capelli Rhenferdi Lampii[3]) vestigiis quodammodo insistens, cf. Chronol. Synopse p. 231 sqq. Dicit enim, ut iam supra indicavi, sabbatum esse primum anni secundi post actum annum sabbaticum, quod tum incidebat in ipsum annum urbis 782. (d. VI. mensis Nisan), de quo hic ab evangelista agi tot aliis argumentis efficere licet. Quam ad explicationem confirmandam inprimis facit locus ex Κήρυγμα Πέτρου a Clemente alexandrino Strom. VI, 5 (ed. Potter p. 760.) allatus, quo certe hoc probatur, primum cuiusque anni sabbatum solemni et certo nomine σάββατον τὸ πρῶτον dictum esse[4]). Nulla enimvero explicatio recta esse potest nisi qua, quod Lucae textus poscit, vocem hominibus illius temporis facillimam intellectu usuque comprobatam fuisse perspicuum fiat. Quam in rem subtilius inquisituros ad Wieseleri l. l. aliorumque delego commentarios.

Unum illud addam, Wieseleri de sabbato secundo primo sententiam eo confirmari quod proxime sequitur apud Lucam 6, 6. collatis locis parallelis[5]). Ibi est narratio de sanata manu tabida, quae apud Synopticos tres omnes narrationem excipit de spicarum evulsione. Orditur autem narrationem Marcus sic Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγήν, Matthaeus Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγήν. Ex his probabile fit ipso fere sequenti die post spicarum evulsionem restituisse Iesum manum tabidam. Lucas vero orditur Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς συναγωγήν, quemadmodum etiam Marcus et Matthaeus significant sanationem sabbato factam esse. Iam quaeritur quomodo et sabbato possit facta esse et postridie eius diei qui σάββατον δευτερόπρωτον est dictum. Incidebat vero primum illud sabbatum anno 782. in diem sextum

---

1) Sub Matthaei textu adde 13: Hos 6, 6.

2) Contra edd. meas Lips. I. et II. vide infra, ubi de rationibus textus criticis explicatur.

3) Hi de sabbato primo mensis Nisan, quo annus ecclesiasticus incipiebat, ita explicuerunt ut alterum primum ineunte mense Tischri, initio anni civilis, iam praecessisse putarent. Ab hoc igitur ut distingueretur illud dictum esse secundoprimum, δευτερόπρωτον. Contra disputavit Wieselerus p. 231 sq.

4) Μηδὲ κατὰ Ἰουδαίους σέβεσθε. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μόνοι οἰόμενοι τὸν θεὸν γινώσκειν οὐκ ἐπίστανται, λατρεύοντες ἀγγέλοις καὶ ἀρχαγγέλοις, μηνὶ καὶ σελήνῃ· καὶ ἐὰν μὴ σελήνη φανῇ, σάββατον οὐκ ἄγουσι τὸ λεγόμενον πρῶτον, οὔτε νεομηνίαν ἄγουσιν οὔτε ἄζυμα οὔτε ἑορτὴν οὔτε μεγάλην ἡμέραν.

5) Cf. Wieseler l. l. p. 237.

mensis Nisan; rursusque septimum diem propter finitam primam anni ecclesiastici hebdomadem sabbati loco habitum esse testatum est. Quod quam vim habeat clarum est.

§. 39. *Restituit sabbato manum tabidam:* Lc 6, 6—11. Mc 3, 1—6. Mt 12, 9—14.

Cf. quae ad §. 38. extremo loco notata sunt.

§. 40. *Iesus fama sanationum clarus eligit duodecim:* Lc 6, 12—19. Mc 3, 7—19. Mt 10, 2—4. 4, 24 sq.

Electionem duodecim apostolorum non tradunt nisi Lucas et Marcus. Matthaeus, quum non habet nisi indicem nominum, eo ipso significat electionem iam ante esse factam et a se praeteritam. Quae res momentum habet ad illustrandam orationem montanam quae nuncupari solet, si quidem non diversa est ab oratione Iesu Lc 6, 20 sqq. In ea vero, opinor, plura sunt quae duodecim apostolos iam electos ponunt: quapropter in hac re Lucas Matthaeum complet.

§. 41. *Oratio montana:* Mt 5, 1—7, 29. cum Lucae locis parallelis [1]).

Haec oratio a Matthaeo tribus capitibus tradita quaeritur an eadem a Luca 6, 20—49. referatur. Aliam hunc, aliam illum tradere, praeeunte Augustino multi existimarunt. Tamen omnino qui contra dixerunt videntur rectum tenere, argumento gravissimo usi illo, quod et prima et extrema utrinque manifesto concordant, itemque haud pauca quae inter utraque interposita sunt. Ut vero plura quae inde a 6, 19. minus cohaerentia apud Matthaeum leguntur, a Luca locis diversis tam apto nexu tradita sunt ut a Matthaeo huic orationi gravissimae cum libertate quadam annexa videantur (cf. inprimis 6, 19—21. 25—34. 7, 7—11.): ita dubium non est quin tota oratio multo accuratiorem scriptorem habuerit Matthaeum quam Lucam; apud quem ipsa rei summa, quae est de mutua legis Mosaicae et Christi ratione, cf. Mt 5, 17., parum perspicue tractatur [2]). Quo vero tempore oratio habita sit, magis ex Luca quam ex Matthaeo disci puto: id quod, praeterquam quod Lucae studium chronologici ordinis manifestum est, quum ex eo quod supra (cf. ad §. 40.) de electione duodecim apostolorum diximus, tum ex iis orationis partibus elucet quae non in ipsum primum rerum Galilaearum tempus quadrant.

§. 42. *Sanat Capharnaumi centurionis servum:* Lc 7, 1—10. Mt 8, 1. 5—13.

§. 43. *In vitam revocat filium viduae Nainensis:* Lc 7, 11—17.

Observa Lucam accurate indicare *postridie* (ἐν τῇ ἑξῆς) Iesum filium viduae in vitam revocasse. Erit autem *sequens dies* referendus ad diem eum quo electis duodecim celeberrima oratio illa habita est Lc 6, 13 sqq. Inter hunc vero et *alterum sabbatum* 6, 6. (d. VII. m. Nisan) aliquot videntur dies intercessisse, cf. 6, 12. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.

---

1) Locum Lc 6, 39 s. quamquam oratio apud Mt non habet quibus respondeat, praestabat pag. 40. cum 6, 41 s. coniunctum adscribere. [39] Εἶπεν δὲ καὶ (c BCDFLX etc; ς om) παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; (c BDLP etc; ς πεσουνται.) (Cf. §. 63. et p. XXX.) [40] Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον (ς add αυτου, om c BDLX etc)· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

2) Cf. commentarios ad Mt et Lc. Etiam Straussius, ut alios praeteream, subtiliter de oratione montana scripsit, Leben Jesu 1837. I. p. 641 sqq.

§. 44. *Iohannis captivi legatio ad Iesum. Iesu de Iohanne testimonium:* Lc 7, 18—35. Mt 11, 2—19.[1])

Ad Mt 11, 12 sq. cf. Lc 16, 16. §. 105.

§. 45. *Iesus et mulier peccatrix apud Simonem Pharisaeum:* Lc 7, 36—50.

Lucas h. l. omnino aliam rem narrat quam reliqui evangelistae §. 121., etsi hospes apud utrosque nomine Σίμων insignitur (sed apud Matthaeum et Marcum Σίμων ὁ λεπρός, apud Lucam ὁ Φαρισαῖος dicitur) et utrobique de unctione Iesu agitur.

§. 46. *Iesus cum duodecim percurrit Galilaeam, aliquot ministrantibus feminis:* Lc 8, 1—3.

Mariam Magdalenam h. l. a Luca hunc in modum commemorari et eandem esse mulierem peccatricem (γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός) quae Iesum apud Simonem Pharisaeum unxit, quis credat cum iis qui Lc 7, 36 sqq. et Mt 26, 6 etc. locos geminos esse volunt, nisi una contendat Lucam rem quam narrat parum nosse?

§. 47. *Daemoniaco sanato Pharisaeorum calumnias repellit:* Mc 3, 19—30. Mt 12, 22—37. (Lc 11, 17—23. 6, 43—45.)

§. 48. *Accedentibus matre et fratribus interpellatur:* Mc 3, 31—35. Mt 12, 46—50. Lc 8, 19—21.

Ad §§. 47 et 48. Egregie h. l. Marcus restituendo ordini rerum subvenit. Tam enim accurate inde a 3, 19 — 4, 1 sqq. singula describit ut et locum et tempus et rerum cohaerentiam doceat: quod eo est gravius quum nec Lucam nec Matthaeum his locis certos duces habeamus. Qua de re nuper uberius exposuit Kaiser Chronologie und Harmonie p. 85 sqq.; item Wieseler Chronolog. Synopse p. 286 sqq. Brevissime id quod res est dicam.

Marcus cum Matthaeo antequam per parabolas populum doceret Mc 4, 1 sqq. Mt 13, 1 sqq., Lucas vero absolutis demum parabolis 8, 18 sq. ad Iesum accessisse matrem et fratres tradunt. Utrumque quidem in eundem diem incidit testibus Matthaeo 13, 1. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ et Marco 4, 1. καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν etc. et 4, 35. καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης. Qua in re Lucas, qui h. l. de singularum rerum nexu, qua summa est scribendi cautione, nihil praecipit (cf. 8, 19. Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτόν etc. 8, 4. Συνιόντος δὲ ὄχλου), posthabendus est duobus reliquis, quorum accuratissimus est Marcus. Is enim postquam 3, 19. indicavit Iesum cum suis domum intrasse, ibidem eo adhuc versante foras stetisse cognatos 3, 31., postea vero ipsum exiisse ad lacum quo populum docebat 4, 1. significat. Postremum paullo etiam accuratius Matthaeus tractat 13, 1: ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν.

Porro iis quae inter v. 19. et v. 31. interiecta sunt (similiter Mt 12, 22—37.) luculenter ostendit qui factum sit ut cognati accederent, item quo venerint animo et cur ita a Iesu excepti sint. Nihil eiusmodi apud Lucam est.

Quod autem sermones Iesu attinet Mc 3, 22—30. Mt 12, 24—32., quibuscum maiorem partem conveniunt quos Lc 11, 17—23. habet, teste ipso Matthaeo 9, 34. Iesus bis simili Pharisaeorum calumnia ad tale responsum provocatus est. Uter vero eorum occasionem qua singula locutus est rectius ob-

---

[1]) Ad Matthaei textum nota 14: Mal 3, 22.

servaverit, haud dixerim; nisi quod pro auctoritate Lucae loco 11, 14 sqq. (cf. §. 91.), quam videlicet propter eius loci naturam habet, cum Kaisero (l. l. p. 86.) existimo Mt 12, 38—45. huc non illata esse nisi pro argumenti convenientia. Praeterea nihil difficultatis in eo est quod Matthaei narratio de accedentibus cognatis 12, 46. incipit verbis ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, quum 12, 38—45. unum tenorem cum iis quae praecedunt habeant.

§. 49. *Parabola de seminatore et vario agro:* a) prooemium b) ipsa parabola c) ratio institutionis parabolicae d) explicatio parabolae e) subiungitur de lucerna et mensura: Mt 13, 1—23. Mc 4, 1—25. Lc 8, 4—18.

§. 50. *Parabolae variae:* a) de lolio et tritico (Mt) b) de seminatore et messore (Mc) c) de grano sinapis (Mt Mc Lc), item de fermento (Mt Lc) d) de parabolarum usu (Mt Mc) e) explicatio parabolae de lolio et tritico (Mt) f) parabolae de thesauro, margarita, verriculo (Mt): Mt 13, 24—53. Mc 4, 26—34. Lc 13, 18—21.

§. 51. *Iesus tempestatem sedat in lacu Galilaeo:* Lc 8, 22—25. Mc 4, 35—41. Mt 8, 18. 23—27.

Quod incertum reliquerunt Lucas et Matthaeus, accurate definivit Marcus. Eodem enim die quo per parabolas instituit populum, postquam sanato daemoniaco matrem et fratres exceperat (§. 47—50.), vespere traiecit cum suis lacum Tiberiadis eoque traiiciendo tempestatem sedavit.

§. 52. *Sanat daemoniacum Gerasenum (daemoniacos Gadarenos):* Lc 8, 26—39. Mc 5, 1—20. Mt 8, 28—34.

§. 53. *Restituit mulierem sanguine fluentem et mortuam Iairi filiam:* Lc 8, 40—56. Mc 5, 21—43. Mt 9, 18—26.

§. 54. *Iterum Nazarethi in synagoga docet:* Mc 6, 1—6. Mt 13, 54—58.

Hanc rem diversam esse ab ea quam Lucas 4, 16 sqq. (§. 29.) tradit, multis idoneisque argumentis docetur. Possit vero alicui dubitationem potissimum illud iniicere quod Synopticorum nullus utramque retulit. Sed idem de aliis narrationibus valet, ut de unctione Iesu §. 45. et §. 121.; unde plerumque quisque satis habuisse videtur duarum similium rerum alteram litteris consignasse. Praeterea Lucas quod narrat, in sabbatum secundum (d. 26. m. Mart.) ante σάββατον δευτερόπρωτον (d. 9. m. Apr. sive 6. Nisan) incidit, Matthaeus vero et Marcus de sabbato post σάββ. δευτερόπρ. (i. e. d. 16. m. Apr. sive 13. Nisan) agunt: sequitur inter utramque rem tres hebdomades fuisse interpositas.

§. 55. *Iesum per Galilaeam docentem miseret populi:* Mt 9, 35—38. Mc 6, 6.

§. 56. *Legat ad Israel duodecim apostolos:* Mt 10, 1. 5—15. Mc 6, 7—13. Lc 9, 1—6. *Instituit duodecim ad munus apostolicum:* Mt 10, 16—11, 1. (cum locis parallelis).

Dubium non est quin Matthaeus pro argumenti similitudine huc plura congesserit quae post demum a Iesu dicta sunt. Probatur inde quod multa, a Luca et Marco aptissime extrema vitae Iesu parte tradita, in hoc muneris tempus prorsus non quadrant, ut quae pericula persecutiones defensiones tractant. Rursus alia a Luca ad legationem septuaginta discipulorum pertinere perhibentur, cui loco satis conveniunt: Matthaeus vero ut alteram legationem discipulorum totam silentio praeteriit, ita sermones ea occasione habitos ad priorem

legationem traxit. Libere igitur varii Christi sermones h. l. a Matthaeo in unum coniuncti sunt. Quod eo magis tenendum est si recte habent rationes nostrae chronologicae, quibus probabile fit apostolos non plus uno die a Iesu abfuisse: quod, etiamsi non sequamur nisi Lucae textum, eiusmodi est ut possis dubitare an singulorum dierum computatio nostra certa sit et perfecta.

§. 57. *Iohannes baptista ab Herode necatur:* Mc 6, 21—29. Mt 14, 6—12.

Wieselero assentior praeeunte Paulo aliisque censenti τὰ γενέσια τοῦ Ἡρώδου non de die Herodis natali sed de festa memoria principii regni h. l. dici. Argumenta vide apud eundem Chronol. Synopse p. 292 sqq. Constat autem quo tempore Herodes Antipas imperium susceperit; paucis enim, fere septem, diebus ante pascha anni urbis 750. Herodem Magnum de vita decessisse, testatur Iosephus Antiqq. XVII, 9, 3. 8, 4. De bello Iud. II, 1. Ipse igitur decollationis Iohannis dies in tempus quod proxime praecedebat pascha anni urbis 782. incidit. Quod si est, Marcus et Matthaeus hanc rem hoc potissimum loco accurata temporis ratione habita tradidisse iudicandi sunt.

Minime vero cum Wieselero l. l. p. 297. credam, Iohannem tribus hebdomadibus antequam capite plecteretur in carcerem fuisse coniectum. Qua cum sententia pugnat quicquid evangelistae de Iohannis captivitate memoriae prodiderunt. Quum enim incredibile est, intra tres captivitatis hebdomades Iohanni in mentem venisse eiusmodi ac Matthaeus et Lucas descripserunt (cf. §. 44.) legationem ad Iesum mittere, tum quae Marcus scripsit 6, 20. (ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.) aptum sensum habere neganda sunt nisi Iohannes multo diutius in captivitate tenebatur [1]).

§. 58. *Herodis post necem Iohannis opinio de Iesu:* Mc 6, 14—16. Lc 9, 7—9. Mt 14, 1 sq.

§. 59. *Duodecim ex legatione reversis Iesus secedit trans lacum ibique quinque millia cibat:* Lc 9, 10—17. Mc 6, 30—44. Mt 14, 13—21. Ioh 6, 1—14.

Ex rationibus chronologicis iis quas praeeunte plerumque Wieselero secuti sumus cibatio quinque millium in vesperam incidit diei decimi quarti mensis Nisan (d. 17. m. Apr.) sive in id ipsum tempus quo Iudaei Hierosolymae agnum paschalem edere debebant. Hoc ut tam mirabili coenae perquam conveniens est, ita non pugnat cum eo quod Iohannes v. 4. habet: ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα. Ascendit enim montem et cum discipulis consedit — huc enim proxime spectant illa ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων — aliquot certe horis ante quam tanta sensim multitudo conflueret. Primus vero dies paschatis festus non decimus quartus sed decimus quintus mensis Nisan numerabatur.

Mons quo haec mirabilis quinque millium coena facta est in Peraea situs est. Id quum ex Synopticorum relationibus tum ex verbis Iohannis 6, 1. 17. apparet.

§. 60. *Dimissis quinque millibus solus de monte ad discipulos praemissos super lacum incedens abit:* Mt 14, 22—33. Mc 6, 45—52. Ioh 6, 15—21.

---

[1]) Apparet quam male ab hac quoque parte sententia Wieseleri habeat, Iesu iter ad Galilaeos post actum festum Purim Ioh 6, 1. idem esse atque illud quod testibus Synopticis post captum Iohannem baptistam fecerit.

§. 61. *Iesu sanationes in terra Gennesaret:* Mt 14, 34—36. Mc 6, 53—56.

Quae h. l. narrantur non ad unum diem spectare apertum est. Videntur potius totum illud plurium dierum tempus complecti usque dum in regionem Phoenices secederet, cf. §. 64.

§. 62. *Iesu disputatio de pane vitae:* Ioh 6, 22—65.

Die sequenti (τῇ ἐπαύριον 6, 22.) et quidem sabbato (loquitur enim in synagoga 6, 60.) hanc disputationem a Iesu in synagoga Capharnaumi habitam esse dicit. Proficiscitur haud dubie ab eo die quo quinque millibus hominum cibum praebuerat. Est igitur dies sequens decimus quintus mensis Nisan, primus paschatis dies festus. Accedit vero et lucis et gravitatis aliquid ab eius diei festi dignitate ad hanc de edenda carne bibendoque sanguine Christi orationem.

§. 63. *Iesus redarguit Pharisaeos illotas discipulorum manus criminantes:* Mt 15, 1—20. Mc 7, 1—23. [1]

Vehementer dubito an haec, ut Wieselerus existimat (l. l. p. 311. nota 1.), eodem acciderint die quo disputatio de pane vitae habita est. Inde quod apud Marcum (καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων) Pharisaei et scribae ab Hierosolymis venientes ad Iesum accedere dicuntur, post actos dies festos paschatis haec evenisse conieceris.

§. 64. *Sanat filiam mulieris Chananaeae:* Mt 15, 21—28. Mc 7, 24—30.

Recte observatum est, Iesum hanc Phoenicum regionem propterea videri petisse ut quum Pharisaeorum tum Herodis, quippe quem paullo ante in se convertisset (cf. §. 58.), ad tempus evitaret insidias. Item postea per Decapolitanam proficiscitur regionem (§. 65. Mc 7, 31.), in qua etiam quatuor hominum millia mirabiliter cibasse videtur (§. 66.). Inde (§. 67.) ad breve tempus, ut suspicari licet, in littus maris Galilaei occidentale (Mt 15, 39. εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν Mc 8, 10. εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά) rediit, rursus vero se recepit in Peraeam (§. 68. Mt 16, 4. Mc 8, 13.). Tum adiit Bethsaidam in Peraea prope Iordanem sitam (§. 69.), indeque regiones septentrionales, quae partes dicuntur Caesareae Philippi (§. 70.). In eadem regione quaerendus erit mons quo Christi transfiguratio locum habuit (§. 71.): nec enim, quod in veteri est traditione ad nostra usque tempora propagata, de monte Tabor cogitari poterit. Accedunt quae insequenti die (Lc 9, 37. τῇ ἑξῆς) accidisse narrantur (§§. 72. 73.). Post haec vero rursus Capharnaumum Iesum cum discipulis venisse Matthaeus et Marcus tradunt.

§. 65. *Sanat hominem auribus et lingua captum aliosque:* Mc 7, 31—37. Mt 15, 29—31.

§. 66. *Cibat quatuor millia:* Mt 15, 32—38. Mc 8, 1—9.

§. 67. *Pharisaei et Sadducaei coeleste signum postulant:* Mt 15, 39—16, 4. Mc 8, 10—12.

§. 68. *Fermentum Pharisaeorum cavendum docet:* Mt 16, 4—12. Mc 8, 13—21.

§. 69. *Sanat caecum Bethsaidae:* Mc 8, 22—26.

---

[1] Adde ad Mt 15, 14. hunc Lucae versum geminum: 6, 39. Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται;

§. 70. *Christus, Petro ipsum confesso Dei filium, passionem suam praedicit, fidei constantiam exigens:* Mt 16, 13—28. Mc 8, 27—9, 1. Lc 9, 18—27. Ioh 6, 66—71.

Pro similitudine confessionis Petri, quemadmodum apud Iohannem et apud Synopticos legitur, is Iohannis locus huc transferendus videbatur. Quod certe non est contra contextum. Quod enim dicit Iohannes ἐκ τούτου, id latius patet. Ac paucis iis interiectis versibus 6, 66—71. a festo paschatis ad tabernaculorum festum (mense Octobri) transit 7, 2.

§. 71. *Transfiguratur Christus in monte:* Lc 9, 28—36. Mc 9, 2—13. Mt 17, 1—13.

De loco transfigurationis vide supra ad §. 64. Memorabile autem est h. l. ab evangelistis ipsos dies numerari (Lc ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, Mc Mt καὶ μετὰ (μεθ') ἡμέρας ἕξ) ut indicent transfigurationis diem, quemadmodum etiam post Lucas pergit *postridie* transfigurationem hominem lunaticum sanatum esse (§. 72. Lc 9, 37.). Tam gravis igitur ea res scriptoribus sacris habita est. Non satis vero constat a quo die numeraverint. Quod aliter ipsis videbatur: respiciebant enim ad tempus illud quod in partibus Caesareae Philippi commorati sunt, quo semel tantum se contulerant. Ibi igitur Petrus Iesum Dei filium confessus est tamque insigne a divino magistro responsum accepit; etsi non tam verba haec — ea ipsa enim Lucas qui solus pergit μετὰ τοὺς λόγους τούτους non habet — quam quae de futura ipsius passione fideique periculis dixit in sermonibus illis maxime eminent. Quod Matthaeus significat dicens: ἀπὸ τότε ἤρξατο δεικνύειν etc: tum enim primum quem caussa sua eventum habitura esset praedixit.

§. 72. *Hominem lunaticum sanat:* Lc 9, 37—43. Mc 9, 14—29. Mt 17, 14—21.

§. 73. *Praedicit exitum suum:* Lc 9, 43—45. Mc 9, 30—32. Mt 17, 22. 23.

§. 74. *Tributum statere ex pisce solvi iubet:* Mt 17, 24—27. Mc 9, 33.

Tum demum Iesus ex itinere quod post tempus paschale in regiones Galilaeae adiacentes cum discipulis instituerat (cf. §. 64.) reversus est.

Multum disceptatum est de tributo quod Iesus cum Petro h. l. ab exactoribus rogatus dicitur. Alteri de tributo in usum templi solvendo, alteri de pecunia Caesari solvenda locum explicant. Cf. commentarios ad Matthaeum. Wieselero iudice sententia eorum praestat qui de pecunia Caesari solvenda agi dicunt: cuius rei argumenta plura eaque haud levia post alios ille attulit l. l. p. 264—270. [1]). An ad persuadendum sufficiant dubito, etsi contrariam sententiam satis suspectam reddunt. Momentum in re nostra hoc habet quod tributum Caesaris ex Romanorum instituto mense Septembri (Iudaeorum Elul), templi tributum mense Iudaeorum Adar (mense Martio) exigebatur. Ex ordine autem nostro chronologico sequitur, id quod Matthaeus h. l. tradit inter pascha (cf. §. 59. Ioh 6, 4. cum locis parallelis) et festum scenopegiae (cf. §. 77. Ioh 7, 2. Lc 9, 51.) sive inter mensem Aprilem et mensem Octobrem accidisse. Quod nescio an valeat ad ipsam eam quae de genere tributi est quaestionem.

---

[1]) Contra dicit vel certe sentit Ebrard l. l. p. 445. nota 1.

Si recte habet explicatio de Caesaris tributo, planum fit quam diligenter temporis atque ordinis ratio h. l. a Matthaeo sit habita. Sin vero templi tributum intelligitur, credibile est Iesum aliquot mensibus post solvisse, quum ipso Luca teste brevi post pascha extra Galilaeae fines abisset ac tum demum ubi rogabatur reverteretur in patriam [1]).

§. 75. A) *Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo, ac respondet de alieno sanante nomine Iesu:* Lc 9, 46—50. Mc 9, 33—41. Mt 18, 1—5.

B) *Offensiones vitandas dicit:* Mt 18, 6—9. Mc 9, 42—50. Lc 17, 1 sq. *adhibita parabola de ove perdita:* Mt 18, 10—14. (Lc 15, 3—7.)

§. 76. A) *Officia in fratrem peccantem tractat:* Mt 18, 15—20.

B) *Placabilitatem commendat parabola de computantibus rege ac servo:* Mt 18, 21—35. Lc 17, 3 sq.

Antequam ad partem eius temporis, quod res vitae Christi medias complecti diximus, tertiam transeamus, quae eius ratio chronologica esse visa sit breviter repetamus. Incipit post captum Iohannem, vel potius, quod definitius est, ab ea muneris Christi parte quam a Synopticis maxime descriptam nuncupare solent partem Galilaeam: res enim complectitur in Galilaea potissimum gestas. Continuae vero narrationis initium Lucas facit iis quae in synagoga Nazarethana accidisse narrat sabbato secundo ante sabbatum illud δευτερόπρωτον sive die 26. m. Martii anni ab urbe condita 782. Cf. §. 29. Inde pergit narratio accuratis passim aucta temporis indiciis usque ad pascha eiusdem anni (d. 17. m. Apr. sive 14. Nisan), in quod cibatio quinque millium incidit §. 59. Reliqua, in quibus res extra Galilaeam sed in eius confinibus gestae (§. 64—74.) distingui possunt, eius sunt temporis quod inter pascha illud et proximum scenopegiae festum (d. 12. m. Oct.) intercedit, de quo Iohannes initio sectionis sequentis §. 77. refert [2]).

C: A TABERNACULORUM FESTO USQUE DUM AD ULTIMUM PASCHA PROFICISCERETUR. §. 77 — 121.

Eorum quae inde a §. 77 usque §. 121. leguntur ratio chronologica tam incerta plerisque visa est ut tantum non negarent probabiliter quicquam de ea definiri posse: desperant enim nexum quemquam aut ordinem inveniri posse eorum quae Lucas fere solus inde a 9, 51 — 18, 14. memoriae prodidit. Longe secus visum est Wieselero, qui adhibito Iohanne ad illustrandam hanc partem evangelii Lucae contendit tantum non omnia egregie cohaerere ac definita esse, cf. Chronol. Synopse p. 319 sqq. Iohannem vero adhiberi ad constituendum narrationum Lucae ordinem, quis improbabit nisi qui institutum nostrum synopticum versari totum in errore existimet? Videamus breviter quod res est.

Lucas 9, 51 sqq. (51—61.) Iesum Hierosolymam proficisci facit, item Iohannes 7, 2 sqq. Uterque brevissima id via factum esse significat. Haec inter se

---

1) Ebrardus (l. l. p. 446. nota) existimat, tributum templi quamvis mense Adar (m. Martio) exigeretur Hierosolymae, potuisse a Iesu quippe ex longo discursu tum demum reduce Capharnaumi mense Decembri rogari. Unde vero scit novem fere menses Iesum a patria abfuisse?

2) Omnis nostra dierum indicatio conformata est ad Wieseleri indicem festorum Iudaicorum, quem vide infra.

convenire perquam probabile est. Iam sequitur apud Iohannem descriptio rerum Hierosolymae gestarum 7, 11 — 10, 21. Rursus Lc 17, 11. Iesus Hierosolymam proficisci dicitur: id quod locis Matthaei 19, 1 sq. et Marci 10, 1. respondere vix negari potest. Ab eo enim fere loco mirum in modum consentiunt cum Luca et Marcus et Matthaeus, ad quos paullo post Iohannes 12, 1 sqq. accedit. Supersunt Lc 10, 1 — 17, 10. et Ioh 10, 22 — 11, 54. Quaeritur quid his faciamus. Apud Lucam quidem loci duo sunt ubi nova quaedam narrationis pars incipere videtur. Alter est 10, 1. ubi legitur Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος etc, alter 13, 22. ubi est Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων etc. Apud Iohannem vero describitur quomodo Iesus bis in Iudaeam venerit, et primum quidem in ipsam urbem Hierosolymae, ubi obiit encaeniorum festum, secundum vero in vicum Bethaniae prope Hierosolymam, ubi Lazarum in vitam revocavit. Quid igitur veri est similius quam Lucam primum tradere quae ante festum encaeniorum acciderunt, tum quae egit antequam Bethaniam iret? A Lc 13, 22. novum aliquid et quidem novum iter incipere, clarum etiam inde fit quod statim post *eodem die* accessisse ad Iesum Pharisaei dicuntur. *Idem* enim *dies* quem dicit ad eum referendus est diem quo iter instituit et quo eodem dixit quae versibus 23—30. praecedunt. Encaeniorum vero festum in diem vicesimum m. Decembris i. e. in ipsum tempus illud incidit in quo describendo Lucas debet versari, nisi ab instituto evangelii sui prorsus defecerit. Hoc igitur potissimum festum intercessisse inter priora quae tradidit (10, 1 — 13, 21.) et ea quae iam sequuntur (13, 22 sqq.) credendum erit nisi gravis caussa obstat aut aliquid excogitatur melius. Ea vero quae sequuntur cum Iohannis narratione ita convenire ut praecedant res Bethaniae gestas, luculenter eo probatur quod Iesus Iohanne teste (10, 40.) post encaenia in Peraeam se contulit, ubi eum versari Lucas 13, 31. satis significat: quippe enim Peraea in ditione erat Herodis, a quo timendum ei esse Pharisaei significabant [1]).

Huic autem de convenientia narrationum Lucae et Iohannis sententiae res inprimis duae obstare videntur. Primum enim verba Lucae 9, 51. ita comparata esse dicunt ut ad ipsum ultimum iter hierosolymitanum spectent. Id mihi non videtur, quamquam nova Wieseleri de voce ἀναλήμψεως opinione difficultatem loci posse tolli haud credo [2]). ἀνάλημψις enim vix aliud notare potest quam Iesu de his terris assumtionem, quae ultima muneris eius pars ac perfectio erat. At id quod dictum est, συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως, non ita urgeri posse ut iam Iesus ad exitum properasse dicatur, quum ex tota eaque longa serie earum rerum quas Lucas ab hoc loco usque ad evangelii finem tradit, tum ex singulis locis multis sequitur qui id ipsum testantur, Iesum ab eo inde non properasse Hierosolymam. Eiusmodi sunt 10, 1. μετὰ δὲ ταῦτα [3]) etc; porro

---

[1]) Si cum Wieselero l. l. p. 321. verbis illis δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι iudicatur indicari, Iesum tertio die post adventurum esse quo tendebat i. e. Bethaniam, etiam ultra progrediendum erit. Sed pro tanta qua sunt versus 32 et 33. interpretationis ambiguitate nolim coniecturas sequi aut facere.

[2]) Cf. l. l. p. 324 sq. «Als die Tage zu Ende gingen, in denen er Aufnahme fand (aus dem Zusammenhange versteht sich, in Galilaea), reis'te er nach Ierusalem, um dort zu wirken.» «Dass ihm damals die Empfänglichkeit der Galiläer weniger entgegenkam als früher, hat Lucas gleich darauf angedeutet 10, 13—15. vgl. 9, 58.» Cf. quae contra dixit Meyer in Comment. ad h. l.

[3]) His Iohannes 5, 1. haud dubie plures menses complectitur.

tota de legatione et reditu septuaginta discipulorum historia; item Lc 13, 22. καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων; item 13, 31. quibus inest Iesum tum iam diutius in regione Herodis versatum fuisse; item 13, 10 et 14, 1. inter quae tota interiecta est hebdomas; item 17, 11 etc. Propterea Lucam iis verbis hoc tantum sibi voluisse puto, ab eo inde tempore — brevi ante primum praedixerat (§. 71.) ac paullo post repetierat (§. 73.) quem exitum habiturus esset — mentem Iesu totam iam occupatam fuisse cogitatione exitus sui et Hierosolymae, ubi extremae eum res manerent. Hinc iam non amplius versabatur in Galilaea, circa quam tantopere versatur omnis Synopticorum narratio, sed abiit Hierosolymam, neque magis ea relicta in Galilaeam rediit, sed post varia circum itinera iterum ac tertium Hierosolymam tetendit.

Deinde sententiae nostrae de necessitudine Lucae et Iohannis obesse existimatur quod Lc 13, 22. Iesus dicitur πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ: idem vero iter ex comparatione nostra Iohannis non Hierosolymam sed Bethaniam factum est. Hac de re recte iam Wieselerum l. l. p. 321. explicuisse arbitror. Erat enim sane Hierosolymam iter faciens, quamquam ipsam urbem tum certe non adibat. Ac nescio an id ipsum, πορείαν ποιούμενος, de consilio sit dictum et illud potissimum, Hierosolymam eum tetendisse, respectum quendam loci 9, 51. quemadmodum ipsi explicuimus in se contineat. Praeterea — quae est Wieseleri sententia p. 321 sq. — verbis 13, 35. Iesus significasse videtur, non ante proximum paschatis festum in ipsam urbem se venturum.

Quae quum ita sint, omnino malo hanc quoque partem evangelii Lucae caute atque intelligenter scriptam habere — probabilitate enim haud contemnenda utimur, etsi nulla ad certum via ducit — quam cum iis facere, sunt autem longe plerique, qui ordinem harum narrationum inveniri posse negant ipsumque Lucam contendunt varia commiscuisse et quum unum tantum idque ultimum iter hierosolymitanum describere vellet, perperam tribus diversis locis notasse, Iesum Hierosolymam abire.

§. 77. *Iesus et fratres festum Hierosolymae celebraturi:* Ioh 7, 1—10. *Iesus per Samariam proficiscens male excipitur:* Lc 9, 51—56.

Probe observa, Iesum Hierosolymam iturum ex Iohannis relatione brevissimam viam inire putandum esse: ad quod egregie quadrat quod Lucas non modo tam pauca (9, 51—62.) de eo itinere refert, sed etiam id ipsum testatur, Iesum per Samariam, quae brevissima sed insolita via erat, profectum esse.

Praeterea minus accurate collocavimus Ioh 7, 1., sed noluimus a sequentibus separare. Eo enim versu Iohannes innuit aliquod temporis spatium quod Iesus in Galilaea transegerit a se praeteriri usque dum rursus Hierosolymam se conferret. Possis inde concludere, Ioh 6, 66—71. (§. 70.) propius quam diximus cohaerere cum iis quae Iesus locutus est paschate (§. 62.), nisi praeclaram Petri confessionem apud Iohannem et apud Synopticos componere praestat. Ceterum quod Iohannes dicit ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 7, 1. non eiusmodi est ut excludat itinera in regiones Galilaeae circumiacentes; breviter enim ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ et ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ sibi invicem opponuntur.

§. 78. *Inter viam accedunt novi discipuli*· Lc 9, 57—62. Mt 8, 19—22.

Probabiliter de horum locorum Lucae et Matthaei ratione exposuit Kaiser: Chronologie und Harmonie p. 107 sq.

§. 79. *Iesus mediis diebus festis prodiens in templo se Dei legatum profitetur ac brevi discessurum:* Ioh 7, 11—36.

§. 80. *Ultimo die festo de spiritu sancto disserit. Quum aliorum tum Nicodemi iudicium:* Ioh 7, 37—53.

[§. 81. *Iesus et mulier adultera:* Ioh 7, 53—8, 11.]

§. 82. *In templo de suo suique patris testimonio agit:* Ioh 8, 12—20.

§. 83. *De ortu suo atque abitu disputat contra Iudaeos Abrahami genus frustra iactantes:* Ioh 8, 21—59.

§. 84. A) *Sanat Hierosolymae sabbato caecigenum:* Ioh 9, 1—41.
B) *Se bonum pastorem esse dicit:* Ioh 10, 1—21.

§. 85. *Legatio septuaginta discipulorum:* Lc 10, 1—16. Mt 11, 20—24.

Quando aut unde haec legatio facta sit, parum constat. Wieselerus a vulgata opinione haud dissentiens emissos legatos putat e regione Samaritana quum Iesus Hierosolymam petebat, cf. Chronol. Synopse pag. 326. nota 1. Quod quam parum quadret, recte sensit De Wettius; cf. Comment. ad h. l. ubi est Auf dem Wege von Galilaea durch Samarien nach Ierusalem ist die Aussendung ebensowenig geschehen als das meiste Folgende in diese Zeit gehört. Erravit Wieselerus quod verbis μετὰ δὲ ταῦτα h. l. arcte annectendi vim tribuit: de quo mihi secus videri supra dixi, comparans Ioh 5, 1. ubi μετὰ ταῦτα plurium mensium intervallum significat. Similiter fit alibi, ut Ioh 6, 1. Accedit quod quae praecedunt v. 57—62., ne ipsa quidem sic comparata sunt ad quae aliquid arctissime annectatur: vix enim ea tria colloquia eodem tempore ac loco habita sunt; quod ipse Lucas innuit dicens Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον et Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος. Neque magis vero, ut visum est Kaisero l. l. p. 110 sq., Hierosolyma legatos exisse credibile est. Quod si enim esset, nec Lucas eam rem prorsus praeteriturus fuisset, nec Iesus in instituendis legatis allocutus esset urbes prope lacum Galilaeum sitas, Chorazin, Bethsaida, Capharnaum. Extremo loco quod dixi facit ut credam haud procul a lacu Galilaeo et quidem in Peraea potius quam in Galilaea legationem esse institutam: cuius loci mentionem facere multo minus attinebat quam si esset Hierosolyma. Instituta est autem, mea quidem sententia, postquam Iesus a festo scenopegiae redisset: id quod ipsius Lucae narrationi (Μετὰ δὲ ταῦτα etc) et rationi quae est inter eum et Iohannem admodum conveniens est. Omne enim tempus illud inter scenopegiam et encaenia videtur in itineribus consumtum; fixam sedem quam Iesus in Galilaea habuerat, iam reliquerat quum ad scenopegiae festum proficiscebatur Lc 9, 51. Eiusmodi vero itineribus illa discipulorum legatio (cf. Lc 10, 1.) aptissima est.

§. 86. *Reditus septuaginta discipulorum:* Lc 10, 17—24. Mt 11, 25—30.

§. 87. *Parabola de Samarita misericorde:* Lc 10, 25—37.

§. 88. *Iesus Bethaniae apud Martham hospitatur:* Lc 10, 38—42.

§. 89. *Orare docet discipulos:* Lc 11, 1—13. (Mt 6, 9—13. 7, 7—11.)

§. 90. *Duo caecos sanat:* Mt 9, 27—31.

Ista huc pertinent propter nexum cum iis quae sequuntur v. 32. Quod verbis εἰς τὴν οἰκίαν domus quam Iesus Capharnaumi habitabat significari videtur, id pro libertate qua Matthaeus in componendis rebus similibus 8, 1—9, 34. usus est non urgendum duco. Si non ipse Capharnaumi esse ex contextu Mat-

thaei cogitandus esset, domus qua hospitabatur significari posset quocunque se loco tenebat.

§. 91. A) *Sanat mutum daemoniacum:* Lc 11, 14 sq. Mt 9, 32—34.
B) *Calumniantes Pharisaeos castigat:* Lc 11, 17—26. Mt 12, 43—45.
C) *Feminam quis beatus sit docet:* Lc 11, 27 sq.
D) *Reiicit coeleste signum petentes:* Lc 11, 16. 29—36. Mt 12, 38—42.

Cf. haec cum §. 47.

Admodum probabile est ea quae Mt 12, 24 sqq. refert non eodem tempore Iesum locutum esse, sed Matthaeum pro simili argumento in unum coniunxisse. Documento est quod Mt 9, 32 sqq. eandem Pharisaeorum calumniam locum habuisse testatur nec tamen quicquam ea occasione a Iesu dictum notat. Illud vero nemo certo diiudicabit utrum horum dictorum ad priorem, utrum ad alteram calumniam pertinuerit.

§. 92. *In aedibus Pharisaei contra Pharisaeos disserit:* Lc 11, 37—54.

§. 93. *Quis timendus sit dicit, et de peccato in spiritum sanctum:* Lc 12, 1—12.

§. 94. *Hereditatis litem recusat:* Lc 12, 13—21.

§. 95. *Varii Iesu sermones de vanis curis, aeternis divitiis, de boni servi vigilantia, de signis temporum:* Lc 12, 22—59.

§. 96. *De Galilaeis caesis agit, ac de ficu sterili:* Lc 13, 1—9.

§. 97. *Sanat sabbato mulierem:* Lc 13, 10—17.
(*Addit parabolas de regno coelesti:* Lc 13, 18—21. Mt 13, 31—33. Mc 4, 30—32. Vide §. 50. c.)

Si quid definire licet de tempore quo hae de regno coelesti parabolae propositae esse videantur, Matthaeo et Marco qui annexerunt similibus aliis praeferendus erit ut solet Lucas, apud quem coram multitudine invitis adversariis de mirabiliter factis Christi laetante eximia cum gravitate dicta sunt. Easdem iam ante prout Matthaeus et Marcus prodant propositas hoc loco a Christo graviter repeti, cl. Meyeri (cf. Comm. ad h. l.) sententia est, quam non defenderim.

§. 98. *Obit Hierosolymae encaeniorum festum, insidiis obnoxius:* Ioh 10, 22—39.

Incidebant encaenia anno urbis 782. in diem 20. m. Decembr. (25. Kislev) usque 27. (2. Thebet).

§. 99. *Abit trans Iordanem ibique commoratur, credentibus multis:* Ioh 10, 40—42.

§. 100. *Iturus Hierosolymam respondet quaerenti de beatorum paucitate:* Lc 13, 22—30.[1]

§. 101. *Respondet nuntiantibus de insidiis Herodis, insuper minans Hierosolymae:* Lc 13, 31—33. 34. 35.

Plura de hoc memorabili loco iam supra diximus ante §. 77.

Extremos autem duo versus Lucas longe alio loco ac Matthaeus (cf. §. 134.) habet. Lucam defendit Wieselerus (p. 322 sq.), Matthaeum plerique, contra Wieselerum Meyerus in comm. ad locos Matthaei et Lucae. Videntur vero a Luca aptissimo loco referri: certe enim egregie cohaerent cum iis quibus an-

[1]) Interpunge ἰσχύσουσιν. [25] ἀφ' et ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶς. Item §. 100.

nexa sunt, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Quibuscum si illo tempore coniunctim prolata sunt, ultima verba non ad communem salutationem paschalem sed ad solemnem multitudinis clamorem Hosanna pertinent, quo urbem introiens exceptus est. Quod ab eo praedici, haud vulgare est, eoque magis audientium mentes perstringere debebat quoniam annexuit praedictioni de instante urbis ruina. Altiorem vero in tota oratione sensum apud Matthaeum inesse dicunt: pertinere enim ultima verba ad gloriosum Christi adventum sive reditum. Qua in re si Matthaeus Lucae praestare iudicabitur, nescio an ipse Lucas aliter atque ille sermonem Christi intellexerit.

§. 102. *Apud Pharisaeum coenans sanat hydropicum sabbato ac varia docet:* Lc 14, 1—6. 7—24.

§. 103. *Dicit quales esse debeant ipsius sectatores:* Lc 14, 25—35.

§. 104. *Publicanos a contemtu vindicans tradit parabolas tres,* a: *de ove perdita* 1—7; b: *de amissa drachma* 8—10; c: *de filio degenere* 11—32: Lc 15, 1—32.

§. 105. *Discipulis tradit parabolam de dispensatore iniusto* (a: 1—13), *castigans murmurantes Pharisaeos* (b: 14—18), *item de Lazaro et divite* (c: 19—31): Lc 16, 1—31.

§. 106. *Ad discipulos dicit de (offensionibus, placabilitate,) fide atque humilitate:* Lc 17, (1—4) 5—10.

§. 107. *Iesus abit Bethaniam Lazarumque mortuum in vitam revocat:* Ioh 11, 1—46.

§. 108. *Pharisaeorum insidias devitans secedit in urbem Ephraim:* Ioh 11, 47—54.

Oppidum quod Ephraim dicebatur octo (sed interprete Hieronymo, si vera est lectio, viginti) milliariis septentrionem versus ab Hierosolyma distabat, ut est in Eusebii Onomastico. Item ex 2 Chron. 13, 19. et Ioseph. de bell. Iud. IV, 9, 9. vicinum illud Bethel urbi fuisse apparet. In tabula geographica Palaestinae, quam recentissime Car. Ritterus publicavit, inter Silo et Bethel notatum est. Quae omnia in eo conveniunt, Ephraim oppidum in Iudaea haud procul a Samariae finibus situm fuisse. Unde, ut recte Wieselerus conclusit l. l. p. 322., lux affertur loco Lucae 17, 11. de ultimo Iesu itinere hierosolymitano, quod is per mediam Samariam et Galilaeam factum dicit. Exiens enim Iesus ab oppido Ephraim recta via per Samariam transiens in Galilaeam ivit; qua ultimum visa per Peraeam in Iudaeam perrexit. Per Peraeam autem eum iter fecisse, ut Matthaeus et Marcus testantur 19, 1. 10, 1., ita inde intelligitur quod consentientibus tribus Synopticis primum venit Hierichuntem.

§. 109. *Ultimum iter hierosolymitanum suscipit:* Lc 17, 11. Mt 19, 1 sq. Mc 10, 1.

Loco Lucae 17, 11. ultimi itineris hierosolymitani initium indicari, quantopere loco Iohannis 11, 54. confirmetur, modo dictum est. Cf. ad §. 108.

§. 110. *Decem leprosos sanat:* Lc 17, 12—19.

§. 111. *De regno divino atque adventu filii hominis disserit:* Lc 17, 20—37. (cum locis geminis: Mt 24, 23—28. 37—41. Mc 13, 21—23. Ad v. 31. supple Mt 14, 17. Mc 13, 15. cf. §. 139.)

§. 112. *Parabolae de iudice et vidua, de Pharisaeo et portitore:* Lc 18, 1—8. 9—14.

§. 113. *Interrogantibus de repudio respondet:* Mc 10, 2—12. Mt 19, 3—12.

§. 114. *Admittit ad se infantes:* Lc 18, 15—17. Mc 10, 13—16. Mt 19, 13—15.

§. 115. A) *Cum iuvene divite collocutus, de divitiarum periculis deque praemiis fidei dicit:* Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

B) *Addit parabolam de operariis vineae:* Mt 20, 1—16.

§. 116. *In itinere discipulis rursus praedicit passionem:* Lc 18, 31—34. Mc 10, 32—34. Mt 20, 17—19.

§. 117. *Ambitionem filiorum Zebedaei confutat:* Mc 10, 35—45. Mt 20, 20—28.

§. 118. *Prope Hierichuntem sanat caecum (duos caecos):* Lc 18, 35—43. Mc 10, 46—52. Mt 20, 29—34.

In his differt quod teste Matthaeo duo caeci sanati sunt, Luca et Marco testibus tantum unus; item quod testibus Matthaeo et Marco sanatio locum habuit quum Iesus urbe exibat, teste Luca quum ad urbem appropinquabat. Quas differentias multi ita sustulerunt ut dicerent sanatos esse duo, quemadmodum Matthaeus recte retulerit, nisi quod diversitatem oci parum curaverit: eorum enim alterum ante introitum urbis sanatum commemorari a Luca, alterum post exitum sanatum a Marco. Qua de re nuper uberius et passim probabiliter, certe contra Straussium, exposuit Ebrardus l. l. p. 465—470. Etiam Wieselero (p. 332.) aliisque (cf. commentarios ad hos locos) visum est duas sanationes locum habuisse. Quae res ad fidem potius quam ad iudicium pertinere videtur; certe enim ita tractata est. Putaverim Marcum inprimis sequendum esse, qui quam diligenter rem exploratam habuerit, nomen caeci ab ipso additum testatur. De loco cum Marco Matthaeus consentit. Errare in his facillimum erat.

§. 119. *Hierichunte visit Zacchaeum:* Lc 19, 1—10.

§. 120. *Parabola de minarum (talentorum) usu:* Lc 19, 11—28. Mt 25, 14—30.

§. 121. *Bethaniae inter epulas a Maria ungitur:* Ioh 12, 1—11. Mc 14, 3—9. Mt 26, 6—13. [1])

Hanc totam rem accuratius ex Iohanne disci quam ex Marco et Matthaeo, dubium non est. Tanta est enim illius in notandis singulis accuratio ut rei quam tradit se ipsum interfuisse luculenter probet. Dies quidem quo unctio facta est eo rectius ex Iohanne sumitur quoniam nec Marcus (14, 3. Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ) nec Matthaeus (26, 6. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ) quicquam quo tempus definirent adscripserunt.

---

[1]) Hoc loco inserenda sunt Ioh 11, 55—57. ita ut praecedant id quod Ioh 12, 1. dictum est Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα. Habent autem ita:
[55] Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα (πρ. τ. π. Gb° c 33. al³; DG al vv variant), ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. [56] ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; [57] δεδώκεισαν δὲ (ς add και c DEG etc) οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς (–λας c BM al syr^p mg Or²; ς –λην) ἵνα ἐάν τις γνῷ (D* γνοι) ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

PARS III. RES ULTIMAE:

A SOLEMNI CHRISTI INTROITU IN URBEM USQUE AD REDITUM IN COELUM.

§. 122 — 183.

A: A SOLEMNI INTROITU USQUE AD COENAM ULTIMAM.

§. 122 — 152.

§. 122. *Solemniter ingreditur Hierosolymam:* Ioh 12, 12—19. Mc 11, 1—11. Lc 19, 29—44. Mt 21, 1—11.

Illud quod Iohannes 12, 1. dixit, πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ita accipiendum videtur ut hebdomadem interiectam inter diem adventus et pascha significet, sive ut eodem die (et quidem vespere) i. e. feria sexta advenerit Bethaniam quo hebdomade proxima (et quidem vespere) agnus paschalis edebatur. Paschalem enim coenam in vesperam feriae sextae incidisse, ipse Iohannes testatur quum eodem die ante sabbatum Christum in cruce mori facit. Quodsi vero est, coena inter quam pedes Christi ungebantur in sabbatum videtur incidisse; a quo sabbato si *dies sequens* Ioh 12, 12. numeratur, feria prima, ut in veteri ecclesiae traditione est, solemniter Christus urbem introisse putandus erit. Inde ab hoc igitur die quae Hierosolymae et Bethaniae a Iesu gesta sunt usque ad feriam quintam proximam qua habita est coena ultima, a §. 122 usque 152. litteris consignata sunt. Ad Ioh 13 et pp: supple Ps 118, 25 sq; ad 15 et pp: Zach 9, 9.

§. 123. *Imprecatio fici:* Mc 11, 12—14. Mt 21, 18 sq.

§. 124. *Purgatio templi:* Mc 11, 15—19. Lc 19, 45—48. 21, 37 sq. Mt 21, 12—17.

Feria igitur secunda (Mc 11, 12. Mt 21, 18.), devota inter viam ficu, templum ingressus est et purgavit. Vespere rursus exiit urbe (Mc 11. 19.).

§. 125. *Ficu verbo arefacta de fidei potestate disserit:* Mc 11, 20—25. Mt 21, 20—22. (6, 14 sq.)

Die sequenti, ut accuratius Matthaeo Marcus refert, i. e. feria tertia, mane transeuntes ficum arefactam vident. Inde Hierosolymam pergunt et intrant templum (§. 126.). Videtur huius diei historia complecti omnia quae usque ad §. 141. tradita sunt. (Semel tantum temporis nota additur, eaque hanc sententiam confirmat, cf. Mt 22, 23. §. 131.)

§. 126. *Primores populi quaestione de Iohanne baptista perturbat:* Mc 11, 27—33. Mt 21, 23—27. Lc 20, 1—8.

§. 127. *Parabola de duobus filiis in vineam missis:* Mt 21, 28—32.

§. 128. *Parabola de vinitoribus heredem necantibus:* Mt 21, 33—46. Mc 12, 1—12. Lc 20, 9—19.

§. 129. *Parabola de convivio nuptiali regio:* Mt 22, 1—14.

§. 130. *Interrogatur a Pharisaeis de tributo Caesari solvendo:* Mc 12, 13—17. Mt 22, 15—22. Lc 20, 20—26.

§. 131. *Item a Sadducaeis interrogatur de uxore septem fratrum:* Mc 12, 18—27. Mt 22, 23—33. Lc 20, 27—39.

§. 132. *Interrogatione de summa lege dissoluta non amplius interpellatur:* Mc 12, 28—34. Mt 22, 34—40. Lc 20, 40.

§. 133. *Ipse interrogat Pharisaeos de Messia filio David:* Mc 12, 35—37. Lc 20, 41—44. Mt 22, 41—46.

§. 134. *Perstringit prolixe Pharisaeorum et legisperitorum mores:* Mc 12, 38—40. Lc 20, 45—47. 13, 34 sq. Mt 23, 1—39.

De Lc 13, 34 sq. Mt 23, 37—39. cf. ad §. 101.

§. 135. *Laudat munusculum viduae pauperis:* Mc 12, 41—44. Lc 21, 1—4.

§. 136. *Accedentibus Graecis de proxima sua morte dicit. Vox de coelo:* Ioh 12, 20—36.

Graeci, de quibus h. l. sermo est, in atrio templi fuisse ibique Iesum disserentem ut cupiebant videntur vidisse atque audisse. Quae res quam apte pro loco et tempore narrationi Lucae et Marci de munusculo viduae adiungatur, in promtu est.

§. 137. *De Iudaeorum contumacia ac divina re Christi:* Ioh 12, 36—50.

Verba Iohannis 12, 36. καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν, eodem ni fallor spectant quo Matthaei verba 24, 1. καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο. Tum enim ultimum in templo coram multitudine locutus erat. Inde quum exisset, in monte olivarum cum discipulis consedit ad eosque de rebus summis iisque ultimis (§. 138—141.) divina cum vi dixit. Sequentem diem, i. e. feriam quartam, extra urbem sive in monte olivarum sive Bethaniae a multitudine remotus transegisse putandus est; fortasse etiam magis secum quam cum discipulis vixit. Eo die, ad quem quae §§. 142 et 143. dedimus referenda sunt, cum sacerdotibus pessimi consilii iam plenis facta est Iudae traditoris pactio.

§. 138 — §. 141. *Oratio Christi prophetica de Hierosolymae ac saeculi fine, deque adventu suo:* Mt 24. 25. Mc 13. Lc 21, 5—36.

§. 138. A) *De signis, dolorum initiis:* Mt 24, 1—14. Mc 13, 1—13. Lc 21, 5—19.

§. 139. B) *Pergitur de signis. Calamitas maxima. Seductionis pericula. Signum filii hominis:* Mt 24, 15—42. Mc 13, 14—37. Lc 21, 20—36.

§. 140. C) *Propter repentinum Christi adventum vigilantia commendatur parabola decem virginum [aliisque]:* Mt 25, 1—13.
[Mt 24, 43—51. cum Lc 12, 39—46. vide §. 95.]
[Mt 25, 14—30. cum Lc 19, 11—28. vide §. 120.]

§. 141. D) *De Christi ad iudicium extremum adventu:* Mt 25, 31—46.

§. 142. *Biduo ante pascha sacerdotum consilium fit de Iesu necando:* Mt 26, 1—5. Mc 14, 1 sq. Lc 22, 1 sq.

§. 143. *Iudae traditoris pactio fit cum sacerdotibus:* Mt 26, 14—16. Mc 14, 10 sq. Lc 22, 3—6.

De §§. 142 et 143. ad diem hebdomadis supplicii Christi quartum referendis cf. ad §. 137.

§. 144. *Iesus parari iubet coenam ultimam:* Mt 26, 17—19. Mc 14, 12—16. Lc 22, 7—13.

Quem primum diem azymorum Synoptici dicunt, is feria quinta est. Huius igitur diei ad vesperam ultima coena est facta, eadem qua Synoptici institutam esse coenam sacram testantur et qua Iohannes Iesum discipulorum pedes lavisse narrat. Quod ad probandum quum ratio facit ea quae inter lotionem pedum apud Iohannem et contentionem discipulorum apud Lucam videtur esse

(cf. ad §. 145.), tum proditoris significatio quemadmodum apud utrosque inter coenam locum habuit (cf. §. 146.), tum similitudo eorum quae apud utrosque inter Christum et Petrum dicuntur acta esse (cf. §. 148.). Illud vero inter utrosque interest quod ultima coena testibus Synopticis epulum paschale fuit, Iohanne teste non fuit: is enim non modo nihil eiusmodi dicit unde coniicias Iesum quum ultimum cum discipulis coenaret agnum paschalem edisse, sed etiam plura habet quae contrarium probent. Quae evangelistarum in re tam gravi diversitas dudum magnopere exercuit interpretes. Alii iique plerique idem epulum apud Iohannem et apud Synopticos referri tenentes narrationum diversitatem tolli posse negarunt; alii vero ita sustulisse sibi visi sunt ut dicerent, aliud a Iohanne idque feria quarta habitum, aliud referri a Synopticis et quidem feria quinta habitum [1]). Quo remedio vel potius artificio ut par est spreto ulterius progressi sunt ii qui partim Iohannem ex Synopticis, partim Synopticos ex Iohanne emendarunt. Sed nolumus h. l. repetere aut examinare quae de hac quaestione a viris doctis in varias ac diversas partes disputata sunt: praesertim quum tantopere assentiendum videatur Bleekio ut dubitem an aliud quicquam rectius aut eiusmodi possit proferri quod rationes eius in summa certe rei irritas reddat [2]).

Breviter igitur dicam 1) quibus potissimum locis Iohannes doceat Iesum ultimum cum discipulis coenantem non legitimam coenam paschalem habuisse [3]): 2) quibus maxime de caussis Iohannis auctoritas praevalere Synopticis iudicanda sit. Iohannes autem 1) id ipsum dicit, ante festum paschatis Iesum cum discipulis coenasse, cf. 13, 1. πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα etc. 2) dicit 18, 28. Iudaeorum primores praetorium procuratoris Romani non intrasse ne polluerentur sed pascha ederent, scilicet eodem die quo Iesus mortem in cruce patiebatur sive postridie quam ille ultimum cum discipulis epulatus est. 3) diem quo Iesum affigebant cruci appellat τὴν παρασκευὴν τοῦ πάσχα 19, 14. 31. 42. Accedit 4) quod verba Christi ad Iudam proditorem inter coenam dicta 13, 27. non in eum modum

---

[1]) Cf. prae ceteris nuperum huius sententiae defensorem *Kaiserum* in libro identidem a nobis citato Chronologie und Harmonie der vier Evv. p. 125—128.

[2]) Praeclara *Bleekii* dissertatio inserta libro Beiträge zur Evangelien-Kritik 1846. p. 107—156. (cf. etiam p. 33—39.) hunc titulum habet: Ueber den Monathstag des Todes Christi und des letzten Mahles mit seinen Jüngern und die in der Beziehung zwischen dem Johannes und den Synoptikern stattfindende Differenz (gegen Tholuck, Hengstenberg, Wieseler); über die Richtigkeit der Johanneischen Darstellung in dieser Beziehung und die Bedeutung dieses Verhältnisses für die Echtheit des Johanneischen Evangeliums (gegen Baur). Post *Bleekium* accurate in eam rem inquisivit *Weitzel:* Die Christliche Passafeier der ersten Jahrhunderte. Zugleich ein Beitrag zur Geschichte des Urchristenthums und zur Evangelien-Kritik 1848. Cf. inprimis p. 272—324. Item *Winerus* in programmate anni 1847. in quo est: Δεῖπνον, de quo Ioa. c. XIII. evang. memoriae prodidit, num πάσχα fuerit, quaeritur. Quod quidem totum contra *de Ammonii* de ea re sententiam (Geschichte des Lebens Jesu. Tom. III. 1847.) scriptum est. Item *Ebrardus* Wissenschaftliche Kritik etc p. 505—517. cui quidem dissertatio Bleekii tantopere probata est ut quae ipse antea bis diverso modo de ea re scripserat revocaret. Nominanda etiam est doctissimi *Ed. Robinson* uberior commentatio inserta Harmoniae quatuor evangeliorum (Harmony of the four Gospels) p. 211—224. quam in hunc ille modum conclusit: It has been the object of this Note to show, that upon all grounds, both of philology and history, the conclusion is valid and irrefragable, that the testimony of John in respect to the Passover need not be, and is not to be, understood as conflicting with that of Matthew, Mark, and Luke.

[3]) Contrarium doctissime probare studuit *Wieseler* l. l. p. 339—386.

quo fit 13, 28. (Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν) a discipulis explicari poterant si ipsum convivium paschale iam celebrabant.

Quibus locis Iohannes recte docuit Iesum pridie vesperam diei decimi quarti mensis Nisan, quo scilicet paschalem agnum edebant Iudaei, ultimum cum discipulis coenasse. Illud enim incredibile est Iesum ipso primo paschatis die festo (i. e. 15. m. Nisan), qui ut sabbati eiusque sanctissimi loco haberetur lege praescriptum erat, non modo a turba armata captum itemque iudiciis continuo habitis damnatum sed etiam cruci affixum esse. Qua in re consentit cum Iohanne traditio talmudica, quae vespera diei decimi quarti m. Nisan Iesum mortuum esse facit. Videntur etiam Pauli apostoli verba 1 Cor. 5, 7. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός, tum demum plenam vim habere si quo die agnus paschalis immolabatur eo ipso Christus cruentam mortem est passus. Longe gravissimum vero hoc est quod apud Synopticos multa probant, Iohannem eam rem ipsis accuratius narrare. Namque et ipsi diem crucifixionis παρασκευήν et προσάββατον nuncupant Mc 15, 42. Mt 27, 62. Lc 23, 54. Item Lucas et Marcus narrant, quum Christus ad crucem duceretur Simonem Cyrenensem ab agro redisse Lc 23, 26. Mc 15, 21. Denique illi eodem die et Iosephum Arimathiensem sindonem emisse (Mc 15, 46. Mt 27, 59.) et feminas aromata atque unguenta quibus post sabbatum quod instaret Domini corpus ungerent procurasse (Lc 23, 56.) tradunt. Quae omnia eiusmodi sunt ut dies quo comprehensio damnatio crucifixio Iesu locum habebat non possit ipse pro sabbato haberi neque magis is qui antecessit pro die 14. m. Nisan, quo lex pascha edi iussit.

Apparet igitur errasse Synopticos quod coenam Iesu ultimam non distinxerunt a legitima coena paschali. Quod qui factum sit, nuperrime explicare studuerunt, et passim non sine probabilitatis specie, Weitzel l. l. p. 310 sqq. et Ebrardus l. l. p. 514 sqq.

§. 145. *Accumbit cum duodecim:* Mt 26, 20. Mc 14, 17. Lc 22, 14—18. *Discipulorum ambitionem coercet:* Lc 22, 24—30. *eademque mente pedes illis lavat:* Ioh 13, 1—20.

Iohannis narratio de lotione pedum egregie quadrat ad id quod Lucas de contentione inter discipulos orta habet. Haec enim contentio tum orta esse videtur quum accubitum euntes singuli locum recumbendi sibi eligebant [1]). Hoc quidem non ex ordine quo Lucas res singulas narrat effici potest. Sed recte Wieselerus observavit Lucae verbis Ἐγένετο δὲ καί non id dici, contentionem demum post coenam exortam esse.

§. 146. *Inter coenam significat proditorem:* Mt 26, 21—25. Mc 14, 18—21. Lc 22, 21—23. Ioh 13, 21—35.

Lucam hanc proditoris significationem non recte post coenam ipsiusque eucharistiae institutionem posuisse, iure inde concluditur quod verba πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης optime ad mediam coenam quadrant, quemadmodum apud Mt et Mc est ἐσθιόντων αὐτῶν. Praeterea in promtu est Iudam iam exisse nobis visum esse quum Iesus coenam sacram institueret.

§. 147. *Instituit coenam sacram:* Mt 26, 26—29. Mc 14, 22—25. Lc 22, 19 sq. (1 Cor. 11, 23—25.)

---

[1]) In eadem sententia est Wieseler l. l. p. 399.

§. 148. *Praedicit dispersum iri duodecim, Petrumque lapsurum esse:* Mt 26, 31—35. Mc 14, 27—31. Lc 22, 31—38. Ioh 13, 36—38.

Iohannem et Lucam duces secuti sumus testantes verba de futuro Petri lapsu antequam exissent ad montem olivarum a Iesu dicta esse. Apud Matthaeum et Marcum (cf. §. 158.) inter viam dicta esse videntur.

§. 149. *Agit de abitu suo ad patrem ac promittit paracletum:* Ioh 14, 1—31.

§. 150. *Se vitem, discipulos palmites dicit. Item dicit de mundi odio et culpa:* Ioh 15, 1—27.

§. 151. *De malis futuris et paracleti auxilio dicit: item de precibus nomine suo factis: item de proxima discipulorum fuga:* Ioh 16, 1—33.

§. 152. *Christi precatio sacerdotalis:* Ioh 17, 1—26.

B: A COMPREHENSIONE USQUE AD MORTEM AC SEPULTURAM.
§. 153—170.

§. 153. *Anxietas Iesu in Gethsemani:* Ioh 18, 1. Lc 22, 39. Mt 26, 30. Mc 14, 26.

Mt 26, 36—46. Mc 14, 32—42. Lc 22, 40—46.

De Mt 26, 30. et Mc 14, 26. cf. ad §. 148.

§. 154. *Capitur in Gethsemani:* Ioh 18, 2—11. Mt 26, 47—56. Mc 14, 43—52. Lc 22, 47—53.

§. 155. *Abducitur ad Annam (Caiaphan) principem sacerdotum. Petri lapsus:* Ioh 18, 12—18. 25—27. Lc 22, 54—62. Mt 26, 57 sq. 69—75. Mc 14, 53 sq. 66—72.

De abnegatione Petri et de loco iudiciorum Iudaicorum non eodem modo ab evangelistis scriptum est. Ea quae differunt rectissime explicuisse Wieselerum existimo. Illa enim triplex negatio, mea quoque sententia, nec diversis locis, ut ex Iohanne concludere voluerunt, nec apud Caiaphan, ut Matthaeus tradit, sed apud Annam est facta. Atque apud Iohannem quidem quae v. 15—18. rursusque v. 25—27. scripta sunt arctissime cohaerere facile patet. Qua de re ne quis erret, Iohannes v. 25. id quo substiterat v. 18. ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος, diserte repetit in hunc modum: ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. Possumus mittere argumenta reliqua, quae idem probant. Sed quaeritur num quae apud Iohannem v. 15—23. leguntur, apud Annam an apud Caiaphan gesta sint. Mihi quidem omnino ad domum Annae pontificis referenda videntur: pendent enim ab eo quod v. 13. dictum est, καὶ ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον: quod verbis maxime animi hominis significandi caussa interiectis, ἦν γάρ usque ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, eam vim amittere non potest. Verba vero versus 24. ἀπέστειλεν αὐτόν etc mirum in modum pro supplemento eorum quae iam ante scripta sunt habentur: debuisse enim Iohannem idem iam versu 15. notare; quod quum ibi non notasset, hoc loco eum addidisse. Cui explicationi repugnat quum illud πρῶτον v. 13., tum is modus quo v. 15. narratio procedit, tum locus quo ea verba posita sunt, tum quod nec γάρ nec δέ vel similis particula supplementi naturam indicat. Neque vero cuiquam, opinor, ea sententia placuisset nisi Matthaeus suasisset, apud quem omne Iudaeorum de Christo iudicium apud Caiaphan institutum dicitur. At in

hac quoque perscribenda re Matthaeo Iohannes accuratior est, ad quem Lucas propius reliquis accedit eo quod non statim postquam Iesus captus esset convenisse synedrium dicit. Sed superest difficultas quae in ἀρχιερέως appellatione est. Hanc enim non cadere nisi in Caiaphan sive eum qui tum ipsum summo pontificatu fungebatur, plerique existimant. Contra praeeuntibus aliis sed paucis nuper Wieselerus contendit vel maxime ea appellatione dictum esse praesidem synedrii, quem Iudaei Nasi vocabant, eumque illo tempore Annam fuisse. Quod quum ad explicandum locum Lucae 3, 2. docte et prudenter adhibuit p. 186 sqq. [1]), tum et ad Lucae 22, 54 sqq. et ad Marci locum his versibus parallelum valere vult p. 405 sq. Graviter commendatur ea sententia loco Iohannis 18, 15 sqq. ubi qui pontifex appellatur, pro contextu, quemadmodum yidimus, apte non potest nisi Annas intelligi. Quo loco observandum est quam diligenter Caiaphas pontifex dicatur ipsius illius anni (τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου): qua indicatione non opus erat nisi ad distinguendum Caiaphan pontificem ab Anna pontifice. Postea 18, 28. simpliciter a Caiapha (ἀπὸ τοῦ Καϊάφα) Iesus in praetorium ductus esse dicitur.

Praeterea vix dubito quin hoc loco eadem sit mutua Iohannis et Synopticorum ratio quae esse solet, ut Iohannes quae ab istis consignata lateque iam vulgata probe sciret, ea tacitus suppleret aut emendaret, praeteriens et ipse quae quibus suppleret aut emendaret non essent. Hinc est igitur accurata rerum coram Anna gestarum notatio, itemque quod nihil exponit eorum quae coram Caiapha gesta sunt.

§. 156. *Iudaeorum iudicium et illusio:* IOH 18, 19—24. MT 26, 59—68. MC 14, 55—65. LC 22, 63—71.

Quaeritur utrum ante synedrii conventum, ut Lucas tradit, an post eius iudicium, quemadmodum Matthaeus et Marcus narrant, Christum captivum illuserint. Videtur autem quod Matthaeus cum Marco tradit ex rei natura sequi: maxime enim consentaneum est a servis ludibrio eum habitum esse postquam synedrium morte dignum iudicasset. Sed hoc ipsum in caussa est cur accuratius narrasse Lucas videatur: quem si sequimur, nescio an apud Annam potius quam apud Caiaphan illusio locum habuerit nec non cum Iohannis narratione 18, 22. cohaereat. Potuerit vero etiam rudes servorum animos insolentia tum incessere quum matutinum synedrii conventum exspectabant.

§. 157. *Iesus traditur Pilato:* IOH 18, 28. MT 27, 1—2. MC 15, 1. LC 23, 1.

§. 158. *Iudas desperat ac perit:* MT 27, 3—10.

§. 159. *Iesus coram Pilato accusatur:* IOH 18, 29—38. MT 27, 11—14. MC 15, 2—5. LC 23, 2—5.

§. 160. *Iesus coram Herode:* LC 23, 6—12.

§. 161. *Pilatus Iesum studet dimittere:* MT 27, 15—23. MC 15, 6—14. LC 23, 13—23. IOH 18, 39 sq.

§. 162. *Dimisso Barabba Iesus flagellatus traditur ad crucifigendum:* MT 27, 24—30. MC 15, 15—19. LC 23, 24 sq. IOH 19, 1—16.

Inter Matthaeum cum Marco et Iohannem interest quod illi Iesum post damnationem flagellatum esse tradunt, Iohannes vero a Pilato flagellatum facit ea

[1]) Huc cf. etiam Wieseler: Chronologie des apostol. Zeitalters p. 76 sqq.

mente ut ista poena Iudaeis satisfaceret ipsumque Iesum mortis poena liberaret. Romanorum mos quum fuerit, verberibus affectos cruci affigere (cf. Wetsten. ad h. l.), flagellatio ea quam Iohannes testatur possit ad eum morem traditione accommodata credi: certe enim prorsus est incredibile, ex re tam solita Iohannem tam singulare Pilati facinus fecisse. Sed cum Iohannis fide in hac certe re stare reliquorum potest: flagellatio enim quam ante procurator iusserat in captivi gratiam fieri, post damnationem ex more Romanorum repeti poterat. Grave vero est Iohannem Luca confirmari, quemadmodum Lucam Iohannes supplet: quod enim Iohannes factum esse testatur, id ipsum Lucas Pilatum in animo habuisse dicit 23, 16.

§. 163. *Ducitur ad crucem:* Mt 27, 31—34. Mc 15, 20—23. Lc 23, 26—33[a]. Ioh 19, 16[b]. 17.

§. 164. *Crucifixio. Titulus. Vestes:* Ioh 19, 18—24. Mt 27, 35—38. Mc 15, 24—27. Lc 23, 33[b]. 34. 38.

§. 165. *Illuditur crucifixus. Mater et Iohannes iuxta crucem:* Mt 27, 39—44. Mc 15, 29—32. Lc 23, 35—37. 39—43. Ioh 19, 25—27.

§. 166. *Tenebrae. Moritur:* Mt 27, 45—50. Mc 15, 33—37. Lc 23, 44—46. Ioh 19, 28—30.

§. 167. *Portenta. Centurio. Feminae:* Mt 27, 51—56. Mc 15, 38—41. Lc 23, 45[b]. 47—49.

§. 168. *Latus percussum:* Ioh 19, 31—37.

§. 169. *Sepultura. Ioseph Arimathiensis, Nicodemus, feminae:* Mt 27, 57—61. Mc 15, 42—47. Lc 23, 50—56. Ioh 19, 38—42.

Sepultus est Christus feria sexta brevi ante horam vespertinam sextam i. e. ante sabbati initium. Postquam enim medio fere vespere feriae quintae in horto captus erat, primum ad Annam, tum ad Caiaphan abductus est, unde primo mane Pilato tradebatur. Ab hoc capitis damnatus (Ioh 19, 14. ὥρα ἦν ὡς ἕκτη, quod ad romanum morem dictum esse videtur), iam hora matutina nona (Mc 15, 25.) cruci affixus est; hora vero pomeridiana tertia in cruce spiritum reddidit (Mc 15, 33 sqq. Lc 33, 44 sqq. Mt 27, 45 sqq).

§. 170. *Custodia sepulcri:* Mt 27, 62—66.

C: A RESURRECTIONE USQUE AD REDITUM IN COELUM.
§. 171—183.

§. 171. *Mulieres mane sepulcrum visunt videntque lapidem revolutum:* Ioh 20, 1. Lc 24, 1—3. Mc 16, 1—4. Mt 28, 1—4.

§. 172. *Angeli in sepulcro comparentes alloquuntur mulieres:* Lc 24, 4—8. Mc 16, 5—7. Mt 28, 5—7.

§. 173. *Redeunt mulieres et quae viderunt undecim discipulis nuntiant:* Ioh 20, 2. Lc 24, 9—11. Mc 16, 8. Mt 28, 8.

§. 174. *Petrus et Iohannes sepulcrum visunt:* Ioh 20, 3—10. [Lc 24, 12.]

§. 175. *Iesus redivivus Mariae Magdalenae apparet:* Ioh 20, 11—18. Mt 28, 9. 10. [Mc 16, 9—11.]

Ad §§. 171—175. Quantopere in his Synoptici et Iohannes inter se congruant, ex ordine quo singula edidimus satis perspicuum fore arbitror. Prae-

terea conferendus est de apparitionibus Domini redivivi insignis Pauli locus 1 Cor. 15, 4 sqq. — — ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, [5]καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα. [6]ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. [7]ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. [8]ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί.

§. 176. *Custodes sepulcri fugitivi et corrupti.* Mt 28, 11—15.

§. 177. *Comitatur viatores Emmauntinos:* Lc 24, 13—35. [Mc 16, 12—13.]

§. 178. *In mediis apparet discipulis, absente Thoma:* Lc 24, 36—43. Ioh 20, 19—25. [Mc 16, 14.]

Quicquid apparitionum Christi redivivi a §. 171 usque §. 177. refertur in feriam primam sive diem Solis incidit. Eodem die multo vespere par illud discipulorum Emmaunte Hierosolymam redit ad congregatos undecim cum amicis, brevique post in ipsis mediis rursus adest Christus. Inter has vero apparitiones et abitum de his terris quantum temporis intercedat, indicandum erit ad id quod Lucas Act 1, 3. dicit δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς.

§. 179. *Iterum apparet discipulis, praesente etiam Thoma:* Ioh 20, 26—29.

§. 180. *Prope lacum Tiberiadis apparet discipulis septem piscantibus:* Ioh 21, 1—24.

§. 181. *In monte Galilaeo apparet discipulis:* Mt 28, 16—20. [Mc 16, 15—18.]

§. 182. *In oliveto discipulis valedicit et aufertur:* Lc 24, 44—53. [Mc 16, 19—20.] Act 1, 3—12.

§. 183. *Conclusio evangelii Iohannis:* Ioh 20, 30. 31. 21, 25.

Pro necessitudine quae est inter Wieseleri rationes chronologicas et nostras excerpere iuvat indicem dierum festorum Iudaicorum, quem ille Wurmii [1]) potissimum vestigia persecutus composuit suaeque inseruit Synopsi IV evangg. chronologicae p. 482 sqq. Qui quidem quippe ad certas, non modo doctas, leges conformatus ut magnam sine dubio probabilitatis laudem habet, ita propter mensium exordia pro novae lunae apparitione fluctuantia non extra omnem dubitationem est positus. Id quod etiam ad eam valet quaestionem quae est de die mortis Christi. Is enim, quem diem hebdomadis sextum fuisse certum est, quum Wieselerus diem 15. Nisani fuisse dicit, potius 14. fuit.

Calendarium Iudaicum.	Calendarium Iulianum. cum anno aerae Dionys.	Feria.	Nomen diei.
1. Nisan	16. Mart. 28. [2]).	3.	Initium anni.
5.	20.	7.	σάββατον πρῶτον.
7.	22.	2.	Dies septimus novi anni.
{ 14.	29.	2. }	ἡμέραι τῶν ἀζύμων.
{ 21.	5. Apr.	2. }	
1. Ijar	15.	5.	Novilunium.
14.	28.	4.	Alterum pascha.
1. Sivan	14. Maii	6.	Novilunium.
6.	19.	4.	Pentecoste.
1. Tammus	13. Iunii	1.	Novilunium.
1. Ab	12. Iulii	2.	Novilunium.
1. Elul	11. Aug.	4.	Novilunium.
1. Tischri	9. Septbr.	5.	Novilunium.
10.	18.	7.	Dies piacularis.
{ 15.	23.	5. }	Scenopegia.
{ 21.	29.	4. }	
22.	30.	5.	Extrema scenopegiae.
1. Marcheschvan	9. Octbr.	7.	Novilunium.
1. Kislev	7. Nov.	1.	Novilunium.
25.	1. Dec.	4.	Encaenia.
1. Thebet	7.	3.	Novilunium.
2.	8.	4.	Finis encaeniorum.
1. Schebet	5. Ian. 29.	4.	Novilunium.
1. Adar I.	4. Febr.	6.	Novilunium.

[1]) Astronomische Beiträge zur näheren Bestimmung des Geburts- und Todesjahrs Jesu. Von Joh. Fr. Wurm, Prof. in Stuttgardt. Cf. Archiv für die Theologie von Bengel. 1816. II, 1. p. 1—39. 2. p. 261—313.

[2]) Annus 28. p. Chr. respondet anno urbis 781.

Calendarium Iudaicum.	Calendarium Iulianum. cum anno aerae Dionys.	Feria.	Nomen diei.
1. Adar II.	6. Mart.	1.	Novilunium.
13.	18.	6.	Memoria Nicanoris.
14.	19.	7.	Purim.
29.	3. Apr.	1.	(Finis anni intercalaris dierum 384.)
1. Nisan	4.	2.	Dies anni primus.
6.	9.	7.	σάββατον δευτερόπρωτον.
7.	10.	1.	Dies septimus novi anni.
14.	17.	1.	ἡμέρα τῶν ἀζύμων.
21.	24.	1.	
1. Ijar	4. Maii	4.	Novilunium.
14.	17.	3.	Alterum pascha.
1. Sivan	2. Iunii	5.	Novilunium.
6.	7.	3.	Pentecoste.
1. Tammus	2. Iulii	7.	Novilunium.
1. Ab	31.	1.	Novilunium.
1. Elul	30. Aug.	3.	Novilunium.
1. Tischri	28. Septbr.	4.	Novilunium.
10.	7. Oct.	6.	Dies piacularis.
15.	12.	4.	Scenopegia.
21.	18.	3.	
22.	19.	4.	Extrema scenopegiae.
1. Marcheschvan	28.	6.	Novilunium.
1. Kislev	26. Nov.	7.	Novilunium.
25.	20. Dec.	3.	Encaenia.
1. Thebet	26.	2.	Novilunium.
2.	27.	3.	Finis encaeniorum.
1. Schebet	24. Ian. 30.	3.	Novilunium.
1. Adar	23. Febr.	5.	Novilunium.
13.	7. Mart.	3.	Memoria Nicanoris.
14.	8.	4.	Purim.
29.	23.	5.	(Finis anni dierum 354.)
1. Nisan	24.	6.	Dies anni primus.
2.	25.	7.	σάββατον τριτόπρωτον.
7.	30.	5.	Dies anni novi septimus.
14.	6. Apr.	5.	ἡμέραι τῶν ἀζύμων.
21.	13.	5.	

DE RATIONIBUS TEXTUS CRITICIS.

In Prolegomenis editionis Novi Testamenti meae Lipsiensis secundae [1]) postquam de laboribus retuli circa instrumenta critica, i. e. circa codices graecos interpretationes patres editiones, per hos decem annos a me susceptis, quibus coniunctis apparatum criticum ad perfectionem similibus operibus omnibus longe maiorem perductum probarem, uberius expositum est de legibus quas in recensendo quod dicunt textu secutus sum. Quas ad leges is textus conformatus est quem anno superiore cum apparatu critico edidi rursusque sine apparatu repetendum curavi in editione nupera Tauchnitiana. Qui quum, exceptis iis paucis de quibus infra dicetur, transierit etiam in hanc Synopsin evangelicam, hoc loco ea repetam quae de legibus meis criticis in editione mea Novi Testamenti nuperrima breviter conscripta sunt.

Discrepantibus antiquis testibus, a quibus scilicet omnis conformatio textus proficisci debet, primo loco habenda sunt quae tuentur codices graeci antiquissimi, a quarto usque ad nonum fere saeculum scripti. In his rursus qui antiquitate antecellunt iidem auctoritate praevalent. Quae auctoritas ut magnopere augetur si aliqua interpretationum veterrimarum ac patrum testimonia accedunt, ita non superatur plurimorum vel etiam omnium recentiorum testium dissensione, quippe qui ut tantopere concordarent publico ecclesiae usu factum est. Neque tamen vero quae pro documentorum aetate recentior nobis lectio est non potest nisi ab arbitrio aut usu posterioris aetatis derivari: permultae enim lectiones recentiorum codicum iam apud Chrysostomum, cuius aetatem nostrorum codicum vix ullus antecedit, atque item in celeberrimis gothicae versionis membranis rescriptis remotissimae antiquitatis inveniuntur; quemadmodum fit ut lectionem vetustissimorum auctoritate codicum omnium destitutam ipsius secundi tertiique saeculi testis unus vel alter tueatur. Unde sequitur, antiquissimorum nostrorum codicum lectionibus non unis ac solis sed tantum prae ceteris antiquitatis inesse laudem. Quae quidem laus quamvis permagni faciunda sit, tamen quum nullum documentorum nostrorum eam aetatem superet ubi universa quaedam textus sacri varietas ac depravatio iam invaluerat, cuius rei [2]) luculentissimi testes sunt Origenes et Tertullianus, ipsis primariis testibus nostris in textu apostolo-

---

[1]) Novum Testamentum graece. Ad antiquos testes recensuit, apparatum criticum multis modis auctum et correctum apposuit, commentationem isagogicam praemisit C. Tischendorf. Editio Lipsiensis secunda. Lipsiae, Ad. Winter (libraria Koehleri). 1849.

[2]) In caussas breviter inquisivi N. T. 1849. Prolegg. p. XIII.

rum restituendo non est nisi dubia auctoritas. Hinc ut omnibus quidem locis ubi quid auctores scripserint docta ratione aut iudicio effici nequit, quod antiquis testibus probatissimum novimus fidenter est sequendum; ita ubicumque caussae graves atque ab arbitrio quam maxime alienae aliud prae alio commendant confirmantque, non quod testatissimum, sed quod et testatum bene et per se probabile est praestat.

Haec quum summum quoddam recensendi principium sistant, tum l. l. exposui alia plura quae in testium auctoritate pensanda lectionumque definienda probabilitate inprimis observanda viderentur. Ex his ad synopticum quidem textum constituendum prae ceteris illud vim habuit quod locis evangeliorum geminis, ad quos inter se exaequandos curiosam priscorum hominum industriam pertinuisse certum est [1]), testibus qui consensum praebeant praeferendos iudicavi qui dissensionem testentur, nisi gravis caussa aliud suaserit. Qua de re neque nunc aliter sentio, postquam in elaborando textu synoptico iterum iterumque examinavi quid locis geminis Marcus, quid Matthaeus, quid Lucas pro testium auctoritate scripsisse viderentur: etsi, quae magna eius rei difficultas est, passim dubito an de variis lectionibus id quod unice praestet posuerim. Quam rem hac ipsa Synopsi illustratum novisque intelligentium virorum studiis commendatum iri spero. Mihi quidem grave hoc esse visum est quod ex legibus iis quas secutus sum multo clarius quam ex Elzeviriorum textu factum est, singulorum evangelistarum quae in tradendis et rebus et verbis Christi accurata fuerit industria, quae cauta religio; quippe quorum quisque quid verissimum esset investigare mallet quam temere aut fidenter alterum sequi, et si quid vel minimum ad evangelii perspicuitatem aut fidem posset conferre, libere promeret.

Porro l. l. pag. XXVIII—XXXII. quaestionem recepi quae est de antiquis textus Novi Testamenti recensionibus. Qua de re quae dixi, ea cum vulgatis non temere confundenda sunt. Quum enim praeeuntibus aliis recensiones eiusmodi quatuor distingui posse dixi, quamquam non tam quatuor singulas quam duo paria, tum alexandrinam inter Iudaeochristianos celebratam posui, quorum aeque atque ipsorum apostolorum sermo graecus maxime ab LXX interpretibus penderet, latinam porro a Latinis adhibitam, sive illi latina sive graeca potissimum lingua uterentur; asiaticam vero probatam potissimum Graecis vel per Asiam vel in ipsa patria degentibus, denique byzantinam in ecclesia pervulgatam byzantina sensimque communi ecclesiae usu ad publicam quandam unitatem perductam. Harum vero recensionum sive classium ut byzantina quidem ingenti copia recentiorum codicum traditur, item latina quamvis et ipsa satis varians in latinis et graecolatinis superest: ita nec asiatica nec alexandrina ex ullo teste superstite illibatae hauriri possunt. Quapropter ipsam rem criticam exercenti summa in adhibenda recensionum distinctione opus est cautione; in eo vero quae probabiliter doceri possunt omnia conveniunt, primo loco habendos esse alexandrinos testes, eosdem fere superstitum omnium antiquissimos, ultimo byzantinos, quippe qui textum ex antiquioribus classibus multifariam mixtum prae se ferant.

---

[1]) Cf. prae ceteris locum in celebri epistola Hieronymi ad Damasum: *Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit quod dum* (cdd. *dum quod*) *in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint addiderunt; vel dum eumdem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat ad eius exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthaei, rursum in Matthaeo Iohannis et Marci, et in* (cd. Am. om) *reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur.* Cf. Nov. Test. Amiat. meum 1850. pag. 2.

Ibidem pag. XVIII—XXVIII. uberius tractavi auctorum Novi Testamenti dialectum, maxime illud ut ostenderem, quae ab alexandrina dialecto esse videantur, sive orthographiam sive formationis doctrinam sive syntaxin spectant, ea nullo iure ab ipso textu sacro arceri. Hinc de multis formis exposui in hunc quoque textum synopticum receptis, ut λήμψεται, ἀναλημφθῆναι, συνζητεῖν, συνσταυροῦν, ἐκχυννόμενον, ἔνατος et ἐνενήκοντα, τεσσεράκοντα et τέσσερα, ν ἐφελκυστικόν et οὕτως ante consonam: quarum ut multae consensu testium antiquorum commendantur, ita nulla non idonea auctoritate stare visa est. Quod eo magis h. l. commemorandum erat quoniam huius generis sunt quae in commentario Synopsis non explicentur. Quod idem ad alia nonnulla ex eodem fere genere quamvis a nobis haud recepta valet, quae accuratius investigaturi ad commentarium editionis Novi Testamenti meae secundae delegandi sunt. Eiusmodi sunt συνπορεύονται, συνμαθηταί, ἐμμέσῳ; item ἑόρακα (quod passim in commentarium receptum est), item ῥαββεί, Δαυείδ, Βενιαμείν, ἴδον pro εἶδον, similiaque ubi ει et ι fluctuant.

Ibidem pag. XXXIV sqq. de his nominibus propriis disserui, Μωυσῆς (cuius loco alii Μωσῆς ediderunt), Καφαρναούμ (cuius loco plerisque placuit Καπερναούμ), Ναζαρέθ apud Matthaeum Marcum Lucam et Ναζαρέτ apud Iohannem, Γεννησαρέτ, Βηθφαγῆ. Item pag. XXXVI. varietatem tetigi in ponendis accentu et spiritu conspicuam [1]).

Lectiones quae in Synopsi ab editione Novi Testamenti mea Lipsiensi secunda differunt, pleraeque iam in editione mea Tauchnitiana mutatae, fere hae sunt.

Matth. 21, 11. Ναζαρέθ pro Ναζαρέτ, de quo exposui Nov. Test. 1849. pag. XXXV. || Marc. 2, 12. εἴδαμεν pro εἴδομεν || (Marc. 3, 32. καὶ αἱ ἀδελφαί σου per errorem in ed. N. T. ante καὶ οἱ ἀδελφοί σου posita sunt.) || Marc. 4, 32. κατασκηνοῖν pro κατασκηνοῦν: hoc enim loco ut aliter ac Matth. 13, 32. ederetur, testium ratio non suasit. || Marc. 9, 18. recepi (ex commentario corrige textum pag. 81.) εἶπα pro εἶπον || Marc. 10, 1. restitui συμπορεύονται, non quo improbem συνπορεύονται, sed is scribendi modus non eo loco solo adhiberi potest. || Luc. 6, 1. in textum revocavi δευτερόπρωτον. Etsi enim magna est testium auctoritas eorum qui omittunt, nec desunt rationes quibus cum Dav. Schulzio «exilio dignum» iudices: tamen ut de antiquitate lectionis dubitari nequit, quippe iam ab Ambrosio in commentario tractatae [2]), ita tanta eius est et difficultas et gravitas, ut religiose sit servanda. || Luc. 24, 53. αἰνοῦντες edidi omissis καὶ εὐλογοῦντες, auctoritate usus eorundem testium quos versibus 51. et 52. non poteram non sequi. Quippe enim verba καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν quem tandem in exemplari suo inventa deleturum fuisse putemus? Contra verba ea quae praecedunt, διέστη ἀπ' αὐτῶν, eiusmodi erant quae additis illis apte explicari viderentur. Cum hac vero lectione satis cohaerent quae v. 52. et v. 53. in iisdem testibus inveniuntur. καὶ εὐλογοῦντες quidem an Lucas scripserit, iam propterea dubito quoniam εὐλογεῖν ante paucissima verba bis praecessit. Verbis autem καὶ εὐλογοῦντες supplementi caussa, quod orationem et pleniorem et graviorem redderet, ab eodem qui modo καὶ ἀνεφέρετο etc. et προσκυνήσαντες αὐτόν intulisset adscriptis, facile poterat

---

[1]) In his est Πιλατος, quod nomen Πιλᾶτος, non Πιλάτος, ex auctoritate antiquissimorum codicum accentibus praeditorum scribendum est.

[2]) Cf. expositionem evang. secundum Lucam V, 31. ubi est *Mire tamen secundum Lucam secundoprimum, non primosecundum sabbatum dixit;* δευτεροπρωτον *enim scriptum est* etc.

fieri ut alteri εὐλογοῦντες pro αἰνοῦντες exhiberent, alteri utrumque coniungerent.|| Ioh. 17, 24. et 25. πατήρ pro πάτερ edidi. Act 1, 5. ἐν πνεύμ. βαπτισθ. ἁγίῳ posui c BD^{gr} pro βαπτισθ. ἐν πνεύμ. ἁγίῳ.

Ut autem textus, ita etiam commentarius criticus huius Synopsis ad editionem Novi Testamenti meam Lips. II. conformatus est, nisi quod leviora quae videbantur passim omissa, atque multa in illa editione accuratius perscripta in Synopsi paucis tantum indicata vel in brevius contracta sunt [1]). Accessit vero novi ad Synopsin incrementi hoc quod non modo plura ex notis indicis subsidiorum criticorum una cum supplemento lectionum codicis H ex nuperrima collatione cl. Tregellii haustarum, sed etiam aliquot specimina lectionum codicis Nitriensis rescripti, cui I^b signum dedi, in commentarium transierunt.

De editionibus ad commentarium Synopsis non adhibui nisi Elzevirianam cum Stephanica coniunctam et Griesbachianam, quarum illa ex longo hominum doctorum usu, haec ex ratione studioque auctoris auctoritatem contraxit. De utraque fusius dixi in Prolegomenis N. T. 1849. pag. XXXVII sqq. Ibidem pag. XXXIX sqq. expositum est de editionibus meis Parisiensibus, Scholzii, Muralti, Lachmanni. Lachmanni quidem lectiones a nostris diversae — multae vero nobis sunt communes — si verum quaeris, a commentario non absunt; nihil enim ille probavit quod non addita testium auctoritate relatum sit; nomen vero eo magis abesse poterat quum propter rationes l. l. a me propositas, tum quoniam, ut de ceteris taceam, propter codicem Ephraemi a me editum ex ipsius rationibus sat multa nunc aliter atque anno 1842. edenda sunt [2]).

---

1) Lectionibus in textum a me receptis longe plerisque testes quibus nituntur appositi sunt. A qua lege quibus locis — sunt autem perpauci — discessum est, insignis testium est auctoritas, quam quidem, ut quovis loco indicatum est, iam pridem Griesbachius vel secutus est vel sequendam duxit.

2) De Lachmanni editione quae prodiit annis 1842. et 1850. cf. etiam editionem meam Tauchnitianam pag. XI sq. Ibidem de Testamento graeco Henrici Alford Londini 1849., de quo pluribus iam exposueram in Repertorio Lipsiensi Gersdorfiano 1850. II, pag. 10—14., rationem reddidi.

BREVIS SUBSIDIORUM CRITICORUM NOTITIA.[1]

I. CODICES EVANGELIORUM GRAECI IIQUE UNCIALIBUS LITTERIS SCRIPTI A SAECULO IV. USQUE AD X.[2]

† A codex Alexandrinus Musei Britannici. Hiat Matth. 1, 1. usque 25, 6; Ioh. 6, 50. usque 8, 52. Praeterea passim in marginum extremitate abscissae sunt litterae. Novum Testamentum, quod una cum Vetere complectitur, ad ipsius codicis similitudinem editum est cura Woidii anno 1786. fol. Inde excerptas lectiones quae ab ed. Steph. III. differunt omnes edidit Spohn in Notitia codicis Alexandrini 1788. Scriptus videtur post med. saec. V.

††† B codex Vaticanus signatus numero 1209. Utrumque Testamentum continet. De codice excerpendo inprimis meruerunt Bartolocci, Bentley, Birch. *Bartoloccii* (bibliothecae Vaticanae quondam custodis) collatio servatur in bibl. Reg. Parisiensi Mss. gr. Supplem. Nr. 53., addita epistola d. 11. Nov. 1669. scripta. *Birchii* collatio edita est in Variis lectionibus, Havniae 1798. 1800. 1801. *Bentleiana* instituta est a Micone Italo ac transmissa Richardo Bentleio Cantabrigiam Roma a Thoma Bentleio. Eam transscripsit Woidius transscriptamque edidit Henricus Ford in appendice ad editionem Ni Ti e cod. ms. Alexandrino 1799. His tribus collationibus coniunctis usi sumus. Praeterea mihi ipsi, quum anno 1843. Romae versabar, locis selectis codicem conferre licuit postque de lectionibus aliquot dubiis per litteras roganti Angelus Mai vir eminentissimus magna cum benevolentia rescripsit[3]. Qua de re uberius exposui in Studiis et Criticis anni 1847. I. p. 129 sqq. addito facsimili codicis accuratissimo. Hunc Novi Testamenti codicem omnium esse antiquissimum argumenta idonea probant; adscribendum puto medio fere saec. IV.

††C codex Ephraemi Syri rescriptus in bibl. Reg. Paris. Nr. 9. Fragmenta evangeliorum continet haec. Matth. 1, 1 — 5, 15. 7, 5 — 17, 26. 18, 28 — 22, 20. 23, 17 — 24, 10. 24, 25 — 25, 30. 26, 22 — 27, 11. 27, 47 — 28, 14. Marc. 1, 17 — 6, 31. 8, 5 — 12, 29. 13, 19. usque finem. Luc. 1, 1 — 2, 5. 2, 42 — 3, 21. 4, 25 — 6, 4. 6, 37 — 7, 16. 8, 28 — 12, 3. 19, 42 — 20, 27. 21, 21 — 22, 19. 23, 25 — 24, 7. 24, 46. usque finem. Ioh. 1, 1 — 41. 3, 33 — 5, 16. 6, 38 — 7, 3. 8, 34 — 9, 11. 11, 8 — 46. 13, 8 — 14, 7. 16, 21 — 18, 36. 20, 26. usque finem. Scriptus videtur ante med. saec. V. (C*),

---

[1]) Multo uberior exhibita est in editione Novi Testamenti mea Lipsiensi secunda (apud Winterum) 1849.

[2]) Insignitos † signo ediderunt alii, †† ipse edidi, ††† transscripsi vel contuli. Ipse vidi, exceptis HPQVZΔ, quorum quinque posteriores dudum editi sunt, omnes.

[3]) Ex Bartolocii et Birchii collationibus fluxit editio quam «ad fidem codicis principis Vaticani» a se institutam mirum in modum dixit Ed. de Muralto. Cf. N. T. meum Lips. 1849. Prolegg. p. XLVII sqq.

uno fere saeculo post primum correctus (C**), secundum correctus unaque ad usum ecclesiasticum instructus saeculo fere nono (C***). Denique saeculo XII. scripturis antiquis spongia deletis superscripti sunt tractatus Ephraemi Syri graece versi. In lectionibus codicis cum textu Elzev. conferendis diligenter versatus est Wetstenius iuvenis circa annum 1716. Totum codicem, in quo eruendo annis 1840—1842. Parisiis indefessa posui studia, accuratissime edidi Lipsiae 1843 et 1845.

†D [1]) codex Bezae Cantabrigiensis. Textum evangeliorum (una cum actis apostolorum) graecum et latinum continet, mutilum Matth. 1, 1 — 20. 6, 20 — 9, 2. 27, 2 — 12. Ioh. 1, 16 — 3, 26. Suppleta sunt post X. fere saeculum (D*** s. D**) Matth. 3, 7 — 16. (latine 2, 20 — 3, 8. suppleta IX. fere saec.) Marc. 16, 15 usque finem (latine 16, 6 usque finem suppleta IX. fere saec.) Ioh. 18, 13 — 20, 13. (latine 18, 2 — 20, 1. suppleta ut antea). Scriptum existimo circa med. saec. VI. Splendide edidit Kipling Cantabrigiae 1793.

††† E codex Basileensis K IV. 35. (antea citatus B VI. 21.) Evangelia habet integra exceptis Luc. 3, 4 — 15. 24, 47. usque finem. Praeterea tria folia quorum antiquiorem quandam scripturam delevit spongia, minutis litteris suppleta sunt Luc. 1, 69 — 2, 4. 12, 58 — 13, 12. 15, 5 — 20. Scriptus videtur saec. VIII. medio.

†F codex Boreeli, nunc Rheno-Traiectinus. Continet evangelia, sed folia permulta periere. Incipit nunc Matth. 9, 1; sed 7, 6 — 8, 34. Wetstenii tempore nondum avulsa erant; exit Ioh. 13, 34. Desunt praeterea, quorum plura Wetstenii tempore nondum desiderabantur, Matth. 12, 1 — 44. 13, 55 — 14, 9. 15, 20 — 31. 20, 18 — 21, 5. Marc. 1, 43 — 2, 8. 2, 23 — 3, 5. 11, 6 — 26. 14, 54 — 15, 5. 15, 39 — 16, 19. Per evang. Luc. lacunae plurium versuum sunt XXIV. Ioh. 3, 5 — 14. 4, 23 — 38. 5, 18 — 38. 6, 39 — 63. 7, 28 — 8, 10. 10, 32 — 11, 3. 11, 40 — 12, 3. 12, 14 — 25. Lectiones huius codicis variantes a Matth. 7, 6. usque Luc. 11. Wetstenius suis inseruit commentariis. Anno vero 1843. cl. H. E. Vinke edidit Iodoci Heringa disputationem de codice Boreeliano, ad criticorum usum comparatam ita ut editionis ipsius codicis locum teneat. Adscribendus est saeculo p. Chr. nono.

††F[a] codex Coislinianus Parisiensis. Pauca evangeliorum fragmenta in Octateuchi margine citata. Edidi in Monumentis sacris ineditis Lips. 1846. p. 400 sqq. Scripta sunt saeculo fere ineunte septimo.

††† G codex Andr. Seidelii, qui cum codice H ex oriente attulit, nunc Harleianus 5684. Musei Britannici. IV evangelia continet, locis multis mutilus. Incipit Matth. 6, 6. τω πατρι σου. Praeterea desunt Matth. 7, 25 — 8, 9. 8, 23 — 9, 2. 28, 18 — Marc. 1, 13. (sed 28, 18 usque Mc. 1, 8. suppleta sunt litteris minusculis.) 14, 19 — 25. Luc. 1, 1 — 13. 5, 4 — 7, 3. 8, 46 — 9, 5. 12, 27 — 51. (haec litteris minutis supplevit manus recentior, sed non eadem quae Matth. 28, 18 sqq. addidit.) 24, 41 usque finem. Ioh. 18, 5 — 19. (suppleta eadem manu qua Matth. 28, 18 sqq.) 19, 4 — 27.

---

[1]) Codices evangeliorum ABCD iidem actuum apostolorum sunt: E vero ad actus significat codicem Laudianum graecum et latinum in bibl. Bodleiana Oxoniensi. Ad 1 Cor. 11, 23 sqq. (§. 147.) praeter ABC evangeliorum citantur D Claromontanus Parisiensis saec. VI; E Sangermanensis Petropolitanus saec. fere X; F Augiensis Cantabrigiensis saec. IX; G Boernerianus Dresdensis saec. IX: qui quatuor omnes graeci et latini sunt. Item J Angelicus Romanus saec. IX. et K Mosquensis saec. IX.

H codex Seidelii, nunc Hamburgensis bibliothecae publicae. Textum 4 evangeliorum continet, sed multis locis mutilum. Incipit Matth. 15, 30. Rursus deficit 25, 33 — 26, 3. Marc. 1, 32 — 2, 4. 15, 44 — 16, 14. Luc. 1, 1 — 15. 5, 18 — 32. 6, 8 — 22. 10, 2 — 19. Ioh. 9, 30 — 10, 25. 18, 2 — 18. 20, 12 — 25. Nuperrime, post Wolfium in Anecdotis graecis Hamb. 1723., accuratissime contulit S. P. Tregelles, cuius exemplari in posteriore libri nostri parte uti nobis licebat.

††J codex Cottonianus Musei Britannici. Sunt folia quatuor membranacea purpureo colore tincta, litteris argenteis, passim auro scripta. Eiusdem sunt reliquiae codicis cuius folia sex in bibliotheca Vaticana (evangeliorum Γ), folia duo in bibl. Caesarea Vindobonensi (evv. N) asservantur. Nuperrime edidi in Monumentis sacris ineditis p. 10 sqq. Continent Matth. 26, 57 — 65. 27, 26 — 34. Ioh. 14, 2 — 10. 15, 15 — 22. Exarata existimo ineunte saec. VII. vel exeunte VI.

†††J^b codex Nitriensis rescriptus Musei Britannici. Non videtur nisi Lucae fragmenta eaque multa continere. Editionem parat S. Ven. Cureton. Saeculo VI. vel V. adscribendus videtur.

†††K codex Regius Parisiensis Nr. 63., ab insula unde anno 1673. in bibliothecam Colbert. pervenit plerumque Cyprius dictus. Continet evangelia IV integra. Scriptus videtur saeculo nono medio vel exeunte.

††L codex Reg. Paris. Nr. 62. Textum evangeliorum integrum praebet exceptis locis quinque his: Matth. 4, 22 — 5, 14. 28, 17 usque finem. Marc. 10, 16 — 30. 15, 2 — 20. Ioh. 21, 15 usque finem. Nuper totum inserui meis Monumentis sacris ineditis p. 57 — 399. Scriptus videtur octavo saeculo.

†††M codex Reg. Paris. signatus numero 48. Evangeliorum textum integrum habet. Exaratus est post med. saec. IX.

††N codex Caesareus Vindobonensis. Sunt duo folia eiusdem codicis cuius sunt J, quem vide, et Γ. Continent Luc. 24, 13 — 21. Edidi in Monumentis sacris ineditis p. 21 — 24. Sunt saeculi VII. ineuntis vel VI. exeuntis.

†O [1]) codex Mosquensis S. Synodi Nr. CXX., ex monte Atho. Sunt folia octo, a bibliopega agglutinata codici homiliarum Chrysostomi. Continent Ioh. 1, 1 — 4. 20, 10 — 13. 15 — 17. 20 — 24. Edidit Chr. Fr. Matthaei, cui est cod. 15., in ed. epp. Pauli ad Thess. et ad Timoth. gr. et lat. Rigae 1785. p. 258 — 260. Noni videtur esse saeculi.

†P codex Guelpherbytanus rescriptus, cuius antiqua sacri textus scriptura saeculi fere sexti superscriptum habet textum Isidori Hispalensis. Accurate ea quae legere poterat cum commentario edidit Franc. Ant. Knittel in Ulphilae versione Gothica nonnullorum capp. ep. Paul. ad Romanos etc. Brunsvic. (1762.) p. 55 — 100. Fragmenta multa sunt Lucae, aliqua Matthaei, pauca Marci et Iohannis.

†Q codex Guelpherbytanus rescriptus. Sunt fragmenta evv. Lucae et Iohannis in eodem codice Isidori reperta eiusdemque cum P aetatis. Edidit Franc. Ant. Knittel l. l. p. 101 — 118.

†††R codex Neapolitanus rescriptus, Borbonicus II. C 15. Est typicum ecclesiae graecae saec. XIV. cum 12 vel 14 foliis rescriptis. Paginam unam, Marc. 14, 32 — 39. ϑηταις αυτου — προσευξατο τον, quam adhibitis chemicis aestate anni 1843. legi, edidi in annalibus Vindobonensibus 1847: Anzeigeblatt Nr. CXVII. p. 8 sq. Cf. praeterea Scholz Kathol. Zeitschrift für Wissenschaft u. Kunst II, 3. Octavi fere saec. est.

---

[1]) Quae siglis O et R apud criticos insigniri solebant fragmenta, alterum folium Montefalconii, alterum folium Tubingense, ea ex evangelistariis decerpta esse satis probasse mihi videor. Cf. N. T. meum Lips. 1849. Prolegg. p. LXIII sq.

S codex Vaticanus Nr. 354. Evangelia quatuor integra habet. «Bis diligenter» contulit Birch, quem plerumque secutus sum. Exaratus est, ut ipse codex testatur, anno 949.

†T codex Borgianus Nr. 1, nunc in collegio Romano pro propaganda fide depositus. Evangelii Iohannis fragmenta, quae ad latus habent versionem coptam thebaicam, haec sunt: 6, 28 — 67. 7, 6 — 8, 31. Diligenter edidit Aug. Ant. Georgi in Fragmento evang. S. Io. graeco-copto-thebaico etc. Romae 1789. Non dubito quin ad quintum sit saeculum referendus.

†††U codex Venetus Marcianus class. I. Nr. VIII. olim Nanianus. Sunt evangelia IV integra. Saeculi est IX. vel X.

V codex Mosquensis S. Synodi. IV evv. continet saeculo fere nono scripta usque Ioh. 7, 39. ουπω γαρ ην, a quibus inde verbis manus recentior saeculi fere XIII. litteris minutis scripsit. Praeterea desiderantur Matth. 5, 44 — 6, 12. et 9, 18 — 10, 1. Chr. Frid. Matthaei «bis diligentissime» contulit.

††W codex Reg. Paris. Nr. 314. Sunt duo fragmenta Lucae 9, 34 — 47. et 10, 12 — 22. saeculo fere VIII. scripta. Integra edidi in Monumentis sacr. ineditis p. 51 — 56.

†††X codex bibliothecae universitatis Monacensis. Sunt fragmenta plurima IV evangeliorum, quorum textui additi passim interiecti sunt complurium patrum inprimis Chrysostomi commentarii, scripti illi minutis litteris noni fere saeculi. Exeunte nono vel ineunte decimo saeculo exaratus est.

††Y codex bibliothecae principalis Barberinae Nr. 225. Sunt fragmenta evang. Iohannis: 16, 3 — 19, 41. Edidi in Monumentis sacr. ined. p. 37 — 50. Incidit ut videtur in octavum p. Chr. saeculum.

†Z codex Dublinensis collegii S. Trin. rescriptus. Insunt plurima ev. Matthaei fragmenta, sexto fere saeculo scripta. Haec omnia sed locis haud paucis mutila edidit Io. Barrett. Dublinii 1801.

††Γ codex Vaticanus. Sunt folia sex eiusdem codicis purpurei argento auroque scripti cuius partes sunt cdd J et N. Fragmenta continent ev. Matthaei 19, 6 — 13. 20, 6 — 22. 20, 29 — 21, 19. Edidi in Monumentis sacr. ined. p. 25 — 36. Saeculi est ineuntis VII. vel exeuntis VI.

†Δ codex Sangallensis graeco-latinus interlinearis. Quatuor evv. habet integra praeter Ioh. 19, 17 — 35. σταυρον — οιδεν. Ad similitudinem ipsius libri manu scripti edidit H. Ch. Mich. Rettig. Turici 1836.

††Θ codex Tischendorfianus I. bibliothecae universitatis Lipsiensis. Sunt folia quatuor, quorum tertium fere periit, his Matthaei fragmentis completa: 14, 8 — 29. (13, 46 — 55. fere tota deperdita) 15, 4 — 14. Edidi in Monumentis sacr. ined. p. 1 — 10. Saeculi est septimi fere medii.

††Λ codex Sinaiticus. Sunt duo fragmenta passim mutila, alterum Matth. 20, 8 — 15, alterum Luc. 1, 14 — 20., quae in monasterio S. Catharinae ad Sinai montem in tegumento codicis arabici animadverti. Quae legi edidi in annalibus Vindob. 1846. Anzeigeblatt CXIV. p. 53 sqq. Sunt noni saeculi et quidem ut videtur ineuntis.

Evangelistariorum [1]) codices litteris uncialibus scripti plus quadraginta innotuerunt, parum adhuc in usum criticum conversi. Vetustiores accuratiore examine dignissimi sunt. Ad quatuor eximiae vetustatis rescriptos, quos commemoravi N. T. Lips. 1849. Prolegg. p. LXVIII., accedit quintus septimi fere saeculi, in Nitriensibus libris mss. Musei Britannici a cel. Cureton nuper detectus.

---

[1]) Passim citatur a nobis evg. 47. i. e. Mosq. saec. VIII. Item evg. 48. i. e. Mosq. s. XI.

Codices evangeliorum minusculis litteris scripti a saec. X. usque ad XVI. plus 500 exstant, item evangelistaria (quae non continuum evangeliorum textum sed pericopas ecclesiasticas ex evangeliis desumtas continent) plus 150. Horum omnium minima pars accurate a viris criticis excussa est. Insigniti sunt a nobis ut mos est numeris arabicis, quibus qui codices significentur, quum ex editione mea Novi Testamenti Lipsiensi 1849., tum maxime ex indicibus Scholzii disci poterit.

Citantur autem a nobis fere hi. 1. Basil. saec. 10. 13. Paris. s. 12. 18. Par. s. 14. 22. Par. s. 11. 28. Par. s. 10. 33. Par. s. 11. 34. Par. s. 11. 42. Florent. antiquus. 47. Bodl. s. 15. 48. Oxon. s. 13. 59. Cantabr. antiquus. 61. Dublin. s. 15. 69. Leicestr. s. 14. 80. (Graevii) Rhenotraiect. s. 11. 90. Hamburg. s. 16. (13.) 102. Florent. (fragm. pauca). 118. Oxon. s. 13. 124. Vindob. s. 12. 127. Vatic. s. 11. 130. Vatic. s. 13. 131. Vatic. s. 11. 142. Vatic. s. 11. 157. Vatic. a. 1118. 198. Flor. s. 13. 206. Venet. s. 15. 209. Venet. s. 14. 245. Mosq. a. 1199. 248. Mosq. s. 13. 251. Mosq. s. 11. 254. Mosq. s. 11. 274. Par. s. 10. 299. Par. s. 11. 314. Par. s. 12. 346. Mediol. s. 12. 435. Leidensis.

II. VERSIONES ANTIQUAE.

aegyptiacae i. e. coptica sive memphitica (cop), sahidica (sah), basmurica (basm). Putantur esse saeculi III. Post Wilkinsium (Oxonii 1716.) nuper M. G. Schwartze edidit Quatuor evangelia (Lipsiae 1846 sq.) *coptice* cum apparatu critico, ad quem etiam fragmenta *sahidica* plurima atque item Iohannea *basmurica* adhibita sunt.

aethiopica (aeth) adscripta saeculo IV. Quae multum abest ut diligenter in usum criticum conversa sit. Editionibus romana (1548 sq.) et brunsvicensi (Bodii, 1753) omnino praestat nupera anglicana Thomae Pell Platt.

arabicae (arr), quarum alia ab ipsis Graecis (saec. fere IV.), alia a Syris, alia a Coptis, alia a Latinis (saec. VIII.) petita est [1]. Postea evenit ut alia ex alia interpolaretur. Editiones a nobis citantur hae:

ar^{e} i. e. arabica Erpenii Leidae 1616. Evangelia originem mixtam habere videntur.

ar^{p} i. e. arabica in polyglottis. Evangelia (originis mixtae) potissimum ex editione evangeliorum romana (ar^{r}) 1590 sq. derivata sunt.

ar^{vat} i. e. arabica versio e graeco Emesae in Syria facta, quam in vaticano codice reperit Scholzius et passim contulit.

armenica (arm). Haec ante med. saec. V. e cdd. graecis facta est. Aetate multo seriori armenos cdd. passim ad latinam versionem correctos esse, virorum doctorum opinio fert. Editiones impressae multae habentur; princeps prodiit Amstelodami 1666. Recentiores, non sine studio critico confectae, sunt Zohrabi 1789. et veneta 1805.; item petropolitana a. 1814., mosquensis a. 1834.

georgiana (georg) s. iberica. Saeculo fere post armenam facta videtur et quidem ex ipsis graecis codicibus. Perexigui adhuc usus critici erat. Codices satis antiquos, quos ipse vidi, monasterium S. Crucis prope Hierosolymam possidet [2]. Docte de hac versione disseruit additis lectt. var. Alter Vindob. 1798. Prodiit editio Mosquae 1743., quam ex interpretatione slavonica interpolatam dicunt; ibidem alia prodiit 1816.

---

[1] In cdd. mss. quos nuper ex oriente attuli evangeliorum textus est arabicus e syro factus, de quo vide infra ad syram versionem.

[2] Cf. Tischendorf: Reise in den Orient 1846. II. p. 69. et Scholz: Biblisch-krit. Reise 1823. p. 148.

gothica (goth). Facta est ex ipso graeco ab Ulfila saec. fere med. IV. Evangeliorum fragmenta plurima in codice argenteo Upsalensi summae antiquitatis supersunt. Ea nuper cum reliquis eius versionis fragmentis omnibus iterum ediderunt de Gabelentz et Loebe Altenburgi et Lipsiae 1836.

persicae (perss). Distinguuntur textus duo, quorum alter e versione syra simplici, alter ex ipso graeco omnino vel certe inprimis translatus est. Edita sunt nonnisi evangelia, et quidem ad syram normam in polyglottis Londin. ($pers^p$), ad ipsum vero graecum a Wheloc et Pierson ($pers^w$) 1657.

saxonica s. anglosaxonica (sax). Octavo fere saeculo facta est, sed ut putant e latino potius quam e graeco. Evangelia tantum edita sunt; nec videtur aliud quicquam aetatem tulisse. Cf. Usserii hist. controvv. de scripturis vernaculis.

slavonica (sl). Instituta est saeculo IX. Post passim ad latina exemplaria immutatam volunt contradicente Dobrowskio. Evangelia primum impressa sunt a. 1512., tota biblia primum 1570. Textus slavicus vulgaris inprimis ab editione Mosquensi a. 1751. pendet, suscepta iussu imperatoris Petri I.

syriacae. Distinguuntur duae (syr utr i. e. utraque) quarum altera (in Mesopotamia?) saec. II. facta est, pro fide qua graecum expressit Peschito s. simplex dicta (syr), altera anno 508. suadente Philoxeno Monophysitarum episcopo Hierapoli a Polycarpo chorepiscopo profecta, quae litteram graecam etiam pressius priore redderet (syr^p). Quae posterior rursus anno 616. a Thoma heracleensi recognita et cum duobus vel tribus cdd. graecis Alexandriae collata est. A Thoma profectae sunt lectiones syrae posterioris in margine (syr^p mg), quas plerumque graece adscripsit, item asterisci (syr^p c. ast) et obeli (syr^p c. ob); quorum hos quidem ad modum hexaplaris operis Origenis verbis probabiliter ex collatione facta omittendis apposuit, illos verbis iis quae ex collatis exemplaribus demum textui inseruit. Quae quidem signa utrum soli Thomae debeantur an iam ante studia eius textum syriacum incesserint, dubitatur. Syra posterior (sed cl. Bernsteinio Thomae heracleensis esse videtur) edita est a Iosepho White Oxonii 1778 sqq. Syram Peschito dictam post alios edidit Car. Schaaf (ed. II. 1717.). Cuius ad restituendum antiquissimum textum, a quo textum editum multum abesse persuasum habeo, spes est egregie facturos codices summae antiquitatis nuper ex Libya Londinum advectos [1]). Novam inde evangeliorum editionem nunc ipsum parat cel. Cureton.

Praeter syras priorem et posteriorem quae dicuntur innotuit etiam ex evangeliario bibliothecae vaticanae syra quaedam a Michaeli Gottingensi hierosolymitana nuncupata (syr^{hrs}), de qua accuratius cognoscenda promeruit Adler in Versionibus Ni Ti syriacis denuo examinatis Havn. 1789. lib. III. p. 135—202.

LATINAE:

1) *vulgata* i. e. ea quae rogante Damaso Pontifice Romano ab Hieronymo anno 383 et sqq. Romae ita profecta est ut exemplarium latinorum quae tum circumferebantur cum codicibus graecis «sed veteribus nec qui multum a lectionis latinae consuetudine discreparent» collatione instituta textum magna cum cautione emendatum proderet. Quae quidem Hieronymi editio mox in communem usum recepta est, ita ut fere inde a Gregorii Magni aetate merito vulgatae nomine nuncuparetur. Publica au-

[1]) Ipse quoque e deserto Libyae codicem ms. membr. cum syriaco et arabico 4 evv. textu attuli Lipsiam (cod. Tisch. XII.), cuius textus syriacus scriptus videtur saec. fere X., arabicus vero post additus. Cf. Serapeum 1847. p. 70 sq. Quem quum non sit Lipsiae qui tractet, libera utendi facultas (quae a me pendet) dabitur si quis alius his textibus operam navare voluerit. Ad quod viros orientalium linguarum gnaros rursus invitamus

tem ecclesiae catholicae auctoritate donata est editio Clementis VIII. a. 1592. (vg); a qua passim differt editio Sixtina a. 1590. (vg[sixt]). Utramque vero ab Hieronymianae editionis veritate satis abesse, probatur codicibus eiusdem textus veterrimis, de quibus hi ad commentarium nostrum adhibiti sunt:

amiatinus (am) i. e. cod. olim monasterii Amiatae, nunc Laurentianae bibliothecae, circa annum 541. a Servando abbate scriptus. Quem tantum rei sacrae criticae thesaurum, ante hos viginti fere annos a Fleckio negligentissime cum impressis collatum, hoc ipso anno totum accurate edidi.

Eiusdem fere cum amiatino vetustatis codex est *fuldensis* (fuld) totius Ni Ti, nisi quod IV evangeliorum loco harmoniam IV evangelistarum continet. De eo copiose egit Io. Frid. Schannat in Vindemiae litterariae collectione prima pag. 218—221. Fuldae et Lips. 1723. Totum codicem in rem suam convertit C. Lachmannus cum Buttmanno (cf. N. T. I. p. XXVI sq.) indeque nos hausimus.

Item totius Ni Ti codex *toletanus* (tol) est, ex bibliotheca Toletanae ecclesiae, cuius collationem publici iuris fecit Blanchini in Vindiciis canonic. script. Rom. 1740.

Item ad evangelia spectant codices S. Emmerami (em), foroiuliensis (for), fossatensis (foss), S. Gatiani (gat), harleianus (harl), ingolstadiensis (ing), Maioris monasterii (mm), Martini turonensis (mt), perusinus (per), pragensis (prag), regius Parisiensis (reg), sangallensis (δ i. e. latinus textus codicis Δ) [1].

2) *itala* (it) i. e. latina interpretatio quemadmodum primis p. Chr. saeculis in usu erat. Eam secundo iam saeculo et quidem in Africa prodisse perquam probabile est. Cuius quae ratio esset quum alii saepe tum ipse nuper quaesivi in prolegomenis Evangelii Palatini inediti Lips. 1847. pag. XVI sqq. Item rursus paucis in N. T. Lips. 1849. Prolegg. pag. LXXXIII.

Huius antehieronymianae versionis codices hi ad evv. pertinent:
a cod. vercellensis, b cod. veronensis, c cod. colbertinus, d cod. cantabrigiensis [2], e cod. palatinus vindobonensis, f cod. brixianus, ff[1.] ff[2.] codices corbeienses, g[1.] g[2.] sangermanenses, h claromontanus nunc vaticanus, i vindobonensis, k bobbiensis nunc taurinensis, l rhedigerianus. Hi plerique a IV. ad VI. saeculum exarati sunt; l fere septimo, c undecimo ut videtur.

III. PATRES ECCLESIASTICI

(QUI QUIDEM IPSI IN COMM. NOSTRO CITANTUR).

a) GRAECI.

Ammonius alexandrinus saeculi III. — Anastasius sinaita saec. VII. — Antiochus Ptolemaidis in Phoenicia episc. saec. V. — Athanasius alexandrinus saec. IV. — Athenagoras atheniensis saec. II. — Barnabae epistola saec. II. — Basilius Magnus saec. IV. — Chronicon paschale s. alexandrinum. — Chrysostomus (Chr s. Chrs)

[1]) Praeter hos vulgatae codices, quorum omnium antiquissimus idemque praestantissimus videtur amiatinus, multi vero aetatem mille annorum superant, hic illic alios exstare examine critico haud indignos in promtu est. Ipse in itineribus meis vidi alios plures, inter quos non ultimum locum tenet is qui in monasterio S. Trin. Cavae prope Neapolin cum magna veneratione servatur, circa VIII. ut videtur saeculum exaratus.

[2]) d ubi cum D consentit non ipsum laudatur, nisi ubi D correctorem passus est. D[gr] est D graece.

antiochenus, post constantinopolitanus circa finem saec. IV. Passim etiam Pseudo-Chrysost. (Ps-Chr) citatur [1]. — Clemens alexandrinus saec. II. — Constitutiones apostolicae (Constitt.) saec. III. — Cyrillus alexandrinus (Cyr) saec. V. — Cyrillus hierosolymitanus (Cyr^hrs) saec. IV. — Damascenus (Dam) i. e. Ioh. damascenus saec. VIII. — Dialogus contra Marcionitas (Dial) saec. III. — Dionysius alexandrinus saec. III. — Didymus alexandrinus saec. IV. — Epiphanius palaestinensis, post cyprius saec. IV. — Ephraem syrus saec. IV. Plurima antiquissimis temporibus graece versa. — Eulogius alexandrinus saec. VI. exeuntis. — Eusebius caesareensis saec. IV. — Euthymius Zigabenus constantinopolitanus saec. XII. ineuntis. Scripsit comm. in evangelia. — Heracleon gnosticus saec. II. — Hesychius hierosolymitanus saec. IV. — Hippolytus, discipulus Irenaei, Portus Romani in Arabia episcopus, saec. III. — Irenaeus lugdunensis saec. II. Permulta nonnisi ex interpretatione latina exstant. — Isidorus pelusiota saec. V. — Iustinus martyr palaestinensis saec. II. — Macarius aegyptius saec. IV. — Marcion (Mcion) ponticus saec. II. Fragmenta exstant apud Epiph. et Tertullianum. — Nazianzenus i. e. Greg. nazianzenus (Naz) saec. III. et IV. — Nonnus panopolitanus saec. V. — Nyssenus i. e. Greg. nyssenus (Nyss) saec. V. — Origenes alexandrinus (Or) saec. III. — Petrus alexandrinus (Petr) saec. III. — Photius constantinopolitanus circa initium saeculi X. — Porphyrius, condiscipulus Origenis, rei christianae adversarius saec. III. — Ptolemaeus gnosticus saec. II. — Scholia varia ex mss. et editis. Fere non citantur nisi qua lectio singulare quoddam momentum habet. E. c. Mt. 27, 10. — Severus antiochenus saec. VI. — Socrates constantinopolitanus saec. V. — Synopsis (Synops), adscripta Athanasio. — Greg. Thaumaturgus ponticus saec. III. — Theodorus mopsvestenus saec. IV. — Theodoretus (Thdrt) Theodori^mop et Chrysostomi discipulus, Cyri in Syria episc. saec. V. med. — Theodotus (Thdot) gnosticus saec. II. — Theophilus antiochenus (Thphil) saec. II. — Theophylactus (Thph) Bulgariae archiepisc. saec. XI. — Titus bostrensis (Tit) saec. IV. — Valentiniani saec. II. — Victor antiochenus saec. V.

b) LATINI.

Alcuin saec. VIII. — Ambrosius (Amb) saec. IV. — Arnobius saec. IV. — Augustinus saec. IV. — Cassiodorus saec. VI. — Cyprianus (Cyp) saec. III. — Fulgentius saec. V. — Gaudentius saec. IV. — Hieronymus saec. IV. — Hilarius pictavensis saec. IV. — Iuvencus saec. IV. — Lucifer (Lcif) saec. IV. — Novatianus (Novat) saec. III. — Op i. e. Opus imperfectum in Matth. Putatur saec. X., sed videtur antiquius esse. — Quaest i. e. auctor quaestionum ex utroque Testamento. — Rufinus saec. V. — Sedulius saec. V. — Tertullianus saec. III. — Victor tununensis saec. VI. — Victorinus saec. IV. — Vigilius tapsensis saec. V. — Zeno saec. IV.

---

[1]) Chr^cdd s. Chri^cdd pertinet ad codices Chrysostomi (codd. evangeliorum cum commentariis Chrysostomi) a Matthaeio collatis.

PARS I. RES PRIMAE:

CIRCA IESU CHRISTI ORTUM ATQUE INFANTIAM.

§. 1.

IOHANNIS EVANGELISTAE DE IESU FILIO DEI PROLOGUS, TESTE ADHIBITO IOHANNE BAPTISTA.

Ioh 1, 1—18.

1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν ϑεόν, καὶ ϑεὸς ἦν ὁ λόγος. 2 οὗτος ἦν
ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν ϑεόν. 3 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.
4 ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνϑρώπων· 5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 Ἐγένετο ἄνϑρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ ϑεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Ἰωάννης· 7 οὗτος ἦλϑεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσω-
σιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 Ἦν τὸ φῶς
τὸ ἀληϑινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνϑρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ
ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλϑεν, καὶ οἱ ἴδιοι
αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα ϑεοῦ γενέσϑαι,
τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ ϑελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ
ϑελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ ϑεοῦ ἐγεννήϑησαν. 14 καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν
ἡμῖν, καὶ ἐϑεασάμεϑα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος
καὶ ἀληϑείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον Ὁ ὀπίσω
μου ἐρχόμενος ἔμπροσϑέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ
ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως ἐδόϑη, ἡ χάρις
καὶ ἡ ἀλήϑεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 ϑεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς
ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

§. 2.

LUCAE PRAEFATIO AD THEOPHILUM.

Lc 1, 1—4.

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασϑαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν
ἡμῖν πραγμάτων, 2 καϑὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ
λόγου, 3 ἔδοξεν κἀμοὶ παρηκολουϑηκότι ἄνωϑεν πᾶσιν ἀκριβῶς καϑεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε
Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήϑης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

---

1. L Nyss ο ϑεος 3. ουδε εν .. D etc ουδεν | ο γεγονεν .. cum antecedd conjg EG**KMUX etc cop Chrs Epiph Hier al .. cum seqq conjg C*D (G*?) L al vv m Clem Or al pl (Amb de utraque interpunctione agit) 4. ην prius .. D cdd ap Or (non Or) et ap Aug (Aug utrumque) it (exc g) vg$^{cdd 2}$ Valentt ap Ir (non Ir^{2}) al εστιν | B* om των ανϑρ. 5. αυτο .. B (αυτο—) al^{5} e Thdot αυτον 7. D πιστευσουσιν 8. U al^{1} (al^{1} et. v. 7.) μαρτυρησει 9. ερχομενον .. vg it cop cum ανϑρ. conjg 12. D pp^{lat} (al^{1} *enim*) om δε 13. b Ir^{3} Tert (οι et –ϑησαν Valentinianis tribuit) al ος et εγεννηϑη | D* a om οι | E* al^{3} om ουδε ε. ϑελ. σαρκ. | B* 17.* Eus al om ουδε ε. ϑελ. ανδρ. (et. transp) | E εκ του ϑ. | AΔ εγενηϑησαν (Ir^{1} *factum est*) 14. D al^{1} pp m πληρη (vg it^{cdd} pl *plenum* [sc *verbum*], a c Novat *plenus*) 15. D b om λεγων 16. οτι-c BC*DLX 33. it^{4} al m Or^{3} (Or^{2} και) Eus al m .. ς (=Gb) και 18. EFGKX etc εορακεν | BC*L om ὁ | υιος (Or^{2} s. ^{1} Eus Bas^{3} Ir^{1} Tert Hil etc) .. Gb° c gat Or^{1} (vdtr) Amb^{1} Victorin^{1} .. ϑεος BC*L 33. cop al Thdot Clem^{2} Or^{2} Lucian ap Socr Ir^{1} al pl .. (et. ϑεου, υιος ϑεος, υι. του ϑεου leg)

1—4. 130.^{gr} et^{lat} om 2. D καϑα | K al παρεδωκαν (AX –δωσαν) 3. καμοι .. vv add *et spiritui sancto*

§. 3.

IESU CHRISTI GENEALOGIA DUPLEX.

Mt 1, 1—17. Lc 3, 23—38.

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. 2 Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ, Ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, 4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὸζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, 7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά, 8 Ἀσὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, 9 Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ, Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, 10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. 12 μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ, 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακείμ,

1. Aeth om χυ 3. B ζαρε 4. BΔ sah αμειναδαβ .. al m αμιναδαμ | LΔ etc νασσων .. et. νασσων (B –σσεων δε?) leg 5. βοοζ .. C al^{1} (B cop sah k βοες) βοος | ιωβηδ c BCΔ al vv^{3} Epiph Hier .. ϛ ωβηδ 6. δαυ. δε c B al^{2} it^{3} for cop sah al m Aug Op .. ϛ add ο βασιλευς | ϛ (= Gb) σολομωντα c (B?) Δ al 7. 8. ασα .. BC (D in Lc) al^{2} it^{4} al m ασαφ 8 ss. BΔ sah οζειαν· οζειας et ιωσειαν· ιωσειας, item B εζεχειαν· εζεχειας (item –ει– ad hos vv. D in Lc) 10. αμως bis c BC (D in Lc) MΔ al m vv m Epiph al .. ϛ αμων 11. MU (et. D in Lc) al m syr^{hrs} syr^{p} c. ast vel mg (Ir) εγενν. τον ιωακειμ· ιωακειμ (al ιακειμ· ιακειμ) δε εγεννησεν τον ιεχονιαν (Porphyr. dixit deficere generationem ap Mt) 12. B γεννα bis | B k σελαθιηλ 13. B γεννα (semel? ter?) | MV etc ελιακιμ

23 Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἠλὶ 24 τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευὶ τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ 25 τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμὼς τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἐσλὶ τοῦ Ναγγαὶ 26 τοῦ Μαὰθ τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεῒν τοῦ Ἰωσὴχ τοῦ Ἰωδὰ 27 τοῦ Ἰωανὰν τοῦ Ῥησὰ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ τοῦ Νηρὶ 28 τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἀδδὶ τοῦ Κωσὰμ τοῦ Ἐλμαδὰμ τοῦ Ἢρ 29 τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ Ἰωρεὶμ τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευὶ 30 τοῦ Συμεὼν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰωνὰν τοῦ Ἐλιακεὶμ 31 τοῦ Μελεᾶ τοῦ Μεννᾶ τοῦ Ματταθὰ τοῦ Ναθὰν τοῦ Δαυὶδ 32 τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβὴδ τοῦ Βοὸς τοῦ Σαλμὼν τοῦ Ναασσὼν

23. D Ην δε ις (ὁ om et. LUX al) | αρχ. ωσει ετ. τρ. c BLX al it^{4} vg Or .. ϛ ωσει (D al ως) ετ. τρ. αρχ. | ων υι. ως ενομ. c BL al a Or (υι. ων) .. ϛ ων ως ενομ. υι. .. D ως ενομ. ειναι υι. | του prius c BUX al .. ϛ om | ἡλι (ϛ ἠλι) .. ABE (in E ut in al m ordo confusus) GHMS al m ηλει (D pro τ. ηλι usque τ. δαυιδ sic [ex Mt]: του ιακωβ του μαθθαν τ. ελεαζαρ τ. ελιουδ τ. ιαχειν τ. σαδωκ τ. αζωρ τ. ελιακειμ τ. αβιουδ τ. ζοροβαβελ τ. σαλαθιηλ τ. ιεχονιαν τ. ιωακειμ τ. ελιακειμ τ. ιωσεια τ. αμως τ. μανασση τ. εζεκεια τ. αχας τ. ιωαθαν τ. οζεια τ. αμασιου τ. ιωας τ. οχοζιου τ. ιωραμ τ. ιωσαφαδ τ. ασαφ τ. αβιουδ τ. ροβοαμ τ. σολομων τ. δαυειδ) 24. KLMUX ματθαν s. μαθαν | BG al λευει | ABEGLMSΔ etc μελχει | ιανναι c BLΔ al vv .. ϛ ιαννα 25. B ματθαθιου | ABEGMSΔ etc εσλει .. L al f εσλι 26. σεμεϊν (-εειν) c BL al b e cop .. ϛ σεμεΐ (AEGMSX etc –εει) | ιωσηχ c BL al it^{6} al Naz .. ϛ ιωσηφ | ιωδα c BLX (X ιωδ) al vv^{3} .. ϛ ιουδα 27. ιωαναν c ABEGΔ al (LX ιωανναν, H ιαναν, U ιωναν) .. ϛ ιωαννα | A ζορομβαβελ | ABEGLMΔ etc νηρει 28. ABEGLMΔ etc μελχει et (L ανδι) αδδει | ελμαδαμ (ἐ– i. e. *he*– am for ing b c al) c BL al cop (vg it) .. ϛ ἐλμωδαμ .. diff al | ἤρ it (exc f); ἥρ vg f 29. ιησου c BL al vg it al .. ϛ ιωση .. diff al | ABGL etc λευει 30. B al it^{2} vg^{ed} σιμεων | B al vv ιωναμ 31. μεννα c BX al it^{cdd} vg cop^{1} .. om A al^{2} .. ϛ μαϊναν | BC e ναθαμ | ABD (G δαειδ) HLΔ etc δαυειδ 32. ιωβηδ c ABFLMUX etc .. ϛ ωβηδ | βοος c ABDLM*X al it$^{cdd\,pl}$ cop .. ϛ βοοζ | σαλμων .. B σαλα

Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ, 14 Ἀζὼρ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἀχείμ, Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,
15 Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεά-
ζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ματθάν, Ματθὰν δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, 16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη
Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. 17 Πᾶσαι οὖν αἱ
γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκα-
τέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς
μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γε-
νεαὶ δεκατέσσαρες.

33 τοῦ Ἀμιναδὰβ τοῦ Ἀδμεὶν τοῦ Ἀρνὶ τοῦ
Ἐσρὼν τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα 34 τοῦ Ἰα-
κὼβ τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα
τοῦ Ναχὼρ 35 τοῦ Σεροὺχ τοῦ Ῥαγαῦ τοῦ Φά-
λεκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σάλα 36 τοῦ Καϊνὰμ τοῦ
Ἀρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ 37 τοῦ
Μαθουσάλα τοῦ Ἐνὼχ τοῦ Ἰάρεδ τοῦ Μαλε-
λεὴλ τοῦ Καϊνὰν 38 τοῦ Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ
Ἀδὰμ τοῦ θεοῦ.

§. 4.

ZACHARIAE PER ANGELUM PROMITTITUR IOHANNES FILIUS.

Lc 1, 5—25.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζα-
χαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς
Ἐλισάβετ. 6 ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντο-
λαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. 7 καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ
στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. 8 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερα-
τεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, 9 κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας
ἔλαχεν τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, 10 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ
προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. 11 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν
τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. 12 καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ᾽
αὐτόν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου,
καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· 14 καὶ
ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. 15 ἔσται γὰρ
μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσε-
ται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, 16 καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν
θεὸν αὐτῶν· 17 καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου, ἐπι-
στρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν
κατεσκευασμένον. 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ
γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. 19 καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην
λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα· 20 καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος
λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πλη-

---

14. LMSV al αχιμ (et. αχειν, αχιν, αχην leg) | E ελειουδ 15. B* (et. D in Lc) μαθθαν 16. Pro τον ανδρ. μαρ. vv m *cui desponsata maria* (sive *virgo mar.*)

33. M* al pm syr^{p} αμιναδαμ | τ. αδμειν τ. αρνι (s. –νει) c BLX (X al αδμη, al αλμει, αλμειν) al syr^{p} mg cop . . KMSVΔ al pl vv m τ. αραμ τ. ιωραμ (s. ιωαραμ) . . ϛ του αραμ | εσρων c BD (ασρων) vg (non cdd^{3}) it^{cdd} syr . . ϛ εσρωμ | A om τ. φαρες 35. ϛ (= Gb) σαρουχ | LV etc ραγαβ | AEGHKMSU etc φαλεγ 36. καϊναμ c BL al . . ϛ καϊναν . . D om | DMX λαμεκ 37. AK b c ιαρεθ

5. BL om του | E ονομα | γυνη αυτω (Gb″) c BC*DL (praem ἡ) X (αυτο) al vv . . ϛ η γυ. αυτου | A om το 6. εναντ. (Gb′) c BCX al pp . . ϛ ενωπιον 7. ην η (η om B al^{2}) ελισ. c BDLXΔ al . . ϛ η ελισ. ην 8. ACFMXΔ al pl εναντιον . . K ενωπιον 9. κυριου . . C*D etc θεου 10. ην του λαου . . ϛ (= Gb) τ. λα. ην c ACDK etc 14. ϛ (= Gb) γεννησει 15. Gb om του c ACL al pl Cyr al 17. CLV al προσελευσεται (et. πορευσεται, προπορευσ. leg) | ηλιου (ϛ ἠλίου) . . B ηλεια, L ἠλια | AK al Tit τω κυριω 19. D ο παρεστως 20. Gb′ πλησθησονται c D Or

ρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. 21 καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον
ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. 22 ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν
ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός. 23 καὶ
ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 24 μετὰ
δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας
πέντε, λέγουσα 25 ὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός
μου ἐν ἀνθρώποις.

17: Mal 4, 5 s.

§. 5.

MARIAE VIRGINI DE IESU EX IPSA NASCITURO PRAENUNTIATUR.

Lc 1, 26—38.

26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς
Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ, 27 πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ
οἴκου Δαυίδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. 28 καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαῖρε,
κεχαριτωμένη· ὁ κύριος μετὰ σοῦ. 29 ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ διελογίζετο ποτα-
πὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. 30 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν
παρὰ τῷ θεῷ. 31 καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰησοῦν. 32 οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς
τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, 33 καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας,
καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. 34 εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς ἔσται
τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; 35 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπε-
λεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται
υἱὸς θεοῦ. 36 καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς,
καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· 37 ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ
πᾶν ῥῆμα. 38 εἶπεν δὲ Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ
ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

32: Es 7, 14. 33: Mich 4, 7.

§. 6.

MARIA ET ELISABET.

Lc 1, 39—56.

39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπου-
δῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, 40 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ.
41 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν
τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, 42 καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ
μεγάλῃ καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

---

21. D προσδεχομενος et επι τω χρον. 22. εδυν. c AB*K al .. ς ηδυν. | EGMVXΔ al εορακεν | D al Tit διεμεινεν 25. ὁ .. om CDL al[1] | DL al om το

26. απο c BL al Cyr[hrs] .. ς υπο | ναζαρεθ .. ς -ρετ 27. εμνηστευμ. c ABL .. ς μεμνηστ. (D μεμνησμενην) | CFL al pm Eus al εξ οικ. και πατριας 28. εισελθων c BL 1. 131. cop .. ς (Gb°) add ο αγγελος (F al vv post αυτην pon) | ς (Gb°) in f. add ευλογημενη συ εν γυναιξιν (additur ad haec etiam κ. ευλογ. ο καρπ. τ. κ. σ. ex 1, 42.) .. om c BL 1. 131. al[1] vv m Dam 29. ς (=Gb) η δε ιδουσα (om c BDLX 1. 131. al vv m Dam; et. *cum audisset* leg) διεταρ. (D al εταραχθη) επι τ. λ. (transposui c BDLX etc) αυτου (om c BDLX etc; C* om [Gb°°] επι τ. λογ. α., vv *in introitu eius* s. *ad introitum eius*) 30. Leg αυτη ο αγγ. (D) et ο αγγ. προς αυτην (C) 34. B**C***FM al pl vv m (non it vg) pp m εσται μοι 35. A* διοτι | γεννωμενον (X al m γενομ.) .. C* al m vv pm Ath (dis) al pm add εκ σου 36. συγγενις c AC***DEGLXΔ etc .. ς συγγενης | BL vv συνειληφεν | ς (=Gb) γηρα 37. π. του θεου c BDL .. ς π. τω θεω (et. τω θεω, παρα θεω leg) 38. C*D μαρια (item iidem alibi) | D απεστη

39. AK al και αναστασα 41. η ελισαβ. h. l. (Gb'') c BC*DL al vv m Or .. ς post ηκουσεν 42. CF al m Thph ανεβοησεν | κραυγη c BL Or[3] .. ς φωνη (Or[1]?)

43 καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς μέ; 44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο
ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
μου. 45 καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.
46 Καὶ εἶπεν Μαριάμ Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, 47 καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου
ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, 48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ
γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, 49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός.
καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 50 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.
51 ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν·
52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς, 53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ
πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. 54 ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,
55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
56 Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

46 ss: 1 Sam 2, 1 ss.

§. 7.

IOHANNES NASCITUR, PATRE VATICINANTE.

Lc 1, 57—80.

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. 58 καὶ ἤκου-
σαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς,
καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. 59 καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ
ἐκάλουν αὐτὸ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. 60 καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ
εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης 61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγ-
γενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. 62 ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι
καλεῖσθαι αὐτό. 63 καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ
ἐθαύμασαν πάντες. 64 ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλά-
λει εὐλογῶν τὸν θεόν. 65 καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ
τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 66 καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.
Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων 68 Εὐ-
λογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
69 καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ, 70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ
στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, 71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς
πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, 72 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι δια-
θήκης ἁγίας αὐτοῦ, 73 ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν
74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ 75 ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. 76 καὶ σὺ δὲ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προ-

---

43. B πρ. εμε 44. εν αγ. (al[1] om ε. α.) το βρεφ. (Gb′) c BCDFL etc Or .. Gb το βρ. εν αγ. 47. D (vg it Ir *in*) εν τω 49. BD*L μεγαλα (*magna* vg it) .. CD**E*KU* etc μεγαλια (–ία KU*)| Edd pl και αγι. cum antecdd conjg 50. ε. γενεας κ. γ. c BC*L vv m Aug .. FM al pm vv pp ε. γενεαν κ. γενεαν (Gb′) .. ς εις γενεας γενεων (A in canticis απο γενεας εις γενεαν) 55. εις τον αιωνα (Gb′) .. Gb εως αιωνος c (A in canticis) CFS al pl Greg thaum 56. ωσει .. D al vv om .. BL 1. ως

59. ε. τ. ημ. τ. ογδ. (Gb″) c BCDL (DL al om εν) al vv .. ς ε. τ. ογδ. ημ. | D ηλθαν 60. CD vv κληθ. το ονομα αυτου ιω. 61. ειπαν (B ?) CDLΔ al .. ς ειπον | εκ τ. σ. (Gb′) c ABCLΔ etc .. ς εν τη συγγενεια 62. αυτο c BDFG al .. ς αυτον 63. C* (vdtr) D πινακιδα | C al m vv[2] Or[1] εσται | L Or[1] εστ. ονομα αυτω | D it[3] και παραχρημα ελυθη η γλωσσα αυτου κ. εθ. π. (π. εθ.) 64. Gb° παραχρ. κ. η γλωσσ. αυτ. c D it[4] .. C* al[1] e om αυτου 65. AK al εγεν. δε | L al vv om παντα 66. CD al ακουοντες | DL al vv[2] ταις καρδιαις | γαρ c BC*DL vv pm .. ς om | D al vv om ην (et. transp, et. *est* leg) 67. επροφ. c A (B ?) CL al (D ειπεν sine λεγ.) .. ς προεφητ. 69. εν (Gb′) c BCDLM al Eus Cyr .. ς εν τω | παιδος c BDL .. ς του π. 70. ς των (D om) αγ. των (om c BLΔ al[4] Or Eus) απ αι. πρ. α. (D it[cdd] Ir πρ. α. ante των α. αι.) 74. εκ χειρος c BDL 13. 33. 69. .. ς add των (K παντων των) | εχθρ. c BL 13. (33.?) 69. e Ir .. ς add ημων 75. BL vv m πασαις ταις ημεραις | ημων .. ς (= Gb) praem της ζωης 76. και συ δε c BCDL al cop .. ς om δε | B Or[1] γαρ ενωπιον κυριου

πορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, 77 τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας
τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν 78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέ-
ψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους 79 ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ
κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
80 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας
ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

73: Gn 22, 16.

§. 8.

IOSEPH AB ANGELO DOCETUR SPONSAM CONCEPISSE E SPIRITU SANCTO.

Mt 1, 18—25.

18 Τοῦ δὲ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας
τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ
δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι
αὐτήν. 20 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων
Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεν-
νηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. 21 τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν·
αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πλη-
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος 23 Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ
τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν
ὁ θεός. 24 διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος
κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν,
καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

23: Es 7, 14.

§. 9.

IESUS CHRISTUS BETHLEHEMI NASCITUR, DIVINITUS MONITIS PASTORIBUS. OCTAVO DIE CIRCUMCIDITUR.

Lc 2, 1—20. 21.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπο-
γράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 2 αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς
Συρίας Κυρηνίου. 3 καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 4 ἀνέβη
δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἥτις
καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυίδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μα-
ριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. 6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν

---

77. αυτων .. ACM al m vv ημων .. al^{4} vv om .. al^{1} αυτου 78. B επισκεψεται? επεσκεψαται? .. L επεσκεψαιται (vv *visitabit*) 79. L 36. επεφαναι (—νε), Ir *et apparuit*

18. χυ (Gb′) c D (vdtr quia d) 71. vg it al^{2} Ir^{2} (^{1}dis) Thph^{ms} al .. et. χυ ιυ (B; Or?) et ιυ leg .. ς ιυ χυ | γενεσις c BCPSZΔ al pp .. ς (= Gb) γεννησις c EKLMUV etc | γαρ .. BC*Z al vg it (non d) Ir al m om | evg 44. (al?) Ir om μαριας (Vig transp; Op om τ. μ. α.) 19. δειγμ. (Gb′) c BZ 1. Eus et Chr cum Or(?) in scholl dis .. ς παραδειγμ. 20. μαριαν c BL al pp^{3} cop sah (vg it nusquam —αμ) .. ς μαριαμ | KΔ al γενηθεν | DL vg it Or Ir al αγιου εστιν 22. κυριου (Gb′) c BCDZΔ al .. ς praem του | προφητου .. D al vv m Ir al add ησαιου 23. καλεσουσιν .. leg καλεσεις (D) et aliter | ο θεος .. B (Z dubium) om ο 24. BC*Z al^{2} Epiph εγερθεις | KZΔ al m δε ιωσηφ 25. B om ου | υιον c BZ 1. 33. cop sah (a vdtr) b c g^{1} k Amb^{2} al .. ς τον υιον αυτης (om D**L d) τον πρωτοτοκον (g^{2} *unigenitum*)

1. Cdd^{5} Eus απογραψασθαι .. L του απογρ. 2. BD (D εγεν. απογρ. πρ.) 131. Eus om ἡ | syr^{hrs} om της συριας | A κηρυνιου, al κυρινιου .. B κυρεινου, item vv pm pp κυρινου (*Cyrino*) | e om v. 2. sed ita ut ab απογραφεσθαι v. 1. ad απογραφ. v. 3. transiluisse videatur 3. ιδιαν .. BDL Eus εαυτου | πολιν .. D πατριδα, C* gat χωραν 4. ναζαρεθ .. ς —ρετ 5. AD al Chr Thph απογραφεσθαι (Δ —ψεσθαι) | εμνηστ. c AB*C*D*L .. ς μεμνηστ. | αυτω c BDL al vv pm (it^{3} om εμνηστευμ.) Eus al .. ς add γυναικι

αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, 7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν
αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς
νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου πε-
ριέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε·
ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν
σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστιν Χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυίδ. 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὑ-
ρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον κείμενον ἐν φάτνῃ. 13 καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ
πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων 14 Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ
γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. 15 καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ
ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ
ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. 16 καὶ ἦλθον σπεύσαντες καὶ
ἀνεῦραν τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· 17 ἰδόντες δὲ
διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18 καὶ πάντες
οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· 19 ἡ δὲ Μα-
ριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20 καὶ ὑπέστρεψαν
οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλα-
λήθη πρὸς αὐτούς.
21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

§. 10.

IESUS IN TEMPLO SISTITUR DEO, SYMEONE ET ANNA VATICINANTIBUS.

Lc 2, 22—38.

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως,
ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου
ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ
τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. 25 καὶ ἰδοὺ ἦν
ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής,
προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· 26 καὶ ἦν αὐτῷ
κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν
κυρίου. 27 καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παι-
δίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, 28 καὶ αὐτὸς
ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν 29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν
σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, 30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,
31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, 32 φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν

---

7. εν φατνη (Gb') c ABDL al Just .. ς ε. τη φατν. 8. D al τας φυλακας 9. BL vv m Eus om ιδου | D al^{2} it^{cdd} om κυριου sec (vv Eus θεου) | B σφοδρα pro φοβ. μεγ. 12. B al^{1} om το | κειμενον .. D al^{1} om .. BLPS al^{4} vv m Eus και κειμ. | ς (=Gb) εν τη φατνη 14. εν sec .. vv Ir al om; et. και s. και εν leg | ευδοκια (Or^{3} Eus Ath al pm) .. A (in textu; -κια in canticis) D vg it al Cyr^{hrs} pp^{lat} omn -κιας 15. BL al vv pl Eus om και οι ανθρωπ. | L ειπαν .. B (for it^{cdd}) ελαλουν | P al for εως εις 16. L ηλθαν | ανευραν c BL (L ευραν, D al Eus ευρον) .. ς ανευρον 17. BDL al Eus εγνωρισαν | D al vv m om τουτου 18. D ακουοντες | D al^{1} εθαυμαζον 19. BD (D -ιαν v. 16., -ια v. 5. etc) μαρια | B al om ταυτα 20. ς (=Gb) επεστρεψαν 21. D syr^{p} mg αι (item al pm) ημεραι αι | αυτον .. ς (=Gb) το παιδιον | D al vv m om και sec

22. B al^{1} om αι | B* om του | αυτων .. D al vv m αυτου (Gb') s. αυτης .. et. om | D om τω 23. DF εν τω νομω | D om τω 24. εν τω c BDL al .. ς om τω | νοσσ. (Gb') c BEF^{a}GHSV al .. ς νεοσσ. 25. D vv m om ιδου | B it^{cdd} ανθρ. ην .. F al om ην | L al Did τω ισραηλ | ς (=Gb) αγιον ην 26. D (it^{cdd}) κεχρηματισμενος δε ην | πριν η .. leg πρ. αν (B), πρ. η αν (X) et aliter (L πρ. η να) | ιδη .. K al m Cyr^{hrs} ιδειν 27. A al εισαγειν 28. αυτο .. MU etc αυτον | αγκαλας c BL al a b l (Or) Did .. ς add αυτου | D ηυλογησεν 32. εθνων .. D om .. b e Ir^{1} *oculorum*

λαοῦ σου Ἰσραήλ. [33] καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις
περὶ αὐτοῦ. [34] καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ
οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον·
[35] καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν
καρδιῶν διαλογισμοί. [36] καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη
προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς,
[37] καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ
δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. [38] καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ
θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.

22: Lv 12, 4. 23: Ex 13, 2. 24: Lv 12, 8.

§. 11.

IESUM BETHLEHEMI NATUM MAGI EX ORIENTE ADORANT: 1—12. IOSEPH CUM MARIA ET INFANTE IN AEGYPTUM FUGIT: 13—15. HERODES OCCIDIT PUEROS BETHLEHEMITICOS: 16—18.

Mt 2, 1—18.

[1] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασι-
λέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα [2] λέγοντες Ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυ-
νῆσαι αὐτῷ. [3] ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ,
[4] καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ
ὁ Χριστὸς γεννᾶται. [5] οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται
διὰ τοῦ προφήτου [6] Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. [7] τότε Ἡρώδης
λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, [8] καὶ
πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν
δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. [9] οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ
βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν
ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. [10] ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα·
[11] καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες
προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν
καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. [12] καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ, μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην,
δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

[13] Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ λέγων
Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ
ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. [14] ὁ δὲ ἐγερθεὶς
παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, [15] καὶ ἦν
ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγον-
τος Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

[16] Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας
ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ

---

33. ο πατ. αυτ. κ. η μητ. (L add αυτου) c BDL al vg it^{2} Or^{int} (dis) Cyr^{hrs} Hier pp^{gr} et^{lat} ap Hier .. ς (=Gb, sed Gb″) ιωσηφ (A al ο ιωσ.) κ. η μητ. αυτου 35. BL vv om δε 36 D vv om ην | D al vv και αυτη | μετα α. ε. επτα c BGLXΔ al vv .. ADK al ετη ε. μ. ανδρ. .. ς ετη μ. α. επτα 37. αὐτή (ita EKMU al pl) .. ς αὕτη (ita G etc) | εως c ABL al vv pm Aug .. D vv m om .. ς ως | του ιερου c BD (ναου) FL .. ς απο τ. ι. 38. και αυτη c ABDLXΔ (Δ om τη seq) al vv m Thph .. ς κ. αὕτη αὐτῇ | θεω c BDLX* vv m Nyss Ir .. ς κυριω | ιερουσαλημ (Gb′) c′B al vv pl Ir al .. ς εν ιερουσ.

1. ιυ .. al^{4} add χυ | al^{4} om εν ημ. ηρ. τ. βασ. | ιεροσολυμα c BC***DMSZ etc .. CEKLUVΔ etc ιερουσαλημ 3. ο βασ. ηρ. c BDZ al^{4} vv m Eus .. ς ηρ. ο βασ. | πασα .. D om, Z al Eus add η 5. B ειπαν 6. ουδαμως .. D μη, it al Tert *non* (ff tol *numquid*) | γαρ .. CK etc add μοι 7. D ηκρειβασεν (et. v. 16.) 8. εξετ. ακρ. (Gb′) c BC*D al^{6} vv m Eus .·. ς ακρ. (al^{2} Op om) εξετ. | επαν .. D οταν 9. L al m om ὁ | εσταθη (Gb′) c BCD al^{2} Or Eus .. ς εστη (Eus^{1}?) 11. ειδον .. ς (=Gb) ευρον 13. κ. ον. φαιν. c B (B vg it sah εφανη) CK al m Thph .. ς φαιν. κ. ον. 14. D al διεγερθεις 15. κυριου (Gb′) c BCDZΔ al .. ς praem του

κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος 18 Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

6: Mich 5, 2. 15: Hos 11, 1. 18: Ier 31, 15.

§. 12.

IOSEPH CUM MARIA ET INFANTE EX AEGYPTO REDUX HABITAT NAZARETHI: Mt 2,19-23. PARENTES IESU BETHLEHEMO NAZARETHUM REVERTUNTUR: Lc 2, 39. 40.

19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. 22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

23: Es 11, 1. (?)

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. 40 τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίᾳ, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

§. 13.

IESUS DUODENNIS IN TEMPLO.

Lc 2, 41—52.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, 43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, 45 καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· 47 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. 49 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. 51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 52 καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

---

17. δια (Gb') c BCD (D al υπο [του] κυ δια) Z al vv m Chr Hier .. ς υπο 18. κλαυθμος (Gb'') c BZ 1. 22. vv fere omn Just (vdtr) Hil al .. ς θρηνος και κλαυθμ. | DZ (it cdd?) ηθελησεν

19. φαιν. κ. ον. c BDZ al vv m (vg it sah εφανη) .. ς κατ οναρ φαινεται 21. εισηλθεν c BC cop .. ς ηλθεν 22. Gb° επι c B al m Eus | BC* τ. πατρ. αυτ. ηρωδ. 23. ναζαρεθ .. ς ναζαρετ | δια .. C al υπο

39. FLX al παντα | DLΔ al vv pm om τα | εις πολιν c BD* 1. .. ς ε. την πολ. | εαυτων c ABDEGKLMUVXΔ(HS?) etc .. ς αὑτων | ναζαρεθ .. ς -ρετ 40. εκραταιουτο c BD (D εκρ. κ. ηυξ.) L vv pl pp m .. ς (Gb°°) add πνευματι | σοφια c BL al[3] (vv?) .. ς σοφιας | KUX al m επ αυτω, D al vv εν αυτω, M al επ αυτον

41. οι γον. αυτ. .. it cdd[6] *ioseph et maria (mater eius)* 42. DL vv εγεν. αυτω ετη | αναβαιν. c ABKLX al vg f .. ς αναβαντων et add (Gb°°) εις ιεροσολυμα .. om c BDL al vv m (ct. transp) 43. DX etc απεμεινεν (al[1] επεμ.) | εγνωσ. οι γον. α. (Gb') c BDL al vv m .. ς εγνω (Δ al vv εγνωσαν) ιωσηφ και η μητηρ αυτου 44. X νομιζοντες | ειν. εν τ. συνοδ. c BDL al vv m .. ς εν τ. σ. ειν. | M al εζητουν | LXΔ al συγγενευσιν | ς (=Gb) και εν τοις γν. 45. ευρ. .. ς (=Gb) add αυτον | αναζητ. (Gb'') .. ς ζητ. 46. μετα c BGL al .. ς μεθ | καθεζ. .. om G .. D al καθημενον ante εν τ. ιερ. (om al[3]) | D al[4] vv pl om και sec 47. B om οι ακ. αυτου 48. ειπεν h. l. c BCDLX etc .. ς post αυτου | C*L al και εγω | B ζητουμεν 49. D al gat it[7] Ir Tert οιδατε | D etc με ειναι 51. Gb° κ. ηλθεν c C*DF al vv[3] | ναζαρεθ .. ς -ρετ | και η .. Gb' η δε c C***DEGHM etc | πα. τα ρ. c BCEGHLMUVXΔ etc .. ADK etc τ. ρ. (S om τ. ρ.) π. (AK απαντα) | BDM (a) om ταυτα 52. B προεκ. τη, L Or προεκ. εν τη | DL vv m pp m ηλικ. και σοφ. (ct. om κ. ηλ.)

PARS II. RES MEDIAE:

A PRAECURSIONE IOHANNIS USQUE ULTIMUM ITER IESU HIEROSOLYMITANUM.

A: USQUE DUM CAPTO IOHANNE ABIRET IN GALILAEAM, INCLUSO QUOD HIEROSOLYMAE CELEBRABAT IUDAEORUM FESTO.

§. 14.

PRODIT IOHANNES BAPTISTA CHRISTO VIAM PARANS.

Mt 3, 1—10. Mc 1, 1—6. Lc 3, 1—14.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέ-
ραις ἐκείναις παραγί-
νεται Ἰωάννης ὁ βα-
πτιστὴς κηρύσσων ἐν
τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰου-
δαίας 2 λέγων Μετα-
νοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
3 οὗτος γάρ ἐστιν ὁ
ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε
τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐ-
θείας ποιεῖτε τὰς τρί-
βους αὐτοῦ. 4 αὐτὸς δὲ
ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ
ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τρι-
χῶν καμήλου καὶ ζώ-
νην δερματίνην περὶ
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ
τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρί-
δες καὶ μέλι ἄγριον.
5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸς
αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ
πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ
πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ
Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβα-
πτίζοντο ἐν τῷ Ἰορ-
δάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐ-
τοῦ ἐξομολογούμενοι
τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

---

1. δε c BCU etc .. Gb° c DEKLMSVΔ etc 2. λεγων c B cop sah g$^{2.}$ Hil .. ς και λεγων 3. δια (Gb′) c BCD al vv m .. ς υπο 4. D al m om ὁ | ην αυτου c BCD al .. ς αυτου ην 5. LMΔ al m om ἡ pr 6. εβαπτιζ. .. C 33. Hil add παντες | ποταμω c BCMΔ al pm vv pl Or² (¹om) al .. ς om

1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ υἱοῦ θεοῦ 2 καθὼς γέγραπται ἐν
τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ Ἰδοὺ ἀπο-
στέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου·
3 φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἑτοι-
μάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας
ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 ἐγένετο
Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ
κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς
ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 5 καὶ ἐξεπορεύετο
πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα
καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες, καὶ
ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορ-
δάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν. 6 καὶ ἦν ὁ Ἰωάν-
νης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ
ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν
αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι
ἄγριον.

2: Mal 3, 1. 3: Es 40, 3.

---

1. υιου θεου c BDL 102. .. ς υι. του θ. .. om cdd² Ir Or³ Hier³ (¹hab) | ς θεου. ²ως .. edd al θεου· ²ως 2. καθως c BKLΔ al⁵ Or³ (¹ως) .. ς ως | εν τω (Gb om τω c D al) ησ. τω πρ. c BDLΔ al m vg it al pm Ir^gr (^lat bis ε. τοις προφ.) Or⁴ al pm .. ς (=Gb, sed Gb′) εν τοις προφηταις .. al¹ εν τω προφητη .. tol* om | ιδου c BD al it am ing Ir al .. ς ιδου εγω | ς (=Gb) in f. add εμπροσθεν σου 3. αυτου .. D 34.^mg vv m του θεου υμων (ημων) | ς (non Wetst etc) αυτου· ⁴εγενετο 4. ο βαπτιζων c BLΔ al .. ς βαπτιζων (post ερημω pon D al vv) | κηρυσσων c B 33. 73. 102. .. ς praem και 5. Gb″ εξεπορευοντο c EFHLSV al pm vv Thph | ς (=Gb) παντες pon post εβαπτιζ. (al³ ante εβαπτ.; al⁵ f om) | υπ αυτου h. l. c BL 102. vv m Or² .. ς post ποταμω | D (εν ιορδανη) vv Or¹ om ποταμω 6. και ην c BL al vv m .. ς ην δε | ο ιω. c BEFGKLMPUV etc .. ς om ὁ | εσθων c BL*Δ .. ς εσθιων

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ
τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσα-
ρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πι-
λάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρ-
χοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου,
Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας
καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ
Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρ-
χοῦντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα
καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ
ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν
ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 καὶ ἦλθεν εἰς
πᾶσαν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου
κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, 4 ὡς γέ-
γραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου
τοῦ προφήτου Φωνὴ βοῶντος ἐν
τῇ ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν
κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρί-
βους αὐτοῦ· 5 πᾶσα φάραγξ πλη-
ρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βου-
νὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται
τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ τρα-
χεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· 6 καὶ ὄψεται
πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.

---

1. ηγεμονευοντος .. D (*procurante* vg it) Eus Chron επιτροπευοντος | AK ηρωδου της γαλιλ. | λυσανιου (*lysania* s. *—nio*) .. a b (postea *tetrarchae*) fuld* *lysaniae*, g$^{1.}$ *lysiniae* .. e *lysitania* | Leg αβειληνης (AB), αβιλινης (CMVΔ), αβιλλιανης (D*) etc | L* male dicitur τετραρχοῦντ. extr plane omittere. Cf mea Monum. sacr. ined. p. 221. ibique prol. p. 20. 2. ς (=Gb) επ αρχιερεων | CD vg (non am for) it (sed D al vg it sic ubique) καϊφα | ς (=Gb) τον του ζαχ. 3. πασαν c ABL al Or³ .. ς add την 4. B βιβλιω | προφητου c BDLΔ al vv m Or Eus .. ς (Gb°°) add λεγοντος | A al του κυριου 5. ευθειας c BD etc Or: αντι ενικου [LXX] πληθυντικον .. ς ευθειαν

[7] ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; [8] ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, [9] καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. [10] ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

3: Es 40, 3.

[7] ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; [8] ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. [9] ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. [10] καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί οὖν ποιήσωμεν; [11] ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. [12] ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; [13] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. [14] ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μηδένα διασείσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

4—6: Es 40, 3—5.

§. 15.

IOHANNES BAPTISTA CHRISTUM PRODITURUM PRAENUNTIAT.

Mt 3, 11—12. Mc 1, 7. 8. Lc 3, 15—18.

[11] Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· [12] οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

[7] Καὶ ἐκήρυσσεν λέγων Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. [8] ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ.

[15] Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, [16] ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· [17] οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. [18] Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

---

7. βαπτισμα c B al sah Or[3] .. ς add αυτου | D γεννηματα 8. ς (=Gb) καρπους αξιους 10. ηδη δε (Gb') c BCDMΔ al vv m pp m .. ς add και

7. ουν .. D al it[2] δε | υπ .. D it[cdd] ενωπιον 8. B Or αξιους καρπ., D etc καρπον αξιον 9. D vv pl Did om και | a ff for am Or (dis) om καλον 10. ποιησωμεν (Gb') .. ς -σομεν c GKU etc 11. ελεγ. c BCLX al vv m .. ς λεγει 12. CKX al pm vv βαπτισθ. υπ αυτου | ειπαν c C*D .. ς ειπον | ς ποιησομεν c GU etc 14. C (om δε) D (om αυτον) vv επηρωτησαν (item D v. 10.) | ς ποιησομεν c AGKU etc | και ημεις h. l. c BC*L al vv m .. ς ante τι .. D (item vv. 10. 12.) ινα σωθωμεν | αυτοις c BC*DL al vv .. ς προς αυτους

11. υμ. βαπτ. c B al vv pp m .. ς βαπτ. υμας | κ. πυρι (Or[2] Ath Ir Hil al) .. ESV al pl vv[2] pp[2] om 12. Gb° αυτου post σιτον c EL al m vv pm pp m .. post αποθηκ. add BELU al vv pm pp[2]

7. A ο ισχυρος | B 102. Or[1] om μου sec | D etc om κυψας 8. εγω c BL 33. 102. 124. vv m Or .. ς add μεν | υδατι c BΔ al[4] vg (non cdd[3]) Or Aug .. ς εν υδατι | πνευματι c BL al[2] vg (non cdd[3]) b Aug .. ς εν πν. | P etc in f. add και πυρι

15. D al m om του sec 16. ο ιω. απ. λεγ. .. B L Or λεγ. πασιν (L π. λ.) ο ιω. .. diff al | υμας pr .. CD (υμ. β. εν υδ.) vv add εις μετανοιαν (Or[dis] contra) 17. και διακ. .. B vv[2] Ir διακαθαραι | B συναγαγειν | D etc om την et αυτου

§. 16.

IESUS A IOHANNE BAPTIZATUR.

Mt 3, 13—17. Mc 1, 9—11. Lc 3, 21. 22.

13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.
14 ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ;
15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἄφες ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν.
16 βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν.
17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου.
10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν.
11 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν,
22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

§. 17.

CHRISTUS TENTATUR A DIABOLO.

Mt 4, 1—11. Mc 1, 12. 13. Lc 4, 1—13.

1 Τότε Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.
2 καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα, ὕστερον ἐπείνασεν.

12 Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.
13 καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ
2 ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν.

---

14. ο δε c B sah .. ς add ιωαννης (it[5] transp) **15.** αυτω c B al vv m .. ς προς αυτον **16.** βαπτ. δε c BC al vv m .. ς και βαπτ. | ο ις .. om 435. l am | ευθ. ανεβ. c BD (non d) al vv m pp .. ς ανεβ. ευθ. | B ηνεωχθησαν | αυτω .. B sah tol Ir al[2] om | B om το (et. cop) et του | ωσει .. D ως | ερχομενον c B am it[5] cop Ir Hil .. ς praem και | CE* al προς αυτον .. D* εις αυτ. **17.** D a λεγ. προς αυτον (πρ. α. et. it[2] al) Συ ει | CL al m pp m ηυδοκησα

9. Και .. B om, a om κ. εγεν. | DMΔ al m ο ις | ναζαρεθ .. ς (non ς[e]) ναζαρετ | ε. τ. ιορδ. υπο ιω. c BDL al m vv m Or .. ς υπο ιω. ε. τ. ιορδ. **10.** ευθυς c BLΔ al .. ς ευθεως .. D vv om | εκ (Gb″) c BDL al m go (al?) .. ς απο | ς (=Gb) ωσει περιστ. | εις c BD al[3] it[2] .. ς επ .. et. praem και μενον **11.** εγενετο .. D mt ff[2]· om .. diff al | εν σοι (Gb′) c BD (non d) L al pm vv pl .. ς εν ω | D**EFHVΔ al m ηυδοκησα

22. ως c BDL al[1] Or .. ς ωσει | D vv εις αυτον | γενεσθαι c BDL vv m .. ς (Gb°°) add λεγουσαν | ευδοκησα c BKMU al m .. ς ηυδοκ. | D it[5] Just Clem al Υιος μου ει συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε

1. ιησους c BUΔ (P?) .. ς ο ιησ. | C*L Ανηχθη δε ο ις **2.** τεσσερ. .. ς τεσσαρ.

12. ADK al pm ευθεως | D το πν. το αγιον **13.** ην pr c ABDL etc .. ς (=Gb) add εκει | K etc om εν τη ερημω | τεσσερ. .. ς τεσσαρ. | BL al vv m Or τεσσ. ημερ. .. LM etc add και τεσσαρακοντα (L τεσσερ.) νυκτας (M κ. ν. τ.) | AM al om οι

1. πληρ. πν. αγ. c BDEKLX al pl vv m .. ς πν. αγ. πληρ. | εν τη ερ. c BDL vv m .. ς εις την ερημον **2.** τεσσερ. .. ς τεσσαρ. | διαβολου .. D al σατανα | επειν. c BDL vv pl Cyr .. ς (Gb°°) praem υστερον

3 καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ
υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι
γένωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται
Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ'
ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος
θεοῦ. 5 τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται
γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ
σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσ-
κόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 7 ἔφη αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ἐκπειράσεις
κύριον τὸν θεόν σου. 8 πάλιν παραλαμβάνει αὐ-
τὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυ-
σιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ
τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ λέγει αὐτῷ Ταῦτά σοι
πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.
10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὕπαγε ὀπίσω
μου, σατανᾶ· γέγραπται γάρ Κύριον τὸν θεόν
σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
11 τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ
ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

4: Dt 8, 3. 6: Ps 91, 11. 7: Dt 6, 16.
10: Dt 6, 13.

3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος.
4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Γέγρα-
πται ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρω-
πος. 5 καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πά-
σας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ
χρόνου. 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ δώσω
τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν
αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἂν θέλω
δίδωμι αὐτήν· 7 σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώ-
πιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶς
αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Γέγραπται Προσκυνήσεις
κύριον τὸν θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
9 ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν
ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Εἰ
υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω·
10 γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐν-
τελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, 11 καὶ
ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε μή ποτε προσκόψῃς
πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἴρηται Οὐκ ἐκπειρά-
σεις κύριον τὸν θεόν σου. 13 καὶ συντελέσας
πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐ-
τοῦ ἄχρι καιροῦ.

4: Dt 8, 3. 8: Dt 6, 13. 10: Ps 91, 11 s.
12: Dt 6, 16.

§. 18.

IOHANNIS BAPTISTAE DE CHRISTO TESTIMONIA BETHANIAE PROPE IORDANEM.

Ioh 1, 19—34.

a) AD LEGATOS SYNEDRII 19—28.
b) DE BAPTISMO CHRISTI 29—34.

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων
ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν Σὺ τίς εἶ; 20 καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο,

---

3. προσ. (add αυτω D al^{2} vv) ο π. ειπ. αυτω c BD al vg it^{8} al m Chr .. ς προσ. αυτω ο π. ειπεν 4. ο ανθρ. c BCDELPÙVZΔetc .. ς (=Gb⁺) om ὁ | εν (Gb″) c CD al .. ς επι 5. ιστησιν EKLMPSUVΔ etc .. BCDZ etc εστησεν (Gb′) 6. λεγει .. Z al (vv?) ειπεν 9. λεγει .. BCDZ al (vv?) ειπεν | ταυτ. σ. παντ. c BCZ al am for Or^{3} Chr .. ς ταυτ. π. σοι | CELΔ al m προσκυνησεις 10. οπισ. μ. c C**DELMUZ al vv pm pp m .. ς (=Gb) om c BC*KPSVΔ al m vv Or (dis) Ir al

3. ειπ. δε c BDL al vv m .. ς και ειπεν 4. πρ. αυτ. ο ις c BLΔ (om ὁ) al vv m .. diff D al .. ς ις (M al m ο ις) πρ. αυτ. et add λεγων .. om c BL(D) al vg cop sah | D al m om οτι | Gb°° ὁ c FKMSU al longe pl Or | ς in f. add αλλ επι παντι ρηματι (al m vv Thph add εκπορευομενω δια στοματος) θεου .. om c BL sah 5. αυτον c BDL al vv m .. ς (Gb°°) add ο διαβολος et add εις ορος υψηλον (D etc υψ. λιαν) .. om c BL vv m 6. ω αν c BD etc .. ς ω εαν 7. εμου c BDEFHLΔ al pm .. ς μου | ς (=Gb) παντα 8. AKM etc ειπ. αυτω ο ις .. L etc ο ις ειπ. αυτω | B om ὁ | ο ις c BDL al m vv pl Or al .. ς (=Gb) add υπαγε οπισω μου σατανα | ς (=Gb) γεγρ. γαρ | BDFL al pm vv m κυρ. τ. θ. σ. προσκ. 9. ηγ. δε c BL vv^{3} .. ς και ηγ. | εστησεν c BL e .. ς add αυτον | ς (=Gb) Ει ο υιος | EGH etc om εντευθεν (al transp, al ενθεν) 11. Gb°° οτι c DEFGHSUVΔ etc

19. F οτι pro οτε .. Or τοτε | απεστειλαν .. BC* al^{3} vv m Chrs (non Or) add προς αυτον (AX etc post λευιτ. add) | LΔ al ερωτησουσιν 20. C** s. *** L al b (diff cdd lat al) om και tert | εγω ουκ ειμι (Gb″) c ABC* LXΔ 33. vv m Or^{3} al .. ς ουκ ειμι εγω

καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. 21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ;
καὶ λέγει Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη Οὔ. 22 εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ; ἵνα ἀπό-
κρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; 23 ἔφη Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. 24 καὶ ἀπεσταλμένοι
ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων, 25 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ
εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλίας οὐδὲ ὁ προφήτης; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων Ἐγὼ βαπτίζω
ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, 27 ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ
ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. 28 ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.
29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ
ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. 30 οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ
ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 31 κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ
τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. 32 καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων
ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. 33 κἀγὼ
οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ
πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 34 κἀγὼ
ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

§. 19.

DUO IOHANNIS DISCIPULI, QUORUM ALTER ANDREAS, IESUM ADEUNT; ITEM SIMON.

Ioh 1, 35—43.

35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, 36 καὶ ἐμβλέψας
τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. 37 καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ
λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. 38 στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκο-
λουθοῦντας λέγει αὐτοῖς 39 Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον δι-
δάσκαλε, ποῦ μένεις; 40 λέγει αὐτοῖς Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει,
καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. 41 ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ·
42 εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὑρήκαμεν τὸν Μεσ-
σίαν, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός. 43 ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

---

21. B συ ουν τι; ηλιας ει .. C* L 33. e al Or[5] al τι ουν (e add ει) συ (om L etc) ηλ. ει 22. ειπαν c BC*Δ .. ς ειπον | ουν .. B c om (diff al) 23. Ευθυν. usque κυριου .. om Or (dis) Cyr 24. απεσταλμενοι c A*BC*L cop Or[1] Nonn .. ς οι απεστ. 25. ειπαν BC*LX al Or .. ς ειπον | ουδε bis c ABCL al Or[saepe] .. ς ουτε | CΔ ουδε προφ. 26. A al om ὁ | μεσος c BC*L ff arm Heracl Or[10] .. ς (Gb°) add δε (Or[1]) | στηκει c BGL al (vv) Or[1] .. ς εστηκεν 27. ο (B Or[2] [[4]hab] om) οπισω c BC*L 1. 22. 33. vv m Or[6] Cyr Amb .. ς (=Gb) praem (Or[1]) αυτος (et. ουτος leg) εστιν (et. add ον ειπον) | ερχομενος c BC*L 1. 22. 33. al vv m Or al m .. ς (=Gb) add ος (et. om) εμπροσθεν μου γεγονεν (al[1] perg οτι πρωτος μου ην) | εγω h. l. c BX al[3] sl Or[4] Aug[1] .. ς ante ουκ .. Gb°° c CL al m vv m pp m 28. βηθανια c ABC*EFGHLMSVXΔ etc (σχεδον παντα τα αντιγραφα ap Or) .. ς (=Gb, sed Gb′) βηθαβαρα c C**KU al pm cdd ap Chr etc (Or: επεισθημεν δε δειν αναγινωσκειν βηθαβαρα, item al) | BC al[1] ο ιωανν. 29. ς (=Gb) βλεπει ο ιωαννης 30. υπερ c BC* Or[2] .. ς περι (Or[1]) 31. Gb′ εν υδατι c BCGLX al m (Or) Cyr Chr (εν τω v. 26. nemo, v. 33. al pauci Or[2]) 32. C***GMUX al m ο ιωανν. | ς (=Gb) ωσει περιστερ. 33. ουτος .. A b e αυτος | L 33. εν τω πν. τω αγ. (X εν πν. το αγ.) | C* Or[3] (alibi ter om) in f. add και πυρι 34. EFGKPV etc εορακα (G. add αυτον)

35. ιωανν. c BL al .. ς ο ιωανν. 36. του θεου .. C* al[2] vv pauc pp[2] add ο αιρων την αμαρτιαν του κοσμου 37. αυτου .. pon post δυο (C*LX) et post μαθητ. (B) 38. Gb° δε c EFHMV etc 39. ειπαν c BC etc .. ς ειπον | ABCLX al[3] Or μεθερμηνευομενον (v. 42. nemo ερμηνευομ., unus ερμηνευεται) 40. οψεσθε (Gb′) c BC*L al vv Or .. ς ιδετε (Δ ιδατε) | ηλθαν c BC .. ς ηλθον | ουν c ABCLX al m vv m pp[2] .. ς om | ειδαν c BC .. ς ειδον | ς (=Gb) ωρα δε | G vv om ως | A εκτη 41. A al m vv m Thph ην δε 42. AMX al m πρωτον | μεσσ. c AB (sil) L**XΔ etc (cf ad 4, 25.) .. Gb″ μεσιαν c EFGKL*MSUV al pl (et. R[tubing]) vv m pp m | ς (=Gb) ο χριστος 43. ηγαγεν c BL cop, item (ουτος ηγ.) G al arm Epiph .. ς και ηγ. (al[1] b ηγ. ουν) | B om αυτον | εμβλεψας c AEFGHKLMUV etc (et. R[tubing]) .. ς (=Gb) add δε c B (sil) (S?)XΔ etc (et. και εμβλ. leg) | ιωνα .. BL 33. vv m ιωαννου (B ιωανου) | A ος ερμην.

§. 20.

IN GALILAEAM ABITURUS IESUS ASSUMIT PHILIPPUM ET NATHANAELEM.

Ioh 1, 44—52.

44 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀκολούθει μοι. 45 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου
καὶ Πέτρου. 46 εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ Ὃν ἔγραψεν Μωυσῆς ἐν τῷ
νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. 47 καὶ εἶπεν
αὐτῷ Ναθαναὴλ Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ ὁ Φίλιππος Ἔρχου καὶ ἴδε.
48 εἶδεν Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραη-
λίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 49 λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. 50 ἀπεκρίθη αὐτῷ
Ναθαναὴλ Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ ὁ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ. 51 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψῃ.
52 καὶ λέγει αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ
θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

§. 21.

CANAE INTEREST NUPTIIS. INDE REDIT CAPHARNAUMUM.

Ioh 2, 1—12.

1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ
Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 καὶ ὑστερήσαν-
τος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. 4 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Τί
ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅ τι ἂν
λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων
κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας
ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχι-
τρικλίνῳ. καὶ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ
ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχι-
τρίκλινος 10 καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶ-
σιν, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11 Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν
σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν
εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 12 μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

---

44. ς (=Gb) ηθελ. ο ιησους c (FH?) G etc | ο ιησους .. ς om c (FH?) M etc 46. LM om ιησουν | B Or[1] Cyr ιησουν υιον | Gb°° του c AKMΔ etc | ναζαρετ (Gb″) .. ς ναζαρεθ, item v. 47. 47. ο φιλ. c BL .. ς om ο (v. 46. nemo ο φιλ.) 48. ις c BH al .. ς ο ις 49. ις .. ς (=Gb) ο ις 50. απεκρ. α. ναθ. c BL al b (item X al vv) .. ς απεκρ. ναθ. και λεγει αυτω (Gb° κ. λεγ. α.)| S al[1] Hil om συ ει ο υι. τ. θ. | ο (AL om) βασ. ει c ABL al .. ς ει ο βασ. 51. οτι sec c ABGL al a b cop Cyr .. ς om | MXΔ al m vv μειζον s. –ζων | οψη (Gb″) .. ς οψει c U etc 52. οψεσθε c BL vv m Or al .. ς (Gb°°) praem απ αρτι

1. BU al vv τη τριτη ημερα .. M om τη ημερα 3. του ιησου .. U al Chrs αυτου 4. AGKLUXΔ al m vv m pp[2] και λεγει 5. λεγη .. E*FG*HKMUV al pm λεγει 6. λιθ. υδρ. c BLX etc .. ς υδρ. λιθ.| κειμεναι h. l. c BLX etc .. ς post εξ .. diff al; et. om 8. και prim .. al[2] ο δε .. al[2] vv om| και tert (X om και ηνεγκ.) .. BKL al m vv m οι δε 10. BL al vv om τοτε| Leg συ δε (G), και συ 11. αρχην c ABL al Or al .. ς την αρχ. 12. καφαρναουμ .. ς καπερναουμ | αυτου sec .. om BL it[3] Or[5] (sed L Or[4] om et. αυτου sq; al[5] vv om κ. οι μαθ. αυτ., eadem transp K al) | Gb′ εμεινεν c AFG al m vv pp[2]

§. 22.

IT HIEROSOLYMAM CELEBRATUM PASCHA. TEMPLUM PURGAT.

IOH 2, 13—25.

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14 καὶ
εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς
καθημένους, 15 καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρό-
βατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν,
16 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ
πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. 17 ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος
τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. 18 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί σημεῖον
δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; 19 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον,
καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. 20 εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν
ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; 21 ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ
τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22 ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.
23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· 24 αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν
αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ
ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

17: Ps 69, 9.

§. 23.

COLLOQUIUM CUM NICODEMO.

IOH 3, 1—21.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων·
2 οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας δι-
δάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐ-
τοῦ. 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν,
οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 4 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος Πῶς δύναται ἄν-
θρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν
καὶ γεννηθῆναι; 5 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ
πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς
σάρξ ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. 7 μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι
Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. 8 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις,
ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύ-
ματος. 9 ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; 10 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; 11 ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ

---

13. ο ις . . om 13. 69. 124. 245. 346. Aug . . (A)GLMU al vv post ανεβη 15. GL al vv m Or[1] al ως φραγελλ. | BLX al vv[3] Or[7] τα κερματα 16. AUX al m vv m Thph και μη 17. εμνησθησαν c BLX cop . . ς (Gb°) add δε (M δε και) . . diff al | B Chr εστιν γεγραμμ. | X Or[1] οτι ο (Δ om) ζηλ. | ς (=Gb) κατεφαγε 18. ουν . . Gb° c 33. 69. 346. al[3] vv . . al[1] syr (al var) δε | ειπαν c BL Or . . ς ειπον 19. ις . . ς (Gb°°) praem ο c (HS?)K etc | B Or[1] om εν 20. ειπαν c B Or (sic) . . ς ειπον | τεσσερ. . . ς τεσσαρ. 22. ς (=Gb) ελεγεν αυτοις c K etc | ᾧ . . BL Or ὃν 23. ς (=Gb) om τοις | B om εν tert | αυτου sec . . om MX al m vv 24. ις c BL Cyr . . ς ο ις | αυτον c A*BL Or[1] . . ς εαυτον | EFGH al pm etc παντα 25. A vv m Did om οτι | Or[3] om του

2. ς (=Gb) προς τον ιησουν | δυναται h. l. c ABL al vv pm Or . . ς post σημεια 3. ις c BFGHKLM al pm Cyr . . ς (Gb°) praem ὁ 4. E*GL al m om ὁ | A* γενηθηναι bis, item v. 7. 5. ις c AEGHKMVXΔ etc . . ς (Gb°°) praem ὁ c LU (BS?) etc . . K(L)M etc add και ειπεν αυτω | A al om αμην sec | AΔ etc γενηθη 6. A γεγενημενον εκ της (item postea γεγενημ.? non liquet) 8. και που . . A vg (sed non cdd[1]) it[cdd] etc η που 10. ις c AEGHKLMSUVΔ etc . . ς (=Gb) praem ὁ c (B?) etc 11. L* om αμην sec | EGKLMVΔ etc εοραχαμεν

λαμβάνετε. [12] εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια
πιστεύσετε; [13] καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. [14] καὶ καθὼς Μωυσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως
ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, [15] ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.
[16] οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. [17] οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν
υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. [18] ὁ πι-
στεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. [19] αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν
κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα.
[20] πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ
ἔργα αὐτοῦ· [21] ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα,
ὅτι ἐν θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

14: Nm 21, 8s.

§. 24.

IESU IN IUDAEA BAPTIZANTIS DIVINAM CELEBRAT LAUDEM IOHANNES BAPTISTA.

IOH 3, 22—36.

[22] Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέ-
τριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. [23] ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ,
ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· [24] οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς
τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. [25] ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου
περὶ καθαρισμοῦ. [26] καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ
πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.
[27] ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. [28] αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ'
ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. [29] ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος
τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν
ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. [30] ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. [31] ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος
ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν, [32] καὶ ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρ-
τυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. [33] ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής
ἐστιν. [34] ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ
πνεῦμα. [35] ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. [36] ὁ πιστεύων εἰς
τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ
μένει ἐπ' αὐτόν.

---

12. EH etc και ουκ επιστευσατε | EHK al vv om υμιν sec | GHKMΔ** al pl pp^{3} πιστευσητε 13. ο ων (A* al^{1} om; e Zeno *qui erat*) εν τω ουρ. (al^{2} εκ του ουρ.) .. Gb° c BL 33. cop^{1} aeth Naz Or int^{1} (sed^{1} hab^{dis}) 14. A al a Lcif δει υψωθην. 15. εν αυτω c B (L Thdret επ αυτω), item (*in ipso*) vg^{cdd5} it^{2} Fulg .. Ln επ αυτον c A .. ς εις αυτον .. evg 47.* om semel | εχη (EFMS al pm εχει) c BL al a e al m pp .. ς (Gb°°) praem μη αποληται αλλ 16. εις αυτον .. evg 47.* (non B) om semel .. L επ αυτω | EFM al m εχει 17. αυτου pr .. BL al pp om (B om et. v. 16.) 18. δε (et. Ir Hil etc) .. B (Or) it^{2} Cyp^{2} Tert om 19. αυτων πονηρα (Gb″) c ABGKLU etc .. ς πονηρα αυτων 20. AK etc αυτου τα εργα et (L) al m vv add οτι πονηρα εστιν 21. LU etc τα εργ. αυτου

22. A al^{1} om ὁ 23. B al ο ιω. (ο) βαπτ. | A σαλλειμ .. Gb′ σαλημ U al pl cop Eus al 24. E*M al om την | B evg 47. om ὁ 25. B των ιωαννου | ιουδαιου c ABEFKLMSUVΔ etc .. ς (=Gb) ιουδαιων (Gb′) c G etc vg it cop al m Or 26. D al ιδου 27. M al ο ιω. | B ουδε εν αν μη 28. EFMV etc om μοι | B vg^{cdd4} c cop εγω (D etc om) ουκ ειμι | S al εμπρ. αυτου 29. D εστως 31. D vv m ο δε ων | εκ pr .. D al απο | Gb°° επανω πα. εστ. sec loco c D al it^{5} arm pp 32. και pr .. Gb°° c BL al^{2} vv^{2}, item qui επ. π. εστ. om | EFGKLΔ etc εορακεν | Gb°° τουτο (al^{1} εκεινο) c D al vv m Eus 34. εκ μετρου (Or^{dis}) .. U al^{5} εκ μερους | διδωσιν c BC*L al it^{3} Cyr .. ς (Gb°°) add ο θεος .. vv transp 35. DK al εδωκεν 36. EFLM al pl Cyr Chr την ζωην | μενει (EK etc μένει) .. Gb′ μενεῖ c M etc vv pm pp m

§. 25.

A) IOHANNES CAPITUR.

v. p. … ll

Lc 3, 19. 20. Mt 14, 3–5. Mc 6, 17–20.

[19]Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, [20]προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν καὶ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

[3]Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. [4]ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. [5]καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

[17]Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· [18]ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. [19]ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· [20]ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

B) IOHANNE CAPTO IESUS EX IUDAEA IN GALILAEAM ABIT.

Mt 4, 12. Mc 1, 14. Lc 4, 14. Ioh 4, 1–3.

[12]Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

[14]Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

[14]Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

[1]Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, [2]καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ᾽ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, [3]ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

§. 26.

IESU PER SAMARIAM REDEUNTIS IN GALILAEAM COLLOQUIUM CUM MULIERE SAMARITANA.

Ioh 4, 4–42.

[4]Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. [5]ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου οὗ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. [6]ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς

---

19. ς (=Gb) φιλιππου τ. αδ. αυτ. | B al ο ηρωδ. (vv om) πονηρ. 20. B al vv om και | εν φυλακη c BDKLM al m Eus .. ς ε. τη φιλ.

3. B 13. 124. τοτε κρατ. | εδησεν αυτον εν τη (τη Or[2] item BX al) φυλ. c DZ 61. e k aeth Or[1] .. ς εδησ. αυτον και εθετο (al εθηκεν, al εβαλεν) εν φυλ. .. B (al[5]) εδ. αυτ. (B om) και εν τη φυλ. απεθετο; item similiter Or[2] | γυναικα c D vg it[6] Aug .. ς add φιλιππου (et. post αυτου ponitur; et. add in f. οτι αυτην εγαμησεν) 4. Z (B?) 251. ο ιω. αυτω

17. D al om ὁ | ς (=Gb) εν τη φυλ. | D vg it[5] (i om οτι α. εγαμ.) εγαμ. αυτ. 18. D al om ὁ | D al vv m om οτι 19. ηθελεν .. C* it[5] εζητει | C* αυτον απολεσαι | AKΔ al εδυνατο 20. B om και sec | εποιει (Δ ar[P] om επ. και) .. BL cop ηπορει

12. δε c BC*DZ al vv m Or[2] al .. ς (Gb[oo]) add ο ις

14. και (d b om) μετα c BD vv .. ς μετα δε | AEFG*SUV al pl Eus om τον | AEFKMUV** (V* om ο ις) al pm Eus om ὁ

14. EFGHKVΔ al m om ὁ

1. ο κυριος .. D al m vv pl pp ο ιησους 2. C καιτοι | ις αυτος (al[1] vg it[cdd] om αυτ.) .. ADK etc αυτ. (K add ὁ) ις 3. D al m vv m pp τ. ιουδ. γην | παλιν c BCDLM etc .. Gb° c AEFGHKSUVΔ etc

5. ς[e] (non ς) σιχαρ sine cod unc .. Hier[dis] Iuvenc *Sichem* | οὗ c C*DLMS etc .. ς (=Gb) ὃ | B τω ιωσηφ 6. ουτως .. cdd[4] vv m (Or) om | L επι την πηγην | ως (Gb″) c ABCDL al .. ς ωσει

ἕκτη. 7 ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πῖν.
8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. 9 λέγει οὖν αὐτῷ
ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ᾽ ἐμοῦ πῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρείτιδος οὔσης;
οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν
δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι Δός μοι πῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν
σοι ὕδωρ ζῶν. 11 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν
οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ
φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; 13 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· 14 ὃς δ᾽ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος
οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν
αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. 15 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή Κύριε, δός μοι
τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. 16 λέγει αὐτῇ Ὕπαγε φώνησόν
σου τὸν ἄνδρα καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. 17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ
ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ
ἔστιν σου ἀνήρ. τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. 19 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης
εἶ σύ. 20 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσο-
λύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. 21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι
ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. 22 ὑμεῖς
προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων
ἐστίν· 23 ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ
πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.
24 πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.
25 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος,
ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. 26 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. 27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ
ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν Τί
ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ᾽ αὐτῆς; 28 ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις 29 Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι
οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 30 ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. 31 Ἐν τῷ μεταξὺ
ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββί, φάγε. 32 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω
φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους Μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ
φαγεῖν; 34 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με
καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. 35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς

---

7. πιν c (B?) C*DL (C*L πειν) etc .. ς πιειν 8. EFK al απεληλυθησαν (al -θασιν, L Chr απηλθον) .. B al² απελυθεισαν 9. Gb° ουν c V* al m vv m (non vg it) | syr^hrs om η σαμαρ. | D it^cdd pl πως post ων pon | πιν c A (B?) C*DL (C*D πειν) etc .. ς πιειν | ουσης (D om) h. l. c ABC*L etc .. ς ante γυναικος | D it³ om ου γ. συγχρ. ιουδ. σαμ. (Or² hab) 10. D al ο ις | πιν (πειν) c (B?) C*DL etc .. ς πιειν | L etc om αν sec 11. B om η γυνη | D ουδε | D vv m pp² om ουν | D etc εχεις υδωρ ζων 12. ιακωβ .. M αβρααμ | C al Or δεδωκεν | αυτου tert .. D om, Or¹ αυτων 13. ς (=Gb) ο ις 14. ου μη διψ. usq δωσω αυτω .. om C* al⁷ vv (Or) Amb | διψησει c AD (D om μη) LMΔ (Δ διψει) al pm Or Eus .. ς διψηση | δωσω .. DM al vv praem εγω 15. ερχωμαι c ACDUVΔ etc .. EFGKLM etc ερχομαι .. B Or¹ διερχομαι (Or⁴ διερχωμαι) 16. αυτη c BC* a Heracl Or .. ς add ο ις, A al ις (vv transp) | σου τ. α. c B al⁵ Or³ (alibi τ. α. σ.) Chr^cd1 .. ς τ. α. σου 17. ειπεν .. CEFGH al vv m add αυτω | C*DL al¹ Cyr Ανδρα ουκ εχω | οτι ανδρ. (al² vv m Or¹ post εχω pon) ο. εχω (D vv m Or¹ Heracl εχεις) 18. πεντε .. Heracl (teste Or) εξ 19. D it⁴ Hil om συ 20. τουτω h. l. c cdd unc omn (exc B?) etc .. ς (=Gb) post εν | προσκ. δει c ABC*DL etc .. ς (=Gb) δει πρ. 21. Πιστ. μ. γυν. (Gb″) c BC*L b sah Heracl Or al .. ς Γυν. (F om) πιστευσον (-ευε h. l. D al Chr) μοι (Δ om) | D vv εν τουτω τω ορ. 23. αλλα c ABD etc .. ς αλλ 24. αυτον (al¹ αυτω) .. D* d om | D it^cdd δει προσκ. 25. GL al m vv m (non vg it) pp οιδαμεν | μεσσ. c AB (e sil) CDKLMΔ etc .. Gb″ μεσιας c EGSUV al pl etc | C* al Or⁴ (¹παντα) απαντα 26. A om ὁ pr 27. EKU al m Or επι (D εν) τουτο | ς (=Gb) εθαυμασαν 28. η γυνη (D vv post ουν) .. al¹ syr^hrs om 29. ἃ c BC* a d e etc Or^mss .. ς οσα 30. εξηλθον (L εξηρχοντο) c cdd unc omn exc CD, item al pl vv m Or¹ al .. ς (=Gb) εξ. ουν sine cd unc (Or¹ vv² εξ. δε) .. CD vv και εξ. 31. Εν c C*DL vg it (exc²) Or² .. ς (=Gb) add δε | C al² ηρωτουν 33. D ελεγ. δε (δε et. vv) εν εαυτοις (et. ff, non d) οι μαθ. 34. ποιω c AEGHMSUVΔ etc Or¹ .. Gb″ ποιησω c BCDKL al⁶ Clem al m 35. ετι .. Gb° c DL al pl vv² Or⁵ (Or⁴ hab) al | ς (=Gb) τετραμηνον sine cod unc

ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί
εἰσιν πρὸς θερισμόν. 36 ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον,
ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. 37 ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος
ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. 38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε·
ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. 39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκεί-
νης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης
ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. 40 ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν
μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. 41 καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν
λόγον αὐτοῦ, 42 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ
ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

§. 27.

IESUS A GALILAEIS RECEPTUS CANAE SANAT FILIUM CAPHARNAITICI MINISTRI REGII.

ΙΟΗ 4, 43—54.

43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 44 αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς
ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. 45 ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ
ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. 46 ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας,
ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.
47 Καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ· 47 οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς
ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ
ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. 48 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν Ἐὰν
μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. 49 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός Κύριε, κατά-
βηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. 50 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπί-
στευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. 51 ἤδη δὲ αὐτοῦ κατα-
βαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.
52 ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν· εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν
ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53 ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 Τοῦτο πάλιν
δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

---

36. ηδη c seqq conjg A (B?) C*DEL al it^{4} Cyr . . ς c antecdd conjg ut GKUΔ etc cop^{1} Or, item ante προς θερισμ. pon al^{1} vg it^{cdd} m . . plane om vv pm (Ir) Chr Hil | ς (=Gb) ηδη. 36 και ο . . om και c BC*DL al it^{4} cop^{1} Or Cyr (Ir) | ινα c BCLU al vv m Heracl Or^{4} . . ς ινα και | EK al χαιρει . . D χαρη 37. ο αληθινος . . Gb° ὁ c C*KLΔ al m Or (Heracl Cyr Chr) 38. D απεσταλκα | L om ὃ | D εκοπιασατε | D Chr^{ms} εκοπιασαν 39. ἃ c BC*L vv Or^{2} . . ς οσα (Or^{2}) 40. B ηλθον ουν sine ως | C μειναι προς αυτους 42. DE al vv Or τη δε | οτι pr . . om B al b Or Ir | B Or^{2} (Heracl σην λ.) λαλιαν σου | αυτοι . . D a αυτου | K* al (K al εγνωμεν, al^{1} εγνωκαμεν) vv Heracl Or^{1} (^{2}ante ουτ., ^{1}post εστ.) Victorin om αληθως | ς (Gb°°) in f. add ο χριστος . . om c BC* al vv pm pp m

43. εκειθεν c BCD al it^{6} cop Or Cyr . . ς (Gb°) add και απηλθεν (L etc και ηλθεν, for tol c *et fuit*) 44. ς (=Gb) ο ιησους c B (e sil) LM etc 45. D ως ουν et εξεδεξαντο | EFG (παντες) KLV etc εορακοτες | οσα (Gb″) c ABCL etc . . ς ἃ | D εν ιερουσαλημ | G al^{2} om κ. αυτοι (l *ipse*) usque εορτην 46. παλιν . . ς (=Gb) ο ιησους παλιν | B εν κανα | DL al vv ην δε | D (etiam d) al^{1} a Chron Synops βασιλισκος (item D v. 49.) | εν (al^{2} om, al^{1} εις) καφαρν. (ς καπερν.) . . om e (*erat autem illic* etc) vg^{cd} Aug; syr post ην pon 47. C al vv Chr ηλθεν | ηρωτα c BCDL (G om και ηρωτα) al vv Or Aug . . ς (Gb°°) add αυτον | C* (vdtr) cop καταβας ιασηται | K al m pp εμελλεν 48. EH al πιστευσετε (−ευετε vg it) 49. A al sl^{ms} Chr^{1} τον υιον μου (D al vv om μου) 50. E al om ο ιησους | επιστευσεν c BD vg it^{2} al^{2} . . ς (Gb°) praem και . . L add δε | ᾧ c DE GKMUVΔ etc . . ABCL ὃν (F ὧν) | ο ις c ACDEFGKLMUVΔ etc . . ς (=Gb^{+}) om ὁ c (BHS?) etc 51. DL al vg it om αυτου sec | υπηντησ. c BCDKL etc . . ς απηντησ. | και απηγγ. (D ηγγειλ., K al ανηγγ.) . . BL vv^{2} om | ο (C* om) παις (Or^{3}) . . DKLU etc ο υιος | σου (Heracl Or^{1}) . . ABC al^{1} vg it^{5} arm Or^{1} αυτου 52. την ωρ. παρ αυτ. (B εκεινην pro παρ αυτ.) c ACDKU al m vg it^{5} . . ς παρ αυτ. την ωρ. | ειπον (D ειπαν) ουν c BCL al arm . . ς και ειπον . . e foss cop basm ειπον | εχθες c ACDKL al . . ς χθες 53. εν pr . . om C al vv | Gb° οτι sec c ABCL al^{5} vv Cyr 54. BC*G al cop^{2} Or^{2} τουτο δε (e *hoc igitur*)

§. 28.

HIEROSOLYMAM PROFECTUS SENEM AEGROTUM AD PISCINAM BETHESDA RESTITUIT SABBATO. QUA RE OFFENSIS IUDAEIS DE SE SUBLIMITER DISPUTAT.

Ioh 5, 1—47.

[1] Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. [2] ἔστιν δὲ
ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε
στοὰς ἔχουσα. [3] ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν.
[5] ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· [6] τοῦτον ἰδὼν
ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ Θέλεις ὑγιὴς γε-
νέσθαι; [7] ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ
βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. [8] λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. [9] καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρω-
πος, καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
[10] ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κρά-
βαττον. [11] ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἆρον τὸν κράβαττόν σου
καὶ περιπάτει. [12] ἠρώτησαν αὐτόν Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι Ἆρον καὶ περιπάτει;
[13] ὁ δὲ ἀσθενῶν οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. [14] μετὰ
ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρ-
τανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται. [15] ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰη-
σοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. [16] καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα
ἐποίει ἐν σαββάτῳ. [17] Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται,
κἀγὼ ἐργάζομαι. [18] διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ
μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ.

---

1. V al pm vv μετα δε | η εορτη c CEFLMΔ(HS?) al pl cop sah Cyr Thph . . ϛ om ἡ c ABDGKUV(HS?) etc Or («οὐ προσκειται το ονομα αυτης») . . 131. add η σκηνοπηγια | syr^{hrs} om των ιουδ. | ις c ABDHKL al m . . ϛ (Gb^{oo}) praem ὁ 2. εστιν . . vv m Chr al ην | επι (ADGL εν) τ. προβ. . . Gb^{o} c l syr al Cyr . . al^{3} vv m Eus Ath al m προβατικῄ | DV al vv λεγομενη | L 33. e l Eus βηζαθα s. βηθζ., D βελζεθα (it et vg cdd similiter) . . B vv m Thph Tert al βηθσαϊδα 3. 4. D vv κατεκειντο | L το πληθ. | πληθος c BCDL al vv m Chr^{2} . . ϛ (Gb^{oo}) add πολυ | ξηρων . . D vv add παραλυτικων | ϛ (Gb^{oo}) post ξηρων add ἐκδεχομένων (al^{5} απεκδεχ.) τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. [4] ἄγγελος γὰρ (al^{1} om, L vv δε et aliter; AKL etc add κυριου, al^{3} του θεου) κατὰ καιρὸν (L κατα καιρω, al^{2} vv post κατεβ., cdd^{lat} om; cop^{1} *ad hos omnes*) κατέβαινεν (AK al^{1} vv ελουετο) ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ (cdd^{lat} om εν τη κολ.) καὶ ἐτάρασσε (C***GHMUV etc –σσετο) τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς (vg it^{cdd} add εν τη κολυμβ.) μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος (μετα usq υδατ. om cdd^{lat}) ὑγιὴς ἐγίνετο (FL al εγενετο), ᾧ δήποτε (A οἱωδηποτοῦν, L νοδηποτε, K al^{1} ᾧ δ' ἂν) κατείχετο νοσήματι (eadem hab Cyr Chr al Tert Amb; tacet Or) . . haec omnia om c BC* 157. 314. cop^{2} sah Nonn; item εκδεχομ. usq κινησιν om A*L 18.; item αγγελος usq νοσηματι om D 33. vv Aug, eademque asteriscis notant S al m, obelo al^{2} et inde ab ο ουν πρωτ. syr^{p} 5. D al^{1} vv om τις | και c ACDEFGHLMUΔ etc . . ϛ (=Gb) om c B (e sil) KSV etc | U om τη | αυτου c BC*DL al m vv m Cyr Chr . . ϛ om (et. Or) 7. απεκριθη . . A**D λεγει | C**GH al m vv m Chr ναι κυριε, et C** al vv Chr^{ms} ανθρ. δε | ϛ (=Gb) βαλλη 8. ϛ (=Gb) εγειραι | ADK it^{cdd} και αρον | κραβαττον ubique c cdd unc fere omn etc . . ϛ κραββατον c (H?) V etc 9. Cdd^{4} (^{2}om simul κ. ηρεν usq περιεπ.) om κ. ευθεως (om D vv^{2}) εγ. υγ. (D etc υγ. εγ.) ο ανθρ. (om al^{1} vg^{cd} Chr) | D al vv m κ. εγερθεις ηρεν | C* εαυτου | AL al περιπατει | D e om εν εκ. τ. ημ. 10. ουκ c BC***EFKMUΔ etc . . AC*DGLV etc και ουκ | C*DL al vv pm pp m add in f. σου 11. απεκριθη c C***DEFMUV etc . . praem ος δε AB Cyr, ο δε C*GKL etc 12. ηρωτησαν c BD al^{1} vv m . . ϛ add ουν (al δε) | Αρον c BC*L (sah) . . ϛ add τον κραββατον σου 13. δε . . D* d om | ασθενων (Gb′) c D foss b l (pers^{p} ασθενων et ιαθεις conjg) . . ϛ ιαθεις . . Chr^{cdd6} τεθεραπευμενος 14. B om ὁ | σοι τι (Gb″) . . ϛ τι σοι 15. απηλθεν . . A b foss al praem και, D etc add ουν | ειπεν c CL al a e syr cop Cyr . . ϛ ανηγγειλεν (DKUΔ al m Chr απηγγ.) | αυτον . . D al^{6} vv m με 16. οι ιουδ. τ. ιησ. (Gb″) c BCDGLU etc . . ϛ τ. ιησ. οι ιουδ. et ϛ (=Gb) add και εζητουν αυτον αποκτειναι . . om c BCDL al vv m Chr al 18. D vv Hil al om ουν | οι ιουδ. . . D Hil ante εζητ. pon (al^{1} om)

[19] ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν
ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ
υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. [20] ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ
μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς ϑαυμάζητε. [21] ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς
νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς ϑέλει ζωοποιεῖ. [22] οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα,
ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, [23] ἵνα πάντες τιμῶσιν τὸν υἱὸν καϑὼς τιμῶσιν τὸν
πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. [24] ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς
κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ ϑανάτου εἰς τὴν ζωήν. [25] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ ϑεοῦ καὶ οἱ
ἀκούσαντες ζήσουσιν. [26] ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκεν καὶ τῷ υἱῷ
ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· [27] καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνϑρώπου ἐστίν.
[28] μὴ ϑαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς
φωνῆς αὐτοῦ, [29] καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαϑὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα
πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. [30] οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καϑὼς ἀκούω
κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ ϑέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ ϑέλημα τοῦ
πέμψαντός με. [31] ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληϑής· [32] ἄλλος
ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληϑής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
[33] ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληϑείᾳ· [34] ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀν-
ϑρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωϑῆτε. [35] ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος
ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠϑελήσατε ἀγαλλιαϑῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.
[36] ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα
τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν.
[37] καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ· οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε
πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, [38] καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι
ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. [39] ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε
ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ, [40] καὶ οὐ ϑέλετε
ἐλϑεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε. [41] δόξαν παρὰ ἀνϑρώπων οὐ λαμβάνω, [42] ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς
ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ ϑεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. [43] ἐγὼ ἐλήλυϑα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου,
καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλϑῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσϑε. [44] πῶς δύνασϑε
ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου ϑεοῦ
οὐ ζητεῖτε; [45] μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν
ὑμῶν Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. [46] εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ
γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. [47] εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥή-
μασιν πιστεύσετε;

---

19. D al απεκριϑη (item D v. 47.) | B om ο ις | ειπεν .. BL ελεγεν | εαν .. B αν | EM al m βλεπει | αν .. om ADL al e (Or εαν) | ποιη .. A al m etc ποιει, D ποιηση | D it[rdd] Hil al ποιει ομοιως 20. φιλει .. D Or Chr αγαπα | D δεικνυει | D al[1] α αν αυτ. ποιη | δειξει .. D al[1] e δεικνυσιν | L al ϑαυμαζετε 24. D al Clem (των λογων) Chr om οτι 25. B etc ακουσουσι, L etc -σωσιν | ϑεου .. KS al syr[p] mg syr[hrs] Chr (vdtr) ανϑρωπου | ζησουσιν c BDL al[4] Chr[1] .. ς -σονται 26. BL it[2] pp και τω υιω εδωκ. 27. και κρισιν .. AL 33. vv Or[5] al om και | οτι υ. α. εστ. cum seqq conjg EM etc Chr Dam al; contra cum antecdd Or Cyr Tert al 28. B al ακουσουσι, L al -σωσιν 29. οι sec c B it[3] Tert al .. ς add δε .. cop Ir και οι 30. ποιειν .. D al vv post εμαυτ., al[1] ante εγω pon | B om με | ς (=Gb) in f. add πατρος 32. D a e arm οιδατε (al[3] -δαμεν) | L 33. οτι αληϑινη | η μαρτυρια .. D* (non d) e add μου, D** al[1] vv m pp[2] αυτου 34. D al vv[2] ανϑρωπων | L ταυτα λαλω 35. αγαλλιαϑηναι c ADEGKMSUVΔ etc .. ς (=Gb) αγαλλιασϑηναι c BL etc | A al vv Chr al πρ. ωρ. αγαλλ. 36. ABEGM al m μειζων .. D Chr μειζονα | δεδωκεν c BL al m .. ς εδωκεν | α εγω (om ABDL al vv[3] pp[2]) ποιω .. om al[2] it[cdd] Did[1] al | D al m Chr απεστειλεν 37. εκεινος c BL a .. ς αυτος .. D εκειν. αυτ. | D vv m μαρτυρει | ακηκ. πωπ. c EGHMSUVΔ etc vv m pp .. ABDKL al vv m Cyr[1] πωπ. ακηκ. | EGKLMΔ etc εορακατε 38. εν υμ. μενοντα (al[1] οντα) c BL al vg it[5] Cyr Hil .. ς μεν. εν υμ. | D al απε-σταλκεν 41. AK al m arr Cyr Chr ανϑρωπου 42. αλλα c BDL etc .. ς αλλ | LΔ al εν αυτοις 44. AL al Cyr Chr πιστευειν | DK etc Or παρ | αλληλων .. Δ al m Or[1] Eus al ανϑρωπων (-ποις Or) | ϑεου .. om B a b cop[1] (μονου om al[2]) 45. υμων sec .. B add προς τον πατερα 46. μωυ-σει (s. μωσει) c ADEFGLVΔ etc Or .. ς μωση c B (μωυ.) KMU etc | D al[7] εμου γαρ 47. πιστευ-σετε .. B al[1] vv πιστευετε .. DGSΔ etc -σητε

B: USQUE DUM E MEDIIS REBUS GALILAEIS IRET HIEROSOLYMAM AD TABERNACULORUM FESTUM.

§. 29.

IESUS PUBLICE IN GALILAEA PRODIENS

Mt 4, (12.) 17. Mc 1, (14.) 15. Lc 4, (14.) 15.

(12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.) 17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

(14 Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν,) κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, 15 λέγων ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

(14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν·) καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

NAZARETHI IN SYNAGOGA DOCET ET SPERNITUR.

Lc 4, 16—30.

16 Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέθ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. 17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ
βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον
18 Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με
19 κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,
κηρῦξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. 20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ
πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενίζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς
ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. 22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ
καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
ἔλεγον Οὐχὶ ὁ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; 23 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ,
ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. 24 εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός
ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. 25 ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις
Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς
μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, 26 καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεφθα
τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν. 27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισσαίου
τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. 28 καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· 30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

---

14. του θεου (al^{1} vg^{cdd} om) c BL al^{6} vv m Or^{2} . . ς (Gb^{oo}) praem της βασιλειας **15.** λεγων c ADEFGHSUV al pm it^{3} al . . ς (Gb^{oo}) και λεγων . . cdd$^{lat\,2}$ Or plane om

16. Gb^{o} την c BDL al m Or (εις ναζαρα) | ναζαρεθ . . ς –ρετ | FL al Eus Cyr ανατεθραμμ. **17.** βι. του πρ. ησ. c BL al vv m . . ς βι. ησ. του πρ. . . D ο προφητης ησαϊας | ABL al^{2} vv^{2} Hier ανοιξας | D al om το βιβλ. | τον (L al om) τοπον . . om al^{3} **18.** ς (=Gb) ενεκεν | ς (=Gb) ευαγγελιζεσθαι | ς (=Gb) in f. add ιασασθαι τους συντετριμμενους την καρδιαν . . om c BDL al vv m Or^{2} al pm (hab Ir) **20.** ησ. οι οφθ. c AK al vv^{3} . . ς οι οφθ. ησ. . . BFL etc οι οφθ. ante εν τ. σ. pon **21.** D Or om οτι **22.** ουχι ο (DL al om) υι. ε. (a om) ι. (D ι. ε.) ουτ. c BDL al a . . ς ουχ ουτ. εστ. ο υι. ιωσ. **23.** εις την κα. c BDL al Mcion (DL al Mcion om την) . . Gb εις κα., ς εν τη καπερν. . . AK al εν κα. **24.** AEV al m αμ. (D al αμ. αμ.) υμ. λεγ. **25.** DK al vv m om δε | LX al m vv Bas οτι πολλαι | BD al vv om επι **26.** σαρεφθα c BKL (L al m αρεφθα, αραφθα, αραπτα, αρεπτα) MS al m arm (Or?) Thph . . ς σαρεπτα | σιδωνιας (Gb') c ABCDL (σιδωνας) VX al m vv Or . . ς σιδωνος **27.** εν τω ισρ. h. l. c BCDLX al m vv pl . . ς post προφητου | ACLX εκαθερισθη | ναιμαν c A (B?) CD** (D* ναιμας) KLΔ (Δ al ναιεμαν) al m (X al vv νεμαν) . . ς νεεμαν (GH al νεεμμαν) **28.** D al syr Thph ακουσαντες **29.** εως c ACEFGHKLMSUVXΔ etc . . ς (=Gb) add της c B (e sil) D* (D** al του) etc | ωκοδ. (X –μηθη, D οικοδομηται) αυτ. c DL al it^{3} . . ς αυτ. ωκοδ. | ωστε c BDL al Or al . . ς (=Gb) εις το

§. 30.

RELICTO NAZARETH MIGRAT CAPHARNAUMUM.

Mt 4, 13—16. Lc 4, 31.

13 Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲθ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ· 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος
15 Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας.

15 s.: Es 9, 1 s.

§. 31.

QUATUOR VOCAT DISCIPULOS: Mc 1, 16—20. Mt 4, 18—22.

PISCATUS PETRI: Lc 5, 1—11.

16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 18 καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, 20 καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Lc 5, 1—11.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, 2 καὶ εἶδεν δύο πλοιάρια ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον τὰ δίκτυα. 3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. 4 ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν αὐτῷ Ἐπιστάτα, δι᾽ ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον. 6 καὶ τοῦτο

---

13. DELMZΔ καταλειπων | ναζαρεθ . . ς –ρετ | D κατοικησεν | καφαρναουμ (Gb″) . . ς καπερναουμ 13. 15. Leg νεφθαλημ (L), –λιμ (MUV), –λειν (D) 16. εν σκοτια c BD Or . . ς εν σκοτει | φως ειδ. c BC al am for it^7 (it^5 φ. ειδον, D al ειδον φως) Or^2 Chr . . ς ειδ. φως | D* οι καθημενοι

16. και παραγ. (Gb″) c BDL al^8 vv pm . . ς περιπατων δε | σιμωνος c BLM al a cop arm . . Gb″ του σιμωνος c AE**Δ al m . . ς αυτου . . E*FHKSUV etc αυτου του (al om) σιμωνος | ς (=Gb) βαλλοντας (Gb′) | εν τη c BL 33 . . ς praem αμφιβληστρον (et. –στρα, D al τα δικτυα; et. transp) 18. L ευθυς | τα-δικτυα c BCL al m vv^3 . . ς (Gb^{oo}) τα δ. αυτων . . D it^{cdd} παντα | B ηκολουθουν 19. προβας c BD (D* προσβας) L al^7 vv m . . ς (Gb^{oo}) add εκειθεν (et. transp) | C**KM al m vv m add in f. αυτων 20. ευθυς c BL al . . ς ευθεως (et. om et transp)

18. DL it (exc ff) Eus παραγων δε | ς (=Gb) περ. δε ο ιησους 19. αυτοις . . C** vv Cyr add ο ις 20. ευθεως (et. transp) . . 251. 435. al harl* Or^1 al om 22. Om ευθεως 251. al it^6

1. και ακουειν c ABLX al c cop^2 arm . . ς του ακ. 2. πλοιαρ. c AC*L al^5 a f . . ς πλοια (B πλ. δυο) | απ αυτ. αποβ. (Gb″) c BCDL al (vv om απ αυτ., e om απ α. απ.) . . ς αποβ. απ α. | επλυνον c BD al^1 . . C*LX al^2 επλυναν . . ς απεπλυναν . . diff al 3. D vv εις εν πλοιον | σιμωνος c BDL . . ς του σιμ. | ολιγον . . D οσον οσον | καθ. δε c BL a cop . . ς και καθ. | εδιδ. h. l. c BD e . . ς ante εκ pon 5. σιμων c BLΔ . . ς ο σιμ. (X ο πετρος) | B cop om αυτω | ολης c ABL al . . ς add της | A ελαβαμεν | K al vv pl (non vg it) χαλασομεν (s. –σωμεν) | BL al a cop arm Amb τα δικτυα

ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλῆθος πολύ· διερήσσετο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. 7 καὶ κατένευ-
σαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλη-
σαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γό-
νασιν Ἰησοῦ λέγων Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε. 9 θάμβος γὰρ περιέσχεν
αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰά-
κωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα
Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11 καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ
τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

§. 32.

CAPHARNAUMI SANAT DAEMONIACUM.

Lc 4, 31—37. Mc 1, 21—28.

31 (Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς
Γαλιλαίας,) καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς
σάββασιν· 32 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ
αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. 33 Καὶ
ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαι-
μονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ με-
γάλῃ 34 Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ;
ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
τοῦ θεοῦ. 35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ
ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν
ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. 36 καὶ ἐγέ-
νετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς
ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν
ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρ-
τοις πνεύμασιν καὶ ἐξέρχονται; 37 καὶ ἐξεπο-
ρεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς
περιχώρου.

21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ
εὐθέως τοῖς σάββασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συνα-
γωγήν. 22 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐ-
τοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων
καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. 23 καὶ εὐθὺς ἦν ἐν
τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν 24 λέγων Τί ἡμῖν καὶ
σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
οἴδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 25 καὶ ἐπε-
τίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ
ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. 26 καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ
πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ με-
γάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. 27 καὶ ἐθαμβήθησαν
ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγον-
τας Τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξου-
σίαν· καὶ τοῖς πνεύμασιν τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπι-
τάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; 28 καὶ ἐξῆλθεν
ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν περίχωρον
τῆς Γαλιλαίας.

---

6. Gb πληθ. ιχθ. contra BD etc vg it etc | διερησσ. c BL (C διερρητο, D ωστε τα δικτ. ρησσεσθαι) al .. ς διερρηγνυτο (A διερηγν.) | BDL al vv τα δικτυα 7. μετοχοις c BDL al a .. ς add τοις | L ηλθαν | B al^4 (al^1 επλησθη) επλησθησαν | M αμφοτεροι | C* ωστε ηδη .. D vv pm ωστε παρα τι 8. D (ο δε pro ιδ. δε) al^2 vv m om πετρος (al^1 vv^2 om σιμ.) | ιησου (D αυτου τοις ποσιν) c BEHKSUVΔ al pm .. ς (Gb°°) του ιυ 9. K al vv εν τη | BDX l Thph ὧν pro ᾗ 10. C* om υι. ζεβεδ. | ιησους c BL .. ς ο ις 11. B(D)LU al παντα

33. D (et omisso πν. al^1 vv) πνευμα δαιμονιον αχαθαρτον 34. εα (D al vv m Tert om) c BLV* cop Or .. ς praem λεγων 35. απ (Gb″) c BDLV al pm Or .. ς εξ | Gb εις μεσον c DEFGHKSUV al pl Or

21. ς χαπερναουμ | L al Or^1 ευθυς | εδιδασχ. εις τ. συν. c CLΔ (Δ εις τ. συν. αυτων εδιδ.) al vv Or^2 .. ς (Gb°°) εισελθων εις τ. συν. εδιδ. .. al εδιδ. εισελθ. (ελθων) εις τ. σ. 22. CMΔ al vv γραμμ. αυτων 23. ευθυς c BL 1. 33. 131*. 209. al cop Or .. ς om | C Or ην post αυτων (DL al vv om) pon 24. Τι c BD al vv pm .. ς (Gb°) Εα, τι | οιδαμεν c LΔ cop arm Or^2 al pm .. ς οιδα 25. D 142.* it^2 om ο ις | L al m vv Dam απ αυτου 26. B 102. om το πνευμα | φωνησαν c BL 33. Or .. ς χραξαν (D al –ξας, item D σπαραξας) | Gb″ απ αυτου c CDMΔ al vg it^{cdd} Dam 27. απαντες c BLU al Or .. ς παντες | συνζητειν .. ς συζητ. | πρ. (B it^2 om) εαυτους c ACDEFKMUVΔ al pl .. ς πρ. αυτους | ACE*MΔ** al m λεγοντες | διδ. καινη κατ εξουσιαν· και c B (addito η post διδαχη?) L 33. 102.; item al addito αυτη post καινη .. ς τις η διδ. η καινη αυτη; οτι κατ εξ. και .. A τ. η καινη αυτη διδ. etc .. D (D al vv m om τι εστιν τουτο) τις η διδαχη εκεινη η καινη αυτη η εξουσια οτι και .. Gb′ fortasse τις (omissis τι εστι τουτο) η διδ. η καινη; κατ εξουσιαν και 28. και εξηλθ. c BCDLMΔ al vv m .. ς εξηλθ. δε | BCL al^2 b cop ευθυς (al^8 vv m om) πανταχου (L πανταχη)

§. 33.

IBIDEM SANAT SOCRUM PETRI ET ALIOS.

Lc 4, 38s. 40s. Mc 1, 29—31. 32—34. Mt 8, 14s. 16s.

38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συνα-
γωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σί-
μωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ
μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς
ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ
πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν·
παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διη-
κόνει αὐτοῖς.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου
πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας
νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐ-
τοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκά-
στῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπι-
τιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐτούς.
41 ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια
ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ
λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα
αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν
Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

29 Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς
ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώ-
βου καὶ Ἰωάννου. 30 ἡ δὲ πενθερὰ
Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα,
καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐ-
τῆς. 31 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν
αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ
ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως,
καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

32 Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε
ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ
τοὺς δαιμονιζομένους· 33 καὶ ἦν
ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς
τὴν θύραν. 34 καὶ ἐθεράπευσεν
πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις
νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέ-
βαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ
δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶ-
δεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσ-
σουσαν. 15 καὶ ἥψατο τῆς
χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆ-
κεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ
ἠγέρθη, καὶ διηκόνει
αὐτῷ.

16 Ὀψίας δὲ γενομένης
προσήνεγκαν αὐτῷ δαι-
μονιζομένους πολλούς· καὶ
ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λό-
γῳ, καὶ πάντας τοὺς κα-
κῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν.
17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥη-
θὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος Αὐτὸς τὰς
ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν
καὶ τὰς νόσους ἐβάστα-
σεν.

17: Es 53, 4.

§. 34.

CAPHARNAUMO IN DESERTUM IT PERAGRATQUE GALILAEAM.

Lc 4, 42—44. Mc 1, 35—39.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη
εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν
αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον
αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. 43 ὁ δὲ

35 Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν
καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κἀκεῖ προσηύ-
χετο. 36 καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ, 37 καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν

---

38. απο (Gb'') c BCDLQ al m Or .. ς εκ | D al m ηλθεν | ς (=Gb) η πενθ. δε (C al η δε πενθ.)

29. ευθυς c BLΔ al .. ς ευθεως .. om D vv | Gb' εξελθων ηλθεν c BD al m vv m | L ηλθαν .. ΔF al εισηλθον 30. LMΔ al του σιμωνος | ευθυς c BDL al .. ς ευθεως .. om vv m 31. χειρος c BL (D b) .. ς χειρ. αυτης .. D (b) κ. προσελθ. εκτεινας την χειρα κρατησας ηγειρεν αυτην | BCL al vv² om ευθεως (D etc varie transp)

15. αυτω (Gb') .. ς αυτοις

40. U al m δυναντος, D δυσαντος, Or δυντος | C al απαντες | D ειχαν | επιτιθεις c BDQ al m Or .. ς επιθεις | D Or^mss vg it εθεραπευεν 41. CX al Or εξηρχοντο | κραυγαζ. c ADEGUVΔ al pl Or .. ς κραζοντα | ς (=Gb) ο χριστος ο υι. τ. θ.

32. εδυσεν c BD al .. ς εδυ | D εφεροσαν 33. ην (U c om) ολη η πολ. επισ. c B (B al συνηγμενη) CDL al vg it^cdd .. ς η πολ. ολη επισ. ην | U al πρ. τη θυρα 34. B al τα δαιμ. λαλειν .. D it (exc f) vg αυτα λαλ. | BCGLM etc ηδεισ. αυτον χριστον ειναι (BLM) vel similiter

42. ς (= Gb) εζητουν | D επειχον

35. εννυχα (Gb') c BCDL al pm .. ς εννυχον (et. Or) | B al (it³) om κ. απηλθεν | AD al και εκει 36. MU al m vv κατεδιωξεν | σιμων c BL(D) al .. ς ο σιμων .. K al m ο τε (D* τε, **d τοτε) σιμων 37. κ. ευρον αυτ. και c BL e (D κ. οτε ευρον αυτ.) .. ς κ. ευροντες αυτ. (al¹ ευρ. δε α.) .. it² om

εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πό-
λεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. 44 καὶ ἦν
κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλι-
λαίας.

αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦσίν σε. 38 καὶ λέγει αὐτοῖς
Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις,
ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. 39 καὶ
ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην
τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mt 4, 23.

23 Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

§. 35.

SANAT LEPROSUM.

Lc 5, 12—16. Mc 1, 40—45. Mt 8, 1—4.

12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐ-
τὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ
ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν
τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον
ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν
θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
13 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο
αὐτοῦ εἰπὼν Θέλω, καθαρίσθητι.
καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν
ἀπ᾽ αὐτοῦ. 14 καὶ αὐτὸς παρήγ-
γειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ
ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ,
καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθα-
ρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν
Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
15 διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος
περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι
πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι
ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16 αὐ-
τὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρή-
μοις καὶ προσευχόμενος.

40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λε-
πρός, παρακαλῶν αὐτὸν λέγων
αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με
καθαρίσαι. 41 καὶ σπλαγχνισθεὶς
ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο
καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρί-
σθητι. 42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ᾽
αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.
43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐ-
θὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, 44 καὶ λέγει
αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς,
ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ
καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν
Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
45 ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσ-
σειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν
λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνα-
σθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν,
ἀλλὰ ἔξω ἐπ᾽ ἐρήμοις τόποις ἦν·
καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

1 Καταβάντι δὲ αὐτῷ
ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολού-
θησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελ-
θὼν προσεκύνει αὐτῷ λέ-
γων Κύριε, ἐὰν θέλῃς,
δύνασαί με καθαρίσαι.
3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέ-
λω, καθαρίσθητι· καὶ εὐ-
θέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ
ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐ-
τῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ
εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυ-
τὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ
προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ
προσέταξεν Μωυσῆς εἰς
μαρτύριον αὐτοῖς.

---

43. D e εις τας αλλας πολεις | B δει με, item D post οτι, item vg it ante ευαγγ. | επι c BL al .. ς εις | απεσταλην c BCDLX al[8] .. ς απεσταλμαι 44. εις τ. σ. c BDQ al[8] .. ς εν ταις συναγωγαις | CJ[b]LQ al m cop syr[p] της ιουδαιας .. evgg[2] αυτων

37. ζητ. σε c BCDLΔ etc .. Gb″ σε ζητ. 38. αλλαχου c BCL al cop al .. ς om | Gb και εκει c ACEFGKMUVΔ al pl | εξηλθον (Gb′) c BC (C και εξ.) L al .. ς εξεληλυθα .. Gb′ εληλυθα c Δ al pl 39. ην .. BL ηλθεν | εις τ. συν. c ABCDKLΔ al pm .. ς (=Gb) εν ταις συναγωγαις

23. εν ολη τ. γαλ. c BC 157 ... ς ολην την γαλιλαιαν | ς add ο ις post γαλιλ., item testes al m post περιηγ.., om c B 157. al K syr

12. και ιδων .. B e cop ιδ. δε .. diff al 13. ειπων .. Gb′ λεγων c BCDLX al Cyr 14. D it[6] pp ινα εις μαρτυριον η (D* ην) υμιν τουτο 15. θεραπευεσθαι c BC*DL al vv pm .. ς (Gb°) add υπ (A al[1] απ) αυτου (et. transp)

40. παραχ. αυτον c BD al[8] it[5] .. ς add (syr praem) και γονυπετων αυτον (al αυτω, L al vv om) | λεγων c B e .. ς praem και | οτι .. D al vv om .. CL vv m κυριε 41. και c BD 102. it[4] (D it[2] οργισθεις pro σπλαγχν., it[2] om) .. ς ο δε ιησους (L σπλ. δε ο ις) | αυτου ηψατο c BL (D αυτ. ηψ. αυτου) al .. ς ηψ. αυτου 42. και pr c BDL al vv m .. ς (Gb°) add ειποντος αυτου | ευθυς c BL al .. ς ευθεως | Leg απηλθ. η λε. απ αυτ. (AK), η λε. απ. απ αυτ. (C), απ. η λε. αυτου (Δ) 43. ευθυς c BDL al .. ς ευθεως 44. ADLΔ vv om μηδεν | αλλα c unc pl etc .. ς αλλ | CL al προσενεγκαι 45. D vv om πολλα | αλλα c A(B?)CDMΔ etc .. ς αλλ | επ c BLΔ al .. ς εν | B 102. om ην, it[2] om ην και | παντοθεν (Gb″) .. ς πανταχοθεν

1. Z it[4] Hil και καταβαντος αυτου, item BC al vg it[2] κατ. δε αυτου (V*Δ k om αυτω pr) 2. προσελθων (Gb′) c BEMΔ al m vv pp .. ς ελθων 3. λεγων c BC* al vv m .. ς (Gb°) praem ο ις (et. transp) 4. προσενεγκον c BC .. ς -γκε

§. 36.

SANAT PARALYTICUM.

Lc 5, 17—26. Mc 2, 1—12. Mt 9, 1—8.

[17] Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ
ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νο-
μοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες
ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας
καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ
δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι
αὐτούς. [18] καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέρον-
τες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν πα-
ραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐ-
τοῦ. [19] καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσ-
ενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον,
ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν
κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ
κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν
τοῦ Ἰησοῦ. [20] καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν
αὐτῶν εἶπεν Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί
σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. [21] καὶ ἤρξαντο
διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστιν οὗτος
ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται
ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνος ὁ
θεός; [22] ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς
διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶ-
πεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; [23] τί ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι
αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε
καὶ περιπάτει; [24] ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶ-

---

17. BS cop^{1} οι φαρισαιοι (D συνελθειν τους φαρ.)| A*D al^{8} a go συνεληλυθ. (al^{3} συνελθοντ.) | B πασ. της κωμ. | αυτους . . BL αυτον, K παντας, al^{1} τους ασθενουντας 18. θειναι (EMU al θηναι) . . BL syr^{p} c. ast add αυτον 19. ς (=Gb) δια ποιας| του ιησου . . B παντων 20. ειπεν c BL al vv . . ς (=Gb) add αυτω (CD etc τω παραλυτικω) | D^{gr} F al σου αι αμαρτ. (al^{3} add σου) 21. D Τι ουτος λαλ. | αμαρτ. αφ. (αφειν. c BD . . ς αφιεν.) c BDL 1. it^{2} pp . . ς αφ. αμαρτ. | μονος . . C***DX al vv Cyr εις 22. Gb° αποκριθεις c CD al^{2} vv 23. D al vv, CF al σου (al vv σοι) αι αμαρτ. (add σου CF al)| ς (=Gb) εγειραι 24. εξουσ. εχ. h. l. c BKL al it^{4} . . ς post οτι | D* επι γης| D*L* αφιναι

[1] Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρ-
ναοὺμ δι' ἡμερῶν, ἠκούσθη ὅτι εἰς
οἶκόν ἐστιν. [2] καὶ εὐθέως συνήχθη-
σαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν
μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλά-
λει αὐτοῖς τὸν λόγον. [3] καὶ ἔρχον-
ται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέρον-
τες αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. [4] καὶ
μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ
διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν
στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες
χαλῶσιν τὸν κράβαττον ὅπου ὁ πα-
ραλυτικὸς κατέκειτο. [5] καὶ ἰδὼν ὁ
Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ
παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφέωνταί σου
αἱ ἁμαρτίαι. [6] ἦσαν δέ τινες τῶν
γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ
διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐ-
τῶν [7] Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ; βλασ-
φημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρ-
τίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; [8] καὶ εὐθὺς
ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐ-
τοῦ ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται
ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς Τί ταῦτα
διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

---

1. εισελθων παλιν c BDL 28. 33. 124. a c (om παλ.) cop (al?) . . ς παλιν εισηλθεν, Gb″ εισηλθ. παλ.| ηκουσθη c BL 28. 33. 124. a c cop arm . . ς praem και | BDL al vv εν οικω 2. BL al vv pm om ευθεως 3. C*DG al vv πρ. α. φεροντ. παραλ. . . BL al am al φερ. πρ. α. παραλ.| υπο . . L απο, Δ επι 4. BL al vv m προσενεγκαι (33. –γκειν)| DK* al vv om αυτω (al αυτον, K** al transp)| κραβαττον c unc fere omn etc . . ς κραββατον| οπου (Gb′) c BDL vv . . ς εφ ω (et. εφ ο, εφ ου, εφ ον leg) 5. και ιδων c BCL al^{6} cop e . . ς ιδων δε | B 28. 33. (vv) αφιενται . . Δ αφιονται . . G al αφεονται| σου αι αμαρτ. c B(?)D (non d) GLΔ al m . . C*(B?) al vv σοι αι αμ. . . M* al σου αι αμ. σου . . ς σοι αι αμ. σου 7. τι . . B οτι | λαλει; βλασφημει c BDL vg it^{cdd} pl cop^{1} . . ς λαλει βλασφημιας; 8. ευθυς c BL al . . ς ευθεως . . D al vv pm om | B 102. it^{cdd} om ουτως | αυτοι c ACEFHKMSUVΔ etc . . ς (=Gb) om c BDL etc | L al εν αυτοις| λεγει c BL al vg e al . . ς ειπεν

[1] Καὶ ἐμβὰς εἰς
πλοῖον διεπέρασεν,
καὶ ἦλθεν εἰς τὴν
ἰδίαν πόλιν. [2] καὶ
ἰδοὺ προσέφερον αὐ-
τῷ παραλυτικὸν ἐπὶ
κλίνης βεβλημένον.
καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς
τὴν πίστιν αὐτῶν
εἶπεν τῷ παραλυτι-
κῷ Θάρσει, τέκνον·
ἀφέωνταί σου αἱ
ἁμαρτίαι. [3] καὶ ἰδού
τινὲς τῶν γραμμα-
τέων εἶπον ἐν ἑαυ-
τοῖς Οὗτος βλασφη-
μεῖ. [4] καὶ ἰδὼν ὁ Ἰη-
σοῦς τὰς ἐνθυμήσεις
αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί
ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ
ἐν ταῖς καρδίαις ὑ-
μῶν; [5] τί γάρ ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν
Ἀφέωνταί σου αἱ
ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν
Ἔγειρε καὶ περιπά-

---

1. πλοιον c C*** BLX al m Or . . ς praem το (Gb°) 2. C προσφερουσιν| B Or^{1} αφιενται . . D αφιοντε| σου αι αμαρτιαι (Gb′) c BCMΔ* al Or^{1} . . ς σοι αι αμαρτιαι σου (D^{gr} Δ** etc om σου) . . et. (ut M) σου αι αμ. σου leg 3. B ειπαν 4. Gb′ και ειδως c BM al pm vv m| ινα τι c BCD al vv m pp . . ς add υμεις (et. transp) 5. B αφιενται . . D αφιονται| σου αι αμ. c BCDEFKLMVX etc . . ς (=Gb) σοι αι αμαρτ. c SUΔ etc . . al (vv m) σοι αι αμαρτ. σου| εγειρε (Gb″) c BCDEFKLMS VX etc . . ς εγειραι (UΔ etc)

πεν τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέ-
γω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινί-
διόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν
σου. 25 καὶ παραχρῆμα ἀνα-
στὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ᾽ ὃ
κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. 26 καὶ
ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ
ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθη-
σαν φόβου λέγοντες ὅτι εἴδομεν
παράδοξα σήμερον.

9 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ
παραλυτικῷ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρ-
τίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγείρου ἆρον τὸν
κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; 10 ἵνα
δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς
ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ
11 Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κρά-
βαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν
σου. 12 καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας
τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἐναντίον
πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας
καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι
οὕτως οὐδέποτε εἴδαμεν.

τει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς
ἀφιέναι ἁμαρτίας, τό-
τε λέγει τῷ παραλυτι-
κῷ Ἐγερθεὶς ἆρόν σου
τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε
εἰς τὸν οἶκόν σου. 7 καὶ
ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 ἰδόν-
τες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβή-
θησαν, καὶ ἐδόξασαν
τὸν θεὸν τὸν δόντα
ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς
ἀνθρώποις.

§. 37.

VOCAT LEVIN (MATTHAEUM) EIUSQUE INTEREST CONVIVIO. DISCIPULI NON IEIUNANTES.

Lc 5, 27—32. 33—39. Mc 2, 13—17. 18—22. Mt 9, 9—13. 14—17.

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν
καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόμα-
τι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τε-
λώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκο-
λούθει μοι. 28 καὶ καταλιπὼν
ἅπαντα ἀναστὰς ἠκολούθει
αὐτῷ. 29 καὶ ἐποίησεν δοχὴν
μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος
τελωνῶν πολὺς καὶ ἄλλων οἳ
ἦσαν μετ᾽ αὐτῶν κατακείμε-

13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν
θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρ-
χετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν
αὐτούς. 14 καὶ παράγων εἶδεν
Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμε-
νον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει
αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀνα-
στὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 15 καὶ
γίνεται ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ
τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέ-
κειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθη-

9 Καὶ παράγων ἐκεῖθεν
ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον
καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,
Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ
λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι.
καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν
αὐτῷ. 10 καὶ ἐγένετο αὐτοῦ
ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ,
καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ
ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέ-
κειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. 11 καὶ ἰδόν-

---

24. Gb″ τω παραλυτικω c CDFLMX etc contra ABEKSUVΔ etc | ς (= Gb) εγειραι 25. εφ ο (Gb″) c ACEKLMSVXΔ etc .. ς εφ ω c B (e sil) U etc (D την κλεινην pro ε. ο κατ.) 26. DMSX al m e om και εκστασ. usq θεον

9. B al (vv) αφιενται | σου αι αμ. c BEFGKLMUV etc .. ς (= Gb) σοι αι αμ. (et. σοι αι αμ. σου leg) | εγειρου c BL al .. ς εγειραι, Gb εγειρε | αρον c CD (non d) L al m vv .. ς (= Gb) praem και | κραβαττον (cf ad v. 4.) .. ς κραββατον | ς σου τον κραββατον contra ABCDKLM etc | περιπατει .. LΔ υπαγε, D vv υπαγε εις τον οικον σου 10. αφ. ε. τ. γ. αμαρτ. c AEFGKSUV etc .. Gb ε. τ. γ. αφ. αμ. c CDLMΔ al pm vv pm .. B al αφ. αμ. ε. τ. γ. 11. ς (= Gb) εγειραι .. K –ρον | ς (= Gb) και αρον 12. κ. ηγ. και ευθυς c BC* (C ευθεως, it^2 om) L .. ς κ. ηγ. ευθεως και .. D al vv κ. ευθεως ηγ. και | εναντιον .. BL al^1 εμπροσθεν .. al ενωπιον | B b (b *viderant* pro ειδομεν) om λεγοντας .. D και λεγειν | ουτως ουδεπ. c BDL al arm (e *sic numquam taliter*) .. ς ουδεπ. ουτως | ειδαμεν c CD .. ς –δομεν

6. B(D) vv m εγειρε (D vv add και) αρον 8. εφοβηθησαν (Gb″) c BD al vv pm Hil al .. ς εθαυμασαν .. X Ir om

27. A(B ?)CJ^{b}LM λευειν, D al λευει, K al λευι | D al λεγει 28. AELΔ al καταλειπων | BC** (C* παντας) DJ^{b}L al παντα (M απαν) | ηκολουθει c BDLX al vv .. ς –θησεν 29. ς (= Gb) ο λευις (–εις A[B ?]CJ^{b}LX, D al –ει s. –ι) | BCDJ^{b}L al vv πολυς τελωνων

14. λευιν (–ειν BE*LM, –ι AKΔ) .. D al^3 cdd ap Or (videtur) et ap Vict scholl it^7 ιακωβον 15. γινεται c BL 33. (L 33. al^4 om εν τω) .. ς εγενετο .. D it^{cdd} κ. εγ. κατακειμενων αυτων | D al^6 vv om και sec | AC ελθοντες συνανεκειντο

9. εκειθεν (L om) ο ις c D al vg it cop Hil .. ς ο ις εκειθεν | BD μαθθαιον | D al ηκολουθει 10. C vg it αναχ. αυτου | C al αμαρτ. κ. τελ.

νοι. 30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φα-
ρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐ-
τῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τε-
λωνῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;
31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐ χρείαν
ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰα-
τροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες·
32 οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δι-
καίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς
μετάνοιαν.

33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν
Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύ-
ουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποι-
οῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν
Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίου-
σιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ εἶ-
πεν πρὸς αὐτούς Μὴ δύνασθε
τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν
ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστίν,
ποιῆσαι νηστεύειν; 35 ἐλεύ-
σονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν
ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος,
τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις
ταῖς ἡμέραις. 36 Ἔλεγεν δὲ
καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς
ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱμα-
τίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει
ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ

---

30. οι φαρ. κ. οι γραμμ. αυτ. c BCL al[4] vv pm et omisso αυτων D cop (αυτων om et. X al[3] vv reliqq fere omn) . . ς οι γρ. αυτων (Gb°) κ. οι φαρ. | C* om αυτου | ς (=Gb) om των contra ABCDLMXΔ etc | τελωνων c C*D . . ς add και αμαρτωλων | K om και πινετε 31. B om ὁ | ς αλλ οι

33. ειπαν c CDL . . ς ειπον | Οι c BL al[2] cop . . ς Δια τι οι | D al[3] it[5] om ομ. κ. οι των φαρ., sed D al[1] (it[cdd]) post ιωαννου add και οι μαθηται των φαρισαιων 34. CDLX al m vv m ο δε ιησους | BX 28. νηστευσαι 35. CFLM* al m vv pm om και | MΔ al vv m και τοτε | EKU al νηστευουσιν, Δ al –σωσιν 36. απο c BDLX 1. 22. 33. 131. 157.* al[4] vv pm . . ς om | σχισας c BDL 1. 22. 33. 131. 157. al[1] vv m . . ς om

ταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ
καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. 16 καὶ
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι,
ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν
ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν, ἔλεγον
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι μετὰ
τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν τελωνῶν
ἐσθίει καὶ πίνει; 17 καὶ ἀκούσας ὁ
Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐ χρείαν
ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽
οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον κα-
λέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάν-
νου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύον-
τες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν
αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου
καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων
νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ
οὐ νηστεύουσιν; 19 καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ
υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμ-
φίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν;
ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον
μετ᾽ αὐτῶν, οὐ δύνανται νη-

---

15. 16. D vg it (*qui et, qui*) πολλοι οι και | BLΔ al και ηκολουθουν αυτω και οι (L 33. om, Δ om κ. οι) γραμματεις των φαρισαιων (γρ. των φαρ. et. al[1] b cop[1])· και ιδοντες (D b και ειδαν, D postea και ελεγον) 16. B 33. 124. vv m (e om ιδοντ. usq τελωνων) ιδοντ. οτι εσθιει . . DL** ιδ. οτι ησθιεν | μετα τ. αμαρτ. κ. τελ. c BD (D των τελ.) L* vv m . . ς μ. τ. τελων. κ. αμαρτ. | Οτι c BL 33. 102. al . . D δια τι . . ς Τι οτι | τ. αμαρτ. κ. των (L om των) τελ. c BDL vv . . ς των τελ. και αμαρτ. | BD al it[4] om και πινει (et. εσθιετε κ. πινετε leg) | CLΔ al vv m in f. add (C ante εσθιει) ο διδασκαλος υμων 17. B οτι ου γρ. | CL al vv ου γαρ ηλθ. | ς (=Gb) in f. add εις μετανοιαν

18. φαρισαιοι . . ς (=Gb) των φαρισαιων (Gb′) | κ. οι μαθ. τ. φ. c BC*L al e . . ς κ. οι των φαρ. . . al vv m και οι φαρισαιοι . . Δ al και των φαρ. . . A plane om | σοί . . EΔ al σου | B al sax om μαθητ. 19. εχ. τον νυμφ. μ. α. c BCL al . . ς μεθ εαυτων (μετ αυτ. c BC) εχ. τ. νυμφ. . . DU al vv m om οσον χρ. usque νηστ. (Gb°)

τες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ
τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος
ὑμῶν; 12 ὁ δὲ ἀκούσας εἶ-
πεν Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ
ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ
κακῶς ἔχοντες. 13 πορευ-
θέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν
Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν.
οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δι-
καίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

14 Τότε προσέρχονται αὐ-
τῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέ-
γοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολ-
λά, οἱ δὲ μαθηταὶ σοῦ οὐ νη-
στεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται
οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πεν-
θεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν
ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσον-
ται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ
τότε νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς
δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥά-
κους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ
παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλή-
ρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱμα-
τίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γί-
νεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶ-
νον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·

---

11. D ειδοντες δε | ελεγον c BCL al Cyr . . ς ειπον | D αμαρτ. κ. τελ. | ο διδ. υμ. pon ante εσθιει (C*) et ante μετα (D) . . a (k vdtr) om 12. ς ο δε ιησους (om c BD [vdtr quia d] al vv[2]) ακ. ειπ. αυτοις (Gb°, om c BC*DX vv pp) | B αλλα οι 13. ελεος (Gb′) c BC*D al . . ς ελεον | F Or εληλυθα | αλλα αμαρτ. c (B?) CDELMUXΔ . . ς αλλ αμαρτ. | ς (=Gb) in f. add εις μετανοιαν . . om c BDV*Δ al vv m pp

14. B al[2] om πολλα 15. LS om οι | D al vv του νυμφιου (D νυνφ.) νηστευειν (νηστ. et. Chr Hil) | D al αρθη | D*X al νηστευουσιν . . LΔ –σωσιν 16. DGΔ al ρακκους

μή γε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. 39 καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

στεύειν· 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 21 Οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει ἀπ' αὐτοῦ τὸ πλήρωμα τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

εἰ δὲ μή γε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

§. 38.

DISCIPULI SABBATO SPICAS EVELLUNT.

Lc 6, 1—5. Mc 2, 23—28. Mt 12, 1—8.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν. 2 τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν;

23 Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. 24 καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν;

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαβ-

---

36. σχισει et συμφωνησει c BCDLX al (συμφ. et. A Mcion) a e .. ς σχιζει et συμφωνει | το απο c AEFKMSUVΔ etc .. ς (Gb°°) praem επιβλημα c B etc (D post καινου add), CLX al m praem το επιβλ. 37. ο οιν. ο νε. c BCDLMXU al pl vv .. ς ο νεος οιν. 38. BCKM etc αλλ | D it Dial βαλλουσιν | ς (Gb°) in f. add και αμφοτεροι συντηρουνται (D a e τηρουνται) .. om c BL 1. 33. 131. 157. al cop 39. D it⁶ om versum | B om και | θελει c BC*L 1. 157. al³ cop arm .. ς praem ευθεως (X al ευθυς) | χρηστος c BL 157. al¹ cop .. ς χρηστοτερος

20. C al αρθη | ς (=Gb) εν εκειναις ταις ημεραις 21. ς (=Gb) και ουδεις .. DGM al vv ουδ. δε | ADFGM al ραχχους | EFLΔ al αγναφους | επιραπτει c A(B?)C (D επισυνραπτει) EFGLVΔ etc .. ς επιρραπτει | επι ιματιον παλ. c BCDL 33. .. ς επι ιματιω παλαιω | KΔ al m μη γε | απ αυτ. το πλ. c AKΔ al syr^p .. B το πλ. αφ εαυτου .. L al m το πλ. απ αυτου .. D al⁶ vg it al το πληρωμα (D al³ vg it al το καιν. απο του παλ.) .. ς το πληρ. αυτου (Gb°° αυτ.) | L om κ. χειρ. σχ. γιν. 22. CLM** al μη γε | BCDL 33. vv ρηξει | ρησσ. ο οιν. c BC*DL al vv m .. ς (Gb°°) add ο νεος | απολλυται κ. οι ασχ. c BL 102. (L 102: εκχειται pro απολλ.) D it⁵ (D it⁵ κ. οι ασχ. απολουνται) cop (cop *perditur cum utribus*) .. ς εκχειται κ. οι ασχ. απολουνται (syr κ. οι ασχ. απολουνται κ. ο οιν. εκχειται) | ς in f add αλλα οινον νεον εις ασκους καινους (al om, al νεους) βλητεον .. om c D it⁴ .. B 102. om βλητεον .. al² cdd^lat m post βλητεον add και αμφοτεροι συντηρουνται

17. B ει δε μη | B 142. vg f απολλυνται .. D k απολλυται (om εκχειτ.) κ. οι ασκοι .. a om κ. οι ασχ. απ. | C αλλα οιν. ν. εις ασχ. βαλλ. καιν. | ς (=Gb) αμφοτερα

1. δευτεροπρωτω (al δευτερω, δευτερω πρωτω; syr^p mg notat id non in omnibus exx esse) .. BL al⁷ it⁴ cop al m om | C*X al πορευεσθαι | δια c ABLΔ al m .. ς δια των | BC*L κ. ησθ. (D vv in f. pon) τους σταχ. | C vv m in f. add αυτων 2. ειπον c BC*LX (ειπαν) al⁵ a c e cop .. ς (Gb°) add αυτοις (diff al) | εξεστιν c BD(L) al vv m .. ς add ποιειν (L post σαββ add) εν

23. παραπ. αυτ. (U α. π.) εν (CLΔ al m om) τ. σαββ. c AEGHK (ε. τ. σ. post σπορ.) MSUV etc .. BD αυτ. ε. τ. σ. διαπορ. (eodem ordine Δ vv) .. C τ.σ. διαπ. α., L τ. σ. παραπ. α. | οι μαθ. αυτ. (D^gr om) ηρξ. c BCDL al vv m .. ς ηρξ. οι μαθ. αυτ. | BG οδοποιειν | D al vv τιλλειν omisso οδ. ποι. (vv al οδ. ποιουντες τιλλειν) 24. D vv οι δε φαρ. | ς (Gb°°) εν τ. σαββ.

1. B σαββατοις | DU al τους σταχυας 2. CDLΔ al vv ιδοντες αυτους | ειπαν c BC .. ς ειπον

3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐ-
τοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ
τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν
Δαυὶδ ὁπότε ἐπείνασεν αὐ-
τὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄν-
τες; 4 εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶ-
κον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρ-
τους τῆς προθέσεως ἔλαβεν
καὶ ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς
μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν
φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς
ἱερεῖς. 5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαβ-
βάτου.

3: 1 Sam 21, 6.

25 καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς Οὐ-
δέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν
Δαυίδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ
ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ; 26 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν
οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ
ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ
ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱε-
ρεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν
αὐτῷ οὖσιν; 27 καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς Τὸ σάββατον διὰ τὸν
ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ
ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον·
28 ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

25: 1 Sam 21, 6.

βάτῳ. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ
ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυίδ, ὅτε
ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέ-
σεως ἔφαγεν, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ
φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ
μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ἢ οὐκ
ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς
σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ
σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί
εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ
μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώ-
κειτε τί ἐστιν Ἔλεος θέλω καὶ οὐ
θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς
ἀναιτίους. 8 κύριος γάρ ἐστιν τοῦ
σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

3: 1 Sam 21, 6. 5: Nm 28, 9 s.
7: Hos 6, 6.

§. 39.

RESTITUIT SABBATO MANUM TABIDAM.

Lc 6, 6—11. Mc 3, 1—6. Mt 12, 9—14.

6 Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ
σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς
τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν.
καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρε-
τηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμμα-
τεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ
σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρω-

1 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς
συναγωγήν, καὶ ἐκεῖ ἄνθρωπος
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα·
2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς
σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα
κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 3 καὶ λέ-
γει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα
ἔχοντι ξηράν Ἔγειρε εἰς τὸ μέ-

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν
ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν
αὐτῶν. 10 καὶ ἰδοὺ ἄνθρω-
πος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ
ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες
Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν
θεραπεύειν; ἵνα κατηγορή-
σωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν

---

3. AC***DKX al pm vv ο (B om) ις ειπεν (D al ελεγεν) πρ. αυτ. | DHL (HL om τουτο) ουδεποτε | BCDLXΔ al m οτε | BDLX al[9] vv om οντες 4. εισηλθεν c BD Mcion .. ς praem ως, LX al m vv πως| ελαβ. και .. Gb° c DK al pm vv m pp[2] .. Ln λαβων c BC*LX al[1] vv[2] Thph[ed] | και εδωκ. c BL al[2] vv pl Ir al .. ς add και 5. B al[2] arm Mcion om οτι | B cop ο υι. τ. ανθρ. post σαββ. pon

25. αυτος (vv ο ις) .. Gb° c BCL(D) al vv | CL al vv λεγει 26. BD 102. om πως (a et) | D al[1] it[cdd] om επι αβιαθ. (ς add του c ACΔ etc, Gb°) αρχιερ. (Δ ιερεως) | B (L τοις ιερεις) τους ιερεις .. Δ al vv τ. ιερ. μονοις s. μον. τ. ιερ. | D vv και εδωκεν usq ουσιν post εφαγεν pon 27. D it[5] om versum | και ουχ c BC*LΔ al vv m .. ς om και 28. D it[5] λεγω δε υμιν (it add οτι) pro ωστε

3. ς (=Gb) αυτος και οι 4. B εφαγον | ὃ c BD (V ὅς) al b k harl* .. ς οὓς 5. CD al Cyr εν τοις σαββ. 6. μειζον (Gb') .. ς –ζων 7. ελεος c (B?) CD al Or[1] .. ς ελεον 8. ς (=Gb) εστι και του

6. BLX al m vv pm Cyr om και pr | ανθρ. εκει c BL al[7] .. ς εκ. ανθρ. 7. παρετηρουντο (Gb') c ABDLMXΔ al pm Cyr .. ς παρετηρουν | αυτον c iisdem fere .. Gb om c AEFKSVΔ etc | θεραπευει c ADL al .. ς –πευσει

1. συναγωγην c B 102. .. ς praem την | και εκει c B .. ς και ην εκει (A εκει ην) .. diff it[cdd] | D ξηραν 2. AC*DΔ al παρετηρουντο | CDM (M* om ει) εν τοις σαββ. | Δ al θεραπευει | CD κατηγορησουσιν 3. τω τ. χ. εχ. ξηρ. c BL 102. a .. CΔ τω τ. ξηραν χ. εχ. .. D al[1] vv τω εχ. τ. χ. εξηραμμενην .. ς τω εξηραμμενην εχ. τ. χ. | ς (=Gb) εγειραι

10. ανθρ. χειρα c BC vv Chr (την χ.) .. ς ανθρ. ην την χειρα .. E (E al ην εχ. ανθρ.) DL (L χειραν) MU (U al ην ανθρ. εχ.) Δ al pm vv m ανθρ. ην εχει τ. χ. | DL al θεραπευσαι | DX al κατηγορησουσιν

σιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. [8]αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. [9]εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; [10]καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτως, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [11]αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

σον. [4]καὶ λέγει αὐτοῖς Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. [5]καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ᾽ ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [6]καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ᾽ αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

αὐτοῖς Τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; [12]πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. [13]τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. [14]ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ᾽ αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt 12, 15—21. [15]Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, [16]καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· [17]ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος [18]Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. | [19]οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. [20]κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. [21]καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

§. 40.

IESUS FAMA SANATIONUM CLARUS ELIGIT DUODECIM.

Lc 6, 12—19. Mc 3, 7—19. Mt 10, 2—4. 4, 24. 25.

[12]Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. [13]καὶ ὅτε

[13]Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. [14]καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα ὦσιν

---

7. κατηγορειν c B (D -ρησαι) SX al m vv m . . ς -ριαν (add κατ FJ[b]KL etc) 8. ειπ. δε c BLX etc . . ς και ειπ. | τ. ανδρι (Gb″) c BL al[7] pp (D om) . . ς τ. ανθρωπω | εγειρε (Gb″) . . ς -ραι . . D -ρου | και αν. c BDLX etc . . ς ο δε αν. | D εσταθη 9. δε c BDL al vv . . ς ουν | B om ὁ | επερωτω c BL al vv . . ς -τησω | ς τι [ς υμας τι· et Gb υμας· Τι] (ει c BDL etc) εξ. τοις σαββασιν (τω σ. c BDL vv) | απολεσαι (Gb″) . . Gb αποκτειναι c AEFKMSUVΔ etc 10. αυτω . . ς (=Gb) τω ανθρωπω (Gb′) | Gb om ουτως c AEFMSUVΔ etc, item (εξετεινεν pro εποι.) DX al m vv pl | απεκατεστ. (Gb″) c unc pl etc . . ς αποκατεστ. | ς in f. add υγιης (Gb om) ως η αλλη . . ως η α. om c BLU al[4] vv m 11. BL al ποιησαιεν . . A al[6] -σειεν

4. ADE al m εν τ. σαββ. | αποκτειναι . . LΔ* al m vv pl pp[2] απολεσαι 5. D it[cdd] νεκρωσει . . vg it[cdd] pl *caecitate* (πηρωσει) | την χειρα c BEMSUV al m . . ς add σου | απεκατεσταθη (Gb″) . . ς αποκατεσταθη . . C απεκατεστη | D vv add in f. ευθεως | ς (=Gb) in f. add υγιης ως η αλλη 6. ευθυς c BCΔ al . : ς ευθεως . . DL al vv om | εδιδουν c BL al[5] . . ς εποιουν (-ησαν CΔ etc)

11. τις c C*LX al vv . . D etc add εστιν, ς εσται | CD (et. κρατει) GL al[1] εγειρει 12. B σαββατοις 13. σου την χ. c BL al . . ς τ. χ. σου | απεκατεσταθη (Gb′) c BCEFGLMSU (-εστη) VXΔ etc . . ς αποκατεσταθη c DK etc | υγιης . . vv Hil om 14. εξελθ. δε (D it[cdd] και εξ.) οι φαρ. (Gb′) etc c BC vv m pp (L al vv οι δε φαρ. εξ.) . . ς οι δε φαρ. συμβ. ελ. κατ αυτ. εξελθοντες (Δ al om εξελθ.) | L al (it vg) συμβ. εποιησαν

15. οχλ. (B vv om) πολλ. (X al[2] π. ο.) | al[1] Or om παντ. (D 1. it[cdd] παντ. δε ους εθεραπευσεν επεπληξεν ινα μη) 17. ινα c BCD al pp . . ς οπως 18. ὃν sec c B al[2] ff . . C*D al vv pp εν ω . . ς εις ον | CD al ηυδοκησεν 21. ς (=Gb) εν (al επι) τω

12. εξελθ. αυτον (Gb′) c ABDLX (om αυτ.) etc . . ς εξηλθεν

13. A*L απηλθεν . . D vv m ηλθον 14. D vv ινα ωσιν δωδ. | δωδεκα (Δ post αυτου) . . BC*Δ al vv add ους και αποστολους ωνομασεν

ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν,

μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν [15] καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.

[14] Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον [15] καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἀλφαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν, [16] καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριὼθ ὃς ἐγένετο προδότης,

[16] Καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον· [17] καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· [18] καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν καναναῖον [19] καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

[2] Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [3] Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεββαῖος, [4] Σίμων ὁ καναναῖος καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

[17] καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, [18] καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο,

[7] Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν· καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας [8] καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ, ἦλθον πρὸς αὐτόν. [9] καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν·

[24] Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. [25] καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ-

---

13. D al Eus εκαλεσεν

14. B al^{2} om ινα 15. εξουσιαν c BC*LΔ al^{1} cop .. ς add θεραπευειν τας νοσους και

14. D πρωτον σιμ. | και ιακ. c BDKLΔ al m vv m .. ς om και | και φιλ. c BDL al vv m .. ς om και 15. και ματθ. (B μαθθ.) c BDL al vv m .. ς om και | και ιακ. c D*L al vv m .. ς om και | αλφαιου c BL al^{6} .. ς τον του αλφ. 16. και pr c BDFLQ al vv pm .. ς om | ισκαριωθ c B (D vv σκαριωθ) L al Mcion Epiph .. ς –ιωτην | ος c BL al vv pl Mcion .. ς ος και

16. και .. BC*Δ praem και εποιησεν τους δωδεκα | ον. τ. σιμ. c BCLΔ al it^{3} cop .. ς τ. σιμ. ον. | Δ vv πετρος 17. του sec (AF al αυτου, item omisso ιακ. G al it^{2}) .. Gb° c CKSΔ al m | D^{gr} al ονομα | βραvηργες c ABCKLMΔ** (* –αργες) .. D al –εργης .. ς –εργες 18. D (B?) μαθθαιον | θαδδ. .. D it^{cdd} (item cdd ap Or) λεββαιον | καναναιον c BCDLΔ al vv m .. ς κανανιτην 19. ισκαριωθ c BC (D vv m σκαριωθ) LΔ al tol .. ς –ιωτην

2. L al m εισιν ταυτα | B d και ιακ. 3. BD μαθθαιος | και λεββ. c D al^{1} (om και) cdd ap Aug k Hes Ruf .. ς (Gb°) add ο επικληθεις θαδδαιος .. B al vv m και θαδδαιος, al^{2} κ. θ. ο επικλ. λεββ., al^{1} ιουδας ο και λεββ., cdd^{lat} *et iudas zelotes* 4. καναναιος c BCD (χαν.) L al vv m .. ς κανανιτης | ιουδας c CEFGL UVX etc .. ς^{e} add ὁ | C (it^{cdd}) ισκαριωθ, D vv σκαριωτης | XΔ al ο κ. παραδιδους, L al Or ος κ. παρεδωκεν

17. ESVΔ al επι του πεδιν. | BL al^{2} οχλ. πολυς 18. ενοχλουμ. c ABL al .. ς οχλουμενοι | ς (=Gb) υπο | εθεραπ. c ABDLQX etc .. ς praem και

7. μετα τ. μ. α. ανεχωρ. c BCDLΔ al vv m .. ς (=Gb) ανεχ. μ. τ. μ. α. | εις c DP al m .. ς (=Gb) προς | ηκολουθησεν (Gb″) c ABGK**LMPS etc .. D al it^{cdd} om (CΔ etc transp) .. ς –θησαν c CEFHUVΔ etc et add (Gb°^{p}) αυτω, om c BCDL etc | D vv om απο sec 8. D f και οι περαν | οι .. BCLΔ it^{6} om | D και οι περι σιδ. | ακουοντες c BΔ al^{7} cop .. ς –σαντες | οσα .. CD al α | ποιει c BL .. ς εποιει | D ηλθαν, U –θεν 9. B πλοιαρια

24. C al m vv^{2} Or εξηλθεν | ς και (om e BC al Eus) δαιμονιζ.

[19]καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας.

[10]πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. [11]καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. [12]καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.

λοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

§. 41.

ORATIO MONTANA.

Mt 5, 1 — 7, 29.

CUM LUCAE LOCIS PARALLELIS.

V, [1]Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ. [2]καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων **3**Μακάριοι οἱ πτωχοὶ
τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. **4**μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρο-
νομήσουσιν τὴν γῆν. **5**μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. **6**μακάριοι οἱ πει-
νῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. [7]μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι
αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. [8]μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. [9]μακάριοι
οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. [10]μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύ-
νης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. **11**μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ
διώξωσιν καὶ εἴπωσιν καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν ἐμοῦ. **12**χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ
μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

3—6: Lc 6, 20 s. [20]Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
ἔλεγεν Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [21]μακάριοι οἱ πεινῶντες
νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

11. 12: Lc 6, 22—26. [22]Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν
ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου. [23]χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς
ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. [24]Πλὴν οὐαὶ
ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. [25]οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι
πεινάσετε. οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. [26]οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴ-
πωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

---

19. εζητουν c BL it[3] .. ς εζητει

10. K (K εθεραπευεν) U al απτωνται | A al[1] vv m και οσοι **11.** D om τα bis | D[gr] οταν ουν | εθεωρουν c BCDGLΔ al m .. ς -ρει | προσεπιπτον (Gb") c A (B -πταν) CDFGKLMΔ etc .. ς -πτεν | εκραζον (Gb") c ABCDFGKLΔ al pm .. ς -ζε | DK al λεγοντες | ει .. CM etc add ο χριστος (al[1] ο θεος) **12.** αυτ. φαν. c BCDΔ etc .. Gb φανερ. αυτ. | ποιωσιν c DKL al .. ς ποιησωσιν | C it[cdd] add in f. οτι ηδεισαν τον χριστον αυτον ειναι

1. B om αυτω | B προσηλθαν **4. 5.** Ita c D 33. vg it[7] Clem (vdtr) Or[lis] Eus Hil[2] al .. ς 4. μακ. οι πενθουντες etc et 5. μακ. οι πραεις etc **9.** Gb° αυτοι c CD al cdd[lat] m Hil al **10.** B ενεκα | C της δικαιοσυνης **11.** D (D et. ονειδισουσιν) Δ διωξουσιν | ς ειπ. παν πον. ρημα (om ρημα c BD vv pm; al om πονηρον) καθ υμων (ante παν pon c D vv m Tert al) ψευδομενοι (Gb° .. om c D cdd[lat] pm Or Tert al .. et. transp)

20. D al[2] vv pp om αυτου sec | πτωχοι .. X al m vv m add τω πνευματι **21.** D om μακ. οι κλαιοντ. usq γελασ. (syr[hrs] ante μακ. οι πειν. pon) **22.** DPX (et. ονειδισουσιν) Δ μισησουσιν | DFP al ενεκεν **23.** ς (=Gb) χαιρετε | τα αυτα c BDQX al Mcion .. ς ταῦτα (hoc accentu EKLMU), Gb" τ' αὐτά **25.** BJ[b]LXΔ al m vv pm οι εμπεπλ. νυν | ουαι sec c BKLSX al Or[2] .. ς (Gb°) add υμιν **26.** ς (=Gb) ουαι υμιν | Leg καλ. ειπ. υμ. (AHL), υ. κ. ε. (B e), κ. υ. ε. (D) | παντες c ABEKMPQUX etc .. Gb om c DFLSVΔ etc | τα αυτα c BDKX al .. ς ταῦτα (cf ad v. 23.), Gb" τ' αὐτά | B om οι πατ. αυτ. (al[2] Ir υμων, al[1] om)

§. 33.

IBIDEM SANAT SOCRUM PETRI ET ALIOS.

Lc 4, 38 s. 40 s. Mc 1, 29—31. 32—34. Mt 8, 14 s. 16 s.

38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συνα-
γωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σί-
μωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ
μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς
ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ
πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν·
παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διη-
κόνει αὐτοῖς.

29 Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς
ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώ-
βου καὶ Ἰωάννου. 30 ἡ δὲ πενθερὰ
Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα,
καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐ-
τῆς. 31 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν
αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ
ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως,
καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶ-
δεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσ-
σουσαν. 15 καὶ ἥψατο τῆς
χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆ-
κεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ
ἠγέρθη, καὶ διηκόνει
αὐτῷ.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου
πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας
νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐ-
τοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκά-
στῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπι-
τιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐτούς.
41 ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια
ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ
λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα
αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν
Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

32 Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε
ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ
τοὺς δαιμονιζομένους· 33 καὶ ἦν
ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς
τὴν θύραν. 34 καὶ ἐθεράπευσεν
πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις
νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέ-
βαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ
δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

16 Ὀψίας δὲ γενομένης
προσήνεγκαν αὐτῷ δαι-
μονιζομένους πολλούς· καὶ
ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λό-
γῳ, καὶ πάντας τοὺς κα-
κῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν.
17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥη-
θὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος Αὐτὸς τὰς
ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν
καὶ τὰς νόσους ἐβάστα-
σεν.

17: Es 53, 4.

§. 34.

CAPHARNAUMO IN DESERTUM IT PERAGRATQUE GALILAEAM.

Lc 4, 42—44. Mc 1, 35—39.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη
εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν
αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον
αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. 43 ὁ δὲ

35 Καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν
καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κἀκεῖ προσηύ-
χετο. 36 καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ, 37 καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν

---

38. απο (Gb'') c BCDLQ al m Or .. ς εκ | D al m ηλθεν | ς (=Gb) η πενθ. δε (C al η δε πενθ.)

29. ευθυς c BLΔ al .. ς ευθεως .. om D vv | Gb' εξελθων ηλθεν c BD al m vv m | L ηλθαν .. ΔF al εισηλθον 30. LMΔ al του σιμωνος | ευθυς c BDL al .. ς ευθεως .. om vv m 31. χειρος c BL (D b) .. ς χειρ. αυτης .. D (b) κ. προσελθ. εκτεινας την χειρα κρατησας ηγειρεν αυτην | BCL al vv² om ευθεως (D etc varie transp)

15. αυτω (Gb') .. ς αυτοις

40. U al m δυναντος, D δυσαντος, Or δυντος | C al απαντες | D ειχαν | επιτιθεις c BDQ al m Or .. ς επιθεις | D Or^{ms} vg it εθεραπευεν 41. CX al Or εξηρχοντο | κραυγαζ. c ADEGUVΔ al pl Or .. ς κραζοντα | ς (=Gb) ο χριστος ο υι. τ. θ.

32. εδυσεν c BD al .. ς εδυ | D εφεροσαν 33. ην (U c om) ολη η πολ. επισ. c B (B al συνηγμενη) CDL al vg it^{rdd} .. ς η πολ. ολη επισ. ην | U al πρ. τη θυρα 34. B al τα δαιμ. λαλειν .. D it (exc f) vg αυτα λαλ. | BCGLM etc ηδεισ. αυτον χριστον ειναι (BLM) vel similiter

42. ς (= Gb) εζητουν | D επειχον

35. εννυχα (Gb') c BCDL al pm .. ς εννυχον (et. Or) | B al (it^{8}) om κ. απηλθεν | AD al και εκει 36. MU al m vv κατεδιωξεν | σιμων c BL(D) al .. ς ο σιμων .. K al m ο τε (D* τε, **d τοτε) σιμων 37. κ. ευρον αυτ. και c BL e (D κ. οτε ευρον αυτ.) .. ς κ. ευροντες αυτ. (al¹ ευρ. δε α.) .. it² om

εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. 44 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦσίν σε. 38 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. 39 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mt 4, 23.

23 Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

§. 35.

SANAT LEPROSUM.

Lc 5, 12—16. Mc 1, 40—45. Mt 8, 1—4.

12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. 13 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ εἰπών Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. 14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 15 διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16 αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρός, παρακαλῶν αὐτὸν λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 41 καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι. 42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. 43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, 44 καὶ λέγει αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45 ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

1 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

---

43. D e εις τας αλλας πολεις | B δει με, item D post οτι, item vg it ante ευαγγ. | επι c BL al .. ϛ εις | απεσταλην c BCDLX al^{8} .. ϛ απεσταλμαι 44. εις τ. σ. c BDQ al^{8} .. ϛ εν ταις συναγωγαις | CJ^{b}LQ al m cop syr^{p} της ιουδαιας .. evgg^{2} αυτων

37. ζητ. σε c BCDLΔ etc .. Gb″ σε ζητ. 38. αλλαχου c BCL al cop al .. ϛ om | Gb και εκει c ACEFGKMUVΔ al pl | εξηλθον (Gb′) c BC (C και εξ.) L al .. ϛ εξεληλυθα .. Gb′ εληλυθα c Δ al pl 39. ην .. BL ηλθεν | εις τ. συν. c ABCDKLΔ al pm .. ϛ (=Gb) εν ταις συναγωγαις

23. εν ολη τ. γαλ. c BC 157 ... ϛ ολην την γαλιλαιαν | ϛ add ο ις post γαλιλ., item testes al m post περιηγ. .. om c B 157. al K syr

12. και ιδων .. B e cop ιδ. δε .. diff al 13. ειπων .. Gb′ λεγων c BCDLX al Cyr 14. D it^{6} pp ινα εις μαρτυριον η (D* ην) υμιν τουτο 15. θεραπευεσθαι c BC*DL al vv pm .. ϛ (Gb^{o}) add υπ (A al^{1} απ) αυτου (et. transp)

40. παραχ. αυτον c BD al^{8} it^{5} .. ϛ add (syr praem) και γονυπετων αυτον (al αυτω, L al vv om) | λεγων c B e .. ϛ praem και | οτι .. D al vv om .. CL vv m κυριε 41. και c BD 102. it^{4} (D it^{2} οργισθεις pro σπλαγχν., it^{2} om) .. ϛ ο δε ιησους (L σπλ. δε ο ις) | αυτου ηψατο c BL (D αυτ. ηψ. αυτου) al .. ϛ ηψ. αυτου 42. και pr c BDL al vv m .. ϛ (Gb^{o}) add ειποντος αυτου | ευθυς c BL al .. ϛ ευθεως | Leg απηλθ. η λε. απ αυτ. (AK), η λε. απ. απ αυτ. (C), απ. η λε. αυτου (Δ) 43. ευθυς c BDL al .. ϛ ευθεως 44. ADLΔ vv om μηδεν | αλλα c unc pl etc .. ϛ αλλ | CL al προσενεγκαι 45. D vv om πολλα | αλλα c A(B?)CDMΔ etc .. ϛ αλλ | επ c BLΔ al .. ϛ εν | B 102. om ην, it^{2} om ην και | παντοθεν (Gb″) .. ϛ πανταχοθεν

1. Z it^{4} Hil και καταβαντος αυτου, item BC al vg it^{2} κατ. δε αυτου (V*Δ k om αυτω pr) 2. προσελθων (Gb′) c BEMΔ al m vv pp .. ϛ ελθων 3. λεγων c BC* al vv m .. ϛ (Gb^{o}) praem ο ις (et. transp) 4. προσενεγκον c BC .. ϛ -γκε

§. 36.

SANAT PARALYTICUM.

Lc 5, 17—26. Mc 2, 1—12. Mt 9, 1—8.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ
ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νο-
μοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες
ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας
καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ
δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι
αὐτούς. 18 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέρον-
τες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν πα-
ραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐ-
τοῦ. 19 καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσ-
ενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον,
ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν
κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ
κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν
τοῦ Ἰησοῦ. 20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν
αὐτῶν εἶπεν Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί
σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. 21 καὶ ἤρξαντο
διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστιν οὗτος
ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται
ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνος ὁ
θεός; 22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς
διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶ-
πεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 23 τί ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι
αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε
καὶ περιπάτει; 24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶ-

---

17. BS cop^{1} οι φαρισαιοι (D συνελθειν τους φαρ.) | A*D al^{8} a go συνεληλυθ. (al^{3} συνελθοντ.) | B πασ. της κωμ. | αυτους .. BL αυτον, K παντας, al^{1} τους ασθενουντας 18. θειναι (EMU al θηναι) .. BL syr^{p} c. ast add αυτον 19. ς (=Gb) δια ποιας | του ιησου .. B παντων 20. ειπεν c BL al vv .. ς (=Gb) add αυτω (CD etc τω παραλυτικω) | D^{gr} F al σου αι αμαρτ. (al^{3} add σου) 21. D Τι ουτος λαλ. | αμαρτ. αφ. (αφειν. c BD .. ς αφιεν.) c BDL 1. it^{2} pp .. ς αφ. αμαρτ. | μονος .. C***DX al vv Cyr εις 22. Gb° αποκριθεις c CD al^{2} vv 23. D al vv, CF al σου (al vv σοι) αι αμαρτ. (add σου CF al) | ς (=Gb) εγειραι 24. εξουσ. εχ. h. l. c BKL al it^{4} .. ς post οτι | D* επι γης | D*L* αφιναι

1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρ-
ναοὺμ δι' ἡμερῶν, ἠκούσθη ὅτι εἰς
οἶκόν ἐστιν. 2 καὶ εὐθέως συνήχθη-
σαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν
μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλά-
λει αὐτοῖς τὸν λόγον. 3 καὶ ἔρχον-
ται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέρον-
τες αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ
μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ
διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν
στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες
χαλῶσιν τὸν κράβαττον ὅπου ὁ πα-
ραλυτικὸς κατέκειτο. 5 καὶ ἰδὼν ὁ
Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ
παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφέωνταί σου
αἱ ἁμαρτίαι. 6 ἦσαν δέ τινες τῶν
γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ
διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐ-
τῶν 7 Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ; βλασ-
φημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρ-
τίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; 8 καὶ εὐθὺς
ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐ-
τοῦ ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται
ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς Τί ταῦτα
διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

---

1. εισελθων παλιν c BDL 28. 33. 124. a c (om παλ.) cop (al?) .. ς παλιν εισηλθεν, Gb'' εισηλθ. παλ. | ηκουσθη c BL 28. 33. 124. a c cop arm .. ς praem και | BDL al vv εν οικω 2. BL al vv pm om ευθεως 3. C*DG al vv πρ. α. φεροντ. παραλ. .. BL al am al φερ. πρ. α. παραλ. | υπο .. L απο, Δ επι 4. BL al vv m προσενεγκαι (33. –γκειν) | DK* al vv om αυτω (al αυτον, K** al transp) | κραβαττον c unc fere omn etc .. ς κραββατον | οπου (Gb') c BDL vv .. ς εφ ω (et. εφ ο, εφ ου, εφ ον leg) 5. και ιδων c BCL al^{6} cop e .. ς ιδων δε | B 28. 33. (vv) αφιενται .. Δ αφιονται .. G al αφεονται | σου αι αμαρτ. c B(?)D (non d) GLΔ al m .. C*(B?) al vv σοι αι αμ. .. M* al σου αι αμ. σου .. ς σοι αι αμ. σου 7. τι .. B οτι | λαλει; βλασφημει c BDL vg it^{cdd} pl cop^{1} .. ς λαλει βλασφημιας; 8. ευθυς c BL al .. ς ευθεως .. D al vv pm om | B 102. it^{cdd} om ουτως | αυτοι c ACEFHKMSUVΔ etc .. ς (=Gb) om c BDL etc | L al εν αυτοις | λεγει c BL al vg e al .. ς ειπεν

1 Καὶ ἐμβὰς εἰς
πλοῖον διεπέρασεν,
καὶ ἦλθεν εἰς τὴν
ἰδίαν πόλιν. 2 καὶ
ἰδοὺ προσέφερον αὐ-
τῷ παραλυτικὸν ἐπὶ
κλίνης βεβλημένον.
καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς
τὴν πίστιν αὐτῶν
εἶπεν τῷ παραλυτι-
κῷ Θάρσει, τέκνον·
ἀφέωνταί σου αἱ
ἁμαρτίαι. 3 καὶ ἰδού
τινὲς τῶν γραμμα-
τέων εἶπον ἐν ἑαυ-
τοῖς Οὗτος βλασφη-
μεῖ. 4 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰη-
σοῦς τὰς ἐνθυμήσεις
αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί
ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ
ἐν ταῖς καρδίαις ὑ-
μῶν; 5 τί γάρ ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν
Ἀφέωνταί σου αἱ
ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν
Ἔγειρε καὶ περιπά-

---

1. πλοιον c C*** BLX al m Or .. ς praem το (Gb°) 2. C προσφερουσιν | B Or^{1} αφιενται .. D αφιοντε | σου αι αμαρτιαι (Gb') c BCMΔ* al Or^{1} .. ς σοι αι αμαρτιαι σου (D^{gr} Δ** etc om σου) .. et. (ut M) σου αι αμ. σου leg 3. B ειπαν 4. Gb' και ειδως c BM al pm vv m | ινα τι c BCD al vv m pp .. ς add υμεις (et. transp) 5. B αφιενται .. D αφιονται | σου αι αμ. c BCDEFKLMVX etc .. ς (=Gb) σοι αι αμαρτ. c SUΔ etc .. al (vv m) σοι αι αμαρτ. σου | εγειρε (Gb'') c BCDEFKLMS VX etc .. ς εγειραι (UΔ etc)

πεν τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. [25] καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. [26] καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

[9] τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρου ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; [10] ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ [11] Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [12] καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἴδαμεν.

τει; [6] ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [7] καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. [8] ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

§. 37.

VOCAT LEVIN (MATTHAEUM) EIUSQUE INTEREST CONVIVIO. DISCIPULI NON IEIUNANTES.

Lc 5, 27—32. 33—39. Mc 2, 13—17. 18—22. Mt 9, 9—13. 14—17.

[27] Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. [28] καὶ καταλιπὼν ἅπαντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. [29] καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμε-

[13] Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. [14] καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [15] καὶ γίνεται ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθη-

[9] Καὶ παράγων ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [10] καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. [11] καὶ ἰδόν-

---

24. Gb'' τω παραλυτικω c CDFLMX etc contra ABEKSUVΔ etc | ς (=Gb) εγειραι 25. εφ ο (Gb'') c ACEKLMSVXΔ etc .. ς εφ ω c B (e sil) U etc (D την κλεινην pro ε. ο κατ.) 26. DMSX al m o om και εκστασ. usq θεον

9. B al (vv) αφιενται | σου αι αμ. c BEFGKLMUV etc .. ς (=Gb) σοι αι αμ. (et. σοι αι αμ. σου leg) | εγειρου c BL al .. ς εγειραι, Gb εγειρε | αρον c CD (non d) L al m vv .. ς (=Gb) praem και | κραβαττον (cf ad v. 4.) .. ς κραββατον | ς σου τον κραββατον contra ABCDKLM etc | περιπατει .. LΔ υπαγε, D vv υπαγε εις τον οικον σου 10. αφ. ε. τ. γ. αμαρτ. c AEFGKSUV etc .. Gb ε. τ. γ. αφ. αμ. c CDLMΔ al pm vv pm .. B al αφ. αμ. ε. τ. γ. 11. ς (=Gb) εγειραι .. K -ρον | ς (=Gb) και αρον 12. κ. ηγ. και ευθυς c BC* (C ευθεως, it² om) L .. ς κ. ηγ. ευθεως και .. D al vv κ. ευθεως ηγ. και | εναντιον .. BL al¹ εμπροσθεν .. al ενωπιον | B b (b *viderant* pro ειδομεν) om λεγοντας .. D και λεγειν | ουτως ουδεπ. c BDL al arm (e *sic numquam taliter*) .. ς ουδεπ. ουτως | ειδαμεν c CD .. ς -δομεν

6. B(D) vv m εγειρε (D vv add και) αρον 8. εφοβηθησαν (Gb'') c BD al vv pm Hil al .. ς εθαυμασαν .. X Ir om

27. A(B?)CJ[b]LM λευειν, D al λευει, K al λευι | D al λεγει 28. AELΔ al καταλειπων | BC** (C* παντας) DJ[b]L al παντα (M απαν) | ηκολουθει c BDLX al vv .. ς -θησεν 29. ς (=Gb) ο λευις (-εις A[B?]CJ[b]LX, D al -ει s. -ι) | BCDJ[b]L al vv πολυς τελωνων

14. λευιν (-ειν BE*LM, -ι AKΔ) .. D al³ cdd ap Or (videtur) et ap Vict scholl it⁷ ιακωβον 15. γινεται c BL 33. (L 33. al⁴ om εν τω) .. ς εγενετο .. D it^cdd κ. εγ. κατακειμενων αυτων | D al⁶ vv om και sec | AC ελθοντες συνανεκειντο

9. εκειθεν (L om) ο ις c D al vg it cop Hil .. ς ο ις εκειθεν | BD μαθθαιον | D al ηκολουθει 10. C vg it αναχ. αυτου | C al αμαρτ. κ. τελ.

νοι. 30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; 31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· 32 οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστίν, ποιῆσαι νηστεύειν; 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 36 Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ

30. οι φαρ. κ. οι γραμμ. αυτ. c BCL al^4 vv pm et omisso αυτων D cop (αυτων om et. X al^3 vv reliqq fere omn) . . ς οι γρ. αυτων (Gb°) κ. οι φαρ. | C* om αυτου | ς (=Gb) om των contra ABCDLMXΔ etc | τελωνων c C*D . . ς add και αμαρτωλων | K om και πινετε 31. B om ὁ | ς αλλ οι

33. ειπαν c CDL . . ς ειπον | Οι c BL al^2 cop . . ς Δια τι οι | D al^3 it^5 om ομ. κ. οι των φαρ., sed D al^1 (it^{cdd}) post ιωαννου add και οι μαθηται των φαρισαιων 34. CDΛX al m vv m ο δε ιησους | BX 28. νηστευσαι 35. CFLM* al m vv pm om και | MΔ al vv 'm και τοτε | EKU al νηστευουσιν, Δ al -σωσιν 36. απο c BDLX 1. 22. 33. 131. 157.* al^4 vv pm . . ς om | σχισας c BDL 1. 22. 33. 131. 157. al^1 vv m . . ς om

ταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. 16 καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν τελωνῶν ἐσθίει καὶ πίνει; 17 καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ᾽ αὐτῶν, οὐ δύνανται νη-

15. 16. D vg it (*qui et, qui*) πολλοι οι και | BLΔ al και ηκολουθουν αυτω και οι (L 33. om, Δ om κ. οι) γραμματεις των φαρισαιων (γρ. των φαρ. et. al^1 b cop^1)· και ιδοντες (D b και ειδαν, D postea και ελεγον) 16. B 33. 124. vv m (e om ιδοντ. usq τελωνων) ιδοντ. οτι εσθιει . . DL** ιδ. οτι ησθιεν | μετα τ. αμαρτ. κ. τελ. c BD (D των τελ.) L* vv m . . ς μ. τ. τελων. κ. αμαρτ. | Οτι c BL 33. 102. al . . D δια τι . . ς Τι οτι | τ. αμαρτ. κ. των (L om των) τελ. c BDL vv . . ς των τελ. και αμαρτ. | BD al it^4 om και πινει (et. εσθιετε κ. πινετε leg) | CLΔ al vv m in f. add (C ante εσθιει) ο διδασκαλος υμων 17. B οτι ου γρ. | CL al vv ου γαρ ηλθ. | ς (=Gb) in f. add εις μετανοιαν

18. φαρισαιοι . . ς (=Gb) των φαρισαιων (Gb') | κ. οι μαθ. τ. φ. c BC*L al e . . ς κ. οι των φαρ. . . al vv m και οι φαρισαιοι . . Δ al και των φαρ. . . A plane om | σοί . . EΔ al σου | B al sax om μαθητ. 19. εχ. τον νυμφ. μ. α. c BCL al . . ς μεθ εαυτων (μετ αυτ. c BC) εχ. τ. νυμφ. . . DU al vv m om οσον χρ. usque νηστ. (Gb°)

τες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 12 ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. 13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·

11. D ειδοντες δε | ελεγον c BCL al Cyr . . ς ειπον | D αμαρτ. κ. τελ. | ο διδ. υμ. pon ante εσθιει (C*) et ante μετα (D) . . a (k vdtr) om 12. ς ο δε ιησους (om c BD [vdtr quia d] al vv^2) ακ. ειπ. αυτοις (Gb°, om c BC*DX vv pp) | B αλλα οι 13. ελεος (Gb') c BC*D al . . ς ελεον | F Or εληλυθα | αλλα αμαρτ. c (B?) CDELMUXΔ . . ς αλλ αμαρτ. | ς (=Gb) in f. add εις μετανοιαν . . om c BDV*Δ al vv m pp

14. B al^2 om πολλα 15. LS om οι | D al vv του νυμφιου (D νυνφ.) νηστευειν (νηστ. et. Chr Hil) | D al αρθη | D*X al νηστευουσιν . . LΔ -σωσιν 16. DGΔ al ρακκους

μή γε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. 39 καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

στεύειν· 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 21 Οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει ἀπ' αὐτοῦ τὸ πλήρωμα τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

εἰ δὲ μή γε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

§. 38.

DISCIPULI SABBATO SPICAS EVELLUNT.

Lc 6, 1—5. Mc 2, 23—28. Mt 12, 1—8.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν. 2 τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν;

23 Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. 24 καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν;

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαβ-

---

36. σχισει et συμφωνησει c BCDLX al (συμφ. et. A Mcion) a e .. ς σχιζει et συμφωνει | το απο c AEFKMSUVΔ etc .. ς (Gb°°) praem επιβλημα c B etc (D post καινου add), CLX al m praem το επιβλ. 37. ο οιν. ο νε. c BCDLMXU al pl vv .. ς ο νεος οιν. 38. BCKM etc αλλ | D it Dial βαλλουσιν | ς (Gb°) in f. add και αμφοτεροι συντηρουνται (D a e τηρουνται) .. om c BL 1. 33. 131. 157. al cop 39. D it[6] om versum | B om και | θελει c BC*L 1. 157. al[3] cop arm .. ς praem ευθεως (X al ευθυς) | χρηστος c BL 157. al[1] cop .. ς χρηστοτερος

20. C al αρθη | ς (= Gb) εν εκειναις ταις ημεραις 21. ς (=Gb) και ουδεις .. DGM al vv ουδ. δε | ADFGM al ρακκους | EFLΔ al αγναφους | επιραπτει c A (B?) C (D επισυνραπτει) EFGLVΔ etc .. ς επιρραπτει | επι ιματιον παλ. c BCDL 33. .. ς επι ιματιω παλαιω | KΔ al m μη γε | απ αυτ. το πλ. c AKΔ al syr[p] .. B το πλ. αφ εαυτου .. L al m το πλ. απ αυτου .. D al[6] vg it al το πληρωμα (D al[3] vg it al το καιν. απο του παλ.) .. ς το πληρ. αυτου (Gb°° αυτ.) | L om κ. χειρ. σχ. γιν. 22. CLM** al μη γε | BCDL 33. vv ρηξει | ρησσ. ο οιν. c BC*DL al vv m .. ς (Gb°°) add ο νεος | απολλυται κ. οι ασκ. c BL 102. (L 102: εκχειται pro απολλ.) D it[5] (D it[5] κ. οι ασκ. απολουνται) cop (cop *perditur cum utribus*) .. ς εκχειται κ. οι ασκ. απολουνται (syr κ. οι ασκ. απολουνται κ. ο οιν. εκχειται) | ς in f add αλλα οινον νεον εις ασκους καινους (al om, al νεους) βλητεον .. om c D it[4] .. B 102. om βλητεον .. al[2] cdd[lat] m post βλητεον add και αμφοτεροι συντηρουνται

17. B ει δε μη | B 142. vg f απολλυνται .. D k απολλυται (om εκχειτ.) κ. οι ασκοι .. a om κ. οι ασκ. απ. | C αλλα οιν. ν. εις ασκ. βαλλ. καιν. | ς (=Gb) αμφοτερα

1. δευτεροπρωτω (al δευτερω, δευτερω πρωτω; syr[p] mg notat id non in omnibus exx esse) .. BL al[7] it[4] cop al m om | C*X al πορευεσθαι | δια c ABLΔ al m .. ς δια των | BC*L κ. ησθ. (D vv in f. pon) τους σταχ. | C vv m in f. add αυτων 2. ειπον c BC*LX (ειπαν) al[5] a c e cop .. ς (Gb°) add αυτοις (diff al) | εξεστιν c BD(L) al vv m .. ς add ποιειν (L post σαββ add) εν

23. παραπ. αυτ. (U α. π.) εν (CLΔ al m om) τ. σαββ. c AEGHK (ε. τ. σ. post σπορ.) MSUV etc .. BD αυτ. ε. τ. σ. διαπορ. (eodem ordine Δ vv) .. C τ.σ. διαπ. α., L τ. σ. παραπ. α. | οι μαθ. αυτ. (D[gr] om) ηρξ. c BCDL al vv m .. ς ηρξ. οι μαθ. αυτ. | BG οδοποιειν | D al vv τιλλειν omisso οδ. ποι. (vv al οδ. ποιουντες τιλλειν) 24. D vv οι δε φαρ. | ς (Gb°°) εν τ. σαββ.

1. B σαββατοις | DU al τους σταχυας 2. CDLΔ al vv ιδοντες αυτους | ειπαν c BC .. ς ειπον

3 καὶ ἀποκριϑεὶς πρὸς αὐ-
τοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ
τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν
Δαυὶδ ὁπότε ἐπείνασεν αὐ-
τὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄν-
τες; 4 εἰσῆλϑεν εἰς τὸν οἶ-
κον τοῦ ϑεοῦ καὶ τοὺς ἄρ-
τους τῆς προϑέσεως ἔλαβεν
καὶ ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς
μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν
φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς
ἱερεῖς. 5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνϑρώπου καὶ τοῦ σαβ-
βάτου.

3: 1 Sam 21, 6.

25 καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς Οὐ-
δέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν
Δαυίδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ
ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ; 26 πῶς εἰσῆλϑεν εἰς τὸν
οἶκον τοῦ ϑεοῦ ἐπὶ Ἀβιάϑαρ
ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
προϑέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ
ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱε-
ρεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν
αὐτῷ οὖσιν; 27 καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς Τὸ σάββατον διὰ τὸν
ἄνϑρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ
ἄνϑρωπος διὰ τὸ σάββατον·
28 ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνϑρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

25: 1 Sam 21, 6.

βάτῳ. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ
ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυίδ, ὅτε
ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
4 πῶς εἰσῆλϑεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
ϑεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προϑέ-
σεως ἔφαγεν, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ
φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ
μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ἢ οὐκ
ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς
σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ
σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί
εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ
μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώ-
κειτε τί ἐστιν Ἔλεος ϑέλω καὶ οὐ
ϑυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς
ἀναιτίους. 8 κύριος γάρ ἐστιν τοῦ
σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνϑρώπου.

3: 1 Sam 21, 6. 5: Nm 28, 9 s.
7: Hos 6, 6.

§. 39.

RESTITUIT SABBATO MANUM TABIDAM.

Lc 6, 6—11. Mc 3, 1—6. Mt 12, 9—14.

6 Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ
σαββάτῳ εἰσελϑεῖν αὐτὸν εἰς
τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν.
καὶ ἦν ἄνϑρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρε-
τηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμμα-
τεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ
σαββάτῳ ϑεραπεύει, ἵνα εὕρω-

1 Καὶ εἰσῆλϑεν πάλιν εἰς
συναγωγήν, καὶ ἐκεῖ ἄνϑρωπος
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα·
2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς
σάββασιν ϑεραπεύσει αὐτόν, ἵνα
κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 3 καὶ λέ-
γει τῷ ἀνϑρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα
ἔχοντι ξηράν Ἔγειρε εἰς τὸ μέ-

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖϑεν
ἦλϑεν εἰς τὴν συναγωγὴν
αὐτῶν. 10 καὶ ἰδοὺ ἄνϑρω-
πος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ
ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες
Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν
ϑεραπεύειν; ἵνα κατηγορή-
σωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν

---

3. AC***DKX al pm vv ο (B om) ις ειπεν (D al ελεγεν) πρ. αυτ. | DHL (HL om τουτο) ουδεποτε | BCDLXΔ al m οτε | BDLX al[9] vv om οντες 4. εισηλϑεν c BD Mcion .. ς praem ως, LX al m vv πως | ελαβ. και .. Gb° c DK al pm vv m pp[2] .. Ln λαβων c BC*LX al[1] vv[2] Thph[ed] | και εδωκ. c BL al[2] vv pl Ir al .. ς add και 5. B al[2] arm Mcion om οτι | B cop ο υι. τ. ανϑρ. post σαββ. pon

25. αυτος (vv ο ις) .. Gb° c BCL(D) al vv | CL al vv λεγει 26. BD 102. om πως (a el) | D al[1] it[cdd] om επι αβιαϑ. (ς add του c ACΔ etc, Gb°) αρχιερ. (Δ ιερεως) | B (L τοις ιερεις) τους ιερεις .. Δ al vv τ. ιερ. μονοις s. μον. τ. ιερ. | D vv και εδωκεν usq ουσιν post εφαγεν pon 27. D it[5] om versum | και ουχ c BC*LΔ al vv m .. ς om και 28. D it[5] λεγω δε υμιν (it add οτι) pro ωστε

3. ς (=Gb) αυτος και οι 4. B εφαγον | ὃ c BD (V ὃς) al b k harl* .. ς οὓς 5. CD al Cyr εν τοις σαββ. 6. μειζον (Gb') .. ς -ζων 7. ελεος c (B?) CD al Or[1] .. ς ελεον 8. ς (=Gb) εστι και του

6. BLX al m vv pm Cyr om και pr | ανϑρ. εκει c BL al[7] .. ς εκ. ανϑρ. 7. παρετηρουντο (Gb') c ABDLMXΔ al pm Cyr .. ς παρετηρουν | αυτον c iisdem fere .. Gb om c AEFKSVΔ etc | ϑεραπευει c ADL al .. ς -πευσει

1. συναγωγην c B 102. .. ς praem την | και εκει c B .. ς και ην εκει (A εκει ην) .. diff it[cdd] | D ξηραν 2. AC*DΔ al παρετηρουντο | CDM (M* om ει) εν τοις σαββ. | Δ al ϑεραπευει | CD κατηγορησουσιν 3. τω τ. χ. εχ. ξηρ. c BL 102. a .. CΔ τω τ. ξηραν χ. εχ. .. D al[1] vv τω εχ. τ. χ. εξηραμμενην .. ς τω εξηραμμενην εχ. τ. χ. | ς (=Gb) εγειραι

10. ανϑρ. χειρα c BC vv Chr (την χ.) .. ς ανϑρ. ην την χειρα .. E (E al ην εκ. ανϑρ.) DL (L χειραν) MU (U al ην ανϑρ. εχ.) Δ al pm vv m ανϑρ. ην εχει τ. χ. | DL al ϑεραπευσαι | DX al κατηγορησουσιν

σιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. 8 αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. 9 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· Ἐπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; 10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτως, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. 11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

σον. 4 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. 6 καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

αὐτοῖς· Τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. 14 ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt 12, 15—21. 15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, 16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· 17 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος 18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. | 19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 20 κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

§. 40.

IESUS FAMA SANATIONUM CLARUS ELIGIT DUODECIM.

Lc 6, 12—19. Mc 3, 7—19. Mt 10, 2—4. 4, 24. 25.

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. 13 καὶ ὅτε

13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα ὦσιν

---

7. κατηγορειν c B (D –ρησαι) SX al m vv m . . ς –ριαν (add κατ FJ^{b}KL etc) 8. ειπ. δε c BLX etc . . ς και ειπ. | τ. ανδρι (Gb″) c BL al^{7} pp (D om) . . ς τ. ανθρωπω | εγειρε (Gb″) . . ς –ραι . . D –ρου | και αν. c BDLX etc . . ς ο δε αν. | D εσταθη 9. δε c BDL al vv . . ς ουν | B om ὁ | επερωτω c BL al vv . . ς –τησω | ς τι [ς υμας τι· et Gb υμας· Τι] (ει c BDL etc) εξ. τοις σαββασιν (τω σ. c BDL vv) | απολεσαι (Gb″) . . Gb αποκτειναι c AEFKMSUVΔ etc 10. αυτω . . ς (=Gb) τω ανθρωπω (Gb′) | Gb om ουτως c AEFMSUVΔ etc, item (εξετεινεν pro εποι.) DX al m vv pl | απεκατεστ. (Gb″) c unc pl etc . . ς αποκατεστ. | ς in f. add υγιης (Gb om) ως η αλλη . . ως η α. om c BLU al^{4} vv m 11. BL al ποιησαιεν . . A al^{6} –σειεν

4. ADE al m εν τ. σαββ. | αποκτειναι . . LΔ* al m vv pl pp^{2} απολεσαι 5. D it^{cdd} νεκρωσει . . vg it^{cdd} pl *caecicate* (πηρωσει) | την χειρα c BEMSUV al m . . ς add σου | απεκατεσταθη (Gb″) . . ς αποκατεσταθη . . C απεκατεστη | D vv add in f. ευθεως | ς (=Gb) in f. add υγιης ως η αλλη 6. ευθυς c BCΔ al . . ς ευθεως . . DL al vv om | εδιδουν c BL al^{5} . . ς εποιουν (–ησαν CΔ etc)

11. τις c C*LX al vv . . D etc add εστιν, ς εσται | CD (et. κρατει) GL al^{1} εγειρει 12. B σαββατοις 13. σου την χ. c BL al . . ς τ. χ. σου | απεκατεσταθη (Gb′) c BCEFGLMSU (–εστη) VXΔ etc . . ς αποκατεσταθη c DK etc | υγιης . . vv Hil om 14. εξελθ. δε (D it^{cdd} και εξ.) οι φαρ. (Gb′) etc c BC vv m pp (L al vv οι δε φαρ. εξ.) . . ς οι δε φαρ. συμβ. ελ. κατ αυτ. εξελθοντες (Δ al om εξελθ.) | I. al (it vg) συμβ. εποιησαν

15. οχλ. (B vv om) πολλ. (X al^{2} π. ο.) | al^{1} Or om παντ. (D 1. it^{cdd} παντ. δε ους εθεραπευσεν επεπληξεν ινα μη) 17. ινα c BCD al pp . . ς οπως 18. ὃν sec c B al^{2} ff . . C*D al vv pp εν ω . . ς εις ον | CD al ηυδοκησεν 21. ς (=Gb) εν (al επι) τω

12. εξελθ. αυτον (Gb′) c ABDLX (om αυτ.) etc . . ς εξηλθεν

13. A*L απηλθεν . . D vv m ηλθον 14. D vv ινα ωσιν δωδ. | δωδεκα (Δ post αυτου) . . BC*Δ al vv add ους και αποστολους ωνομασεν

ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐ-
τοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς
καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν,
14 Σίμωνα ὃν καὶ ὠνό-
μασεν Πέτρον, καὶ Ἀν-
δρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην
καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθο-
λομαῖον 15 καὶ Ματθαῖον
καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον
Ἀλφαίου, καὶ Σίμωνα
τὸν καλούμενον ζηλωτήν,
16 καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου,
καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριὼθ ὃς
ἐγένετο προδότης,
17 καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν
ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ
ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ
πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ
πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἰε-
ρουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου
Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον
ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι
ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, 18 καὶ
οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμά-
των ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο,

μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κη-
ρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ
δαιμόνια.
16 Καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σί-
μωνι Πέτρον· 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν
τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέ-
θηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές,
ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· 18 καὶ Ἀν-
δρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολο-
μαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν
καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ
Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν κανα-
ναῖον 19 καὶ Ιούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς
καὶ παρέδωκεν αὐτόν.
7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
ἠκολούθησεν· καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας
8 καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς
Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου
καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος
πολύ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ, ἦλθον πρὸς
αὐτόν. 9 καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ
διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν·

2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστό-
λων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα·
πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος
Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζε-
βεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ Βαρθο-
λομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος
ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλ-
φαίου καὶ Λεββαῖος, 4 Σίμων
ὁ καναναῖος καὶ Ἰούδας Ἰσκα-
ριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.
24 Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ
αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συ-
ρίαν· καὶ προσήνεγκαν
αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς
ἔχοντας ποικίλαις νόσοις
καὶ βασάνοις συνεχομέ-
νους, δαιμονιζομένους καὶ
σεληνιαζομένους καὶ πα-
ραλυτικούς, καὶ ἐθερά-
πευσεν αὐτούς. 25 καὶ ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ-

---

13. D al Eus εκαλεσεν

14. D πρωτον σιμ. | και ιαχ. c BDKLΔ al m vv m .. ς om και | και φιλ. c BDL al vv m .. ς om και 15. και ματθ. (D μαθθ.) c BDL al vv m .. ς om και | και ιαχ. c D*L al vv m .. ς om και | αλφαιου c BL al[6] .. ς τον του αλφ. 16. και pr c BDFLQ al vv pm .. ς om | ισκαριωθ c B (D vv σκαριωθ) L al Mcion Epiph .. ς -ιωτην | ος c BL al vv pl Mcion .. ς ος και

17. ESVΔ al επι του πεδιν. | BL al[2] οχλ. πολυς 18. ενοχλουμ. c ABL al .. ς οχλουμενοι | ς (=Gb) υπο | εθεραπ. c ABDLQX etc .. ς praem και

14. B al[2] om ινα 15. εξουσιαν c BC*LΔ al[1] cop .. ς add θεραπευειν τας νοσους και

16. και .. BC*Δ praem και εποιησεν τους δωδεκα | ον. τ. σιμ. c BCLΔ al it[3] cop .. ς τ. σιμ. ον. | Δ vv πετρος 17. του sec (AF al αυτου, item omisso ιαχ. G al it[2]) .. Gb° c CKSΔ al m | D^gr al ονομα | βραvηργες c ABCKLMΔ** (* -αργες) .. D al -εργης .. ς -εργες 18. D (B?) μαθθαιον | θαδδ. .. D it^cdd (item cdd ap Or) λεββαιον | καναναιον c BCDLΔ al vv m .. ς κανανιτην 19. ισκαριωθ c BC (D vv m σκαριωθ) LΔ al tol .. ς -ιωτην

7. μετα τ. μ. α. ανεχωρ. c BCDLΔ al vv m .. ς (=Gb) ανεχ. μ. τ. μ. α. | εις c DP al m .. ς (=Gb) προς | ηκολουθησεν (Gb″) c ABGK**LMPS etc .. D al it^cdd om (CΔ etc transp) .. ς -θησαν c CEFHUVΔ etc et add (Gb^op) αυτω, om c BCDL etc | D vv om απο sec 8. D f και οι περαν | οι .. BCLΔ it[6] om | D και οι περι σιδ. | ακουοντες c BΔ al[7] cop .. ς -σαντες | οσα .. CD al α | ποιει c BL .. ς εποιει | D ηλθαν, U -θεν 9. B πλοιαρια

2. L al m εισιν ταυτα | B d και ιαχ. 3. BD μαθθαιος | και λεββ. c D al[1] (om και) cdd ap Aug k Hes Ruf .. ς (Gb°) add ο επικληθεις θαδδαιος .. B al vv m και θαδδαιος, al[2] κ. θ. ο επικλ. λεββ., al[1] ιουδας ο και λεββ., cdd^lat *et iudas zelotes* 4. καναναιος c BCD (χαν.) L al vv m .. ς κανανιτης | ιουδας c CEFGL UVX etc .. ς^e add ὁ | C (it^cdd) ισκαριωθ, D vv σκαριωτης | XΔ al ο κ. παραδιδους, L al Or ος κ. παρεδωκεν

24. C al m vv[2] Or εξηλθεν | ς και (om e BC al Eus) δαιμονιζ.

19 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐ-
τοῦ, ὅτι δύναμις παρ'
αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ
ἰᾶτο πάντας.

10 πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν
αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας.
11 καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν
ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέ-
γοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 12 καὶ πολλὰ
ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.

λοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
καὶ Δεκαπόλεως καὶ
Ἱεροσολύμων καὶ Ἰου-
δαίας καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου.

§. 41.

ORATIO MONTANA.

Mt 5, 1 — 7, 29.

CUM LUCAE LOCIS PARALLELIS.

V, 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων 3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ
τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 4 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρο-
νομήσουσιν τὴν γῆν. 5 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. 6 μακάριοι οἱ πει-
νῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. 7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι
αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. 8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9 μακάριοι
οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύ-
νης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ
διώξωσιν καὶ εἴπωσιν καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν ἐμοῦ. 12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ
μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

3—6: Lc 6, 20 s. 20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
ἔλεγεν Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 μακάριοι οἱ πεινῶντες
νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

11. 12: Lc 6, 22—26. 22 Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν
ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου. 23 χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς
ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. 24 Πλὴν οὐαὶ
ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. 25 οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι
πεινάσετε. οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. 26 οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴ-
πωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

---

19. εζητουν c BL it^{3} .. ς εζητει

10. K (K εθεραπευεν) U al απτωνται | A al^{1} vv m και οσοι **11.** D om τα bis | D^{gr} οταν ουν | εθεωρουν c BCDGLΔ al m .. ς -ρει | προσεπιπτον (Gb″) c A (B -πταν) CDFGKLMΔ etc .. ς -πτεν | εκραζον (Gb″) c ABCDFGKLΔ al pm .. ς -ζε | DK al λεγοντες | ει .. CM etc add ο χριστος (al^{1} ο θεος) **12.** αυτ. φαν. c BCDΔ etc .. Gb φανερ. αυτ. | ποιωσιν c DKL al .. ς ποιησωσιν | C it^{cdd} add in f. οτι ηδεισαν τον χριστον αυτον ειναι

1. B om αυτω | B προσηλθαν **4. 5.** Ita c D 33. vg it^{7} Clem (vdtr) Or^{lis} Eus Hil^{2}, al .. ς 4. μακ. οι πενθουντες etc et 5. μακ. οι πραεις etc **9.** Gb° αυτοι c CD al cdd^{lat} m Hil al **10.** B ενεκα | C της δικαιοσυνης **11.** D (D et. ονειδισουσιν) Δ διωξουσιν | ς ειπ. παν πον. ρημα (om ρημα c BD vv pm; al om πονηρον) καθ υμων (ante παν pon c D vv m Tert al) ψευδομενοι (Gb° .. om c D cdd^{lat} pm Or Tert al .. et. transp)

20. D al^{2} vv pp om αυτου sec | πτωχοι .. X al m vv m add τω πνευματι **21.** D om μακ. οι κλαιοντ. usq γελασ. (syr^{hrs} ante μακ. οι πειν. pon) **22.** DPX (et. ονειδισουσιν) Δ μισησουσιν | DFP al ενεκεν **23.** ς (=Gb) χαιρετε | τα αυτα c BDQX al Mcion .. ς ταῦτα (hoc accentu EKLMU), Gb″ τ' αὐτά **25.** BJ^{b}LXΔ al m vv pm οι εμπεπλ. νυν | ουαι sec c BKLSX al Or^{2} .. ς (Gb°) add υμιν **26.** ς (=Gb) ουαι υμιν | Leg καλ. ειπ. υμ. (AHL), υ. κ. ε. (B e), κ. υ. ε. (D) | παντες c ABEKMPQUX etc .. Gb om c DFLSVΔ etc | τα αυτα c BDKX al .. ς ταῦτα (cf ad v. 23.), Gb″ τ' αὐτά | B om οι πατ. αυτ. (al^{2} Ir υμων, al^{1} om)

13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει
ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14 Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.
οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν
ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως λαμψάτω
τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν
πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς
προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. **18** ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ
οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.
19 ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους,
ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας
κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιο-
σύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται
τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει·
ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνο-
χος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ
θυσιαστηρίου καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶ-
ρόν σου. **25** ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μή ποτέ σε
παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.
26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27 Ἠκούσατε
ὅτι ἐρρήθη Οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι
αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδα-
λίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ
μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον
αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ
σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. 31 Ἐρρήθη δέ Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ

13: Lc 14, 34 s. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;
35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.
(Mc 9, 50. Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε;**)**

18: Lc 16, 17. 17 Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου
μίαν κεραίαν πεσεῖν.

25. 26: Lc 12, 58 s. 58 Ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ
δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μή ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε
παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. 59 λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς
ἐκεῖθεν ἕως οὗ καὶ τὸν ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

---

13. Codd[3] μαρανθη | βληθεν εξω καταπ. c BC 1. 33. syr[Pmss] Or . . ς βληθηναι εξω και καταπ. 19. Om ουν L al Cyp Lcif | DL al λυσει 20. D om v. 20. | Gb′ υμων η δικ. c EKLVΔ al pl Clem[1] al 21. ερρηθη c BDEKV al m . . ς ερρεθη. Item vv. ss. 22. ς οργιζ. τ. α. αυτ. εικη (et. Eus Cyr Ir Hil; sed Ir Hil semel post οργιζ.) . . om c B (Δ ˏεικηˏ) 48. 198. vg (exc cd[1]) al m Or (Just Ptol Ath Tert vdtr) Hier[dis] Aug[dis] al 23. DEKMUVΔ al pm Cyr και εκει 24. D καταλλαγηθι 25. μετ αυτ. εν τ. οδ. (Gb′) c BDL al it[5] pp[lat] . . ς εν τ. οδ. μ. αυτ. | B al[3] k om σε παραδω sec | D*L βληθης, D** al βληθησει 27. ς ερρεθη ut v. 21. | ς (=Gb) ερρ. τοις αρχαιοις . . om c BDEKSUV etc 28. επιθυμ. αυτην (Gb″) c BDEKLMSUVΔ etc . . ς επιθ. αυτης . . om αυτ. 236. (Clem) Or[1] Chr[1] al | αυτου . . B εαυτου 29. βληθη . . D it[4] απελθη 30. εις γ. απελθ. (D vv Lcif απ. ε. γ.) c BD al vv m Lcif al (Or vdtr) . . ς βληθη εις γεενν. 31. ς ερρεθη (ut v. 21.) δε οτι (Gb°)

34. ουν c BLX al cop[2] . . ς om | δε και c BDLX al vv . . ς om και | al[3] μαρανθη (Mc 9, 50. D γενησεται | M al vv m om αυτο | ACDLΔ (D al –σηται) αρτυσεται . . K al vv m αρτυθησεται) 17. B sah κεραιαν μιαν 58. AXΔ απαλλαχθαι, D απαλλαγηναι | B om απ| παραδωσει c ABD (D al[1] παρ. σε) etc . . ς παραδω | βαλει c BD (D al vv add σε) X al . . ς βαλλη sine cd unc, Gb βαλη 59. εως ου . . BL al[1] om ου . . A ε. του | τον c AEGHKLUVXΔ (D vv αποδοις τον εσχ. κοδραντην) etc . . ς το c (BS?) M etc

ἀποστάσιον. 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορ-
νείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. 33 Πάλιν ἠκού-
σατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.
34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· 35 μήτε
ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ
μεγάλου βασιλέως· 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι
ἢ μέλαιναν. 37 ἔσται δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ
ἐστίν. 38 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέ-
ψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες
αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ αἰ-
τοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. 43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς
ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ
δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ
καὶ οἱ τελῶναι οὕτως ποιοῦσιν; 47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν
ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 48 ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ
οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

32: Lc 16, 18. 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ
ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

39—42: Lc 6, 27—30. 27 Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, 28 εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, προσεύχεσθε περὶ τῶν
ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. 29 τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ
αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. 30 παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ
ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.

44—48: Lc 6, 32—36. 32 Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;
καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. 33 καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθο-
ποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. 34 καὶ ἐὰν
δανείζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανεί-
ζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. 35 Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ
δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι
αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. 36 γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ
ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

---

32. Gb' οτι πας ο απολυων c BKLMΔ al pm vv m | B al ο απολελ. γαμησας | μοιχευθηναι c BD al Thphil Or^{2} al . . ς μοιχασθαι 36. τριχα (EL al –χαν) λευκ. ποι. η (L pers om) μελ. c B (L) al vv m . . ς τρ. λευκ. η μελ. ποι. . . D ποιειν (D** –ησαι) τριχ. μιαν λευκ. η μελ. 37. εσται c B al . . ς εστω 38. ς ερρεθη ut v. 21. 39. B ραπιζει | B al^{10} εις την | D etc om δεξιαν | σιαγ. σου c BD vv Eus . . ς σου (al pm cdd^{lat} pp om) σιαγ. 41. D αγγαρευει . . EKΔ al –ρευση 42. δος c BD al Clem . . ς διδου 44. ς post υμων add (Gb°°) ευλογειτε τους καταρωμενους υμας, (om c B al vv m Thphil Or^{7} al pm) καλως ποιειτε τους μισουντας (Gb τοις μισουσιν) υμας (om c B al k cop Thphil Or^{7} al pm) | διωκοντων c B al vv m Athen Or^{5} al m . . ς (Gb°) praem επηρεαζοντων υμας και (Or^{2} επηρ. υμ. omissis κ. διωκ. υ.) 45. KU al m εν τοις ουρ. | οτι . . Or Ir al m vv m ος 46. D al vv pp^{lat} εξετε | ουτως c DZ it^{2} pp^{lat} . . ς το αυτο 47. αδελφους . . Gb' φιλους c EKLMSUΔ al pl vv pp | ς (=Gb) τελωναι | το αυτο (Gb') c BDMUZ etc . . ς ουτως 48. ς ωσπερ (ως Gb') ο π. υ. ο εν τοις ουρανοις (ο ουρανιος Gb'')

18. KMX al μοιχαται | και ο c BDL al vv pm . . ς (Gb°) κ. πας ο | Gb° απο ανδρ. c D al vv pm | U al μοιχαται 27. ς αλλ c X(SV?) etc 28. υμιν c BELSUVXΔ etc Or etc . . Gb υμας c ADKMP etc Eus Thph | ς (=Gb) και προσευχ. | περι c BL . . ς υπερ 29. D al vv m παρεχε (al στρεψον) αυτω | A al vv χιτ. σου 30. BKL al vv om δε | B Barnab (cap 19.) om τω 33. B και γαρ εαν, D και ει | DMPΔ al αγαθοποιειτε | D χαρ. υμ. εστ., P vv υμ. εστ. χαρ. | B om γαρ | A om οι 34. δανειζετε (Gb'') c ADEFHKLPXΔ etc . . ς –ζητε c MU etc . . B al^{1} –σητε | λαβειν c BL al Just . . ς απολαβειν | υμ. χαρ. (D χ. υ.) εστ. (B e om) . . al diff | και c BL al cop . . ς και γαρ et pergit οι (Gb°°), om c ABDELMPSUVΔ etc | D it^{6} om τα ισα 35. DP αφελπιζ. | πολυς . . A c (al Amb) add εν τοις ουρανοις | ς (=Gb) του υψιστου 36. γινεσθε c BDL al vv m . . ς (Gb°°) add ουν | καθως c BL al c d cop Clem al . . ς add και

VI, 1 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ
θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
2 ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν
ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί
ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 5 καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν
τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε
εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ
ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε
ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 8 μὴ οὖν ὁμοιω-
θῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 9 οὕτως
οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· 10 ἐλθέτω ἡ
βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν
τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
πονηροῦ. 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πα-
τὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ πα-
ραπτώματα ὑμῶν. 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν
γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχου-
σιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι,
18 ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ
πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ
τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν·
20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου
κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. 21 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ

9—13: Lc 11, 2—4. 2 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε Πάτερ, ἁγιασθήτω
τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· 3 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ᾽
ἡμέραν· 4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

19—21: Lc 12, 33 s. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε
ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ
ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

---

1. δε c LZ al m vv m Op .. om ς | δικαιοσυνην c BD al vv pp .. ς (=Gb) ελεημοσυνην 4. ς αυτος (Gb°, om c BKLUZ etc) αποδ. σ. εν τω φανερω (Gb°°), om c BDZ al vv pp 5. προσευχησθε, ουκ εσεσθε (Gb′) c BZ al vv pm Or al .. ς προσευχη, ουκ εση | ς ωσπερ | ς οπως αν (Gb°°) | ς οτι (Gb°°) απεχουσι 6. DEL al ταμειον (–μιον) | D al om τω sec | ς in f. add εν τω φανερω .. om BDZ al vv pm Or al 7. B βατταλογησητε .. D* βλαττολογ. .. D** βλατταλογ. .. EG al βατολογ. | B ωσπ. οι υποκριται 10. DE**GΔ ελθατω | γης c BZΔ al Clem Or^{6} (^{1}hab) al .. ς της γης 12. αφηκαμ. c BZ al vv Or^{2} Nyss al .. ς αφιεμεν (Or^{1}) .. DELΔ al –ιομεν 13. ς (=Gb) in f. add οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας. αμην .. om c BDZ al vv m Or al m Tert al m 14. L al vv m pp^{lat} in f. add τα παραπτωματα υμων 15. ς ανθρωποις c D al vv m pp^{lat} .. ς (Gb°°) add τα παραπτωματα αυτων (αυτ. al om) 16. ως c BDΔ al .. ς ωσπερ | B al προσ. εαυτων | Δ al οπως αν | ς οτι (Gb°°) απεχουσι 18. B k νηστ. τ. ανθρωπ. | κρυφαιω bis (Gb′) c BD al .. ς κρυπτω | ς (=Gb) in f. add εν τω φανερω .. om c BDGKLMSU etc 21. σου bis (Gb′) c B al vv pm pp m .. ς υμων | B om και

2. ACMPΔ al m προσευχεσθε .. D add μη βαττολογειτε ως οι λοιποι· δοκουσιν γαρ τινες οτι εν τη πολυλογεια αυτων εισακουσθησονται αλλα προσευχομενοι (D et. in seqq plura ad Mt conformat) | πατερ c BL (add ημων) al^{6} vg Or al .. ς (=Gb) add ημων ο εν τοις ουρανοις | DKU om το | CPΔ al ελθατω .. Nyss et Maxim (Mcion aut Tert similiter) tradunt Lc pro ελθ. η βασ. σ. scripsisse: ελθετω το αγιον πνευμα σου εφ ημας και καθαρισατω ημας | ς (≠Gb) in f. add γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω και επι της (om ACDMΔ al) γης .. om c BL al^{4} vg al Or^{dis} Aug^{dis} al 3. Mcion ap Or in catena τ. αρτ. σου 4. αφιομ. c ABCDEGKΔ al m .. ς αφιεμεν | LX al m Or^{1} παντι (al om) τω | ς (=Gb) in f. add αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου .. om c BL al^{9} vg al Or^{dis} Aug^{dis} al 33. βαλλαντ. (Gb″) c ABDEKQUVXΔ al sah .. ς βαλαντ.

καρδία σου. **22** Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ,
ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· **23** ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου
σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον. **24** Οὐδεὶς δύναται
δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ
τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. **25** Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ
πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; **26** ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ
οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; **27** τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύνα-
ται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; **28** καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; κατα-
μάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν. **29** λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. **30** εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ
σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον
ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; **31** μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώ-
μεθα; **32** πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄ-

22. 23: Lc 11, 34—36. 34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλ-
μός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά
σου σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ
φωτίζῃ σε.

24: Lc 16, 13. 13 Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει
καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δου-
λεύειν καὶ μαμωνᾷ.

25—32: Lc 12, 22—30. 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς
τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε
θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς
διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν;
26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα,
πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβά-
λετο ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμε-
νον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε
καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν·
ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων.

---

22. B it$^{cdd\,pl}$ pp^{lat} ο οφθ. σου | B εαν ουν η ο οφθ. σ. απλ. **24.** al^{1} του ενος | ς (=Gb) μαμμωνα **25.** φαγητε c 1. 4. 22. vg it^{4} Clem (vdtr) Bas al m Hier(^{dis}; alios addere dicit) al .. ς (Gb^{oo}) add και (B al m vv Or η) τι πιητε **28.** αυξανουσιν etc c B al Ath Chr .. ς αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει **32.** επιζητουσιν c B al .. ς επιζητει

34. D vv pm τ. σωμ. σου | ς (=Gb^{+}) om σου pr | οταν c BDL al vv m .. ς (Gb^{o}) add ουν | CD (παν) al m vv om και pr | KLMX etc εσται | KMUX etc in f. add εσται, D al εστιν **35.** Gb^{o} versum c al^{2} .. D it^{5} Aug: ει ουν το φ. το ε. σ. σκοτ., το σκοτος ποσον **36.** Gb^{o} versum c D it^{5} Aug | al^{1} ff om μη (X ει μη) εχ. (GMX al εχων) μ. τι σκ. | μερ. τι c ABKMX al m .. ς τι (CL om) μερ. | B εν τη αστρ. | EX al φωτιζει **22.** B it^{2} om αυτου | λεγ. υμ. c BDLX al m vv m .. ς υμ. λεγ. | τη ψυχη c ABDLQ al vv m .. ς (Gb^{oo}) add υμων | B al pm vv m Clem^{1} σωμ. υμων **23.** Gb′ η γαρ (om c AEGHKUΔ etc) ψυχ. c BDLMSVX etc .. al diff | D πλεον .. al m Clem^{2} al πλειων **24.** ουτε σπ. ουτε c DL etc e etc .. ς ου σπ. ουδε .. M al ου σπ. ου | FU al pm Clem ταμιειον | D ουτε ταμ. ουτε **25.** δυναται c D al^{2} (Tert) .. ς μεριμνων (et. transp) δυν. | προσθ. h. l. c B .. ς post δυν. | πηχυν c BD vv .. ς add ενα **26.** X sah om ουν | ουδε c BLQ al .. ς ουτε (D om ει usq δυν. et hab και περι τ. λ. τι μερ.) **27.** X al vv τα κρ. του αγρου | πως ουτε ν. ο. υφ. c D a Clem .. ς πως αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει (F π. —νουσιν· ου —ωσιν ο. —θουσιν) | ADLMX al pm vv pp οτι ουδε **28.** εν αγρω c ABLMU al, idque h. l. c BL al, AKMU etc post σημερον .. ς εν τω αγρω ante σημερον .. DGHX al m vv Cyr^{hrs} του αγρου post χορτον | αμφιεζει c DL, B —αζει .. ς αμφιεννυσι **29.** και τι c BLQ al vv m .. ς η τι **30.** επιζητουσιν c BLX al sah .. ς επιζητει .. D Clem ζητει et D (Clem) perg οιδεν γαρ ο π. υ.

ζετε τούτων ἁπάντων. 33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ
ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον με-
ριμνήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.
VII, 1 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. 2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέ-
τρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. 3 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ
σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου Ἄφες
ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ; 5 ὑποκριτά,
ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ
τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας
ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μή ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στρα-
φέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ
ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγή-
σεται. 9 ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ

33: Lc 12, 31. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

1. 2: Lc 6, 37 s. 37 Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· 38 δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

3—5: Lc 6, 41 s. 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

7—11: Lc 11, 9—13. 9 Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. 10 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχθήσεται. 11 τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; 12 ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; 13 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

---

33. πρωτον .. 61. b aeth al Op om .. al diff | τ. δικ. κ. τ. βασ. αυτ. c B .. ς την βασ. του θεου (et. αυτου, των ουρανων leg) κ. τ. δικ. αυτου (et. om κ. τ. δικ. αυτ.) 34. εαυτης c BGLSV al pm (al –τη s. –την) vv Thph .. ς (Gb°°) praem τα (Δ τα περι αυτ.) c EKMU etc

2. μετρηθησεται .. ς (=Gb) αντιμετρηθησεται 4. απο .. B al m εκ 5. την δοκον h. l. c BC .. ς post πρωτον 6. καταπατησουσιν c BCLX .. ς –σωσιν 8. B ανοιγεται 9. η τις c B*L al cdd[lat] (cdd[lat] τίς, non τὶς) al m .. ς (Gb°) add εστιν (et. transp) | ον (M al ος) c BC al vv m .. ς add εαν (LΔ αν) | αιτησει c (B vdtr) CLΔ al vv m .. ς αιτηση 10. η και c BCKMS al m vv (KMS al vv add εαν) .. ς και εαν (L και αν) | αιτησει c BCLΔ .. ς –ση

31. αυτου (Gb″) c BD*L vv m .. ς του θεου | ταυτα c BEHLSVΔ etc .. ς (Gb°°) add παντα 37. D al[8] vv pm Thph om και prim | AD vv ινα μη κριθ. | και tert c BLSX al m .. ς om | B δικαζετε et δικασθητε | D vv ινα μη καταδικ. 38. V al[2] vv και πεπιεσμ. | ς και σεσαλ. και .. om και utrumq c BD (σεσ. πεπ.) L al vv m | υπερεκχυνν. c A(B?)CDE**LPUΔ etc .. ς –χυνομενον | τω γαρ (al[3] vv om) αυτω (X al[5] om) μ. ω .. BDL al[3] c (cop) ω γαρ μετρω 41. D al (vv) om το sec 42. πως c B e ff .. ς η πως .. al[1] cdd[lat] m και πως | D al[1] vv om αδελφε | εκβαλειν h. l. c B al[3] .. L 1. post καρφ. .. ς post διαβλεψ. 9. ανοιχθ. c DEFGHSUV al pl .. ς ανοιγησεται 10. ανοιχθ. (Gb′) c AEFGHKSUVΔ al pl .. BD ανοιγεται .. ς ανοιγησεται 11. DLX al vg c Or Aug τις | εξ c ABCDKLMX etc .. ς (=Gb+) om | τον (M al om) πα. (al om τ. π.) αιτ. (B al[1] αι. τ. π.) ο (al om) υι. (L al[1] vv om ο υι., et. add αυτου, D etc ante αιτ. pon) | B it[3] sah om αρτον usq η και | ς (=Gb) ει και ιχθυν | μη sec .. B και | αυτω επιδ. c BD (D et. antea) L al vv .. ς επιδ. αυτ. 12. η και εαν .. BL al Dial η και .. C (C v. 12. ante η και ιχθυν pon) syr και εαν .. D εαν δε και .. et aliter | αιτησει c A(B?)CDHKLΔ al m .. ς αιτηση | BL sah om μη 13. DKMX al m pp m πονηρ. οντες | ς (=Gb) αγαθα δοματα sine cd unc etc | CU al vv m ο πατηρ υμων | LX al vv om ὁ | L al vv πν. αγαθον, D vv Or[2] αγαθον δομα et aliter

τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. 12 Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ
ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. 13 εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς
πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί
εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· 14 ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν
ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. 15 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες
ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. 16 ἀπὸ τῶν καρπῶν
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς
ποιεῖ. 18 οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς
καλοὺς ποιεῖν. 19 πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
20 ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε,
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. 22 πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπρο-
φητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς
ἐποιήσαμεν; 23 καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐ-
τούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν.

12: Lc 6, 31. 31 καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐ-
τοῖς ὁμοίως.

13: Lc 13, 24. 24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν,
ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, – –

16—21: Lc 6, 43—46. 43 Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ
πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ
γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45 ὁ
ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονη-
ρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.
46 Τί δέ με καλεῖτε Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

22. 23: Lc 13, 25—27. 25 – – ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν,
καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. καὶ ἀποκριθεὶς
ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26 τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίο-
μεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. 27 καὶ ἐρεῖ Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπό-
στητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας.

24: Lc 6, 47. 47 Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς,
ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος.

---

12. CL ινα ποιουσιν | L al vv om ουτως | ουτος .. LX etc ουτως 13. εισελθατε c BCLΔ al .. ς -θετε | οτι .. 118.* it⁴ pp^lat τί (118.* και τι) | it⁵ for Clem (vdtr) Or⁴ pp^lat om η πυλη | L al ερχομενοι .. diff al 14. οτι c B*X al m vg^cdd it² cop arm Or Gaud¹ .. Gb τι c B**CEGKLMSUVΔ etc (al¹ om, al¹ και) | 113. 182.* k (a?) Or⁷ (¹hab) Clem (vdtr) Cyp al om η πυλη 15. B al m vv m Ath Hil al om δε 16. B al vv m Chr Hil σταφυλας 17. B καρπους ποιει καλους (Δ καλ. π. καρπ.) 18. B Or πονηρους ενεγκειν (Or et. αγαθους ενεγκειν) 19. παν .. C**LZ al vv add ουν 20. απο .. C vg it^cdd pl Lcif εκ 21. εν τοις ουρ. c BCZ al .. ς om τοις | C** 33. vv pp^lat in f. add ουτος εισελευσεται εις την βασιλειαν των ουρανων 22. επροφητ. c (B?)CLZ al .. ς προεφητ. 24. B al vv pp^lat om τουτους | BZ al vv pm pp m ομοιωθησεται | C* οικοδομησεν (et. v. 26.)

31. A ινα ποιουσιν υμας | B it³ om κ. (om et. e) υμεις | D al¹ e Clem Tert (?) om ομοιως (et. transp) 24. θυρας c BDL al Or (vv) .. ς (=Gb) πυλης (Gb') 43. παλιν c BLX al⁷ vv .. ς om 44. D al vv om γαρ | V al⁴ om ιδιου (D vv αυτου post κα.) | σταφυλην (L al -λας) τρυγ. c BCDLX al .. ς τρυγ. σταφ. 45. D αυτου (B om) της καρδ. | πονηρος c BDL al vv m .. ς (Gb°°) add ανθρωπος | πονηρου c BDL al vv m .. ς (Gb°°) add θησαυρου της καρδιας αυτου | ς του (om c ABDEKVXΔ al m) περισσ. της (om c ABD al) καρδ. | C (C al vv Dial al το στομ. λαλ.) F al m vv m om αυτου (Gb°°) 46. B e ὅ pro ἅ 25. D αφ οτου | D etc om τ. θυρ. sec | Κυριε c BL al vv m .. ς add κυριε 26. ADKLMXΔ al pl αρξησθε 27. λεγω (S add δε) .. al¹ vv pl om .. B λεγων | ουκ οιδα c BL al cdd^lat pp^lat .. ς add υμας .. D e ουδεποτε ειδον υμας | D al e (Or vdtr) Hier om ποθ. εστε | παντες c DEGHLSVXΔ al m Just Or .. ς (Gb°) add οι c ABKMU etc | ς της (om c BDL etc) αδικ. (D Or ανομιας) 47. CFMX al τους λογους, K* al τον λογον

25 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 26 καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. 27 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

V, 21: Ex 20, 13. 27: Ex 20, 14. 31: Dt 24, 1. 33: Ex 20, 7. Dt 23, 21. 38: Ex 21, 24. 43: Lev 19, 18.

25—27: Lc 6, 48 s. 48 ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομεῖσθαι αὐτήν. 49 ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

§. 42

SANAT CAPHARNAUMI CENTURIONIS SERVUM.

Lc 7, 1—10. Mt 8, 1. 5—13.

1 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

2 Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. 3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. 4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο· 5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν πρὸς αὐτὸν φίλους ὁ ἑκατόνταρχος λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς·

1 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.

5 Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καφαρναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν 6 καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. 7 λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

---

25. προσεπεσαν c BCEXZΔ al m syr[p] mg pp m . . ς –σον 26. τουτους . . al vv Cyp Lcif om | αυτ. τ. οικ. c BCZ . . ς τ. οικ. αυτ. 27. προσεκοψαν . . CM al pp[2] προσερρηξαν . . diff al | 33. al vv in f. add σφοδρα 28. ετελεσεν c BC (Z vdtr) al Or Chr . . ς συνετελ. 29. αυτων c BC[***]KΔ al vv m Aug . . C[**] (item * sine αυτων) al vv m Eus αυτων και οι φαρισαιοι

48. δια το καλ. οικ. α. c BL 33. 157. cop syr[p] mg . . ς τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν (utrumq conjg aeth) 49. C al οικοδομουντι | ευθυς c BCL al . . ς ευθεως . . D vv om | συνεπεσ. (Gb′) c DL al m (*concidit* cdd[lat]) . . ς επεσεν

1. επειδη c ABC*X al et addito δε K al (D vv και εγενετο οτε) . . ς επει δε 2. FKS al m εμελλεν 3. D al vv om πρ. αυτον 4. D vv om πρ. τ. ιησ. . . C πρ. αυτον | A παρεκαλεσαν . . D al ηρωτων | AC*K al m vv λεγοντ. αυτω | παρεξη (Gb′) c ABCDELXΔ al . . ς –ξει (al[2] –ξεις) 5. C*D οικοδομησεν (Δ ωικοδ.) 6. D al[6] go om απο | B om πρ. αυτ. . . A επ αυτ. | φιλ. ο (BL om) εκατοντ. c BCL (L al –ρχης) X al vv . . ς ο εκατοντ. (Δ om ο εκ.) φιλ. | ικαν. ειμι c B it[2] . . ς ειμι ικαν. | Gb″ μου υπο τ. στεγ. c CDLMX al m pp[2]

1. Z it[4] Hil και καταβαντος αυτου, item BC al vg it[2] κατ. δε αυτου (V*Δ k om αυτω pr) 5. ς (=Gb) εισελθοντι δε τω ιησου . . BC al –ντος δε αυτου 7. ς και (om c B al b k am al[2]) λεγ. αυτ. ο ις (om c B k cop) 8. B sah αποκριθεις δε | ς (=Gb) λογον 9. υπ. εξουσ. (syr[hrs] om) . . B al vg it[cdd pl] pp[2] add τασσομενος 10. C al vg it ακολουθ. αυτω

[7] διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου. [8] καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. [9] ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. [10] καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον εὗρον τὸν ἀσθενοῦντα δοῦλον ὑγιαίνοντα.

παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον. [11] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· [12] οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [13] καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

§. 43.

IN VITAM REVOCAT FILIUM VIDUAE NAINENSIS.

Lc 7, 11—17.

[11] Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολύς. [12] ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. [13] καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ κλαῖε. [14] καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. [15] καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. [16] ἔλαβεν δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. [17] καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

§. 44.

IOHANNIS CAPTIVI LEGATIO AD IESUM. IESU DE IOHANNE TESTIMONIUM.

Lc 7, 18—23. Mt 11, 2—6.
24—35. 7—19.

[18] Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. [19] καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;

[2] Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ [3] εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ

---

7. D al³ vv om διὸ usq ελθειν | ιαθητω c BL .. ς ιαθησεται 8. DX al πορευου 9. AU al υμιν οτι | EGHSUV al pm ουτε (Gb') .. D aeth ουδεποτε 10. BDFKLX al m vv εις τ. οικ. οι (B om?) πεμφθ. | BL al vv om τον ασθεν. | D om δουλον

10. παρ ουδενι etc c B al vv m Mcion Aug Amb (al Mcion Amb om εν τ. ισρ., al ευρον transp) .. ς ουδε εν τω ισρ. τοσ. πιστ. ευρον| G al ηυρον 13. ς (=Gb) εκατονταρχω | ως c B al it⁶ Ir Chr .. ς praem και | ο παις c B al vv m .. ς add αυτου | CΔ al vv pp απο της ωρας εκεινης| CE (c. ast.) MXU al pl vv m add in f. και υποστρεψας ο εκατονταρχος εις τον οικον αυτου εν αυτη τη ωρα ευρεν τον παιδα υγιαινοντα

11. εν τη c BCD (om εγεν. εν) KM etc vv pl .. Gb'' εν τω c AEFGHLUVXΔ al pl vv Thph | B al³ επορευθη | AUX al m om αυτω | Gb° ικανω c BDFL al vv pm 12. τεθνηκως (al¹ νεκρος).. A al¹ c om|μονογ. υι. c BLX it¹ .. ς υι. μονογ. | αὕτη .. edd αὐτή | ς (non ςᵉ) αυτη ην c CLV al m vv m|ικανος .. ςᵉ (non ς, Gb°°) add ην c BL etc 13. D al vv pm Chr ο ιησους | KUX al m επ αυτην 14. D it² Νεανισκε νεανισκε 15. B εκαθισεν (it² Ir *sedit*) | A al it¹ απεδωκεν (al¹ παρεδ.) 16. Gb παντας | ηγερθη c ABCD (εξηγ.) L al .. ς εγηγερται | αυτου .. MX etc add εις αγαθον 17. BFL (FL περι αυτ. post περιχ.) al vv om εν sec

19. D vv Amb om τινας | κυριον c BJᵇL al³ vv m .. ς ιησουν | BJᵇLX etc η ετερον

2. FLX δεσμοτηριω | χυ .. D al m aeth (Or) Chr ιυ|δια (Gb') c BCDPZΔ al vv m (it⁶ *discipulos*) .. ς δυο (Or.Cyr.Chr)

20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάν-
νης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ
εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21 ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ
πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέ-
πειν. 22 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγ-
γείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀνα-
βλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κω-
φοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·
23 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες
ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ
βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ
χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρί-
ζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νε-
κροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελί-
ζονται· 6 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν
μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου
ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου
Τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι;
κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 25 ἀλλὰ τί
ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱμα-
τίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ
καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν.
26 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ
λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. 27 οὗ-
τός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται Ἰδοὺ ἀποστέλλω
τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κα-
τασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
28 λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
προφήτης Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρό-
τερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ
ἐστίν. 29 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τε-
λῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ
βάπτισμα Ἰωάννου· 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ
νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυ-
τούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ᾽ αὐτοῦ. 31 Τίνι οὖν
ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης,
καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις

7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς
λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε
εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέ-
μου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν;
ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ
τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασι-
λέων εἰσίν. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην
ἰδεῖν; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προ-
φήτου. 10 οὗτος γάρ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται
Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ
προσώπου σου, καὶ κατασκευάσει τὴν ὁδόν
σου ἔμπροσθέν σου. 11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ
ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάν-
νου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν αὐτοῦ. 12 ἀπὸ
δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως
ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ
βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. 13 πάντες γὰρ οἱ
προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφή-
τευσαν· 14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν
Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. 15 ὁ ἔχων ὦτα
ἀκουέτω. 16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύ-

---

20. ειπαν c BDL etc .. ς ειπον | B al Cyr απεστει-
λεν | DLX etc η ετερον 21. εκεινη τη c BL al m vv^{2}
.. ς αυτη δε (X vv om) τη | L al^{1} Cyr ημερα | βλε-
πειν .. ς (Gb°) praem το c FLU etc 22. αποκριθεις c
BD al vv m pp^{2} .. ς (Gb°°) add ο ις | D vv ειπατε | A
ιδατε, KX al ιδετε | BLX al m vv om οτι | Leg και
κωφ. (BDF etc), και χωλ., και λε., και πτω. | X al^{1}
om νεκρ. εγ.

4. D it^{6} αποκρ. δε | L al cop Or
βλεπ. κ. ακουετε 5. D om και (om
Z?Δ vg it^{5} cop Or) χωλ. περιπ. | vg
it^{5} cop Or om και sec | και tert c
BDLPZΔ al vv m Chr al .. ς om (et. Or
Hil) | vg (non for) it^{3} om και quart
6. BD al ος αν

24. Gb′ τοις οχλοις c DEFGHVΔ al pl vv Thph |
Gb″ εξηλθατε c ABDL al, item –θετε K al
25. Gb″ εξηλθατε c ABDL al, item –θετε KM
al | υπαρχ. .. DK al m Clem διαγοντες 26. Gb″
εξηλθατε c BDL, item –θετε al | Or προφ. ιδ.
27. ιδου c BDL al vv m Or^{ms} al .. ς add εγω |
D al^{1} it^{2} Tert om εμπρ. σου 28. λεγω c B al
vv m, item (praem αμην) LX al vv .. ς add
γαρ (D al vv add δε) | Gb° προφητης c BKLMX
al m vv m Or^{3} (D om μειζ. usq ουδ. εστιν et
perg οτι ο μικρ.) | ιωαννου c BL al vv Or^{1} .. ς
(Gb°) add του βαπτιστου 31. ς (= Gb) ειπε
δε ο κυριος Τινι ουν

7. εξηλθατε c BCDGLZ al .. ς –θετε .. FΔ
εξεληλυθατε 8. εξηλθατε c BCDLZΔ al .. ς
–θετε .. F εξεληλυθατε | εν μαλακοις c BDZ al
vg (exc gat) it^{6} pp^{lat} m .. ς add ιματιοις | D
ημφιασμενον | Gb′ βασιλείων .. –λείων s. –λειῶν
EFGKSVX al pl | B om εισιν 9. εξηλθατε c
BCDLZΔ al .. ς –θετε .. F εξεληλυθατε | προφ.
ιδ. c BZ .. ς ιδειν; προφητην; 10. BDZ it^{3}
al Or pp^{lat} om γαρ | Z it^{3} Amb om εγω | X al
αποστελω | και c P cop syr^{p} it^{3} Chr^{2} Amb^{1}
Hier .. ς ος 11. εστιν αυτου c C (Z?) vg it
(exc^{2}) Aug .. ς α. ε. 12. D (Clem) οι βιασται
13. επροφητ. c (B?) CDZ (Δ προφητευσαν) al
.. ς προεφητ. 15. ακουετω c BD k 32. .. ς
praem ακουειν

τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις λέγοντες Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ἐκλαύσατέ. 33 ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἔσθων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει. 34 ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔσθων καὶ πίνων, καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. 35 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

την; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ἀγοραῖς, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις 17 λέγουσιν Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. 18 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν Δαιμόνιον ἔχει. 19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

§. 45.

IESUS ET MULIER PECCATRIX APUD SIMONEM PHARISAEUM.

Lc 7, 36—50.

36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. 37 καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου 38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. 39 ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ Διδάσκαλε εἰπέ, φησίν. 41 Δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινί· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. 42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἰπέ, πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; 43 ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὀρθῶς ἔκρινας. 44 καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ᾽ ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. 46 ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη

---

32. λεγοντες (al¹ -ντα) c DL al⁵ vv m .. B al α λεγει, al¹ οι λεγουσιν .. ς και λεγουσιν | DL al vv m om υμιν sec 33. F al vv (Or) om γαρ | B 157. μη εσθ. (157. μηδε πιν.) | εσθ. (εσθων c BD) αρτ. μ. πιν. οιν. c BL al vv m .. ς αρτ. εσθιων μ. οιν. πιν. .. D al vv Or om αρτ. et οιν. 34. εσθων c (B?) D .. ς εσθιων | ς (=Gb) τελωνων φιλος 35. παντων h. l. c B al vg it .. ς post αυτης .. Gb° c DFLMX al pm arm

16. ς (=Gb) παιδαριοις | καθ. εν αγ. (-ραις c CEFGKLMSUVXΔ etc, BZ al ε. ταις αγ. .. -ρα 6. 15. al pl etc, D ε. τη αγ.) c BCDLMΔ etc .. ς εν αγ. καθ. | α προσφωνουντα et λεγουσιν (Gb′) c BDZ al vv m .. ς και (C α) προσφωνουσιν et και λεγουσιν | τ. ετεροις (Gb′) c BCDEFKLMXZΔ al pm (*invicem* s. *ad inv.* it⁴ cop, *aliis* d k go, *ad alterutrum* f .. vg al *aequalibus* s. *coaeq.*) .. ς τ. εταιροις (ita GSUV) et add αυτων, om (Gb°) c BDZ al vv 17. λεγουσιν .. ς και λεγ. cf ad v. 16. | εθρηνησ. c BDZ al vv m Clem Aug .. ς add υμιν 19. b om versum | των .. al³ k παντων των | τεκνων (Or Ir etc) .. B* 124. cdd ap Hier vv m εργων

36. τ. οικον c BDL al pp³ .. ς την οικιαν | κατεκλιθη c BCLX al Mcion Epiph .. ς ανεκλιθη 37. ητις ην h. l. c BL al vv m (al vv τις ην) .. ς post πολει .. D om | και sec c ABFMPSVXΔ al pm vv m Antioch .. ς om | καταχειτ. c ABDLX al pp² .. ς αναχειτ. 38. ς (=Gb) παρα τ. π. αυτ. οπισω | F al vv om κλαιουσα | ADLX al εξεμαξεν 39. syr^hrs om ο καλ. αυτ. .. D e παρ ω κατεχειτο | D Or η απτομενη αυτου 40. D ειπον | φησιν (AD al εφη) h. l. c BL al .. ς ante Διδασκ. 41. χρεοφ. c cdd unc pl etc .. ς χρεωφ. c BL*U etc 42. εχοντων c BDLP al vg it³ Or .. ς (Gb°) add δε | BD (om et. αυτων) L al vv pl (P ειπεν, A επι) om ειπε | αγαπ. αυτ. c BFLX al arm .. ς αυτ. (Δ al om, D vv ante πλεον [sic]) αγαπ. 43. αποκριθεις c BDL** (om ὁ) al vv m .. ς add δε 44. μοι (D it³ post ποδ., L μου) επι (X add τους) ποδ. c BDLX al it⁴ Aug² .. ς επι τους π. μου | ς (=Gb) θριξι της κεφαλης 45. Gb′ εισηλθεν c L* al m vv m | AEKLMXΔ al διελειπεν | P al vv τ. ποδ. μου

δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου. [47] οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. [48] εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. [49] καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; [50] εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

§. 46.

IESUS CUM DUODECIM PERCURRIT GALILAEAM, ALIQUOT MINISTRANTIBUS FEMINIS.

Lc 8, 1—3.

[1] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, [2] καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, [3] καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

§. 47.

DAEMONIACO SANATO PHARISAEORUM CALUMNIAS REPELLIT.

Mc 3, 19—30. Mt 12, 22—37.
(Lc 11, 17—23. 6, 43—45.)

Mc 3, 19—21: [19] Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· [20] καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. [21] καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

Mt 12, 22 s.: [22] Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. [23] καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ;

Mc 3, 22: [22] Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. [23] καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; [24] καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη. [25] καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη στῆναι.

Mt 12, 24: [24] Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. [25] εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. [26] καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; [27] καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. [28] εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκ-

---

46. τ. ποδ. μου .. ς μου τ. ποδ. c KMXΔ etc .. Gb° c D al vv (L ante ηλειψ. pon) 47. αι αμαρτ. αυτης .. P praem αυτη .. AFK αυτης αι αμ... vg it^cdd pl αυτη αι αμ. (D it² αυτη πολλα pro αι usq πολλ.) | D om οτι ηγαπ. usq αγαπα .. diff al | B αφιεται, και 49. DP al vv m εστιν ουτος 50. D vv εν ειρηνη

1. A εξης | K εδιωδευεν 2. ALP al syr μαριαμ 3. M al pm Or Thph σωσαννα | αυτοις (Gb') c BDEFGHKSUVΔ etc .. ς αυτω | εκ (Gb'') .. ς απο

20. ο οχλος c ABDLΔ al cop² .. ς om ὁ | μηδε c ABDKLUΔ al cop .. ς μητε | D^gr αρτους 21. D vv και οτε ηκουσαν περι αυτου οι γραμματεις και οι λοιποι | D al² εξεσταται (D** εξεσται) αυτους (al² om) .. it^cdd *exentiat eos* .. al εξεστι .. it² om οτι εξεστη usq καταβ. ελεγον v. 22. 25. δυνησεται c BCLΔ it² vg^cdd5 .. ς δυναται | η οικ. εκ. στηναι (D εσταναι, CΔ σταθηναι) c BL al K al (K al στ. ante ἡ) (DCΔ) .. ς σταθηναι η οικ. εκ.

22. B cop προσηνεγκαν α. δαιμονιζομενον τυφλον κ. κωφον | τον κωφον c BD it³ cop .. ς τον τυφλον και κωφον (LXΔ al m vv² τ. κωφ. κ. τυφλ., syr^p τ. τυφλον) .. vg it^cdd pl sax om | λαλειν c BD al vg it al .. ς και λαλειν 25. D al³ it² ιδων δε | δε c BD cop k .. ς add ο ις 27. D ει δε και .. diff al | L al om οι | κριτ. εσ. υμ. c BD al it (exc¹) al .. ς υμ. εσ. κριτ. .. et. υ. κ. ε. (L), κ. υ. ε. leg 28. ς (=Gb) εγω (M al vv pp om) εν πν. θεου

[26]καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ μεμέρισται, οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. [27]ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. [28]ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν· [29]ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. [30]ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

βάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [29]ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἁρπάσει. [30]ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. [31]Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις. [32]καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

3, 23 ss.: (Lc 11, 17—23: [17]Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. [18]εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. [19]εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. [20]εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [21]Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· [22]ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. [23]ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.)

Mt 12, 33: [33]Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. [34]γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. [35]ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. [36]λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. [37]ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

(Lc 6, 43: [43]Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. [44]ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ

---

26. ανεστη etc .. D it^cdd pl σαταναν εκβαλλει, μεμερισται (D* –σθαι) εφ εαυτον | και μεμερισται .. C*(?)Δ εμερισθη και, BLC*(??) και εμερ. | στην. c BCL .. ς σταθηναι (D add η βασιλεια αυτου) | D το τελος 27. αλλ c BC* (vdtr) LΔ al m vv m .. C** (vdtr) G και .. ς om | ου δυν. ουδ. c BCΔ etc .. Gb ουδεις δυναται c unc rell etc | BCLΔ al εις την οικιαν του ισχυρου εισελθων τα σκευη αυτου διαρπασαι (D al vv om αυτου, G om εισελθ. ε. τ. ο. αυτ.) | Gb* διαρπαση c AEFGKUV .. D –ζει 28. τ. υι. τ. ανθρ. τα αμαρτ. (Gb″) .. ς τα αμαρτ. (F al om) τ. υι. τ. ανθρ. | ς (=Gb) om αι | οσα c BDE*GH(?)Δ al .. ς οσας | εαν c BCFL (–μησουσιν) Δ al .. ς αν 29. D^gr vv om εις pr | Gb° εις τ. αιωνα c D al vv pp[2] | αλλα c ADLΔ etc .. ς αλλ | DLΔ al vv Cyp[1] ενοχ. εσται | αμαρτημ. (Gb″) c BL al (αμαρτιας C*?D al Ath) vv m pp^lat .. ς κρισεως (et. κολασεως leg) 30. Δ al οτι ελεγ. οτι | D al it^cdd εχειν .. C αυτον εχει

29. αρπασαι c BC*X al .. ς διαρπασαι | αρπασει c B al .. ς διαρπασει (–ση DGK etc, –σαι Δ al) 31. τοις ανθρ. pr .. B 1. Ath praem υμιν | Gb° τοις ανθρ. sec c B al vv m Hil al (et. αυτοις, *illi*, *ei* leg) 32. εαν (Gb″) .. ς αν | αφεθ. pr .. B praem ουκ | ουκ αφεθησ. .. B ου μη αφεθη | Gb′ εν τω νυν αιωνι c EFGLMSUV etc (KXΔ etc εν τω αι. τουτω)

(17. X al vg it ιδων | CFMX al m μερισθεισα .. ADL al διαμ. ante εφ pon | CKMX al επ οικ. | D πεσιται 18. C al εμερισθη | πως .. D ου 19. AD om οι | αυτ. υμ. κριτ. c BD c .. ς κρ. υμ. αυτ. .. ACKLMU etc α. κ. υ., al κ. α. υ. 20. D etc add εγω ante εν, CL etc post θεου 21. DEMX al φυλασσει 22. BD (D om αυτου seq) L al[1] om ὁ | EX al νικησει | D πεποιθεν)

35. D* (Or[1]) om ὁ pr | ς (=Gb) αγαθ. θησαυρ. της καρδιας | αγαθα .. ς (Gb°) praem τα | LUΔ al m τα πονηρα 36. X al[3] om αργον (al πονηρον) | ὃ c BD vg it (exc[1]) Ir Cyp .. ς ο εαν (L al Or αν) | λαλησουσιν c BC (D λαλουσιν) .. ς –σωσιν 37. και εκ .. D it^cdd Hil η εκ | GLX al m Chr al καταχριθηση

(43. παλιν c BLX al[7] vv .. ς om 44. D al vv om γαρ | V al[1] om ιδιου (D vv αυτου post κα.)

ἐξ ἀκανϑῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45 ὁ ἀγαϑὸς ἄνϑρωπος ἐκ τοῦ ἀγαϑοῦ ϑησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαϑόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.)

§. 48.

ACCEDENTIBUS MATRE ET FRATRIBUS INTERPELLATUR.

Mc 3, 31—35. Mt 12, 46—50. Lc 8, 19—21.

31 Καὶ ἔρχονται οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ
ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς
αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ
ἐκάϑητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ
λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ
σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ
ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσίν σε.
33 καὶ ἀποκριϑεὶς αὐτοῖς λέγει
Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου ἢ οἱ
ἀδελφοί; 34 καὶ περιβλεψάμε-
νος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν
καϑημένους λέγει Ἴδε ἡ μήτηρ
μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς ἂν
ποιήσῃ τὰ ϑελήματα τοῦ ϑεοῦ,
οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ
καὶ μήτηρ ἐστίν.

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχ-
λοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες
αὐτῷ λαλῆσαι. 47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ
Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί
σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι
λαλῆσαι. 48 ὁ δὲ ἀποκριϑεὶς εἶπεν
τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ
μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;
49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ
τοὺς μαϑητὰς αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου·
50 ὅστις γὰρ ἂν ποιῇ τὸ ϑέλημα τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός
μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ
ἐστίν.

19 Παρεγένοντο δὲ
πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,
καὶ οὐκ ἠδύναντο συν-
τυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν
ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ
αὐτῷ λεγόντων Ἡ μή-
τηρ σου καὶ οἱ ἀδελ-
φοί σου ἑστήκασιν ἔξω
ἰδεῖν σε ϑέλοντες. 21 ὁ
δὲ ἀποκριϑεὶς εἶπεν
πρὸς αὐτούς Μήτηρ
μου καὶ ἀδελφοί μου
οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λό-
γον τοῦ ϑεοῦ ἀκούον-
τες καὶ ποιοῦντες.

---

44. σταφ. (L al –λας) τρυγ. c BCDLX al .. ϛ τρυγ. σταφ. 45. D αυτου (B om) της καρδ. | πονηρος c BDL al vv m .. ϛ (Gb°°) add ανϑρωπος | πονηρου c BDL al vv m .. ϛ (Gb°°) add ϑησαυρου της καρδιας αυτου | ϛ του (om c ABDEKVXΔ al m) περισσ. της (om c ABD al) καρδ. | C (C al vv Dial al το στομ. λαλ.) F al m vv m om αυτου (Gb°°))

31. και ερχ. c BCDG (DG al vv κ. ερχεται) LΔ al vv m (leg et. και ερχ. ουν) .. ϛ ερχονται ουν | αυτου pr c AKM al, item BCDGLΔ al vv m .. ϛ (=Gb) om | Gb η μητηρ αυτου (al om) κ. οι αδ. αυτου (al om αυτ.) c BCDGLΔ al vv m | στηκοντες c B (εστηκοντες?) C*Δ 28 .. GLC** s. *** al εστηκοτες .. ϛ εστωτες | καλουντ. α. c BCL al^{9} .. A ζητουντες .. ϛ φωνουντες α. (al^{1} αυτω) .. Δ a om (Gb°) 32. περι αυτ. οχλ. (Gb′) c ABCKLMΔ (εκαϑηντο) al pl vv m .. ϛ οχλ. περι αυτ. (D προς τον οχλον) | κ. λεγ. c BCDLΔ al vv pm .. ϛ ειπον δε | κ. αι αδελφαι σου c ADEFHMSUV al longe pl vv m .. ϛ (=Gb) om c BCGKLΔ etc 33. κ. αποκρ. α. λεγ. c BC (λεγ. α.) LΔ al vv .. ϛ και απεκριϑη αυτ. λεγων | ἤ .. Gb′ και c BCLVΔ al pm vv | αδελφοι c BD 102. arm .. ϛ add μου 34. Gb″ τους κυκλω (al^{2} vv om; BCLΔ cop post αυτον) π. αυτ. c 1. 13. al vv, item omissis πε. αυτ. D b | Gb′ ιδου c ADGKMΔ al pl 35. ος c B it^{4} Aug (it^{2} Aug praem *et*) cop .. ϛ add γαρ | τα ϑεληματα c B .. ϛ το ϑελημα | D it^{cdd} μου (*mihi*) αδελφος | αδελφη c ABDLΔ etc .. ϛ (Gb°°) add μου | μητηρ .. al pm vv m add μου

46. ετι etc c B al vv m .. ϛ ετι δε etc .. DLZ Or λαλουντ. δε (Or om) αυτου | Z al it^{cdd} om αυτου sec (al vv Or transp ad μητ.) | L ιστηκασι | DL al it^{cdd} Or λαλ. αυτω 47. BL al it^{2} om versum | Gb′ σε pro σοι λαλ. c vg al .. var al 48. τ. λεγοντι c BD al .. ϛ τ. ειποντι .. X om (al om αυτω) | και .. D it^{5} η 49. D al vv m Or om αυτου pr 50. D al om αν | ποιη c CΔ al (D ποιει) .. ϛ ποιηση (KLZ al –σει) | LΔ al vv ουτος | 13. al m it^{3} Or Amb και αδελφος

19. DX al παρεγενετο | D al vv η μητ. αυτου | EGKUΔ etc εδυναντο 20. απ. δε c BDLX (απηγγειλαν) al vv .. ϛ και απ. | BDL al vv pm om λεγοντ. | DLX al vv οτι η μητ. | B ιδ. ϑελ. σε .. D ζητουντες σε 21. D al^{1} it^{2} ειπ. αυτοις | DX al η μητ. et οι αδ. | ϛ (=Gb) in f. add αυτον

§. 49.

PARABOLA DE SEMINATORE ET VARIO AGRO.

Mt 13, 1—23. Mc 4, 1—25. Lc 8, 4—18.

a: PROOEMIUM b: IPSA PARABOLA c: RATIO INSTITUTIONIS PARABOLICAE d: EXPLICATIO PARABOLAE e: SUBIUNGITUR DE LUCERNA ET MENSURA.

a: 1—3.

1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. 2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων

1. 2.

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

4.

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς

b: 3—9.

3 Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. 8 ἄλλα

3—9.

3 Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5 καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες καὶ ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα καὶ εἰς ἑξήκοντα καὶ εἰς ἑκατόν.

5—8.

5 Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· 6 καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· 7 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· 8 καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίη-

---

1. εν τη c BZ al vv Or[2] . . ς εν δε τη | D it[6] om απο (Z al pp εκ; B al Or[1] om) τ. οικ. 2. εις πλ. c BCL (om εμβ., al εμβηναι omisso καθ.) Z al m . . ς εις το πλ. 3. LV al cop om πολλα (C al Or[1] post παραβ.) | Z (?) al[6] Or om λεγ. | Gb′ του (D om) σπειραι c DLMX al m pp 4. ελθοντα et κατεφ. c B al[6] . . ς ηλθεν (–θον DLZ al Or) et και κατεφ. | E*KM al pm vv Or τα πετ. του ουρανου 5. D al ευθυς . . L om | B εξανετειλαν | B της γης 6. D εκαυματισθησαν (B εκαυματωθη) et εξηρανθησαν 7. D al (vv) Or εις τ. ακανθ. | D al επνιξαν

1. D vv ηρξ. παλ. | D προς την | συναγεται c BCLΔ al . . ς συνηχθη (A etc –σαν) | πλειστος c BCLΔ . . ς πολυς | BCDLΔ al vv m εμβαντα post πλοιον | εις πλ. c BCKLM al m . . ς ε. το πλ. | D (vv) καθησθ. περαν της θαλασσης | προς τ. θα. επι τ. γ. . . D (vv) περαν της θαλασσης | ησαν c BCLΔ al d . . ς ην 2. D vv πολλαις . . om it[cdd] 3. C al ακουσατε | σπειραι c B 102. . . om D[gr] cop[1] . . ς του σπ. 4. D (εν τω σπειραι) F al vv m om εγενετο | D ηλθαν . . HKΔ al ηλθον | ς (=Gb) τα πετ. του ουρανου | D κατεφαγαν (al[1] –γον) 5. και (M* b om) αλλο (D αλλα) c BCDLM**Δ al vv . . ς αλλο δε | D επεσαν | D al vv τα πετρωδη | και οπου (D it[5] οτι) c B a (vdtr) D it[5] . . ς οπου | ευθυς c BCDLΔ etc . . ς ευθεως | B β. της γ. . . D β. την γην . . L γης βαθ. . . al[3] βαρος της γης 6. κ. οτε etc c BCDLΔ vv . . ς ηλιου δε ανατειλαντος | BD εκαυματισθησαν | D εξηρανθησαν 7. CD al b επι τας 8. αλλα c BCL al vv . . ς αλλο | C al m επι την | C εδιδοσαν et εφερον | αυξανομενον (Gb′) c ABCDLΔ al . . ς αυξανοντα | εις ter c BC*L (L εἰς, tum bis ἐν) Δ (δ *unum*) al Naz . . EFGKMUV al pl vv pp ἐν (Gb′) . . ς ἕν

5. B α μεν et αυτα | D vv m om του ουρ. 6. κατεπεσεν c BL . . ς επεσεν | D ter αλλο pro ετερον 7. D μεσον . . AL etc εμμεσω 8. ς (=Gb) επι την γην

δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν,
ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.
9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

9 καὶ ἔλεγεν Ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν
ἀκουέτω.

σεν καρπὸν ἑκατονταπλα-
σίονα. ταῦτα λέγων ἐφώ-
νει Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν
ἀκουέτω.

c: 10—17.

10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ
τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια
τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.
12 ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθή-
σεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ'
αὐτοῦ. 13 διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι
βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούου-
σιν οὐδὲ συνιοῦσιν. 14 καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ
προφητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ
οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ
ἴδητε. 15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶσιν
καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 16 ὑμῶν δὲ
μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν
ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προ-
φῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ
οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

14 s: Es 6, 9 s.

10—12.

10 Καὶ ὅτε ἐγένετο
κατὰ μόνας, ἠρώτων
αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν
σὺν τοῖς δώδεκα τὰς
παραβολάς. 11 καὶ ἔλε-
γεν αὐτοῖς Ὑμῖν τὸ
μυστήριον δέδοται τῆς
βασιλείας τοῦ θεοῦ·
ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω
ἐν παραβολαῖς τὰ πάν-
τα γίνεται, 12 ἵνα βλέ-
ποντες βλέπωσιν καὶ
μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκού-
οντες ἀκούωσιν καὶ μὴ
συνιῶσιν, μή ποτε ἐπι-
στρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ
αὐτοῖς.

9. 10.

9 Ἐπηρώτων
δὲ αὐτὸν οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ τίς
εἴη ἡ παραβολὴ
αὕτη. 10 ὁ δὲ εἶ-
πεν Ὑμῖν δέδοται
γνῶναι τὰ μυστή-
ρια τῆς βασιλείας
τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ
λοιποῖς ἐν παρα-
βολαῖς, ἵνα βλέ-
ποντες μὴ βλέ-
πωσιν καὶ ἀκού-
οντες μὴ συνιῶ-
σιν.

d: 18—23.

18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν
παραβολὴν τοῦ σπείραντος.
19 παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον
τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέν-
τος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ
ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ
παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. 20 ὁ

13—20.

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε
τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς
πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;
14 ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει.
15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν
ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν
ἀκούσωσιν, εὐθὺς ἔρχεται ὁ σατα-
νᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρ-

11—15.

11 Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ πα-
ραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ
λόγος τοῦ θεοῦ. 12 οἱ δὲ
παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ
ἀκούοντες, εἶτα ἔρχεται ὁ
διάβολος καὶ αἴρει τὸν λό-
γον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐ-
τῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες

---

8. C al επεσαν (al —σον) 9. ακουετω c BL it[3] .. ς praem ακουειν 10. C cop προσ. αυτω | CX vv οι μαθ. αυτου | ειπαν c BL .. ς ειπον 11. CZ al[5] cop om αυτοις 13. L it[1] pp[2] om αυτοις .. var al | D al it pp ινα βλ. μη βλεπωσιν κ. ακ. μη ακουσωσιν (ακουωσ.) κ. μη συνωσιν (συνιωσ.) μη ποτε επιστρεψωσιν 14. ς (=Gb) επ αυτοις | EFGMUV al m ακουσητε (B* —σατε) et βλεψητε 15. C it[cdd] ωσιν αυτων | συνιωσιν c BC etc .. ς συνωσιν | EFGKV al m επιστρεψουσιν | ιασομαι (Gb′) c BCDE*FGLMSVΔ** al pm .. ς —σωμαι 16. D om τα | B al it[5] Hil om υμων sec | ακουουσιν c BCDMX al m Or al .. ς ακουει 17. ειδον (Or) .. B ειδαν 18. σπειραντος c BX al[3] syr[p] .. ς —ροντος 19. DF al συνιοντος

9. ς (=Gb) ελεγ. αυτοις | ος εχει c BC*DΔ .. ς ο εχων | D vv in f. add και ο συνειων συνειετω 10. και οτε c BCDLΔ vg it cop .. ς οτε δε | ηρωτων c AB(C)D (επηρ.) LΔ al .. ς —τησαν | D al vv οι μαθηται αυτου pro οι π. α. συν τ. δ. (L al[1] om οι π. α.) | τας παραβ. c BCLΔ vv .. ς την παραβολην (D al vv τις η παραβολη αυτη) 11. το μυστηρ. δεδοτ. c BC*L 102. .. Ln δεδ. το μυστ. .. ς δεδ. γνωναι (Gb°°) το μυστ. .. om γν. c ABC*KL etc | B τοις εξωθεν | τα (DK al m om) παντα .. diff al | D al vv λεγεται 12. E*FGHΔ al Or[2] μη βλεπωσιν (Δ al[2] Or[2] om κ. μη ιδ., al[1] a om ακουωσιν και) | CM al ακουσωσιν | D*L al συνωσιν | AK al m Or[1] αφεθησεται (Gb′) .. D** (* —θησομαι) it[cdd] αφησω | ς (Gb°°) in f. add τα αμαρτηματα .. om c BCL al vv[3] Or[2] .. diff al 15. οπου .. D vv οις | B οι οταν pro και οτ. | ευθυς c BCLΔ al .. ς ευθεως | αιρει .. D αφερει, CΔ αρπαζει

9. οι μαθ. αυτ. c BD (add το) L al vv pm .. ς (Gb°) add λεγοντες | B al τις αυτη ειη παραβ., L al τις αυτη η παραβ. 10. DL al βλεπ. μη ιδωσιν | A ακουσαντες | συνιῶσιν ut KLM etc; συνίωσιν EGUV etc 12. BLU al ακουσαντες .. D ακολουθουντες

δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς,
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων
καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβά-
νων αὐτόν· 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥί-
ζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαι-
ρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλί-
ψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον
εὐθὺς σκανδαλίζεται. 22 ὁ δὲ
εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗ-
τός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων,
καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ
ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνί-
γει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος
γίνεται. 23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν
γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν
λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς
δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ
μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ
δὲ τριάκοντα.

μένον εἰς αὐτούς. 16 καὶ οὗτοί εἰσιν
ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρό-
μενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον
εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐ-
τόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν
ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα
γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ
τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται.
18 καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάν-
θας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν
λόγον ἀκούσαντες, 19 καὶ αἱ μέ-
ριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη
τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ
ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνί-
γουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνε-
ται. 20 καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν
γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες
ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέ-
χονται, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριά-
κοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

σωθῶσιν. 13 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς
πέτρας οἳ ὅταν ἀκούσωσιν
μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν
λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ
ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν
πιστεύουσιν καὶ ἐν και-
ρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.
14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας
πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκού-
σαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν
καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν
τοῦ βίου πορευόμενοι συμ-
πνίγονται καὶ οὐ τελεσφο-
ροῦσιν. 15 τὸ δὲ ἐν τῇ κα-
λῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες
ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγα-
θῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον
κατέχουσιν καὶ καρποφο-
ροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

e: (Mt 5, 15. 10, 26. 7, 2.)

(5, 15: Οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.)

(10, 26: Οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.)

Mc 4, 21—25.

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι μήτι
ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν
μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην,
οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ;
22 οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ἐὰν μὴ
φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυ-
φον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν.
23 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέ-
τω. 24 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε
τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε
μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστε-

Lc 8, 16—18.

16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας κα-
λύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω
κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας
τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι
βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ γάρ
ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γε-
νήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ
γνωσθήσεται καὶ εἰς φανερὸν
ἔλθῃ. 18 βλέπετε οὖν πῶς ἀκούε-
τε· ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται
αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ

---

22. αιωνος c BD it[5] arm .. ς add τουτου 23. την καλ. γην c B(?)CLΔ al Or .. ς την γ. την καλ. | συνιεις c BD al Or .. ς συνιών (GL συνιών, EUX συνιῶν) | ος δη .. D vv τοτε

15. εις αυτους c B al[6] .. CLΔ etc εν αυτοις .. ς εν ταις καρδιαις αυτων (A vv απο της καρδιας αυτ.) 16. D al vv m Or om ομοιως (transp CLΔ al) | ευθυς c BCLΔ al .. D al m vv om .. ς ευθεως | al[5] arm Or om αυτον 17. D vv θλ. και διωγμ. | ευθυς c BCLΔ al .. ς ευθεως 18. αλλοι c BC*DLΔ vv .. ς (=Gb) ουτοι .. al m vv om αλλοι εισιν | AC**EFGHKMSUV etc om ουτοι εισιν | ακουσαντες (Gb') c BCDLΔ al cop .. ς –οντες 19. ς (=Gb) τ. αιων. τουτου | M* om κ. η απατη τ. πλ. .. D (vv) και απαται του κοσμου | D al vv om και αι π. τα λ. επιθυμ. | D al[1] vv ακαρποι γινονται 20. εκεινοι c BCLΔ .. ς ουτοι | ἐν (ς ἕν, Gb' ἓν) c codd unc accentibus praeditis omn (cf ad v. 8; L ἐν, tum bis ἓν sed sine accentu) etc .. B al[3] om εν sec (item C* ?) et tert (item al[1]) .. nullus εις 21. οτι c BL .. al ιδετε .. ς om | ερχετ. ο λυχν. c BC(D)LΔ al vv m .. ς ο λυχν. ερχ. | D και ουχ .. Δ ουχι | τεθη sec (Gb') c BCDLΔ etc .. ς επιτεθη 22. κρυπτον (Gb') c BDKMU etc .. ς praem τι | εαν μη (Gb') c A(B ?)CKL al m, item addito ινα B(?)Δ .. ς ο εαν μη c EFGHMS(U)V etc .. D al[1] vv αλλ ινα .. diff al | ελθ. ε. φ. c CDLΔ al .. ς ε. φ. ελθη .. B it[1] φανερωθη 24. Gb om και προστ. υμ. c DG (114.) vv .. var al | ς (=Gb) in f. add τοις ακουουσιν .. om c BCDGLΔ etc

13. DFX al Or επι την πετραν 14. K al vv ακουοντες (item al[4] vv v. 15.) | D al[2] it[3] om και sec | A al κ. υπο ηδονων 15. D al[1] vv Or εις την καλην γην | D it[cdd] Amb om καλη και | L τελεσφορουσιν | E**F**(G**)HMX al pl in f. add ταυτα λεγων εφωνει Ο εχων ωτα ακουειν ακουετω (al om v. 8.) 16. DKMUX al m επι την (U al om την) λυχνιαν | τιθησιν (D τιθι) ινα c BDFL al m .. ς επιτιθ. ινα | B om ινα usq φως 17. D φανερον εσται .. al φανερωθησεται | BL al[1] ο ου μη γνωσθη .. diff al 18. αν (al om) γαρ c BL al .. ς γαρ αν (AEFGHMVΔ etc εαν) | EFGHMUVXΔ etc ος εαν μη

(7, 2: καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ
μετρεῖτε μετρηϑήσεται
ὑμῖν.)

ϑήσεται ὑμῖν. 25 ὃς γὰρ ἔχει, δο-
ϑήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει,
καὶ ὃ ἔχει ἀρϑήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

δοκεῖ ἔχειν ἀρϑήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
(6, 38: τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ
μετρεῖτε ἀντιμετρηϑήσεται ὑμῖν.)

§. 50.

PARABOLAE VARIAE.

Mt 13, 24—53. Mc 4, 26—34. Lc 13, 18—21.

a: DE LOLIO ET TRITICO (Mt) b: DE SEMINATORE ET MESSORE (Mc) c: DE GRANO SINAPIS (Mt Mc Lc), ITEM DE FERMENTO (Mt Lc) d: DE PARABOLARUM USU (Mt Mc) e: EXPLICATIO PARABOLAE DE LOLIO ET TRITICO (Mt) f: PARABOLAE DE THESAURO, MARGARITA, VERRICULO (Mt).

a: Mt 13, 24—30.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέϑηκεν αὐτοῖς λέγων Ὡμοιώϑη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνϑρώπῳ
σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καϑεύδειν τοὺς ἀνϑρώπους ἦλϑεν ὁ
ἐχϑρὸς αὐτοῦ καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλϑεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν
ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελϑόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ
οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόϑεν οὖν ἔχει
ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἐχϑρὸς ἄνϑρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θέλεις
οὖν ἀπελϑόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δέ φησιν Οὔ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώ-
σητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. 30 ἄφετε συναυξάνεσϑαι ἀμφότερα ἕως τοῦ ϑερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ
τοῦ ϑερισμοῦ ἐρῶ τοῖς ϑερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ δεσμὰς πρὸς
τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποϑήκην μου.

b: Mc 4, 26—29.

26 Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ ϑεοῦ, ὡς ἄνϑρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς
γῆς, 27 καὶ καϑεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς
οὐκ οἶδεν αὐτός. 28 αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρης
σῖτος ἐν τῷ στάχυϊ. 29 ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐϑὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέ-
στηκεν ὁ ϑερισμός.

c: Mt 13, 31—33.

31 Ἄλλην παραβολὴν παρέϑηκεν
αὐτοῖς λέγων Ὁμοία ἐστὶν ἡ βα-
σιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινά-

Mc 4, 30—32.

30 Καὶ ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν
τὴν βασιλείαν τοῦ ϑεοῦ, ἢ ἐν τίνι
αὐτὴν παραβολῇ ϑῶμεν;
31 ὡς

Lc 13, 18—21.

18 Ἔλεγεν οὖν Τίνι
ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τοῦ ϑεοῦ, καὶ τίνι

(7, 2: ς (=Gb) αντιμε-
τρηϑησεται)

25. εχει c BCLΔDE*FK al (DE*FK al αν εχει) . . ς αν (al εαν) εχη | D 271. προστεϑησεται

(6, 38. BDL al[3] it[1] ᾧ γαρ μέτρῳ μετρεῖτε)

24. CΔ ομοιωϑη | σπειραντι c BMX al m vv m Or[schol] . . ς -ροντι | B αγρω εαυτου . . D ιδιω αγρ. 25. επεσπειρεν c B al vv Clem Or Ir al . . ς εσπειρεν 26. D al it[cdd] om και sec 27. CDEFGVX al εσπειρες | K al m pp om σω | ς (=Gb) τα ζιζ. 28. οι δε (C add δουλοι) αυτω λεγ. (al[1] λ. α.) c B (C) al[1] it[2] . . D vv m λεγ. α. οι δουλοι . . ς οι δε δουλοι ειπον αυτω | D al vv m om ουν | FKLM al pm Chr συλλεξομεν 29. φησιν c BC . . ς εφη . . var al 30. L al αφ. ουν (ουν et. U al) αυξανεσϑ. | εως c BD al Eulog . . L al Chr αχρι . . ς μεχρι | ς (=Gb) εν τω καιρ. | αυτα δεσμας c LXΔ al[8] Or it[4] am al . . D it[4] Aug δεσμας . . ς αυτα εις (Gb[oo]) δεσμας | D al vv Aug om αυτα sec | B 1. συναγετε . . D συνλεγεται

26. ως c BDLΔ al m vv . . ς add εαν (C αν, al aliter) | D σπορ. (sine τον) βαλη . . C* β. το σπορ. 27. EFU al m καϑευδει | EFGLM al m εγειρεται | βλαστα c BCDLΔ al . . ς -στανη (EF al m -νει) | BD al m μηκυνεται 28. ς (Gb[o]) αυτομ. γαρ | πληρης (D add ο) σιτος c BD (C* al[1]) . . ς πληρη σιτον 29. D vv και οταν (et. οτ. γαρ leg) | παραδοι c BDΔ . . ς -δω | ευϑυς c BCL . . ς ευϑεως

31. DL* al it[cdd pl] παραβολ. ελαλησεν

30. πως (Gb′) c BCLΔ al m vv . . ς τινι | C al pl (vv) ομοιωσομεν . . K etc ομοιωσω | τινι c BC*LΔ al m Or . . ς ποια | αυτ. παρ. ϑωμεν c BC*LΔ al vv Or . . ς παραβολη παραβαλωμεν αυτην

18. ουν c BL al[5] vv pm . . ς δε

πεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· [32] ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. [33] Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, [32] καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μείζων πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῖν.

ὁμοιώσω αὐτήν; [19] ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. [20] Πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; [21] ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

d: Mt 13, 34 s.

[34] Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· [35] ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

35: Ps 78, 2.

Mc 4, 33 s.

[33] Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἐδύναντο ἀκούειν· [34] χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

e: Mt 13, 36—43.

[36] Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. [37] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, [38] ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, [39] ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. [40] ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ καίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. [41] ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, [42] καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [43] τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

---

32. D al αυξηση et μειζων | K al pm vv pl Hil al παντων των λαχ. | κατασκηνοιν c BD .. ϛ κατασκηνουν 33. CLMUX al | it[2] ελαλ. (C παρεθηκεν) αυτοις λεγων .. D k om ελαλησ. αυτοις | GL al pl Cyr al εκρυψεν (Gb')

31. κοκκω c BDΔ etc .. Gb -κκον | DL επι την γην | μικροτερον c BDLMΔ al[8], et ον (D*M** al it[2] εστιν) π. τ. σπ. c BLΔ al e .. ϛ μικροτερος π. τ. σπ. εστιν .. om εστιν (A post γης sec) c BLΔ etc | C it[2] om των (D α εισιν) ε. τ. γ. 32. D it[2] om και οταν σπαρη (var al) | μειζ. (ACELV -ζον) π. τ. λαχ. c BCDLM**Δ al vv m .. ϛ π. τ. λαχ. μειζ. | κατασκηνοιν c B .. ϛ -νουν

19. DFKLUX al εις (D al add τον) κηπ. αυτου | BD (D al vv om εις) L al[1] vv m Amb om μεγα | D al[1] κατεσκηνωσαν .. A al -σκηνουν 20. Παλιν c AEFKMSUVXΔ etc .. ϛ (Gb°°) και παλιν (D ἤ pro και παλιν) 21. εκρυψεν (Gb') c BKLU al pl Thph .. ϛ ενεκρυψεν

34. ουδεν c BCMΔ al m f syr[p] Clem Or[1] .. ϛ ουκ 35. προφητ. .. Cdd[5] cdd ap Eus et ap Hier Porph add ησαιου | ϛ in f. add κοσμου .. om c B 1. 22. e k Or

33. Gb° πολλαις (D it[3] transp) c (C*?) LΔ al pm vv m Vict | εδυναντο (Gb'') c A(B?)DEGKLMV al pm .. ϛ ηδυναντο c CFUΔ etc 34. B και χωρις | τ. ιδιοις (al[1] it[3] om) μαθ. c B(?)CLΔ .. ϛ τοις μαθ. αυτου

36. οικιαν c BD al vv m Or .. ϛ (Gb°°) add ο ιησους (et. transp) | B προσηλθαν | B Or[1] (Or[4] φρασον) διασαφησον ημιν 37. ειπεν c BD vv m Or (vdtr) .. ϛ add αυτοις 39. B εστιν ο σπειρας (L al[6] ο σπειρων) αυτα | αιωνος c BD al Or[1] .. ϛ του αιωνος (et. τ. αιων. τουτου [G] leg; et. η συντ. του αιων.) 40. καιεται c CEFGKLMSUVXΔ al pl Chr al .. D κατακαιονται (antea συνλεγονται) .. ϛ (=Gb) κατακαιεται | ϛ (Gb°) in f. add τουτου .. om c BDP al vv Ir Hil al 43. D al Or[2] λαμψουσιν | ωτα c B it[4] Hil[mss] .. ϛ add ακουειν

f: Mt 13, 44—53.

44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν
ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει
τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι
καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα
εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. 47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ
εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες αὐ-
τὴν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως
ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ
μέσου τῶν δικαίων 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ Ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τοῖς Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ
οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν.

§. 51.

IESUS TEMPESTATEM SEDAT IN LACU GALILAEO.

Lc 8, 22—25. Mc 4, 35—41. Mt 8, 18. 23—27.

22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν
ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς
πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Διέλθω-
μεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης·
καὶ ἀνήχθησαν. 23 πλεόντων
δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν· καὶ
κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν
λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο
καὶ ἐκινδύνευον. 24 προσελ-
θόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέ-
γοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα,
ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς
ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ
κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐ-
παύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης Διέλθωμεν
εἰς τὸ πέραν. 36 καὶ ἀφέντες τὸν
ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς
ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα
ἦν μετ' αὐτοῦ. 37 καὶ γίνεται λαῖλαψ
μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέ-
βαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γε-
μίζεσθαι τὸ πλοῖον. 38 καὶ ἦν αὐ-
τὸς ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφά-
λαιον καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐ-
τὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε,
οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; 39 καὶ
διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ
καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ Σιώπα, πε-
φίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος,

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐ-
τὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς
τὸ πέραν.
23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ
εἰς πλοῖον, ἠκολούθησαν
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας
ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ,
ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτε-
σθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων·
αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. 25 καὶ
προσελθόντες ἤγειραν αὐ-
τὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον,
ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει
αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε, ὀλι-

---

44. Ομοια c BD vg it (exc[3]) cop . . ς praem παλιν | D al m Chr εν αγρω | πωλ. παντ. (B al Or[1] om παντ.) οσ. εχ. c BD al vv Or[1] . . ς π. οσ. εχ. πωλ. 45. B al Chr Amb (non Or) om ανθρωπω 46. ς (=Gb) ος ευρων | D 124. it[cdd] cop Cyp om ενα 48. αυτην c D (D οτε δε επληρ. sine ἣν, tum ανεβιβασαν) PSΔ al[7] it[cdd] (it[cdd] ut D) . . ς om | ς επι τον αιγ. και . . C 1. vv Cyr και επι τον αιγ. . . om (Gb°) και c L 13. 124. 346. a | αγγη c B (vdtr) C 1. al Or[3] ([1]αγγεια) Cyr Isid . . ς αγγεια (-ια DLX) | D εβαλαν 51. ς add ab initio λεγει αυτοις ο ιησους (Gb°°) . . om c BD vv m Or (vdtr) | Ναι c BD al vv m Or (vdtr) Hil . . ς (Gb°) add κυριε 52. ειπεν . . DB** λεγει | τη βασιλεια c BCK al e k syr al Or[4] Ath Cyr[10] al . . ς εις την βασιλειαν . . Gb′ εν τη βασ. c DM al[1] vg it[cdd] Ir Chr al

22. εγ. δε . . ς και εγ. | ανεβη c D (αναβηναι αυτον pro κ. αυτ. αν.) FLM al pm Thph . . ς ενεβη | MV al m ε. το πλ. 23. B a ανεμου (it[cdd] om) post λιμν. pon 24. X al m vv pm om επιστατα sec . . D vv κυριε κυριε | διεγερθ. c BL al . . ς εγερθεις | EFG al m vv m Cyr επαυσατο | K al pm vv m γαλ. μεγαλη

36. BC*LΔ al vv om δε | ς (=Gb) πλοιαρια 37. μεγαλη ανεμου c BDLΔ al m vv m . . ς αν. μεγ. (C al μεγαλου) | και τα c BCDLΔ al vv . . ς τα δε | EFL al pm επεβαλεν, D εβαλεν, U ενεβαλλεν et aliter | ηδη γεμ. το πλ. (Gb″) c BCDLΔ vv m . . ς αυτο ηδη γεμ. 38. BCLΔ al[1] κ. αυτος ην | εν τη c ABCDLΔ al m . . ς (=Gb) επι (Gb′) τη | εγειρουσιν c BC*Δ al (D al εγειραντες s. διεγ. omisso και seq) . . ς διεγειρουσιν 39. D al εγερθεις | D al vv και τη θαλ. και ειπεν

18. πολλ. οχλ. . . B οχλον 23. πλοιον c BC al m Or . . ς το πλοιον 25. προσελθοντες c B vv m Hier . . ς add οι μαθηται αυτου, Gb οι μαθηται | σωσον c BC al . . ς add ημας

25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηϑέντες δὲ ἐϑαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 40 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; 41 καὶ ἐφοβήϑησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ ϑάλασσα αὐτῷ ὑπακούει;

γόπιστοι; τότε ἐγερϑεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ ϑαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ δὲ ἄνϑρωποι ἐϑαύμασαν λέγοντες Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ ϑάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

§. 52.

SANAT DAEMONIACUM GERASENUM (DAEMONIACOS GADARENOS).

Lc 8, 26—39. Mc 5, 1—20. Mt 8, 28—34.

26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας. 27 ἐξελϑόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως ὃς εἶχεν δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μνήμασιν. 28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ ϑεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. 29 παρήγγελλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαϑάρτῳ ἐξελϑεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνϑρώπου· πολλοῖς γὰρ χρό-

1 Καὶ ἦλϑον εἰς τὸ πέραν τῆς ϑαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. 2 καὶ ἐξελϑόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐϑὺς ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνϑρωπος ἐν πνεύματι ἀκαϑάρτῳ, 3 ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, 4 διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δεδέσϑαι καὶ διεσπάσϑαι ὑπ᾽ αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφϑαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι, 5 καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίϑοις. 6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόϑεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, 7 καὶ κράξας φω-

28 Καὶ ἐλϑόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελϑεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ ϑεοῦ; ἦλϑες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν

---

25. που c ABLX al m . . ς (Gb°) add εστιν | B om κ. υπακ. αυτω

40. BDLΔ vv om ουτως (et. transp) | Gb″ ουπω pro πως ουκ c (B?)DLΔ al m vv m 41. D al vv εστιν ουτος | D (κ. η ϑαλ. κ. οι αν.) E al m it^{cdd} οι ανεμοι | αυτω (D om) υπακουει c BCLΔ (BL υπ. αυτ.) al . . ς υπακουουσιν αυτω

27. οτι c C al vv m Hil . . ς add και | αυτ. υπακ. c B al Chr . . ς υπακ. αυτω

26. γερασην. (Gb′) c BD syr^{p} mg vg it . . ς γαδαρηνων . . LX al vv m γεργεσηνων | αντιπερα (Gb″) . . ς –ραν c B(?)L etc . . MS al περαν 27. B al vv om αυτω sec (D variat) | B τις (D vv om) ανηρ | B al^{1} εχων δαιμ. et BL al vv m perg και χρονω ικανω ουκ ενεδυσατο ιματιον | εκ . . D απο | AL al εμεινεν 28. ανακραξ. c BLX al vv . . ς και ανακρ. | Gb° ιυ c D al e cop | Gb° τ. ϑεου c D al it^{2} 29. παρηγγελλ. c ACEGKLUVXΔ etc (D ελεγεν) . . ς παρηγγειλε

1. Gb′ ηλϑεν c CGLMΔ al m vv m | γερασηνων (Gb′) c BD vg it sax Nyss . . ς γαδαρηνων . . LUΔ al pm vv m (pp?) γεργεσηνων 2. BCLΔ al m εξελϑοντος αυτου (D vv –ντων –των) | ευϑυς c CLΔ etc . . ς ευϑεως . . B vv om | BCDLΔ etc υπηντησεν 3. ς (=Gb) μνημειοις | ς κ. ουτε (ουδε c BCDLΔ al) αλυσεσιν (–σει c BC*L al it^{2}) ουδεις (ουκετι ουδ. c BC*DLΔ al) ηδυνατο (εδυν. c unc pl etc) 4. D (it^{cdd}) οτι πολλακις αυτον δεδεμενον πεδες και αλυσεσιν εν αις εδησαν διεσπακεναι και τας πεδας συντετριφεναι και μηδενα αυτον ισχυιν δαμασαι | ισχ. αυτον c unc pl etc . . ς αυτ. ισχ. 5. ς (=Gb) ε. τ. ορεσι κ. εν τ. μνημ. 6. και ιδων c BCLΔ al cop . . ς ιδων δε | Gb° απο c AKLM al pm | ACLΔ al προσεκ. αυτον

28. BC al και ελϑοντος αυτου | γαδαρηνων (Gb′) c BCMΔ cdd ap Or al syr utr perss Eus Epiph . . Gb″ γερασηνων c cdd ap Or vv m Ath Hil al . . ς γεργεσηνων c C*** EKLSUVX etc (sic s. –σαιων voluit Or) 29. υιε c BC*L al m vv Or al . . ς (=Gb) praem ιησου 30. X al it$^{cdd\,pl}$ Hil βοσκομενων

νοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδε-
σμεύετο ἁλύσεσιν καὶ πέδαις φυ-
λασσόμενος, καὶ διαρήσσων τὰ
δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος
εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἐπηρώτησεν δὲ
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοί ἐστιν
ὄνομα; ὁ δὲ εἶπεν Λεγεών, ὅτι
εἰσῆλϑεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν.
31 καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπι-
τάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελ-
ϑεῖν. 32 ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων
ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ
παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ
αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελϑεῖν. καὶ
ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. 33 ἐξελϑόντα δὲ τὰ
δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνϑρώπου εἰσῆλ-
ϑον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν
ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

34 Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γε-
γονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν
πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. 35 ἐξῆλϑον
δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς καὶ ἦλϑον πρὸς
τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καϑήμενον
τὸν ἄνϑρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια
ἐξεληλύϑει, ἱματισμένον καὶ σωφρο-
νοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ,
καὶ ἐφοβήϑησαν. 36 ἀπήγγειλαν δὲ

νῇ μεγάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί,
Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ ϑεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρ-
κίζω σε τὸν ϑεόν, μή με βασανίσῃς.
8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ Ἔξελϑε τὸ πνεῦμα
τὸ ἀκάϑαρτον ἐκ τοῦ ἀνϑρώπου. 9 καὶ
ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ
λέγει αὐτῷ Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι
πολλοί ἐσμεν. 10 καὶ παρεκάλει αὐτὸν
πολλὰ ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω
τῆς χώρας. 11 ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ
ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη·
12 καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες
Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα
εἰς αὐτοὺς εἰσέλϑωμεν. 13 καὶ ἐπέ-
τρεψεν αὐτοῖς εὐϑέως ὁ Ἰησοῦς. καὶ
ἐξελϑόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάϑαρτα
εἰσῆλϑον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμη-
σεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς
τὴν ϑάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνί-
γοντο ἐν τῇ ϑαλάσσῃ.

14 Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον
καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς
τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλϑον ἰδεῖν τί ἐστιν
τὸ γεγονός. 15 καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν
Ἰησοῦν καὶ ϑεωροῦσιν τὸν δαιμονι-
ζόμενον καϑήμενον ἱματισμένον καὶ
σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λε-
γιῶνα, καὶ ἐφοβήϑησαν. 16 καὶ διη-
γήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγέ-

αὐτὸν λέγοντες
Εἰ ἐκβάλλεις ἡ-
μᾶς, ἀπόστει-
λον ἡμᾶς εἰς τὴν
ἀγέλην τῶν χοί-
ρων. 32 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Ὑπάγε-
τε. οἱ δὲ ἐξελ-
ϑόντες ἀπῆλϑον
εἰς τὴν ἀγέλην
τῶν χοίρων· καὶ
ἰδοὺ ὥρμησεν
πᾶσα ἡ ἀγέλη
τῶν χοίρων κα-
τὰ τοῦ κρημνοῦ
εἰς τὴν ϑάλασ-
σαν, καὶ ἀπέϑα-
νον ἐν τοῖς ὕδα-
σιν.

33 Οἱ δὲ βό-
σκοντες ἔφυγον,
καὶ ἀπελϑόντες
εἰς τὴν πόλιν ἀπ-
ήγγειλαν πάν-
τα καὶ τὰ τῶν
δαιμονιζομένων.
34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα
ἡ πόλις ἐξῆλϑεν

---

29. εδεσμευετο c BLX al .. ς εδεσμειτο | διαρησσ. c A(B?)C(D)J^bUΔ etc .. ς διαρρησσ. | B απο | C***DE*X vv δαιμονιου 30. B al vv om λεγων | BDL al vv σοι ον. εστ. .. C* ον. σοι | D*L cop λεγιων | εισηλϑ. δ. πο. c B vg .. ς δ. πο. εισηλϑ. (D πο. γαρ ησαν δ.) 31. Gb′ παρεκαλουν c CDFLSU etc 32. BDKU al m vv βοσκομενη | παρεκαλεσαν c BC*L al vv .. ς –καλουν | D it^cdd ινα εις τους χοιρους εισελϑωσιν 33. εισηλϑον (Gb′) .. ς –λϑεν c B(?)S(?)U etc 34. ς (=Gb) το γεγενημενον | D εφυγαν | ς (=Gb) κ. απελϑοντες απηγγ. 35. B τα δαιμ. εξηλϑεν et ποδας ιυ

7. λεγει (Gb″) .. ς ειπε 8. εκ .. A al vv απο 9. ονομα σοι .. ς σοι ονομα | λεγει αυτω .. ς (=Gb) απεκριϑη λεγων | λεγιων c B*CDLΔ al vv .. ς λεγεων | μοι .. AB al vv add εστιν (D εστ. μ. ον. Λεγ.) 10. AΔ al m vv Dam παρεκαλουν | BCΔ αυτα (L al it² αυτον) αποστ. .. AM al m vv, K al syr απ. αυτους (K etc αυτον) 11. ς (=Gb) προς τα ορη | Gb°° μεγαλη (et. μεγαλων, πολλων, μεγαλη πολλων leg; et. transp) c DLU al vv m | ALΔ al it² βοσκομενων 12. ADKM al m vv παρεκαλουν | Post αυτον add ς παντες οι δαιμονες, Gb οι δαιμονες (Gb°°) .. om παντ. c BCDKLMΔ etc; om οι δαιμ. c BCLΔ etc (var al) | D ειποντα (L λεγοντας) | D απελϑωμεν 13. DH al (it^cdd) και επεμψεν (D κ. ευϑ. κυριος ις επεμψ.) αυτους (D add εις τους χοιρους) | Gb° ευϑ. c BCLΔ al m vv m (et. transp) | Gb° ο ις c BCELΔ al vv m | A*F al³ om τα (K om) ακαϑαρτα (al¹ τα ακ. πν.) | B? al m εισηλϑεν | LE ορμησεν | ς (Gb°°) post ϑαλασσαν add ησαν δε (et. γαρ leg) .. om c BC*DLΔ vv m 14. και οι (Gb″) .. ς οι δε | αυτους c BCDLΔ al vv m .. ς (=Gb) τους χοιρους | απηγγειλαν .. ς (=Gb) ανηγγ. | ηλϑον (Gb″) c ABKLMU al pl vv .. ς εξηλϑον 15. ιματισμ. (Gb′) c BDLΔ al m vv .. M om .. ς praem και | Gb°° τον εσχ. τ. λεγ. (λεγιωνα c BLΔ etc; ς λεγεωνα) c D al² vv m (cop var) 16. Gb″ διηγησαντο δε c DEFHUV etc

31. αποστειλον c B al vv pm Cyr .. ς (=Gb) επιτρεψον ημιν απελϑειν 32. αυτοις .. C it^cdd add ο ιησους | B απηλϑαν | Gb εις τους χοιρους c BC* al vv pl Cyr | Gb om των χοιρων sec c BC*MΔ al vv pl Euth | C al απεϑανεν

αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. 37 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. 38 ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ᾽ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων 39 Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν, καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

νετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 18 καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ᾽ αὐτοῦ ᾖ. 19 καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

§. 53.

RESTITUIT MULIEREM SANGUINE FLUENTEM ET MORTUAM IAIRI FILIAM.

Lc 8, 40—56. Mc 5, 21—43. Mt 9, 18—26.

40 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. 22 καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, 23 καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. 24 καὶ ἀπῆλθεν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

---

36. Gb° και c BCDLPX al vv pm | Gb°° ο δαιμονισθ. c it[1] .. D** ο ληγαιων (* ο λιων) .. vg it[cdd] *a legione* .. diff vv al 37. ABCJ[b]KMP (X) al a ηρωτησεν | γερασην. c BC*D vg it sah .. ς γαδαρηνων .. C**LPX al m vv m γεργεσηνων | εις πλ. c BCJ[b]LX al m .. ς ε. το πλ. 38. ΑP εδεειτο, BC**LX Cyr εδειτο | λεγων c BDL al vv m Cyr .. ς (Gb°°) praem ο ις 39. σοι εποιησ. (Jb πεποιηκεν, item C*) ο θ. c BJ[b]LPX al vv .. ς επ. σοι ο θ.

18. εμβαινοντος (Gb″) .. ς εμβαντος | ινα μ. α. η c AB (? μ. α. ινα η?) CKLMUΔ al pm vv m .. ς ινα η μετ αυτ. 19. και ουκ c ABCKLMΔ al m vv m .. ς (=Gb) ο δε ιησους ουκ | απαγγ. c BCΔ al .. ς αναγγ. .. D al διαγγ. | ο κυρ. σοι c BCΔ it[cdd] .. ς σοι ο κυρ. | ς (=Gb) εποιησεν

34. B al[2] εις υπαντησιν | B ινα μεταβη

40. Gb′ Εν δε τω υπ. (B al[2] –στρεφειν) c BJ[b]L al vv pm pp 41. BDJ[b] al[7] vv και ουτος | D vv[3] om υπηρχ. και (variant al) | BP ποδας ιυ 42. KLX al ωσει | κ. εγ. εν τω πορ. c C*DP al vg it (exc[1]) Mcion .. ς εν δε τω υπαγειν | CLU al m vv συνεθλιβον .. D συνεπνιγαν

21. D al vv om εν τω (B al[2] om) πλοιω | D vv om και ην 22. ερχεται c BDLΔ al vv pm .. ς (Gb°) praem ιδου | D it[4] om ονομ. Ια. 23. παρακαλει (Gb′) c ACL al .. ς παρεκαλει (D vv παρακαλων sine και) | D it[cdd] ελθε αψαι αυτης εκ των χειρων σου | τας χ. (Δ add σου) αυτη c BCLΔ al vv .. ς αυτη (AK al αυτω) τ. χ. | ινα (Gb′) σ. κ. ζηση c BCDLΔ al .. ς οπως σωθη και ζησεται 24. U απηλθον .. D al[1] υπηγεν | CL al ηκολουθησεν

18. εισελθων (Gb′) c CDEMX al pm et (εἷς ἐλθών, ita Gb) KSVΔ al pm .. ς ελθων .. B εις προσελθων .. GLU al m τις προσελθων .. al aliter | λεγων c DM al vv m Bas Chr .. ς add οτι 19. CD al vv ηκολουθει

43 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵ-
ματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰα-
τροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον
οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευ-
θῆναι, 44 προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψα-
το τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ,
καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ
αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰη-
σοῦς Τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνου-
μένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι
συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν, καὶ
λέγεις Τίς ὁ ἁψάμενός μου; 46 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν Ἥψατό μού τις· ἐγὼ
γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ'
ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ
ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπε-
σοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο
αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς
τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.
48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πί-
στις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς
εἰρήνην.

49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί
τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων
ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ
σκύλλε τὸν διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ
φοβοῦ· μόνον πίστευσον, καὶ σωθή-
σεται. 51 εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν
οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν αὐτῷ

25 Καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵμα-
τος ἔτη δώδεκα, 26 καὶ πολλὰ παθοῦσα
ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα
τὰ παρ' αὐτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφε-
ληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλ-
θοῦσα, 27 ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ
ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ· 28 ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν
ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σω-
θήσομαι. 29 καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ
τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώ-
ματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 καὶ
εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν
ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστρα-
φεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἥψατο
τῶν ἱματίων; 31 καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συν-
θλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἥψατο;
32 καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο
ποιήσασαν. 33 ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα
καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ,
ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν
αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 34 ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσω-
κέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι
ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ
τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι ἡ θυ-
γάτηρ σου ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεις
τὸν διδάσκαλον; 36 ὁ δὲ Ἰησοῦς παρα-
κούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ
ἀρχισυναγώγῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πί-
στευε. 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ'
αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέ-

20 Καὶ ἰδοὺ
γυνὴ αἱμορρο-
οῦσα δώδεκα
ἔτη προσελθοῦ-
σα ὄπισθεν ἥ-
ψατο τοῦ κρα-
σπέδου τοῦ ἱ-
ματίου αὐτοῦ·
21 ἔλεγεν γὰρ
ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν
μόνον ἅψωμαι
τοῦ ἱματίου αὐ-
τοῦ, σωθήσο-
μαι. 22 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς στραφεὶς
καὶ ἰδὼν αὐτὴν
εἶπεν Θάρσει,
θύγατερ· ἡ πί-
στις σου σέσω-
κέν σε. καὶ ἐ-
σώθη ἡ γυνὴ
ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης.

23 Καὶ ἐλθὼν
ὁ Ἰησοῦς εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ
ἄρχοντος καὶ
ἰδὼν τοὺς αὐ-
λητὰς καὶ τὸν
ὄχλον θορυβού-
μενον ἔλεγεν

---

43. ϛ (=Gb) εις ιατρους | BD vv² om ιατροις usq βιον | CX al vv m βιον αυτης | απ c AB al¹ . . ϛ υπ (C υπο, al¹ παρ) 44. D al¹ om οπισθεν (K post ηψ. pon) 45. B al⁶ vv² om κ. οι σ. αυτω | ϛ (=Gb) μετ αυτου | Gb° και λεγεις usq μου c BL al vv³ | D al³ etc Τις μου ηψατο 46. Gb°° ις c D al vv | εξεληλ. c BL al Or . . ϛ εξελθουσαν 47. απηγγειλ. c ABC** DLX etc . . ϛ (Gb°°) add αυτω 48. θυγατηρ c BL . . ϛ –τερ et ϛ (Gb°) praem θαρσει . . om c BDL al vv m | D vv εν ειρηνη 49. AD al Dam απο του | λεγων c BLX al vv m . . ϛ add αυτω | D syrᵖ c. ast. μηκετι (B μη μηκετι?) | τ. διδασκ. . . al² vg it arm Amb αυτον 50. απεκρ. αυτω c BLX al vv pm . . ϛ add λεγων | πιστευσον c BLX . . ϛ πιστευε 51. εισελθ. c BD etc . . Gb ελθ. | τινα συν αυτω c BC*D (L ουδενα σ. α.) X al vv pl . . ϛ ουδενα

25. Gb°° τις c ABCLΔ al vv | BCLΔ al δωδ. ετη 26. τα παρ αυτης (B αυτην?) c ABEFGKLMSUV etc . . ϛ (=Gb) τα παρ (D al om) εαυτης c CΔ etc 27. BC*(?)Δ al ακουσ. τα περι 28. γαρ . . DK al pl itᶜᵈᵈ add εν εαυτη | εαν αψ. καν τ. ιμ. α. c B (om καν?) CLΔ al . . ϛ καν των ιμ. αυτ. αψ. 29. ευθυς c BCLΔ al . . ϛ ευθεως 30. ευθυς c BCLΔ al . . ϛ ευθεως | εν (V om) εαυτω (L al αυτω) . . D al¹ itᶜᵈᵈ om 33. αυτη c BCDL al vv . . ϛ επ (FΔ εν) αυτη (al αυτην) 34. ο δε . . CDM** al m vv add ις | θυγατηρ c BD . . ϛ –τερ (C** al θαρσει θυγ.) 36. παρακουσας c BLΔ e . . ϛ ευθεως (Gb°; praeter BLΔ e om D al⁶ vv pl; al transp) ακουσας 37. μετ αυτ. συνακολ. c BCLΔ . . ϛ αυτω συνακολ. . . AK al αυτω ακολ., D al παρακολ. αυτω (α. π.) | τον pr c BCΔ . . ϛ om

20. K αιμορρουσα . . L αιμορουσα 22. στραφεις c BD al (D al² εστη στραφ.) . . ϛ επιστρ. | DGL θυγατηρ 23. ελεγεν (Gb') c BD al vv m Chr . . ϛ λεγει αυτοις

εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ
Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς
παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. 52 ἔ-
κλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο
αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε·
οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει.
53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες
ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐτὸς δὲ κρα-
τήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνη-
σεν λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. 55 καὶ
ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς,
καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ
διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.
56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐ-
τῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς
μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελ-
φὸν Ἰακώβου. 38 καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον
τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ
κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, 39 καὶ
εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ
κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ
καθεύδει. 40 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὁ δὲ
ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα
τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ'
αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον.
41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέ-
γει αὐτῇ Ταλιθὰ κοῦμ, ὅ ἐστιν μεθερμη-
νευόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε.
42 καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιε-
πάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν
εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. 43 καὶ διεστείλατο
αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶ-
πεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

24 Ἀναχωρεῖτε·
οὐ γὰρ ἀπέθα-
νεν τὸ κοράσιον
ἀλλὰ καθεύδει.
καὶ κατεγέλων
αὐτοῦ. 25 ὅτε
δὲ ἐξεβλήθη ὁ
ὄχλος, εἰσελθὼν
ἐκράτησεν τῆς
χειρὸς αὐτῆς,
καὶ ἠγέρθη τὸ
κοράσιον. 26 καὶ
ἐξῆλθεν ἡ φή-
μη αὕτη εἰς
ὅλην τὴν γῆν
ἐκείνην.

§. 54.

ITERUM NAZARETHI IN SYNAGOGA DOCET.

Mc 6, 1—6. Mt 13, 54—58.

1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα
αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ
γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ·
καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν
τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ
αἱ δυνάμεις τοιαῦται αἱ διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμε-
ναι; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ
ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμω-
νος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς;

54 Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐ-
τοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ
αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ
λέγειν Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ
αἱ δυνάμεις; 55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ
τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέ-
γεται Μαρία καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ
Ἰούδας; 56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ

---

51. ς (= Gb) ιαχ. κ. ιωανν. 52. ου γαρ (Gb′) c BCDFLXΔ al pm vv pm . . ς ουκ | FLMX etc απεθ. το χορασιον 53. X ιδοντες 54. αυτος δε c BDLX al vv . . ς (Gb°) add εκβαλων εξω παντας και (singg var) | εγειρε c BCDX al (L al –ραι) . . ς –ρου

37. ιακωβου (H al του ια.) . . Gb′ αυτου c DGΔ etc 38. ερχονται (Gb″) . . ς –εται | ς (=Gb) om και tert 40. D it (exc^1) οι δε κατεγελων (K al^1 –λουν) | ο δε (M al add ις) . . BCDLΔ al vg it αυτος δε | ς (= Gb) απαντας | ς (=Gb) in f. add ανακειμενον (al diff) . . om c BDLΔ al vv m 41. B 346. ταλειθα, D θαβιτα, Δ ταλιτα etc | κουμ c BCLM al ff pp . . ς κουμι (A –μει, al –μη) . . it^2 om | ς (=Gb) εγειραι 42. ευθυς c BLΔ al . . ς ευθεως | D vg it ην δε | CΔ al ωσει (ως) ετων | ευθυς c BCLΔ al cop (D vv παντες, al οι γονεις αυτου) : . ς om 43. γνοι c ABDL al . . ς γνω

26. αυτη . . D al vv αυτου, C al αυτης

1. ερχεται c BCLΔ syr^p mg . . ς ηλθεν 2. διδ. εν τη συν. c BCDLΔ al . . ς εν τη συν. διδ. | οι πολλοι c BL al . . ς om οι | DFLΔ al ακουσαντες | τουτω sec c BLΔ . . ς αυτω | κ. αι (c BΔ al^2) δυν. τοι. αι (c LΔ vv m) δια τ. χειρ. αυτ. γινομεναι (c BLΔ al) . . ς οτι (Gb om; C*DK al m vv m ινα) και δυναμεις τοι. δια τ. χ. αυτ. γινονται (DK al γινωντ.) 3. Syr^{hrs} om ο τεκτων . . al^5 vv m Chr ο του (al^1 om) τεκτονος υιος και (Or adv Celsum «ουδαμου των εν ταις εκκλησιαις φερομενων ευαγγ. τεκτων αυτος ο ις αναγεγραπται») | της c BCLΔ al^4 . . ς om | και (vv om; DL add ο) αδελφ. c BCDLΔ al vv m . . ς αδ. δε | ιωσητος (it^3 om κ. ιωσ.) c BDLΔ al a cop sax . . ς ιωση . . al^1 vg it^5 ιωσηφ | και ουκ . . D vg it^{cdd} ουχι και

54. εκπλησσεσθαι c BCDEFGLUVXΔ etc . . ς –ττεσθαι c KMS etc 55. ουχ sec c BCMΔ etc Or^2 . . ς ουχι | μαρια c C al Or^1 Chr . . ς μαριαμ | ιωσηφ c BC 1. 33. it (sed k *joses*) vg (cdd^2 *et joh. et joseph*) Or^2 Eus Hier . . ς ιωσης (c KLΔ etc; et. ιωση leg) . . DEFGMSUVX al m Or^1 ιωαννης . . al^3 om

καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. 4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ
πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν
δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀῤῥώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖ-
ρας ἐθεράπευσεν. 6 καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν
αὐτῶν.

πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τού-
τῳ ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσκανδαλίζον-
το ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν
τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
58 καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις
πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

§. 55.

IESUM PER GALILAEAM DOCENTEM MISERET POPULI.

Mt 9, 35—38. Mc 6, 6.

35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας
καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς

6 Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδά-
σκων.

αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μα-
λακίαν. 36 ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι
ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. 37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς,
οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν
θερισμὸν αὐτοῦ.

§. 56.

LEGAT AD ISRAEL DUODECIM APOSTOLOS.

Mt 10, 1. 5—15. Mc 6, 7—13. Lc 9, 1—6. Mt 10, 16—11, 1. (CUM LOCIS PARALLELIS.)

1 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώ-
δεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς
ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων,
ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν
πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς
δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς
ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ
ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν
πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.

1 Συγκαλεσάμενος δὲ
τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐ-
τοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν
ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια
καὶ νόσους θεραπεύειν.

5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων Εἰς
ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· 6 πορεύεσθε
δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 7 πορευόμενοι δὲ
κηρύσσετε λέγοντες Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θερα-
πεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν
δότε.

2 Καὶ ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς
κηρύσσειν τὴν
βασιλείαν τοῦ
θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι
τοὺς ἀσθενεῖς.

---

4. και ελεγ. c BCDLΔ al vv m . . ς ελεγε δε | AL ιδια πατρ. αυτου (L al εαυτου) | B(?)D**E (D* ταις συγγ., item E*?) FGLUVΔ al m συγγενευσιν | αυτου sec c BC* KLM**Δ (Δ εαυτου) al vv m . . ς om 5. εδυνατο c A(B?) CKLM al . . ς ηδυνατο | ποι. ουδ. δυν. c BCLΔ al vv . . D vv Or ουδ. ποι. δυν. . . ς ουδ. δυν. ποι. 6. BE*(?) εθαυμασεν . . al[2] ff (e om κ. εθ., Δ om κ. εθ. δια τ. α. αυτ.) εθαυμαζον

56. DEFGKLVXΔ (non BCMU) etc παντα ταυτα 57. πατριδι c BD al a k . . Z al Or[1] praem ιδια, ς add αυτου | L al it[2] harl* om κ. εν τη οικ. αυτ.

35. ς (=Gb) in f. add εν τω λαω . . om c BC*DSΔ etc 36. ς (=Gb) ησαν εκλελυμενοι | εριμμενοι c B (ερυμμ.?) CL (ερημενοι) . . D ρεριμμενοι . . ς ερριμμενοι .. M al ερρηγμ. (X ερρημενοι) | CDFLM al pm Chr ως προβατα

1. EFL al m vv m Cyr al εξουσιαν κατα | L al it[2] pp[2] in f. add εν τω λαω

1. δωδεκα c ADJ[h]KMSVΔ etc . . ς (=Gb) add μαθητας αυτου, C*LX etc αποστολους | B δυναμ. αυτοις

7. ηγγικεν c B . . ς οτι ηγγ. 8. λεπρ. καθαρ. . . ς add, Gb praem (c BCD etc) νεκρους εγειρετε (D -ρατε) . . om (Gb°) c C***EFKLMSUVX al pl f sah al Eus Ath al (PΔ al post εκβαλλετε pon)

2. τ. ασθενεις (Gb″) c ADL al . . B om . . ς τ. ασθενουντας (diff al)

9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ
ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς
ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς
ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ
ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδους·
ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τρο-
φῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ' ἂν πό-
λιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετά-
σατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν·
κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.
12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰ-
κίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. 13 καὶ
ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω
ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν
δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν
πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. 14 καὶ
ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ
ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν,
ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ
τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε
τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν.
15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότε-
ρον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γο-
μόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ
πόλει ἐκείνῃ.

8 Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς
ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ
μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον,
μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην
χαλκόν, 9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους
σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε
δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς Ὅπου ἂν εἰσέλθητε εἰς
οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν
ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.

11 καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται
ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν,
ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινά-
ξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω
τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύ-
ριον αὐτοῖς.

3 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μη-
δὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε
ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον
μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο
χιτῶνας ἔχειν. 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰ-
κίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ
ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. (10, 5 εἰς ἣν
δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον
λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.
6 καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης,
ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰ-
ρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ'
ὑμᾶς ἀνακάμψει.)

5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑ-
μᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πό-
λεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ
τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξα-
τε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.
(10, 12 λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότε-
ρον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.)

16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων·
γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περι-
στεραί.

(Lc 10, 3 Ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.)

---

10. ραβδους (Gb″) c CEFGK LMPSUVXΔ etc . . ς ραβδον | τ. τροφης . . KM etc του μισθου | αυτου c BCL al it^{1} . . ς (Gb°) add εστιν (D al vv pp post γαρ) 11. η κωμην (L al post εισελθ.) . . D al it^{cdd} pp^{lat} om 12. DL al pm vv Hil^{2} in f. add λεγοντες Ειρηνη τω οικω τουτω 13. ελθατω c CL al . . ς ελθετω (SV al εισελθ.) . . D εσται | B al εφ υμας 14. αν c BDKL al m . . ς εαν | εξω (L al εκ) c BD al vv . . ς om | C al εκ των 15. γομορρας c C (γη γομορρ.) DLMP al m it^{3} Chr . . ς γομορρων 16. B εις μεσον | L al ωσειξοφ. et (et. X) ωσει περ.

8. CLΔ al αρωσιν | K vg it^{cdd} εν τη οδω | μη αρτ. μη πηρ. c BCLΔ etc . . ς μη πηρ. μη αρτ. 9. αλλα c ABCDLU etc . . ς αλλ | ενδυσησθε (et. ς, –σησθαι ADΔ) c ACDEFGK MUVΔ al vv m . . B* al ενδυσασθε . . L al ενδεδυσθαι . . ς^{e} (=Gb) ενδυσασθαί c B**S etc 10. A (b *ait*) λεγει | αν pr c ADLΔ etc . . ς εαν | D it^{3} om εις οικιαν 11. ος αν τοπος (C* al om) μη δεξ. c BLΔ al^{5} cop syr^{p} mg, item C* al . . ς οσοι αν (cdd unc m εαν) μη δεξωνται (KH al δεξονται) | 1. al^{4} ακουση s. –σει | D 33. vv om τον υποκατω | ς (=Gb) in f. add αμην λεγω υμιν, ανεκτοτερον εσται σοδομοις η γομορροις (33. γη σοδομων και γομορρας, al^{1} om η γομορρ.) εν ημερα κρισεως η τη πολει εκεινη . . om c BCDLΔ al vv m etc

3. ραβδον c C*DE*FKLM (X ραβδιον) etc . . ς (=Gb) –δους c ABHSU etc | BC*FL al vv pm om ανα | FL al vv pm εχετε 4. Cd^{1} vg it^{1} perss Aug Bed μη εξερχ. (diff vv al) (X, 5. εισελθ. (Gb′) c BCDFLX al, idque ante οικιαν c BD (D* πρωτον ante οικ., D** om) e . . ς οικιαν εισερχησθε 6. ς (=Gb) εαν μεν η | B al vv εκει ην | ς^{e} (=ς Gb) ο υιος) 5. CEMVXΔ al pl οσοι εαν | δεχωντ. (Gb″) . . ς δεξωνται | τον κονιορτ. c BC*DLX al vv . . ς και τ. κον. | D al m vv om απο | B al^{2} αποτινασσετε | Syr^{hrs} Tert om επ αυτ. (al transp, al var) (X, 12. λεγω c ACEGKLUXΔ al longe pl vv pm . . ς (=Gb) add δε, (et. γαρ leg)) (X, 3. ιδου c AB al vv . . ς add εγω | D μεσον)

17 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε· 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. 21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

(Lc 21, 12—17. 12 Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· 13 ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. [12, 11 ὅταν δὲ φέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.] 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. 16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.)

(Mc 13, 9—13. —— Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. 12 καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.)

23 Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

(Lc 6, 40. Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.)

---

18. DFGLXΔ al m (vv) om δε 19. παραδωσιν c BE* al (it^{4} Cyp) .. Gb' —δωσουσιν c DGLX al pl vv pp .. al Or Chr —δωσωσιν .. ς —διδωσιν c CE**FKMSUVΔ etc | K al m Or η τι λαλησετε | DL al m vv Or al om δοθησ. usq λαλησετε (—σητε CEGVXΔ) 21. B το τεκνον .. al τεχνα | BΔ επαναστησεται 23. οταν .. Or^{4} εαν | DΔ al διωκουσιν | Gb φευγετε εις την ετεραν (DL αλλην) καν (D εαν δε) εκ ταυτης (D εν τη αλλη) διωκωσιν (D —κουσιν, L al^{1} Ath εκδιωξουσιν) υμας, φευγετε εις την αλλην (L al^{1} Ath ετεραν) c (DL) al vv Or Ath Aug al | αλλην .. B al ετεραν | Gb° γαρ c DM al m vv m | C οτι ου μη | ισραηλ c BD .. ς του ισρ. | εως (al add ου) c BX al .. ς εως αν 24. FM al m vv διδασκ. αυτου 25. L al vv και τω δουλω | B τω οικοδεσποτη | B* τοις οικιακοις | ς (=Gb) εκαλεσαν .. et. απεκαλεσαν (U), εκαλεσαντο (L), καλουσιν (D) et aliter

(12. παντων .. ς (=Gb) απαντ. c nullo cod unc? | απαγομ. c BDL al e .. ς αγομενους [XII, 11. φερωσιν c D b Clem Or Cyr^{hrs} .. BLX al^{9} vv εισφερ., ς προσφερ. | επι .. D al^{7} Clem εις | BLQX al Or Cyr^{hrs} μεριμνησητε .. D Clem προμεριμνατε | πως c D al^{1} vv m Clem Or al .. ς add η τι] 14. θετε c ADLMX al et εν ταις κ. (Gb') c ABDLX al vv pp .. ς θεσθε ο. εις (al^{5} om) τας καρδιας | D προμελετωντες 15. αντιστ. η (B arm ουδε, vg *et*) αντειπ. c BL al^{5} vv m Or .. ς αντειπ. ουδε (Gb η c AKM etc) αντιστ. .. D vv m pp^{lat} αντιστηναι (d *contradicere*) | απαντες c BL .. ς παντες (it^{cdd} om) 17. SΔ al^{5} om δια το ο. μ., KMUV al m ante υπο π. pon)

(9. D al vv om βλεπετε δ. υμ. ε. | παραδ. υ. c BL al^{2} cop .. ς πα. γαρ υ. .. al^{4} και πα. υ. .. D it^{4} ειτα υ. αυτους πα. | ς^{e} etc συναγωγας· | AK al ηγεμον. δε | B ενεκα 10. πρ. δει c BD al vv .. ς δει πρ. 11. και οταν c BDL al vv m .. ς οταν δε | ς (=Gb) αγαγωσιν | ς (Gb°°) post λαλησητε add μηδε μελετατε .. om c BDL al vv pm (al transp, al var) | AD etc ο αν 12. και παρ. c BDL al vv .. ς παρ. δε | B επαναστησεται)

(VI, 40. διδασκαλον c BDLX al m vv pp .. ς (Gb°) add αυτου | F al^{3} Or εστω)

[26] Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. [27] ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. [28] καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. [29] οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. [30] ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. [31] μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. [32] Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· [33] ὅστις δὲ ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

[34] Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. [35] ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, [36] καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

[37] Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·

(Lc 12, 2—9. [2] Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. [3] ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. [4] Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. [5] ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. [6] οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [7] ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. [8] λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· [9] ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.)

(Lc 12, 51—53. [51] Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν. [52] ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν [53] διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.)

(Lc 14, 26. 27. [26] Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ

---

28. ς (=Gb) και μη φοβηθητε | αποκτεννοντων c CDUΔ al m .. Gb αποκτενοντων c EGKLMSVX etc .. ς αποκτεινοντων | αποκτειναι .. D* σφαξαι | C al φοβεισθε δε .. L al pp om δε | EGKMSUVΔ al pm και (it[cdd] cop Or Cyp om) την ψυχ. κ. το σωμ. | D vg it Ir al εις γεενναν 29. D πωλουνται | Gb° επι την γην (var al) c L Or[1] pp[lat2] 31. φοβεισθε (Gb′) c BDL al Or Cyr .. ς φοβηθῆτε 32. X al Or[1] Hil om ουν | EUV al Or[2] (bis —σει) ομολογηση | D*L (α. κ.) al (vv pp[lat]) Did καγω αυτον | τοις c BCKV al Or[1] Chr .. ς om 33. δε c BC (C δ᾽) L al .. ς δ᾽ αν (Or[2]) | C 1. απαρνησηται (Or et απαρν. et αρν.) | καγω αυτον c BDΔ al m vv m pp pm .. ς αυτ. κα. (Or[1]) | τοις c BXV al Or[1] .. ς om 35. ανθρωπον .. D al it[cdd] pp[lat2] υιον | D*Δ διχασαι 36. U al pm οικειακοι (item CDMU etc ad v. 25.) .. B οικοικοι 37. B*D al syr[P.cd] Cyp[1] om και ο φιλων usq αξιος

(3. A ταμιοις, K al m ταμιειοις 4. αποκτεννοντ. c AEKLUVΔ al m .. ς αποκτεινοντ. c B etc .. Gb αποκτενοντ. c DGHSX al pm (M αποκταινοντ., Or[1] αποκτιννυντ.) | Gb′ περισσον c ADK al | LX al τι περισσ. 5. D al vv om φοβήθητε | εχ. εξουσ. (Gb′) c ABDKLX etc .. ς εξουσ. εχ. | D εις γεενν. βαλειν 6. πωλουνται c B al .. ς πωλειται 7. μη c BL al vv m Amb .. ς add ουν | al[6] a πολλω .. D vv m πολλων γαρ | DKGM al pm vv m add in f. υμεις 8. ADΔ al ομολογησει εν εμοι 9. ενωπ. pr .. ADKQ al εμπροσθεν, item sec D al Clem 52. BD**L it[2] Hil εν ενι οικω | D (πε., τρ. διαμ.) vg it εν δυσιν et εν τρισιν 53. διαμερισθησονται c BDLU al vv m pp m .. ς —σθησεται (puncto posito post τρισιν) | επι prim (Gb″) c BEGMSUVXΔ etc .. ς εφ | D it[cdd] επι πατρι αυτου· διαμερισθησονται (—σεται) | επι την (D om) θυγ. c BDL al[4] sah Eus .. ς επι θυγατρι | ε. την μητ. c BDL al[5] Eus .. ς επι μητρι | X al om την tert et quart | Δ* om αυτης | πενθεραν c BDL etc .. ς add αυτης XIV, 26. αυτου (Gb″) .. ς εαυτου c L(BS?) etc | ετι τε κ. c BLΔ it[5] pp[lat] .. ς ε. δε κ.)

38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος.

39 Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με.
41 ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται.

42 Καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XI, 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

δύναται εἶναί μου μαθητής. 27 καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.)

(Lc 17, 33. 33 Ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ, ζωογονήσει αὐτήν.)

(Lc 10, 16. 16 Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.)

(Mc 9, 41. Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ.)

Mc 6, 12. 13.

12 Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀῤῥώστους καὶ ἐθεράπευον.

Lc 9, 6.

6 Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

§. 57.

IOHANNES BAPTISTA AB HERODE NECATUR.

Mc 6, 21—29. Mt 14, 6—12.

21 Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ

6 Γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ, 7 ὅθεν μεθ᾽ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἂν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα

---

42. BD ος αν | μικρων . . D vg it pp[lat] ελαχιστων | MXZ al ψυχρουν . . D vv pm pp m υδατος ψυχρου | D (E* om μον. ε. ο. μαθ.) al cop go om μονον | LZ al απολεσει . . D vv m pp[lat] αποληται et ο μισθος αυτ. XI, 1. M al m συνετελεσεν Mc VI, 12. εκηρυξαν c BCDLΔ al syr syr[p] mg . . ς –ρυσσον | μετανοωσιν c BDL . . ς –νοησωσι 13. CDMΔ al εξεβαλον

(XIV, 26. ειν. μ. μαθ. c BLMSX etc . . ς μ. μαθ. ειν. . . K al m vg Hil μ. ειν. μαθ. 27. και (L Ir om) οστις (D ος) . . B οστ. ουν (al[1] γαρ) | εαυτου c ABL**MΔ al . . ς αυτου | ειν. μ. μαθ. c BEFGHLVXΔ al m vv . . ς μου ειν. μ. (D al vv μου μ. ειν.) XVII, 33. περιποιησ. c BL (it[3]) . . D ζωογονησαι . . ς σωσαι | BL al[6] ος δ αν et ALΔ al απολεσει . . X om κ. ος εαν usq ζωογ. αυτ. | απολεσῃ c BD al a arm . . ς add αυτην (al την ψυχ. αυτου, vv αυτην ενεκ. εμου) | V al m ζωοποιησει . . al vv σωσει X, 16. AK al vv Ir ο υμων ακουων | ακουει . . W al[1] add (al[3] vv m similia post με) και ο εμου ακουων ακουει του πεμψαντος με . . D it[cdd] ο δε εμου ακ. ακουει του αποστειλαντος με pro ο δε εμε usq με Mc IX, 41. ς (=Gb) εν τω ονομ. μου οτι | Δ al ποτισει | οτι c BC*DLXΔ etc . . ς om | απολεσει c BDE al . . ς –σῃ)

21. D vg it[cdd pl] om οτε | εποιησεν c BCDLΔ al . . ς εποιει 22. αυτης (al[3] vv pl om) της (al[1] om) . . BDLΔ al αυτου | ηρεσεν c BC*L(Δ) al vv . . ς και αρεσασης | ο δε βασ. ειπ. c BC*LΔ al . . ς ειπ. (A cop add δε) ο βασ. | DL al vv ο (L add εαν) θελεις . . Δ ο εθελης

6. γενεσιοις δε γεν. c BDLZ . . CK al –σιων δε γενομενων . . ς γενεσιων δε αγομενων (al –ιοις δε –νοις) | D (non d) ἡ θυγ. αυτου ηρωδιας 7. ο αν c BD al . . ς ο εαν

δώσω σοι· 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν. 27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 28 καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.
9 καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι.
10 καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.
11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς.
12 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ σῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

§. 58.

HERODIS POST NECEM IOHANNIS OPINIO DE IESU.

Mc 6, 14—16. Lc 9, 7—9. Mt 14, 1 s.

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.
15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν.
16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης ἔλεγεν Ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.

7 Ἤκουσεν δὲ Ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν,
8 ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.
9 εἶπεν δὲ Ἡρῴδης Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ,
2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

23. αυτη (L om) .. D 28. vv add πολλα | BΔ al ο τι (al[1] om) εαν .. D ει τι αν | L al vv m om με (AK al vv transp) | Leg εως (D και το) ημισυ (LΔ, D), ε. ημισεως (S), ε. ημισου (K) 24. και c BLΔ (Δ ελθουσα) al cop .. ς η δε | αιτησωμαι (Gb′) c ABCDGLΔ al .. ς -σομαι | βαπτιζ. c BLΔ al syr[p] .. ς βαπτιστου 25. ευθυς c BCΔ al .. ς ευθεως .. Gb° c DL vv | D it[cdd] om μετα σπουδ. | D it[cdd] βασ. ειπεν δος μοι επι πιναχι ωδε | εξαυτ. δως μοι c BCLΔ vv m .. ς μοι δ. εξ. | L al του βαπτιζοντος 26. ανακειμενους c BLΔ al .. ς συνανακ. | αθετ. αυτην c BCLΔ .. ς αυτ. αθ. 27. ευθυς c BCLΔ .. ς ευθεως | D al[4] vv m om ο βασ. | σπεκουλατορα c unc omn etc .. ς -τωρα | ενεγκαι c BCΔ cop .. ς ενεχθηναι | CΔ al vv in f. add επι πιναχι 28. και απελθ. c BCLΔ al vv .. ς ο δε απ. | D a om αυτου | LΔ etc om αυτην pr | Gb° αυτην sec c D al vv 29. ηλθαν c BL .. ς ηλθον | ς (non ς[e]) εν τω μνημ. c D al

8. D vv ειπεν Δος μοι ωδε 9. λυπηθεις et δια τους c BD al vg it[cdd] pl .. ς ελυπηθη et δια δε τους 10. ιω. c BZΘ al .. ς τον ιω. 11. επι (D add τω) .. al εν τω 12. Z al Or ελθοντες | Gb′ ηρ. το πτωμα (αυτου) c BCDL al m | εθ. αυτον c BΘ it[2] .. ς εθ. αυτο

14. C***DF al vv ηρ. ο βασ. | M al pm post ηρωδ. add την αχοην ιυ | ελεγεν c ACEFGHKLMUΔ etc .. BD (ελεγοσαν) al[2] cdd[lat] pp[lat] ελεγον | DS al vv m ο βαπτιστης | εκ νεκρ. αν. c AK al m Thph .. ς εκ νεκρ. ηγερθη (C ηγ. εκ ν.) .. BDLΔ al vv m εγηγερται εκ νεκρ. 15. ς (= Gb+) om δε pr | προφητης c BC*LΔ al[4] Or (D it[cdd] οτι εις τ. πρ. omissis rell, cdd ap Euth ο προφ.) .. ς add εστιν | ς (=Gb) ἢ ὡς 16. CDK*UV al pm cop om ὁ (al[5] om ο ηρ.) | ελεγεν c BCLΔ al .. ς ειπεν | ς (Gb°) οτι ον .. om c BDL al vv m | Gb°° ιω. c D (cop?) | ουτος c BDLΔ al vg it[4] Or .. Gb′ αυτος c 33. vv m Hier .. ς (=Gb) ουτ. εστιν· αυτος .. al aliter | ηγερθη c BLΔ al cop syr[hrs] .. ς ηγ. εκ νεκρων .. et εκ νε. ηγ. (D) et ηγ. απο των νε. (C) leg

7. AX al γενομενα | ς (Gb°°) γινομ. υπ αυτου .. om c BC*DL al vv m | ηγερθη c BCL al .. ς εγηγερται (D ε. νε. ανεστη) 8. προφ. τις c BCLX etc (D al[3] vv om τις) .. ς πρ. εις | D ηνεστη 9. ειπ. δε c BCDLX al vv m .. ς και ειπ. | ς (= Gb) ο ηρωδ. | CD etc οτι ιω. | BC*L al vv m om εγω sec

1. D al vv εν εκεινω δε 2. D it[cdd] μητι ουτος .. 243. Or[1] οτι ουτος (Or αυτος) | Z al om εν

§. 59.

DUODECIM EX LEGATIONE REVERSIS IESUS SECEDIT TRANS LACUM IBIQUE QUINQUE MILLIA CIBAT.

Lc 9, 10—17. Mc 6, 30—44. Mt 14, 13—21. Ioh 6, 1—14.

[10] Καὶ ὑπο-
στρέψαντες οἱ
ἀπόστολοι διη-
γήσαντο αὐτῷ
ὅσα ἐποίησαν.
καὶ παραλαβὼν
αὐτοὺς ὑπεχώ-
ρησεν κατ' ἰδίαν
εἰς πόλιν καλου-
μένην Βηθσαϊ-
δά. [11] οἱ δὲ ὄχλοι
γνόντες ἠκολού-
θησαν αὐτῷ,

[30] Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς
τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ
πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδα-
ξαν. [31] καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς
αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον
καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ
οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολ-
λοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.
[32] καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ
πλοίῳ κατ' ἰδίαν. [33] καὶ εἶδον αὐτοὺς
ὑπάγοντας καὶ ἔγνωσαν πολλοί, καὶ
πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέ-
δραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς.

[13] Ἀκούσας
δὲ ὁ Ἰησοῦς
ἀνεχώρησεν
ἐκεῖθεν ἐν
πλοίῳ εἰς ἔ-
ρημον τόπον
κατ' ἰδίαν·
καὶ ἀκούσαν-
τες οἱ ὄχλοι
ἠκολούθησαν
αὐτῷ πεζῇ
ἀπὸ τῶν πό-
λεων.

[1] Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν
ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θα-
λάσσης τῆς Γαλιλαίας
τῆς Τιβεριάδος· [2] ἠκο-
λούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος
πολύς, ὅτι ἑώρων τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν
ἀσθενούντων. [3] ἀνῆλθεν
δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς,
καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.
[4] ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα,
ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων.

καὶ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς
ἐλάλει αὐτοῖς
περὶ τῆς βασι-
λείας τοῦ θεοῦ,
καὶ τοὺς χρείαν
ἔχοντας θερα-
πείας ἰᾶτο. [12] ἡ

[34] Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον,
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι
ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
μένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
πολλά. [35] καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γε-
νομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν ὅτι ἔρημός
ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή·

[14] Καὶ ἐξελ-
θὼν εἶδεν πο-
λὺν ὄχλον, καὶ
ἐσπλαγχνίσθη
ἐπ' αὐτοῖς καὶ
ἐθεράπευσεν
τοὺς ἀῤῥώ-
στους αὐτῶν.

[5] Ἐπάρας οὖν τοὺς ὀ-
φθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ
θεασάμενος ὅτι πολὺς
ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐ-
τόν, λέγει πρὸς Φίλιπ-
πον Πόθεν ἀγοράσωμεν
ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗ-
τοι; [6] τοῦτο δὲ ἔλεγεν

---

10. πολιν καλ. c B (D κωμην λεγομενην) LX al vv .. ς (Gb$^{\circ}$ τοπ. ερ., Gb$^{\circ\circ}$ πολεως καλ.) τοπον ερημον (A al ερημ. τοπ., diff al) πολεως καλουμενης (al^4 vv m om π. κ.) | AF(L)UVΔ etc βηθσαιδαν .. al^4 om **11.** αποδεξ. c BDLX al m .. ς δεξαμενος | MU al τα περι | CL al m ιασατο

30. παντα οσα (Gb′) c BCDELVΔ etc .. ς π. και οσα **31.** λεγει c BCLΔ al vv .. ς ειπεν | D it^{cdd} υπαγωμεν pro υμ. αυτ. (et om et transp) κατ ιδ. | LΔ επ ερημον | αναπαυσασθε (Gb′) c ABCMΔ al m .. ς αναπαυεσθε | ευκαιρουν (Gb′) c ABEFGHLVΔ etc .. ς ηυκαιρ. c CKMU etc **32.** EFGHV al pm απηλθεν | BLΔ al^3 εν τω πλ. εις ερ. τοπ. (D vv και αναβαντες εις το πλ. απηλθ. εις τον eίο) **33.** D ειδαν | Cd^1 (saec XI.) αυτον υπαγοντα | ς (=Gb) post υπαγοντας add οι οχλοι | εγνωσαν c B*D al^3 .. ς επεγνωσαν et add (=Gb) αυτον (AKLMUΔ etc αυτους, al transp) .. id om c BD al^7 vv m | και προηλθον (LΔ al^{11} προσηλθον, D al b συνηλθον, al aliter) αυτους (Δ al^2 αυτοις, D b αυτου, al aliter) c BLΔD al m vv .. Gb και ηλθον εκει (om εκει praeced) c 1. (similiter it^{cdd} et syr) .. ς (=Gb) κ. προηλθον αυτους και συνηλθον (Α συνεδραμον) προς αυτον **34.** ς (=Gb) ειδ. ο ις (ΑDU etc varie transp) .. om c BL al vv | επ αυτους c BDF al vv .. ς επ αυτοις | AK al αυτ. διδασχ. **35.** αυτω οι μαθ. αυτου (al^4 it^{cdd} om) λεγουσιν (BLΔ al ελεγον) .. DK al vv οι μαθ. αυτ. λεγ. αυτω .. A οι μαθ. αυτω λεγ. | D it^{cdd} ηδη δε

13. αχ. δε c BDLZ al vv m Or .. ς και αχ. | Θ al^1 om ο ις | LZ al vv πεζοι **14.** εξελθων c BD al vv m .. ς (Gb$^{\circ\circ}$) add ο ις (L al transp) | ς (= Gb) επ αυτους

1. της τιβερ. . . et εις τα μερη (D etc) et και (V etc) praem (της γαλ. et om et transp) **2.** ηκολ. δε c BDL al it^6 cop Cyr .. ς και ηκολ. | εωρων .. ABDL al Cyr εθεωρουν s. -ρων | ς (=Gb) αυτου τα σημεια contra ABDFKLS etc **3.** D al vv Chr απηλθεν | δε .. D al vg it ουν .. cop^2 om | ις c BD .. Δ om .. ς ο ις **5.** ο ις h. l. c ABDKLM etc .. ς post ουν | D vv οχλ. πολ. | D και λεγει | φιλιππ. c BDLΔ al .. ς praem τον | αγορασωμεν (Gb′) c ABDEFGHLMSΔ etc .. ς -σομεν c KUV etc

δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Δότε αὐτοῖς φαγεῖν ὑμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. 14 ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα. 15 καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας. 16 λαβὼν

---

12. η (al[1] ηδη) δε . . B vv ηδη . . X και | L ειπαν | πορευθ. . . ς (= Gb) απελθοντες (Gb′) | BX al[6] om τους | C* om καταλ. και . . D om κ. ευρ. επισ. 13. φαγ. υμεις c B b . . ς υμ. (it[cdd] om) φαγ. | ειπαν c BCDL . . ς ειπον | ς (= Gb) δυο ιχθ. | 1. al m αγορασομεν 14. D al[1] vv ανδρες ως (ωσει) | BCDL vv al Or κλ. ωσει ανα 15. DX om κ. ανεκλ. (variat) απαντ. (variat) . . al[2] om κ. εποι. ουτ. (V om ουτ.)

36 ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν. 38 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. 39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. 40 καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαί, κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα. 41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. 42 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· 43 καὶ ἦραν κλασμάτων δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν

---

36. τι φαγωσιν (Gb″) c BLΔ al vv . . D τι φαγειν . . ς αρτους· τι γαρ φαγωσιν ουκ εχουσιν 37. D vv και αποκριθεις | AL al it[1] om αυτοις pr (D vv add ο ις) | L* al vv Euth αγορασομεν | ς (=Gb) διακοσ. δηναρ. | δωσομεν c AB (ap Bch) LΔ al vg it . . B (ap Btl) D al δωσωμεν . . ς δωμεν (ς φαγεῖν;) 38 D vv και λεγ. αυτ. ο ις (vg al om ο ις | BLΔ ποσ. εχ. αρτ. | ιδετε (Gb″) c BDL al vv m . . ς και ιδ. | AD al vv λεγουσ. αυτω 39. B*G al m Or[1] ανακλιθηναι 40. ανεπεσαν c BEFGMV al . . ς –σον | κατα bis c BD cop . . ς ανα 41. LΔ al ηυλογ. | τοις μαθ. c BLΔ al vv . . ς add αυτου | παρατιθωσιν c BLM*Δ al[6] . . ς παραθωσιν 43. κλασματων (LΔ –ματα) δωδ. κοφινων (LΔ –νους) πληρωματα c B al[5] . . ς κλασματων (FU praem το περισσευον των) δωδ. κοφινους πληρεις

15 ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. 17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. 18 ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς. 19 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀνα-

---

15. B προσηλθαν | οι μαθ. c BZ al it[2] . . ς οι μαθ. αυτου | ουν c CZ al cop syr[p] mg Or . . ς om 16. D al[1] vv m om ις 18. ωδε (D al[1] vv m om) αυτους c BZ al . . ς αυτους ωδε 19. B* κελευσατε, Z it[1] εκελευσεν, Or[2] κελευει | BC* (L) al Or (vv) επι του χορτου . . D al επι τον χορτον | ς (=Gb) και λαβων . . D ελαβεν

πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. 8 λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, 9 Ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; 10 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. 11 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων

---

6. DEFGHMUV al pm Thph ημελλεν 7. D αποκρεινεται | L al ο φιλιππ. | L αρκεσει | D ο. αρκ. αυτ. αρτ. | εκαστος c ABL al vv pl Cyr Chr . . ς add αυτων | τι . . om BD it[4] cop go 9. παιδαριον c BDL al m vv m Or al . . ς (Gb°) add εν | ος (Gb′) c ABD*GU al m . . ς ὃ 10. ειπεν c BL al vv[4] Or . . ς (Gb°) add δε, item DG al vv ουν (cop και ειπ.) | A b πολ. (c om) χορτ. | ανεπεσαν c ABDEFLMVΔ al m . . ς –σον | ουν c ABDKLU etc . . Gb° c EFGHMSVΔ etc . . diff al | DL al Cyr om οι | ανδρες . . et ανθρωποι et (A) ανθρ. ανδρ. leg | ωσει . . DL ως (vv om) 11. ουν c ABDL al vv m Cyr . . a om . . ς δε (G al και λαβων) | D (D vv ηυχαριστησεν και) al m vv Or εδωκεν (al δεδωκεν) | τοις ανακειμ. c ABL al vv pl Or Bas al . . ς (Gb°°) praem τοις μαθηταις, οι δε μαθηται | DM al ομ. δε και

δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλω. 17 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς, κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

ἰχθύων. 44 καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ηὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. 20 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. 21 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

ὅσον ἤθελον. 12 ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. 13 συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν.

14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

§. 60.

DIMISSIS QUINQUE MILLIBUS SOLUS DE MONTE AD DISCIPULOS PRAEMISSOS SUPER LACUM INCEDENS ABIT.

Mt 14, 22—33. Mc 6, 45—52. Ioh 6, 15—21.

22 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. 23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ᾽ ἰδίαν προσεύξασθαι.

ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. 24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. 25 τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

45 Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. 46 καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

47 καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48 καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται

15 Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

16 ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17 καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία

---

16. D προσευξατο και ευλογησεν (AF al ηυλογ.) επ αυτους (X vv om) και εδιδου | παραθειναι c BCX al (X al[1] –θηναι) . . ϛ παρατιθεναι

44. M* al[1] om ησαν | D al vv Thph om τους αρτ. | ϛ (= Gb) ωσει πενταχ.

19. ηυλογησεν c CDP etc . . ϛ ευλογ. | Θ a om των κλασματων 21. DΔ al ως . . al[2] vv Or om | D 1. vv Or[2] Amb παιδ. κ. γυν.

12. B al[6] περισσευοντα 13. επερισσευσαν c BD al . . ϛ –σεν 14. e om versum | L al ειδοτες | B a cop α εποιησεν σημεια | σημειον c D al vv m pp[lat] . . ϛ (Gb°) add ο ις (et. transp) | D om αληθως | DM al vv ο ε. τ. κ. ερχ.

22. C* om ευθεως | ϛ (=Gb) ηναγκ. ο ις | τους μαθ. c CDGLM SUVΔΘ etc . . ϛ (=Gb) add αυτου c B(?)EKPX etc | εις πλ. c B al m Or (?) Eus . . ϛ εις το πλ. | D al vv om αυτον (al var) 24. D al vv Hil om ηδη | D ην εις μεσον της θαλ. βασανιζ. . . B al[3] vv m σταδιους πολλους (ωσει εικοσι πεντε) απο της γης απειχε βασανιζ. 25. ηλθεν (Gb″) c BC**P al vv m Or Eus al . . ϛ απηλθεν | πρ. αυτους . . ϛ (= Gb) add ο ις | επι την θαλ. c BPΔΘ al Or . . ϛ επι της θαλασσης

45. ευθυς c BLΔ al . . ϛ ευθεως | απολυει c BDLΔ al . . ϛ –λυση (K al m –σει) 48. ιδων c BDLΔ al vg it (exc i) . . ϛ ειδεν (AKMVX ιδεν | περι c BLΔ al vv . . ϛ και περι

15. G al ο ουν ις | ποιησωσιν c ABL al Or Cyr . . ϛ (Gb°) add αυτον | ανεχωρησεν (B εχωρ.) c EFG HMSUVΔ al pl vv m Or al . . ϛ (Gb°°) add παλιν (et. transp) 17. AK al αναβαντες | LΔ al εις πλοιον | και σκ. η. εγεγ. . . D al[1] go κατελαβεν δε αυτους η σκοτ.

26 καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθη-
ταὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης περι-
πατοῦντα ἐταράχθησαν λέ-
γοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν,
καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.
27 εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς λέγων Θαρσεῖτε, ἐγώ
εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 28 ἀποκρι-
θεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν
Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με
ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα.
29 ὁ δὲ εἶπεν Ἐλθέ. καὶ κα-
ταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος
περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα
καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.
30 βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον

πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς
θαλάσσης. καὶ ἤθελεν παρελθεῖν
αὐτούς· 49 οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν
περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης
ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέ-
κραξαν· 50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶ-
δον καὶ ἐταράχθησαν. καὶ εὐθὺς
ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ λέγει
αὐτοῖς Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ
φοβεῖσθε. 51 καὶ ἀνέβη πρὸς αὐ-
τοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν
ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ
ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο. 52 οὐ γὰρ
συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ
αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὐκ ἐληλύ-
θει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,
18 ἥ τε θάλασσα ἀνέμου με-
γάλου πνέοντος διεγείρετο.
19 ἐληλακότες οὖν ὡς στα-
δίους εἴκοσι πέντε ἢ τριά-
κοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν
περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσ-
σης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου
γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Ἐγώ εἰ-
μι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ἤθελον
οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον,
καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον
ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με. 31 εὐθέως
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστα-
σας; 32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες
προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

§. 61.
IESU SANATIONES IN TERRA GENNESARET.
Mt 14, 34—36. Mc 6, 53—56.

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν
γῆν Γεννησαρέτ. 35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν
οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν
εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ
προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς
ἔχοντας, 36 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα
μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱμα-
τίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώ-
θησαν.

53 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Γεννη-
σαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. 54 καὶ ἐξελθόντων αὐ-
τῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν 55 περι-
δραμόντες ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς
κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου
ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστίν. 56 καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο
εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς
ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν
ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται·
καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

---

26. BD al οι δε μαθ. ιδοντ. αυτ. (et. om οι μαθ.) | επι της θαλ. c BCD al m Eus al .. ς επι την -σσαν **27.** BD ευθυς | B al[1] ο ις ('D etc om) αυτοις (al m om) **28.** B al it[1] ο (D om) πε. ειπ. αυτω (Δ al m vv om) | CΔ al κελευσον μοι | ελθ. πρ. σε c BCDΔΘ etc .. ς πρ. σε ελθ. **29.** πε. c BD .. ς ο πε. | και ηλθεν c BC* al .. ς ελθειν **31.** D om ὁ **32.** αναβ. c BD al Or al .. ς εμβ. **33.** BC**(*?) al vv (Or?) Did om ελθ. (al var)

48. προς αυτ. (al vv add ο ις) .. D vv ο ις | GH om κ. ηθ. παρελθ. αυτ. **49.** BLΔ al επι τ. θαλ. περιπ. εδ. οτι φαντ. εστιν **50.** B ειδαν (D vv om γαρ αυτ. ειδ.) | ευθυς c BLΔ (BLΔ 33. it[1] ο δε pro και) .. ς ευθεως .. D 33. it[2] om | G al om θαρσειτε **51.** Gb° λιαν c D al b | Gb° εκ περισσου (al var) c BL 102. vv | ς (Gb°°) in f. add και εθαυμαζον (al var) .. om c BLΔ al[5] vg it[3] cop **52.** ην γαρ .. BLM**SΔ al m vv αλλ ην | αυτ. η κ. (Gb') .. ς η κ. αυτ.

17. ουκ .. BDL al vv m pp[2] ουπω | B πρ. αυτ. εληλυθε | D vv ο ις ante προς **18.** διεγειρ. c BGLV al .. ς διηγειρ. **19.** ως (al[3] om) .. AD al ωσει **21.** εγεν. το πλ. c ABGL al vv Or al .. ς το πλ. εγεν. (D εγενηθη)

34. εις (C al[6] επι) τ. γ. (et γην et την et τ. γ. om) γενν. c EFGKLMPSUVX etc vv longe pl Or[4] .. BDΔ vv[2] επι (εις) τ. γ. εις γενν. **36.** 1. al m vv Or[2] ινα καν μονον | EX al αψονται | C al οσοι αν

53. ηλθον επι (X al εις) τ. γ. γενν. .. BLΔ (om ηλθον) al επι τ. γ. ηλθ. εις γενν. | D al vv m om και προσωρμ. **54.** ευθυς c BLΔ al .. ς ευθεως | AGΔ al m vv m in f. add οι ανδρες του τοπου (εκεινου) **55.** χωραν c BLΔ al vv m .. ς περιχωρον | κραβαττοις .. ς κραββατοις c EH(S?) etc | M al cop go φερειν .. var al | BLΔ 102. vv om εκει (al transp) **56.** XΔ al οπου εαν | ALM al εισεπορευοντο .. Δ εισπορευονται | F al[1] κωμην | M ε. πολιν (-λεις M** al) η κωμας | εις (item F al vg) πολ. η εις αγρ. c B(D)LΔ al (am) it[cdd] .. ς om εις bis | ετιθεσαν c BLΔ al .. ς ετιθουν | DΔ al om αν (U εαν) | BDLΔ al ηψαντο | Δ διεσωθησαν (al εσωθ.) .. al διεσωζοντο

§. 62.

IESU DISPUTATIO DE PANE VITAE.

Ioh 6, 22 — 65.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης ἰδὼν ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν
ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον, 23 ἄλλα δὲ ἦλθεν πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου
ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου· 24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν
ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες
τὸν Ἰησοῦν. 25 καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ Ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας;
26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε ση-
μεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. 27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολ-
λυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει·
τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός. 28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα
τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; 29 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἵνα
πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. 30 εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν
καὶ πιστεύσωμέν σοι, τί ἐργάζῃ; 31 οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς
ἐστιν γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. 32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. 33 ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ κατα-
βαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. 34 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Κύριε, πάντοτε
δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. 35 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος
πρὸς μὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. 36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι
καὶ ἑωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε. 37 πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρ-
χόμενον πρὸς μὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, 38 ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέ-
λημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 39 τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
40 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐ-
τὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 41 Ἐγόγγυζον οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 42 καὶ ἔλεγον Οὐχ

---

22. ιδων . . AL (ιδον) vv m Chr ειδον, D al vv ειδεν, al aliter | ἓν c ABL al vv pm . . ς (=Gb) add εκεινο (om D etc) εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου (D** al του ιυ, D* αυτου ιυ) | πλοιον c ABDKL al m vv pp . . ς (=Gb) πλοιαριον (πλοιαρ. pr non variat) 23. αλλ. δε (om BL etc) ηλθ. (KLM al m ηλθον, al^{1} διηλθον) πλοιαρ. (πλ. ηλθ. K al) . . D (b) arm αλλων πλοιαριων ελθοντων | c B al^{2} vv πλοια | B al m εκ της τιβ. | Gb° ευχαρ. (vv –σαντες) τ. κυρ. (al var) c D al^{1} vv 24. ς (=Gb) ενεβησ. (L al m ανεβ.) και αυτοι (om S al vv m) . . D it^{3} ελαβον εαυτοις | DL al vv pp πλοιαρια | τον ιν . . K al for αυτον 26. D ειδατε | D vv σημ. και τερατα 27. την βρωσ. sec . . om EFGH al vv Clem^{1} Aug | D διδωσιν υμ. 28. A vv m om ουν | ποιωμεν . . D (sed D τι εργασωμεθα ινα ποιησωμεν) G (τι ουν) al ποιησωμεν, al vv –σομεν . . ς (non ς^{e}) ποιουμεν sine unc | KM al εργαζομεθα 29. ις c EFGHMUVΔ al pl . . ς (Gb••) praem ὁ | T τα εργα | ALT al^{9} Or al πιστευητε | T al απεσταλκεν 30. Gb° ουν sec c L al vv pm (al^{2} vv om ουν pr) 32. Gb•• ουν c GL al vv m | δεδωκ. (et. Or) . . BDL al^{2} Clem εδωκεν 33. D ο του θεου | AK al vg it^{2} Aug διδ. ζω. 35. ειπεν c BLT al vv m . . ς (Gb°°) add δε (D etc ουν) | BT πρ. εμε | DHT etc πεινασει | ADHLTΔ etc διψησει 36. K al vv pm om και pr | EFKLTVΔ etc εορακατε | A (in f. add μοι) cdd^{lat} om με | T και ου μη 37. L al^{5} πρ. με ηξει | EK (L μεμε) TΔ ερχ. πρ. εμε | G al Thph εκβαλλω | D it^{3} Hil om εξω 38. απο c ABLT al sah . . ς εκ | DL* Eus Ath ινα ποιησω | D al vv pp in f. add πατρος 39. πεμψ. με c AB(C)DLT al^{9} vv m pp m . . ς (=Gb) add πατρος | D μηδεν pro εξ αυτου | αυτο . . Gb′ αυτον c EGHL*SVΔ al pl vg^{cdd} | εν c ABDK etc vv pl . . Gb° c CEGHLSTUVΔ al pl vv pp 40. γαρ . . ς (=Gb) δε | του πατρ. μ. (Gb″) c BCDLTU al^{9} vv pl Clem al . . ς του πεμψαντος με (MΔ al vv m pp^{lat} add πατρος) | EHKM al εχει | εγω . . Gb° c AD al^{8} vv Clem al | εν c ADKLSU al vv pl Clem al . . ς om 42. BT Ουχι | M al^{8} vv m Chr al

οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει
οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; 43 ἀπεκρίϑη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε
μετ' ἀλλήλων. 44 οὐδεὶς δύναται ἐλϑεῖν πρὸς ἐμὲ ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν,
κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 45 ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ
ἔσονται πάντες διδακτοὶ ϑεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαϑὼν ἔρχεται πρὸς μέ.
46 οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ ϑεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν πατέρα.
47 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. 48 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 49 οἱ
πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέϑανον· 50 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποϑάνῃ. 51 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος
δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. 52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλή-
λους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; 53 εἶπεν οὖν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνϑρώπου καὶ
πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. 54 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου
τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55 ἡ γὰρ σάρξ μου
ἀληϑής ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληϑής ἐστιν πόσις. 56 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πί-
νων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. 57 καϑὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ
διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ. 58 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ
καταβάς, οὐ καϑὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέϑανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς
τὸν αἰῶνα. 59 ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.
60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαϑητῶν αὐτοῦ εἶπον Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς
δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; 61 εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαϑηταὶ
αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; 62 ἐὰν οὖν ϑεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνϑρώπου ἀνα-
βαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; 63 τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν·
τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν. 64 ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ
οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ πα-
ραδώσων αὐτόν. 65 καὶ ἔλεγεν Διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλϑεῖν πρός με ἐὰν
μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.

31: Ps 78, 24. 45: Es 54, 13. 49: Ex 16, 15.

---

om ις | νυν c BCT cop arm .. om a e .. ς ουν | ουτος sec c AEGHKMSUVΔ etc vv pl .. Gb° c BCDLT al vv pp 43. απεκριϑη c BCKLT al vv pm Cyr .. ς (=Gb) add ουν | LT 33. om ὁ | B μετα 44. πρ. εμε c BEMUVΔ al .. ς πρ. με | καγω c BCDL al (T εγω) .. ς και εγω | ς (=Gb) om εν c Δ etc 45. ϑεου .. (=Gb) του ϑε. | πας .. ς (=Gb) add ουν | ακουσας c ABCKLTU etc Or^{2} .. Gb′ ακουων c DEGHMSVΔ etc | BT Or^{1} πρ. εμε 46. εωρακ. (εορ. bis EGHLMTVΔ, semel K) τις (om U) c BCDLT al vg it Or Cyr .. ς τις εωρ. | B om του 47. ο πιστευων c BLT arm .. ς add εις εμε 49. εν (D it^{3} praem τον αρτον) τ. ερ. το μ. c BCDT vv pp m .. ς το μ. εν τ. ερ. 50. B αποϑνησκη 51. D 33. Or^{3} (alibi^{3} ζησεται) ζησει | D al vv m Clem Or^{1} om δε | εστιν c BCDLT al^{2} vv m Or^{2} Ath al m .. ς (Gb°) add (Clem Or^{2}) ην εγω δωσω (perss διδωμι, sl εδωκα, al^{1} add υμιν) | υπερ .. U περι 52. CD al m vv m οι ιουδ. πρ. αλλ. | C al Or ημιν (U post δουν.) ουτος | DK al τ. σαρκ. δουν. | BT al^{1} vv pl Chr τ. σαρκ. αυτου (al^{1} εαυτ.) 53. φαγητε .. D a Victorin λαβητε | D vv εν εαυτ. την ζωην 54. D Victorin αυτου την σαρκα et αυτου τ. αιμ. | καγω c BCDGKLU etc .. ς και εγω | εν c CMTVΔ al pl vv pm pp m .. ς om c B(?)DEGHLU etc 55. αληϑης bis (Gb″) c BCF^{a}KLT etc .. ς αληϑως | D om και το usq ποσις 56. D (it^{2} Victorin) in f. add καϑως εν εμοι ο πατηρ καγω εν τω πατρι. αμην αμην λεγω υμειν, εαν μη λαβητε το σωμα του υιου του ανϑρωπου ως τον αρτον της ζωης, ουκ εχετε ζωην εν αυτω 57. D al^{8} απεσταλκεν | τρωγων .. D Victorin λαμβανων | ζησει (Gb′) c BCLT al m Or al m .. D ζη .. ς ζησεται 58. εξ c BCT .. ς εκ του | οι πατ. c BCLT cop Or .. ς (Gb°°) add υμων et ς (=Gb) perg το μαννα .. om c CDLT 33. e al Or | ζησει (Gb″) c CEGLSTVΔ etc Or al .. ς ζησεται c BDHKMU etc 60. D ειπαν | ο λογ. ουτ. c BCDKLT etc .. ς ουτ. ο λογ. 61. D Chr ως ουν εγνω ο ις οτι εν εαυτοις | C ιδων δε 63. λελαληκα (Gb″) c ACDKLTU etc .. ς λαλω | D* d om και 64. αλλα c DL etc .. ς αλλ | D vv εξ υ. εισ. τιν., ST al m εισ. τιν. εξ υ. | G al vv pp om μη | D al^{3} παραδιδους 65. πατρος c BC*DLT al vv m .. ς (Gb°°) add μου

§. 63.

IESUS REDARGUIT PHARISAEOS ILLOTAS DISCIPULORUM MANUS CRIMINANTES.

Mt 15, 1—20. Mc 7, 1—23.

1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι λέγοντες 2 Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· 5 ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· 6 καὶ ἠκυρώσατε τὸν νόμον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. 7 ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων 8 Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 9 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 10 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ συνίετε· 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 12 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρι-

1 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίοντας τοὺς ἄρτους, — 3 οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων καὶ κλινῶν — 5 καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 7 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 8 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. 10 Μωυσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. 11 ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Κορβᾶν, ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς· 12 καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, 13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα

---

1. BD al Or om οι | BD al vv Or φαρ. κ. γρ. 2. B al[2] Or om αυτων 4. ειπεν (Gb″) c BD al vv pl pp m . . ϛ ενετειλατο λεγων | ϛ (=Gb) τιμα τ. πατ. σου 5. Gb°° και c BCD al[5] vv (Or?) | τιμησει (Gb′) c BCDE**Δθ al[13] vg al m Or (om μη) . . ϛ τιμήσῃ | BD om η την μητ. αυτ. (al pm vv pp om) 6. τον νομον c C al Ptol . . ϛ την εντολην c test pl . . BD vv m Or[1] Ir al τον λογον 7. επροφητ. c (B?) CDL al Or . . ϛ προεφητ. 8. ο λα. ουτος etc c BDL al vv pm Ptol Clem Or al m . . ϛ (=Gb) εγγιζει μοι ο λαος ουτ. τω στοματι αυτων και τοις χ. μ. τ. 11. B ου το ερχομενον | D κοινωνει bis; item v. 18. 12. οι μαθ. c BD al[5] e . . ϛ add αυτου | λεγουσιν c BD al[6] . . ϛ ειπον

2. BLΔ 33. οτι (Δ ειπον οτι) κοιναις χ. τ. ε. α. εσθιουσιν | τους αρτ. c BDLΔ al . . ϛ om τους | ϛ (=Gb) in f. add εμεμψαντο 3. πυγμη (al[1] –μην) . . Δ om . . D πυκμη (d *primo*) | E al νιψονται 4. απ . . ϛ απο | D (vv) απ αγ. οταν ελθωσιν | B al[8] Euth ραντισωνται . . E*FΔ al βαπτιζωνται, L al –ζονται, KX al –σονται | B α (απερ?) ελαβον | AL al pp χαλκειων | BLΔ al cop om και κλιν. 5. και (Gb′) επερ. c BDL al vv m . . ϛ επειτα (al[1] ειτα, Δ επ. και) επερ. | D al it[cdd] λεγοντες Δια | ου περιπ. οι μ. σου c BLΔ 33. cop . . ϛ οι μ. σ. ου περιπ. | κοιναις c BD al vv m . . ϛ (=Gb) ανιπτοις 6. ο δε c BLΔ al vv m . . ϛ add αποκριθεις | καλως c BLΔ al vg it[cdd] . . ϛ οτι καλως | επροφ. c BDLΔ al . . ϛ προεφ. | ως (M ωστε) γεγρ. . . D 1. vv και (ως) ειπεν . . BL add οτι | BD vv ο λα. ουτ. | τιμα . . D[gr] it[3] αγαπα | απεχει . . D αφεστηκεν (perg αφ), L απεστιν, Δ απεστη . . cdd[lat] *est* s. *abest* 8. αφεντες c B(D)LΔ al vv m . . ϛ add γαρ | ϛ in f. add βαπτισμους ξεστων και ποτηριων, και αλλα (Λ al om) παρομοια τοιαυτα πολλα (varie pon) ποιειτε (vv om, FK al ante πολλ. . . D al vv variant) . . om c BLΔ al[4] (item 17.* omisso simul v. 9.) cop arm 9. B 28. om κ. ελ. αυτ. | B al[1] τηρητε . . Gb″ στησητε c D (d *tradatis*) al[3] syr (it pp *statuatis*) 11. Δ al om ὅ sec 12. BDΔ al vv om και . . L οτι | ϛ τω πατρ. αυτου η τη μ. αυτου . . Δ om . . om αυτου bis c BDL al vv (al[3] vv om sec, al[1] pr)

σαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐτούς· τυφλοί εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. 16 ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

4: Ex 20, 12. 21, 17. 8: Es 29, 13.

πολλὰ ποιεῖτε. 14 καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. 15 οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενα, ἐκεῖνά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. 17 καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. 18 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; 20 ἔλεγεν δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 21 ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, 22 μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· 23 πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

6: Es 29, 13. 10: Ex 20, 12. 21, 17.

§. 64.

SANAT FILIAM MULIERIS CHANANAEAE.

Mt 15, 21—28. Mc 7, 24—30.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. 22 καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασεν λέγουσα Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαι-

24 Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· 25 ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα

---

14. τυφλοι εισ. οδηγ. τυφλ. c LZ al [et omisso τυφλων BD al[1]] vv pm Or al m . . ς οδ. εισ. τυφλοι τυφλων | LZ al πεσ. (D al pm pp εμπεσ., Or εισπεσ.) εις βοθ. 15. ς in f. add ταυτην (et. transp; Δ αυτην) . . om c BZ 1. cop ar Or 16. ο δε c BDZ 33. vv m . . ς (Gb°) add ις 17. ου c BDZ al vv m . . ς ουπω | B Or[1] εισερχομενον 18. FM al εξερχονται 20. D εισιν τα κοινωνουντα et κοινωνει

14. παλιν (Gb') c BDLΔ vv m . . ς παντα | B 59. λεγει αυτοις | ακουσατε c BDHL al . . ς ακουετε | L al cop om παντες, Δ om μου πα. | συνετε c BHLΔ al . . ς συνιετε (D συνιτε) 15. B το κοινουν αυτον pro ο (Δ ante εισπορ.) δυν. α. κ. | LΔ κοινωσαι αυτον | τα εκ τ. α. εκπορ. c BDLΔ 33. vv m . . ς τα εκπορ. απ (al εξ) αυτου (al om απ αυτ.) | BLΔ al[3] om εκεινα | B om τον 16. ς ει τις εχει ωτα ακουειν, ακουετω . . om c BL (Δ*) 28. 102. cop (al[2] transp) 17. Δ om αυτου | την παραβ. (Gb') c BDLΔ al vg it . . ς περι της παραβολης 18. ου pr . . LUΔ etc ουπω 19. D ου γαρ εισερχεται ε. τ. καρδ. αυτ. αλλ ε. τ. κ. και ε. τ. οχετον εξερχεται | καθαριζων c ABEFGHLSXΔ al m pp . . ς –ιζον c KMU etc . . D –ιζει 20. D[gr] F al ελεγον | D it[cdd] εκεινα 21. Δ al οι διαλ. των ανθρ. | πορν. κλοπ. φον. [22] μοιχειαι c BLΔ al cop . . D[gr] πορνεια κλεμματα μοιχ. φονος . . ς μοιχ. πορν. φον. [22] κλοπ. (aliter it[4]) 22. D (it[cdd]) πλεονεξια δολος πονηρια | al m vv ασελγειαι | D al vv βλασφημιαι | D al b υπερηφανιαι 23. GK al εκπορευονται

22. εκραυγασεν c CEFGKLSUVXΔ etc (M al –γαζεν) . . BD al[3] εκραζεν (Z al pp –ξεν) | λεγουσα c BCZ al vv m Or . . ς praem αυτω (diff D al) | υιος c BD al Bas . . ς υιε 23. ηρωτουν c BCDX . . ς –των

24. εκειθ. δε c BLΔ al (cop) . . ς και εκειθ. | M al syr Or[2] ηλθεν, LΔ εξηλθ., al εισηλθ. | BDLΔ al Or[2] ορια | τυρου (Gb') c DLΔ 28. it[4] Or[2] . . ς add και σιδωνος | ς (Gb°°) ε. την οικ. | Δ al Or ηθελησεν | B ηδυνασθη . . KΔ al εδυνηθη 25. αλλ ευθ. ακ. γ. c BLΔ al vv m . . ς ακουσασα γαρ γυνη . . D etc variant | Δ it[cdd] εισελθουσα, al προσελθ.

μονίζεται. 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν
αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει
ὄπισθεν ἡμῶν. 24 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ
ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
λότα οἴκου Ἰσραήλ. 25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύ-
νει αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι. 26 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἔξεστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον
τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. 27 ἡ δὲ
εἶπεν Ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει
ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τρα-
πέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. 28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ
πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ
θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· 26 ἡ δὲ
γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Σύρα Φοινίκισσα τῷ γένει·
καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ
τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. 27 καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες
πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστιν
καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς
κυναρίοις βαλεῖν. 28 ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει
αὐτῷ Ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω
τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν
παιδίων. 29 καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λό-
γον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ
δαιμόνιον. 30 καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐ-
τῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλί-
νην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

§. 65.

SANAT HOMINEM AURIBUS ET LINGUA CAPTUM ALIOSQUE.

Mc 7, 31—37. Mt 15, 29—31.

31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γα-
λιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. 32 καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογγιλάλον, καὶ παρα-
καλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. 33 καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ'
ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ,
34 καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὅ ἐστιν Διανοίχθητι.
35 καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.
36 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισ-
σότερον ἐκήρυσσον. 37 καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ
τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

Mt 15, 29—31.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς
εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. 30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς,
κωφούς, τυφλούς, κυλλοὺς καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ·

---

25. Gb'' προσεκυνησεν c CEFGKLSUVXΔ al pl 26. εξεστιν c D vv Or^{2} al m .. ς εστι καλον (Or^{1}) 27. B om γαρ | D εσθιουσιν 28. D al om ο ις | D om ῶ

26. η δε γ. ην c BDLΔ al a cop .. ς ην δε η (U om) γυνη | συρα φοινικ. c (B?)EFGHMSVX al pl pp .. συροφοινικισσα c A(B?)KLS^{mg}V^{mg}Δ al vv Bas .. ς (=Gb) συροφοινισσα (ita vg etc) .. U al a συραφοινισσα, D i φοινισσα | ς (=Gb) εκβαλλη | εκ (D al απο) .. Gb^{oo} c L al^{8} 27. κ. ελεγ. (D it^{2} λεγει) c B(D)LΔ al vv .. ς ο δε ις (X om) ειπεν | εστ. καλ. c BDLΔ al vv .. ς καλ. εστ. | τ. κυν. βαλ. c B al .. ς βαλ. τ. κυν. 28. D al vv om ναι | BHΔ al vv om γαρ .. D it^{cdd} αλλα και | εσθιουσιν c BDLΔ al .. ς –ιει 29. D al^{2} vv m αυτη Υπαγε, δια τουτον (al^{2} add τον) λογ. εξελ. etc | εκ τ. θ. σ. το δαιμ. c BLΔ cop^{2} .. ς το δ. εκ τ. θ. σου 30. το π. βε. (D al vv pl την θυγ. βε.) επι (L υπο) την κλινην (al της –νης) και το (om Δ) δ. εξ. c BDLΔ al m vv pl .. ς το δ. εξ. και την θυγατερα βεβλημενην επι της κλινης

31. ηλθ. δια σιδ. (Gb') c BDLΔ al vv pm .. ς και σιδωνος ηλθε | εις c BDLΔ al .. ς (=Gb) προς (al^{2} παρα) 32. BDΔ vv m Synops κω. και μογ. | μογγιλ. (Gb') c BEFHLXΔ al pm .. ς μογιλ. | Δ al vv τας χειρας 33. Δ al λαβομενος (E* al m επιλαβ.) | D it^{cdd} πτυσας ante εβαλεν 34. D al^{4} ανεστεναξεν | D (it^{cdd}) εφφεθα, Δ επφαθα 35. και pr .. ς add ευθεως, om c BDLΔ (L ευθεως Δ ευθυς ante ελυθη) al vv | ηνοιγησ. c BDΔ al .. ς διηνοιχθησαν (L ηνοιχθ.) 36. D 28. μηδενι μηδεν | λεγωσιν c BLΔ al .. ς ειπωσιν | αυτοις c ABLXΔ al m vg .. ς praem (al^{2} add) αυτος, (D vv om οσον δ. α. διεστ.) | αυτοι c BDLΔ al vv .. ς om 37. B cop πεποι. ως και | αλαλους c BLΔ al .. ς τους αλ.

30. χω. κω. τυ. κυ. c CK al et (om κω.) D al et (κω. χω.) | LMΔ al et (om τυ.) S .. ς τυ. ante κω. c EGPUX .. B χω. κυ. τυ. κω. .. var al | DL εριψαν | παρα .. D it^{cdd} υπο | αυτου (Gb'') c BDL al vv m pp .. ς του ιυ

καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, 31 ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

§. 66.
CIBAT QUATUOR MILLIA.
Mt 15, 32 — 38. Mc 8, 1 — 9.

32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.
33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον;
34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον Ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.
35 καὶ ἐκέλευσεν τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν.
36 καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.
37 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις.
38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς
2 Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν.
3 καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν εἰσίν.
4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας;
5 καὶ ἠρώτα αὐτούς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτά.
6 καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν, καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
7 καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας εἶπεν παρατιθέναι καὶ αὐτά.
8 ἔφαγον δὲ καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας.
9 ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

§. 67.
PHARISAEI ET SADDUCAEI COELESTE SIGNUM POSTULANT.
Mt 15, 39 — 16, 4. Mc 8, 10 — 12.

39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

10 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

---

31. τον οχλον c CDUΔ al m Or . . ς τους οχλους | B βλεποντας θαυμασαι | λαλουντας . . B al syr[p] mg ακουοντας . . al m ακουοντας αλαλους λαλ. | κυλλ. . . D al syr[p] praem και | και χωλ. c BCDMPΔ al vv . . ς om και | L al (vg it) Or al εδοξαζον

32. ς (= Gb) ημερας | B al om ηδη 33. οι μαθ. c B al vv m . . ς οι μαθ. αυτου | D 1. vv m ποθεν ουν | C cop Or εν ερημω τοπω 35. 36. BD al Or[dis] και παραγγειλας τω οχλω (C etc τους οχλους) α. ε. τ. γ. ελαβε | D al και ευχαριστ. . . C* (vdtr) a ευχαριστησεν omisso εκλασεν | BD al Chr εδιδου | τοις μαθ. c BD al vv m Chr . . ς τ. μαθ. αυτου | τοις οχλ. c BKLM al m it[3] . . ς τω οχλω 37. το περ. τ. κλ. ηραν c BD al vv . . ς ηραν το περ. τ. κλ. | D σφυριδας 38. B al ησαν ως (ωσει) | D al vv παιδ. κ. γυν.

1. παλ. πολλ. (Gb') c BDGLMΔ al m vv pl . . ς παμπολλου | ς (= Gb) προσκαλ. ο ις | τ. μαθ. c DLΔ al vv m . . ς τ. μαθ. αυτου 2. ς (= Gb) ημερας τρ. c Δ etc . . B ημεραις τρισι | προσμ. c BD . . ς add μοι | LXΔ al εχωσιν 3. και τινες c B(D)LΔ al cop . . ς τινες γαρ | απο c DLΔ al m . . ς om | εισιν c BLΔ cop . . ς ηκασιν c AD al m, ς[e] ηκουσι 4. οτι c BLΔ . . ς om | DH 69. vv m om ωδε (al transp) | AK al[7] επ ερημιαις 5. ηρωτα c BLΔ . . ς επηρωτα (M –τησεν, al επερωτα) | D al vg it αρτ. (X om) εχ. | ειπαν c BΔ . . ς ειπον 6. παραγγελλει c BDLΔ . . ς παρηγγειλε | CDSV al m vv και ευχαρ. | παρατιθ. c BCLMΔ al . . ς παραθωσιν 7. ειχαν c BDΔ . . ς ειχον | κ. (AFK etc add ταυτα, M etc αυτα) ευλογ. (BCLΔ al vv add αυτα) c EGHSUVX etc | –τιθεναι c BDLM**Δ al . . A al[2] –τεθηναι . . ς –θειναι (EFHK al –θηναι) | παρ. και αυτα c AEFGHKMSUX etc . . BLΔ al κ. ταυτα παρ. . . C 33. και ταυτα παραθετε (33. παρ. κ. αυτα) . . D και αυτους εκελευσεν παρ. . . M** al παρ. τω οχλω . . Gb° και αυτα 8. BCDLΔ al vv m και εφαγ. | A*D σφυριδ. 9. ς post δε add οι φαγοντες (Gb°) . . om c BLΔ al cop

39. ανεβη c CLXΔEFGHKMUV etc . . ς (= Gb) ενεβη . . D ενβαινει | μαγαδαν c BD et (*magedan*) vg it Aug[dis] al . . ς μαγδαλα . . CM al cop μαγδαλαν

10. ευθυς c BCLΔ al, ς –θεως (AKMU al m εμβ. ευθ.) . . D it[cdd] om | B εμβ. αυτος, D (vv) αυτος ανεβη | L al m go εις πλοιον | D it[2] εις τα ορια | δαλμανουθα . . B δαλμανουνθα, D** μαγαδα (*μελεγ.) ac varie al

XVI, 1 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι
πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπι-
δεῖξαι αὐτοῖς. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὀψίας γενο-
μένης λέγετε Εὐδία, πυῤῥάζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ
Σήμερον χειμών, πυῤῥάζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν
πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα
τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε; 4 γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς ση-
μεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ
σημεῖον Ἰωνᾶ.

11 Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι
καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζη-
τοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ
τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν.
12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι
αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζη-
τεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ
δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ ση-
μεῖον.

§. 68.

FERMENTUM PHARISAEORUM CAVENDUM DOCET.

Mt 16, 4—12. Mc 8, 13—21.

4 – – Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν. 5 Καὶ
ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο
ἄρτους λαβεῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φα-
ρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 7 οἱ δὲ διελογίζοντο
ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.
8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν
ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε;
9 οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε
ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφί-
νους ἐλάβετε; 10 οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν
τετρακισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;
11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν;
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων. 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶ-
πεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων ἀλλὰ
ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδου-
καίων.

13 Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν
εἰς τὸ πέραν. 14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους,
καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν
τῷ πλοίῳ. 15 καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων
Ὁρᾶτε βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου. 16 καὶ διελογίζοντο
πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. 17 καὶ
γνοὺς λέγει αὐτοῖς Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους
οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπω-
ρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; 18 ὀφθαλ-
μοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ
ἀκούετε καὶ οὐ μνημονεύετε; 19 ὅτε τοὺς πέντε
ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους
κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν
αὐτῷ Δώδεκα. 20 ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς
τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα
κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτά.
21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Οὔπω συνίετε;

---

2. 3. BXV (E sub ※) al m cdd ap Hier arm (Or?) om Οψιας usq δυνασθε | EGHL al πυραζει bis, CF (om και πρ. usq ουρ.) v. 2. | K ο ουρ. και γινεται ουτως· και παλιν πρωι etc 3. το (C** και το) μεν (F om) c CDLΔ al m vv m . . ς (Gb^{oo}) praem υποκριται | δυνασθε . . leg δοκιμαζετε (L), δυν. δοκιμαζειν (GMU) et aliter 4. D al it^{cdd} om και μοιχ. | B* σημ. αιται (αιτει?) . . D ζητει σημ. | ιωνα c BDL al vv . . ς (Gb^{o}) add του προφητου

11. D εξηλθοσαν | D συνζ. συν αυτω | D το σημ. 12. M al στεναξας | αυτου (AL εαυτ.) . . DM* al^{2} vv om | ζητει σημ. c BCDLΔ al vv . . ς σημ. επιζητ. | BL om υμιν | Δ al^{5} vv ου pro ει

4. EHXΔ καταλειπων 5. ς οι μαθ. c BCD al e arm . . ς add αυτου . . Δ al om; D (vv) post επελαθ. | BK e λαβ. αρτ. 6. B om αυτοις? 7. οι δε . . D al it^{cdd} Lcif τοτε | K om λεγοντες 8. ς (=Gb) ειπ. αυτοις | BD al vv m ουκ εχετε 9. 10. D vv τοις -χιλιοις | BD σφυριδας 11. αρτων (Gb″) c BCKLM al pm vv . . ς αρτου | C al υμιν (D vv Lcif om) ειπον | προσεχετε δε (Gb″) c BC*L al cop al Or, item D vv sine δε . . C** al προσεχειν· προσεχετε δε . . ς προσεχειν (al add αλλ) 12. τ. ζυ. των αρτων c BL al^{2} vv m . . 1. Or των αρτων, D al vv της ζυμης . . ς τ. ζυ. του αρτου | αλλα c unc pl . . ς αλλ | B σαδδ. κ. φαρ. (et. om κ. σαδδ.)

13. παλιν εμβ. c BCDLΔ al vv m . . ς εμβ. παλ. et add (Gb^{oo}) εις το πλοιον, om c BCLΔ vv 14. D μετ αυτων 15. D al vv om ορατε | C al vv ορ. και βλεπ. 16. πρ. αλληλ. c BD al vv . . ς add λεγοντες | εχουσιν c B al vv . . D ειχαν . . ς εχομεν 17. γνους c BΔ i cop . . ς add ο ις (L etc transp) | πεπωρωμ. c BCDLΔ al a cop . . ς ετι (variat) πεπωρ. 19. οτε (al^{2} vv om) . . Δ al^{5} οτι | al^{3} vv ους εκλασα | U οσους . . DMΔ al vv m και ποσους | κλ. πληρ. (al^{5} vv om; D post ηρ.) ηρ. c BCLΔ al vv . . ς πληρ. κλ. ηρ. 20. οτε δε (C f add και) . . Δ etc ο. και, B it^{1} και ο., L οτε | CM** al vv επτα αρτους | D al^{1} vg it ποσας σφυριδας κλασμ. | και (Δ om; item B?) λεγ. αυτω c BCLΔ al vv . . ς οι δε ειπον 21. DFK etc λεγει | ουπω c C(K)LΔ al^{8} . . ADMUX etc πως (al^{5} vv add ουν) ουπω . . ς πως ου

§. 69.

SANAT CAECUM BETHSAIDAE.

Mc 8, 22—26.

22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα
αὐτοῦ ἅψηται. 23 καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης,
καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις;
24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. 25 εἶτα
πάλιν ἔθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλε-
πεν τηλαυγῶς ἅπαντα. 26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κώμην
εἰσέλθῃς.

§. 70.

CHRISTUS, PETRO IPSUM CONFESSO DEI FILIUM, PASSIONEM SUAM PRAEDICIT, FIDEI CONSTANTIAM EXIGENS.

Mt 16, 13—28. Mc 8, 27—9, 1. Lc 9, 18—27.
Ioh 6, 66—71.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ
μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέ-
γων Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρω-
ποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που; 14 οἱ δὲ εἶπον Οἱ μὲν
Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι
δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν
ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. 15 λέγει
αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέ-
γετε εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ
Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ
ζῶντος.

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώ-
μας Καισαρείας τῆς Φιλίππου·
καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς
Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι; 28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέ-
γοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτι-
στήν, καὶ ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι
δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν.
29 καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς
Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐ-
τῷ Σὺ εἶ ὁ Χριστός.

18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι
αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ
μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μα-
θηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐ-
τοὺς λέγων Τίνα με λέγουσιν
οἱ ὄχλοι εἶναι; 19 οἱ δὲ ἀπο-
κριθέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν
βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν,
ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις
τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 20 εἶ-
πεν δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα
με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν Χριστὸν
τοῦ θεοῦ.

---

22. ερχονται (Gb″) . . ϛ ερχεται | C al βηθσαϊδα, Δ βησσαϊδα . . D al[1] vv βηθανιαν 23. εξηνεγκεν c BCLΔ . . ϛ εξηγαγεν | αυτω . . AK al vv m αυτου | D επερωτα | βλεπεις c CD*Δ (vv m) . . ϛ βλεπει 24. D al vv λεγει, C ειπεν | ανθρ. οτι ως etc (Gb′) c test pl . . ϛ[e] (non ϛ) ανθρ. ως δενδρα περιπατ. c D etc 25. ειτα (vv om) . . D vv και | εθηκεν c BL . . ϛ επεθηκεν . . D επειθεις | διεβλεψεν c BC*LΔ al cop (C** arr ενεβλ.) . . D vv ηρξατο αναβλεψαι . . ϛ εποιησεν αυτον αναβλεψαι . . Gb° c syr aeth (pers[p]) | απεκατεστη c (B αποκ.) CLΔ al . . ϛ αποκατεσταθη, test pm απεκατεσταθ. | ενεβλεπεν c BL al (Δ al[1] ανεβλ., al[1] εβλεπε) . . ϛ ενεβλεψεν . . var al | απαντα (Gb″) c BC(D)LMΔ al vv pl . . ϛ απαντας 26. ϛ (=Gb) τον οικον | μηδε εις τ. κωμ. εισελθ. c BL al[2] cop (c *ne cui diceret in castellum*; k *nemini dixeris in castello*) . . D υπαγε εις τ. οικ. σου και μηδενι ειπης εις την κωμην . . al[5] vg al υπαγε εις τ. οικ. σου και εαν εις την κωμ. εισελθης μηδενι (μηδεν) ειπης μηδε εν τη κωμη (μ. ε. τ. κ. om vg al) . . diff al . . ϛ μηδε εις τ. κ. εισελθ., μηδε ειπης τινι εν τη κωμη

13. τινα λεγουσιν (Gb′) c BC (add με) vv m pp . . ϛ τινα με λεγ. 14. B ειπαν | οι μεν . . D om, Δ αλλοι | αλλοι δε . . B οι δε 15. C al vv αυτοις ο ις 16. ζωντ. . . D* d σωζοντος

27. D it[cdd] εις καισαριαν | DLΔ al vv m om αυτοις 28. ειπαν c BC*LΔ vv . . ϛ απεκριθησαν | αυτω λεγ. c BC*DLΔ al vv m . . ϛ om | οτι (ϛ om) ιω. c B . . C*Δ al[3] οι μεν ιωαννην | DΔ al vv αλλοι δε (Δ al vg om) ηλ. | οτι εις c BC*L cop . . ϛ ενα (D vv praem ως) 29. D al it[cdd] αυτος δε | επηρ. αυτ. (Gb′) c BC*DLΔ al vv . . ϛ λεγει αυτοις | αποκριθεις c BL al vv m . . ϛ απ. δε, A al it[cdd] και απ. | L al vv add in f. ο υιος του θεου (του ζωντος)

18. συνησαν . . f *occurrerunt* (συνησαν?) . . diff al | BL al (vv) οι οχλ. (A al vv pp ανθρωπ.) λεγ. 19. ειπαν c BD . . ϛ ειπον | D ηλιαν η ενα των προφητων 20. πε. δε αποκρ. c BCL al vv . . ϛ αποκρ. δε ο (Gb° c EGHSV al pm) πε. | D al[1] vv Or[cd] Τ. χρ. υιον τ. θ.

17 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν οὐρανοῖς. 18 κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

20 Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.

21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ ἐπιτιμῶν Ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ μου, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

30 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. 31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι, 32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει Ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

21 Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, 22 εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.

24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυ-

34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. 36 τί γὰρ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; τί

23 Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 24 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐ-

17. απ. δε c BD al vv Eus al .. ς και απ. | εν ουραν. c B .. ς ε. τοις ουρ. .. al ουρανιος s. επουρ. 18. D επι ταυτην (X add μου) την πετραν 19. κλειδας c B*L Or[5] ([1]κλεις) .. ς κλεις | ο αν c BD (D et. αν λυσης, al vv pp m bis οσα αν) .. ς ο εαν

20. Gb'' επετιμησεν c B*D e cdd ap Or (non Or) vv | τ. μαθ. c BCD arm Or .. ς τ. μ. αυτου | ς (=Gb) ις ο χριστ. 21. ο (B?D om) ις .. Or[1] Ir al om | B δειχνυναι | ε. ιερ. απ. c BD gr al e Or[4] al .. ς απ. ε. ιερ. 22. λεγει αυτ. επιτ. c B al .. ς ηρξατο επιτιμαν αυτω (Or αυ. επ., DF etc αυ. επ. και) | D*F ιλεος 23. DKL al m επιστραφεις | ει μου c CB (B εμου) al .. DV Mcell ap Eus vv m Hil ει εμοι (μοι ει) .. ς μου ει (et. Or) | D vv αλλ α του ανθρωπου 24. B* al[2] om ο ις 25. εαν c BC .. ς αν | DHLΔ ος δ αν απολεσει 26. ωφεληθησεται c BL al vv m Or Cyr .. ς ωφελειται

30. CDG ειπωσιν 31. υπο (Gb') .. ς απο | ς (=Gb) om των sec ac tert 32. ο πε. αυτ. c BL a .. ς αυτ. (D vv m) ο πε. 33. AK al vv ο δε ις | πετρω c BDL .. ς τω πε. | και λεγει c BCLΔ vv .. ς λεγων 34. DXΔ it om αυτοις | οστις .. Gb' ει τις c BC*DLΔ al m vv pp | ακολουθειν c C*DEFGH MSUVX al pl vv pm pp .. ς (=Gb) ελθειν c ABKL etc (Δ ελθ. και ακολ.) 35. γαρ εαν c BCKMΔ etc .. ς γαρ αν | την ψ. αυτου (D** al εαυτ.) .. B εαυτου τ. ψ. (?), Or[ms] τ. ε. ψ. | απολεσει c BCD**Δ al .. ς –ση | τ. εαυτ. ψ. c BC***EFGHKMSUVX al pl .. ς (=Gb, sed Gb° τ. ε. ψ.) τ. ψ. αυτου .. D i* αυτην .. Or om | D vv Or om εμου και (Δ η) .. D* d*(k) om ος δ' αν απολ. τ. ε. ψ. | ς (=Gb) ουτος σωσ. α. 36. ωφελει c BL (οφελει) a .. ς –λησει | τον (ς om) ανθρ. c AC*D al m Or .. C***EFGHLMXΔ al m Petr ανθρωπος (Gb') | κερδησαι et ζημιωθηναι c BL (L κερδησας) .. ς εαν κερδηση τ. κ. ο. κ. ζημιωθη .. C 33. Petr εαν τ. κ. ο. κερδηση κ. ζ.

21. ς (=Gb) ειπειν τουτο 22. D it[cdl] μεθ ημερας τρεις | αναστ. (Gb') c ACDF*K al pm Or .. ς εγερθηναι 23. ς (=Gb) ελθειν, απαρνησασθω | Gb° κ. αρ. τ. σταυρ. α. c D it[2] | καθ ημ. c ABKLM etc vv m Ptol al m .. Gb°° c CDEFGHSUVXΔ etc vv Or al 24. CGH UVXΔ etc γαρ εαν

χῆς αὐτοῦ; [27] μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. [28] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσίν τινες ὧδε ἑστῶτες οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

γὰρ ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; [38] ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. (IX.) [1] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

τήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. [25] τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; [26] ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. [27] λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστώτων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Ioh 6, 66 — 71.

[66] Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. [67] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; [68] ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· [69] καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. [70] ἀπεκρίθη αὐτοῖς Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. [71] ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

§. 71.

TRANSFIGURATUR CHRISTUS IN MONTE.

Lc 9, 28 — 36. Mc 9, 2 — 13. Mt 17, 1 — 13.

[28] Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος

[2] Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ

[1] Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν.

---

28. BL al vv Hil οτι εισιν | ωδε εστωτες c EFGHVXΔ al pl . . Gb των ωδε εστωτων (evg[1] των ω. –τες) c BCDLSU al pl Or al . . ς των ωδε εστηκοτων c KM etc | HLUX al m Thdrt γευσονται

37. τι γαρ c BLΔ 28. cop Or (D η τι γάρ) . . ς η τι, et add δωσει (B δοι, L δω) ανθρωπος . . ea om c Δ | B εαυτου . . C αυτω 38. γαρ εαν c BCEF LMVXΔ etc . . ς γαρ αν . . D δ αν | D εμε (IX.) 1. ωδε (et. post εστηκ. pon; et. om) των c BD* (k* c) . . ς των ωδε | D it[3] εστηκ. μετ εμου | E*HKLX al m γευσονται

24. ουτ. (vv m om) . . K al[3] αυτος 25. D it[cdd] ωφελει (et. C) ανθρωπον κερδησαι (D** –πος εαν –ση) et απολεσαι η ζημιωθηναι (D** –ση η –ωθη) 26. CLM al γαρ εαν | D it[3] Or[1] om λογους 27. AD (D al οτι αληθως, J[b]KM al αλ. οτι) HLSUΔ al Or αληθως cum εισιν conjg | αυτου (Gb') c BL 1. . . ς ωδε | ς (=Gb) εστηκοτων οι ο. μ. γευσονται | AK al Or οιτινες

66. D al[5] vv εκ τ. ουν | απηλθον h. l. c EFGHMUVΔ etc . . BCDKLT etc ante εις | BGT al[1] it[3] εκ των 68. απεκριθη c BCKL etc . . ς (=Gb) add ουν 69. ο αγιος c BC*DL pp . . ς (=Gb) ο χριστος ο υιος (Gb') . . varie al | του θεου c BCDL etc . . ς (=Gb) add του ζωντος 70. αυτοις (et αυτω leg et om [D]) c EFGHMSVΔ etc . . ς (Gb°°) add ο ις c BCDKLU etc | D al vv Chr εις εξ υμ. 71. DK om τον | ισκαριωτου c BCGL al vv m Alcuin . . ς -ωτην . . et. σκαριωθ (D) et aliter | εμελλ. c BCKLU etc . . ς ημελλ. | παρ. αυτ. c BCDL al vv m . . ς αυτ. παρ. | Gb°° ων c BC*DL vv[2]

28. HLM al ως | BH 28. vv m om και pr | ς (=Gb) τον πε. | ιακ. κ. ιω. c C***DLMX al m vv pm . . ς ιω. κ. ιακ.

2. μετα c BC(?)DLΔ etc . . ς μεθ | A ο ις παραλ. | XΔ al m om τον sec | ιω. . . ς (=Gb) τον ιω. | D αναγει | κατ ιδ. (al[2] λιαν) . . al[1] vv om | μονους (*solus* cdd[lat]) . . al[5] vv om

1. D it[cdd] Hil και εγενετο μεθ | D al[1] κ. τον ιακ. | D* κ. τον ιω. | D Or αναγει | κατ ιδιάν . . D λειαν

προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωυσῆς καὶ Ἡλίας, 31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἣν ἔμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ. 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. 33 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεῖ καὶ μίαν Ἡλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. 34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. 35 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε. 36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· 3 καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. 4 καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωυσῇ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. 5 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Ῥαββί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσῇ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν. 6 οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. 7 καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. 8 καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ᾽ ἑαυτῶν.

2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ Ἡλίας μετ᾽ αὐτοῦ συλλαλοῦντες. 4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν. 5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. 6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. 7 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. 8 ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

---

30. C* οι ησαν .. D a (vg it ησ. δε) Arn ην δε .. Mcion om 31. Mcion om οι (D vv in Or^{2}? om) οφθ. | C*D al vv ελεγ. δε, P sah οι ελεγ., C***M al vv και ελεγ. | AC ημελλεν .. D μελλει | D εις ιερ. 33. Gb° ὁ c AGHPSUV al pl | DFKL al m vv m τρ. σκ. | ς (=Gb) μωσει (KPXUΔ etc —ση) μιαν 34. επεσκιαζεν c BL al a .. ς —ασεν | εισ. αυτους c BL cop (C al αυτ. εισ.) .. ς εκεινους εισ. (var al) 35. ο εκλελεγμ. (Gb′) c BL al^{1mg} (1. εκλεκτος) vv m .. ς ο αγαπητος (C***DM al add εν ω ευδοκησα) 36. ς ο (Gb°°) ις | εωρακαν c BC**L al .. D* εθεασαν (D** —σαντο) .. ς εωράκασιν, GH —κεισαν (CEGHL**VWX etc εορ.)

3. εγενοντο c ADGKL VX etc .. ς —νετο | λευκα λι. c BCLΔ al vv m .. ς (Gb°°) add ως (K al ωσει) χιων (al^{3} Or το φως) | ουτως c BCLΔ al m vv pm Or .. om ς .. Gb° οια γναφ. (al m κναφ.) usq λευκαναι c X a .. D (it^{cdd}) ως ου δυναται τις λευκ. επι τ. γ., pers^{p} *ut homines intuitum non possent ferre* 4. et 5. ς μωσει (DΔ etc μωυ., item K v. 5.) c unc pm .. —ση c B* (v. 5. B) CH(K)U etc 4. EM al vv ωφθησαν | D 1. a και συνελαλουν (al^{3} vv m κ. ησαν) 5. και ποι. .. D al it^{cdd} θελεις (al ει θε.) ποιησω (—σωμεν) | V al m ποιησομεν | τρ. σκ. c BCLΔ al vv .. ς σκ. τρ. 6. αποκριθη (Gb″) c BC*LΔ al k cop (Or) .. ς λαληση sine unc .. Gb″ λαλησει c ADEFGHKMSUVX etc | εκφ. γ. εγ. (Gb′) .. ς ησαν γαρ εκφοβοι (K εμφ.) 7. ηλθεν .. Gb′ εγενετο c BCLΔ vv | Ουτος c BCEFGHKMSUVX etc .. ς (=Gb) praem λεγουσα (Δ —γων) c ADL etc | ακ. αυ. c BCDL al vv .. ς αυ. ακ. .. Δ εν ω ηυδοκησα 8. BD al vv ειδον ει μη | B 33. it^{1} pon μ. (B μετα) εαυτ. (al^{1} it^{cdd} om) post ειδον

2. D κ. μεταμορφωθεις ο ις omisso και seq | S al^{2} om εγενετο .. LU al m εγενοντο, al γεγονε | D vv pp ως χιων 3. ωφθη c BD al cdd^{lat} m .. ς —ησαν 4. ποιησω c BC it^{3} .. ς —σωμεν | 252* vv om ωδε | B e σκ. τρ. | μωυσει c BDKΔ al .. ς —ση | ηλ. μι. c BCDKLΔ etc .. ς μι. ηλ. 5. Gb νεφελη φωτος c al^{8} Ephr | ηυδοκησ. c CDG al Or^{1} Dam .. ς ευδοκησα | ακ. αυτ. c BD al ff Or Tert .. ς αυτ. ακ. 6. επεσαν c BCD .. ς —σον 7. B al^{3} (D vv) προσηλθεν ο ις κ. (al^{3} om) αψαμενος αυτ. (D vv κ. ηψ. α. κ.) ειπεν

9 Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους
διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον διηγή-
σωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
νεκρῶν ἀναστῇ. 10 καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν
πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νε-
κρῶν ἀναστῆναι. 11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέ-
γοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλίαν
δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἠλίας
ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ πῶς
γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολ-
λὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; 13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν
ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ
ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ᾽ αὐτόν.

9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους
ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ εἴ-
πητε τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. 10 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμ-
ματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;
11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἠλίας μὲν ἔρχεται
καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· 12 λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐ-
τὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν·
οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν
ὑπ᾽ αὐτῶν. 13 τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

§. 72.

HOMINEM LUNATICUM SANAT.

Lc 9, 37—43. Mc 9, 14—29. Mt 17, 14—21.

37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς
ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐ-
τῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήν-
τησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.
38 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ
ὄχλου ἐβόησεν λέγων Δι-
δάσκαλε, δέομαί σου, ἐπί-
βλεψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου,
ὅτι μονογενής μοί ἐστιν,
39 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμ-
βάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης
κράζει καὶ σπαράσσει αὐ-
τὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μό-
γις ἀποχωρεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ

14 Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδεν ὄχλον
πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συνζητοῦντας
αὐτοῖς. 15 καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν
ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο
αὐτόν. 16 καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς Τί συνζητεῖτε
πρὸς αὐτούς; 17 καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ
ὄχλου Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ,
ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον· 18 καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν
καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει
τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μα-
θηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.
19 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Ὦ γενεὰ ἄπιστος,
ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι
ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς μέ. 20 καὶ ἤνεγκαν

14 Καὶ ἐλθὼν
πρὸς τὸν ὄχλον,
προσῆλθεν αὐ-
τῷ ἄνθρωπος γο-
νυπετῶν αὐτὸν
15 καὶ λέγων Κύ-
ριε, ἐλέησόν μου
τὸν υἱόν, ὅτι σε-
ληνιάζεται καὶ
κακῶς πάσχει·
πολλάκις γὰρ πί-
πτει εἰς τὸ πῦρ
καὶ πολλάκις εἰς
τὸ ὕδωρ. 16 καὶ

---

9. BCDLΔ 33. vv και καταβ. (S μεταβ.) αυτ. | απο .. BD 33. εκ | ς διηγησ. α ειδον (D ειδοσαν) | HKX al διηγησονται 10. Gb′ τι (M το τι) εστιν οταν εκ νε. αναστη c D al[7] vv m 11. Οτι .. om al[2] aeth .. var al | L vv οι φαρισαιοι και οι γραμμ. 12. εφη (Gb′) c BCLΔ vv .. ς αποκριθεις ειπεν | ηλιας c DL al vv m .. ς ηλ. μεν | αποκαθιστανει c AB(D)LΔ al .. C vv αποκαταστησει .. ς αποκαθιστα | και πως .. AKMΔ etc καθως | εξουδενηθη c BDL (–θενηθη) .. ς –δενωθη (al[1] –θενωθη) 13. M* al vv m om και pr | KL al vv εν αυτω | X om αυτω οσα ηθ. | ηθελον c BC*DL .. ς –λησαν

9. D καταβαινοντες εκ | ς (=Gb) απο του ορους | εγερθη c BD sah .. ς αναστη 10. Gb° αυτου c LZ al vv m 11. ο δε .. ς (Gb°°) add ις | ειπεν c BD al vv .. ς add (et. praem) αυτοις | ερχεται c BD(L) al vv m pp[lat] .. ς (Gb°) add πρωτον | D vv ερχ. αποκαταστησαι, L ερχ. και αποκαθιστησι 12. αλλα c CDKM .. ς αλλ | Δ om εν (DFU etc om, al var) αυτω

37. τη εξης c BLSX al .. ς εν τη εξ. (D vv δια της ημερας) 38. εβοη. c BCDL al .. ς ανεβοη. | επιβλεψαι (GH al ἐπιβλέψαι) c ACGHKLMSUVΔ etc .. ς (=Gb) –ψον c B (sil) DEWX etc | μοι εστ. (Gb″) .. ς εστ. μοι 39. B al μολις .. L μογγεις

14. BLΔ k ελθοντες et ειδον (B* ειδαν) | περι .. D 28. προς | αυτοις .. BCGLΔ al προς αυτους (G εαυτ.) 15. ευθυς c BCLΔ al .. ς ευθεως | ιδοντες α. εξεθαμβηθησ. (Gb″) .. ς ιδων α. εξεθαμβηθη | AC προτρεχοντες .. D it[add pl] προσχεροντες 16. αυτους c BDLΔ al vv m .. ς (=Gb, sed Gb″) τους γραμματεις | πρ. αὑτους (Gb′) .. ς πρ. αὑτ. (ita U; AGM etc εαυτ.) .. D (vv m) εν υμειν 17. απεκριθη αυτω c BDLΔ al vv .. ς αποκριθεις (C add αυτω) εις εκ τ. ο. ειπεν 18. εαν .. ς αν | D (d applontal) ρασσει | τ. οδοντ. (Gb″) c BC*DLΔ al vv .. ς add αυτου | ειπα c BFL al .. ς ειπον 19. ο δε .. D al vv και | αυτοις c ABDLΔ etc .. ς (=Gb) αυτω .. Gb° c C al[9]

14. ελθων c D vg it al Hil .. ς ελθοντων αυτων (BZ al om αυτ.) .. al –ντος –του | ς (=Gb) γονυπ. αυτω 15. BLZ Or κακως εχει | D al it Or και ενιοτε εις

συντρῖβον αὐτόν. 40 καὶ
ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου
ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ
οὐκ ἠδυνήθησαν. 41 ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διε-
στραμμένη, ἕως πότε ἔσο-
μαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέ-
ξομαι ὑμῶν; προσάγαγε
ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ
προσερχομένου αὐτοῦ ἔρ-
ρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον
καὶ συνεσπάραξεν.

42 ἐπετί-
μησεν δὲ ὁ
Ἰησοῦς τῷ
πνεύματι τῷ
ἀκαθάρτῳ,
καὶ ἰάσατο
τὸν παῖδα
καὶ ἀπέδω-
κεν αὐτὸν τῷ
πατρὶ αὐ-
τοῦ. 43 ἐξε-
πλήσσοντο
δὲ πάντες
ἐπὶ τῇ μεγα-
λειότητι τοῦ
θεοῦ.

αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦ-
μα εὐθὺς ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ
τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. 21 καὶ ἐπηρώτη-
σεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν
ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παι-
διόθεν· 22 καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν
ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν·
ἀλλ' εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνι-
σθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
τὸ Εἰ δύνῃ; πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.
24 εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν
Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.

25 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχ-
λος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ
λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα,
ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μη-
κέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. 26 καὶ κράξας καὶ
πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ
νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέ-
θανεν. 27 ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς
χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. 28 Καὶ
εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι
ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
29 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐ-
δενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

προσήνεγκα αὐτὸν
τοῖς μαθηταῖς σου,
καὶ οὐκ ἠδυνήθη-
σαν αὐτὸν θεραπεῦ-
σαι. 17 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
Ὦ γενεὰ ἄπιστος
καὶ διεστραμμένη,
ἕως πότε μεθ' ὑμῶν
ἔσομαι; ἕως πότε
ἀνέξομαι ὑμῶν; φέ-
ρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον·
καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης. 19 Τότε προσελθόντες οἱ μα-
θηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον
Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκ-
βαλεῖν αὐτό; 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς
Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ
λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκ-
κον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ
Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσε-
ται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.
21 τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται
εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

---

40. ϛ (=Gb) εκβαλλωσιν | K al[1] εδυνηθησαν 41. Gb″ τον υι. σ. ωδε (D vg[cd] om ω.) contra BLX etc

20. D vv om προς αυτον (evg[1] πρ. τον ιν) | C**SV al m ιδον | το πν. ευθυς c BCLΔ al vv m .. ϛ ευθεως (D vv om) το πν. | BCLΔ 33. συνεσπαραξεν .. D εταραξεν 21. ως .. B εως .. C*LΔ (om τουτο) al εξ (αφ) ου | εκ παιδ. (D Chr παιδος) c BCGLΔ al .. ϛ παιδιοθεν 22. και εις π. α. εβ. και ε. υδ. c BCLΔ a (a εβαλ. αυτ.) .. ϛ αυτον και εις (Gb† add το) πυρ εβ. και ε. υδ. .. D it[cdd] αυτ. εις πυρ και ε. υδ. βαλλει | δυνη (item v. 23.) c BDL (L non v. 23.) Δ al .. ϛ δυνασαι 23. DKMU al m vv om το | ϛ τό, ει δυνασαι πιστευσαι· .. Gb°° πιστευσ. c BC*LΔ al vv m 24. ευθυς c BLΔ it[1] cop .. ϛ και ευθεως (C* om ευθ.) .. al[1] ευθε. δε | ελεγεν c A*BC*LΔ 28. vv m .. ϛ μετα δακρυων (et. transp) ελεγε | ϛ (=Gb) πιστευω κυριε | μου .. KS al μοι 25. D vg it και οτε ειδεν | ALMXΔ al pm ο οχλος | ϛ το πν. το αλαλ. κ. κωφ. | επιτ. σοι c BCLΔ etc .. ϛ σοι επιτ. | C*Δ al vv απ αυτου 26. κραξας et σπαραξας c BC*DL(Δ) al .. ϛ (=Gb) κραξαν et σπαραξαν αυτον (om c BC*DLΔ al vv) | τους πολλ. c ABLΔ al .. ϛ om τους 27. αυτον της χ. (C* add αυτου) .. BDLΔ al vv m της χ. αυτου 28. BCDLΔ al κ. εισελθοντος αυτου | AM al ε. τον οικ. | ϛ επηρ. (D al ηρωτ., C επηρωτουν) αυτ. κατ ιδ. | Οτι .. ADK al m δια τι .. diff al 29. ϛ add in f. και (Δ add τη) νηστεια .. om c B k (syr al[2] νηστ. κ. ante προσευχ. pon)

16. B ηδυνασθησαν, Z ηδυναντο, K εδυνηθησαν 17. Z for τοτε (et. om, et. και leg) αποκριθεις | al[1] Or απιστε .. Z πονηρα | Z διεστρεμμενη | μ. υμ. εσ. c BCD al Or .. ϛ εσ. μ. υμ. 20. ο δε c BD al vv m, λεγει c BD al vv .. ϛ ο δε ις ειπεν | B al vv m pp ολιγοπιστιαν | μεταβα c B al (Or) Cyr[hrs], ενθεν c BD al Or .. ϛ μεταβηθι εντευθεν | B vv m om εκει 21. B 33. e ff al Eus (?) om versum (non Or Chr Hil etc)

§. 73.

PRAEDICIT EXITUM SUUM.

Lc 9, 43—45. Mc 9, 30—32. Mt 17, 22—23.

[43] Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ [44] Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. [45] οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

[30] Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ· [31] ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. [32] οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

[22] Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, [23] καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

§. 74.

TRIBUTUM STATERE EX PISCE SOLVI IUBET.

Mt 17, 24—27. Mc 9, 33.

[24] Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; [25] λέγει Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; [26] λέγει αὐτῷ Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. [27] ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Mc 9, 33. [33] Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ.

§. 75.

A) DISCIPULORUM AMBITIONEM REDARGUIT INFANTIS EXEMPLO, AC RESPONDET DE ALIENO SANANTE NOMINE IESU.

Lc 9, 46—50. Mc 9, 33—41. Mt 18, 1—5.

[46] Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. [47] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου ἔστησεν αὐτὸ παρ'

[33] Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; [34] οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. [35] καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα

[1] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; [2] καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν

---

43. ς (=Gb) εποιησεν | εποι. c DL al vv m . . ς (Gb°) add ο ις 45. CDKM al επερωτησαι

30. κακειθεν c BDLΔ . . ς και εκειθ. | B*D it^cdd επορευοντο | γνοι c BCDL . . ς γνω 31. B k om αυτοις | D^gr χειρ. ανθρωπου | D^gr αποκτεινουσιν | D vv m om αποκτανθ. | μετα τρ. ημ. (Gb″) . . ς τη τριτη ημερα

22. B vv Hil συστρεφομενων 23. B al m Or¹ αναστησεται | K al om κ. ελυπ. σφ.

24. D vv και ελθοντων | Or om αυτων | DEF(G)HLX al am it^cdd διδραγμα (D al –ματα) bis | ειπαν c BD . . ς ειπον 25. ελθοντα c B 1. . . D it^cdd εισελθοντι . . ς οτε εισηλθεν (ηλθον C al, εισηλθον U al) . . var al | B απο τινος 26. λεγ. αυτ. (B 1. vv ειποντος δε) c BD al vv m . . ς (Gb°°) add ο πετρος | CL al¹ aeth (Or) ante εφη add ειποντος δε αυτου (L om) απο των αλλοτριων 27. LZ σκανδαλιζωμεν | εις θαλ. c BKLMUVZΔ al Did . . ς ε. την θ. | E**FGSXZΔ al m αναβαινοντα

47. FK al m vv m ειδως | CD al παιδιον

33. ηλθον (al³ εισηλθ.) c BD (–οσαν) al m vv m . . ς ηλθεν | ς (Gb°°) προς εαυτους διελογιζ. 34. ADΔ it⁴ go om εν τη οδ.

1. B sah ε. εκ. δε | Gb″ τη ημερα c cdd ap Or 1. 33. al vv Hil 2. προσκ. c BFLV* al vv Chr . . ς add ο ις (et. transp) | D παιδιον εν

ἑαυτῷ, 48 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ
παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ
δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστεί-
λαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος
ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗ-
τός ἐστιν μέγας.

καὶ λέγει αὐτοῖς Εἴ τις θέλει
πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων
ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος.
36 καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν
αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγ-
καλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς
37 Ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παι-
δίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν
ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται
ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

3 καὶ εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε
ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
4 ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν
ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός
ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν. 5 καὶ ὃς ἂν δέξη-
ται ἓν παιδίον τοιοῦτον ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

49 Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης
εἶπεν Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα
ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλον-
τα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν
αὐτὸν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ'
ἡμῶν. 50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν
ὁ Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε· ὃς
γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν,
ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

38 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης λέγων Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν
τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν,
καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. 39 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν·
οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ
δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με· 40 ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν,
ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. 41 ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος
ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπο-
λέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

B) OFFENSIONES VITANDAS DICIT: Mt 18, 6—9. Mc 9, 42—50. Lc 17, 1 s. ADHIBITA PARABOLA DE OVE PERDITA: Mt 18, 10—14. (Lc 15, 3—7.)

6 Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα
τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόν-
των εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα
κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν
τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταπον-
τισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσ-

42 Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν
μικρῶν τῶν πίστιν ἐχόντων, καλόν ἐστιν
αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται
εἰς τὴν θάλασσαν. 43 καὶ ἐὰν σκανδα-
λίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν·

1 Εἶπεν δὲ πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐ-
τοῦ Ἀνένδεκτόν ἐ-
στιν τοῦ τὰ σκάν-
δαλα μὴ ἐλθεῖν,
οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρ-

---

48. BD etc Ος αν | εστιν (Gb'') c BCLX al m vv m Or[3] .. ς εσται (ita cdd ap Or)

35. D k om και λεγ. usq διακονος 37. ς ος εαν bis | DX al om εν (al[3] vv εκ) | CΔ al των παιδ. τουτων | επι .. D al[4] (vv) εν | Δ Or τω εμω ονοματι | δεχηται c BL it[2] .. ς δεξητ.

4. ταπεινωσει (Gb'') .. ς –ση 5. αν c DLZ .. ς εαν | εν (SXΔ etc om) παιδ. τ. c B(?)DLZ al vg al Or Lcif .. ς π. τ. εν (G al π. εν τ.) | KLVZΔ al Or τοιουτο

49. ιω. c BC*(?)D al .. ς ο ιω. | BLXΔ al m εν τω | ς (=Gb°°) τα δαιμ. | BL vv εκωλυομεν 50. ειπ. δε c BCDLX al vv .. ς και ειπ. | B om ο | CDLMX al vv m κωλυ. αυτον (X αυτους) | ς (=Gb) καθ ημων, υπ. ημων .. AXΔ al κ. υμ., υπ. ημ. et aliter

38. εφη αυτω c BLΔ (C αποκριθεις δε εφη αυτω) cop syr .. ς απεκριθη δε (D al vv om) αυτω | ο ιω. c BCLMXΔ etc .. Gb om ο | λεγων .. om (C)Δ k cop al .. D it[cdd] και ειπεν .. diff al | D ειδαμεν | εν (U al m επι) c BCDLΔ etc .. om ς (non ς[e]) Gb c AEFGKMSVX etc | Gb om ος ουκ ακολ. ημιν (D al[1] it[2] μεθ ημων) c BCLΔ al[4] vv pm | εκωλυομεν c BDLΔ al[2] .. ς –σαμεν | ς (Gb°°) add in f. οτι ουκ ακολουθει (B ηκολουθει) ημιν (L μεθ ημων) .. om c DX al m vv m .. al[1] om omnia post δαιμονια, al[4] non add nisi ος ουκ ακ. ημιν 39. D al[7] vv om ις (sed D it αποκριθεις) | D al[1] vv om αυτον | Δ ποιει (vg it *faciat*) | F* al vv om ταχυ 40. ημων bis c BCΔ etc (UX al m υμ. et ημ., L ημ. et υμ.) .. ς (non ς[e]) Gb υμων c ADEFGKMSV etc 41. ς (=Gb) εν τω ονομ. μου οτι | Δ al ποτισει | οτι c BC*DLXΔ etc .. ς om | απολεσει c BDE .. ς –ση

6. εις sec (Gb'') c EFHKMSVXΔ 1. 13. 22. al pl e Or[1] Chr .. BLZ al Or[1] Bas al περι .. ς επι c DGHU etc

42. Unc pl ος εαν | D[gr] σκανδαλιζη | ABC**DLΔ al m vv pl τ. μικρ. τουτων s. τουτ. τ. μ. | πιστ. εχ. c C*D a; item πιστευοντων Δ it[4] cop[1]; πιστων 256. .. ς πιστευοντων εις εμε | D (vv?) περιεκειτο | μυλ. ονικ. (Gb') c BCDLΔ al vv pl .. ς λιθος μυλικος | περι .. D al[3] επι | D (vg it) εις τ. θαλ. εβληθη 43. BLΔ al[2] σκανδαλιση .. EHX –ζει

1. αυτου c ABD FLMUX etc .. ς om c EGHKSVΔ etc | ς[e] (=ς Gb) om του | τα σκ. μη ελθ. c BLX etc .. ς μη ελθ. τα σκ. | BDL al[7] vv πλην ουαι δι

σης. 7 Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν
σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν
τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀν-
θρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδα-
λον ἔρχεται. 8 εἰ δὲ ἡ χείρ σου
ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκ-
κοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν
ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλόν, ἢ δύο χεῖ-
ρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆ-
ναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. 9 καὶ
εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει
σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς
τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλ-
μοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν
γέενναν τοῦ πυρός. (Mt 5, 13.
Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν
δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλι-
σθήσεται;)

καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν
ζωήν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν
εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.
45 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε,
ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο
πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν.
47 καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ
σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν ἐστίν σε μον-
όφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βλη-
θῆναι εἰς γέενναν, 48 ὅπου ὁ σκώληξ αὐ-
τῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.
49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα
θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται. 50 καλὸν τὸ ἅλας·
ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι
αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα,
καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

48: Es 66, 24.

χεται· 2 λυσιτελεῖ
αὐτῷ εἰ λίθος μυλι-
κὸς περίκειται περὶ
τὸν τράχηλον αὐ-
τοῦ καὶ ἔῤῥιπται
εἰς τὴν θάλασσαν,
ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ
τῶν μικρῶν τού-
των ἕνα.

(Lc 14, 34. Κα-
λὸν οὖν τὸ ἅλας·
ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας
μωρανθῇ, ἐν τίνι
ἀρτυθήσεται;)

10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μι-
κρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι
αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 12 Τί ὑμῖν δοκεῖ;
ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ

(Lc 15, 3—7. 3 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν πα-
ραβολὴν ταύτην λέγων 4 Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν
ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν
οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ
καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό;

---

7. γαρ c BL al m . . ς (Gb°) add εστιν | Gb° εκεινω c BDFL al vv m 8. αυτον (Gb'') c BDL (U al αυτην) al vv m Hil al . . ς αυτα | B vv κυ. η χω.

43. εστ. σε (D vv σοι) c BCLΔ al a . . ς σοι εστι | εισελθ. ε. τ. ζ. c ABCDLΔ al vv pm . . ς ε. τ. ζ. εισελθ. | D al vv βληθηναι ε. τ. γ. | Gb° εις (D vv οπου εστιν) το π. το ασβ. c LΔ al[3] vv[2] . . F vv[2] του πυρος (του ασβεστου) 44. ς (Gb°) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται . . om c BCLΔ al[5] k cop arm 45. D καν | L σκανδαλισει (al[1] –ση), X –ζει | AK al it[1] καλ. γαρ | εστ. σε c unc pl . . ς εστι σοι c M*U etc (DM**S etc σοι ε.) | F al ε. τ. ζ. εισελθ. | D vv χωλ. εισ. ε. τ. ζ. αιωνιον | ς (Gb°°) in f. add εις το πυρ το ασβεστον . . om c BCLΔ al[7] vv m . . F al vv var 46. ς (Gb°) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται . . om c iisdem qu. v. 44. item al[4] (sed[4] om et. v. 45.) 47. D και ο οφθ. σ. ει (item al[1]) σκανδαλιζει (item X) σε | εστ. σε c B (σε εστ.) LΔ (M* εστ. σοι, vg it *est tibi*) . . ς σοι (al om) εστ. | βληθ. . . D al (it[cdd]) απελθειν | εις γεενν. c BL 28. (ita v. 45. M*X 13. 28.) . . ς ε. την γεενν. et add (Gb°) του πυρος, om c BDLΔ al vv m . . F (om εις γεενν.) εις το πυρ το ασβ. 48. (v. 48. nemo om) GSVX al om αυτων 49. D al[2] it[5] al om πας (arr παν, al[5] π. γ. αρτος) γαρ πυρι (C εν π., X πυρι αλι) αλισθ. (al[2] it[1] δοκιμασθησεται) | BLΔ al m vv[2] om και πασα (D vv πα. γαρ) θ. αλι (al m vv om) αλισθ. (k *omnia autem substantia consumitur*: sic totus versus) 50. D γενησεται | ACDHLΔ (Δ al –σηται) αρτυσεται, K al vv m –τυθησεται | M al vv m om αυτο | αλα c A*BDLΔ al . . ς αλας (U το αλ.)

2. λιθ. μυλικ. (Gb') c BDL etc . . ς μυλος ονικος | D it[cdd] περιεκειτο et εριπτο (D** εριπτετο) | ενα h. l. c BL . . ς ante των

(34. ουν c BLX etc . . ς om | δε και c BDLX etc . . ς δε | al[3] μαρανθη, item ap Mt)

10. αυτων . . ς add εν (H add τοις) ουρανοις, B al εν τω (al om) ουρανω . . om c 1. 13. 22. al[6] vv m Clem[2] Or[4] al m | D του εν τοις ουρ. 11. ς (Gb°°) ηλθεν γαρ ο υιος του ανθρωπου σωσαι (G al m vv m ζητησαι και σωσαι, L** ζητησαι σωσαι) το απολωλος . . om c BL* 1.* 13. 33. vv m Or al

(3. D al vv om λεγων 4. εξ αυτ. εν c BD al e . . ς εν εξ αυτ. | AMUΔ etc εως ου

πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων.

5 καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων, 6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.)

§. 76.

A) OFFICIA IN FRATREM PECCANTEM TRACTAT: Mt 18, 15—20.

15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. 16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. 17 ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. 18 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. 19 Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσουσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

16: Dt 19, 15.

B) PLACABILITATEM COMMENDAT PARABOLA DE COMPUTANTIBUS REGE AC SERVO: Mt 18, 21—35. Lc 17, 3s.

21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 23 διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσήχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ

---

12. αφησει (D vv αφιησιν) et και πορ. c BDL al vv m .. ϛ αφεις omisso και .. var al | D al ζητησει 14. μου c BFH al m vv m Or^{3} .. ϛ υμων (D* al ημ.) | D al εν τοις ουρ. | ἕν (Gb') c BDL al e* harl* .. ϛ εἷς

5. DFKLX al pm ωμ. αυτου 6. DF al pm pp^{2} συγκαλειται 7. εσται h. l. c BL al .. ϛ post χαρα (al ante))

15. αμαρτηση (L –σει et ακουσει, al Or al αμαρτη) c B al sah Or .. ϛ add εις σε | υπαγε c BD al m vv Or al m .. ϛ (=Gb) add και 16. B ff μετα σου (KLM al m Or σεαυτου) post δυο | D 435. om μαρτυρων (et. transp) | MUΔ al m Or σταθησεται 17. L Or ειπον 18. αν c BDKL (L et. αν λυσ.) al .. ϛ εαν | εν (ϛ add τω c EFGHKUX etc) ουρανω bis c B Or^{1} .. DLM (D om εστ. δεδ. usq γης; M δεδ. εν τω ουρ. et λελ. εν τοις ουρ.) al sah εν τοις ουρανοις 19. παλιν c DLM (add δε) etc vv m Or .. Δ al ff Cyp^{1} αμην .. BEFGHKSUVX al pl vv m Bas παλ. αμ. | συμφωνησουσιν c BDEHLVΔ etc .. ϛ –σωσιν | συμφ. εξ υμων c BDL al (vv) Or^{1} .. ϛ υμων συμφ. | G*HL*X (X al ο εαν) al αιτησονται | V al εν τοις ουρ. 20. D ουκ εισιν γαρ et παρ οις ουκ ειμι εν etc

21. προσ. ο (D om) πε. ε. αυτω c BD al vv Or al .. ϛ προσ. αυτω ο π. ειπ. | B ο αδ. μου (L om) εις εμε 22. αλλα εως c BD .. ϛ αλλ εως 24. προσηχθη c BD Or .. ϛ προσηνεχθη | B εις αυτω 25. B 237. om αυτου | ο κυρ. c B (vdtr) DL cdd^{lat} m .. ϛ add αυτου .. 1. it^{1} Chr om | εχει c B al sah Or .. ϛ ειχεν 26. ο δουλος .. DLΔ al vv m add εκεινος | μακροθυμησον c BD al vg it^{7} Lcif .. ϛ praem κυριε | αποδωσω c D it^{cdd} cop .. ϛ σοι αποδ., BL al vv pp αποδ. σοι 27. B al^{2} sah om εκεινου 28. B om εκεινος (al^{1} om ο δ. εκ.) | αποδος c BDL al vv m Or al .. ϛ add μοι (Gb^{oo}) | ει τι .. ϛ (=Gb) ο,τι

παρεκάλει αὐτὸν λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμέ, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; 34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. 35 οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Lc 17, 3s. 3 Προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. 4 καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

C: A TABERNACULORUM FESTO USQUE DUM AD ULTIMUM PASCHA PROFICISCERETUR.

§. 77.

IESUS ET FRATRES FESTUM HIEROSOLYMAE CELEBRATURI: Ioh 7, 1—10.
IESUS PER SAMARIAM PROFICISCENS MALE EXCIPITUR: Lc 9, 51—56.

Ioh 7, 1—10.

1 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. 2 ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. 3 εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· 4 οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. 5 οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. 6 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7 οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. 8 ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται. 9 ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν, οὐ φανερῶς ἀλλὰ ὡς ἐν κρυπτῷ.

---

29. ς (=Gb) ante παρεκ. add εις τους ποδας αυτου . . om c BC*DLΔ etc | επ εμε c CDL (L et. v. 26., ubi G εν εμοι) . . ς επ εμοι | και c BC*D (D it[1] καγω) EFGHMSUVΔ al pl vv m Lcif . . ς (Gb°°) add παντα c C**K (K cop post σοι) L etc 30. D al Dam ηθελησεν | αλλα . . ς (=Gb) αλλ| εως c BCL . . ς εως ου (Dam αν) | CM al vv Chr παν το οφειλ. 31. BD e ιδοντες ουν | B αυτου οι συνδ. | DL al vv (Chr) γινομενα | εαυτ. c BCEFGKMVΔ al m Or . . ς αὑτ. 33. καγω c BDL al Or . . ς και εγω 34. B om ού | το οφ. c BD (D al om παν) al vv . . ς add αυτω 35. ο ουρανιος (Gb') c BC**DKL al m Or al . . ς ο επουρ. | ς (=Gb) in f. add τα παραπτωματα υμων . . om c BDL al vv pm Or al

3. εαν c BDL (add αν) X al m vv pl . . ς (Gb°°) add δε (al[1] γαρ) | DXΔ al αμαρτηση . . ς (Gb°°) add εις σε, om c ABL al vv pm Clem Bas al | A al και εαν μεν 4. αμαρτηση (Gb'') c ABDLXΔ etc . . ς αμαρτη | al[4] vv om εις (al[1] επι) σε | και (AK b add εαν, D Clem το) επταχ. . . ς add της ημερας, om c BDLX al vv pm Or | επιστρεψη c EFGHKMSUVΔ etc . . ς (=Gb) add επι σε sine unc, Gb'' προς σε c ABDLX etc (al εις σε)

1. 'Gb° Και (vv δε post μ. ταυτ.) c C**D al vv pm | μ. ταυτ. h. l. c BCDGKLX etc . . ς post ο (om B) ις 3. θεωρησουσιν c (B?)DLMΔ al (hiant AC etc) . . ς -σωσιν | σου sec (B cop ante τα) . . DG (G al ἃ σύ) al m vv m pp m om 4. BKL al τι εν χρ. | αυτος (-τον E* al) . . BD* (post παρρ.) d cop -το 5. DL επιστευσαν 6. Gb°° ουν c D al vv Cyr Aug | εστιν . . B παρεστιν 8. εορτην c BDKLTX etc . . ς (Gb°°) add ταυτην | ουκ c DKM al[3] vv pm pp pm . . ς (=Gb) ουπω| ο εμ. καιρ. c BDLTUX al vv Cyr . . ς ο καιρ. ο εμ. 9. ταυτα c DK al m vv pm pp . . ς (=Gb) add δε | αυτος (Gb') c D*KLTX al m vv m Cyr . . ς αυτοις . . al[6] vv m Aug om 10. εις τ. εορτ. . . BKLTX al vv m Cyr ante τοτε | αλλα c BT . . ς αλλ | D al vv m Cyr om ως

Lc 9, 51—56.

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, 52 καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ· 53 καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. 54 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; 55 στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. 56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

§. 78.

INTER VIAM ACCEDUNT NOVI DISCIPULI.

Lc 9, 57—62. Mt 8, 19—22.

57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 58 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

59 Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου. 60 εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

19 Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

21 Ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. 22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

61 Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. 62 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

§. 79.

IESUS MEDIIS DIEBUS FESTIS PRODIENS IN TEMPLO SE DEI LEGATUM PROFITETUR AC BREVI DISCESSURUM.

Ioh 7, 11—36.

11 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; 12 καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. 13 οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

---

51. BL al it[1] om αυτου sec (S al εαυτου) | εστηρισεν c BCLVX al (LX etc ante το pon) .. ς εστηριξεν | A εν ιερ. 52. AEGSV al pl προσ. εαυτου | ωστε .. B (it[4]) ως 54. B al e om αυτου | ειπαν c BCL al .. ς ειπον | απο .. CD al vv pp[2] εκ | ς (Gb°) in f. add ως και ηλιας εποιησε [*2 Reg 1, 10. 12.] .. om c BL al vv m 55. ς (Gb°°) in f. add και ειπεν Ουκ οιδατε οιου (D al m pp ποιου) πνευματος εστε υμεις (υμ. om DFU etc; et. transp) c DFKMU etc vv pm pp .. om c ABCEGHLSVXΔ al pl vv m pp 56. ς (=Gb) praem Ο γαρ (om U etc) υιος του ανθρωπου ουκ ηλθε ψυχας ανθρωπων (om vv m) απολεσαι (al αποκτειναι) αλλα σωσαι c FKMU etc vv pm Cyp etc .. om c iisd qu v. 55., item D al[1] it[1]

57. Και c BCLX al vv m (και εγεν. D al[1] it[3]) .. ς εγενετο δε | ς οπου αν | ς (Gb°°) in f. add κυριε .. om c BDL al vv m 58. B om ὁ | GMX al κλινει .. al κλιναι 59. D al om Κυριε | B πρ. απελθοντι, D πρ. –οντα, al[2] πρ. απελθειν (al[3] om), AK al m Thdrt απελθειν πρ. et aliter 60. αυτω c BDL al a cop .. ς (Gb°°) add ο ις 62. ο ις c B .. ς praem (test m postpon) προς αυτον | ADL επιβαλλων | B al[5] vv Or[3] al m om αυτου | βλεπων .. al m Or[3] al m στραφεις | τη βασιλ. c BL al vv m Clem Or[3] al m .. ς εις την βασιλειαν

20. GKMX al Clem κλινει 21. μαθητων c B al vv .. ς add αυτου 22. λεγει c BC al (vg it) .. ς ειπεν

12. πολυς h. l. c BLTX al vv .. ς ante περι .. D vv om | αλλοι .. ς (=Gb) add δε c B(?)ETX etc | ου .. KT al ουχι 13. L om περι αυτου

14 Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. 15 ἐθαύμαζον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; 16 ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· 17 ἐάν τις θέλῃ τὸ
θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ
λαλῶ. 18 ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος
αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 19 οὐ Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νό-
μον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; 20 ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος Δαι-
μόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; 21 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἓν ἔργον ἐποίησα
καὶ πάντες θαυμάζετε 22 διὰ τοῦτο. Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ
Μωυσέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. 23 εἰ περιτομὴν
λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρω-
πον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
25 Ἔλεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; 26 καὶ ἴδε
παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μή ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν
ὁ Χριστός; 27 ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει
πόθεν ἐστίν. 28 ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων Κἀμὲ οἴδατε πόθεν εἰμί·
καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· 29 ἐγὼ
οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.
30 Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύ-
θει ἡ ὥρα αὐτοῦ. 31 ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι ὁ Χριστὸς
ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν; 32 ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου
γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἵνα
πιάσωσιν αὐτόν.
33 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά
με. 34 ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 35 εἶπον οὖν
οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ
εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; 36 τίς ἐστιν ὁ
λόγος οὗτος ὃν εἶπεν Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

22: Lev 12, 3. Gen 17, 10.

§. 80.

ULTIMO DIE FESTO DE SPIRITU SANCTO DISSERIT. CUM ALIORUM TUM NICODEMI IUDICIUM.

ΙΟΗ 7, 37—53.

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν λέγων
Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. 38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή,

---

14. D al^{6} Ps-Chr μεσαζουσης | ις c BLTUX etc .. ς ο ις 15. εθαυμ. ουν c BDLTX etc .. ς και εθ. 16. ουν c BEFGHKMSTUVΔ etc .. ς (=Gb†) om c DLX etc | B om ὁ 17. X al ποτερον ει | D εκ θεου 19. BDH al εδωκεν 20. απ. ο οχλ. c BLTX al vv Aug .. ς add και ειπεν (variat) 21. ις c BEFGHMVXΔ etc .. ς (Gb°) praem ὁ 22. δια τουτο c antecdd conjg X etc Thph .. ς et edd pl c seqq conjg, ita DEGKLU etc | DL al εδωκεν | D αλλα | B it^{2} om εν 23. D al^{1} vv ει ουν | B 33. ο ανθρ. 24. κρινατε (Or) .. BDLT al^{2} Cyr -νετε 26. LX al vv Cyr om και pr | D al (vv) Chr μητι | αληθως .. om al^{3} vv m Nonn | ς (=Gb) ante ο χρ. add αληθως .. om c BDKLTX etc 28. D vg it εκραζεν | T εν τω ιερω ις διδ., D ο ις (Δ al om) δι. εν τ. ι. et aliter | K και ελεγεν | και οιδατε (V οιδα, it^{2} om) .. X al^{1} it^{1} pp om 29. ς (=Gb) εγω δε | X απ αυτου | D al απεσταλκεν 30. T vv εβαλεν | BL al εληλυθεν 31. εκ τ. ο. δε (K al^{4} ουν) πολλ. c BKLTX etc .. ς πολλ. δε εκ τ. ο. | D ελεγαν | Gb° οτι c BDLTUX etc | μη (Gb′) c BDEKLTX(?) etc .. ς μητι | σημεια c BDKLTX etc .. ς (Gb°) add (M al praem) τουτων | εποιησεν .. D al vv ποιει 32. ηκουσαν .. KMU etc add ουν, D etc δε, al^{2} vv praem και | DL* al vv Chr om ταυτα | υπηρετας h. l. c DEHMVΔ etc .. ς ante ινα | οι αρχ. κ. οι φαρ. c BDGKLMTUX etc .. ς οι φαρ. κ. οι αρχ. 33. ειπ. ουν .. ς (=Gb) add αυτοις | χρ. μικρ. c BLTX al .. ς μικρ. χρ. 34. BTX vv m ευρησ. με | εἰμί .. Gb′ εἶμι c it^{cdd} cop al pp^{2}; item v. 36. | B in f. add εκει 35. ημεις .. D al^{1} vg it om (et. transp) | D al^{1} μητι (vg it) 36. ο λογ. ουτ. c BD^{gr}E*(?)KLX etc .. ς ουτ. (T etc om) ο λογ. | ὀν .. T οτι | BGT vv ευρησ. με | al^{1} post h. v. add και επορευθη εκαστος etc Io 7, 53 — 8, 11.

37. D vv εκραζεν | D it^{2} pp^{lat} om πρ. με (B εμε)

ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. 39 τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος
οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδο-
ξάσθη. 40 Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης·
41 ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρ-
χεται; 42 οὐχ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου
ἦν Δαυίδ, ἔρχεται ὁ Χριστός; 43 σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν· 44 τινὲς δὲ ἤθελον
ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἔβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.
45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι
Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; 46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος.
47 ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; 48 μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων
ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; 49 ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον
ἐπάρατοί εἰσιν. 50 λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν 51 Μὴ
ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ;
52 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς
Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

38: Zch 14, 8. Es 58, 11. 39: Ioel 2, 28. (3, 1.) 42: Ps 89, 4. Mich 5, 1.

[§. 81.

IESUS ET MULIER ADULTERA.

Ioн 7, 53 — 8, 11.]

[53 Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. VIII, 1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν
ἐλαιῶν. 2 ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ
καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. 3 ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐν

---

39. οὗ .. ὅ BEKMUV al m | EGHKLMUVΔ al pm ημελλον | BLT(?) al^{1} οι πιστευσαντες | πνευμα (D το πν.) c KT al^{2} vv pm Or^{4} al pl .. ϛ (Gb°) add αγιον (D** το αγ.), B vv m pp^{lat} m δεδομενον (B αγ. δεδ.) .. var al | ις .. ϛ (Gb°°) praem ὁ (Or^{1}) | ουδεπω .. BD Or^{1} ουπω, L al^{1} ουδεπωτε (sic) 40. εκ τ. οχλ. ουν c BDLTX etc .. ϛ πολλοι (variat) ουν εκ τ. οχλ. | των λογων c BDEGHKLMTUΔ* etc .. ϛ τον λογον .. BD (praem αυτου) LTU al vv add τουτων (al aliter) | BD οτι ουτος 41. αλλοι pr .. T al vv add δε | DLX etc οτι ουτος | αλλοι sec c DEGHKSUVΔ etc .. ϛ (Gb°°) add δε .. BLTX etc οι δε | D* ελεγαν 42. ουχ c BLT Or .. ϛ ουχι | ειπεν .. D al vv λεγει | ερχ. ο χς c BLT vv .. ϛ ο χς ερχ. 43. εγ. εν τω οχλ. c B(D)LTX etc .. ϛ εν τω ο. εγ. 44. εβαλεν c BLT vv .. ϛ επεβαλεν 45. KU al om εκεινοι | D ηγαγατε 46. ελαλ. ουτ. ανθρ. c BLTX al Or al .. D ουτ. α. ελ. .. ϛ ουτ. ελ. α. et add (Gb°) ως ουτος ο ανθρωπος, om c BLT al vv Or al^{3} .. D al vv m varie diff 47. απεκριθησαν c D al^{7} vv pm Cyr .. ϛ (Gb°) add ουν (cop δε) | αυτοις .. om BK al vv 48. εκ .. om K al^{7} | D πιστευει 49. αλλα c BDLT .. ϛ αλλ | επαρατοι c BT al Or Cyr Chr .. ϛ επικαταρατοι 50. προς αυτον .. ϛ (Gb°) praem (KUΔ etc postpon) νυκτος .. om c BLT vv m Cyr .. BT vv add προτερον, L al το προτ., similiter al | L vv om ων 51. πρωτ. παρ αυτ. c BD(K)LT(X) al m (vv) Or Cyr .. ϛ παρ α. προτερον (Gb' πρωτον) 52. ειπαν c BDKT .. ϛ ειπον | εκ τ. γ. προφ. c BLTX al vg (non am al) Or al .. ϛ πρ. εκ τ. γ. | εγειρεται (Gb') c BDKS^{mg}TΔ etc .. U ερχεται .. ϛ εγηγερται c EGHLMSX etc

53 — 8, 11. om c ABCLTXΔ (L et Δ cum spatio vacuo) al^{50} fere (al^{1} om 8, 3—11.) et evgg m a b** f l* cop^{2} sah syr (mss pl) syr^{p} (mss pl) arm^{cdd} ar (e copta facta) go; item praetereunt Or (Amm et Eus vdtr) Apollin Thdor^{mop} Chr Cyr Bas al Tert Cyp al; asteriscis notant EM al m, obelis S al pm; transp (sive 7, 53. — 8, 11. sive 8, 3—11.) ad finem evglii Io al m (et. cod. Tisch. IV. Lips.), al^{4} post Luc 21., al^{1} post Io 7, 36. . . . . Habent pericopam DFGHKU (item EMS) al longe pl cdd m^{gr} et^{lat} ap Hier vg it^{6} aeth syr^{hrs} sl sax perss (in cod vat ad cap. X. trahitur), item al quarum mss differunt; item agnoscunt Hier Amb Aug al Constitt Nicon Euth. Textum do ut habet ϛ (Gb°°).

[53. επορευθη .. DMS etc -θησαν, U etc απηλθεν s. -θον | τ. οικον .. et. τ. τοπον et τα ιδια leg VIII, 1. U al pl και (ο) ις (δε) | S al επορευετο 2. παλιν .. U al pl add βαθεως (-εος) | D παραγεινεται, U al pl ηλθεν (ο ις), παρηλθεν (ο ις) | λαος .. GSU etc οχλος | EGHK etc om πρ. α., al^{6} om και πας usq αυτον | D al om και καθ. εδ. αυτ. 3. αγουσι .. al φερουσι, diff al | U etc om δε, al om (al transp) οι γραμμ. | DMU etc om πρ. αυτον .. diff al | εν .. D (επι αμαρτια γυναικα) MSU etc επι

μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ 4 λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ
κατειλήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη. 5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας
λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις; 6 τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐ-
τοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 7 ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες
αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω.
8 καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως
ἐλεγχόμενοι ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων, καὶ
κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα. 10 ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ μηδένα
θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς εἶπεν αὐτῇ Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; οὐδείς
σε κατέκρινεν; 11 ἡ δὲ εἶπεν Οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω·
πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.]

5: Lev 20, 10.

§. 82.

IN TEMPLO DE SUO SUIQUE PATRIS TESTIMONIO AGIT.

ΙΟΗ 8, 12—20.

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολου-
θῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ
Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν
ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν
σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν,
ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέ-
γραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. 18 ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ,
καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἔστιν ὁ πατήρ σου;
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν
ᾔδειτε. 20 ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς
ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

17: Dt 19, 15.

---

3. D ειλημμενην, EGHK etc καταληφθεισαν | εν (al pl add τω) μεσω 4. λεγουσ. (U etc ειπον) αυτω (al τω ις, al om) .. EGHK etc add πειραζοντες, D εκπειραζοντες αυτον οι ιερεις ινα εχωσιν κατηγορειαν αυτου | M η γυ. αυτ. | EGHK etc κατεληφθη, D al κατειληπται et aliter | EGHM επαυτοφορω s. -φορως | U etc ταυτην ευρομεν επαυτ. μοιχευομενην 5. D μωυσης δε ε. τ. ν. | ημιν .. DH al om, U etc varie transp, HS etc ημων ante μωσ. | ενετειλ. .. D εκελευσεν, al[1] εγραψεν | DMSU etc λιθαζειν (-ζεσθαι) | D συ δε νυν | λεγεις .. MSU etc add περι αυτης 6. Singg fere omnia variant | κατηγορειν .. SU etc -γοριαν κατ | D om τουτο usq αυτου | DEGHM etc κατεγραφεν et aliter | γην .. EGHK etc add μη (al και, al om) προσποιουμενος 7. M etc επερωτ. | D al om αυτον, al add και | DMS etc ανεκυψεν (-ψε) και, U etc αναβλεψας | πρ. αυτ. .. M al om, DSU etc αυτοις | EGH etc πρωτον | DU etc om τον | DEGKMU etc επ αυτην | EGHK etc βαλετω | D επ α. βα. λιθ., EGHKMSU etc varie transp 8. D etc κατακυψας τω δακτυλω | D al κατεγραφ., M al εγραψεν | γην .. U etc add ενος εκαστου αυτων τας αμαρτιας 9. οι δε ακ. .. D εκαστος δε των ιουδαιων .. diff al | DMU etc om και usq ελεγχ. | D al εξηρχετο, al aliter | D om εις κ. εις .. diff al | EGHKM etc om εως τ. εσχ., D ωστε παντας εξελθειν | al m om μονος .. diff al | D etc om ο ις .. U etc transp | εστωσα .. unc omn etc ουσα 10. ανακυψας .. al m -βλεψας, -νευσας | DMS etc om και usq γυναικα, U etc add ειδεν αυτην και | αυτη (variat) .. U etc om | DEFGHK etc om η γυνη .. MSU etc γυναι | al[8] Aug om που ε. εκειν. (HU etc om) οι κατ. σ. (DM etc om εκειν. usq σ.) 11. D κακεινη ειπεν αυτω .. diff al | ειπ. δε (U etc om) αυτη (EFGHKM etc om) ο ις .. D vg[cd] ο δε ειπ. .. diff al | GMU etc κατακρίνω, H etc κατακρινῶ, EFK etc κρινῶ | πορευου (D υπαγε) και (D etc om) μηκετι (U μη; DMU etc praem απο του νυν, al το λοιπον) | M in f. add τουτο δε ειπαν πειραζοντες αυτον ινα εχωσι κατηγοριαν κατ αυτου.]

12. αυτ. ελ. (D etc ε. α.) ο ις c BLSTUX etc (D etc) .. EFGHKM etc αυτ. ο ις ελ. .. ϛ ο ις αυτ. ελαλ. .. var al | BT Or μοι | περιπατηση c BFGKLTUX etc .. ϛ -τησει c DEHMΔ etc | D αλλα 14. D al Or ο ις | B al vv pp η μαρτ. μ. αληθ. εστ., D αληθεινη μ. ε. η μαρτ. | MΔ al pm syr[hrs] pp m om υμ. δε (et om et var) ουκ usq υπαγω | η που c DKTUX al pl vg it[2] al pm .. ϛ (=Gb) και που c BEFGHL etc 16. GX al vv om δε | αληθινη c BDLTX 33. Or[1] .. ϛ -θης | D al[1] sah ειμι εγω | D αλλα | D om πατηρ 19. ις .. ϛ (=Gb) ο ις (Or) | T ουδε τον | αν (D vv om) ηδειτ. c BLTX al Or[6] Cyr[1] .. ϛ ηδ. αν 20. ϛ (=Gb) ελαλ. ο ις

§. 83.

DE ORTU SUO ATQUE ABITU DISPUTAT CONTRA IUDAEOS ABRAHAMI GENUS FRUSTRA IACTANTES.

Ioh 8, 21—59.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.

30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 31 ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μού ἐστε, 32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. 33 ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας· 35 ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. 36 ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 37 οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. 38 ἐγὼ ἃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. 39 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· 40 νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. 41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. 42 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. 43 διὰ τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. 44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ

---

21. αυτοις c **BDLTX** it[2] Or Cyr . . ς (Gb[oo]) add ο ις | **UX** al m vv Cyr και (al[1] οτι) οπου 22. **D*** ελεγαν | **L** αποκτεννει | **D*** sah Or αυτον 23. ελεγεν c **BDLTX** etc . . ς ειπεν | **X** om υμ. ε. τ. τ. κοσμ. ε. | τουτ. του κ. c **BT** etc . . ς του κ. τουτου 24. **D** al[2] ε πιστευσ. μοι 25. ειπεν c **BLX** al vv pl Cyr . . ς (Gb[oo]) praem και, **D**[gr] al vv add ουν | ὅ τι . . ς (non ς[e]) Gb″ ὅτι (it[4] vg[cdd] pp *initium* [*principium*] *quod* [*quod et*], e vg[ed] et[cdd] Amb[1] *principium qui et*, am al[4] Aug *princ. quia et*, d *init. quoniam et*, b *inprimis quia*) 26. Test aliquot c antecdd conjg | λαλω (Gb″) c **BDKLTXΔ** etc . . ς λεγω 27. **D** al vv τ. πατ. αυτου ελεγ. (**DF** λεγει) τον θεον 28. αυτοις . . **BLT** al a om . . **D** al vv add παλιν | **B** οτι οταν | ο πατηρ c **DLTX** al[6] vv pp m . . ς (Gb[o]) add μου 29. με pr . . **L** add πατηρ | **LX** al vv pl pp και ουκ | μονον c **BDLTX** al vv pm pp m . . ς (Gb[oo]) add (al[2] praem) ο πατηρ 31. **TΔ** al μενητε 33. πρ. αυτ. c **BDLX** al it[3] . . ς αυτω . . varia add 34. **B** om ὁ | Gb[oo] της αμαρτ. c **D** b Clem Faustin 35. **D** al[1] εις την οικιαν | **X** al m Clem om ο (**D** etc add δε, it[1] γαρ) υιος usq αιωνα 36. **DHMΔ** al pm ελευθερωσει 38. ἃ bis c **BCDX** al m vv Or al; pr et. **L** al[2], sec et. **K** al vg it[3] . . ς ὃ bis (Gb′ ἃ sec) | **BC** al Or[3] Chr α εγω | **EFGHKLM** etc εορακα | τ. πατρι c **BCLX** vv m Or[3] Cyr . . ς (Gb[oo]) add μου | ηκουσατε π. του πατρ. (Gb″) c **BCKLX** al m vv pl Or al . . ς εωρακατε (εορ. **EFGHMΔ** etc) παρα τω πατρι et add (Gb[oo]) υμων (al ημων), om c **BL** al vv Or Cyr 39. ειπαν c **BCD** Or . . ς ειπον | **G** al om του | ητε (Or[3] Eus Bas etc) . . Gb (sed Gb′ ητε) εστε c **BDL** al[1] vg ff Or[10] Aug | εποιειτε >. Gb′ ποιειτε c vg ff Aug (*facite*) Or[10] ([3]εποι.) . . ς (=Gb) add αν c **B**(?)**CKLMXΔ** etc, om c **DEFGHSU** etc Or[12] ([1]αν εποι.) al pm 41. ειπον (**D** –παν) c **BL** al vv m . . ς (Gb[o]) add ουν | ου γεγενν. (Or[3]; **L** ουκ εγεννημεθα) . . **BD*** al[1] ουκ εγεννηθημεν 42. ς (=Gb) ειπ. ουν | **B** αυτοις ις | **B** ο πατηρ (non Or[5]) | ουδε . . **D**[gr]**G** al vv ου | **D** αλλα

πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρω-
ποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν
λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν
ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω,
διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο
ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. 48 ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ
καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; 49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐγὼ δαι-
μόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν
δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ,
θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. 52 εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμό-
νιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ,
οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· 53 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις
ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; 54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐὰν ἐγὼ
δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε
ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, 55 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα
αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ
ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπον οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ'
αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

§. 84.

A) SANAT HIEROSOLYMAE SABBATO CAECIGENUM: Ioh 9, 1—41.
B) SE BONUM PASTOREM ESSE DICIT: Ioh 10, 1—21.

A) Ioh 9, 1—41.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 2 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ λέγοντες Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; 3 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.
4 ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύνα-
ται ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. 6 ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ
καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς,
7 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος.
ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. 8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ
πρότερον, ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; 9 ἄλλοι ἔλεγον
ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι.

---

44. ς (=Gb) εκ πατρος | του πατρ. (S etc add υμων) .. K etc om | HU al m οταν λαλει 45. D al[1] vv om δε | λεγω (D λαλω) .. C* al[3] vv Cyr add υμιν | D in f. add υμεις 46. D al[2] om versum | ς (=Gb) ει δε αληθ. 47. DG al[1] om οτι εκ usq εστε 48. ς (=Gb) απεκριθ. ουν οι | ειπαν c BCD Or* .. ς ειπον | al m Chr ελεγομεν 49. D al ο ις | vg (non am al) e ητιμασατε 51. εαν τις .. D vv m ος αν | τ. εμ. λογ. c BCDLX vv m Or Cyr .. ς τ. λογ. τον εμον 52. ειπον (D –παν) c BC al vv m Or .. ς (Gb°) add ουν | ς (=Gb) γευσεται (B al[1] θανατον ου μη θεωρηση, Or[bis] contra) | Gb° ε. τ. αιων. c D al[1] it[4] Nonn 53. D it[6] om πατρ. ημων (al[1] om) | οστις .. D a οτι | ς (=Gb) σεαυτ. συ 54. DΔ* al Or ο ις | δοξασω c BC*D al vv Or al .. ς –ζω | Chr om ο πατ. μου (om syr[hrs] [syr[p] c. ast] pp) | ημων (Gb″) c ACEGHKLMSUΔ .. ς υμων c BDFX etc 55. BD καν ειπω | υμων .. AD al[4] Thph υμιν | αλλα c BDX etc .. ς αλλ | G om και εαν usq οιδ. αυτον 57. D ειπαν | D ουδεπω | EFGHKLMXΔ etc εορακας 58. ειπεν .. DGKX etc add ουν, al[1] δε, L al praem και | ις c BC .. ς ο ις | D it[6] pp m om γενεσθαι 59. D τοτε ηραν λιθ. | B om δε | ς (=Gb) in f. add διελθων (CLX etc και διελθ.) δια μεσου αυτων (CLX etc add επορευετο) και παρηγεν ουτως .. om c BD vg it (exc[1]) al[3] Or al[3]

1. παραγων .. add (ο) ις GHM** etc | EFGHKMX al pl γεννητης s. γεννετης s. γενητης 2. D e om αυτου λεγοντες 3. ς (=Gb) ο ις | A al γενηθη 4. εμε .. BD (post δει) L vv m pp[2] ημας | με .. L vv m Cyr ημας 5. DLX al vv pp ω εν τ. κ. 6. επεχρισεν .. B(C*?) επεθηκεν | αυτου (D sl[cd] αυτω, cop αυτον) c ABC**L al .. ς om, sed ς (Gb°) post οφθαλμους add του τυφλου, om c BL al sl[cd] .. D etc αυτου 7. D vv om αυτω | A* (**και νιψ. post σιλ. add) it[3] om νιψ. | B om ουν (al[3] vv om) κ. εν. κ. ηλθεν 8. προσαιτης .. ς (=Gb) τυφλος 9. LX al Aug om αλλ. ελ. οτι (G add ουχ) ουτ. εστ. | α. ελ. Ουχι αλλ (–λα C) c BCLX al vv pl Cyr Aug .. ς αλλοι (D ετεροι) δε οτι | AC**KUX etc εκειν. δε ελ.

10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; 11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ἄνθρωπος
λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε
εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι. ἀπελθὼν οὖν νιψάμενος ἀνέβλεψα. 12 εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος;
λέγει Οὐκ οἶδα.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν. 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ
τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. 15 πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν
καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς,
καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. 16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ
ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα
σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. 17 λέγουσιν τῷ τυφλῷ πάλιν Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ,
ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. 18 οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀνα-
βλέψαντος, 19 καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι
τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; 20 ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν Οἴδαμεν ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· 21 πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς
ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς
περὶ αὐτοῦ λαλήσει. 22 ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ
συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. 23 διὰ
τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. 24 Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρω
πον ἐκ δευτέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. 25 ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα,
ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. 26 εἶπον οὖν αὐτῷ Τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλ-
μούς; 27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ
ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; 28 ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον Σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου,
ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί· 29 ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωυσεῖ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον
δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. 30 ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν τούτῳ γὰρ θαυμα-
στόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἀνέῳξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. 31 οἴδαμεν ὅτι·

---

10. ουν sec c CDLX al vv . ς om | ηνεωχθ. c CDEFGHLMXΔ etc (B ενεωχθ.) . . ς ανεωχθ. c AKU etc | σου . . ς^{e} (=ς Gb) σοι 11. απεκρ. εκ. c BCDL etc . . ς (Gb°) add και ειπεν | BL al ο ανθρ. | CL al syr^{p} c. ast ο λεγομ. | οτι c BL syr^{hrs} . . ς om | KX al m vv pp νιψαι (om και) post υπαγε pon | ς (=Gb, sed Gb′) εις την κολυμβηθραν του σιλωαμ contra BDLX al vv pm Cyr | ουν c BDLX al cop sah . . ς δε . . diff al | νιψαμενος c B cop (sah vg) . . ς και νιψ. (DX απηλθον ουν et D perg και ενιψαμην και ηλθον βλεπων) 12. ειπ. (–αν c BD; ς –ον) c A al^{5} vv pl Aug . . ς (Gb°) add ουν, BLX etc praem και, vv add δε | D al vv λεγει αυτοις 14. εν η ημερ. c BLX al vv Cyr . . ς οτε | L om ο ις | LX al ηνεωξεν . . D al^{1} ηνοιξ. 15. D al^{1} επηρωτων, X al^{1} ηρωτουν | UX al m vv pl om και | μου (H etc μοι, A ante επεθ.) επι τ. ο. (Δ add μου) c unc omn etc . . ς (=Gb) επι τ. ο. μου 16. ουκ εστ. ουτ. π. θ. ο ανθρ. c BDLX etc . . ς ουτ. ο ανθρ. ουκ εστ. π. του (Gb°° c BDLX al, item AGK etc) θεου | D (ελεγαν) al^{7} vv pl Cyr αλλοι δε 17. λεγουσιν (D vv ελεγον) c EFGHKMSUΔ etc . . ABDLX etc add ουν | D vv (al transp) om παλιν | BLX vv τι συ | ηνοιξεν c ADEFGHMU etc . . BXΔ al ηνεωξεν, KL al ανεωξεν 18. ουν . . om D al^{3} vv | ην τυ. c BL al b cop sah . . ς τυ. ην (Gb° οτι ην [al^{1} εγεννηθη] τ. κ. ανεβλ. [al^{1} b om κ. αν.]) c D | αυτ. (D al^{2} vv om) του αναβλ. (al^{6} it^{4} al Chr om τ. αν., var cdd^{lat}) 19. D επηρωτ. | D vv ει εστ. ουτ. | FGM al ελεγετε | βλεπ. αρτ. c BDGL al it^{4} . . ς α. βλ. 20. απεκριθησαν . . B al^{1} vg^{cd} add ουν, AEHKMSΔ etc δε . . ς perg αυτοις (variat), om c BLX al m vv pm Cyr | ειπαν c BL . . ς –πον 21. ηνοιξεν c DEFGHKLMUΔ(BS?) etc . . A al m pp ηνεωξ. s. ανεωξ. | αυτ. ερωτ. (D επερωτ.) h. l. c BDLX etc . . ς post εχει, vv^{2} Chr om | DL al vv m pp^{2} om αυτος | AEKMX etc π. εαυτου 22. Leg συνετεθεντο (AM), –τιθεντο (G), συνεθεντο 23. ειπαν c BD . . ς –ον | DL vv om οτι 24. εκ δευτερ. h. l. c BDL al vv m . . ς ante τ. ανθρ. (D αυτον) | ειπαν c BD . . ς –πον | BL al vv ουτ. ο ανθρ. 25. Gb°° ουν (al^{1} δε) c KS al pl vv pm Chr | εκεινος c ABDL al^{7} vv m Cyr . . ς (Gb°) add και ειπεν | ων . . DL al vv m pp^{2} ημην και 26. ουν c BDKLX etc . . ς δε | αυτω c BD vv pm pp^{2} . . ς add παλιν (et. transp) | ηνοιξεν c ADEFGHLMUXΔ(BS?) etc . . K al m ανεωξεν (al^{1} ηνεωξ.) 27. ουκ . . om 22. vg (exc gat) it (exc^{3}) | B τι ουν | DLXΔ etc μαθ. αυτ. 28. ς (= Gb) ελοιδορ. ουν . . B sah pp^{2} και ελ., DL al vv m οι δε ελ. | D ειπαν | μαθ. ει (L cop om) εκ. c AB al Chr^{cdd4} . . ς ει μαθ. εκ., D al vv μαθ. εκ. ει | D vv m om δε (syr γαρ) 29. μωυσει (μωσει) c ABDEGKLΔ etc . . ς μωση | A ελαλησεν 30. D al vv om αυτοις | τουτω γαρ c B (D τουτ. ουν) L al pp^{2} . . ς γαρ (vv om) τουτω | X al m (vv m) εν γ. τουτο | ανεωξ. c AEFGKMUΔ (X ηνεωξ.) etc . . BDL al^{1} ηνοιξ. 31. οιδαμεν c BDGL al^{7} vv m Cyr . . ς (Gb°°) add δε (variat)

ἁμαρτωλῶν ὁ ϑεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις ϑεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ ϑέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει.
32 ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσϑη ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφϑαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· 33 εἰ μὴ ἦν
οὗτος παρὰ ϑεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. 34 ἀπεκρίϑησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἐν ἁμαρτίαις σὺ
ἐγεννήϑης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
35 Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ Σὺ πιστεύεις
εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ϑεοῦ; 36 ἀπεκρίϑη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐ-
τόν; 37 εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. 38 ὁ δὲ
ἔφη Πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. 39 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν
κόσμον τοῦτον ἦλϑον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. 40 Ἤκου-
σαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν;
41 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν·
ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

B) Ιοh 10, 1—21.

1 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς ϑύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων
ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόϑεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν καὶ λῃστής· 2 ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς
ϑύρας ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. 3 τούτῳ ὁ ϑυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐ-
τοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκ-
βάλῃ, ἔμπροσϑεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουϑεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν
αὐτοῦ· 5 ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουϑήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν
ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. 6 Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν
τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. 7 εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγώ εἰμι ἡ ϑύρα
τῶν προβάτων. 8 πάντες ὅσοι ἦλϑον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν
αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 ἐγώ εἰμι ἡ ϑύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλϑῃ, σωϑήσεται, καὶ εἰσελεύσεται
καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει. 10 ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ ϑύσῃ καὶ
ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλϑον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. 11 ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός.
ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίϑησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· 12 ὁ μισϑωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν
ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, ϑεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα
καὶ φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· 13 ὅτι μισϑωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ
περὶ τῶν προβάτων. 14 ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσίν με
τὰ ἐμά, 15 καϑὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίϑημι
ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16 καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ
με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. 17 διὰ τοῦτό

---

31. BD it^{2} pp^{lat} ο ϑε. αμαρτωλων (-λον X* al m sah pp^{lat}) | EFMX al ποιει 32. ηνοιξ. c ADEFGKLMU etc .. BXΔ** (*ενε.) ηνεωξ. (al^{2} ανε.) | AX γεγενημενου 33. KU al εδυνατο 34. ειπαν c BD .. ς ειπον 35. D om εξω | BD e om αυτω | τ. ϑεου .. Gb′ τ. ανϑρωπου c BD aeth (sah?) Chr^{cdd2} 36. B om απεκρ. usq ειπεν, sed post εστιν add εφη .. A al^{1} a om κ. ειπ. | Και c BDEFGKMSUXΔ etc .. om ς (=Gb) c AL etc 37. ειπεν c B(D)X al vv pm .. ς (Gb^{oo}) add δε (et. praem και) | A om ὁ | EFGKLXΔ etc εορακας 38. D al αυτον 40. ηκουσαν c BL al vv^{3} Cyr .. ς (Gb^{oo}) και ηκ., D al vv ηκ. δε s. ηκ. ουν | D al^{3} vv m om ταυτα | μ. αυτ. οντ. c BDLX etc .. ς οντ. μ. αυτ. 41. B om ὁ | DK al sah om αν | L εχετε | ς ἡ οὖν .. om (Gb^{oo}) ουν c BDKLX al vv m pp^{2} (DLX al^{1} syr^{p} mg Cyr αι [ουν] αμαρτιαι υ. μενουσιν)

1. B υμ. λεγ. 3. D vv τα πρ. τα ιδ. (syr^{hrs} om τ. ιδ.) | φωνει (Gb′) c ABDLX al Cyr .. ς καλει | EFΔ al κατα 4. οταν (Gb′) c BL al sah .. ς και οτ., K al vv Cyr οτ. δε | παντα (om go) c BDLX al it^{2} cop sah (Cyr) Lcif .. ς προβατα (it^{3} utrumq) | BX al εκβαλλη | D vv αυτου τ. φων. 5. ακολουϑησουσιν c ABDEFGΔ al m pp .. ς -σωσιν 7. παλιν (et om et transp) c B .. ς add (AK al vv praem) αυτοις | B om ὁ, b om ο ις | B υμ. λεγ. | εγω c BGKLX al pm vv pp .. ς praem οτι 8. D cdd^{lat} pp om παντ. | προ εμου h. l. c ABDKLX al pl vv m Or^{2} (Clem^{2} alludens) al pm .. ς ante ηλϑ. sine unc .. Gb° c EFGMSUΔ al pl vv pm pp m Aug^{dis} | DX αλλα 10. D cop^{1} om κ. περισσ. (X al vv περισσοτερον) εχωσιν 11. τιϑησιν .. D vv Aug διδωσιν 12. δε .. om GL 1. vv (DXΔ al ο δε μισϑ.) | εστιν c ABLX al Eus al .. ς εισιν | D vv Aug om αυτα | ς in f. add τα προβατα .. om c BDL al^{6} vv m Lcif 13. οτι .. ς (Gb°) praem ο δε μισϑωτος φευγει, om c BDL al vv m pp^{2} (A* om μισϑ. φευγ. οτι) 14. γινωσκ. με (D εμε) τ. ε. (Gb′) c BDL vv pl pp m .. ς γινωσκομαι υπο των εμων 15. D al om μου | τιϑημι .. D διδωμι 16. D al^{1} vv και αλλα δε | δει με c BDLΔ al vv m .. ς με (sah om) δει | AGXΔ al pm Thph ακουσωσιν | Gb′ γενησονται c BDLX al^{2} vv m Chr^{cdd2}

με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. 18 οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου. 19 Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 20 ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; 21 ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

§. 85.

LEGATIO SEPTUAGINTA DISCIPULORUM.

Lc 10, 1—16. Mt 11, 20—24.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. 2 ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. 3 ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. 4 μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν μηδὲ ὑποδήματα, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. 7 ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. 8 καὶ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, 9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 10 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε 11 Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

Cf. ad haec §. 56.

12 λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. 13 Οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. 14 πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. 21 Οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. 22 πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται

---

17. με ο πατ. c BDLX etc . . ς ο πατ. με 18. αιρει . . B ηρεν | D al² it¹ go om αλλ εγω usq εμαυτου | λαβειν . . D it¹ αραι | B om την | D al¹ it² pp om μου 19. σχισμα c BLX al vv m . . ς (Gb°) add ουν | D al² tol Chr om παλιν (et. transp) 20. δε . . om al¹ go, D al ουν (vv *enim*, *et*) | D sah οτι δαιμονιον 21. ανοιξαι c BLX al⁹ Or Chr . . ς ανοιγειν

1. BL al¹ om και pr | εβδομ. (Eus Nyss al Ir Tert al) . . BDM al vv pp pm add δυο | B om αυτους | B(?)K etc ανα (al om) δυο δυο | ημελλ. c ABCEHMUVXΔ al m . . ς εμελλ. | D vv om αυτος | A etc εισερχ. et aliter 2. δε (Gb′) c BCDL etc . . ς ουν | εργ. εκβ. (–βαλλη c BF etc; Gb –βαλη) c BD e . . ς εκβ. εργ. 3. ιδου c AB al vv . . ς add εγω | D μεσον 4. ς βαλαντ. c MX(S?) etc 5. εισελθ. (Gb′) c BCDFLX al, idque ante οικιαν c BD (D* πρωτον ante οικ., D** om) e . . ς οικιαν εισερχησθε 6. ς (=Gb) εαν μεν η | B al vv εκει ην | ς^e (=ς Gb) ο υιος 7. εσθοντ. c BD . . ς εσθιοντ. | αυτου . . ς add εστι, om c BDLX al vv 8. Gb°° δ' c CDEGJ^b MS (U om ην δ') VΔ al pm vv | E*J^b KL*MUX al pl δεχονται 10. εισελθητε (Gb″) c BCDL al . . ς εισερχησθε | U al m δεχονται, D δεξωντ., al δεξοντ. 11. εις τ. π. ημ. (ημ. om BD al³ vv) c ABCDKLMUX al pl vv pl . . ς om | ηγγικεν c BDL al vv m pp . . ς (=Gb) add εφ υμας (et. transp)

12. λεγω c ACEGKLUXΔ etc . . ς (=Gb) add δε 13. χοραζειν c A(B?)CEGKLMSVWXΔ etc (EV al m χωρ.) . . D χοροζαϊν . . ς χοραζιν c U etc | EU al m go βηθσαϊδαν | εγενηθ. c BDL al . . ς εγενοντο | καθημενοι c ABCFLWX al . . ς –μεναι 14. D al e om εν τη κρ. (al var)

20. CKL al pm vv pp ηρξ. ο ις 21. χοραζειν c CEFGKMSVX (X χωρ.) Δ . . ς –ζιν . . L –ζζη, D –ζαϊν, al Or χωρα ζιν | βηθσαϊδαν c BEFGKMSUXΔ etc . . Gb″ –δα c C(D)LV al pl vv pl pp m | D εγεγονεισαν, al εγενηθησαν | CUΔ al vv Or al σποδω καθημενοι (–ναι Δ etc)

[15] καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβιβασθήσῃ. [16] Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. [23] καὶ σὺ Καφαρναούμ, ἢ ἕως οὐρανοῦ ὑψώθης, ἕως ᾅδου καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ ἐν σοὶ γενόμεναι, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. [24] πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί. (cf. §. 56: Mt 10, 15. 40 s.)

§. 86.

REDITUS SEPTUAGINTA DISCIPULORUM.

Lc 10, 17—24. Mt 11, 25—30.

[17] Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. [18] εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. [19] ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. [20] πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

[21] Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι καὶ εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. [22] καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἂν βούληται

[25] Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· [26] ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. [27] Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. [28] Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. [29] ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυ-

---

15. μη et υψωθηση c BDL vv m .. ς ἡ et υψωθεισα | CD om του pr | CD* 1. vv η εως | του sec c BLW al .. ς om | BD καταβηση 16. AK al vv Ir ο υμων ακουων | ακουει .. W al[1] add (al[3] vv m similia post με) και ο εμου ακουων ακουει του πεμψαντος με .. D it[cdd] ο δε εμου ακ. ακουει του αποστειλαντος με pro ο δε εμε usq με

23. ἢ (et. D*L) et υψωθης (Gb') c E (–θης ex –θησα) FGSUV al pm it[2] cd ap Hier Chr .. BCD (D* η, D** μη) al vv m Ir μη et υψωθηση (L ἢ et υψωθησει) .. ς ἡ et υψωθεισα c KMXΔ etc | ουρανου c BDΔ al .. ς του ουρ. | DL it[2] η (*aut* it[3], ἢ L) εως αδου | καταβηση c BD vg it .. ς καταβιβασθηση | εγενηθησαν c BCD al .. ς εγενοντο | εν σοι γεν. c B .. ς γεν. εν σοι | εμεινεν c BC al .. ς εμειναν (LXΔ –νον) 24. υμιν .. al[5] syr utr σοι | σοι .. D vv Ir υμιν

17. εβδομ... BD vv m add δυο | AK al με. χαρ. οι εβδ. 18. B al[1] ως αστρ. post πεσοντα 19. δεδωκα c BC*LX al vv pm Or[2] al pm .. ς διδωμι | B την δυν. την | αδικησει c ABDEHLM etc .. ς (non ς[e]) Gb –ση c CFGKSUVWXΔ etc 20. ς (=Gb) χαιρ. δε μαλλον c BSX etc | εγγεγρ. c BLX al pp m .. ς εγραφη

21. DFLWX al vv Clem εν τω πν. | πνευματι .. ς add ο ις .. om c BD al vv m (LX al ante εν τ. πν.) .. BCDKLX al vv pm add τω αγιω s. τω αγ. ο ις (Clem εν τω πν. ο ις) | ευδ. εγεν. c BC*LX al vv .. ς εγεν. ευδ. 22. Gb om και στρ. πρ. τ. μαθ. ειπεν c DL al m vv m (Ir?) | ς (=Gb) παρεδ. μοι sine cd unc | D vv Tert om μου | CFHΔ al pm επιγινωσκει | ω αν c BDW al .. ς ω εαν | AWX al βουλεται

25. εκρυψας c BD al .. ς απεκρ. 26. B k Ir ευδοκια εγενετο 27. C al Iust[1] κ. ουδ. γινωσκει (Iust[2] Clem Or εγνω) | D al ω αν | Iust[3] Clem[5] Or[4] Ir[3] al κ. ω (οις) αν (εαν) ο υιος αποκαλυψη 28. Clem[2] ([1]ed. hab) Or[3] ([4]hab) om προς με 29. πραυς c BC*D* Clem Or[3] al .. ς πραος (Or[4])

ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. 23 καὶ στραφεὶς
πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν
Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ
βλέπετε. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ
προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν
ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ
ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

χαῖς ὑμῶν. 30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον
μου ἐλαφρόν ἐστιν. (Mt 13, 16 Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ
ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούου-
σιν. 17 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ
δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον,
καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.)

§. 87.

PARABOLA DE SAMARITA MISERICORDE.

Lc 10, 25—37.

25 Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώ-
νιον κληρονομήσω; 26 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις;
27 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης
τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτόν. 28 εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ. 29 ὁ δὲ θέλων δικαιῶ-
σαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον; 30 ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαν-
τες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. 31 κατὰ συγκυρίαν δὲ
ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32 ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης
γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. 33 Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν
κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, 34 καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων
ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ
ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν
Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι.
36 τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; 37 ὁ δὲ
εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

27: Dt 6, 5. Lv 19, 18.

§. 88.

IESUS BETHANIAE APUD MARTHAM HOSPITATUR.

Lc 10, 38—42.

38 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις
ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. 39 καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μα-
ρία, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ· 40 ἡ δὲ Μάρθα

---

23. D vv om κατ ιδ. (et. transp) | D al ειπ. αυτοις 24. D it[4] Meth Tert om κ. βασιλ. (b *et iusti*) | ειδαν c BCL al .. ς ειδον

(16. D om τα | B al it[5] Hil om υμων sec | ακουουσιν c BCDMX al m Or al .. ς ακουει 17. ειδον (Or) .. B ειδαν)

25. λεγων c BL e cop .. ς και λεγ. | D Mcion om διδασκ. (M διδ. αγαθε) 27. D al vv εν ολη τη καρδια σ. (B om της prim) | BD (D vv Tert om κ. ε. ο. τ. διαν. σ.) L al vv κ. εν ολη τη ψυχη σ. κ. εν ολη τη ισχυι σ. (U al om κ. ε. ο. τ. ισχ. σ.) κ. εν ολη τη διανοια σ. | AVX al pm Or[1] ως εαυτον 28. L al ορθ. εκρινας (ειπες) 29. δικαιωσαι c BC*DLX al Isid .. ς δικαιουν 30. B (C*?) om δε | C* καταβαινει | C* om και pr | EGHSVΔ al pm vv εξεδυσαν | C* αφειχαν | BDL al vv m om τυγχ. 31. B al vv om εν 32. BX al (vv m) om γενομ. | Gb° om ελθ. c D al vv pm Thph | AΔΔ al pm vv m Thph ιδων αυτον 33. ιδων c BL al it[4] cop[2] .. ς add αυτον 34. D al vv m και επιβιβ. | 1. al vv om αυτον sec 35. εκβαλων c BDL al vv pl .. ς (Gb°°) praem εξελθων (C* al add και) | B εδ. δυο δην., D it[2] δην. δυο εδ. | ειπεν c BDL al vv m .. ς add αυτω | B ο τι εαν, K al ο τι δ αν, X al ει τι αν 36. τις c BL al vv m .. ς add ουν | B om των? | πλησ. δοκ. σ. c unc omn (exc D e: τινα ουν δοκεις πλησ.) etc .. ς (= Gb) δοκ. σ. πλ. 37. ειπ. δε .. ς (= Gb) ειπ. ουν .. Gb' ειπεν c al[2] vv[4] (et. και ειπ. leg)

38. BL al vv Εν δε τω π. α. αυτος | D πορευ. αυτον εισελθειν | B om ε. τ. οικ. (C*L al την οικιαν) αυτ. (P εαυτης, C*L al om) 39. C*LP al μαριαμ | παρακαθεσθ. c ABC*L Mac, item προς c BC*L al Mac .. ς παρακαθισασα παρα | του κυριου c BC*DL vv pl .. ς τ. ιυ

περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὸν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. 41 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, 42 ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

§. 89.

ORARE DOCET DISCIPULOS.

Lc 11, 1—13. (Mt 6, 9—13. 7, 7—11.)

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. 2 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· 3 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· 4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπῃ αὐτῷ Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, 6 ἐπειδὴ φίλος παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· 7 κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ Μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. 8 λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. 9 Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. 10 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ

2—4: Mt 6, 9—13. 9 Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· 10 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

9. 10: Mt 7, 7—9. 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

---

40. ABCEGHKLMPΔ etc κατελειπεν | ειπον c DL (P ειπεν) al .. ς ειπε 41. ο κυριος c BL al vv Amb .. ς ο ιησους (DKC*** etc transp) | BCD (om μερ. και et περι πολλ.) L al[2] Evagr θορυβαζη | it[6] Amb[3] om μεριμν. usq πολλα 42. D it[5] (Clem) Amb[3] om εν. δε εστ. χρ. .. BC**L al[3] vv m pp m ολιγων δε εστ. χρ. η ενος | B μαριαμ | δε (BL al vv pp γαρ) .. om D al[1] vg it[6] Hier Amb[3] | Gb° απ c BDL (it[cdd])

1. A al e Εγεν. δε | DM al vv και ως επαυσ. 2. ACHMPΔ al m προσευχεσθε .. D add μη βαττολογειτε ως οι λοιποι· δοκουσιν γαρ τινες οτι εν τη πολυλογεια αυτων εισακουσθησονται αλλα προσευχομενοι (D et. in seqq plura ad Mt conformat) | πατερ c BL (add ημων) al[6] vg Or al .. ς (=Gb) add ημων ο εν τοις ουρανοις | DKU om το | CPΔ al ελθατω .. Nyss et Maxim (Mcion aut Tert similiter) tradunt Lc pro ελθ. η βασ. σ. scripsisse: ελθετω το αγιον πνευμα σου εφ ημας και καθαρισατω ημας | ς (=Gb) in f. add γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω και επι της (om ACDMΔ al) γης .. om c BL al[4] vg al Or[dis] Aug[dis] al 3. Mcion ap Or in catena τ. αρτ. σου 4. αφιομ. c ABCDEGHKΔ al m .. ς αφιεμεν | LX al m Or[1] παντι (al om) τω | ς (=Gb) in f. add αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου .. om c BL al[9] vg al Or[dis] Aug[dis] al 5. Gb' κ. ερει αυτω c ADKM al pm vv m pp 6. φιλος c CEFGHKSUVΔ al pm vv m pp[2] .. ς (Gb°) add μου (DM etc μοι) c ABLX etc Or | D παρεστιν απ αγρου και ουκ 7. A και εκειν., D εκειν. δε | D it[cdd] ερει 8. CLX al vv pp m φιλ. αυτου, A al αυτον φ., D αυτον φ. αυτου et aliter | Gb' οσον c DEFGHLSUVXΔ etc 9. ανοιχθ. c DEFGHSUV al pl .. ς ανοιγησεται

10. DE**GΔ ελθατω | γης c BZΔ al Clem Or[6] al .. ς της (Or[1]) γης 12. αφηκαμ. c BZ al vv Or[2] Nyss al .. ς αφιεμεν (Or[1]) .. DELΔ al -ιομεν 13. ς (= Gb) in f. add οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας. αμην .. om c BDZ al vv m Or al m Tert al m 8. B ανοιγεται

ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχϑήσεται. 11 τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίϑον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχϑύν, μὴ ἀντὶ ἰχϑύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; 12 ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; 13 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαϑὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

11—13: Mt 7, 9 ss. 9 ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνϑρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίϑον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10 ἢ καὶ ἰχϑὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαϑὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαϑὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

§. 90.

DUO CAECOS SANAT.

Mt 9, 27—31.

27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖϑεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούϑησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. 28 ἐλϑόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλϑον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ Ναί, κύριε. 29 τότε ἥψατο τῶν ὀφϑαλμῶν αὐτῶν λέγων Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηϑήτω ὑμῖν. 30 καὶ ἠνεῴχϑησαν αὐτῶν οἱ ὀφϑαλμοί· καὶ ἐνεβριμήϑη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω. 31 οἱ δὲ ἐξελϑόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

§. 91.

A) SANAT MUTUM DAEMONIACUM: Lc 11, 14 s. Mt 9, 32—34.
B) CALUMNIANTES PHARISAEOS CASTIGAT: Lc 11, 17—26. Mt 12, 43—45.
C) FEMINAM QUIS BEATUS SIT DOCET: Lc 11, 27 s.
D) REIICIT COELESTE SIGNUM PETENTES: Lc 11, 16. 29—36. Mt 12, 38—42.

A) Lc 11, 14 s. Mt 9, 32—34.

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελϑόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐϑαύμασαν οἱ ὄχλοι· 15 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον Ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνϑρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. 33 καὶ ἐκβληϑέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐϑαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

---

10. ανοιχϑ. (Gb′) c AEFGHKSUVΔ al pl .. BD ανοιγεται .. ς ανοιγησεται 11. DLX al vg c Or Aug τις | εξ c ABCDKLMX etc .. ς (=Gb+) om | τον (M al om) πα. (al om τ. π.) αιτ. (B al[1] αιτ. τ. π.) ο (al om) υι. (L al[1] vv om ο υι., et. add αυτου, D etc ante αιτ. pon) | B it[3] sah om αρτον usq η και | ς (=Gb) ει και ιχϑυν | μη sec .. B και | αυτω επιδ. c BD (D et. antea) L al vv .. ς επιδ. αυτ. 12. η και εαν .. BL al Dial η και .. C (C v. 12. ante η και ιχϑυν pon) syr και εαν .. D εαν δε και | αιτησει c A(B?)CDHKLΔ al m .. ς –ση | BL sah om μη 13. DKMX al m pp m πονηρ. οντες | ς (=Gb) αγαϑα δοματα sine cd unc etc | CU al vv m ο πατηρ υμων | LX al vv om ο | L al vv πν. αγαϑον, D vv Or[2] αγαϑον δομα et aliter

9. η τις c B*L al cdd[lat] (cdd[lat] τίς, non τὶς) al m .. ς (Gb°) add εστιν (et. transp) | ον (M al ος) c BC al vv m .. ς add εαν (LΔ αν) | αιτησει c (B vdtr) CLΔ al vv m .. ς αιτηση 10. η και c BCKMS al m vv (KMS al vv add εαν) .. ς και εαν (L και αν) | αιτησει c BCLΔ .. ς –ση

27. BD al Chr om αυτω | L (C*?) al it[2] om και λεγ. | υιος (Gb′) c B al pm Ath .. ς υιε 28. δε .. U al add αυτω | B προσηλϑαν | B τουτο δυν. ποιησ., C* δυν. ποι. τ. 29. D ομματων | LU γεννηϑητω 30. ηνεωχϑησαν c BD .. ς ανεωχϑ., C* ηνοιχϑ. | ενεβριμηϑη c B* al .. ς –μησατο

14. A*(?)B(D)L al cop om και α. ην | AC (D vg it εχβαλοντος αυτου) LX al εκβληϑεντος 15. τω c A (A των) BCKLM al pm .. ς (=Gb+) om | ADKMX al m vv[2] add in f. ο δε αποκριϑεις (K al και απ.) ειπεν Πως δυναται σατανας σαταναν εκβαλλειν (DX al εκβαλειν)

32. B al (vv?) om ανϑρωπον 33. ς (=Gb) οτι ουδεποτε 34. D a Hil om versum

B) Lc 11, 17—26. Mt 12, 43—45.

17 Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμε-
ρισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. 18 εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη,
πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ
δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ
ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ
ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22 ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανο-
πλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ'
ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 24 Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ
ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει
Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· 25 καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμη-
μένον. 26 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ ἐλ-
θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

Mt 12, 43 ss. 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται
δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπι-
στρέψω ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε
πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελ-
θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως
ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

C) Lc 11, 27 s.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν
αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. 28 αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦνγε
μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

D) Lc 11, 16. 29—36. Mt 12, 38—42.

16 Ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρα-
νοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ.
29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο
λέγειν Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν·
σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. 30 καθὼς γὰρ
ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημεῖον, οὕ-
τως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμ-
ματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε,
θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχα-
λὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.
40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους
τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ

---

17. X al vg it ιδων | διαμερισθ. (ADL al ante εφ) . . CFMX al m μερισθ. | CKMX al επ οικ. | D πεσιται 18. C al εμερισθη | πως . . D ου 19. AD om οι | αυτ. υμ. κριτ. c BD c . . ς κρ. υμ. αυτ. . . ACKLMU etc α. κ. υ., al κ. α. υ. 20. D etc add εγω ante εν, CL etc post θεου 21. DEMX al φυλασσει 22. BD (om αυτου seq) L al^1 om ὁ | EHX al νικησει | D πεποιθεν 24. DUX al vv οταν δε | E*GHS al m ευρισκων | BLX al vv τοτε λεγει 25. CDGHKS*X al m ελθων | B(?)CL al vv m σχολαζοντα σεσαρωμ. | DL al vv om και 26. CX al παραλ. μεθ εαυτου | επτα h. l. c BL al . . ς ante ετερα . . DG vv post ετερα (D αλλα) . . al^1 om | ελθοντα (Gb') c EMSUVΔ etc . . G al ελθων . . ς εισελθοντα | C* (vdtr) D al it^{cdd} om εκει (al^1 αυτου)

44. εις usq επιστρ. c BDZ (Z al υποστρ.) . . ς επιστρ. εις τ. οικ. μ. | DFGX al m syr^p ελθων | C*Z(?) al vv Chr και σεσαρ. | EL al it^{cdd} om και sec 45. DE* al πονηρ. αυτου | E* (** -λθον) L al εισελθων . . Δ* al ελθοντα

27. τις φων. γυν. c BL . . ς τις γ. φ. (D e γ. τις επ. φ. εκ, et aliter) 28. C και αυτ. ειπ., D ο δε ειπ. | ALΔ al μενουν | ς (=Gb) φυλ. αυτον

16. εξ ου. εζητ. π. αυτ. c ABCDL(X) al vv m . . ς παρ α. εζ. εξ ου. 29. γενεα sec c ABDLX etc . . ς om | ζητει c ABL al^8 . . ς επιζητει | ιωνα c BDL al vv pm . . ς (=Gb) add του προφητου 30. B al ο ιωνας | τ. νιν. σημ. c BCLX al . . ς σημ. τ. νιν.

38. αυτω c BCDLM etc . . ς om | και φαρισαιων (K τ. φαρ. κ. γραμμ.) . . B al^2 om 40. DEFL al m vv pp m εσται και

ταύτη. [31] βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ
κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν πε-
ράτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολο-
μῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. [32] ἄν-
δρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν
αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ,
καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς
ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. [41] ἄνδρες Νινευῖται
ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόη-
σαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον
Ἰωνᾶ ὧδε. [42] βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν
τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατα-
κρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς
γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.

[33] Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας εἰς κρυπτὴν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσιν. [34] ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου.
ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ,
καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. [35] σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. [36] εἰ οὖν τὸ
σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ
ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

31: 1 Reg 10, 1. **32**: Ion 3, 5.

Cf. ad haec §. 41. Mt 6, 22 s. et §. 49. e.

§. 92.

IN AEDIBUS PHARISAEI CONTRA PHARISAEOS DISSERIT.

Lc 11, 37—54.

[37] Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ
ἀνέπεσεν. [38] ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
39 εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνα-
κος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. [40] ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας
τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; [41] πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ
ὑμῖν ἐστίν. **42** ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον
καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι
κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. [43] οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς

39: Mt 23, 25. [25] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας.

42: Mt 23, 23. [23] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι.

---

31. D ff om εν τ. κρισ. | C al vv om των ανδρ. | X της σοφιας | ς (=Gb) σολομωντος 32. D om versum | νινευιται (Gb′) c ABCE**GLMUX etc . . ς νινευι c E*HKVΔ etc (E*HVΔ al νινευη)

41. εις . . L επι 42. ς (=Gb) σολομωντος (ita CΔ Or)

33. CDU al m vv m om δε | ς (non ς^{e}, sed tamen 1633. etc) κρυπτον c test pauc | L al^{5} arm om ουδε υ. τ. μοδ. | CDX al m Thph το φως 34. D vv pm τ. σωμ. σου | ς (=Gb^{+}) om σου pr | οταν c BDL al vv m . . ς (Gb°) add ουν | CD (παν) al m vv om και pr | KLMX etc εσται | KMUX etc in f. add εσται, D al εστιν 35. Gb° versum c al^{2} . . D it^{5} Aug: ει ουν το φ. το ε. σ. σκοτ., το σκοτος ποσον 36. Gb° versum c D it^{5} Aug | al^{1} ff om μη (X ει μη) εχ. (GHMX al εχων) μ. τι σκ. | μερ. τι c ABKMX al m . . ς τι (CL om) μερ. | B εν τη αστρ. | EX al φωτιζει

37. A cop λαλησαι αυτον . . al m it^{2} λαλ. αυτ. ταυτα | ερωτα c ABM al^{3} e cop . . ς ηρωτα | φαρισ. c BL al^{6} . . ς φαρ. τις (DX etc τις φαρ.) 40. A ουχ ο | CD al vv pp το εσωθ. κ. το εξωθ. επ. 41. L vv τα οντα | LX al απαντα | D (D al εστ. υμ.) X etc εσται 42. αλλα c DEGHLUΔ etc . . ς αλλ | κρισιν . . Mcion κλησιν | Gb° ταυτα (Gb^{+} add δε c CKLMX etc) usq παρειναι c D b | A δει | παρειν. c BL al^{2} . . A παραφιεναι, al αφειναι . . ς αφιεναι 43. CD (al) b in f. add και τας (D om) πρωτοκλισιας εν τοις δειπνοις

25. CD al Chr om εξ | ακρασιας (c BDLΔ etc, Gb′) . . Gb αδικιας . . var al 23. το ελεος c BDL al pp^{3} . . ς τον ελεον | δε (Gb°) c BCKLMΔ etc . . ς (=Gb) om | αφειναι c BL . . ς αφιεναι

συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ
ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν. 45 ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν
λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46 ὁ δὲ εἶπεν Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς
οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν
οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. 47 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ
πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48 ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πα-
τέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. 49 διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία
τοῦ θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ
ἐκδιώξουσιν, 50 ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, 51 ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου
μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.
52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς
εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. 53 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρι-
σαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54 ἐνεδρεύοντες αὐτόν, θηρεῦσαί
τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

51: Gn 4, 8. 2 Chron 24, 21.

46: Mt 23, 4. 4 Δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά.

47—48: Mt 23, 29—31. 29 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, 30 καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.

49—51: Mt 23, 34—36. 34 Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει πάντα ταῦτα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

---

44. υμιν c BCL al[9] vv m pp .. ϛ (=Gb) add γραμματεις και φαρισαιοι υποκριται (om D i Lcif) | D it εστε μνημεια αδηλα | περιπατ. c ABDEGKSUVXΔ etc .. ϛ (Gb°°) praem οι **46.** CX etc βαρεα και δυσβαστ. | B αυτοι υμεις | C al επι των δακτ. .. X τω δακτυλω **48.** μαρτ. εστε c BL Or .. ϛ μαρτυρειτε | οικοδομειτε c BDL it[5] .. ϛ (Gb°°) add αυτων τα μνημεια .. al m diff **49.** Vv. 49. 50. 51. om Mcion | D b Lcif om κ. η σοφ. τ. θ. ειπ. | D(X) b Lcif αποστελλω | AKU al d om και tert **50.** L al vv εκδικηθη | εκχυνν. c A (B al εκκεχυμενον) CDEGLUΔ etc .. ϛ εκχυν. | D vv Lcif εως της γ. τ. **51.** ϛ απο του (Gb°, om c BCDLX al) αιμ. α. (KM etc add του δικαιου) εως του (om c BDLX al) αι. ζ. (D etc add υιου βαραχιου) **52.** D al[1] it[4] εκρυψατε | D al vv και αυτοι, M al αυτ. γαρ | εισηλθατε (Gb″) .. ϛ -θετε **53.** κακ. εξ. αυτ. c BCL al cop (item syr[p] mg) .. al[1] και (Gb″) .. ϛ λεγοντος δε αυτου (variat) ταυτα (variat) προς αυτους (DX al it add ενωπιον παντος του λαου et alia) | DS al it[cdd] εχειν .. C επεχειν, H al συνεχειν et aliter | LSVΔ al αποστομιζ. (al επιστ.) α. .. D al vv συνβαλλειν (συμβ.) αυτω **54.** Gb°° ενεδρ. α. (Ẋ al om) c D al it[cdd] | θηρευσαι c BL al[5] cop .. Gb praem ζητουντες (Gb°°), ϛ και ζητ. | Gb° θηρ. (al[1] Thph θηρασαι) τι (al[2] om, K al transp) εκ τ. στ. α. .. D it[cdd] αφορμην τινα λαβειν αυτου | ϛ (Gb°°) add in f. ινα κατηγορησωσιν (AXΔ -σουσιν, D ευρωσιν κατηγορησαι) αυτου .. om c BL cop aeth

4. δε (Gb′) c BLMΔ al m vv m pp .. D** al vv om .. ϛ γαρ | βαρεα c L 1. 209. it[5] cop syr al Ir al .. ϛ (Gb°) add και δυσβαστακτα | BDL al[2] vv[3] pp[3] αυτοι δε τω δακτ. αυτ. **30.** ϛ (=Gb) bis ημεν | αυτ. κοιν. c BD al .. ϛ κ. α. **34.** D (om πρ. υμ.) al Or[1] Chr αποστελω | εξ αυτων pr c BM al m cdd[lat2] Or[1] .. ϛ praem και | D a Ir Lcif om κ. εξ αυτ. μαστ. usq υμων **35.** L επελθη .. C** al[2] αν ελθη | ϛ εκχυνομενον | DL απο αιμ. | D εως αιμ. **36.** Gb (sed Gb°) οτι ηξει | πα. ταυτ. c BEFGHKUVX etc .. ϛ τ. π.

§. 93.

QUIS TIMENDUS SIT DICIT, ET DE PECCATO IN SPIRITUM SANCTUM.

Lc 12, 1—12.

1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο
λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων,
ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. 2 οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν
ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς
τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. 4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις
μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν
τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξου-
σίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. 6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦν-
ται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ
τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.
8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον
τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 10 καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ
ἀφεθήσεται. 11 ὅταν δὲ φέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας,
μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ
τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Ad 2—9 cf. §. 56. Mt 10, 26—33.

§. 94.

HEREDITATIS LITEM RECUSAT.

Lc 12, 13—21.

13 Εἶπεν δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ᾽ ἐμοῦ
τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς;
15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-
σεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. 16 Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς
λέγων Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου ηὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων Τί
ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; 18 καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου
τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά
μου, 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου,
φάγε, πίε, εὐφραίνου. 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν
ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; 21 οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

---

1. πρωτον cum antecdd conjg ACDEK etc .. ς (non ς^{e}) c seqq (ita GLΔ etc) | BL e των φαρισ. post υποκρ. pon 3. A ταμιοις, K al m –ιειοις 4. αποκτεννοντ. c AEKLUVΔ al m .. ς αποκτεινοντ. c B etc .. Gb αποκτενοντ. c DGHSX al pm (M αποκταινοντ., Or^{1} αποκτιννυντ.) | Gb′ περισσον c ADK al | LX al τι περισσ. 5. D al vv om φοβήθητε | εχ. εξουσ. (Gb′) c ABDKLX etc .. ς εξουσ. εχ. | D εις γεενν. βαλειν 6. πωλουνται c B al .. ς πωλειται 7. μη c BL al vv m Amb .. ς add ουν | al^{6} a πολλω .. D vv m πολλων γαρ | DGKM′ al pm vv m add in f. υμεις 8. ADΔ al ομολογησει εν εμοι 9. ενωπ. pr .. ADKQ al εμπροσθεν, item sec D al Clem 10. D εις δε το πν. το αγ. omisso (Gb°) βλασφ. (om et. al^{1} et variat) 11. φερωσιν c D b Clem Or Cyr^{lrs} .. BLX al^{9} vv εισφερ., ς προσφερ. | επι .. D al^{7} Clem εις | BLQX al Or Cyr^{lrs} μεριμνησητε .. D Clem προμεριμνατε | πως c D al^{1} vv m Clem Or al .. ς add η τι

13. BFLQ al εκ τ. οχλ. αυτω 14. κριτ. η μεριστ. c BL al sah .. D etc κριτην .. diff al .. ς δικαστην η μερ. 15. πασης (Gb″) .. ς της | αυτου pr .. Gb′ αυτω c (B??)EGHMSV etc .. D vv m om | εστιν .. D ante η ζωη, K al ante εν τω et aliter pon, al^{5} om | αυτω c BDFQ al m cop vv .. ς αυτου 16. ηυφορησεν c ADGKL al .. ς ευφορ. c EFHMQUVXΔ etc 17. BL* εν αυτω | al^{4} που συναξαι 18. D etc κακει συναξω | τα γενηματα c ADEFGHKMUVΔ etc .. ς^{e} (=ς Gb) τα γεννηματα c Q (?) etc .. BLX al m vv m τον σιτον | D al it^{7} om κ. τα αγ. μου 19. D it^{6} om κειμενα (al^{1} Clem^{2} αποκ.) ε. ε. π. αναπ. (om et. al^{1} Clem^{2}; al^{1} αναστα ουν) φ. πιε 20. αφρων c ADEGHLQXΔ al .. ς^{e} αφρον c KMUV etc | απαιτ. (Clem Or) .. BL al^{1} sah αιτουσιν | D vv α ουν ητ. | D (vv) pp^{2} τινος 21. D it^{2} om versum | B al^{1} αυτω .. L εν αυτω, F al εν εαυτω

§. 95.

VARII IESU SERMONES DE VANIS CURIS, AETERNIS DIVITIIS, DE BONI SERVI VIGILANTIA, DE SIGNIS TEMPORUM.

Lc 12, 22 — 59.

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί
φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ
ἐνδύματος. 24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν
ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν.
25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν; 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον
δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει·
λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν
ἀγρῷ τὸν χόρτον σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει,
πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ
μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν
ὅτι χρῄζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

Cf. ad haec §. 41. Mt 6, 25 — 33.

32 Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν.
33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ πα-
λαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθεί-
ρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Cf. ad haec §. 41. Mt 6, 19 — 21.

35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι
ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ
κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει
γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει
αὐτοῖς. 38 καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως,
μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι.

39 τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκο-
δεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγό-
ρησεν ἂν καὶ οὐκ ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶ-

Mt 24, 43 — 51. 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκε-
τε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ
ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ
ἂν εἴασεν διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ

---

22. B it² om αυτου | λεγ. υμ. c BDLX al m vv m . . ς υμ. λεγ. | τη ψυχη c ABDLQ al vv m . . ς (Gb°°) add υμων | B al pm vv m Clem¹ σωμ. υμων 23. Gb' η γαρ (om c AEGHKUΔ etc) ψυχ. c BDLMSVX etc . . al diff | D πλεον . . al m Clem² al πλειων 24. ουτε σπ. ουτε c DL etc e etc . . ς ου σπ. ουδε . . M al ου σπ. ου | FU al pm Clem ταμιειον | D ουτε ταμ. ουτε 25. δυναται c D al² (Tert) . . ς μεριμνων δυν. (et. transp) | προσθ. h. l. c B . . ς post δυν. | πηχυν c BD vv . . ς add ενα 26. X sah om ουν | ουδε c BLQ al . . ς ουτε (D om ει usq δυν. et hab και περι τ. λ. τι μερ.) 27. X al vv τα κρ. του αγρου | πως ουτε ν. ο. υφ. c D a Clem . . ς πως αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει (F π. -νουσιν· ου -ωσιν ο. -θουσιν) | ADLMX al pm vv pp οτι ουδε 28. εν αγρω c ABLMU al, idque h. l. c BL al, AKMU etc post σημερον . . ς εν τω αγρω ante σημερον . . DGHX al m vv Cyr^hrs του αγρου post χορτον | αμφιεζει c DL, B -αζει . . ς αμφιεννυσι 29. και τι c BLQ al vv m . . ς η τι 30. επιζητουσιν c BLX al sah . . ς επιζητει . . D Clem ζητει et D (Clem) perg οιδεν γαρ ο π. υ. 31. αυτου (Gb'') c BD*L vv m . . ς του θεου | ταυτα c BEHLSVΔ etc . . ς (Gb°°) add παντα 32. D al⁴ ηυδοκησεν (D e praem εν αυτω) 33. βαλλαντ. (Gb'') c unc fere omn . . ς βαλαντ. 35. AKQ al m vv pp αι οσφ. υμ. 36. D al m Clem Meth τ. κ. αυτων | αναλυση . . ς -λυσει c GKPX etc | A al χρουσ. αυτου | D ανυξουσιν 37. D vg it (Clem) ευρη 38. BLX al² sah καν (B και?) εν τη δευτ. καν (B και, sah η) εν τ. τρ. φυλ. ελθη και (AK al φυλ. και ελθων, al⁴ om ελθη) ευρη (P al ευρησει) ουτ. . . D (c e) και εαν ελθη τη εσπερινη φυλακη και ευρησει ουτως, ποιησει· και εαν εν τη δευτερα και τη τριτη, . . et aliter | εκεινοι c BDL vv (Ir) . . ς (Gb°) praem οι δουλοι

39. ουκ c BKLPS al . . ς ουκ αν | διορυχθ. c BL al . . ς διορυγηναι

43. DL al διορυχθηναι

χον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ
ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
41 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν
παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας;
42 εἶπεν δὲ ὁ κύριος Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς
οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ διδόναι ἐν καιρῷ σι-
τομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν
ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.
44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρ-
χουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 45 ἐὰν δὲ εἴπῃ
ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει
ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν
τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ
πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι· 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ
δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ
ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν
καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.

τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ
δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος,
ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ
τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μα-
κάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐ-
τοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστή-
σει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖ-
νος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος
ἐλθεῖν, 49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους
αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων·
50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ
οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, 51 καὶ
διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ
τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

47 ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ ποιήσας
πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· 48 ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρή-
σεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ,
περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.
49 Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. 50 βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτι-
σθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν
τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ δια-
μεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς
ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην
αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.

Cf. ad haec §. 56. Mt 10, 34—36.

54 Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν ἴδητε τὴν
νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως
λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως·

Mt 16, 2 s. 2 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Ὀψίας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυῤῥάζει γὰρ
ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ Σήμερον χειμών, πυῤῥά-

40. και υμεις c BLQ al vv m . . ς add ουν, D δε 41. ειπεν δε c BD (D και ειπ.) LX al vv m . . ς add αυτω | D om η και (X al om) πρ. π. 42. BDL al vv και ειπεν | ο φρον. (Gb'') c BD (D al vv add ο αγαθος) EGHKPQSVΔ etc . . ς και φρον. c ALMUX etc | D την θεραπειαν . . et. τ. οικετιας, τ. οικιας leg | διδοναι c DLQX al Or[1] . . ς του διδ. | σιτομ. c BD . . ς το σιτ. 43. LX al vv Ir ουτω (ουτως) ποιουντα 44. D al vv αμην λεγω | P al vv υπαρχ. αυτω 45. MX al[8] vv m Or Ir[1] ο κακος δουλ. εκειν. | D[gr] εσθιων τε κ. πεινων μεθυσκομενος 47. αυτου pr c BDE*KLX al pl . . ς εαυτου | μη ετοι. μηδε (B al[1] sah η) ποι. . . L al[1] vv m Hier om μηδε ποι., D al[1] sax pp m om ετοιμ. μηδε 48. D (πλεον pro περισσ.) U al pm Clem al απαιτησουσιν
49. X praem ουκ οιδατε οτι | εις c DEGHSVΔ etc . . Gb'' Ln επι c ABKLMUX etc 50. L al m vv om δε | οτου (Gb') c ABDKLMU etc . . ς ου 52. BD[gr]L it[2] Hil εν ενι οικω | D (πε., τρ. διαμ.) vg it εν δυσιν et εν τρισιν 53. διαμερισθησονται c BDLU al vv m pp m . . ς –σθησεται (puncto posito post τρισιν) | επι prim (Gb'') c BEGHMSUVXΔ etc . . ς εφ | D it[cdd] επι πατρι αυτου· διαμερισθησονται (–σεται) | επι την (D om) θυγ. c BDL al[4] sah Eus . . ς επι θυγατρι | ε. την μητ. c BDL al[5] Eus . . ς επι μητρι | X al om την tert et quart | Δ* om αυτης | πενθεραν c BDL etc . . ς add αυτης
54. την c DEGHKMSUV etc . . ABLXΔ al[8] om | οτι c AKLUX al m vv m Bas . . ς om

44. η ου δοκ. ωρα c BD 102. it[2] vg . . ς η ωρα (L add η) ου δοκ. 45. ο κυριος c BDL al cdd[lat 5] pp[lat] . . ς (Gb°) add αυτου | οικετειας c BLΔ al . . ς θεραπειας . . al οικιας | δουναι . . ς (=Gb, sed Gb') διδοναι 46. ουτ. ποι. c BCDL etc . . ς ποι. ουτ. 48. μου ο κυρ. c BCDL etc . . ς ο κυρ. μου | B al[2] vv m om ελθειν (al[3] Or ερχεσθαι) 49. ς (=Gb, sed Gb°) om αυτου | ς (=Gb) εσθιειν (ΠΚΜ etc –ιει) δε (C al vv Bas τε) κ. πινειν (HKM etc –νει)
2. 3. BVX (E sub ※) al m cdd ap Hier arm (Or?) om Οψιας usq δυνασθε | EGHL al πυραζει bis, CF (om και πρ. usq ουρ.) v. 2. | K ο ουρ. και γινεται ουτως· και παλιν πρωι etc

55 καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων
ἔσται, καὶ γίνεται. 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον
τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν,
τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε; 57 τί
δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;
58 ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ'
ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι
ἀπ' αὐτοῦ, μή ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν
κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πρά-
κτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν.
59 λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ καὶ
τὸν ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

ζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσω-
πον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ
σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;

(Mt 5, 25 s. 25 Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου
ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μή
ποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ
κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυ-
λακὴν βληθήσῃ. 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ
ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον
κοδράντην.)

§. 96.

DE GALILAEIS CAESIS AGIT, AC DE FICU STERILI.

Lc 13, 1—9.

1 Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ
αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. 2 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ
Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν;
3 οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. 4 ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα
καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ
ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; 5 οὐχὶ λέγω
ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.
6 Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐ-
τοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. 7 εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν Ἰδοὺ
τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ
τὴν γῆν καταργεῖ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως
ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, 9 κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ μή γε, εἰς τὸ μέλλον
ἐκκόψεις αὐτήν.

---

55. DL al arr aeth al om οτι 56. D al vv το μεν | DKLX al m vv pl του ουρ. κ. τ. γης | X om τον δε usq δοκιμαζ. | B τ. καιρ. δε . . L om δε . . D al[1] πλην τ. καιρ. | D it[dd] om πως | BL al[1] vv m ουκ οιδατε δοκιμαζειν 58. AXΔ απαλλαχθαι, D απαλλαγηναι | B om απ | παραδωσει c ABD (D al[1] παρ. σε) etc . . ς παραδω | βαλει c BD (D al vv add σε) X al . . ς βαλλη sine unc, Gb βαλη 59. εως ου . . BL al[1] om ου . . A ε. του | τον c AEGHKLUVXΔ (D vv αποδοις τον εσχ. κοδραντην) etc . . ς το c (BS?) M etc

3. το (C** και το) μεν (F om) c CDLΔ al m vv m . . ς (Gb°°) praem υποκριται | δυνασθε . . leg δοκιμαζετε (L), δυν. δοκιμαζειν (GMU) et aliter

(25. μετ αυτ. εν τ. οδ. (Gb') c BDL al it[5] pp[lat] . . ς 'εν τ. οδ. μ. αυτ. | B al[3] k om σε παραδω sec | D*L βληθης, D** al βληθησει)

2. αποκριθεις c BL al vv m . . ς add ο ις | DL al e ταυτα 3. D αλλα, L αλλ η | μετανοησητε (Gb') c ADMX al m vv Antioch . . ς –νοητε (HV al –ειτε) | BDL al scholl syr[p] mg sah παντες (M al schol παντως) ομοιως 4. BDL sah om και pr | LX ο πυργ. επεσ. | D του σιλ. | αυτοι c ABKLX al m vv . . ς ουτοι . . D al vv om | τους (ς om) ανθρ. c ABDLMX etc . . al vg[cdd] om | ιερουσ. c BDLX al[7] e . . ς εν ιερουσ. 5. K αλλα, L αλλ η, D οτι | μετανοησητε c ADLMUX al pm vv pp m . . ς –νοητε (H al –ειτε) | ωσαυτως c BLM al[8] syr[p] mg Bas . . ς ομοιως 6. πεφυτ. h. l. c BDLX al[9] vv m pp . . ς post αυτου | ς (= Gb) καρπ. ζητ. sine cd unc 7. BDL al vv m pp τρ. ετη (D vv ε. τρ.) αφ ου ερχ. | ALX al vv m Or εκκοψ. ουν | HSX al pm Bas Thph καταργη 8. κοπρια (item Gb) c ABELMSUVXΔ etc . . ς (item edd Elz, sed ς[e] 1624. 1633. al κοπρία) κοπριαν 9. B al[2] vv Cyr ε. το μελλον· ει δε μη γε, εκκ.

§. 97.

SANAT SABBATO MULIEREM: Lc 13, 10—17.
(ADDIT PARABOLAS DE REGNO COELESTI: Lc 13, 18–21. Mt 13, 31–33. Mc 4, 30–32. Vide §. 50. c.)

10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα
ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ
παντελές. 12 ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς
ἀσθενείας σου, 13 καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν
θεόν. 14 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς,
ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε
καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15 ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, ἕκαστος
ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει;
16 ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει
λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 17 καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃ-
σχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς
γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

§. 98.

OBIT HIEROSOLYMAE ENCAENIORUM FESTUM, INSIDIIS OBNOXIUS.

Ioh 10, 22—39.

22 Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· χειμὼν ἦν· 23 καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος. 24 ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἕως
πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. 25 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου,
ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· 26 ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν
ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν. 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει κἀγὼ γινώσκω αὐτά,
καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, 28 κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. 29 ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέν μοι, πάντων μείζων
ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. 30 ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν.
31 Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 32 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον με λιθάζετε; 33 ἀπεκρίθη-
σαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ
ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ
νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε; 35 εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγέ-

---

11. γυνη c BLX al vv m . . ς add ην | B (D ιη) al vv om και sec | X συγκυμπτ. | AX ανακυμψαι 12. ADX al vv Thph απολ. απο της 13. ανορθ. c A(B?)DLMXΔ al . . ς ανωρθ. 14. οτι sec c BL (D οτι τ. σ. εθερ. ις post οχλω) vv . . ς om | αυταις c ABLX al^{8} . . ς ταυταις | A (συνερχ.) U om ουν 15. δε (Gb′) c BDL al^{6} vv pm . . ς ουν | DU al m vv ο ις | υποκριται (Gb″) . . ς –ιτα 17. E al it^{cdd} om πασιν | B γενομενοις | D vv εν πασιν οις εθεωρουν ενδοξ. υπ α. γεινομενοις

22. δε (vv^{2} add τοτε) . . om al^{6} it$^{2(3)}$ Chr^{cdd2} . . BL al^{1} vv τοτε | Gb^{oo} τοις c DEFGKMUXΔ al pl pp^{2} | χειμων c BDLX etc . . ς (Gb^{o}) praem και 23. B om ὁ | ς (=Gb) στ. του σολομωντος 24. B εκυκλευσαν | D ελεγαν 25. D go om αυτοις | ειπον . . D vv Tert λαλω | ου πιστευετε (D etc add μοι) . . B al Chr^{cdd2} ουκ επιστευσατε (al^{2} –ευετε) | D it^{2} pp^{lat} αυτα 26. αλλα c ABLΔ etc . . ς αλλ | ου γαρ . . Gb′ οτι ουκ c DLX al m vv pm Or al^{2} | BKLM* al^{6} vv m om καθ. ειπ. υμ. 27. ακουει (Or^{2}) . . BLX al^{6} Or^{3} al^{2} –ουσιν (–σουσιν B?) 28. BLM*X al διδ. αυτ. ζ. αιων. | DLX al pp^{3} ου μη αρπαση (–ση et. EM) 29. D ο δεδωκως . . L al^{1} vv m pp ο δεδωκεν (U ος εδωκ.) | AX vv m pp μειζον | παντ. μ. ε. c BDL . . ς μειζ. π. ε. . . var al | πατρος c BL al Or . . ς add μου 31. L al^{1} vv m om ουν | D al^{5} vv m om παλιν (al transp) 32. AK al^{5} vv pm Ath εργ. καλα (B al^{1} κα. post υμιν, al^{2} b om) | πατρος c BD e Ath Hil . . ς add μου | με (L al^{1} εμε) λιθ. c BL al^{1} vg it^{3} . . ς λιθ. με 33. οι ιουδ. c ABKLMX etc . . ς (Gb^{oo}) add λεγοντες | Gb^{o} συ c DK al^{5} vv pp^{2} | U al Or εαυτον 34. B om ὁ | Gb^{o} υμων (al^{2} var) c D al^{1} it^{5} Eus Cyp al | οτι c BDLX al^{4} vv m pp m . . ς om | ειπα c BEGHKLX etc . . ADMSUΔ etc ειπον 35. D it^{5} Hil εγεν. του θεου

νετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· 36 ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον,
ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; 37 εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός
μου, μὴ πιστεύετέ μοι· 38 εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε, ἵνα γνῶτε
καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. 39 Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πάλιν πιάσαι·
καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

34: Ps 82, 6.

§. 99.

ABIT TRANS IORDANEM IBIQUE COMMORATUR, CREDENTIBUS MULTIS.

Ιοн 10, 40—42.

40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον
βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. 41 καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. 42 καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ
εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

§. 100.

ITURUS HIEROSOLYMAM RESPONDET QUAERENTI DE BEATORUM PAUCITATE.

Lc 13, 22—30.

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερου-
σαλήμ. 23 Εἶπεν δέ τις αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς 24 Ἀγωνί-
ζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ
ἰσχύσουσιν, 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω
ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ
οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26 τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς
πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. 27 καὶ ἐρεῖ Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ
πάντες ἐργάται ἀδικίας. 28 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε
Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ
ἐκβαλλομένους ἔξω. 29 καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνα-
κλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 30 καὶ ἰδού εἰσιν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καί εἰσιν
πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

§. 101.

RESPONDET NUNTIANTIBUS DE INSIDIIS HERODIS (INSUPER MINANS HIEROSOLYMAE).

Lc 13, 31—33. (34—35.)

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἔξελθε καὶ πορεύου
ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι
ταύτῃ Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦ-
μαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφή-

---

36. G om ειπον | DEG al m pp m om του 38. πιστευητε .. AEGUXΔ al m –ευετε, D vg it pp[lat] θελετε πιστευειν | πιστευσατε c AEGHMSX (Δ –σετε) etc .. BDKLU al πιστευετε | κ. γινωσκητε c BLX al[4] vv[3] Ath Thdrt Hil[3] .. ϛ κ. πιστευσητε .. Gb° c D it[6] Cyp al | τω πατρι (Gb′) c BDLX al[2] vv pl Or Ath al .. ϛ αυτω 39. Gb° ουν (D και εζ., it[1] εζ. δε) c EGHMU al m cop | παλιν h. l. c AKLXΔ al go .. ϛ ante αυτον .. om D al[8] vv m Chr Aug

40. D (ut solet) ιωανης | B it (exc f) εμενεν 41. KLMX al[7] pp[2] εποι. σημ. 42. BDL al vv m Chr πολλ. επιστ. | εκει h. l. c ABDKLMUX etc .. ϛ ante εις, al[1] vv m om

22. LX al sah τας πολεις | BL εις (K εν) ιεροσολυμα 24. θυρας c BDL al Or (vv) .. ϛ (=Gb) πυλης (Gb′) 25. D αφ οτου | D etc om τ. θυρ. sec | Κυριε c BL al vv m .. ϛ add κυριε 26. ADKLMXΔ al pl αρξησθε 27. λεγω (S add δε) .. al[1] vv pl om .. B λεγων | ουκ οιδα c BL al cdd[lat] pp[lat] .. ϛ add υμας .. D e ουδεποτε ειδον υμας | D al e (Or vdtr) Hier om ποθ. εστε | παντες c DEGHLSVXΔ al m Iust Or .. ϛ (Gb°) add οι c ABKMU etc | ϛ της (om c BDL etc) αδικ. (D Or ανομιας) 28. DX al m οψεσθε | του θεου .. al[1] om, A αυτου, et. των ουρανων leg 29. βορρα c testibus pl .. ϛ (Gb°n) praem απο c BL etc

31. αυτη .. leg ταυτη (DKM), αυτη δε (GS) et aliter | ημερα .. Gb′ ωρα c ADLX al m syr[p] mg 32. αποτελω c B (D αποτελουμαι) L al (al[2] τελω) .. ϛ επιτελω | B al vv τη τρ. ημερα 33. D al m ερχομενη

την ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. (³⁴Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας
καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου,
ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ³⁵ἰδοὺ ἀφίεται
ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε Εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος ἐν ὀνόματι κυρίου.)

§. 102.

APUD PHARISAEUM COENANS SANAT HYDROPICUM SABBATO AC VARIA DOCET.

Lc 14, 1—6. 7—24.

¹Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ
φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. ²καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς
ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ³καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων
Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. ⁴καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ
ἀπέλυσεν. ⁵καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ
οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; ⁶καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι
πρὸς ταῦτα.

⁷Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο,
λέγων πρὸς αὐτούς ⁸Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν,
μή ποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, ⁹καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ
σοι Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ¹⁰ἀλλ' ὅταν
κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι Φίλε,
προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι. ¹¹ὅτι πᾶς ὁ
ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

¹²Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φί-
λους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μή ποτε
καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. ¹³ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτω-
χούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς, ¹⁴καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι·
ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

¹⁵Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὃς φάγεται ἄρτον ἐν
τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁶ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγαν, καὶ ἐκάλεσεν πολ-
λούς, ¹⁷καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἔρχεσθε,
ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστιν πάντα. ¹⁸καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ πρῶτος εἶπεν
αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.

(34. AKU* al m αποκτεννουσα .. Gb'' αποκτενουσα c XΔ etc | AD (D c e Ir τα νοσσια αυτης) KM al m sah τα εαυτης νοσσια 35. ς (=Gb) ο οικ. υμ. ερημος | ς (=Gb) αμην δε λεγω υμ. | BDHL al vv om οτι | ιδητ. με c ABKM al m vv m .. ς με ιδ. | εως (AVΔ al add αν) ηξει ο. ει. c D (AVΔ al) .. BL al εως ειπ., MX al vv m εως αν ειπ., K εως οτε ειπ .. ς εως αν ηξη οτε ει. c EGU etc)

1. DM al pm vv pm εισελθειν 2. D al vv om τις 3. D al^{1} it^{2} om λεγων | Εξεστιν c BDL al vv m .. ς praem ει | θεραπευσαι c BDL etc .. ς –πευειν | η ου c BDL al^{8} vv m .. ς om 5. Gb$^{\circ\circ}$ αποκρ. c BDKL al m vv pm | ADK al^{5} it cop ειπ. πρ. α. | υιος (Gb') c ABEGHMSUVΔ (AU ο υι.) al pl vv pm pp .. D προβατον .. ς ονος c KLX etc vg it (exc^{2}) cop etc | πεσειται c AL al m vv m .. ς εμπεσ. | ADKLXΔ etc om εν | D vv τ. ημ. τ. σαββ. ante και ουκ 6. ανταποκριθηναι c B(D)L al it^{2} .. ς add αυτω (variat)

7. D vv ελεγ. δε και 8. D vv (Clem) om υπο τινος 9. μετα c ABDGLMVΔ etc .. ς μετ 10. αναπεσε (Gb') c AEHKSUV al pl, item –σαι (Gb) c BGLMXΔ etc .. D αναπειπτε .. ς (=Gb) –πεσον sine cd unc | ερει c BLX al .. ς ειπη | ABLX al m vv pm ενωπ. παντων των 11. D^{gr} ταπεινουται et υψουται 12. D (a) om σου prim | L al m om μηδ. τ. αδ. σ. | Gb$^{\circ}$ μηδ. τ. συγγ. σ. c D al^{1} it^{2} Cyp | B μη γειτονας | D it^{cdd} Cyp μ. τ. γειτ. μ. τους πλουσ. | αντικ. σε c BDLX al vv m pp .. ς σε αντικ. | αντ. σοι c BDL a e cop .. ς σοι αντ. 13. B δοχ. ποι. | ABDE*L al αναπειρους 15. BLPX al^{9} syr^{p} mg οστις | Gb' αριστον c E**H**K**MSUV al pl vv Clem al 16. D al it^{cdd} om αυτω (U it^{1} αυτοις) | εποιει c B al^{2} Or^{1} .. ς –ησεν | μεγαν c BD al pm schol Clem .. ς μεγα 17. BL (ετ. εισιν) it^{4} om παντα (D it^{2} ante ετοιμ.) 18. BDLX al vv πα. παραιτ. | P it^{1} και ο πρ. | D al vv m om αυτω | DP vg it αναγκ. εχω | εξελθειν ιδειν c BG cop, item –θων ιδειν DL .. ς –θειν και ιδειν

19 καὶ ἕτερος εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε
με παρῃτημένον. 20 καὶ ἕτερος εἶπεν Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. 21 καὶ
παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶ-
πεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς
καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. 22 καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος Κύριε, γέγονεν ὡς
ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ
φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν
ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

§. 103.

DICIT QUALES ESSE DEBEANT IPSIUS SECTATORES.

Lc 14, 25—35.

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς 26 Εἴ τις ἔρχεται
πρὸς μὲ καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.
27 καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου
μαθητής. 28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν
δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; 29 ἵνα μή ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος
ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν, 30 λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος
ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. 31 Ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ
συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαν-
τῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; 32 εἰ δὲ μή γε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος
πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται
πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ
καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν·
ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Cf. ad 26 s.: §. 56. Mt 10, 37 s.; item ad 34 s.: §. 41. Mt 5, 13. Mc 9, 50.

§. 104.

PUBLICANOS A CONTEMTU VINDICANS TRADIT PARABOLAS TRES, a: DE OVE PERDITA 1—7; b: DE AMISSA DRACHMA 8—10; c: DE FILIO DEGENERE 11—32.

Lc 15, 1—32.

a: 1—7. 1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ.
2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχε-
ται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. 3 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων 4 Τίς ἄνθρωπος
ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν
τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς

---

19. ερ. σε (Or[1] om ε. σ.) ε. μ. παρ. . . D it[cdd] pl (cdd ap Or) διο ου δυναμαι ελθειν 20. D αλλος ει ελαβον | ✱ δια τουτο (al[1] vv Clem om δ. τ.) . . D διο 21. ο δουλ. c ADKLP vv pm . . ς (Gb[oo]) add εκεινος | κ. τυ. (P om κ. τ.) κ. χωλ. (A al syr[hrs] om κ. χ.) c BDFKLMU etc . . ς κ. χω. κ. τυ. | D ενεγκε ωδε 22. BDL etc γεγ. ο επετ. 23. μου (B om) ο οικ. c ADKLX al e cop . . ς ο οικ. μου 24. E[mg]F[mg]GHV[mg](X) etc in f. add πολλοι γαρ εισιν κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι

25. D it[cdd] pl om πολλοι 26. αυτου (Gb″) . . ς εαυτου c L(BS?) etc | ετι τε κ. c BLΔ it[5] pp[lat] . . ς ε. δε κ. | ειν. μ. μαθ. c BLMSX etc . . ς μ. μαθ. ειν. . . K al m vg Hil μ. ειν. μαθ. 27. και (L Ir om) οστις (D ος) . . B οστ. ουν (al[1] γαρ) | εαυτου c ABL**MΔ al . . ς αυτου | ειν. μ. μαθ. c BEFGHLVXΔ etc . . ς μου ειν. μ. (D al vv μου μ. ειν.) 28. EHMSUV al pl ο θελων | εις c BDL al . . ς (=Gb) τα προς, Gb′ τα εις 29. XU al αρξονται | αυτω εμπ. c BKLUX al m . . ς εμπ. αυτ. 31. ετ. βασ. συμβ. c ABDLX al . . ς συμβ. ετ. βασ. | D ουκ ευθεως καθισ. | B it[3] βουλευσεται | υπαντ. c ABDXΔ al . . ς απαντ. 32. αυ. πορρ. c BDLX etc . . Gb′ πορρ. αυ. c AEGHKMSUVΔ etc | B (om τα?) K al[10] εις ειρ. 33. D al[3] om πασιν | DKM al vv τ. υπαρχ. αυτου | BL al vv[2] ειν. μου μαθ. (D vv μου μαθ. ειν.) 34. ουν c BLX al cop[2] . . ς om | δε και c BDLX al vv . . ς om και | al[3] μαρανθη

1. αυτω εγγ. c ABK(L)MU etc . . ς εγγ. αυτ. | D al m om οι sec 2. τε c BDL . . ς om 3. D al vv om λεγων 4. εξ αυτ. εν c BD al e . . ς εν εξ αυτ. | AMUΔ etc εως ου

ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων, [6] καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. [7] λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.

Cf. ad haec §. 75. b: Mt 18, 12—14.

b: 8—10. [8] Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ; [9] καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. [10] οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

c: 11—32. [11] Εἶπεν δέ Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. [12] καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. [13] καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. [14] δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. [15] καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· [16] καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. [17] εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων· ἐγὼ δὲ ὧδε λιμῷ ἀπόλλυμαι. [18] ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον σοῦ, [19] οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. [20] καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. [21] εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον σοῦ, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. [22] εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ Ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, [23] καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, [24] ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. [25] ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, [26] καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. [27] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. [28] ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. [29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· [30] ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον

---

5. DFKLX al pm ωμ. αυτου 6. DF al pm pp² συγκαλειται 7. εσται h. l. c BL al .. ς post (al ante) χαρα 8. AFLX al δραγμας [item -γμην F, X bis, A -γχην bis] | D al¹ vv m om δραχμην | BLX al εως ου 9. συγκαλει c BKLUXΔ al m .. ς -λειται | γειτονας c B (D τ. γ. κ. φιλ.) L al .. ς τας (M al τους) γειτ. 10. γιν. χαρα c BLX cop .. ς χ. γιν. (D etc εσται) | B om των .. al³ Mcion om τ. αγγ. | E al εφ ενι 11. E al² om ειπ. δε (al² add ο κυριος et alia) 12. ο δε c ABL cop (sah) .. ς και 13. BDP al παντα | D κακει διεσ[illegible]. εαυτου τον βιον 14. ισχυρα (Gb') c ABDL al .. ς -ρος | AMS al m Nyss του υστερ. 16. BDL al⁸ vv pp επεθ. χορτασθηναι εκ των 17. εφη c BL al .. ς ειπεν | X al m Πως οι | περισσευοντ. c ABP al pp .. ς -σευουσιν | ωδε λιμω c DU al m vv pl Chr al .. BL al vv λιμω ωδε .. ς (=Gb) om ωδε 19. ς (=Gb) και ουκετι | D^gr σου υιος 20. εαυτου c ABEGSVΔ etc .. DHKLMPQX etc αυτου | PX ου μακραν | D ενεπεσεν .. al m Thph επεσεν 21. αυτω h. l. c BD (ο δε υι. ειπ. αυτ.) L al .. ς ante ο υι. (diff al) | ουκετι c ABDKL al vv pl .. ς praem και | BDUX etc in f. add ποιησον με ως ενα των μισθιων σου 22. εξενεγκατε (A -καντες om και seq) .. BLX etc praem ταχυ, D ταχεως | στολην c ABD*K*LPQ al .. ς (Gb°) praem την | B εις χειρα | DGPX etc add in f. αυτου 23. φερετε c BLX vv m .. D ενεγκατε .. ς ενεγκαντες (Δ al -κοντες et aliter) | DX vg it και θυσατε 24. A ουτ. μου ο υι., K al ο υι. μ. ουτ. | B εζησεν | ην απολ. c ABL al .. ς και (Gb°°, om ABDLPX etc) απολ. ην (Gb°, om D al m schol) | AEGHPV al ηυρεθη 25. AM al ηγγιζεν (D ελθων δε και εγγισας) 26. ς (non ς^e) τ. παιδ. αυτου c test pauc | BPX al m τι αν .. L al vv τινα | ειη ταυτα (KM τουτο) .. D al¹ θελει τουτο ειναι 27. D τον σιτευτ. μοσχ. αυτω 28. HX οργισθη | ALPX etc ηθελησεν | ο δε c ABDLX etc .. ς ο ουν 29. ABDGP al pm vv pm τ. πατρ. αυτου | D παρεβην (al Thph παρειδον) σου εντολην | B εριφιον

μετὰ τῶν πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. 31 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τέκνον, σὺ
πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· 32 εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι
ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.

§. 105.

DISCIPULIS TRADIT PARABOLAM DE DISPENSATORE INIUSTO (a: 1—13), CASTIGANS MURMURANTES PHARISAEOS (b: 14—18), ITEM DE LAZARO ET DIVITE (c: 19—31).

Lc 16, 1—31.

a: 1—13. 1 Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰ-
κονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2 καὶ φωνήσας αὐτὸν
εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δυνήσῃ
ἔτι οἰκονομεῖν. 3 εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν
οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. 4 ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν
μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. 5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα
ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου;
6 ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας
ταχέως γράψον πεντήκοντα. 7 ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν
κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8 καὶ ἐπῄνεσεν ὁ
κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονι-
μώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. 9 καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω,
ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλείπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς
αἰωνίους σκηνάς. 10 ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος
καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11 εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς
ὑμῖν πιστεύσει; 12 καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει;
13 οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγα-
πήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Cf. ad 13. §. 41. Mt 6, 24.

b: 14—18. 14 Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ
ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀν-
θρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 16 ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται
μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς
αὐτὴν βιάζεται.

(Mt 11, 13 πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως
Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· 12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάν-
νου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.)

---

30. των c ADLX(?) cop sah .. ς om | τ. σιτ. μοσχ. c BDLQ .. ς τον μοσχ. τον σιτ. 31. D a om τεκνον 32. εδει (DK etc post δε) .. HL vv Hier al δει | εζησεν c BLΔ cop sah .. ς ανεζησεν | και (Gb° c DX al m vv m Antioch) απολωλ. c ABDLX al m go pp m .. ς (Gb°°) add ην | AEGHPV al ηυρεθη

1. SV al m cop it^{5} Hier om και | μαθητας c BDL al e arm .. ς add αυτου 2. D^{gr} al arm om αυτον | Gb° σου sec c ADKLP al cop^{2} | BDP al it^{2} δυνη 3. L it^{cdd} απ εμου τ. οικονομιαν, K al^{3} με της οικονομιας, D την οικ. μου | B cop και επαιτειν 4. BD al m vv εκ (LX al vv απο) της οικ. | X al δεξονται | εαυτων c BPX al .. ς αυτων 5. χρεοφ. c unc fere omn .. ς χρεωφ. c BU etc | DFGMX al pl αυτου 6. LX al m Or βαδους, D* (D** al^{1} καβους) al vg it^{2} καδους | ο δε sec c ABL al cop Thph (D vv ειπεν δε) .. ς και | τα γραμμ. c BDL vv m .. ς το γραμμα (X γραμματειον). Item v. 7 | D al^{1} om καθισ. (al^{1} om) ταχ. (al^{1} om; B vv post γραψον pon) 7. D al^{3} τω ετερω (al^{1} δευτερω) | λεγει c BL al^{5} vv m .. ς praem και, D (a) ο δε 9. και εγω c BL al .. ς καγω | DM vv λεγω υμιν | εαυτοις ποιησ. c BL .. ς ποι. εαυτ. | εκλειπη c ABDLX al (sed DL εκλιπη) vv pm .. ς εκλιπητε c FPU etc (et εκλειπητε EGHKMSVΔ) | P vv m pp σκηνας αυτων 10. ελαχιστω .. 131. vv ολιγω, item sec loco D al^{3} vv m Dionys 12. BL al^{1} pp^{3} ημετερον (al^{1} it^{2} Tert εμον) | D al vg it Or δωσει υμιν

14. D al i Or^{1} om παντα, K al transp | DLX al vv m Or Cyp om και pr | Δ οι φαρ. οι 15. B βδελ. ενωπιον κυριου | ς (=Gb) in f. add εστιν 16. μεχρι c BLX al Clem al .. ς εως

(13. επροφητ. c (B?) CDZ (Δ προφητευσαν) al .. ς προεφητ. 12. D (Clem) οι βιασται)

17 εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.
18 πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

(Mt 5, 18 Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.)
(Mt 5, 32 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. Cf. etiam §. 113. Mt 19, 9. Mc 10, 11 s.)

c: 19—31. 19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον
εὐφραινόμενος καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς. 20 πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν
πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης
τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. 22 ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν
τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ
ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. 23 καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις,
ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24 καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν
Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. 25 εἶπεν δὲ Ἀβραάμ
Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά·
νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. 26 καὶ ἐπὶ πᾶσιν τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν
χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ
ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. 27 εἶπεν δέ Ἐρωτῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν
οἶκον τοῦ πατρός μου· 28 ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ
αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. 29 λέγει δὲ Ἀβραάμ Ἔχουσιν Μωυσέα καὶ
τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. 30 ὁ δὲ εἶπεν Οὐχὶ πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ
νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. 31 εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ᾽ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

§. 106.

AD DISCIPULOS DICIT DE (OFFENSIONIBUS, PLACABILITATE,) FIDE ATQUE HUMILITATE.

Lc 17, (1—4) 5—10.

(1 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, οὐαὶ
δὲ δι᾽ οὗ ἔρχεται· 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ
ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. 3 προσέχετε ἑαυτοῖς.

---

17. B sah κεραιαν μιαν
18. KMX al μοιχαται | και ο c BDL al vv pm . . ς (Gb°) κ. πας ο | Gb° απο ανδρ. c D al vv pm | U al μοιχαται

(32. Gb′ οτι πας ο απολυων c BKLMΔ al pm vv m | B al ο απολελ. γαμησας | μοιχευθηναι c BD al Thphil Or^2 al . . ς μοιχασθαι)

20. τις c BDLX al^5 vv pp . . ς add ην | εβεβλητο c BDLX al^2 vv pp . . ς praem ος | ειλκωμ. c ABDEFGHLPXΔ al m . . ς ηλκωμ. c KMUVS etc 21. των πιπτοντ. c BL vv m pp m . . ς praem των ψιχιων (variat) | επελειχ. c ABLX go . . D etc ελειχον . . ς απελειχον (al^1 περιελ.) 22. ς (=Gb) του αβρααμ c B (e sil) etc 23. αβρααμ c BDLX Or^1 . . ς τον αβρ. | D vv ε. τω κολπω α. αναπαυομενον 24. FX al καταψυξει 25. ς (=Gb) απελαβες συ c B (e sil) EFKMSUVXΔ etc . . om συ c DGHL al pm vv pl pp pm (A al transp) | ωδε (Gb′) . . ς οδε sine unc 26. ενθεν . . ς (=Gb) εντευθεν c K etc . . D it^2 Dial om (al^2 transp) | BD vv (D vv μητε εκειθ. ωδε διαπερασαι) om οι sec 27. σε ουν c ABD al Thph . . ς ουν σε 29. λεγει δε c ABD (ειπεν δε) FKLUVXΔ etc . . ς om δε et add αυτω (om c BL d) 30. D πατηρ et αλλα | απο . . DF etc εκ . . diff al | MX al μετανοησωσιν 31. ουδ c ABDU etc . . ς ουδε | αναστη . . D Ir add και απελθη προς αυτους . . diff al

(1. αυτου c ABDFLMUX etc . . ς om c EGHKSVΔ etc | ς^e (=Gb) om του | τα σκ. μη ελθ. c BLX etc . . ς μη ελθ. τα σκ. | BDL al^7 vv πλην ουαι δι 2. λιθ. μυλικ. (Gb′) c BDL etc . . ς μυλος ονικος | D it^{cdd} περιεκειτο et εριπτο (D** εριπτετο) | ενα h. l. c BL . . ς ante των)

ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. [4] καὶ ἐὰν ἑπτά-
κις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.)

Cf. §. 75 B et §. 76 B.

[5] Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. [6] εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ εἴχετε
πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ
θαλάσσῃ, καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. [7] Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα,
ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε; [8] ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ Ἑτοί-
μασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγε-
σαι καὶ πίεσαι σύ; [9] μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ, ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; [10] οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν
ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

§. 107.

IESUS ABIT BETHANIAM LAZARUMQUE MORTUUM IN VITAM REVOCAT.

Ioh 11, 1—46.

[1] Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς
ἀδελφῆς αὐτῆς. [2] ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ
ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. [3] ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν
λέγουσαι Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. [4] ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ
ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς.
[5] ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. [6] ὡς οὖν ἤκουσεν
ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· [7] ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθη-
ταῖς Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. [8] λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λι-
θάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; [9] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς
ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει·
[10] ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. [11] ταῦτα εἶπεν,
καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω
αὐτόν. [12] εἶπον οὖν αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. [13] εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ
θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. [14] τότε οὖν εἶπεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν, [15] καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ
ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. [16] εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθη-
ταῖς Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

(3. εαν c BDL (add αν) X al m vv pl .. ς (Gb°°) add δε (al[1] γαρ) | DXΔ al αμαρτηση .. ς (Gb°°) add εις σε, om c ABL al vv pm Clem Bas al | A al και εαν μεν 4. αμαρτηση (Gb'') c ABDLXΔ etc .. ς αμαρτη | al[4] vv om εις (al[1] επι) σε | και (AK b add εαν, D Clem το) επταχ. .. ς add της ημερας, om c BDLX al vv pm Or | επιστρεψη c EFGHKMSUVΔ etc .. ς (=Gb) add επι σε sine unc, Gb'' προς σε c ABDLX etc (al εις σε))

5. ειπαν c BDLX .. ς ειπον 6. AFKLUVXΔ al pm ει εχετε .. M al εαν εχητε | A om αν sec 7. DL vv om εξ | αυτω c BDLX al m vv m .. ς om | ς ευθεως conjg cum ερει α., ita (D)KMUΔ, EL al conjg cum seqq .. X it[cdd] om | αναπεσε (Gb') c BDEGHKSUV etc .. ς –σαι c A (L ανπεσαι) MΔ (X αναπαυσαι) etc .. al –σον 8. D (v. 7. μη ερει) it αλλα omisso ουχι | εως .. AKLMX al m add αν (al[1] ου) | D al[1] om συ (al[1] και συ, vv transp) 9. εχ. χαρ. c BDL al a e cop Cyp .. ς χαρ. εχ. | τ. δουλω c ABDLX etc .. ς (Gb°) add εκεινω (K transp) | ς (=Gb) τα διαταχθ. αυτω | ς in f. add ου δοκω .. om c BLX al[5] vv m Cyp 10. AX al[4] vv m pp om οτι | ὃ c ABDL al[7] vv m Or al .. ς (Gb°) οτι ο | GHMSVΔ al vv Or οφειλομεν

1. D της μαρ. και της (** om) μαρθ. | A*(?) 157. om κ. μαρθ. | αυτης .. A αυτου (122. εαυτου) 2. B μαριαμ | Δ al εαυτης | D ης και 3. DS al m vv pl αι αδελφ. αυτου | L al[1] emm εφιλεις 4. D om ὁ 5. D εφιλει 7. ADKΔ al m vv pm τ. μαθ. αυτου 8. D al m vv m οι μαθ. αυτου 9. ς (=Gb) ο ις | ωρ. εισ. c ABCKLMX etc .. ς εισ. ωρ. 11. D κοιμαται· α. πορ. του εξυπνισαι α. 12. αυτω c A al[2], item addito οι μαθ. (αυτου) DK etc et praemisso οι μαθ. BC*X etc .. ς (Gb°) οι μαθηται αυτου | D κοιμαται 14. vv m om ουν 15. αλλα c unc pl etc .. ς αλλ

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. 18 ἦν δὲ ἡ
Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19 πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων
ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ.
20 ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθ-
έζετο. 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ὁ ἀδελφός μου ἐτεθνή-
κει. 22 ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός. 23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 24 λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων
εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν
αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27 λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. 28 καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ τὴν
ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνη ὡς ἤκουσεν,
ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν· 30 οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν
ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. 31 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολού-
θησαν αὐτῇ, λέγοντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32 ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν
ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόν-
τας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν
Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 ἔλεγον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον Οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοί-
ξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμ-
βριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.
39 λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα Κύριε,
ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ
τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν
Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ
τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν
φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. 44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας
καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει Ἰησοῦς αὐτοῖς Λύσατε
αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

---

17. C*D vv ηλθεν et και ευρεν | A**DX al m vv m ο ις εις βηθανιαν | τεσσ. (h. l. omnes -σαρας, Δ τεσσαρες) ημερ. c A*D al[Γ] vv pm .. ς τ. ημ. ηδη .. BC* al τ. ηδη ημ. | DL vv ε. τ. μν. εχοντ. 18. D Cyr om ως 19. πολλ. δε c BCDLX al vv m .. ς και πολλ. | τας περι (M om) .. D om .. BC*LX al την | μαριαμ c BCDKLΔ etc .. ς μαριαν (v. 20. nemo μαριαμ) | GXΔ al παραμυθησονται | αδελφου c BDL vv .. ς add αυτων 20. ς (=Gb) ο ις 21. η c BCDKLX etc .. Gb°° c AEFGHMSUΔ etc | B om τον et Κυριε | ο αδ. μου (X al Chr μ. ο α.) h. l. c AD al .. ς ante ουκ, BC*LX al vv pp in fine | ετεθνηκει c AC***EFGHMSUΔ etc .. Gb″ απεθανεν c BC*DKLX etc 22. BC*X al[4] a Chr om αλλα | CM etc οσα εαν 23. A om ὁ pr 24. ἡ c BC*DKLX al m .. ς om | X al Chr om ε. τ. αναστ. 27. D al[1] vv om αυτω 28. τουτο c BCLX etc .. ς ταυτα | μαριαμ c ABCDKLΔ etc .. ς -ιαν | B(C*?) ειπασα 29. BC*L al vv εκειν. δε (it[2] και εκ.) | BC*DL al vv Andr ηγερθη et (exc D syr[p] mg) ηρχετο 30. D vv ου (ουδε) γαρ εληλ. | D αλλα | BCX al vv m ην ετι, F ετι ην | D om ἡ 31. D vv m om και pr | μαριαμ c BCDKLΔ etc .. ς -ιαν | λεγοντες .. Gb′ δοξαντες c BC*DLX etc 32. μαριαμ c BC*E*L etc .. ς μαρια | ις c ABCDKX al .. ς ο ις | αυτου h. l. c test pl .. ς (=Gb) post ποδας c B(?)D etc | εις .. C*DLX al Andr προς (al[1] Chr επι) | D al[10] vv αυτω | μου h. l. c BC*D (D μ. ο αδ. απ.) LΔ al .. ς post απεθ. 33. D al[2] vv[2] εταραχθη τω πν. ως ενβρειμουμενος (εμβριμωμ.) | A εβριμησατο 34. EFGHM al τεθηκατε 35. D al[2] vv pl Apollin και εδακρ. 37. AK etc ελεγον | ηδυνατο c AB(?)EFGHLMUXΔ .. CDK al εδυν. 38. K vv om παλιν | AU al εμβριμουμενος .. C*X εμβριμησαμενος | εις .. D επι (vg it *ad*) 39. AD om ὁ | τετελευτ. (Gb″) c ABC*DKL etc .. ς τεθνηκοτος (X τεθνεοτος) | Gb° γαρ c D sax Chrysolog 40. A al om ὁ | οψη (Gb″) .. ς οψει c K (εαν πιστευσεις) U etc 41. λιθον c BC*DLX etc .. ς (=Gb) add οὗ ἦν ὁ τεθνηκως κειμενος .. diff al 42. εγω δε (al vv pp και εγω) .. om δε D it[1] 43. C* Chr εκραξεν 44. εξηλθεν c BC*L al vv[2] Or .. ς (Gb°°) praem και, D vv και ευθυς | A al m vv m pp τ. χειρ. κ. τ. ποδ. | D* περιδεδετο (Or[2] -δεδεται) | ις αυτοις c B(C*?)L (L ὁ ις) cop sah Or .. ς ο ις αυτ. | αυτον sec c BC*L al vv Or[5] al[3] .. om ς

[45] Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν,
ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· [46] τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ
ἐποίησεν Ἰησοῦς.

§. 108.

PHARISAEORUM INSIDIAS DEVITANS SECEDIT IN URBEM EPHRAIM.

Ioh 11, 47—54.

[47] Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦμεν, ὅτι
οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; [48] ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς
αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. [49] εἷς δέ τις
ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν,
[50] οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ
ἔθνος ἀπόληται. [51] τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου
ἐπροφήτευσεν ὅτι ἤμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, [52] καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. [53] ἀπ' ἐκείνης οὖν
τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.
[54] Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς
τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.

§. 109.

ULTIMUM ITER HIEROSOLYMITANUM SUSCIPIT.

Lc 17, 11. Mt 19, 1 s. Mc 10, 1.

[11] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας.

[1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
[2] καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

[1] Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.

---

45. μαριαμ c BCDL etc .. ς –ιαν (Δ μετα μαριας) | ἃ (Or semper) .. A**BCD al^3 vv ὅ | ς (=Gb) εποιησ. ο ις 46. D απηλθαν et ειπαν | ἃ (Or^3) .. CDM al^3 vv ὅ .. A al pm οσα | ις c CDL .. ς ο ις

47. πολλα .. D vv τοιαυτα | ποι. σημ. c ABLMX etc .. ς σημ. ποι. 48. GHLXΔ al m πιστευσωσιν | και (DK al vv m om) τ. τοπ. 50. λογιζεσθ. (Gb″) c ABDL al Or^2 al .. ς διαλογιζ. | ημιν (Or^6, om pauci) .. DLMX al m vv m υμιν 51. επροφητ. c BDLX etc .. ς προεφητ. | ημελλ. c ABDLUΔ etc .. ς εμελλ. c EGHKMX etc | ις c ABDEHKLMUXΔ etc .. ς (Gb°°) praem ὁ 52. X al^1 δε μονον | B αλλα | A τα του θ. τεχν. | D εσχορπ. 53. ημερας .. LX al vv ωρας | συνεβουλ. (Or^3) .. BD al^4 Or^1 Chr εβουλευσ. 54. BLMX al^4 Or^2 ο ουν ις | D al^8 vv m pp om εκειθ. | D χωραν σαμφουρειν (d *sapfurim*) | εφραιμ .. ita (non –αΐμ) ABDEKMUX etc; L al (vv m) εφρεμ .. ς ἐφραΐμ | διετριβεν .. BL al^1 syr^p mg Or^3 εμεινεν | μαθητων c BDL al^5 vv^2 Or^3 Cyr .. ς add αυτου

11. BL om αυτον | X om κ. α. διηρχ. (M ην διερχομενος) | B(D)L d e διὰ (D om) μεσον .. var al

1. D vv Hil οτε ελαλησεν

1. και εκ. c BCDEUΔ etc .. ς κακειθ. | και (C**DGΔ etc om) περαν c BC*L cop aeth .. ς δια του (al^1 το) περαν | D al vv συνερχεται et perg παλ. (et. om) ο οχλος | D vv πρ. αυτ. ως ειωθει, και παλιν

§. 110.

DECEM LEPROSOS SANAT.

Lc 17, 12—19.

12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόῤῥωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

§. 111.

DE REGNO DIVINO ATQUE ADVENTU FILII HOMINIS DISSERIT.

Lc 17, 20—37.

(CUM LOCIS GEMINIS: Mt 24, 23—28. 37—41. Mc 13, 21—23.)

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, 21 οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. 22 εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. 23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκι-

21—24: Mt 24, 23 Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Mc 13, 21 Καὶ τότε ἐάν τις εἴπῃ ὑμῖν Ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. 23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα.

---

12. x και εισελθων εις | L al^{1} την pro τινα | απηντησαν (L al m pp ὑπηντ.) αυτω (BL om αυτ.) .. D e οπου ησαν, vv *et ecce* | οι .. D cop και, it^{cdd} om | BF al^{1} ανεστησαν 13. D e και εκραξαν φωνη μεγαλη λεγοντες 15. ιαθη .. D al vv pm εκαθαρισθη 16. D om ευχαρ. αυτ. (vv om, var al) | κ. α. ην .. D ην δε 17. BL al^{1} Ουχ (D vv ουτοι pro O. οι) | A al δεκα ουτοι | AD al^{1} vv om δε (vv *et*) 19. B om η πιστ. (D vv οτι η π.) usq σε

21. η εκει c BL al it^{6} (cop) .. ς η ιδου εκ. 22. AX al m vv m μαθ. αυτου | D al (vv) ημεραι του επιθυμησαι υμας | D go ημερων τουτων | D vg^{cd} pp om ιδειν (vv transp) 23. ιδ. εκ. (cop add η) ιδ. ωδ. c BL cop .. ς ιδ. ωδε η (Gb° η c BDKLX etc; M etc και) ιδ. εκει | B al arm om απελθητε (variat) μηδε et vv^{2} om μηδε (e μη) διωξητε (LΔ al –ξετε) 24. B al^{3} om ἡ pr, LX al^{7} sec | υπο τον c ABDK al .. ς υπ | D al e om εις την υπ (al^{2} υπο τον) ουρ. | εσται c test pl .. ς (=Gb) add και c BD etc | BD al^{1} it^{4} (al var) om εν τη ημ. (al^{1} παρουσια) αυτ. 25. AK e πολλα παθ. αυτον

23. η ωδε .. D vv m Thdrt al η εκει .. var al | B* (** –ευητε?) Or (–ευσητε?) μη πιστευετε 24. D vv πλανηθηναι, LZ al Or πλανασθαι 26. LX al ταμιειοις (E*G al –μιοις) 27. DG al φαινει | εσται .. ς (=Gb°°) add και

21. DL αν τις | ειπ. υμ. c B .. ς υμ. ειπ. | ς ιδου (ιδε c BL) ωδε ο χρ. ἢ (Gb°; om c LU al pm vg it^{2} pp^{2}; B vv και) ιδου (ιδε c BDL 28., om C al^{1}) | ς (=Gb) μη πιστευσητε 22. C εγερθ. δε | ς ψευδοχριστοι και (ea om c D 124. it^{2}) ψευδοπρ. κ. δωσουσι (ποι. c D 124. al vv^{2} Vict) et και (om c BD^{gr}) τους εκλ. 23. βλεπετε c BL 28. a cop .. ς add ιδου | AKM al απαντα

μασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 27 ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς
ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.
28 ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον,
ᾠκοδόμουν· 29 ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ
ἀπώλεσεν ἅπαντας. 30 κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.
31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω
ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. 32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς
Λώτ. 33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπο-
λέσῃ, ζωογονήσει αὐτήν. 34 λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, εἷς παρα-
λημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· 35 δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, μία παρα-
λημφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. 37 καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ, κύριε; ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

26 s.: Mt 24, 37 Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

33: cf. 9, 24. cum locis parallelis §. 70.

34 s. [36]: Mt 24, 40 Τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται.

37: Mt 24, 28 Ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

26: Gn 7, 7. 29: Gn 19, 15. 32: Gn 19, 26.

§. 112.

PARABOLAE DE IUDICE ET VIDUA, DE PHARISAEO ET PORTITORE.

Lc 18, 1—8. 9—14.

1 Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ
ἐγκακεῖν, 2 λέγων Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρε-
πόμενος. 3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ
ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ
φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην,
ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. 6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ

---

26. ς (=Gb) του νωε 27. εγαμιζ. c BDLUX al pm .. ς εξεγαμιζ. | ηλθεν ο .. D ε εγενετο | BDLX παντας 28. LX al (vv) ομοιως καθως | B οικοδομουν 29. D it[2] (Ir) om δε | ADKM al θειον και πυρ | BDLΔ al παντας 30. τα αυτα c BDKX al .. ς ταῦτα, Gb' ταὐτά (cf ad 6, 23. §. 41.) | B αποκαλυπτηται 31. εν αγρω c BL al .. ς εν τω α. 33. περιποιησ. c BL (it[3]) .. D ζωογονησαι .. ς σωσαι | BL al[6] ος δ αν et ALΔ al απολεσει .. X om κ. ος εαν usq ζωογ. αυτ. | απολεση c BD al a arm .. ς add αυτην (al την ψυχ. αυτου, vv αυτην ενεκ. εμου | V al m ζωοποιησει .. al vv σωσει 34. AKMU al m δυο ante εσ., D post μιας (B it[1] om) pon | ς (=Gb) ο εις c B(?) etc | DGK al παραλαμβανεται (DK al[1] et. αφιεται) 35. BDL a cop εσ. (vv om) δυο | μια c unc pl .. ς[e] (Gb°°) η μια c B(?) D etc | η δε c BL al .. ς και η (S om) 36. ς[e] (=ς Gb) δυο εσονται (D al vv om) εν τω αγρω· ο (DU al om) εις παραληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται c DU al pm vv m .. om c unc longe pl vv m pp m 37. EGH al m vv Thph το πτωμα | ς εκει συναχθησ. (επισυν. c BL al) οι (και οι c BLU al m vv pp) αετοι (ante επισυν. pon c BL al arm)

37. BD al e pp[2] ωσπερ γαρ | εσται c BL al vv m Or Did .. ς add και 38. ως c BL al Or .. ς ωσπερ | ημ. του c L al[1] it[3] Or[2] .. ς ημ. (B add εκειναις) ταις (al[1] om, D al εκειναις) προ του | B γαμισκοντες, D etc γαμιζ., al[1] εγγαμιζ. 39. εσται c BD al vv m .. ς add και 40. B al εσοντ. δυο | εις bis c BDL (Δ prius) al m .. ς (Gb°) ο εις 41. μυλω (Gb') c BEFGKLSUVΔ etc .. ς –λωνι | D al[2] vv m pp in f. add δυο επι κλινης μιας (vv pp om), εις παραλαμβανεται και εις αφιεται 28. οπου c BDL al vv m Ir al .. ς (Gb°) add γαρ (syr δε)

1. BLM al[8] vv Or[1] om και | αυτους c ABKLMUVXΔ al pl Or[1] .. ς om | εγκακ. (ενκ.) c ABDHKLUΔ al .. ς εκκακ. 2. Gb° λεγων c D al vv Or[1] Bas | DLX al εν τη πολ. 3. ς[e] (non ς Gb) χηρα δε τις 4. ηθελεν (Gb') c ABDLQX al pm (vv) pp[3] .. ς –λησεν | BL μετ. ταυτ. δε (vv om δε) | D vv om και | BLX al vv ουδε ανθρ. εντρ. 5. Gb' υποπιαζη (–ιεζη) c EG*HKMSUVX etc

κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· 7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν
βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδί-
κησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;
9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶν δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦν-
τας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. 10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι,
εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο
Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί,
ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· 12 νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι.
13 καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν οὐρανόν,
ἀλλ' ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται,
ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

§. 113.

INTERROGANTIBUS DE REPUDIO RESPONDET.

Mc 10, 2—12. Mt 19, 3—12.

2 Καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώ-
των αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπο-
λῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. 3 ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν αὐτοῖς Τί ὑμῖν ἐνετείλατο
Μωυσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν Ἐπέτρεψεν
Μωυσῆς βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ
ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν
ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς
κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς·
7 ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν
πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, 8 καὶ ἔσον-
ται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι

3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐ-
τὸν καὶ λέγοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; 5 καὶ εἶπεν Ἕνεκα τούτου
καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα
καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ
δύο εἰς σάρκα μίαν. 6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ
σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ
χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν Μωυσῆς ἐνετεί-
λατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι; 8 λέ-
γει αὐτοῖς Ὅτι Μωυσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν·

---

7. ποιηση c BDGMUVXΔ al pl .. ς –σει | αυτω c BL (vv om; D αυτ. βοωντων αυτων) .. ς προς αυτον | μακροθυμει (Gb′) c ABDLQX al vv m pp .. ς –θυμων .. diff al | επ (D etc εν) αυτοις (al –τους) .. al[1] Antioch[2] om 8. GM al m vv pp m ναι λεγω | DG al vv pp om οτι | D al[2] om την 9. Gb° και pr c AEGKSUV etc | B al εξουθενουντες 10. εἱς c BDX .. ς ο εις | ο ετερος .. D it[cdd] Cyp εις 11. BL al vv Or Cyp ταυτα προς (D καθ) εαυτ. | A al προσευξατο | ωσπερ .. D(G?)LQ al Or ως | AK al e pp[lat] ο τελ. ουτ. 12. B αποδεκατευω 13. BGL al vv Cyp ο δε τελ. | επαρ. ε. τ. ουρ. c BLQX al vv m .. ς ε. τ. ο. (haec om al[1] it[2] Or) επαρ. | το στηθ. c BDKLQX al m vv pm Or al .. ς εις το στ. | αυτου (Q Or εαυτ.) .. B al om 14. KQU al vv pp[2] οτι κατεβ. | D sah om ε. τ. οιχ. αυτ. (BL** εαυτ.) | η γαρ εκ. c AEGHKMPQSUVXΔ etc .. ς (=Gb) η (al[1] Bas ηπερ) εκειν. sine cd unc .. BL al cop (al) Or ([1] μαλλον αυτου) al παρ (Doroth υπερ) εκεινον (D vv[2] μαλλον παρ εκ. τον φαρισ.) | A al vv m και ο ταπ.

2. ς (=Gb) οι φαρισαιοι | D it[cdd] om προσ. φαρ. (al[2] post αυτον) | επηρωτων c B (C) DLM (Δ) al vg it (Or?) .. ς –τησαν 4. ειπαν c BCD etc .. ς ειπον | επετρ. μ. c BCDLΔ al .. ς μ. επετρ. 5. ο δε ις c BCLΔ (c *ipse vero*) cop .. ς και αποκριθεις ο ις | D al vv om υμιν 6. D al[2] vv om κτισεως | D al vv m om αυτους | ς in f. add ο θεος .. om c BCLΔ cop it[2] 7. D al m vv m και ειπεν Ενεκεν | DM τ. πατ. (M** add αυτου) κ. τ. μητ. εαυτου (M αυτου) | ς in f. add και προσκολληθησεται προς την γυναικα (ACLΔ al vv τη [C om] γυναικι) αυτου .. om c B al[1] go (k *et inprobitas mulierem*) 8. ACFKM**U al pm vv σαρξ μια

3. φαρισ. c BCLMΔ al .. ς οι φαρ. | ς (Gb°°) λεγ. αυτω | εξεστιν c BL al Aug .. ς add ανθρωπω (al ανδρι) 4. ειπεν c BDL al vv m Or .. ς add αυτοις | B al Or[2] al ο κτισας 5. ενεκα c BLZ Or .. ς ενεκεν | CEΔ al pm vv m pp πατ. αυτου et E al vv m pp μητ. αυτου | ς (Gb″ κολλ.) προσκολληθησεται | Z om οι 6. D vv μια σαρξ | D vv συνεζ. εις εν | D αποχωριζετω 7. ς in f. add αυτην (variat) .. om c DLZ al vv m Or[2] 8. D al Chr ουκ εγενετο

εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. ⁹ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ¹⁰καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. ¹¹καὶ λέγει αὐτοῖς Ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· ¹²καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.

4: Dt 24, 1. 6: Gn 1, 27. 7 s: Gn 2, 24.

ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. ⁹λέγω δὲ ὑμῖν, ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. ¹⁰λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ¹¹ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον ἀλλ' οἷς δέδοται. ¹²εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καί εἰσιν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καί εἰσιν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

4: Gn 1, 27. 5 s: Gn 2, 24. 7: Dt 24, 1.

§. 114.

ADMITTIT AD SE INFANTES.

Lc 18, 15—17. Mc 10, 13—16. Mt 19, 13—15.

¹⁵Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ¹⁶ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁷ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

¹³Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν. ¹⁴ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁵ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. ¹⁶καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

¹³Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ¹⁴ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός μέ· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ¹⁵καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

---

9. Dgr om ουν | AG al om ὁ | Δ (non δ) χωριζεσθω 10. εις τ. οικ. (Gb″) c BDLΔ al b .. ς εν τη οικια | οι μαθ. c BCLΔ al it³ cop .. ς add αυτου | π. τουτου (al¹ αυτου) c ABCLMXΔ al m vv .. ς π. του αυτου (D itcdd add λογου) .. K al⁵ harl* om (al² transp) | επηρωτων c B(C)L(Δ) al .. ς –τησαν 11. BCDLΔ al Ὃς αν .. al⁶ vv Εαν ανηρ | K al απολυσει | al⁴ vv m Tert om επ αυτην (al² –τη) 12. κ. εαν αυτη (nullus γυνη) απ. τ. α. α. (Gb′; sed Gb° αυτης c evgg³ item D al⁵ vv, C αυτου) c BCLΔ (pergit και) .. ς κ. εαν γυνη (cop αυτη) απολυση (–λυσασα evgg³) τον α. αυτης και .. D al⁵ vv κ. γυνη εαν εξελθη απο του ανδρος (it² add αυτης) και | γαμηση αλλ. c BC*D (D al vv α. γ.) LΔ (αλλην) al m vv .. ς γαμηθη αλλω

9. ος c BDZ vv .. ς praem οτι | C ος εαν | ς (=Gb) ει μη επι πορν... BD al cddgr ap Aug vv m pp παρεκτος λογου πορνειας | B al² ff Tert (al) om κ. γαμ. αλλ. | μοιχαται pr (Clem τουτεστιν αναγκαζει μοιχευθηναι) .. BCΓ al² cop ff Or(?) Aug ποιει αυτην μοιχευθηναι | DLSC*** al m vv m om και ο απ. γαμησας (CΓΔ al γαμων) μοιχ. 10. μαθ. c B al it³ sah .. ς add αυτου 11. λογον c B al e Or Cyp² .. ς add τουτον 12. D ηυνουχισθησαν

15. επετιμων c BDGL al vv .. ς επετιμησαν 16. BDGL al³ vv² προσεχαλεσατο (–λειτο DG al³) αυτα (B om) λεγων | D μη χωλυσηται 17. αν c BDLX al Or .. ς εαν

13. BCLΔ al αυτων αψηται | BCLΔ vv επετιμησαν αυτοις 14. μη c BEFG HKM*SUVXΔ etc .. ς (=Gb) και μη 15. BCDLΔ etc ος αν | D εις αυτ. εισελευσεται 16. εναγχ... D vv προσκαλεσαμενος | κατευλ. τιθ. τ. χ. επ α. c BCL (κατηυλ.) Δ al vv² Vict .. ς τιθ. τ. χ. επ α. ηυλογει (Gb′ ευλογ., FGK** etc ευλογησεν) αυτα .. D itcdd ετιθει τ. χ. επ α. και ευλ. α.

13. προσηνεχθησαν c BCDL al m .. ς –χθη | C επετιμων 14. CDL al vv pm Chr ειπ. αυτοις | D al² χωλυσητε (al¹ –υητε) | LΔ προς εμε 15. τ. χειρ. αυτ. c BDLΔ* al Or .. ς αυτ. τ. χειρ.

§. 115.

A) CUM IUVENE DIVITE COLLOCUTUS, DE DIVITIARUM PERICULIS DEQUE PRAEMIIS FIDEI DICIT: Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

B) ADDIT PARABOLAM DE OPERARIIS VINEAE: Mt 20, 1—16.

A) Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 20 τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. 21 ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. 22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

20. σου sec c EGHSUVΔ etc .. Gb°° c ABDKLMX etc 21. AK al e παντα ταυτα | εφυλαξα c ABL al Dial .. ς -ξαμην | νεοτητος c BD it[1] pp[2] .. ς add μου 22. ακουσ. δε c BDL al vv m Thph .. ς add ταυτα (al αυτου vel τουτο) | Gb′ δος c ADLMΔ al pl pp[3] | ε. τοις (AL al om) ουρ. c ABDL al m etc .. ς εν ουρανω 23. εγενηθη c BL (vv) .. ς εγενετο

17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδόν, προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. 20 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. 21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι ἄρας τὸν σταυρόν. 22 ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

17. AKM al m arm ιδου τις (M om) πλουσιος προσδρ. (variat) 18. D ει μη μονος εις θεος 19. μη φονευσ. (D[gr] k πορνευσ.) .. BCΔ al vv ante μη μοιχ., vv[2] post κλεψ. .. Gb° c al[4] it[1] | B*KΔ al m Thph om μη αποστερ. | CF al vv μητ. σου 20. C vv και απ. εφη, B cop ο δε εφη, Δ εφη | K al[1] vv om αυτω | K al om διδασκ. | D vv Or πα. ταυτ. | AD 28. Or εφυλαξα | KM al m vv add in f. τι ετι υστερω 21. AK al om ις | σε c BCMΔ al .. ς σοι | ς (Gb°°) τοις πτωχ. | BCDΔ al vv Clem al om αρ. τ. σταυρ. (al m vv add σου) .. G al vv m Ir transp 22. D (vv) εχ. πολλα χρηματα

16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρει τὰς ἐντολάς. 18 λέγει αὐτῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, 19 τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 20 λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; 21 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

16. αυτω ειπ. c B al[3] vv m Hil .. ς ειπ. αυτω | διδασκ. c BDL al it[3] Or Hil[1] .. ς (Gb°°) add αγαθε | σχω c BD Or .. ς εχω .. test m κληρονομησω 17. τι με ερωτ. π. του (D Or[1] om) αγ. c BDL al[2] vv pm Or[dis] al .. ς (=Gb) τι με λεγεις (Δ om) αγαθον; | εις ε. ο (D om) αγ. c BDL al[2] vv Or, item addito ο θεος sive simili vv m pp .. ς (=Gb) ουδεις αγαθος ει μη εις ο (U om) θεος | ε. τ. ζ. εισελθ. c BC(D)KL al vv m Or Ir .. ς εισελθ. ε. τ. ζ. | τηρει c BD .. ς τηρησον 18. λεγει .. B εφη (L ποιας, φησιν) | ειπεν .. B εφη | D om το 19. ς (=Gb) πατ. σου | Syr[hrs] om (omitti vult Or) και αγαπ. usq σεαυτον 20. BDHK etc ταυτ. παντ. | εφυλαξα (Gb′) c BDL al Ath .. ς -ξαμην et add εκ νεοτητος μου, om c BL al it[4] vg[4] Ir Cyp al m 21. εφη .. B al[1] λεγει | τοις c BD vv[2] .. ς om | ουρανοις c BCD al m vv pp .. ς ουρανω 22. ς post νεαν. add τον λογον (B al vv add τουτον) .. al var .. om c LZ it[3] | B χρηματα

24 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ϑεοῦ εἰσπορεύονται· 25 εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελϑεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ϑεοῦ εἰσελϑεῖν. 26 εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωϑῆναι; 27 ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνϑρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ ϑεῷ ἐστίν.

23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαϑηταῖς αὐτοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ϑεοῦ εἰσελεύσονται. 24 οἱ δὲ μαϑηταὶ ἐϑαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριϑεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν τοὺς πεποιϑότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ϑεοῦ εἰσελϑεῖν. 25 εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελϑεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ϑεοῦ εἰσελϑεῖν. 26 οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς Καὶ τίς δύναται σωϑῆναι; 27 ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει Παρὰ ἀνϑρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ ϑεῷ· πάντα γὰρ δυνατά ἐστιν παρὰ τῷ ϑεῷ.

23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαϑηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελϑεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαϑηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς ἄρα δύναται σωϑῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ ἀνϑρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ ϑεῷ πάντα δυνατά.

28 Εἶπεν δὲ Πέτρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουϑήσαμέν σοι. 29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ ϑεοῦ,

28 Ἤρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουϑήκαμέν σοι. 29 ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, 30 ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ

27 Τότε ἀποκριϑεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουϑήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουϑήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καϑίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνϑρώπου ἐπὶ ϑρόνου δόξης αὐτοῦ, καϑίσεσϑε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα ϑρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 29 καὶ πᾶς

---

24. ο (B om) ις c BL al^3 cop . . ϛ add περιλυπον γενομενον (D vv ante ειπ. ο ις) | ε. τ. β. τ. ϑ. εισπορ. c BL . . ϛ εισελευσονται ε. τ. β. τ. ϑ. (D al vv ε. τ. β. τ. ϑ. εισελ.) 25. S al^5 χαμιλον (al^1 –ιλλον) | τρηματος c BD al^1 . . L al^4 τρυπηματος . . ϛ τρυμαλιας | βελονης (Gb″) c BDL al^8 . . ϛ ραφιδος | εισελϑ. pr. . . ADMP al m vv m Thph διελϑ. | D vv εισελϑ. sec post πλουσ. 27. DP al^1 om τω | εστιν h. l. c BDL etc . . ϛ post δυνατα 28. πετρος (Gb′) c AEGHKMPSVΔ al pl . . ϛ ο πε. | αφεντ. τα ιδια (Gb′) c BD (D τ. ι. α.) L al m (al α. παντα τ. ι. s. πα. τ. ι. α.) vv . . ϛ αφηκαμεν παντα και 29. DH al vv οικιας | η γυν. η αδ. η γον. c BL cop . . ϛ η γον. η αδ. (DXΔ etc add η αδελφας) η γυν. | B εινεκεν

24. A (om et. ις) al it^1 om παλιν (et. transp) | EGK al m om τεκνα (A al Clem –χνια) | BΔ k cop^1 om (habet Clem) τους πεπ. επι (ϛ add τοις, Gb°°) χρημ. . . var it^{cdd} 25. Gb° της bis c ACKMΔ al (pr F al; sec G al) | Gb″ ραφ. εισελϑειν c AEF GHMSUVXΔ etc 26. BCΔ vv^2 προς αυτον, M* πρ. αλληλους, al^1 εν εαυτοις . . om ar^r ar^e Clem 27. εμβλ. c BC*Δ al^4 cop a . . ϛ εμβλ. δε (vv και εμβλ.) | CD etc τουτο αδυν. | ϑεω pr (Gb′) c BCEFGHMUVXΔ etc . . ϛ τω ϑ. | Gb° παντα γαρ (al^1 om) δυν. εστ. (B al om) παρα (al^1 om) τω (al^1 om) ϑεω c DΔ al m it^5 arm 28. ηρξατο . . ϛ (=Gb) και ηρξ. . . al aliter | λεγ. ο πε. c BCΔ (cop) . . ϛ ο πε. λεγ. | ηκολουϑηκαμεν c BCD . . ϛ –ϑησαμεν 29. εφη ο ις c BΔ cop . . ϛ αποκριϑεις δε (Gb om; test m και απ.) ο ις ειπεν (D om) | M al vv^2 οικιας . . D b om | η μητ. η πατ. (D vv om η πατ.) c BCΔ al^1 go it^2 . . ϛ η π. η μ. et add (Gb°) η γυναικα, om c BDΔ al^3 vv m Or^{dis} | ενεκεν sec . . ϛ (=Gb) om | 30. ACD al vv και μητερα . . KMX al m vv και πατερα και μητερα (al^2 add και γυναικα) . . et aliter

23. πλ. δυσχ. c BCDLZ al vv . . ϛ δυσχ. πλ. 24. παλιν (FL al vv om) δε . . B al vg it^4 Aug και παλ. | CMZ etc υμιν οτι | Z al χαμιλον | CKM al m Or^4 (^{1}τρυπημ.) τρυμαλιας . . B Or^{cd} τρηματος | εισελϑ. c CEFHKLMUZΔ etc . . ϛ (=Gb) διελϑ. | ϛ add in f. εισελϑειν (BD etc post πλουσ.) . . om c LZ al m vv Or^2 al | των ουρ. c Z al vv m (Clem) Or^1 al m . . ϛ του ϑεου 25. ϛ (=Gb) οι μαϑ. αυτου 26. DM al τω ϑεω | LZ (cop) δυνατα παντα | ϛ (=Gb) in f. add εστιν 27. C om τοτε | MX al Κυριε ιδου | D* ηκολουϑηκαμεν 28. D al ειπεν αυτω | Z καϑεσϑησεσϑε | υμεις . . DLZ 124. Or^2 Amb al αυτοι

[30] ὅς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
20: Ex 20, 12ss.

ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. [31] πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.
19: Ex 20, 12ss.

ὅστις ἀφῆκεν ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἢ οἰκίας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, πολλαπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. [30] πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.
18s: Ex 20, 12ss. Lv 19, 18.

B) Mt 20, 1—16.

[1] Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [2] συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [3] καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· [4] κἀκείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. [5] οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. [6] περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; [7] λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. [8] ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. [9] καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. [10] καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. [11] λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου [12] λέγοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα; [13] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; [14] ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· [15] οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; [16] οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

§. 116.

IN ITINERE DISCIPULIS RURSUS PRAEDICIT PASSIONEM.

Lc 18, 31—34. Mc 10, 32—34. Mt 20, 17—19.

[31] Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γε-

[32] Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο καὶ ἀκολουθοῦντες

[17] Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς

---

30. ουχι μη c BL al .. ϛ ου μη | BDM al λαβη | D vv pp επταπλασιονα

30. B αιωνιαν 31. Gb om οι contra BCE FGHSU etc

29. ϛ (=Gb) ος pro οστις | ϛ post μητερα add η γυναικα .. om c BD al it[6] syr[hrs] Or[dis] al | η οικιας h. l. c CL al vv m Or Chr Cyr .. ϛ οικιας (-ιαν K al m vv) η ante αδελφους | D it[cdd] Hil om η πατερα | B 124. του εμου ονομ. | πολλαπλ. c BL vv[2] Or[3] Cyr .. ϛ εκατονταπλ. 30. L aeth εσχ. πρ. κ. πρ. εσχ. | C al κ. οι εσχ.

2. Gb' και συμφ. c EF*GHKMUVX etc 3. D διεξελθων | περι .. ϛ (=Gb) add την | Gb'' και εκειν. c EFGHMUVXΔ etc 4. 13. al vv pm Chr al αμπ. μου | DL● αν 5. δε sec c BCDL al vv pm pp .. ϛ om 6. ενδεκατην c BDL al vv m Or al .. ϛ add ωραν (Gb°°) | ϛ (=Gb) εστωτ. αργους 7. C***DZ al vv m αμπ. μου | ϛ (Gb°°) in f. add και ο εαν η δικαιον ληψεσθε (vv m δωσω υμιν) .. om c BDLZ al vv m Or al 9. B sah ελθ. δε, D al vg it ελθ. ουν 10. και ελθ. c BCDL al e syr Chr .. ϛ ελθ. δε (Γ vv add και) | πλειον c BC*ZΓ al (vv) Or .. D πλειω .. ϛ πλειονα | το ανα c (B?) CLZΓ etc .. ϛ ανα | και αυτοι h. l. c BLZ arm .. ϛ post ελαβον 11. D al (vv) εγογγυσαν 12. BC**D al[1] vv m om οτι | DLZ al vv αυτους ημιν 13. B αυτων (om?) ενι ειπεν .. D 124. it[cdd] Or[1] ενι (Δ μοναδι) αυτ. ειπ. | LZ vv m pp συνεφωνησα σοι 14. δε .. B εγω 15. ουκ c BDLZ .. ϛ η ουκ | ο θελω ποι. c BDLZ etc .. ϛ ποι. ο θελ. | ει (Gb'') c B**HS al pl pp .. ϛ ἤ 16. ϛ in f. add πολλοι γαρ εισι κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι [cf. 22, 14. §. 129.] .. om c BLZ al vv

31. ιερουσαλημ c BDL e cop .. ϛ ιεροσολυμα

32. DK al it[2] Chr om και (BC* LΔ 1. cop οι δε, C** κ. οι) ακολ. εφοβ.

17. B 1. vv[2] Or μελλων δε αναβαινειν ο (B om) ις (var pon, al[3] om) | τους δωδεκα (Gb') c DLZ 1. vv[3] Or[1] .. ϛ add μαθητας (al add αυτου) | και εν τη οδω c BLZ al vv m Or[2] .. ϛ εν τη οδω (vv m Hil om ε. τ. ο.) και

γραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· 32 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, 33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. 34 καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, 33 ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, 34 καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

18 Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

§. 117.

AMBITIONEM FILIORUM ZEBEDAEI CONFUTAT.

Mc 10, 35—45. Mt 20, 20—28.

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. 36 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τί θέλετέ με ποιῆσαι ὑμῖν; 37 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. 38 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; 39 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40 τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοί-

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι ἀπ' αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ Δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. 24 ἀκούσαντες δὲ οἱ

---

31. DΔ al[8] etc περι (Δ om) του υιου 32. DL al[7] vv om και υβρ. (variat) | P al[6] arm om κ. εμπτ. (al[1] transp) 34. D al[4] vv om τουτο

33. Gb°° τοις sec contra ABHLUΔ etc 34. κ. εμπτ. α. (al om κ. ε. α.) κ. μαστ. α. (D al vv om κ. μ. α.) c BCLΔ al[3] vv m .. ς κ. μαστ. α. και εμπτ. α. | A**D al it[1] om και αποκτ. αυτ. (BLΔ al it[2] om) | μετα τρ. ημ. (Gb″) c BCDLΔ al vv .. ς τη τριτη ημερα

18. B om θανατω 19. εγερθησεται c C* LZΓ al Or[1] Chr .. ς αναστησεται

35. υιοι c AKMUX al m .. ς οι (BC cop add δυο) υι. | λεγοντ. (D etc και λεγουσιν) αυτω c BCDLΔ vv Or .. ς om αυτω | D[gr] al vv om ινα | σε c A (αιτησομεν) BC (C* ο τι αν) D (D al ο αν σε ερωτησωμεν) K (K al σε αιτ.) LΔ al m vv m .. ς om 36. με (Δ al[3] om) ποι. c BL etc .. ς ποι. με .. Gb″ ποιησω c CD (om τι θελετε) al[8] (al[2] vv praem ινα) 37. ειπαν c BC*DLΔ etc .. ς ειπον | σου εκ δεξ. c BC*LΔ .. ς εκ δ. σ. | εξ αριστ. c BL (σου ε. α.) Δ .. ς εξ ευωνυμων σου (D vv om σ.) 38. D πειν | ἢ (Gb″) .. ς και 39. ειπαν c BDLΔ .. ς ειπον | το ποτ. c BC*LΔ cop .. ς το μεν ποτ. 40. η εξ c BDLΔ al vv m .. ς και εξ | ς (=Gb) ευων. μου

20. απ c BD .. ς παρ 21. λεγει (B sah ειπεν om αυτω) .. BMΓ al[3] sah praem η δε | CZ al vv m pp om ουτοι | B om σου pr | ς (=Gb) om σου sec 22. BG μελλω πιειν, al m Or[1] πινω | πινειν .. ς (=Gb) add και (test m ἢ) το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι; .. om c BDLZ al vv pm Or al m 23. λεγει c BD al vv m .. ς και λεγ. | πιεσθε ς .. (≐Gb) add και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθησεσθε .. om c BDLZ etc | και .. L al vv m pp η | ς (Gb°°) ευων. μου c EGHUVXΔ etc | τουτο c CDΔ al m vv (item U al ante ουκ) .. ς om 24. ακ. δε c LZ al vv[3] Or .. ς και ακ.

μασται. 41 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 42 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44 καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος. 45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. 25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

(42 ss. 25 ss: Lc 22, 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν).

§. 118.

PROPE HIERICHUNTEM SANAT CAECUM (DUOS CAECOS).

Lc 18, 35—43. Mc 10, 46—52. Mt 20, 29—34.

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. 36 ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. 37 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. 38 καὶ ἐβόησεν λέγων Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. 39 καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ·

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος τυφλὸς προσαίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. 47 καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν Ὁ υἱὸς Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. 48 καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. 49 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. 31 ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραξαν λέγοντες

---

41. D vv m οι λοιποι δεκα 42. ς ο δε ις προσκ. αυτ. contra BCDL etc 43. εστιν c BC*DLΔ vg it .. ς εσται | BDLΔ ος αν | BCLΔ μεγ. γεν. εν υμ., D (vv) μεγ. εν υμ. ειναι | CXΔ al εστω | ς (=Gb) διακ. υμων 44. ος εαν c ACEFGHKLMUVX etc .. ς ος αν c BDΔ etc | υμ. γεν. (D al ειναι) πρ. .. BCLΔ al vv εν υμιν ειναι πρ. (π. ε.)

26. ς (=Gb) ουχ ουτ. δε | BDZ sah εστιν | BD ος αν | υμων c LZ .. ς εν υμιν (B με. εν υμ. γε., C με. γε. εν υμ.) | Gb'' εσται c BCDGKVZ etc 27. BDZ ος αν | B ειναι υμων πρωτος | Gb'' εσται c CDKLMZ etc 28. Post h. v. D vv m Hil al add (sed varie): υμεις δε ζητειτε εκ μειχρου αυξησαι και εκ μειζονος ελαττον ειναι. εισερχομενοι δε και παρακληθεντες δειπνησαι μη ανακλεινεσθαι εις τους εξεχοντας τοπους μη ποτε ενδοξοτερος σου etc (cf. Lc 14, 8 sqq.)

(25. UX al Or[1] κατακυριευουσιν 26. DL al γινεσθω | D vv m ως ο μικροτερος | D vv ο διακονος .. Or ο διακονουμενος)

35. επαιτων c BD (ante εκαθ.) L Or .. ς προσαιτων 36. DX vg it παραπορευομενου | DKLMQX al m pp[2] τι αν 37. D al vv Or ο ναζαρηνος, M vv ο ναζαραιος 38. AEK etc om ιυ 39. AK al[1] a οι παραγοντες | σιγηση c BDLPX al Or[1] .. ς σιωπηση

46. D al[2] it[cdd] Or ερχεται | απο ιερ. .. D vv Or εκειθεν, et D vv perg μετα των | 43. al it[cdd] Or ιδου ο υι. | ς (=Gb†) om ο contra BCDLSΔ al m Or | τυφλ. c BDLΔ al Or .. ς ο τυφλ. | προσαιτης c BLΔ k cop .. ς προσαιτων (D επαιτ.) post οδον .. C* om 47. ναζαρηνος c B (B εστ. ο ναζ.) LΔ al vg it Or (D it[1] ναζορ.) .. ς ναζωραιος | ο (D al Or om) υιος .. BCLM**Δ al υιε | L al[7] vv Or om ιυ (al transp) 48. B al[2] επετ. αυτον | D al Or υιος] (al[2] ο υι.) 49. ειπ. Φων. α. c BCLΔ al vv .. ς ειπ. (al[1] vg it εκελευσεν) αυτον φωνηθηναι (al[1] φωνησαι) | D vv οι δε λεγουσιν τω τυφλω

29. D al vv ηκολουθησαν 30. κυριε h. l. c BLZ al vv m .. ς post ημας .. D al it[cdd] om | CDELΓ etc υιε 31. LΓΔ ινα σιωπησουσιν | εκραξαν c BDLZ al cop sah .. ς -ζον

αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. [40] σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν [41] Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. [42] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. [43] καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. [50] ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. [51] καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ Ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. [52] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. [32] καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; [33] λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. [34] σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

§. 119.

HIERICHUNTE VISIT ZACCHAEUM.

Lc 19, 1—10.

[1] Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχώ. [2] καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος,
καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος, [3] καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν,
καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. [4] καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη
ἐπὶ συκομωρέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. [5] καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον,
ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον
γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. [6] καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. [7] καὶ
ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. [8] σταθεὶς
δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. [9] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· [10] ἦλθεν
γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

---

39. EGHM al m εκραζ. (P al Or -ξεν) λεγων | U al m υι υιε 40. ο (D om) ις (al transp) . . A om | D al vv Dial om πρ. αυτ. 41. Τι c BDLX al e cop Dial . . ς λεγων (Or ειπων) Τι

49. εγειρε (Gb″) . . ς εγειραι 50. αναπηδ. c BDLM**Δ al vv pm Or . . ς αναστας | D al vv προς αυτον 51. αυτω ο ις ειπ. c BCDLΔ vv . . ς λεγει α. ο ις (K al vv ο ις λεγ. α.) | BCKLΔ al m vv σοι θελ. ποιησω | ς (=Gb) ραββονι 52. BLΔ cop και ο ις | ευθυς c BLΔ etc . . ς -θεως | ς (=Gb) ηκολ. τω ιυ

31. κυριε h. l. c BDLZ al vv m . . ς post ημας . . al² vv om | CDLΓ al υιε 32. LZ al vv Or² ινα ποιησω 33. ανοιγωσιν οι οφθ. η. c BDLZ al Or vg it . . ς ανοιχθωσιν η. οι οφθ. 34. ομματ. c BDLZ al Or¹ . . ς οφθαλμων | ανεβλ. c BDLZ al vv pm Or al . . ς add αυτων οι οφθαλμοι

2. DG etc om καλουμενος | και (D it² om) αυτος (D al¹ vv ουτ.) | και ουτ. (L al go om, BKU al vv αυτ.) ην (BK al vv om) . . D e om 4. FGHLV etc προσδραμ., al m δραμων, al αποδρ., D προλαβων | BL (vv) εις το (al¹ τα) εμπροσθεν | συκομωρεαν c BDQ etc et -αιαν (sic ς) E*GKU etc . . ς^e συκομορεαν c LΔ etc et -οραιαν A (συκωμ.) E**FHMSV etc | ς (= Gb) δι εκεινης | KU al m εμελλεν 5. D (157.) vv και εγενετο εν τω διερχεσθαι αυτον (τον ιν) ειδεν, και | B om ο | BL al² vv² om ειδ. αυτ. και (vv om αναβλ.) | H al go om γαρ (D vv m pp οτι σημερ.) 7. ς απαντες c KM (KM praem αυτον) S etc | D it^cdd om λεγοντ. 8. τα ημισεια (-σια al¹, -σεα Q) c BL al (Q al¹) . . AΔD τα (al το) ημισυ (-υσοι D*, -υση **) . . ς τα ημιση c EFGKMU etc | μου τ. υπ. c BLQ al cop . . ς τ. υπ. μου (D* al pm μοι, vv om) | πτωχοις c B al et πτ. διδ. c BDLQ al . . ς διδ. τοις πτωχ. 9. προς αυτον (vv -τους) . . D post ο (B om) ις . . it² Cyp om | AD cop¹ σωτ. εν τω

§. 120.

PARABOLA DE MINARUM (TALENTORUM) USU.

Lc 19, 11—28. Mt 25, 14—30.

[11]Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. [12] εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. [13] καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. [14] οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. [15] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς ἔδωκεν τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο. [16] παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. [17] καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. [18] καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου ἐποίησεν πέντε μνᾶς. [19] εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. [20] καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· [21] ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. [22] λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα;

[14]Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, [15] καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. [16] πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. [17] ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. [18] ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. [19] μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. [20] καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. [21] ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. [22] προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. [23] ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. [24] προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· [25] καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν.

---

11. αυτον (al[1] om) h. l. c BL al . . ς ante (Q post) ειναι (D vv ειν. αυτ. εγγυς) | D om αυτους (al[1] -τοις) 12. ουν (DL δε) . . e cop[1] om (al[1] om ειπ. ουν) | D vv pp[lat 2] om εαυτω | DH al cop επορευετο 13. D al m αυτου | D (U) al πραγματευεσθε (-σθαι ABDEL etc) εν ω (Gb″) c ABDKL al m Or . . ς εως (al[2] add αν) 14. D al[1] vv om αυτου pr 15. DΔ om εν τω | M al[2] λαβειν pro επ. α. λαβ. | D (D αυτου pro αυτω) al vv Or om τουτους | BDL al Or (εδεδ.) δεδωκει | γνοι c BDL . . ς γνω | BDL al[1] (cop) Or τι διεπραγματευσαντο (om τις) 16. K om Κυριε| EFHKM al pl η μνας σου, item (exc K) vv. sqq.| δεκ. προσ. μν. c BL al it[2] . . ς πρ. δ. μν., D vv δ. μν. πρ. | προσηργ. c ADE*L al . . ς προσειργ. 17. ευγε c BD al vv Or . . ς ευ 18. D κ. ο ετερος ελθων λεγει et πεντ. επ. μν. 19. D cop γεινου και συ | επαν. γιν. c BL al . . ς γιν. επαν. 20. ὁ c BDL al syr[p] c. ast . . ς om 22. λεγει (Gb″) c E*GHMS*U al pl vv pm Thph . . ς add δε (D ο δε ειπεν)

16. πορ. δε . . al[4] it[4] syr[hrs] Op δε (om B 1. it[3]) πορ. | DL ηργασατο | εποι. . . A**BCDL al εκερδησεν | BL al vv pl om ταλαντα 17. A ωσαυτ. (D ομοιως) δε | C*L al vv om και | εκερδησεν c BC*L al vv fere omn pp . . ς (Gb°) add και αυτος 18. το εν . . A vv add ταλαντον | D al it[pl] om απελθων | γην c BC (την γην) L al it[1] . . ς εν τη γη | εκρυψεν (Gb′) c ABCDL al . . ς απεκρ. (al κατεκρ.) 19. ς χρον. πολ. et μετ αυτ. λογ. contra BCDL etc 20. A cop προσελθ. δε | εκερδησα c BDL al vv pm (D it vg επεκερδ.) . . ς (Gb°) add επ (EG al εν) αυτοις 21. ς (=Gb) εφη δε αυτω | A* vv Or[1] ευγε | D vv επει επ ολιγα 22. B 102. om δε | U vv om και | ταλαντ. pr c ABCL al syr utr . . ς (Gb°) add λαβων | D παρεδωκες | V 435. vv pp om ταλ. extr | ς (Gb°) in f. add επ (al εν) αυτοις . . om c BD (D it[1] επεκερδ.) L al vv pl 23. A* vv ευγε | D vv επει επ ολιγα | B 102. it[1] Amb πιστ. ης (om it[1]), ut v. 21. Ir al 24. D it[4] Lcif om και

23 καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ
τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ
ἔπραξα. 24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν Ἄρατε
ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα
μνᾶς ἔχοντι. 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει
δέκα μνᾶς. 26 λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι
δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ
ἔχει ἀρθήσεται. 27 πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου
τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι
ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.
28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν,
ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ
Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω
ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διε-
σκόρπισα; 27 ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου
τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην
ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ
τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τά-
λαντα. 29 τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ
περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ
ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 30 καὶ τὸν ἀχρεῖον
δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων.

§. 121.

BETHANIAE INTER EPULAS A MARIA UNGITUR.

Ioh 12, 1—11. Mc 14, 3—9. Mt 26, 6—13.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμε-
ρῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βη-
θανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ὁ Ἰησοῦς.
2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον
ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει,
ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν
ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. 3 ἡ οὖν
Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύ-
ρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου
ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ
καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς
τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία
ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ

3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθα-
νίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ
ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον
μύρου νάρδου πιστικῆς πολυ-
τελοῦς, συντρίψασα τὴν ἀλά-
βαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς
κεφαλῆς. 4 ἦσαν δέ τινες ἀγαν-
ακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς Εἰς
τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου
γέγονεν; 5 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο
τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δη-
ναρίων τριακοσίων καὶ δοθῆναι
τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο

6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου
ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος
τοῦ λεπροῦ, 7 προσῆλθεν αὐ-
τῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου
ἔχουσα βαρυτίμου καὶ κατέ-
χεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
ἀνακειμένου. 8 ἰδόντες δὲ οἱ
μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγον-
τες Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;
9 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆ-
ναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι τοῖς
πτωχοῖς. 10 γνοὺς δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τί κόπους
παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον

---

23. μου το αργ. c ABL al .. ς το αργ. μ. | τραπεζαν (Gb″) c ADEFGHLMSU(?)VΔ al pl .. ς την τρ. | καγω c BD .. ς και εγω | αυτο (A add αν) επρ. c ABL .. ς επρ. αυτ. 24. D a e om την μναν (it[2] Lcif *talentum*) 25. D al[7] it[3] Lcif om versum | ειπαν c BL .. ς ειπον 26. λεγω c BL al[6] vv[3] Thph[ed] .. ς add γαρ (var al) | αρθησεται c BL al[7] Lcif .. ς add απ αυτου 27. τουτους c BKLM al cop Did .. ς εκεινους (D e ante τ. εχθρ.) .. al[7] om | D θελοντας (item al[7]) et βασιλευειν | MS al κατασφαξετε | αυτους c BFL al vv Chr .. ς om 28. D al[1] e εις ιερουσαλημ

26. A vv pp Δουλε πονηρε 27. σε ουν c BCL al .. ς ουν (al[1] Chr om) σε | B syr[p] τα αργυρια | A it[cdd] Or Cyr (Clem Chr) εγω ελθων 28. δεκα .. D πεντε 29. Vg it Or[3] παντι (D al syr Chr om) γαρ (Or[2] om) τω εχ. | του δε μη (Gb″) c BDL al .. ς απο δε του μη | LΔ al pm vv pp m ο δοκει εχειν 30. ς (=Gb) εκβαλλετε

1. λαζαρος c BLX vv pm Chr[cdd2] Ps-Chr .. ς add ο τεθνηκως | εκ νεκρων (it[2] *mortuum*) .. om vg it[2] Chr[cdd2] | ο (B al[2] om) ις c ABDEGLΔ etc .. ς om c KMUX etc 2. D και διηκ. μαρθα | εκ c BL vg it Or .. ς om | ανακειμενων συν .. ς (=Gb) συνανακειμενων 3. B al[1] μαριαμ | D[gr] (vv) λαμβανει et D vv και ηλειψ. | του (B om) ιυ .. X αυτου | τ. ποδ. αυτου .. om al[3] sax Or[int] .. diff al | B επλησθη

3. συντριψασα c BL cop .. ς praem και | την c BCLΔ .. ς το .. ADEFHKSUVX al τον | κατεχ. αυτου c BCLΔ al .. ς add κατα, D al επι 4. προς εαυτ. c BC*L vv .. ς add και λεγοντες (var al) | εις τι .. U al τις 5. KL al εδυνατο | D k om γαρ | ς (=Gb) om το μυρον (D al πραθ. το μυρ. τουτ.) | δην. τρ. c CDL vv .. ς τρ. δην.

7. BDL al vv εχ. αλαβ. μυρ. | ADLM etc πολυτιμου | BDM al m Chr επι της κεφαλης 8. οι μαθ. c BDL al vv m .. ς (Gb°°) add αυτου 9. KLΔ al εδυνατο | ς (=Gb) τουτο το μυρον | ς (=Gb, sed Gb°) om τοις c BFLM etc 10. D om ο

μύρου. [4] λέγει δὲ ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι [5] Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; [6] εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. [7] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· [8] τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

αὐτῇ. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. [7] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. [8] ὃ ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. [9] ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. [11] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. [12] βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. [13] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

[9] Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ
τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον
ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. [10] ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, [11] ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

---

4. δε c B al cop . . om L al[1] e sah Aug . . ς ουν (vv και λεγ.) | ο ισκαριωτης c B . . ς ιουδας σιμωνος (al[1] it[2] σιμων ιουδας, Gb°° σιμ. c DL etc; σιμων FGHU etc) ισκαριωτης (EFHLU al ο ισκ., D απο καρυωτου), eaque ς post μαθ. αυτου pon . . ante εις c BL al sah | εκ . . om LQ al | D ος ημελλεν παραδουναι (item al[2]) αυτ. 5. D al τοις πτωχ. 6. D vv Or τουτο δε ειπ. | εχων c BDLQ al vg cop sah Or[2] ([1] add και) . . ς ειχεν και 7. αφες . . vv m pp m αφετε ινα et τηρηση (Gb') c B (τηρησει?) DKLQX etc . . ς τετηρηκεν sine ινα 8. D om versum (pauca variant) 9. L ο οχλ. | D ηλθαν | D al[1] it[2] om μονον | D vv Vig om και 10. B εβ. δε και

6. D ηργασατο | ς (=Gb) εις εμε 7. D al[2] μεθ υμων | αυτοις c BCDLΔ al . . ς αυτους | BL cop αυτ. παντοτε ευ 8. ς (=Gb) ειχεν | εποιησ. c BL al[6] cop . . ς αυτη, εποι. (Δ εποι. αυτη) | BDLM** al vv το σ. μου 9. δε c BDEGKLVΔ etc . . ς om | Gb'' οπ. εαν | το ευαγγ. c BDL al it[4] . . ς add τουτο

10. D ηργασατο | M εν εμοι 11. Gb' τ. πτωχ. γαρ παντ. c EFH al pl pp 13. B αμην δε (al γαρ) | DL al οπου αν

PARS III. RES ULTIMAE:

A SOLEMNI CHRISTI INTROITU IN URBEM USQUE AD REDITUM IN COELUM.

A: A SOLEMNI INTROITU USQUE AD COENAM ULTIMAM.

§. 122.

SOLEMNITER INGREDITUR HIEROSOLYMAM. Dimanche 10 [illegible]

Ioh 12, 12—19. Mc 11, 1—11. Lc 19, 29—44. Mt 21, 1—11.

12 Τῇ ἐπαύριον
ὄχλος πολὺς ὁ ἐλ-
θὼν εἰς τὴν ἑορ-
τήν, ἀκούσαντες
ὅτι ἔρχεται Ἰη-
σοῦς εἰς Ἱεροσό-
λυμα, 13 ἔλαβον
τὰ βαΐα τῶν φοι-
νίκων καὶ ἐξῆλ-
θον εἰς ὑπάντησιν
αὐτῷ, καὶ ἐκραύ-
γαζον Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος ἐν ὀνό-
ματι κυρίου, βα-
σιλεὺς τοῦ Ἰσ-

12. BL ο οχλ. | Δ om ο | ις .. ς (Gb°°) praem ὁ | ALX al vv ις ερχετ. | D ιερουσαλημ 13. υπαντησ. c BEFHMQΔ etc .. DGLX etc συναντ., AKU etc απαντ. | εκραυγαζ. c BDLQ al .. ς εκραζον .. praeterea ADKQX etc add λεγοντες, sed om BEFGHLMUΔ etc | D ευλογητος | βασιλευς (Gb″) ç AEFGHMUΔ etc .. ς ο βασ. c DKX etc Or^{1} (BLQ vv^{2} Or^{1} και ο β.)

1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν
εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς
Βηθφαγῆ καὶ Βηθα-
νίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν
ἐλαιῶν, ἀποστέλλει
δύο τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ 2 καὶ λέγει αὐτοῖς
Ὑπάγετε εἰς τὴν κώ-
μην τὴν κατέναντι ὑ-
μῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπο-
ρευόμενοι εἰς αὐτὴν
εὑρήσετε πῶλον δεδε-
μένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς
ἀνθρώπων κεκάθικεν·
λύσατε αὐτὸν καὶ φέ-

1. D al vv m ηγγιζεν (-σεν) .. M al -σαν | ιεροσολ. c BCDLΔ etc .. ς ιερουσαλημ | εις (A praem και, al κ. ηλθον [-θεν]) βηθφ. κ. βηθαν. .. Gb′ και εις βηθανιαν c D vv Or^{dis} | B το ελαιων | FH al^{5} vv απεστειλεν (C επεμψεν) 2. ευθυς c BLΔ etc Or .. ς ευθεως | D vv om εις αυτην | BLΔ(AC) Or ουδεις ουπω (A πωποτε) ανθρ. (C α. ου.), similiter K al m vv m | BCLΔ al Or εκαθισεν | λυσ. α. κ. φερ. (Gb″) c BCLΔ vv m Or .. ς λυσαντες (al^{2} -σατε) αυτον (D* al^{2} add και) αγαγετε

29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγι-
σεν εἰς Βηθφαγῆ καὶ Βηθα-
νίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ κα-
λούμενον ἐλαιών, ἀπέστειλεν
δύο τῶν μαθητῶν 30 εἰπών
Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι
κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι
εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον,
ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώ-
πων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες
αὐτὸν ἀγάγετε. 31 καὶ ἐάν τις
ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε;
οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ ὅτι ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. 32 ἀπ-
ελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμέ-
νοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.
33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶ-
λον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ
πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν
πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν ὅτι ὁ
κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

29. ς ἐλαιῶν | μαθητων c BL al it^{2} Or Amb .. ς add αυτου 30. BDL al Or λεγων | D om δεδεμενον | πωποτε (varie pon) .. DH al vv Or^{1} om | και c BDL al cop^{1} .. ς om | DL al^{4} om αυτον (AK al vv post αγαγ.) | D αγαγατε, item D v. 27. 31. D it^{4} om Δια τι λυ. | Gb° αυτω c BDFL al vv m Or 32. 33. 34. D (e) και απελθ. omissis οι απεσταλμ. usque οι δε 33. ειπαν c BL Or^{2} .. ς ειπον 34. ειπαν c BL Or (D απεκριθησαν) .. ς ειπον | οτι c ABDKLM etc pm Or .. ς om

1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν
εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλ-
θον εἰς Βηθσφαγῆ εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν,
τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέ-
στειλεν δύο μαθητὰς
2 λέγων αὐτοῖς Πο-
ρεύεσθε εἰς τὴν κώμην
τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ
εὐθέως εὑρήσετε ὄνον
δεδεμένην καὶ πῶλον
μετ' αὐτῆς· λύσαντες
ἀγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν
τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖ-
τε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν
χρείαν ἔχει· εὐθέως
δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.
4 τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
τοῦ προφήτου λέγοντος

1. βηθσφ. c BFKL (βησφ.) M**UVXΓ al pm .. ς βηθφ. ç C** DEGHS etc (Z βηδφ.) | εις το c BC** (et. *?) al it^{6} Or^{1} .. ς προς το | DE al Or om ὁ 2. πορευεσθε (Gb′) c BDLZ al Or al .. ς πορευθητε | Gb′ κατεναντι c BCDLZ al pp | 64. it^{5} cop Chr om ευθεως (LZ Or ευθυς) | αγετε c BD al .. ς αγαγετε 3. BLZ Or ευθυς δε (D και ευθεως) | αποστελει c BDHM etc vv pl Or .. Gb -ελλει c CEGKLSUVXZΔ etc 4. δε c CDLZ vv m Or al .. ς (Gb°°) add ολον | δια .. LZ al υπο

ραήλ. 14 εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθώς ἐστιν γεγραμμένον 15 Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. 16 ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐ-

ρετε. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει ὧδε. 4 καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. 7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. 8 καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν

35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. 36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. 37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, 38 λέγοντες Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν οὐρανῷ εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. 39 Καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. 40 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. 41 καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων 42 ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου· νῦν δὲ

5 Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραῦς, ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

---

14. KMXΔ al pm Or ms Cyr επ αυτω 15. θυγατηρ· c AB (η θυγ.) DKLQXΔ al .. ς –τερ | A om σου 16. ταυτα c BLQ vv .. ς (Gb°) add δε | D ενοησαν | B αυτου (K om) οι μαθ. | ις c AEG KLMQUXΔ etc .. ς praem ὁ c B(?) DH etc 17. οτι c B(?)DE*KL etc .. Gb' οτε c AE** GHMQSUXΔ etc 18. και .. om EHΔ al m vv m | ς (=Gb) ηκουσε

3. L al ποιειτε· τουτο (al^{4} τουτω, al^{1} vv om) .. al^{3} om .. D al^{4} vv Or^{1} λυετε τον πωλον | ς οτι (om c BΔ al it^{5}) ο κυρ. | ευθυς c BCDLΔ etc Or .. ς ευθεως | αυτ. (C* add παλιν) αποστελλ. (ς = Gb –ελει) .. B etc απ. παλ. αυτ., DL Or^{2} αυτ. απ. παλ., similiter al 4. και (al^{2} arm om) απηλθ. c BLΔ it^{2} Or^{1} .. ς απηλθ. δε (al^{9} ουν) .. D vv m Or^{1} και απελθοντες (om και seq) | ς (=Gb) τον πωλον | προς θυραν c BLΔ Or^{2} .. ς πρ. την θ. 5. M al m Or εστωτων 6. ALΔ ειπαν | ειπεν (Gb″) c BCLΔ al vv m Or (D ειρηκει et D etc add αυτοις) .. ς ενετειλατο 7. φερουσ. c BLΔ Or .. Gb' αγουσιν c C al^{9} .. ς ηγαγον | ς (=Gb) επεβαλον | αυτων (B εαυτων, D al^{1} αυτου) .. al^{3} it^{4} arm om | D al^{5} καθιζει | επ αυτον c BCDLΔ al .. ς επ αυτω .. var al 8. και πολλοι c BCLΔ k cop .. ς πολλ. δε | L om αυτων (B εαυτ., K –του) | D al^{6} εστρωννυον | AKM al m vv εν τη οδω | στιβαδ. c BDEGKLMUΔ al m Or^{1} .. ς στοιβαδ. (al syr^{p} mg στυβ.) | κοψαντ. εκ τ. αγρ. c BC (εκοπτον) LΔ Or (add εστρωσαν εις την οδον) sah .. ς εκοπτον εκ των δενδρων και εστρωννυον εις (D om) την οδον (KM etc εν τη οδω) .. var al

35. επιριψ. c AB(?)EGHLΔ (D επεριψαν) etc .. ς επιρριψ. | εαυτων .. BDL al Or αυτων 36. D al^{1} om εν τη οδω 37 DLUV al m Or ηρξατο | BD (γεινομενων pro δυναμ.) παντων 38. H al^{2} it^{2} Or om ο ερχ. | B ο βασιλ. | εν ουρ. ειρ. c BL Or .. ς ειρ. εν ουρ. 39. ειπαν c ABDL Or .. ς ειπον 40. ειπεν c BL vv Or .. ς add αυτοις | σιωπησουσιν c AB (D al^{1} σιγησουσιν) LΔ al e .. ς –σωσιν | κραξουσιν c BL (Or) .. D κραζονται .. ς κεκραξονται 41. επ αυτην c ABDHLΔ al pm pp .. ς επ αυτη 42. BDL al^{1} vv Or om και γε (BL Or^{1} και συ post ταυτη) | Gb° σου prim c ABDL etc | BL al^{1} Or^{1} Ir om σου sec (D al vv σοι)

5. επιβεβηκ. c D al vv m Cyp Hier .. ς και επιβ. | επι sec c BLZΓ al vv .. ς om | LZ cdd ap Or it^{cdd} om υιον 6. D al^{2} vg it εποιησαν et v. 7. και ηγαγον | συνεταξεν c BCD al .. ς προσετ. 7. επ αυτ. c BD (D it^{cdd} επ αυτον) LZ 69. Or .. ς επανω αυτων | τα ιματια c BD gat it^{5} .. ς add αυτων | ς^{e} (= ς Gb) επεκαθισαν .. var al 8. DLΔ al αυτων τα ιμ. | Γ εκ των δ. | D it^{3} Or εστρωσαν 9. αυτον c BCDL al vv Or^{1} Eus .. ς om | L al Or^{1} εκραξαν

τὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. [19] οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

ἀγρῶν. [9] καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· [10] εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυίδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

[11] Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. [43] ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, [44] καὶ ἐδαφιοῦσιν σὲ καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθῳ ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

[10] καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα Τίς ἐστιν οὗτος; [11] οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας.

§. 123.

IMPRECATIO FICI.

Mc 11, 12—14. Mt 21, 18. 19.

[12] Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπείνασεν. [13] καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. [14] καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

[18] Πρωίας δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. [19] καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.

§. 124.

PURGATIO TEMPLI.

Mc 11, 15—19. Lc 19, 45—48. 21, 37s. Mt 21, 12—17.

[15] Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ

[45] Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, [46] λέγων αὐτοῖς Γέγραπται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

[12] Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς

---

19. B ειπαν | D al vv Chr προ αυτους | DLK etc ο κοσμ. ολος

9. εκραζον c BCLΔ al vv m Or .. ς (Gb°) add λεγοντες | D it[2] om ωσαννα .. al m vv add τω (εν, εν τοις) υψιστω (-στοις) 10. AD*KM al vv m και ευλογημενη | D (X om ο ερχομ. v. 9.) al a om η ερχομ. | ς (=Gb) βασιλ. εν ονοματι κυριου 11. D εισελθων | ς (Gb°°) post ιεροσολ. add ο ις | εις το c BCLMΔ al vv pm Or .. ς praem και | D it[cdd] om και | CLΔ (add δε) Or οψε | B al[1] om της (D al[1] om) ωρας (al[5] ημερας)

43. C*L al παρεμβαλουσιν .. diff al 44. D Or Eus om εν σοι pr | εν σοι post λιθω (-θον DL al Or) c B(?)D (D al vv εν ολη σοι) L al vv m Or .. ς ante λιθον | C om τον | D εις καιρον (om της seq)

11. D it[cdd] οι δε πολλοι (similiter al) ειπον | ο προφ. ις c BD al cop sah Or[1] .. ς ις (X al om) ο (Δ om) προφ. | ς (=Gb) ναζαρετ

13. KM al m syr συκην μιαν | ς (=Gb†) om απο | ς ευρησει τι | D it[6] ηλθ. ιδειν τι εστιν ε. α. | D vv om ελθων επ α. | D Or μηδεν (L ουδεν ουχ) ευρων (om και v. 14.) | φυλλα .. C* al vv Or add μονον (al[2] -να) | ο γαρ etc c BC*LΔ syr (cop) .. ς ου γαρ ην (D Or al add ο) καιρος συκ. 14. ς (=Gb) αποκρ. ο ις | εκ σου h. l. c BCDL etc .. ς ante εις | ς (=Gb) ουδεις | DU al Or[2] φαγη

18. επαναγαγ. c B*L .. ς επαναγων (D it[cdd] Hil παραγ.) 19. Ου c BL .. ς om

15. ς (=Gb) εισελθ. ο ις | τους sec c ABCKLM etc .. ς om

45. D e Ελθων δε (al[3] κατελθ.) | ς post πωλουντ. add εν αυτω (Gb°°, om c BCL etc, var al) και (C add τους) αγοραζοντας (Gb°°, om c BL al cop Or[dis] .. D al[1] vv add plura ex Mt et Mc) 46. Και εσται etc c BL al[8] vv[3] Or .. ς[e] οτι (c ACDKM etc, ς om) ο οικος μου οικ. προσ. εστιν (C** al κληθησεται)

12. ις c BCEHMXΔ al Or .. ς ο ις | BL al vv m pp om του θε.

.τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων
τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν,
[16]καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διε-
νέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ,
[17]καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν
Οὐ γέγραπται ὅτι ὁ οἶκός μου
οἶκος προσευχῆς κληθήσεται
πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ
πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον
λῃστῶν. [18]καὶ ἤκουσαν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμμα-
τεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐ-
τὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο
γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος
ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ
αὐτοῦ.
[19]Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο,
ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

17: Es 56, 7. Ier 7, 11.

[47]Καὶ ἦν διδάσκων
τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ
ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζή-
τουν αὐτὸν ἀπολέσαι
καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ,
[48]καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ
τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς
γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο
αὐτοῦ ἀκούων.

21, [37]Ἦν δὲ τὰς
ἡμέρας διδάσκων ἐν
τῷ ἱερῷ, τὰς δὲ νύκτας
ἐξερχόμενος ηὐλίζετο
εἰς τὸ ὄρος τὸ καλού-
μενον ἐλαιών. [38]καὶ
πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν
πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ
ἀκούειν αὐτοῦ.

46: Es 56, 7. Ier 7, 11.

καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστε-
ράς, [13]καὶ λέγει αὐτοῖς Γέγραπται Ὁ
οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται,
ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν.
[14]καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ
ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
[15]ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμμα-
τεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς
παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέ-
γοντας Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, ἠγανά-
κτησαν [16]καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἀκούεις τί οὗ-
τοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς
Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόμα-
τος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω
αἶνον; [17]καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλ-
θεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ
ηὐλίσθη ἐκεῖ.

13: Es 56, 7. Ier 7, 11. 16: Ps 8, 3.

§. 125.

FICU VERBO AREFACTA DE FIDEI POTESTATE DISSERIT.

Mc 11, 20—25. Mt 21, 20—22. (6, 14 s.)

[20]Καὶ παραπορευόμενοι πρωὶ εἶδον τὴν
συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. [21]καὶ ἀναμνη-
σθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββί, ἴδε ἡ συ-
κῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. [22]καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ἔχετε πίστιν θεοῦ.
[23]ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει
τούτῳ Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν,

[20]Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέ-
γοντες Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;
[21]ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε,
οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ
ὄρει τούτῳ εἴπητε Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν
θάλασσαν, γενήσεται· [22]καὶ πάντα ὅσα ἐὰν

---

15. D k (Or) om κατεστρεψεν (transp vv²) 17. και ελεγ. c B, et (add αυτοις) CLΔ al cop Or . . ς λεγων αυτοις (al¹ α. λ.) | D al² vv om ου (variat) | CD al³ vv om οτι | πεποιηκ. c BLΔ Or . . ς εποιησατε 18. οι αρχ. κ. οι γρ. (Gb′) . . ς οι γρ. κ. οι αρχ. | απολεσωσιν c ABCDEGHLM**UVX etc . . ς απολεσουσιν c KM*Δ etc | AK al it¹ om αυτον (a *populum*) | πας γαρ c BCΔ al cop . . ς οτι πας 19. οταν c BCKLΔ al m . . ς οτε | AE**GHV**X al εγινετο | ABKM*Δ al vv εξεπορευοντο (L om, al transp)

47. L al om το | D al² vv pm Or και οι (A om) πρωτ. (variat) τ. λα. εζ. αυτ. απολ. 48. CDQ al ηυρισκον | DUΔ al⁹ Or om το | KLS al pm Or ποιησουσιν (D etc add αυτω) | B Or εξεκρεμετο | DM al ακουειν αυτ. (αυτ. ακ.)

37. διδ. εν τω ι. c BK vv m . . ς ε. τ. ιερ. διδ. (G om διδ.) | Edd ἐλαιῶν, item EKMUX (X** al των ελ.) etc 38. EHMX ορθριζεν | C*(?)U al εν τω ορει | Cdd⁴ in f. add και απηλθεν εκαστος εις etc Io 7, 53. usq 8, 11.

13. D om ὁ | ποιειτε c BL 124. cop Or² Eus . . ς εποιησατε (1. Or² πεποιηκατε) 14. Gb″ χωλ. κ. τυ. c CEFGHK SUVΓΔ al pl vv² pp 15. τους sec c BDLΓ . . ς om 16. ειπαν c BDL . . ς ειπον | D al⁶ vv Chr om οτι 17. CDE* FKLMUΔ etc καταλειπων

20. ς πρωι παραπορ. | DLΔ al Or εξηρανθη 22. ς (=Gb) om ὁ (c B?S?) | D al⁵ vv ει εχ. π. (D add του) θ. 23. αμην c BD al m vv m . . ς add γαρ | D al vv om οτι

20. 248. vg it^cdd Hier om η συκη 22. εαν c CEFGKLMSVΔ al m Clem Or . . ς αν (D om)

καὶ μὴ διακριϑῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. [24] διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσϑε καὶ αἰτεῖσϑε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. [25] καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσϑε.

(6, [14] Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνϑρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· [15] ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνϑρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.)

§. 126.

PRIMORES POPULI QUAESTIONE DE IOHANNE BAPTISTA PERTURBAT.

Mc 11, 27—33. Mt 21, 23—27. Lc 20, 1—8.

[27] Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, [28] καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; [29] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίϑητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. [30] τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνϑρώπων; ἀποκρίϑητέ μοι. [31] καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες

[23] Καὶ ἐλϑόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλϑον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; [24] ἀποκριϑεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· [25] τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόϑεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνϑρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες [26] Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ

[1] Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, [2] καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; [3] ἀποκριϑεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι [4] Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνϑρώπων; [5] οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι ἐὰν εἴ-

---

23. πιστευη c BLΔ (–ευει) . . ς –ευση (X al m –σει) | ὃ c B(D)LΔ al² vv . . ς ἃ | λαλει c BLΔ al² . . ς λεγει | Δ και εσται αυτω | ς (Gb°) add in f. ο εαν ειπη . . om c BC(D)LΔ al vv m 24. ς οσα αν (Gb°°, om c BCDLΔ al) προσευχομενοι (πρ. και c BCDLΔ vvGb′) αιτεισϑε, π. ο. λαμβανετε (ελαβ. c BCLΔ cop Gb′, D al vv λημψεσϑε) 25. στηκετε c A(B?)CDHL (εστηκετε, Δ εστηκηται) M**VX al pm . . ς στηκητε | D al² αφησει . . X αφίη 26. ς ει δε υμεις ουκ αφιετε, ουδε ο πατηρ υμων ο εν τοις (om CDK al) ουρ. (variat ο εν τ. ουρ.) αφησει (D al vv pl add υμιν) τα παραπτωματα υμων . . om c BLSΔ al⁷ vv | Post ista M al m add λεγω δε υμιν Αιτειτε, και δοϑησ. υμιν usque ανοιγησεται ex Mt 7, 7 s.

(14. L al vv m pp add in f. τα παραπτωματα υμων 15. ανϑρωποις c D al vg it⁶ syr al pp^lat . . ς add τα παραπτωματα αυτων (al om αυτ.))

27. DX al vv m ερχεται 28. ελεγον c BCLΔ al vv . . ς λεγουσιν | D al⁷ k om η τις usque ποιης . . vv om ινα τ. π. | ἢ c B(C?)LΔ al vv . . ς και | BCLM**Δ al⁸ vv m εδωκ. τ. εξ. ταυτ. 29. ο δε ις c BCLΔ al vv . . ς add αποκριϑεις | υμας c B(C?)LΔ . . ς υμας καγω (AK al vv κ. υ., EFH UVX etc υμ. και [al¹ om] εγω) | D al vv om και pr 30. Δ ει το β. | το ιω. c ABCDLΔ 33. . . ς om το . . C al⁴ vv² perg ποϑεν ην (al¹ om, al² εστιν) omisso ην (Δ η, om L) sq 31. διελογ. (Gb′) . . ς ελογιζοντο

23. BCDL al Or² ελϑοντος αυτου | Om διδασκ. evg 64. it (exc³) | C it² ή τις 24. Z cop vg it^cdd om δε | D al επερωτησω | Leg καγω υμας et ενα λογον (DF etc) | D* it⁴ om ὃν (L ὃ) 25. το ιωανν. c BCZ al Or . . ς om το | G παρελογιζοντο | εν c BL (αυτοις) Z (αυτοις?) al (vg it) Cyr . . ς παρ

1. τ. ημερων c BDLQ etc . . ς (Gb°) add εκεινων | οι ιερεις (Gb′) c AEGHKUVΔ al pl vv² . . ς οι αρχιερεις | AGVΔ al om οι sec 2. ειπαν c BL al . . ς ειπον | πρ. αυτ. c CD al vv pm . . ς πρ. α. λεγοντες (BL etc λ. π. α.) | Ειπον c B al . . ς ειπε (CL om ειπ. ημ.) | η . . D vv και | D vv ταυτ. τ. εξουσ. 3. D al επερωτησω | K al καγω (E al και εγω) υμας | λογον c BL al vv m . . ς (Gb°) ενα λογ. (AKMU al λ. ε.) 4. DL το βαπτ. το ιω. 5. CD al vv συνελογιζοντο

Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [32] ἀλλὰ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. [33] καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. [27] καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

πωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [6] ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι. [7] καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. [8] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

§. 127.

PARABOLA DE DUOBUS FILIIS IN VINEAM MISSIS.

Mt 21, 28—32.

[28] Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν δύο τέκνα, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. [29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. [30] προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. [31] τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν Ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [32] ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

§. 128.

PARABOLA DE VINITORIBUS HEREDEM NECANTIBUS.

Mt 21, 33—46. Mc 12, 1—12. Lc 20, 9—19.

[33] Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν

[1] Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν

[9] Ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς τὸν λαὸν τὴν παραβολὴν ταύτην Ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν

---

31. D al5 itcdd λεγ. Τι ειπωμεν; εαν | DM al vv pl ερει (D vv λεγει) ημιν | δια τι c AC*LMXΔ etc .. ς add ουν 32. αλλα .. ς αλλ εαν (Gb°°) .. D al m vv εαν | D** al8 vv pm φοβουμεθα (-μεν D*) | BC al syrp mg τον οχλον | CD al παντες | ειχον .. D vv ηδεισαν | οντως (al m vv om, D αληθως) οτι c BCL (Δ τον ιω. οντως ως προφητην) al3 .. ς οτι οντ. 33. τω ιυ λεγ. c BCLΔ al vv .. ς λεγ. τω ιυ | ο ις (al1 transp, al4 om) c BCLΔ al vv m .. ς add (variat et transp) αποκριθεις

26. DL al vv m Or om ουν | ως προφ. h. l. c BCLZ al Cyr .. ς post ιω. 27. D ειπαν

5. C vv m ερει ημιν | δια τι c BEGHLUVΔ al pl vv pm pp .. ς (Gb°) add ουν 6. D vv και εαν ειπ. Απο των ανθρ. | ο λα. απας c BD (post λιθασει ημ.) L al vv m .. ς πας ο λα. | D vv πεπεισμενοι (L -νον) γ. εισιν | D al (vv) προφ. γεγονεναι 7. ειδεν. (CD add αυτους) ποθ. (EK al vv om; D al το ποθ.)

28. CEMUΔ etc ανθρωπ. τις | δυο τε. c B al vv m .. ς τε. δυο | ς in f. add μου .. om (Gb°°) c C*DKLMΔ etc 29. δε sec .. H itcdd pl om | B al7 vv m pp3 ειπεν Εγω κυριε, και ουκ απηλθ. 30. προσ. δε c BDLZ al vv pm Cyr .. ς και προσ. | ετερω c C*DEFGHKUXΔ etc .. ς (=Gb) δευτερω | B al (omnes7 qu. v. 29?) vv et pp qu. v. 29. ειπεν Ου θελω· υστερον (δε) μεταμεληθεις απηλθεν 31. λεγουσιν c BDL etc .. ς add αυτω | B Ο υστερος .. D atque iidem fere test qu. v. 29. citantur, praetereaque itcdd Hipp Hil al, cdd ap Hier Ο εσχατος (al1 δευτερος) 32. ιω. h. l. c BCL al it1 Or Chr .. ς post υμας | ουδε c B al m vv m pplat .. ς ου .. D it1 om

33. ς (=Gb) ανθρ. τις

1. λαλειν c BGLΔ al vv m .. ς λεγειν | ανθρ. εφ. c BCL (εποιησεν) Δ al cop .. ς εφ. α.

9. D e Ελεγεν δε την | D itcdd αμπ. εφυτ. ανθρ. (C αν. εφ.) | ς (=Gb) ανθρ. τις | εξεδετο c A(B?)CL etc .. ς εξεδοτο

πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέ-

πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· 3 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. 4 καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον ἐκεφαλαίωσαν καὶ ἠτίμησαν. 5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. 6 ἔτι ἕνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. 9 τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

χρόνους ἱκανούς. 10 καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν ἐξαπέστειλαν κενόν. 11 καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. 12 καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. 13 εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντραπήσονται. 14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. 15 καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. 17 ὁ δὲ ἐμβλέψας

---

33. εξεδετο c CL .. ς -δοτο 37. προς αυτ. (al εις αυτ., D etc αυτοις) .. al[3] it[4] gat Or om 38. σχωμεν (Gb′) c BDLZ al Or Cyr .. ς κατασχωμ. 39. D εξεβαλαν, Z -βαλλον | D it[cdd pl] Lcif απεκτ. κ. εξεβ. ε. τ. αμπ. 41. ς ς[e] (1624. etc, non Gb, sed Gb″) εκδοσεται sine unc .. C al εκδωσει

1. εξεδετο c A(B?)CKL etc .. ς -δοτο | D τοις γεωργ. 2. των καρπων c BCLΔ al vv .. ς του καρπου | D it[pl] ινα απο του καρπου του αμπ. δωσουσιν αυτω 3. και λαβ. c BDLΔ al it[4] cop .. ς οι δε λαβ. 4. DΔ al και εκεινον | εκεφ. κ. ητιμ. c BDLΔ al[1] cop vg it .. ς λιθοβολησαντες (Gb°°, om et. al[5] arm) εκεφ. κ. απεστειλαν (variat) ητιμωμενον (variat) 5. και .. ς (=Gb) add παλιν | ους bis c BD (D sec. l. αλλους) LΔ al .. ς τους | αποκτενν. c ABCDEUV etc (FGHKX etc -κτενοντ., L -κτιννουντ., M -κταινοντ., Δ -κτιναντ., al[1] -κτιννυντ.) .. ς -κτεινοντες 6. ετι ενα ειχ. (ειχ. et. C** al) υι. αγ. (αγ. sine αυτου et. CD vv m)· απ. αυτ. (αυτ. sine και et. X** al vv[3]) εσχ. πρ. α. (ε. π. α. et. C al) c BLΔ etc .. ς ετι ουν (al[5] syr υστερον δε ετι) ενα υι. εχων αγαπ. αυτου (Gb°) απεστ. και αυτ. (D κακεινον απεστ.) πρ. αυτ. (D it om πρ. α.) εσχ. 7. D vv m οι (om εκειν.) δε γεωργ. | πρ. ε. ειπ. c BCLΔ al[6] vv .. ς ειπ. (ς ειπον contra BCDLΔ etc) πρ. ε. | D al vv pm om οτι 8. απεκτ. αυτ. (al[1] vv om α.) c BCLΔ al k al .. ς αυτ. απ. | εξεβ. αυτ. c AB (-λαν) CDM etc .. ς om αυτον 9. τι c BL it[1] cop .. ς τι ουν

10. και (al add τω) καιρω c B (D καιρω δε) L al m (vv) .. ς κ. εν (CQ al add τω) κ. | δωσουσιν c ABLMQ al m .. ς δωσιν | D (vv) δειρ. δε omissis οι δε γε. | BL ἐξαπ. αυτ. δειρ. (B δ. α.?) 11. ετερ. (L οιστερον) πεμψ. c ABLU vv .. ς π. ετερ. 12. τριτ. πεμψ. c B(D)L al vv m .. ς π. τριτ. | AK al vv οι δε κακεινον 13. Gb°° ιδοντες c BCDLQ etc 14. D e om οι γε. | AK al vv διελογισαντο | αλληλ. c BDL al syr[p] mg .. ς εαυτους | αποκτεινωμεν c AB KMQ al[7] vv m .. ς (Gb°) praem δευτε (et. Or) | C al c (e) και ημων εσται 16. D al[3] e cop om τουτους (al[7] εκεινους) | AD it[cdd] οι δε ακουσ. | ειπαν c BDGLQ etc .. ς ειπον

γνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

45 Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· 46 καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

42: Ps 118, 22 s.

10 οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· 11 παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

12 Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

10s: Ps 118, 22s.

αὐτοῖς εἶπεν Τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; 18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

17: Ps 118, 22.

§. 129.

PARABOLA DE CONVIVIO NUPTIALI REGIO.

Mt 22, 1—14.

1 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων 2 Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. 9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. 11 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. 12 καὶ λέγει αὐτῷ Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Cf. §. 102. Lc 14, 16—24.

---

44. ς (Gb°) και (syr[p] add πας) ὁ πεσων ἐπι τον λιθον τουτον (ita Or Lc 20, 18.) συνθλασθησεται· ἐφ' ὀν δ' ἀν πεση, λικμησει αὐτον .. om c D 33. it[5] Or 46. επει c BDL al Or .. ς επειδη | εις (Gb') c BL al Or[6] .. ς ως

12. D απηλθαν

19. CD al m vv m εζητουν | οι γρ. κ. οι αρχ. (C φαρισαιοι) c ABCLM al m vv m .. ς οι αρχ. κ. οι γρ. | τ. λαον (variat) .. GSV etc om | ειπεν h. l. c BD (ειρηκεν) GL al vv .. ς post ταυτην

1. αυτοις h. l. c BDL al Or .. ς post ειπεν 4. ητοιμακα (Gb') c BC*DL al .. ς ητοιμασα | G al Or[1] σιτευτα 5. ος (C*U ο) μεν et ος δε c BL(C*U) al Or .. D vv Ir al οι μεν et οι δε .. ς ο μεν et ο δε | επι (Gb') c BCD al Or .. ς εις 7. ο δε βασ. (Gb″ ο δε β. εκεινος) c BL al[4] cop[cdd] sah et addito ακουσας al[4] vg it[4] arm Ir .. Gb' και ακουσ. ο β. εκεινος c CEFGHKMSUVXΔ etc .. D it[6] Lcif εκεινος (it[4] *ille autem*) ο β. ακουσας .. ς ακουσας δε ο βασ., item Gb addito sub† εκεινος | D al vv (Or) το στρατευμα 9. εαν c BCFHMUVXΔ etc .. ς αν 10. D ευραν | γαμος .. B*L νυμφων | D al των αναχ. 11. ουκ .. DC*** al μη 12. D it[cdd] Ir Lcif ηλθες 13. ο βασ. ειπ. c BL al .. ς ειπ. ο β. | εκβαλ. αυτον c BL al vv pm Or al .. ς αρατε αυτον και (α. α. κ. Gb°°) εκβαλ. .. D it[6] Ir al (omisso δησαντες etc) αρατε αυτον ποδων κ. χειρων και βαλετε αυτ. | M al pm vv pm χειρ. κ. ποδ.

§. 130.

INTERROGATUR A PHARISAEIS DE TRIBUTO CAESARI SOLVENDO.

Mc 12, 13—17. Mt 22, 15—22. Lc 20, 20—26.

13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς
αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων
καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα
αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ.
14 καὶ ἐλθόντες λέγουσιν
αὐτῷ Διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει
σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ
βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀν-
θρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδά-
σκεις· ἔξεστιν κῆνσον Καί-
σαρι δοῦναι ἢ οὔ; δῶμεν
ἢ μὴ δῶμεν; 15 ὁ δὲ εἰδὼς
αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν
αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέ-
ρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω.
16 οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει
αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη
καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶ-
παν αὐτῷ Καίσαρος. 17 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν Τὰ Καίσαρος
ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ
τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐθαύ-
μαζον ἐπ' αὐτῷ.

---

13. D it^cdd om πρ. αυτον | D παγιδευσωσιν 14. και c BC(D)LΔ al vv .. ς οι δε | GK etc ανθρωπου | εξεστιν (CD al² vv praem ει) .. C**DM al vv praem ειπε (C*M al –πον) BCLΔ al vv δουν. κη. καισ. | D vv m om δωμ. η μη δωμ. (al¹ vv m om η μη δ.) 15. DG al vv ο δε ις | Gb´ ιδων c D al⁴ vv | πειραζ. .. G etc add υποκριται 16. AD it^cdd om οι δε sec | ειπαν c BCD LΔ etc (Α λεγουσιν) .. ς ειπον 17. ο δε ις c BCLΔ al (vv) .. ς και αποκριθεις (D απ. δε) ο ις | ειπεν c BD .. ς add αυτοις | τα καισ. αποδ. c BCLΔ al syr cop .. ς αποδ. (add ουν M al vv) τα καισ. (D τα του κ. τω) | εθαυμαζ. c B (B εξεθαυμ.) D** (D* –ζοντο) LΔ vv m .. ς εθαυμασαν

15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρι-
σαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως
αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.
16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς
μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρω-
διανῶν λέγοντες Διδάσκαλε, οἴ-
δαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις,
καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός·
οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀν-
θρώπων· 17 εἰπὲ οὖν ἡμῖν τί σοι
δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καί-
σαρι ἢ οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς
τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με
πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδεί-
ξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου.
οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.
20 καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν
αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 21 λέγου-
σιν αὐτῷ Καίσαρος. τότε λέγει
αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος
Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.
22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ
ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

---

15. D f πως 16. BL 27. λεγοντας | G al m for Or Chr ανθρωπου 17. LZ 33. ειπον | D it^cdd om ειπ. ο. ημιν 20. D al vv om και .. C ο δε | DLZ al vv pm αυτοις ο ις | LZ 157. αυτη in f. pon 21. B om αυτω | D al vv pp m om ουν | DKΔ Or τω καισαρι 22. απηλθαν c BD al .. ς –λθον

20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέ-
στειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινο-
μένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι,
ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρ-
χῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμό-
νος. 21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις
καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον,
ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ διδάσκεις· 22 ἔξεστιν
ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ
οὔ; 23 κατανοήσας δὲ αὐτῶν
τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐ-
τούς 24 Δείξατέ μοι δηνάριον.
τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγρα-
φήν; ἀποκριθέντες δὲ εἶπαν
Καίσαρος. 25 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς
αὐτούς Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καί-
σαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ
θεοῦ τῷ θεῷ. 26 καὶ οὐκ ἴσχυ-
σαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήμα-
τος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρί-
σει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

---

20. παρατηρησαντες (D vv m αποχωρησ.) .. om syr pers^p | BCK al m Thph αυτου (C al¹ –τον) λογον (al –γω) .. diff al | ωστε c BDL .. ς εις το 22. ημας c ABL al⁶ .. ς ημιν | DM διδοναι (D vv φορ. διδ. καισ.) 23. C*D al go πονηριαν | ς (Gb°°) in f. add τι με πειραζετε (C al¹ add υποκριται) .. om c BL al e cop arm 24. ς (=Gb) επιδειξατε | δηναριον .. CL al pl vv m add οι δε εδειξαν. και ειπεν | αποκρ. δε (G και απ.) .. BL 33. vv m οι δε .. D al vv om δε | ειπαν c BCL .. ς ειπον 25. πρ. αυτ. c BL al⁶ e .. ς αυτοις | Τοιν. (D vv om) αποδ. c BL al cop arm .. ς αποδ. τοιν. (al ουν) | τω καισ. c C*DL al Iust .. ς om τω 26. αυτου. . BL al του (D vv αυτου ρημα επιλ.)

§. 131.

ITEM A SADDUCAEIS INTERROGATUR DE UXORE SEPTEM FRATRUM.

Mc 12, 18—27. Mt 22, 23—33. Lc 20, 27—39.

[18] Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες [19] Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [20] ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα. [21] καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως [22] καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. [23] ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον

---

18. επηρωτων c B (C –τουν) DLΔ al vv .. ς –τησαν 19. AF MX al καταλειπη, EH al[1] –λειπει, C al[1] –λιψει .. D al[1] it εχη | μη αφη τεκνον c BLΔ al[3], item (–κνα) C al[1] cop .. ς τεκνα μη αφη | γυναικα c BCLΔ al cop .. ς (Gb°) add αυτου | AC al m εξαναστησει 20. ς[e] (= ς Gb) επτα ουν 21. μη καταλιπ. σπ. c BCL al[1] it[1] cop .. ς και ουδε αυτος (variat) αφηκε σπερμα .. k omnia om | D it[2] om κ. ο τρ. ωσαυτ. 22. και (Δ[mg] add ελαβον αυτην) οι επτα (M* al add και) ουκ c BCLM*Δ al[4] cop (it[2]) .. ς και ελαβον αυτην (A al[2] add ωσαυτως και, D al similiter) οι επτα, και ουκ | εσχατον (Gb″) c BCKLH al m, addito δε G al m, addito γαρ Δ .. ς εσχατη (MU al add δε) .. D al[1] om εσχ. παντ. .. var al | κ. η γ. απεθ. (Gb′) .. ς απεθανε και η γυνη 23. εν τη c BC* EFHLSUVXΔ etc .. ς (Gb°°) add ουν c AKM etc (post αναστ. DG etc) | Gb°° οτ. αναστ. (al transp) c BCDLΔ vv m | AD al[1] η γυνη

[23] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν [24] λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [25] ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [26] ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. [27] ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή. [28] ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. [29] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γρα-

---

23. BDSZ al pm Or om οι .. Δ om οι λεγ. usq αυτον 24. DZ (vg it) ινα (al και) επιγαμβρ. | D 33. om τ. γυν. αυτ. | FG al εξαναστησει 25. γημας c BL al Or .. ς γαμησας 28. αναστ. ουν c BDL al .. ς ουν αν.

[27] Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν [28] λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [29] ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν. καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· [30] καὶ ὁ δεύτερος [31] καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. [32] ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. [33] ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. [34] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, [35] οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γα-

---

27. BCDL al m vv pl οι λεγοντες | B al[3] επηρωτων (al[1] –τουν) 28. αποθανη sec .. BL al[7] vv m ῆ | AEH al m εξαναστησει 30. κ. ο δευτερ. c BDL al e (g[1] cop add ελαβ. αυτην) .. ς και ελαβεν (Gb°) ο δευτ. την γυναικα και ουτος απεθανεν ατεκνος (Gb° την γυν. usq ατεκν.) 31. D vv om ελαβ. αυτ. .. AEHV al pl vv add ωσαυτως (ομοιως) | δε (al m d al om) και .. D[gr] 33. om | οι επτα (edd οι επτα ·) c ABDEHLSVΔ etc .. ς[e] (non ς Gb) add και c GKM etc | EKΔ al ου κατελειπον .. D ουκ αφηκαν | D al[1] vv τεκνον | κ. απεθ. .. al[3] vv om 32. υστερον .. ς add δε (Gb° c BDEHSΔ etc) παντων (Gb° c BDL etc) | απεθ. h. l. c BDL al[5] .. ς ante και η γ. | 226.* (sec XI.) e om versum .. a nil nisi *sed et mulier,* it[2] arm *mortua est et mulier* 33. η γυνη ουν ε. τ. α. c BL syr[p] mg .. ς εν τη ουν (variat) αναστ. | DGL etc εσται γυνη 34. και c BDL al vv pm .. ς (Gb°) add αποκριθεις | γαμισκ. c BL al[7] Clem Or al .. ς εκγαμισκ. c EGHQS(?)V etc .. D γαμουνται, AKMP(?)UΔ etc εκγαμιζονται et aliter 35. γαμισκ. c B al[8] Clem[1] Epiph[1] .. ς εκγαμισκ. c S(?) etc .. DLΔ al Clem[1] Epiph[1] γαμιζοντ., AEGHKMPQUV etc εκγαμιζοντ. et aliter

αὐτὴν γυναῖκα. 24 ἔφη αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλα-
νᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς
μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;
25 ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶ-
σιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμί-
ζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι
οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 26 περὶ δὲ
τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ
ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυ-
σέως ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν
αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ θεὸς
Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ
θεὸς Ἰακώβ; 27 οὐκ ἔστιν θεὸς
νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ
πλανᾶσθε.

19: Dt 25, 5. 26: Ex 3, 6.

φὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
θεοῦ. 30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστά-
σει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γα-
μίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. 31 περὶ
δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νε-
κρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥη-
θὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέ-
γοντος 32 Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς
Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ
καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ
ἔστιν ὁ θεὸς θεὸς νεκρῶν
ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκού-
σαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσ-
σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

24: Dt 25, 5. 32: Ex 3, 6.

μίσκονται· 36 οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν
ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν,
καὶ υἱοί εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστά-
σεως υἱοὶ ὄντες. 37 ὅτι δὲ ἐγεί-
ρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωυσῆς
ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέ-
γει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ
θεὸν Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ·
38 θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ
ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.
39 Ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν
γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε,
καλῶς εἶπας.

28: Dt 25, 5. 37: Ex 3, 6.

§. 132.

INTERROGATIONE DE SUMMA LEGE DISSOLUTA NON AMPLIUS INTERPELLATUR.

Mc 12, 28—34. Mt 22, 34—40. Lc 20, 40.

28 Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐ-
τῶν συνζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς,
ἐπηρώτησεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων;
29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρώτη ἐστίν Ἄκουε Ἰσραήλ,
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, 30 καὶ ἀγαπήσεις
κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι
ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνή-
χθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· 35 καὶ ἐπηρώτη-
σεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων
αὐτόν 36 Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ με-
γάλη ἐν τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ
Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν
ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ

---

24. εφη α. ο ις c BCLΔ al[1] . . ς και αποκριθεις (D etc απ. δε) ο ις ειπεν αυτ. | Δ it[4] Thph om Ου | D Or μη γινωσκοντες 25. γαμιζονται (D –ζουσιν) c BCGLUΔ (D) etc . . ς γαμισκονται c EKMSVX etc (AFH al εκγαμισκ.) | DΔ etc αλλα | B Or οι αγγ. | οι c ABEGHSVX etc . . Gb om c CDFKLMUΔ etc 26. ς (=Gb) επι της βατ. | πως c BCLΔ al m . . ς ως (al[3] ωσει) | θεος bis c BD Or (item D Or[1] Εγω θεος) . . ς ο θεος 27. θεος c BDKLM**XΔ etc . . ς ο θεος | ς (=Gb) αλλα θεος ζωντ. | πολ. πλ. c BCLΔ k cop . . ς υμεις ουν (G al vv υμ. δε) π. πλ.

30. γαμιζονται (Gb′) c BDL al Clem al m . . var al . . ς εκγαμιζ. | αγγελοι c BD al vv m Or (Or οι αγγ.) . . ς (Gb°) add του (L al m om) θεου | εν τω ουρ. c BL al cop sah Or . . ς om τω . . U οι εν ουρ. 31. K al m vv Ir Cyp om υμιν (al var) 32. ο θεος (haec om D al vv pp m) θεος (om BLΔ al vv Ir al)

36. ουδε c ADLP al . . ς ουτε | H al om γαρ | D Mcion syr[p] mg (it[cdd]) ετι μελλουσιν | θεου c A (A al οι υι.) BL al pp . . ς του θε. 37. θεον sec et tert c BDL al Or . . ς bis τον θε. 39. ειπαν c BDLQ. . . ς ειπον

28. CL al vv ιδων, D al vv pl και ιδων | απεκρ. αυτ. c BCLΔ etc . . ς αυτ. (al om) απεκρ. | εντ. πρ. πα. c BCLUΔ al cop . . ς πρ. πασων (Gb παντων, D al vv om) εντ. 29. απεκρ. ο ις c BLΔ al cop . . ς ο δε ις απεκρ. αυτω . . al aliter | οτι (D al vv om) πρ. ε. c BLΔ cop . . k om . . ς οτι πρ. πασων (test pm παντων) των εντολων (Gb′), Gb οτι πρ. παντων εντολη (c AU al m) . . C ff οτι πρ. παντων εντολη εστιν αυτη . . D al vv παντων πρωτη . . X al οτι πρωτη παντων 30. X(B?) om της prim et B om της ter (in seqq?) | K al om κ. εξ ο. τ. ψυχ. σ. | ς post ψυχ. σ. add και εξ ολης της διανοιας σου (et variat et transp) . . om c DH al vv m Cyp[3] | ς add in f. αὕτη πρωτη (K al m add παντων) εντολη (variat) . . om c BELΔ cop

34. ε. τ. αυτο . . D vv Hil επ αυτον 35. ς in f. add και λεγων . . om c BL 33. vg it[4] al m 37. ο δε c BL 33. vv[2] . . ς add ις (variat) | ς (=Gb) ειπεν αυτω | Gb°° τη pr c BEFGHUVΔ etc | Gb° τη sec c EFGHUVΔ etc

31 δευτέρα αὕτη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. 32 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
γραμματεύς Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας ὅτι εἷς
ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. 33 καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐ-
τὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν πλεῖόν
ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν. 34 καὶ ὁ Ἰη-
σοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ Οὐ
μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

29: Dt 6, 4 s. 31: Lv 19, 18.

ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ
σου. 38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη
καὶ πρώτη ἐντολή. 39 δευτέρα δὲ
ὁμοία αὐτῇ Ἀγαπήσεις τὸν πλη-
σίον σου ὡς σεαυτόν. 40 ἐν ταύ-
ταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ
νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

37: Dt 6, 5. 39: Lv 19, 18.

34 Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερω-
τῆσαι.

Cf. Mt 22, 46. §. 133.

Lc 20, 40 Οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν
αὐτὸν οὐδέν.

§. 133.

IPSE INTERROGAT PHARISAEOS DE MESSIA FILIO DAVID.

Mc 12, 35—37. Lc 20, 41—44. Mt 22, 41—46.

35 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ
Χριστὸς υἱός ἐστιν Δαυίδ; 36 αὐ-
τὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι
τῷ ἁγίῳ Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ
μου Κάθισον ἐκ δεξιῶν μου ἕως
ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω
τῶν ποδῶν σου. 37 αὐτὸς Δαυὶδ
λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐ-
τοῦ ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος
ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

36: Ps 110, 1.

41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐ-
τούς Πῶς λέγουσιν τὸν
Χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν,
42 καὶ αὐτὸς Δαυὶδ λέγει
ἐν βίβλῳ ψαλμῶν Εἶπεν
κύριος τῷ κυρίῳ μου Κά-
θου ἐκ δεξιῶν μου 43 ἕως
ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
σου; 44 Δαυὶδ οὖν αὐτὸν
κύριον καλεῖ, καὶ πῶς
αὐτοῦ υἱός ἐστιν;

42: Ps 110, 1.

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρι-
σαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰη-
σοῦς 42 λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ
τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν;
λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυίδ. 43 λέ-
γει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν
πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέ-
γων 44 Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου
Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ
τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν
ποδῶν σου. 45 εἰ οὖν Δαυὶδ κα-
λεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐ-
τοῦ ἐστίν;

Mt 22, 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς
ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

44: Ps 110, 1.

---

31. δευτερα c BLΔ (Δ η δευτ.) cop it³ (k praem *deinde*) Hil . . ς και δευτ. (D al vv δευτ. δε) | αυτη c BLΔ cop . . ς ομοια αὕτη . . var al | HX al m ως εαυτον 32. B om και | D (D etc ante διδασχ.) EFHLXΔ etc ειπες | ς (=Gb) οτι ε. εστ. θεος | D a om αλλος 33. BKX al om της prim | ς post συνεσ. (D it² δυναμεως) add και εξ ολης της ψυχης (D add αυτου, al σου) . . om c BLΔ al vv Mcell ap Eus (D etc om κ. ε. ο. τ. ισχ.) | BLΔ 33. περισσοτερον εστιν | ς (=Gb) των θυσιων 34. DLΔ al vv m om αυτον | D al vv om ουκετι (variat)

38. ἡ (D om) μεγ. κ. (L add η) πρ. c BDLZ al vv pm (Gb′) . . ς πρωτη (Δ ἡ πρ.) και μεγ. 39. B δευτερα ομοιως | αὐτῇ (ita vg it al) . . Δ al pp αυτης, D al ταυτη . . Gb′ αὕτη c EFGHKMUVB** al pm | Gb′ ως εαυτον c V al m 40. κρεμαται κ. οι προφ. (Gb′) c BDLZ 33. vv m pp . . ς κ. οι προφ. κρεμανται

40. γαρ c BL al cop . . ς δε . . al¹ go om

35. BDLM**Δ etc δαυ. εστιν 36. αυτος c BLΔ al it² cop . . ς add γαρ (vv δε) . . D arm και ουτος | εν (om B) τω πν. τω (om B?) αγ. c BDLUΔ etc . . Gb om τω bis | Ειπεν c BLM**UXΔ etc . . Gb λεγει (ita pauci ante) c ADEGHKM*SV etc (Iust³ in Ps) | κυριος c BD . . ς ο κυρ. | καθισον c B . . ς καθου | υποκατω c BD 28. vv m . . ς υποποδιον 37. αυτος c BDLΔ al vv . . ς add ουν | αυτ. εστ. υι. c BL etc . . ς υι. αυτ. εστ. . . D vv ε. υι. α., Δ ε. α. υι.

41. ειν. (D om) δαυ. υι. c BL (al?) . . ς υι. δαυ. ειν. . . var al 42. BL (Q) al cop αυτος (Q και α.) γαρ | DP al των ψαλμ. | D vv Λεγει | κυριος c BD . . ς ο κυρ. 43. D εως τιθω τ. ε. σ. υποκατω 44. D vv om ουν | αυτον κυρ. c ABKLMQU etc . . ς κυρ. αυτ. | D al vv om και | αυτου υι. c ABKM al cop . . ς υι. αυτ.

43. LZ al vv m αυτοις ο ις | καλ. αυτ. κυρ. (κυ. α. LZ) c BD (LZ) 33. vg it Did . . ς κυ. α. καλ. 44. κυριος c DZ . . ς ο κυρ. | υποκατω (Gb′) c BDGLZ etc . . ς υποποδιον 45. DKMΔ al pl vv m pp εν πνευματι καλει | B al κυρ. αυτ. καλ.

46. B** al m ηδυνατο | αποκρ. αυτ. c BDKLZΔ etc . . ς αυτ. αποκρ. | ημερας . : D al vv Ορ ωρας

§. 134.

PERSTRINGIT PROLIXE PHARISAEORUM ET LEGISPERITORUM MORES.

Mc 12, 38—40. Lc 20, 45—47. 13, 34s. Mt 23, 1—39.

[38] Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε
ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς
περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
[39] καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· [40] οἱ κατέσθον-
τες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ
προσευχόμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσότερον
κρίμα.

[45] Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν πρὸς
αὐτούς [46] Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν
θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων
ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθε-
δρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν
τοῖς δείπνοις· [47] οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν
χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται, οὗ-
τοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

Cf. ad haec Mt 23, 6. 7. [14.]

[1] Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ [2] λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως
καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. [3] πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν, ποιήσατε
καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. [4] δεσμεύουσιν
δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέ-
λουσιν κινῆσαι αὐτά. [5] πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις.
πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, [6] φιλοῦσιν δὲ τὴν πρω-
τοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς [7] καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί. [8] ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ
ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. [9] καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ
τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. [10] μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς
ὑμῶν ἐστὶν εἷς ὁ Χριστός. [11] ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. [12] ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν
ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

[13] Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε
εἰσελθεῖν. [15] οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ
τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον
ὑμῶν. [16] οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν
ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. [17] μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ
ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; [18] καί Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν
ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. [19] τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσια-

---

38. κ. εν τ. δ. α. ελ. c BLΔ 33. k cop . . ς κ. ελ. αυτοις εν τ. δ. αυτ. . . var al 40. κατεσθοντ. c B . . ς κατεσθιοντ. . . D al οι κατεσθιουσιν | D al om τας et των | D al vv χηρ. και ορφανων | D vv m om και | KM al μακρᾶ . . L al μακραν

45. προς αυτ. c Q . . ς τοις μαθηταις αυτου (BD arm om αυτ.) . . var al 46. AGL etc εν στολ. περιπατ. 47. DPX al[1] οι κατεσθιοντες (D –σθοντες) | DP al[3] vv προσευχομενοι | A*LX al μακραν (cdd m μακρᾷ, sed cdd pl ut KM μακρά)

1. ο (B om) ις (D al post ελαλ.) . . 11. e om 2. D al vv m pp καθεδρ. μω. 3. Gb′ οσα εαν c EGHLMUVZΔ al pm | υμιν c BDLZ al vv pm pp m . . ς (Gb°) add τηρειν | ποιησ. (D al Eus –ειτε) κ. τηρ. c BLZD al vv pp . . ς τηρ. κ. ποιειτε 4. δε (Gb′) c BLMΔ al m vv m pp . . D** al vv om . . ς γαρ | βαρεα c L 1. 209. it[5] cop syr al Ir al . . ς (Gb°) add και δυσβαστακτα | BDL al[2] vv[3] pp[3] αυτοι δε τω δακτ. αυτ. 5. γαρ (Gb′) c BDL al m vv m pp . . ς δε | ς (Gb°) in f. add των ιματιων αυτων (LΔ al[1] om) . . om c BD al vv 6. δε c BDKLΔ etc . . ς τε 7. ραββι c BLΔ al vv fere omn Chr al . . ς (Gb°) ραββι, ραββι 8. ο διδασκ. (Gb′) c B al pm Chr . . ς ο καθηγητης addito (=Gb) ο χριστος 9. υμων pr (al om, al transp) . . D al[1] (vv pm Clem) υμιν | B al[3] υμων ο πατηρ | ουρανιος c BL al . . ς εν τοις (DΔ al om) ουρανοις 10. οτι καθ. υμ. εστ. (it[1] om) εις (al[2] vv om; DG vv ante εστ.) ο χρ. (Gb′) c BDGL al vv m . . ς εις γαρ εστιν ο καθ. υμων (K al om) ο χρ. 14. ς[e] (Gb°°) Οὐαι ὑμιν, γραμματεις και φαρισαιοι ὑποκριται, ὁτι κατεσθιετε τας οικιας των χηρων, και προφασει μακρα προσευχομενοι· δια τουτο ληψεσθε περισσοτερον κριμα . . ς Gb οτι κατεσθιετε usq κριμα ante οτι κλειετε usq εισελθειν pon . . om c BDLZ al[6] it[4] vg[cdd6] Or (vdtr) Eus (vdtr) Hier 15. ποιησαι . . D (vg it) ινα ποιησητε 16. D* om οι 17. Z vv τι γαρ μειζον εστ. | αγιασας c BDZ . . ς –αζων 18. ος αν c BCDFKL al m . . ς ος εαν 19. τυφλοι c DLZ al vv m . . ς (Gb°) praem μωροι και

στήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; 20 ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν
τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν·
22 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
23 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνη-
θον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν.
ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι. 24 ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν
δὲ κάμηλον καταπίνοντες. **25** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε
τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας.
26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ
καθαρόν. 27 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονια-
μένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης
ἀκαθαρσίας. 28 οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε
μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. **29** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκο-
δομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, **30** καὶ λέγετε Εἰ
ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν
προφητῶν. **31** ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. 32 καὶ
ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. 33 ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ
τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; **34** διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς
καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς
συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· **35** ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον
ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ
Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. **36** ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει
πάντα ταῦτα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

37 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 38 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. 39 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

Lc 13, 34 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

39: Ps 118, 26.

Locos parallelos Lucae 11, 39—52. vide §. 92.

4: 46. 6s: 43. 13: 52. 23: 42. 25: 39. 29—31: 47s. 34—36: 49—51.

---

21. κατοικησαντι c unc fere omn . . ς (=Gb) κατοικουντι 23. το ελεος c BDL al pp^{3} . . ς τον ελεον | δε (Gb°) c BCKLMΔ etc . . ς (=Gb) om | αφειναι c BL . . ς αφιεναι 24. BD*L om οι | D τον δε καμ. 25. CD al Chr om εξ | ακρασιας (c BDLΔ etc, Gb′) . . Gb αδικιας . . var al 26. τ. ποτηρ. c D al^{3} it^{2} pp^{3} . . ς (Gb°°) add και της παροψιδος | αυτου (Gb″) c B*DE* al m vv . . al^{2} vv pp m om . . ς αυτων 27. B ομοιαζετε | οιτινες etc . . D pp^{2} εξωθεν ο ταφος φαινεται ωραιος, εσ. δ. γεμει etc 28. εστε μεστ. c BCDL al . . ς μ. ε. 30. ς (=Gb) bis ημεν | αυτ. κοιν. c BD al . . ς κ. α. 32. B al^{1} vv m πληρωσετε . . DH al it^{cdd} επληρωσατε 34. D (om πρ. υμ.) al Or^{1} Chr αποστελω | εξ αυτων pr c BM al m cdd^{lat2} Or^{1} . . ς praem και | D a Ir Lcif om κ. εξ αυτ. μαστ. usq υμων 35. L επελθη . . C** al^{2} αν ελθη | ς εκχυνομενον | DL απο αιμ. | D εως αιμ. 36. Gb (sed Gb°) οτι ηξει | πα. ταυτ. c BEFGHKUVX etc . . ς τ. π.

37. CGK Thdrt^{ms} αποκτεννουσα . . al pm Thph –κτενουσα (Gb″) | ορνις επισ. c BDKL al vv m pp m . . ς επισ. ορν. | τα νοσσ. c B Or^{1} Cyp . . ς add εαυτης (DMΔ al αυτης) | αυτης c BXΔ al vv m pp^{lat} . . ς om 38. BL it^{1} cop^{cd} Or^{ms1} om ερημος 39. D al m it^{cdd} οτι ου | κυριου . . D θεου

34. AKU* al m αποκτεννουσα . . Gb″ αποκτενουσα c XΔ etc | A (D c e Ir τα νοσσια αυτης) KM al m sah τα εαυτης νοσσια 35. ς (=Gb) ο οικ. υμ. ερημος | ς (=Gb) αμην δε λεγω υμ. | BDHL al vv om οτι | ιδητ. με c ABKM al m vv m . . ς με ιδ. | εως (AVΔ al add αν) ηξει ο. ει. c D (AVΔ al) . . BL al εως ειπ., MX al vv m εως αν ειπ., K εως οτε ει. . . ς εως αν ηξη οτε ει. c EGU etc

§. 135.

LAUDAT MUNUSCULUM VIDUAE PAUPERIS.

Mc 12, 41—44. Lc 21, 1—4.

41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει
πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ
πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· 42 καὶ ἐλθοῦσα μία
χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης.
43 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐ-
τοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον
πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον·
44 πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη
δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν,
ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλον-
τας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐ-
τῶν πλουσίους. 2 εἶδεν δέ τινα καὶ
χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο
λεπτά, 3 καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν
ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλείω πάν-
των ἔβαλεν· 4 ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ
περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ
δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐ-
τῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

§. 136.

ACCEDENTIBUS GRAECIS DE PROXIMA SUA MORTE DICIT. VOX DE COELO.

Ioh 12, 20—36.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· 21 οὗτοι
οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες Κύριε,
θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ
Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα
ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν
εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. 25 ὁ φιλῶν τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον
φυλάξει αὐτήν. 26 ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος
ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. 27 νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ
τί εἴπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην·
28 Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω.
29 ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος αὐτῷ λελά-
ληκεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. 31 νῦν
κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω, 32 κἀγὼ ἐὰν

---

41. 1. 13. 28. 69. al arm syr[p] mg Or και εστως | καθισας c BLΔ vv . . ς add ο ις | BU al απεναντι | FMUV etc εβαλον 42. D vv Or ελθουσα δε | Gb° πτωχη c D vv 43. λεγει c EFGHSVX etc . . Gb ειπεν c ABDKLMUΔ etc | D vv Or[2] η πτωχ. αυτη | U al πλειω | ABDLΔ etc εβαλεν | βαλλοντ. (al[3] vv om τ. β.) . . ς βαλοντων c FH etc

1. ε. το γαζοφ. τα δ. α. c BDLX al[8] e syr Or[2] . . ς τα δ. α. εις το γαζ. 2. τινα και c AEGHSUVΔ al pl . . ς και (Gb° c BKLMX etc) τινα c DP etc | X al[1] om πενιχρ. | D al[1] vv m Or[3] om εκει | BLQ al cop Or λεπτ. δυο 3. BDLQ al vv (non Or[2]) αυτη η πτωχ. | πλειω c D (L πλειονα) QX al . . ς πλειον 4. BDΔ Or παντες | L al m Const περισσευματος αυτων (al –τοις) | L om εις | τα δωρα c BLX al vv . . ς add του θεου | Δ υστερησαντος αυτης | BDLQX al Or παντα

20. Ελλ. τιν. c BDLMQX al vv . . ς τιν. Ελλ. | προσκυνησουσιν c (B?)DLQΔ al . . ς –σωσιν 21. Gb° ουν c L al vv m | D προσηλθαν τω φιλ. | MX al ηρωτησαν 22. ὁ c BLX . . ς om | ερχ. (al και ερχ., ερχ. παλιν) α. κ. φ. και c ABL al a (e) . . ς και (om D vv[2]) παλιν (om vv m; D add ο, H και) ανδρ. κ. φιλ. 23. BLX αποκρινεται . . al[3] απεκριθη 25. B απολλυει 26. εμοι (L μοι) τις διακ. c ABKLMUX etc (D al vv τ. μοι [εμ.] δ.) . . ς εμ. δ. τις c EGHΔ (Δ bis) etc | εσται (variat) . . L it[1] Chr om | εαν sec . . ς (=Gb) και εαν 27. Gb ταυτης; 28. B al[1] μου το ονομα . . LX al m vv m pp σου τον υιον | ηλθ. ουν (om X* vv[3]; a go δε) . . D και εγενετο | D al[1] vv ουρ. λεγουσα 29. ουν (vv δε) . . om B a | εστως c BEFHLUΔ etc . . ADGKMX etc εστηκως | και (om D al vv m) ακουσας (X al –ων) ελεγεν (LU al vv m –γον) 30. ις c BDGKUX al pl . . ς (Gb°) praem ὁ (BL al ις [ο ις] post ειπεν) | η φ. αυτ. c ABDLMUX al m vv pp m . . ς αυτ. η φ. | γεγονεν . . D vv m Hil al ηλθεν 31. Gb°° τουτου pr c D al[3] vv m pp[lat] 32. D al και εγω | εαν . . B αν, al Or[1] οταν

ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. 33 τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ
ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χρι-
στὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν
οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν.
περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ
οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

34: Ps 88 (89), 30. 110, 4.

§. 137.

DE IUDAEORUM CONTUMACIA AC DIVINA RE CHRISTI.

Ioh 12, 36—50.

36 Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. 37 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα
πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγος Ἠσαΐου τοῦ προφήτου
πληρωθῇ ὃν εἶπεν Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;
39 διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἠσαΐας 40 Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ
καὶ στραφῶσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 41 ταῦτα εἶπεν Ἠσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλά-
λησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ
τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· 43 ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν
τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ πιστεύων
εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, 45 καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμ-
ψαντά με. 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ
μείνῃ. 47 καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ
ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. 48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ
ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. 49 ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδω-
κεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. 50 καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγώ,
καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

38: Es 53, 1. 40: Es 6, 9s. 41: Es 6, 1.

§. 138 — §. 141.

ORATIO CHRISTI PROPHETICA DE HIEROSOLYMAE AC SAECULI FINE, DEQUE ADVENTU SUO.

Mt 24. 25. Mc 13. Lc 21, 5—36.

---

32. εκ . . DL al απο | παντας (Or[5] Ath al pm) . . D (ελκ. παντ.) al[1] vg it al Ir Aug[dis] al latt omn παντα 33. HKUX al pm εμελλεν 34. ουν c BLX al sah syr[p] mg . . ς om (H al om αυτω) | λεγ. συ c BLX sah Chr . . ς συ λεγ. | Gb[oo] οτι sec c EFGHΔ etc | τις εστ. (D add ουν) ουτ. (om H vv m Victorin) ο υι. τ. ανθρ. (L ο λογος ουτος pro ουτ. usq ανθρ.) . . om FG al m 35. εν υμιν c BDKLMX etc . . ς (=Gb) μεθ υμων | D e cop Aug περιπατ. ουν | ως c ABDKLX al cop sah syr[p] mg pp . . ς εως | LUXΔ al η σκοτια 36. ως ut v. 35. praeter KX . . ς εως

36. ις c BDL . . ς ο ις 37. G cop om δε 39. DKL al εδυναντο | οτι . . D και γαρ (cop[1] και) 40. επωρωσεν c AKLX al Eus (D ab αυτων ad αυτων transilit) . . ς πεπωρωκεν | D και μη νοησουσιν | στραφωσιν c BD* al . . ς επιστραφ., KLMX al pp επιστρεψωσιν (al –ψουσιν) | ιασομαι (Gb″) c unc fere omn . . ς ιασωμαι c L etc 41. D al pp m ταυτα δε | οτι c ABLMX al e cop sah Epiph . . ς οτε | αυτου pr . . D al vv m του θεου (D al[1] add αυτου) 42. F*GH ομολογουν 43. ηπερ . . LX al[8] Chr[cd] υπερ (al ἤ) 44. δε . . D al ουν | D al[1] vv εκραζεν κ. ελεγεν | αλλα c BDLΔ etc . . ς αλλ 45. U al[1] b om versum | D om και 46. B om πας 47. και μη (om D cdd[lat] m; κ. μη φυλ. om e) φυλαξη (Gb″, sed Gb° μη) c AB(D)KLX al m vv pl pp . . ς και μη (om al m f go) πιστευση | D* αλλα σωσω 49. εγω (D al[1] ante ουκ) . . om G al[1] pp m | εξ . . L al vv pp m αφ (L) s. απ | δεδωκεν c ABMX etc . . ς εδωκεν 50. D αιων. εστ. ζωη . . al ζ. ε. α. | ABLMX etc εγω (D etc om) λαλω

§. 138.

A) DE SIGNIS, DOLORUM INITIIS.

Mt 24, 1—14. Mc 13, 1—13. Lc 21, 5—19.

1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ
τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσῆλ-
θον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι
αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.
2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ
βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος
ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται.

3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐ-
τῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγον-
τες Εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται;
καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρ-
ουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶ-
νος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτοῖς Βλέπετε μή τις ὑμᾶς
πλανήσῃ. 5 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσον-
ται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες
Ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολ-
λοὺς πλανήσουσιν. 6 μελλήσετε
δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς
πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ
γὰρ πάντα γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω
ἐστὶν τὸ τέλος. 7 ἐγερθήσεται γὰρ
ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ
βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ
σεισμοὶ κατὰ τόπους. 8 πάντα δὲ
ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε,
ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ
οἰκοδομαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς μεγά-
λας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λί-
θος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ
ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ
ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν
Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάν-
νης καὶ Ἀνδρέας 4 Εἰπὸν ἡμῖν
πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ ση-
μεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντε-
λεῖσθαι πάντα; 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε
μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. 6 πολλοὶ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ πολ-
λοὺς πλανήσουσιν. 7 ὅταν δὲ ἀ-
κούετε πολέμους καὶ ἀκοὰς πο-
λέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέ-
σθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. 8 ἐγερ-
θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ
βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται
σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λι-
μοί. 9 ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.

5 Καί τινων λεγόντων πε-
ρὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις κα-
λοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκό-
σμηται, εἶπεν 6 Ταῦτα ἃ
θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέ-
ραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσε-
ται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ
καταλυθήσεται.

7 Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν
λέγοντες Διδάσκαλε, πότε
οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ
σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα
γίνεσθαι; 8 ὁ δὲ εἶπεν Βλέ-
πετε μὴ πλανηθῆτε· πολ-
λοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι
ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγ-
γικεν· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω
αὐτῶν. 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε
πολέμους καὶ ἀκαταστα-
σίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ
γενέσθαι ταῦτα πρῶτον,
ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.
10 τότε ἔλεγεν αὐτοῖς Ἐγερ-
θήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος
καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,
11 σεισμοί τε μεγάλοι καὶ
κατὰ τόπους λοιμοὶ καὶ λι-
μοὶ ἔσονται, φόβητρά τε
καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ
μεγάλα ἔσται.

---

1. απο (B al^1 εκ) τ. ιερ. επορ. c BDLΔ al pm vv pl . . ς επ. απο τ. ιερ. 2. ο δε αποκρ. c BDL al vv pm Chr . . ς ο δε ις . . H al^1 vv^2 ο δε | Gb^{oo} Ου c DL al pm vv pm | ταυτα π. c BCHLM UVX etc . . ς π. τ. | ς (= Gb) ος ου μη κ. 3. CUΔ al vv οι μαθ. αυτου | L 33. ειπον ημιν | συντελειας c BCL al Cyr^{hrs} . . ς praem της 6. D Or μελλετε | Gb^{o} παντα (variat) c BDL al vv | al m εσται 7. L al εγερθησονται | CKL al εθν. επ εθν. | λιμοι (al^1 λοιμ.) c BDE* al it^4 pp^{lat} . . ς λιμ. και λοιμοι (L al^3 vv λοιμ. κ. λιμ.)

1. εις εκ c ADFXΔ al m cop vg it . . ς om εκ 2. και ο ις c BL al vv m . . ς add (testes al post και) αποκριθεις | BDGLM**Δ al pl vv m αφεθη ωδε | BGLM UXΔ al m επι λιθον (al^2 –θου) | L al^2 om μη | al^4 καταλυθησεται 3. επηρωτα c BL al^6 syr^p mg . . ς επηρωτων (AEFGH επερ., Δ επιρ.) 4. ειπον c BDL al . . ς ειπε | DEMXΔ al m οταν (MΔ οτε) μελλει | τ. συντ. παντ. c BL (L ταυτ. μελλ.) . . ς παντ. (Δ al om) τ. συντ. . . AGHKM al pm vv τ. π. συντ. 5. ο δε ις (ις om al^2 it^2) c BL 33. vv m . . ς add αποκριθεις . . DG al vv και αποκρ. (αυτοις) ο ις | ηρξ. λ. α. (X om α.) c BL al m vg it^{cdd} . . ς α. ηρξ. λ. . . D al vv ειπεν αυτοις | DH al πλανησει 6. πολλοι c BL . . ς add γαρ | D al vv om οτι 7. ακουετε c B 124. . . ς –σητε | D al μη θορυβεισθε | δει c B cop . . ς add γαρ 8. KLΔ** (* αντι εθνον) al επ εθνος | ς και (om c BDL al cop) εσοντ. σ. κ. τ. και (om c BL al cop arm; D vv om εσοντ. seq) εσοντ. λιμ. et add (Gb$^{•}$) και ταραχαι (om c BDL al vv m Vict) 9. Gb' αρχη c BDKLUΔ al m vv fere omn

5. AD (D κεκ. κ. αναθ.) X etc αναθεμασιν 6. DL it^{cdd} om ἃ | λιθω (LX al pm λιθον) . . BL al cop (DX etc) add ωδε 7. D al^7 vv pl om ουν 8. επι . . KM al vv εν | BLX al^1 it^1 om οτι | μη c BDLX al vv m . . ς (Gb^{o}) add ουν 9. γεν. ταυτ. c ADX al . . ς τ. γεν. 10. D al vv om τοτε ελ. αυτ. et perg εγερθ. γαρ | επ c ADLX al . . ς επι 11. AL al d om τε | και κα. τοπ. c BL al vv m . . ς κα. τοπ. και | λοιμ. κ. (X om λ. κ.) λιμ. c B al vv Tert . . ς λιμ. κ. λοιμ. | BD φοβηθρα | B και απ ουρ. σημ. . . D vv απ ουρ. (L etc post μεγ.) κ. σημ.

[9] Τότε παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀπο-
κτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε
μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν
ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου.
[10] καὶ τότε σκανδαλισθή-
σονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους
παραδώσουσιν καὶ μισήσου-
σιν ἀλλήλους. [11] καὶ πολλοὶ
ψευδοπροφῆται ἐγερθήσον-
ται καὶ πλανήσουσιν πολ-
λούς. [12] καὶ διὰ τὸ πληθυν-
θῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσε-
ται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν.
[13] ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος,
οὗτος σωθήσεται. [14] καὶ κη-
ρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγ-
γέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ
τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον
πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε
ἥξει τὸ τέλος.

[9] Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς·
παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέ-
δρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρή-
σεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ
βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν
ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
[10] καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶ-
τον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέ-
λιον. [11] καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς
παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶ-
τε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δο-
θῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦ-
το λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς
οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον. [12] καὶ παραδώσει
ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον
καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπανα-
στήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ
θανατώσουσιν αὐτούς. [13] καὶ
ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων
διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομεί-
νας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

[12] Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπι-
βαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας
αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδι-
δόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλα-
κάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς
καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόμα-
τός μου· [13] ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν
εἰς μαρτύριον. [14] θέτε οὖν ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν
ἀπολογηθῆναι· [15] ἐγὼ γὰρ δώσω
ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ
δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντει-
πεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.
[16] παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ
γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγε-
νῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσου-
σιν ἐξ ὑμῶν, [17] καὶ ἔσεσθε μισού-
μενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά
μου. [18] καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται· [19] ἐν τῇ
ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν.

§. 139.

B) PERGITUR DE SIGNIS. CALAMITAS MAXIMA. SEDUCTIONIS PERICULA. SIGNUM FILII HOMINIS.

Mt 24, 15—42. Mc 13, 14—37. Lc 21, 20—36.

[15] Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέ-
λυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥη-
θὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου
ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγι-
νώσκων νοείτω, [16] τότε οἱ ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ
τὰ ὄρη, [17] ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος
μὴ καταβαινέτω ἆραι τὰ ἐκ

[14] Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέ-
λυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστη-
κὸς ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώ-
σκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ
ὄρη, [15] ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος
μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν
μηδὲ εἰσελθάτω τι ἆραι ἐκ

[20] Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμέ-
νην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερου-
σαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν
ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. [21] τότε οἱ ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ
ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχω-
ρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις
μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν,

---

9. Gb' θλιψεις c L al m it² | π. των εθν. c BD**FHKL MSUVΔ al pl . . ς^e (= ς Gb) om των, C etc τ. εθν. 11. D εξεγερθησονται, al αναστησονται 12. D πληθυναι 14. D al Or al το ευ. τουτο (al m vv² om τουτ.)

15. L al syr^p mg^ms Οταν δε | εστος (Gb') c B*(D*?) FGHLVΔ etc . . ς^e (non ς) εστως 16. BDΔ al m pp m εις τα 17. BDLZ al m Or καταβατω | ς (= Gb) αραι τι

9. D al vv om βλεπετε δ. υμ. ε. | παραδ. υ. c BL al² cop . . ς πα. γαρ υ. . . al⁴ και πα. υ. . . D it⁴ ειτα υ. αυτους πα. | ς^e etc συναγωγας· | AK al ηγεμον. δε | B ενεκα 10. πρ. δει c BD al vv . . ς δει πρ. 11. και οταν c BDL al vv m . . ς οταν δε | ς (= Gb) αγαγωσιν | ς (Gb°°) post λαλησητε add μηδε μελετατε . . om c BDL al vv pm (al transp, al var) | AD etc ο αν 12. και παρ. c BDL al vv . . ς παρ. δε | B επαναστησεται

14. ς (= Gb) post ερημωσεως add το ρηθεν υπο (al⁸ δια) δανιηλ του προφητου . . om c BDL vv m Aug^dis al | εστηκος c D (BL εστηκοτα) al¹ . . ς^e εστως c KMUX etc . . ς εστος c AEFGVΔ al . . al⁷ στηκον 15. BFH cop Or (D vv και ο) om δε | BL al¹ vv m om εις τ. οικ. (Or add αυτου) | εισελθατω c A(B?)DLΔ al . . ς -θετω | τι αραι c BKL etc . . ς αρ. τι

12. παντων . . ς (= Gb) απαντ. c nullo cod unc? | απαγομ. c BDL al e . . ς αγομενους 14. θετε c ADLMX al et εν ταις κ. (Gb') c ABDLX al vv pp . . ς θεσθε ο. εις (al⁵ om) τας καρδιας | D προμελετωντες 15. αντιστ. η (B arm ουδε, vg *et*) αντειπ. c BL al⁵ vv m Or . . ς αντειπ. ουδε (Gb η c AKM etc) αντιστ. . . D vv m pp^lat αντιστηναι (d *contradicere*) | απαντες c BL . . ς παντες (it^cdd om) 17. SΔ al⁵ om δια το ο. μ., KMUV al m ante υπο π. pon 19. κτησεσθε (Gb') c AB al m vv pm Or al . . ς -σασθε

20. την (Or²) . . BD om | DX al vv Or¹ γνωσεσθε | A al Or³ (¹-κεν) ηγγισεν 21. D vv μη εχχωρ.

τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 18 καὶ ὁ ἐν
τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω
ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.
19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ
ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζού-
σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
20 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γέ-
νηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος
μηδὲ σαββάτῳ. 21 ἔσται γὰρ
τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ
γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσμου
ἕως τοῦ νῦν οὐδ᾽ οὐ μὴ γέ-
νηται.

15: Dan 9, 27.

τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰς
τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω
εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ. 17 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γα-
στρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλα-
ζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
ραις. 18 προσεύχεσθε δὲ ἵνα
μὴ γένηται χειμῶνος. 19 ἔσον-
ται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι
θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύ-
τη ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως, ἣν
ἔκτισεν ὁ θεός, ἕως τοῦ νῦν
καὶ οὐ μὴ γένηται.

14: Dan 9, 27.

22 ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί
εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ
γεγραμμένα. 23 οὐαὶ ταῖς ἐν γα-
στρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζού-
σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις·
ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ
τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ,
24 καὶ πεσοῦνται στόματι μα-
χαίρας καὶ αἰχμαλωτισθήσονται
εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἱερου-
σαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθ-
νῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν και-
ροὶ ἐθνῶν.

22 Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖ-
ναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς
ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.
23 τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός,
ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. 24 ἐγερθήσονται γὰρ
ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσου-
σιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι,
εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προεί-
ρηκα ὑμῖν.
26 Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ
ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ
πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχε-
ται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν,
οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που. 28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθή-
σονται οἱ ἀετοί.

20 Καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος τὰς ἡμέ-
ρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς
ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέ-
ρας. 21 καὶ τότε ἐάν τις εἴπῃ ὑμῖν Ἴδε ὧδε ὁ
Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσον-
ται γὰρ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα
καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν,
τοὺς ἐκλεκτούς. 23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προείρηκα
ὑμῖν πάντα.
(Lc 17, 23 Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ
ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ
ἡ ἀστραπὴ ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐ-
ρανὸν εἰς τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.
37 Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ,
ὁ δὲ κύριε; εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ
καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.)

---

17. D vv pp[lat] om αυτου 18. Gb˝ το ιματιον c BDKLZ etc 20. ς (=Gb) εν σαββατω .. DLM al σαββατου 21. τοτε (et. transp) .. om al[5] vv Thdrt al | D Eus Chr ουκ εγενετο | D εως νυν | DUΔ al Eus al ουδε μη

16. αγρον c BDLΔ al .. ς add ων 17. D[gr] om δε | L τ. ενθηλαζουσαις .. D al[1] τ. θηλαζομεναις 18. γενηται χειμ. c B (DL al vv) .. ς (Gb°°) γεν. η φυγη υμων χειμ. | In f. add η σαββατου (L), μηδε σαββατω et alia 19. D al vg it θλιψεις οιαι ουκ εγενοντο τοιαυται et γενωνται | D al[1] vv om ην (ην c BC*L 28; ς ης) εκτ. ο θ. | D ουδε μη .. FG al ουδ ου μη

22. B αυτα εισιν | ς (=Gb) πληρωθηναι c CX etc 23. ουαι c BDL vv Thph[cd] .. ς add δε | D θηλαζομεναις, L ενθηλαζουσαις | ς (=Gb) οργη εν τω 24. D al vg it Eus εν στοματι (D ρομφαιας) | τα εθν. πα. c BGL al a cop .. ς πα. τα εθν. | αχρι (–ρι c BL, rell –ρις) ου c BCDL al m Eus .. ς αχρι | καιρ. εθν. .. D om .. praem B και εσονται, L vv καιροι και εσονται

23. η ωδε .. D vv m Thdrt al η εκει .. var al | B* (** –ευητε?) Or (mss –ευσητε) μη πιστευετε 24. D vv πλανηθηναι, LZ al Or πλανασθαι 26. LX al ταμιειοις (E*G al –μιοις) 27. DG al φαινει | εσται .. ς (=Gb°°) add και 28. οπου c BDL al vv m Ir al .. ς (Gb°) add γαρ (syr δε)

20. εκολ. κυρ. c BL vg it[cdd] .. ς κυρ. εκολ. 21. DL αν τις | ειπ. υμ. c B .. ς υμ. ειπ. | ς ιδου (ιδε c BL) ωδε ο χρ. ἤ (Gb°; om c LU al pm vg it[2] pp[2]; B vv και) ιδου (ιδε c BDL 28, om C al[1]) | ς (=Gb) μη πιστευσητε 22. C εγερθ. δε | ς ψευδοχριστοι και (ea om c D 124. it[2]) ψευδοπρ. κ. δωσουσι (ποι. c D 124. al vv[2] Vict) et και (om c BD[gr]) τους εκλ. 23. βλεπετε c BL 28. a cop .. ς add ιδου | AKM al απαντα (23. ιδ. εκ. ιδ. ωδ. c BL cop (εκει η) .. ς ιδ. ωδε η (Gb° c BDKLX etc; M etc και) ιδ. εκει | B al arm om απελθητε (variat) μηδε et vv[2] om μηδε (e μη) διωξητε (LΔ al –ξετε) 24. B al[3] om ἡ pr, LX al[7] sec | υπο τον c ABDK al .. ς υπ | D al e om εις την υπ (al[2] υπο τον) ουρ. | εσται c test pl .. ς (=Gb) add και c BD etc | BD al[1] it[4] (al var) om εν τη ημ. (al[1] παρουσια) αυτ. 37. EGH al m vv Thph το πτωμα | ς εκει συναχθησ. (επισυν. c BL al) οι (και οι c BLU al m vv pp) αετοι (ante επισυν. pon c BL al arm))

29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽ ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

24 Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, 25 καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. 26 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. 27 καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽ ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. 28 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκεται ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 29 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. 31 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

25 Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, 26 ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 27 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 28 ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. 29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς. Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· 30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 31 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

---

29. D al πεσουνται εκ 30. εν ουρανω c BL (D του εν ουρανοις) .. ς εν τω ουρ. | D al vv pp^{lat} πολλης pon ante κ. δοξ. 31. φωνης (D etc και φων., vv ante σαλπ. pon) .. LΔ al vv m pp m om | DX al απο | B al^{3} εως των 32. ἐκφύῃ (UX etc) .. Gb″ ἐκφυῇ (EFGHKMV etc) | B**D γινωσκεται 33. Gb′ ταυτ. παντ. c DHKU etc 34. BDFL al vg it Or οτι ου μη | DHL al m vv Chr^{1} ταυτ. (al vv pp om) πα. 35. παρελευσεται c BDL al m vv pp pm .. ς (=Gb) -σονται

24. ς Αλλ εν 25. εσ. εκ τ. ουρ. c ABC etc (D οι εκ τ. ουρ. εσ.) .. ς του ουρ. εσ. | πιπτοντ. c BCDL etc .. ς εκπιπτ. 26. X e om εν νεφελαις (al^{1} -λη) | AMΔ al m vv δυν. κ. δοξ. πολλ. 27. LΔ al αποστελλει (H -ελλεῖ, X -έλει) | αγγελ. c BDL cop^{1} it^{5} .. ς (Gb°) add αυτου | FI.M al vv επισυναξουσιν | εκλεκτ. c DL al it^{5} .. ς add αυτου 28. ABCDL etc ηδη ο κλ. αυτ. | ἐκφύῃ cf. ad Mt 25, 32. | γινωσκεται c ABDLΔ al .. ς -σκετε | K το τελος 29. ABC(D)L al vv ιδητε (D etc add παντα) ταυτα 30. B μεχρις οτου .. D al m εως ου (αν) | ταυτα (vv om) παντα c BCLΔ etc .. ς πα. τ. 31. Gb γη παρελευσεται contra BDKU etc | μ. παρελευσοντ. c BL al .. ς μ. παρελθωσιν

25. εσονται c BD al .. ς εσται | D vv και απορια | ηχους (Gb″) c ABCLMX etc .. ς ηχουσης 26. L αι των ουρ., D it^{cdd} Amb αι εν τω ουρανω 27. C al^{7} vv εν νεφελαις | D e και δυναμει πολλη και δοξη (al^{2} vv μ. δ. πο. κ. δοξ.) 28. D om υμων pr 30. D vv om βλεπ. αφ εαυτ. (L al vv pm απ αυτ.) | A διοτι | ηδη sec (post εγγ. DL al) .. om KX al^{6} vv pm 33. παρελευσοντ. pr .. CK al pm it^{2} Thph -σεται | παρελευσ. sec c BDL al .. ς παρελθωσι

36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος. 37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

37—41: cf. §. 111. Lc 17, 26 s. 35.

32 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ ἄγγελος ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. 33 βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. 34 ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ· 36 μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. 37 ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω· γρηγορεῖτε.

34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη· 35 ὡς παγὶς γὰρ ἐπεισελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. 36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατοξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα ταῦτα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

§. 140.

C) PROPTER REPENTINUM CHRISTI ADVENTUM VIGILANTIA COMMENDATUR PARABOLA DECEM VIRGINUM [ALIISQUE].

Mt 25, 1—13.

[Mt 24, 43—51. cum Lc 12, 39—46. vide §. 95.]
[Mt 25, 14—30. cum Lc 19, 11—28. vide §. 120.]

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε

---

36. L al Bas[cod] om και (ς, =Gb, add της) ωρας | ουρανων . . BD al[4] vv m Chr Amb[dis] Or[int] al add ουδε ο υιος (Hier teste aliisque om cdd[gr] et[lat] pl; soli Marco tribuit Ath in syn. Nicaena) | Gb om μου c BDL al m vv pl pp pm 37. BD al e pp[2] ωσπερ γαρ | εσται c BL al vv m Or Did . . ς add και 38. ως c BL al Or . . ς ωσπερ | ημ. του c L al[1] it[3] Or[2] . . ς ημ. (B add εκειναις) ταις (al[1] om, D al εκειναις) προ του | B γαμισκοντες, D etc γαμιζ., al[1] εγγαμιζ. 39. εσται c BD al vv m . . ς add και 40. B al εσοντ. δυο | εις bis c BDL (Δ prius) al m . . ς (Gb°) ο εις 41. μυλω (Gb') c BEFGKLSUVΔ etc . . ς —λωνι | D al[2] vv m pp in f. add δυο επι κλινης μιας (vv pp om), εις παραλαμβανεται και εις αφιεται 42. ημερα c BDΔ al vv Ir Hil . . ς ωρα

32. ς (=Gb) και pro η | Gb°° της sec c AEFGHSVX etc | αγγ. ε. ουρ. c B (Aug *neque angelus neque virtus*) . . ς οι αγγελοι οι (om DK*LU al m) ε. (D al add τω) ουρ. (U al vv των ουρανων) | X prag Bas (cdd gr ap Amb ?) om ουδε ο υι. | al[6] vv m pp in f. add μονος 33. αγρυπνειτε c BD 122. it[3] tol* . . ς add και προσευχεσθε 34. DX al αποδημων | B οικ. εαυτου | εκαστω c BC*DL al it[5] cop . . ς praem και 35. η οψε c BCLΔ . . ς om η | μεσονυκτιον c BCLΔ . . ς —τιου (Or —τιω) 37. ὃ (Gb'') c BCKLXΔ etc . . ς ἃ

34. ς (=Gb) βαρυνθωσιν c D etc | ABX al vv αι καρδ. υμ. | επιστη ε. υ. αιφν. c BDL al vg it . . A al cop Ir αιφν. επ. ε. υ. . . ς αιφν. (al pm vv pp —διως) ε. υ. (X om ε. υ.) επ. | DK om ἡ 35. BDL al[1] cop it Tert εκεινη [35]ως παγις· επ. γαρ (d *autem*) επι | επεισελευσ. c BD . . ς επελευσ. . . var al 36. δε c BD cop[1] a e . . ς ουν | BLX al vv[3] ινα κατισχυσητε | ταυτα (Gb° c C*** EFGHKSUVΔ etc) παντ. c BDLX etc . . ACM etc πα. ταυ. | D vv και στησεσθε

1. εαυτων c BDL al . . ς αυτων | υπαντησιν c BC 1. Meth . . ς απαντησιν | D al vv m pp in f. add και της νυμφης 2. ς π. δ. ησαν εξ αυτ. φρονιμοι κ. (ς Gb°, non ς[e], add αι) πε. μωρ.

φρόνιμοι. [3] αἵτινες μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεϑ' ἑαυτῶν ἔλαιον·
[4] αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. [5] χρονίζοντος δὲ
τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάϑευδον. [6] μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ νυμ-
φίος, ἐξέρχεσϑε εἰς ἀπάντησιν. [7] τότε ἠγέρϑησαν πᾶσαι αἱ παρϑένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν
τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. [8] αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι
αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. [9] ἀπεκρίϑησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μή ποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ
ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσϑε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. [10] ἀπερχομέ-
νων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλϑεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλϑον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους,
καὶ ἐκλείσϑη ἡ ϑύρα. [11] ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρϑένοι λέγουσαι Κύριε κύριε,
ἄνοιξον ἡμῖν. [12] ὁ δὲ ἀποκριϑεὶς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. [13] γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι
οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

§. 141.

D) DE CHRISTI AD IUDICIUM EXTREMUM ADVENTU.

Mτ 25, 31—46.

[31] Ὅταν δὲ ἔλϑῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνϑρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐ-
τοῦ, τότε καϑίσει ἐπὶ ϑρόνου δόξης αὐτοῦ· [32] καὶ συναχϑήσονται ἔμπροσϑεν αὐτοῦ πάντα τὰ
ἔϑνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων,
[33] καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. [34] τότε ἐρεῖ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοι-
μασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [35] ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν,
ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, [36] γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσϑέ-
νησα καὶ ἐπεσκέψασϑέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλϑατε πρός μέ. [37] τότε ἀποκριϑήσονται αὐτῷ
οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐϑρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσα-
μεν; [38] πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; [39] πότε δέ σε
εἴδομεν ἀσϑενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλϑομεν πρός σέ; [40] καὶ ἀποκριϑεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐ-
τοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ
ἐποιήσατε. [41] τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσϑε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ
τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. [42] ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ
ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, [43] ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με,
γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσϑενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασϑέ με. [44] τότε ἀπο-
κριϑήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν
ἢ ἀσϑενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; [45] τότε ἀποκριϑήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. [46] καὶ ἀπε-
λεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

---

3. αιτινες . . Z al^{2} vv αι δε, BCL etc αι γαρ, D it^{1} αι ουν, vv και αι | ς (=Gb) λαμπ. εαυτων 4. αγγειοις c BDLZ etc . . ς add αυτων | αυτων (B εαυτ.) . . CZ al^{1} vv m om 6. B εγενετο | ο νυμφ. . . ς (Gb^{o}) add ερχεται | εις απαντ. (C συναντ.) c B 102. . . ς add αυτου, C al vv αυτω 7. εαυτων c ABLZ al . . ς αυτων 8. ειπαν c BCL . . ς ειπον 9. ου μη (Gb″) . . ς ουκ | D al αρκεσει | ς (=Gb) πορ. δε μαλλον 11. D (ηλϑον) HZ vv Aug om και 13. ς (=Gb) in f. add εν η ο υιος του ανϑρωπου ερχεται

31. αγγελοι c BDL al m vv pl pp pl . . ς (=Gb) praem αγιοι 32. συναχϑησονται c BDKL etc . . ς –σεται | LΔ al και αφορισει | B εριφιων 33. D vv m Cyp om μεν | A al^{2} pp om αυτου 34. A ηυλογημενοι 36. ηλϑατε c ABDEFGLΔ al . . ς –ϑετε 37. B* ειδαμεν 38. D 124. (?) ειδομεν σε 39. D vg it Clem η ποτε σε | ασϑενουντα c BD al Clem Cyp^{1} . . ς ασϑενη | D ηλ-ϑαμεν 40. B it^{2} pp om τ. αδελφ. μ. 41. L 102. (B?) om οι | το ητοιμ. . . Gb′ ο ητοιμασεν ο πατηρ μου c D al^{2} vv pp pm 42. BL και εδιψησα 44. ς (=Gb) post αποκρ. add αυτω

§. 142.

BIDUO ANTE PASCHA SACERDOTUM CONSILIUM FIT DE IESU NECANDO.

Mт 26, 1—5. Mc 14, 1 s. Lc 22, 1 s.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας
τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
2 Οἴδατέ ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνε-
ται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς
τὸ σταυρωθῆναι.
3 Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσ-
βύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως
τοῦ λεγομένου Καϊάφα, 4 καὶ συνεβουλεύσαντο
ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτεί-
νωσιν. 5 ἔλεγον δέ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ
θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα
καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο
ἡμέρας, καὶ ἐζήτουν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν
δόλῳ κρατήσαντες ἀ-
ποκτείνωσιν· 2 ἔλεγον
γάρ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ,
μή ποτε ἔσται θόρυ-
βος τοῦ λαοῦ.

1 Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορ-
τὴ τῶν ἀζύμων ἡ λε-
γομένη πάσχα. 2 καὶ
ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ
πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν·
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν
λαόν.

§. 143.

IUDAE TRADITORIS PACTIO CUM SACERDOTIBUS.

Mт 26, 14—16. Mc 14, 10 s. Lc 22, 3—6.

14 Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν
δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰού-
δας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς
ἀρχιερεῖς 15 εἶπεν Τί θέλετέ
μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν πα-
ραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστη-
σαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύ-
ρια. 16 καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει
εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

10 Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώ-
της ὁ εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλ-
θεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα
αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. 11 οἱ
δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν
καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀρ-
γύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει
πῶς αὐτὸν εὐκαίρως πα-
ραδοῖ.

3 Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν
τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ
τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· 4 καὶ ἀπελ-
θὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ
αὐτόν. 5 καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο
αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· 6 καὶ ἐξωμο-
λόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ
παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

---

1. E al m vv Chr om παντας (et. transp) 2. D om αυτου Οιδατε 3. ς (Gb°) post οι αρχ. add και οι (Δ om) γραμματεις . . om c ABDL al m vv m 4. ς (=Gb) κρατησωσι δολω

1. D it² om κ. τα αζυμα | D vv om εν (Δ al m om) δολω (U λογω) 2. γαρ c BC*DL vv m . . ς δε | D (antea Μη ποτε) itcdd om μη ποτε (al ινα μη) | εστ. θορ. c BCDL al vv . . ς θορ. εστ. (Δ θορυβου οντος)

1. DL itcdd ηγγισεν 2. D al vv m εφοβ. δε (G om εφ. γ. τ. λα.)

15. D και ειπ. αυτοις (antea πορευθεις) vv m (antea επορευθη) | Gb' και εγω c DE** GHMUVΔ etc | αργυρια (A –ρα) . . D it² pp² στατηρας 16. D 69. vv m Eus in f. add αυτοις

10. ιουδ. c ABCDELMΔ etc . . ς (Gb°°) praem ο | ισχαρ. c BC* (–ιωθ?) D (σχαρ.) al Or . . ς ο ισχ. | ο εις c B (C*?)LM cop . . ς om ὁ (A om ο εις τ. δ.; D ε. εκ τ. δ.) | αυτον παραδ. c BCLΔ al k Eus . . ς παραδω (–δοι c BC?D [προδοι]) αυτ. 11. AKU al pm Eus αργυρια | ς ευκαιρ. αυτον | παραδοι c BD . . ς –δω

3. ς (=Gb) ο σατανας c U etc | καλουμ. c BDLX al syrp ms . . ς επικαλ. (diff al, G om τ. καλ.) 4. αρχιερ. . . CP al vv pm Eus add και (τοις) γραμματευσιν | και (B?CSU etc add τοις) στρατηγοις c AEGHKLMPVXΔ al pl Or . . D al¹ vv om . . CP etc add του ιερου | αυτοις (D vv om) π. α. c BCGKL al . . ς αυτον παραδω (D –δοι) αυτοις 5. ACKUX al pl syr sl Eus Thph αργυρια (Gb') 6. κ. εξωμολ. (D ωμολ., P ομολ., HU εξομολ., al¹ συνεξωμολ.) . . C al² itcdd pl Eus om | αυτοις h. l. c ABCL al vv . . ς ante ατερ . . D al vv om

§. 144.

IESUS PARARI IUBET COENAM ULTIMAM.

Mt 26, 17—19. Mc 14, 12—16. Lc 22, 7—13.

17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; 18 ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. 19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; 13 καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, 14 καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 15 καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. 16 καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα. 8 καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών Πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. 9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; 10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται, 11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 12 κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκειν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

§. 145.

ACCUMBIT CUM DUODECIM: Mt 26, 20. Mc 14, 17. Lc 22, 14—18. DISCIPULORUM AMBITIONEM COERCET: Lc 22, 24—30. EADEMQUE MENTE PEDES ILLIS LAVAT: Ioh 13, 1—20.

20 Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα.

17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ.

---

17. λεγοντες c BDKLΔ etc .. ς (Gb°°) add αυτω | DKU al pm Or ετοιμασομεν 18. A om ο διδ. λεγει | D ποιησω 19. G Chr om κ. ητ. το πασχα

12. D vv om αυτου | DΔ al vv ετοιμασωμεν (al pm -σομεν) σοι | KL al ινα φαγεις 13. D vv δυο εκ 14. ς οπου εαν | μου pr c BCDLXΔ etc .. ς om | D al φαγομαι, G al φαγωμαι 15. ανωγαιον c BMSUX al m syr^{p} mg .. ς ανωγεον c P etc .. Gb αναγαιον c ACDEFGHKLV etc | Gb° ετοιμ. c AM*Δ al m vv pp | και εκει c BCD (κακει) L al vv m .. ς om και 16. BLΔ al cop om αυτου | ευρον .. D vv εποιησαν

7. ACΔ om ἡ | ᾗ c BCDL al .. ς εν η 9. ειπαν c BCDL .. ς ειπον | V al pl ετοιμασομεν | DP al vv ετοιμ. σοι, B syr^{p} mg^{cd} ετ. σ. φαγειν το πασχα 10. CLX al υπαντησει, D al απαντησει | ου (al[1] οπου) c DEGHSUVΔ etc, item addito εαν AKMP al .. BCL (vv) εις ην, X εν η | PX εισπορευηται (X -ητε) 11. DUX al vv om σοι | C al sah το κατ. μου 12. D εκεινος | K al υποδειξει | αναγαιον c ABD (D sah add οικον) EGHKLMPVΔ etc, item C αναγεον .. SU al ανωγαιον (-γεων) .. ς (=Gb) ανωγεον c X etc | X al κακει 13. BCDL al a ειρηκει .. X al ειπεν

20. ALMΔ al vv Chr in f. add μαθητων (αυτου)

14. οι αποστ. c BD al vv .. ς οι δωδεκα αποστ. (LX al om αποστ.)

15 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ
με παθεῖν· 16 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ θεοῦ. 17 καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε
ἑαυτοῖς· 18 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. 19-20 v. p. 158, 21-24 156.

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. 25 ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦν-
ται· 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος
ὡς ὁ διακονῶν. 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δέ
εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν. 28 ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πει-
ρασμοῖς μου. 29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, 30 ἵνα ἔσθητε
καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς
δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

13, 1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ
τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγά-
πησεν αὐτούς. 2 καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα πα-
ραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, 3 εἰδὼς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς
χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, 4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθη-
σιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ
ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. 6 ἔρχεται
οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐτῷ Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; 7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. 8 λέγει αὐτῷ Πέτρος
Οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος
μετ' ἐμοῦ. 9 λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας
καὶ τὴν κεφαλήν. 10 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι,
ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. 11 ᾔδει γὰρ τὸν παραδι-
δόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.

---

16. DX (item C*?) om οτι | ABC*L al vv pp om ουκετι (D om ου sq) | αυτο c B (C*?) L al vv pm Epiph .. ς εξ (D al απ) αυτου | D εως οτ. καινον βρωθη 17. Evg[1] b e syr om verss 17. 18.; cf ad v. 19. §. 147. | ADKMU al m το ποτ. | Evg[1] vg om τουτο | CLM al vv εις εαυτους (L αυτ.) 18. υμιν c BCDGL al vv .. ς add οτι | DG al vv απο του νυν ου μη πιω, BKLM al syr[p] mg ου μη π. απο του νυν | γενημ. .. ς γεννημ. c K etc | οτου .. BC** (C* om?) FL al ου | D ελθη η β. τ. θ.

25. UX al Or[1] κατακυριευουσιν 26. DL al γινεσθω | D vv m ως ο μικροτερος | D vv ο διακονος (–κονουμενος Or) 27. KM* al Bas ουχ 29. A al διατιθημι, et A al etc add διαθηκην 30. εσθητε c BD* .. ς εσθιητε | Gb° εν τη βασ. (Or αληθεια) μου (D vv Or om) c EFGHSV al pl pp | καθισεσθε (Gb″) c BEFKMSUVX al pl .. AGLQ al καθησεσθε .. D καθεζησθε, Δ καθησθαι .. ς καθισησθε | DX al m vv m επι δωδεκα θρονων (D al θρονους) | B κρινοντες post ισρ.? post φυλας?

1. ηλθεν c AB (D παρην) KLMX etc .. ς εληλυθεν c EFGHUΔ etc 2. γινομενου c BLX Or[4] .. ς γενομενου (Or[1]) | A του τε διαβ. | ινα παρ. (–δοι c BD*) αυτ. ιουδ. σιμωνος (M σιμων) ισκαριωτης (LM vv –ωτου) (Gb″) c BLMX vv Or[7] .. ς ιουδα (al m om) σιμωνος ισκαριωτου (D απο καρυωτου) ινα (ι. σ. ισκ. ινα Or[3]) αυτ. παραδω (D Or παρ. αυτ.) 3. ειδως c BDLX al vv m pp m .. ς (Gb°°) add ο ις | δεδωκεν .. BKL etc εδωκεν 4. D al[5] vv pp (non Or) τα ιματ. αυτου 5. D al[4] arm ειτα λαβων υδωρ βαλλει | D al vv μαθ. αυτου 6. U al it[2] om ουν | D τον πετρον (om b) σιμωνα | λεγει c BDL vv m Or .. ς (Gb°°) praem και | αυτω c B b Or .. ς add εκεινος, vv pm *Petrus* s. *Simon* 7. KMΔ al ο ις 8. LΔ al m Or ο πετρ. | νιψης (D etc –ψεις) μου (*mihi*) τ. π. (D al μου νιψ. τ. π.) c BCL al vv m Or[7] .. ς ν. τ. π. μου (Or[1]) | αυτω c B .. ς add ο (GK al om) ις, AC*L pp praem ις .. C***D vv ις 9. B πετρ. σιμων (D om σιμ.) | μου .. Gb° c D (D vv μον. τ. ποδ.) EGH al m it[6] Euth 10. ις c B Or .. ς ο ις | ο. εχ. χρ. c ABC* Or[6] .. ς ου χρ. εχ. | ἢ (E**FH om) c AC***E*G (K η μη) MSUXΔ etc .. BC*(D)L al[8] (K) vv pp m ει μη .. Gb° η τ. ποδ. c it[1] vg[cdd4] (item al[1] pp[lat]) Or[6] Tert | αλλ εστ. .. D vv pp εστιν γαρ 11. οτι c BCL (D om δια τουτο usq εστε) vv Cyr .. ς om

12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν,
εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; 13 ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος,
καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. 14 εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος,
καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· 15 ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ
ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. 16 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου
αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. 17 εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν
ποιῆτε αὐτά. 18 οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πλη-
ρωθῇ Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. 19 ἀπ' ἄρτι λέγω
ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ εἰμι. 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

18: Ps 40 (41), 10.

§. 146.

INTER COENAM SIGNIFICAT PRODITOREM.

Mт 26, 21—25. Mc 14, 18—21. Lc 22, 21—23. Ioн 13, 21—35.

21 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22 καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἷς ἕκαστος Μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; 23 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει.

18 Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. 19 ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς Μήτι ἐγώ; καὶ ἄλλος Μήτι ἐγώ; 20 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ'

21 Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· 22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.

21 Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22 ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. 23 ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· 24 νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπὲ τίς ἐστιν περὶ οὗ λέγει.

---

12. και pr c BC*C***D unc rell omn etc . . A(C**?)L al vv m om | αυτου . . om D vv | και ανεπεσεν c BC* al e etc Or . . ς αναπεσων (AL al pp praem και) 13. C**EFGHM al pl pp m ο κυρ. κ. ο διδασκ. 14. DK al vv Or[1] τ. ποδ. υμ. | D vv m ποσω μαλλον και υμεις 15. AKM al pl Cyr (non Or) δεδωκα | DFGHM al pm ποιειτε 17. MS etc ποιειτε 18. AK al pm vv m Cyr εγω γαρ | ους . . BCLM al[2] Or[4] Cyr τινας | D vv πληρ. η γρ. | μετ εμου (Or[2]) . . BCL al[1] tol Or[3] Cyr μου | AU 1. επηρκεν 19. πιστευσητε (Or[2] –ευητε) οτ. γεν. c BL it[4] vg[cdd5] Or[3] . . ς (Or[2]) οτ. (Or[1] επαν) γεν. πιστ. (C Or[1] –ευητε) 20. αν c (A α) BCKLMX al pp . . ς εαν | D al[1] syr Chr και ο λαμβ. εμε

22. εις εκαστ. (Gb') c CLZBMD (BMD al vv add αυτων, sed D al vv om αυτω) al vv . . ς εκαστος αυτων 23 D ο ενβαπτομενος | ς εν τω τρυβλ. την χειρα

18. BCL ο ις ειπεν (D λεγει) | ο εσθιων . . B sah των εσθιοντων 19. ηρξαντο c BL cop (sah ηρξ. δε) . . ς praem οι δε, C al και | ε. κατα ε. c BLΔ . . ς ε. καθ εις (Or ενα) . . C εις εκαστος | Gb° κ. αλλ. Μ εγω c BCLPΔ al vv pm 20. ο δε . . ς (Gb°) add αποκριθεις | BCL al om εκ | A vv pm μ. εμου την χειρα

21. D al[1] vv[2] om μετ εμου 22. οτι c BDL al cop sah . . a d Or om . . ς και | ο υι. μεν c BL cop it[cdd pl] . . ς ο μεν υι. . . D μεν ο υι. | πορευ. h. l. c BDGL al vv m Or . . ς ante κατα | D e om τω ανθρωπω

21. ις c BL al . . ς ο ις | B υμιν λεγω 22. εβλεπον c BC al vv[3] Or[1] . . ς (Gb°) add ουν (al m vv Or[1] δε) 23. ην c C*L al[3] Or[2] . . ς add δε (syr[p] c. ast) . . var al | ς (=Gb) om εκ | D (a) ον και | B om ὁ (al[1] e om ο ις) 24. C* al[1] vv om ουν | και λεγ. α. (Or[1] om) Ειπε. (om vg g Or[1]; it[4] *interroga*) τις εστιν c BCLX 33. vg it[pl] aeth Or[aliq] . . ς πυθεσθαι τις αν ειη (Gb° τις α. ε. cum it[2] cop; D add ουτος) | al[2] it[3] om πε. ου λεγ.

[24] ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. [25] ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ Σὺ εἶπας.

ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. [21] ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

[23] καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.
24 v. p. 155

[25] ἀναπεσὼν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; [26] ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. [27] καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς Ὃ ποιεῖς ποίησον τάχιον. [28] τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· [29] τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. [30] λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

[31] Ὅτε ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. [32] εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. [33] τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. [34] ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [35] ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

---

24. DZ al ο μεν ουν υιος | A εγενηθη

20. BC* εις το εν τρυβλιον (D* ε. το τρυβαλιον) 21. οτι c BL cop sah . . ς om | υπαγει . . D it[3] παραδιδοται | D εστιν γεγραμμενον | D a om ο υι. του ανθρ. seq | καλον c BL vv . . ς add ην | ALΔ η ουκ εγενηθη

23. D vv αυτοι δε | DL al[1] vv Or om το

25. αναπεσων (Gb') c BC*KLX al m Or[2] scholl . . ς επιπεσων, et ς (Gb°) add δε c AEFGHU etc (DLMXΔ etc ουν) . . om c BC vv Or | Gb° εκεινος c sah (cop syr al add ο μαθητης) | ουτως c BCEFGHLMXΔ etc, item ουτος KSU al[6] . . ς om c AD etc vg it etc 26. ουν c BC*LX a syr[p] mg Or . . ς om . . D al e αυτω | M om ὁ | βαψω το ψ. και δ. (L δω) αυτω (Gb') c BCL cop aeth Or (οὐ γεγραπται Ἐκεινος ἐστιν ᾧ ἐγω δωσω το ψ., ἀλλα μετα προσθηκης του βαψω· βαψω γαρ, φησι, το ψ. και δωσω) . . ς βαψας (ADK al εμβ.) το ψωμιον επιδωσω (MX al[1] δωσω αυτω) | βαψας ουν c BCLX 33. a Or[2] Cyr . . ς και (al[1] om, Or[1] ὁ) εμβαψας (D al[2] Or[2] βαψας Gb') | B om το | λαμβανει και c BCLMX 33. Or[5] . . ς om | σιμωνος . . al[3] vv Or[aliq] σιμωνι | ισκαριωτου c BCLMX al[6] vv Or[3] ms . . ς -ωτη (D απο καρυωτου) 27. D e om μετα το ψωμ. | τοτε (e *statim*) . . om DL vv m pp | D*Δ om ὁ | ις c BL . . ς ο ις 28. δε . . om B al[3] (al[3] γαρ et v. 29. τινες δε) 29. επει . . D vv οτι | ιουδ. c ABLMUX al[9] Or . . ς ο ιουδ. | ις c B Or . . ς ο ις | D δοι 30. εξηλθ. ευθυς (Gb') c BCD (G ab εξηλθ. ad εξηλθ. transilit; sed ευθεως non praecedit) LX al vv m Or[3] . . ς ευθεως εξηλθ. | AEKMU etc item ς etc (non ς[e]) ην δε νυξ cum seqq οτε εξηλθ. conig. (Cyr ην δε ν. οτε εξηλθεν. οτε ουν εξηλθ.)

31. Οτε c AEFHKMSU (λεγει ουν ο ις) Δ al longe pl vv pl pp . . ς[e] (non ς Gb) add ουν c (B?)CDLX etc vv pm Or Cyr | ις c BLΔ al . . ς ο ις 32. ει ο θ. εδοξ. εν αυτω c AC**EGHKLMSUΔ etc vg (et. am for etc) al pl Or[2] al m . . om BC*DLX al[9] it[5] harl fuld (servat ει) syr[p] Tert Amb 33. μικρον . . LX etc add χρονον | D al vv Cyr om οτι | εγω υπαγω (Gb') c ABCDKLMUX etc . . ς υπ. εγω c EHΔ etc 34. X al[3] om καθως (D etc add καγω s. εγω) ηγαπ. usq αλληλους

§. 147.

INSTITUIT COENAM SACRAM.

Mt 26, 26—29. Mc 14, 22—25. Lc 22, 19. 20. (1 Cor 11, 23—25.)

26 Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπεν Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 27 καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· 28 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Λάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 23 καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. 24 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν. 25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

(23 Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον 24 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν Τοῦτό μού ἐστιν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 25 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.)

---

26. D it[cdd] αυτ. δε εσθ. ο ις λαβων | BCDGLZ etc om τον | ευλογ.. Gb'' ευχαριστησας c AEFHKMSUV etc | BDLZ al cop δους τ. μ. ειπ. 27. ποτηριον c BEFGLZΔ etc .. ς το ποτ. | CLZ al om και sec 28. C***(?) al m vv pp om γαρ | μού της c BDLZ al .. ς μου το της | της διαθ. c BLZ al (sah?) .. ς τ. καινης (b *novi et aeterni*) διαθ. | D Chr υπερ πολλ. | εχχυννομ. c A(B?)CDLZΔ etc .. ς εκχυνομ. 29. DZ al vv m pp om οτι | γενημ. c A(B?)CDEFHLMUVΔ etc .. ς γεννημ. | D al πιω | CLZ al pp[3] καινον (it[1] om, Cyp ante πινω) μεθ υμ.

22. λαβων c BD it[4] sah .. ς add ο ις (variat) | M al τον αρτ. | ευλογησας (U ευχαριστησας, U al m vv m praem και) .. D al[1] vv -γησεν και | ς (=Gb) λαβετε, φαγετε c EFH M**SVX etc | D τουτ εστιν 23. ποτηριον (Gb') c BCDLXΔ al m .. ς το ποτ. 24. ς το (Gb° c CD**ELVX al) της καινης (Gb°° c BC DL etc) διαθ. το περι (υπερ c BCDLΔ al) πολλ. εκχυνομενον (εκχυνν. c AB?CDLPΔ etc, εκχ. υ. π. c BCL cop) | al vv add εις αφεσιν αμαρτιων 25. CDL vv m om ουκετι | Gb' προσθω πειν c D it[2] | γενημ. (Gb'') c AB?CEFHLMU VXΔ etc .. ς γεννημ. c DK etc

19. A λεγων Λαβετε | D it[5] om το υπερ usq εκχυνν. .. b e pro his habent και δεξαμ. ποτηρ. usq ελθη i. e. vv. 17. 18. 20. και το π. ωσ. c BL cop sah .. ς ωσ. κ. το π. | vv m της καινης διαθηκης .. Or «εν ευαγγελιω γεγραπται ποτηριον καινης διαθηκης» | εκχυννομ. c A(B?)E LΔ etc .. ς εκχυνομ.

(23. απο του .. DE παρα | κυριου .. FG g θεου | ις (test pauc add χς) .. B al[1] om | D*FG (vv pp[lat]) εν η νυκτι παρεδ. | παρεδιδετο c A(B?)CDEFGK al Dam .. ς -δοτο c J etc pp | D*FG τον αρτον 24. ειπεν c ABC*DEFG al m vv m pp m .. ς (=Gb) add λαβετε (test[aliq] add και) φαγετε (test[2] om) c C***JK etc vv pp m | το υπ. υμων c ABC* al pp .. ς (Gb°) add κλωμενον c C***D***EFGJK etc (D* θρυπτομενον, vv m pp διδομενον) | FG om την 25. AC al[7] εν τ. αιμ. μου | εαν c BC etc .. ς αν c DEF GJK etc)

§. 148.

PRAEDICIT DISPERSUM IRI DUODECIM, PETRUMQUE LAPSURUM ESSE.

Mt 26, 31—35. Mc 14, 27—31. Lc 22, 31—38. Ioh 13, 36—38.

31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες ὑμεῖς
σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέ-
γραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορ-
πισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. 32 μετὰ δὲ τὸ
ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 33 ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες σκανδαλι-
σθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.
31: Zch 13, 7.

27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάν-
τες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται
Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα
διασκορπισθήσονται. 28 ἀλλὰ μετὰ τὸ
ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν. 29 ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ
πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.
27: Zch 13, 7.

Cf. ad haec Ioh 16, 32. §. 151.

31 Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο
ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· 32 ἐγὼ δὲ ἐδεή-
θην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ
σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου.
33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰ-
μι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, ποῦ
ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ
δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις
δὲ ὕστερον. 37 λέγει αὐτῷ Πέτρος Κύριε, διὰ
τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυ-
χήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.

Mt 26, 34 Ἔφη αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι
ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς
ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐ-
τῷ ὁ Πέτρος Κἂν δέῃ με
σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε
ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ
πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Mc 14, 30 Καὶ λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι
σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ
πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆ-
σαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. 31 ὁ
δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει Ἐάν
με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ
μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύ-
τως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Lc 22, 34 Ὁ δὲ
εἶπεν Λέγω σοι
Πέτρε, οὐ φωνή-
σει σήμερον ἀλέ-
κτωρ ἕως τρὶς
ἀπαρνήσῃ μὴ εἰ-
δέναι με.

Ioh 13, 38 Ἀπο-
κρίνεται Ἰησοῦς
Τὴν ψυχήν σου
ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις;
ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, οὐ μὴ ἀλέ-
κτωρ φωνήσῃ ἕως
οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

---

31. Cdd² b Chr om ο ις | διασκορπισθησονται c ABCH**LM etc . . ς –σεται 33. ς (=Gb) Ει και παντες | C***EFGHKMU etc εγω δε

27. ς σκανδ. εν εμοι (Gb°°, om c BC* DHLSVXΔ etc) εν τη νυκτι ταυτη (Gb°°, om c iisd et G etc) | τα προβ. διασκ. c B (–σεται) CDL al vv (–σονται et. AFGKΔ etc) . . ς διασκορπισθησεται τα προβ. (EFKM etc add της ποιμνης) 28. αλλα . . C και 29. ει και c BCGL al vv m . . ς και ει (D εαν) | D (vv) σκανδαλισθωσιν

31. Σιμ. c BL cop sah . . ς praem ειπεν δε ο κυριος (vv ις), e *ille autem dixit* 32. εκλειπη c A(B?)GHQΔ etc . . Gb' εκλιπη c DKLMUX etc | στηρισον c ABKLMQΞ (X επιστ.) al . . ς στηριξον 33. A it² ειπεν δε αυτω

36. απεκριθη (D λεγει) c BC*L al vv m . . ς (Gb°) add αυτω | ις c ABC*L . . ς ο ις | οπου . . DS^{mg}UX al pl vv pm pp m add εγω | D vv μοι συ (D** συν) ακολουθησαι αρτι | ακολ. δε (b foss Or¹ add μοι) υστ. c BC*LX al vg it Or⁴ Cyr Chr . . ς υστ. δε ακολουθ. μοι (Gb°° μοι c A al vv pm Chr^{cd}; D transp) 37. πετρ. (om D al) . . ς (=Gb) praem ὁ c (B?)L*M etc | κυριε . . om 33. al³ vg (non tol) cop | C*DLX al¹ sl pp νυν ακολουθησαι (BC* –θειν) | Gb°° αρτι c C*LX al⁶ pp

34. L al a Or πριν (L πρ. η, Or προ) αλεκτοροφωνιας | A cop απαρν. με τρ. | BC al απαρνησει 35. D om ὁ | Gb' απαρνησωμαι c AEGKUV etc | Gb ομοιως δε και c AEFGHKUVΔ etc

30. ς (=Gb) om συ | DS vv om σημερον | ταυτ. τ. ν. (haec om S) c BCDL al vv . . ς εν τη ν. ταυτ. | D al¹ vv om η δις, C om δις | με (L om) απαρν. c BCDΔ al vv . . ς απαρν. με 31. ACGMSU etc ο δε πετρος | εκπερισσως (Gb') c BCD al (L al περισσως) . . ς εκ περισσου (Δ περισιας) | ελαλει c BDL . . ς ελεγεν et add (Gb°) μαλλον, om c BCDL etc | ABD**L al vv δεη με | EFGKMUVX al pm απαρνησωμαι | D^{gr} al om και

34. ου c BLQX al . . ς ου μη | V al pl φωνηση | εως c BL al et (add ου) KMX al et (add οτου) D, item vv longe pl . . ς πριν η (Q al om η) | D al τρις με (με seq non deleto) | BL al με απαρν. ειδεν., Q al α. μ. ε., MX al α. ε. μ.

38. αποκρινεται c ABC*LX al⁸ syr^p (cop) . . ς απεκριθη et add (Gb°°) αυτω, om c iisdem et (D)KM al vv m | ις c ABC*DKLX al . . ς (Gb°) praem ὁ | D vv οτι ου μη | φωνηση (Gb') c ABGKUXΔ al pl . . ς –σει | αρνηση c BDLX al Or . . ς απαρνηση

Lc 22, 35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων,
μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός. 36 εἶπεν οὖν αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον
ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαι-
ραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ Καὶ μετὰ ἀνό-
μων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἱκανόν ἐστιν.

37: Es 53, 12.

§. 149.

AGIT DE ABITU SUO AD PATREM AC PROMITTIT PARACLETUM.

Ioh 14, 1—31.

1 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. 2 ἐν τῇ
οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν. ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι
τόπον ὑμῖν· 3 καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι
ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. 4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν.
5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς οἴδαμεν τὴν ὁδόν; 6 λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ
δι᾽ ἐμοῦ. 7 εἰ ἐγνώκειτε με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν· καὶ ἀπ᾽ ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν
καὶ ἑωράκατε αὐτόν. 8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.
9 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον χρόνον μεθ᾽ ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑω-
ρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; 10 οὐ πιστεύεις ὅτι
ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ·
ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτός. 11 πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ
πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. 12 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων
εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν
πατέρα πορεύομαι, 13 καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ
πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. 14 ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. 15 Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς
ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε· 16 κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν,
ἵνα ᾖ μεθ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, 17 τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ
θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ᾽ ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.

---

35. βαλλαντ. c unc fere omn . . ς βαλαντ. Item v. 36. | ειπαν c BDL . . ς ειπον | ουθενος c AEFGHKMQSVXΔ al pl . . ς ουδενος c B(?)DLU etc Or 36. BL al sah ειπεν δε, D e ο δε ειπεν (D it^{cdd} om αυτοις) | D αρει, tum EGHSVΔ al pl Chr al πωλησει, D πωλησαι et DEFHSUV al pl Chr al αγορασει 37. D b om υμιν | ABDHLX vv pm om ετι | το Και . . A vv οτι και (cdd^{lat} κ. ο.) | BD (vv) om γαρ | BDL 1. vv το περι 38. ειπαν c BDL . . ς ειπον | D αρκει

2. οτι c ABC*DKLX etc . . ς om 3. και εαν . . D καν | και (ABEGKΔ etc om) ετοιμασω c CJL (S?)UX al pl vg it (exc f) etc Cyr pp^{lat} . . DM al pl etc ετοιμασαι (–σας H, –σων al^{1}) . . diff al | BDJKLX al m Cyr τοπ. υμιν 4. DLX al^{6} (B?) vv pp om εγω | οιδ. τ. οδ. (Gb′) c BC*LQX al vv m . . ς οιδ. και τ. οδ. οιδατε 5. BC*L it^{2} om και | οιδαμ. τ. οδ. (Gb′) c BC*D (D b Tert τ. ο. οιδ.) it^{2} Cyr Tert . . ς δυναμεθα (J δυνομεθα) την οδ. (K τ. ο. δυν.) ειδεναι 6. C*L om ὁ 7. με (D εμε) . . om A al^{1} | εγνωκ. αν c AC***EGHJKMSUΔ etc . . Gb′ αν ηδειτε c BC*LQX (X al^{1} ηδ. αν) etc . . D* γνωσεσθαι | BC*LQ (vdtr) X al om και sec | κ. εωρ. (εορ. EHJK**LMXΔ) αυτ. . . om al^{5}; BC* Ir om αυτ. 9. AL om ὁ | DLQ vv Cyr τοσουτω (–τον L*?) χρονω | BQ(X?) al^{1} vv Cyr Ir Hil al om και sec 10. λεγω c BJLX e cop syr^{p} mg . . ς λαλω (D etc λελαληκα) | εν εμοι c BL vg it^{3} Or al m . . ς praem ὁ | αυτος (BD αυτου, vv pp^{lat} αυτου αυτος) h. l. c LX 33. Cyr^{1}, item BD vv pp^{lat} . . ς ante ποιει 11. και ο πατ. εν εμοι (D Hil ο π. εν εμ. καγω ε. τ. πατ.) . . om A | ς^{e} (= ς Gb) εν εμοι εστιν | αυτα (B al^{1} αυτου) . . om al^{3} vv m pp | πιστευετε c DL 33. vg al m Tert al . . ς (Gb°) add μοι 12. πατερα c ABDLQX al^{8} vv pl pp m . . ς (Gb°°) add μου 13. BQ αιτητε 14. X al^{6} vv^{3} Chr Nonn om versum | εαν (D al αν) τι . . U al vv m και εαν τι et aliter | αιτησητε . . BEHΔ al pm vv pm add με (al alia) | εγω (BM* add τουτο) . . AL al vv m pp τουτο 15. BL al cop pp τηρησετε (al^{3} –σητε) 16. καγω c BDQ al Cyr . . ς και εγω | ᾖ c B (sed B b post αιωνα pon) LQX it^{6} pp m . . ς μενη 17. αυτο ter (B a Lcif om sec) . . D*L αυτον, tertio loco et. G** | υμεις c BQ al it^{2} pp^{lat} . . ς add δε | μένει (hoc accentu EGKMU etc) . . μενεῖ vg (non tol it cop go etc Lcif) aeth Nonn al | εσται . . BD* al^{5} vv m Lcif εστιν

[18] οὐχ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. [19] ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ·
ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. [20] ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι
ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. [21] ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν
αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ
ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. [22] Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε,
καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; [23] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ
πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. [24] ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου
οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.
[25] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· [26] ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ
πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ
εἶπον ὑμῖν. [27] εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν
ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. [28] ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον
ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πα-
τέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μού ἐστιν. [29] καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται
πιστεύσητε. [30] οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ
οὐκ ἔχει οὐδέν, [31] ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ
πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

§. 150.

SE VITEM, DISCIPULOS PALMITES DICIT. ITEM DICIT DE MUNDI ODIO ET CULPA.

Ιοн 15, 1—27.

[1] Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. [2] πᾶν κλῆμα ἐν
ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα
φέρῃ. [3] ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν· [4] μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν
ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕ-
τως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. [5] ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν
ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. [6] ἐὰν
μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ
πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. [7] ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέ-
λητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. [8] ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέ-
ρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. [9] καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα. μείνατε

---

19. ουκετι . . Δ b e ου | LQ om με sec | ζησετε c BLX . . ς ζησεσθε 20. υμεις (ante γνωσεσθ. BLM*QX etc) . . A al[1] vv m pp[3] om | E**GMUΔ al m Chr και εγω 21. καγω c BDLQX al . . ς και εγω 22. D ουχ ο απο καρυωτου | και τι c GHKMQSUΔ etc . . ς (=Gb) om και c ABDELX etc 23. ς (=Gb) ο ις | ποιησομεθα c BL (-σωμαιθα) X (D vv ελευσομαι et ποιησομαι) al[7] Or[5] al pl . . ς ποιησομεν (MΔ al m -σωμεν) 24. D cop ου τηρησει | B (ap Bart) al pp om πατρος 25. L*X al παρ υμων 26. ὃ . . LX Chri[cdd3] ον | D vv ο πατηρ μου | ἃ . . al[3] pp οσα | ειπω (X al praem εγω) . . D al[1] vv αν ειπω | υμιν (it[cdd] om) . . BL al[1] υμιν εγω, Cyr εγω 28. ηγαπατε . . D*HL al αγαπατε | οτι πορευομαι c ABDK*LX al[9] vv fere omn Or al m . . ς (=Gb) οτι ειπον Πορευομαι | ο πατηρ c AD*LX al[5] vv m pp[gr] et[lat] m, item addito ο πεμψας με Or[7] Hier . . ς (Gb°) add μου 30. ς (=Gb) του κοσμ. τουτου | ουκ εχει (Or) . . Gb' ευρησει c K al[8] vv pp m (Or[2] etc ευρισκει, al aliter) . . D a post ουδεν add ευρειν 31. A*E it[2] om και | ενετειλατο μοι . . BLX al[1] vg it pp εντολην εδωκεν (s. δεδ. s. δεδωκει) μοι (s. μ. εδ.) | D vv om ο πατηρ

1. M* om ἡ pr | DΔ om ὁ sec 2. καθαιρει . . D vv m Hil al καθαριει | καρπ. πλ. c BLM*X al vg it . . ς πλ. καρπ. 4. μεινη . . BL (D??) a μενη | ABL d μενητε 5. ουδεν . . om D* d . . B ουδε εν 6. ABD μενη | αυτα . . Gb' αυτο c DLXΔ al m vv pl Cyr | το πυρ c AGKLMSUΔ etc . . ς (=Gb+) om το c BDHX etc 7. Δ μενητε | L μενει, al μενη | B ο αν | αιτησασθε (Gb') c ABDLMX al pl vv m Chr . . ς αιτήσεσθε 8. γενησεσθε (al[3] -σησθε) c AEGHKUΔ etc . . Gb' γενησθε c BDLMX al[9] vv m Chr al | εμοι . . D* al[1] μου 9. υμας ηγαπ. c BD*L al it[3] . . ς ηγαπ. υμ.

ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. [10] ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ
τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολὰς τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. [11] ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ
χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. [12] αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε
ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. [13] μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τίς τὴν ψυχὴν αὐ-
τοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. [14] ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν.
[15] οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα
φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. [16] οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε,
ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρ-
πὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώῃ ὑμῖν. [17] ταῦτα ἐντέλ-
λομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

[18] Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. [19] εἰ ἐκ τοῦ κόσμου
ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ
τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. [20] μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Οὐκ
ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου
ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. [21] ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά
μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. [22] εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχο-
σαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. [23] ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα
μου μισεῖ. [24] εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχο-
σαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. [25] ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ
ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. [26] ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλη-
τος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπο-
ρεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· [27] καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

25: Ps 35, 19. 69, 5.

§. 151.

DE MALIS FUTURIS ET PARACLETI AUXILIO DICIT: ITEM DE PRECIBUS NOMINE SUO FACTIS: ITEM DE PROXIMA DISCIPULORUM FUGA.

Ιοη 16, 1—33.

[1] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. [2] ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ'
ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. [3] καὶ ταῦτα ποιή-
σουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. [4] ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ
ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν
ἤμην. [5] νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με Ποῦ ὑπάγεις;
[6] ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. [7] ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλή-
θειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύ-
σεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. [8] καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν

---

10. μου prim . . A τας εμας | L τηρησετε | μου sec . . X al τη εμη | του πατρος h. l. et sine μου c B it[cdd] pp, addito μου g vg Chr[cd1] . . ϛ τ. πατρ. μου post εντολας | μένω . . EGUX al μενῶ 11. ᾖ (Gb″) c ABD al vv pm scholl . . ϛ μεινη (H al μενη) 13. B ουδε εις | D* vv Lcif al om τις 14. LMX al ποιειτε, D* vv ποιησητε | ἃ (Gb″) c BDLX al vv m Amb al . . ϛ οσα 15. λεγω υμας c ABLX al vv m pp . . ϛ υμ. λεγ. | ἃ . . D*S al[5] vv pp οσα 16. D αλλα | KX al μεινη, J al μενει | BL αιτητε | δωη c EGHJMX al pl . . ϛ δω (al var) 17. D om ινα 18. D vv m Cyp om υμων | J εμισησεν 19. D e om δε 20. D τους λογους ους εγω 21. DX etc om παντα | εις (X al om) υμας (Gb′) c BD*L al it[3] syr syr[p] mg Chr . . ϛ υμιν 22. ειχοσαν c BJ*L al[3] Or[2] Cyr[3] . . ϛ ειχον (D* –χαν) 24. πεποιηκεν c EGHMUΔ etc . . ABDKLX al[10] Chr εποιησεν | ειχοσαν c BL al (J deficit) . . ϛ ειχον (D* –χαν) 25. αλλ . . om al[2] vv | γεγραμμ. h. l. c BDGLX al vv m pp . . ϛ ante εν τω 26. πατρος bis . . D al vv m pp[lat] add μου 27. D al vv m om δε

2. B om υμας sec (pr?) | A τω κυριω 3. ποιησουσιν . . ϛ (=Gb) add υμιν (variat) 4. αλλα . . om D* vv Chr | η ωρα . . AB al[2] vv[2] add αυτων, item (omisso αυτων seq) L al[8] vv pp[lat] | μνημονευητε (–ετε ELΔ al, –σητε D** al) αυτων . . om αυτ. D al[1] vv m 6. A om αλλ 7. KLY al a go Cyr υμιν λεγω | εαν γαρ c BDLY etc . . Gb+ add εγω c AEGHKMUΔ al pl vv m pp m | ουκ ελευσεται . . BL al[1] Chr ου μη ελθη

κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. 9 περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ
πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεω-
ρεῖτέ με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. 12 ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν
λέγειν, ἀλλ᾽ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· 13 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει,
καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγ-
γελεῖ ὑμῖν. 15 πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει
καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. 17 Εἶπον
οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ
με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον οὖν Τοῦτο
τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. 19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ᾽ ἀλλήλων ὅτι εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος
χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλὰ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. 21 ἡ γυνὴ ὅταν
τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς
θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν
ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει
ἀφ᾽ ὑμῶν. 23 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι
αἰτήσητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. 24 ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ
ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω
ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. 26 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου
αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· 27 αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ
φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον.
28 ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι
πρὸς τὸν πατέρα. 29 Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν
οὐδεμίαν λέγεις. 30 νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ
πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. 31 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; 32 ἰδοὺ ἔρχεται
ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος,
ὅτι ὁ πατὴρ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστίν. 33 ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ
θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

---

9. ου πιστευουσιν (al[1] –ετε) . . al[2] vv m pp ουκ επιστευσαν **10.** Gb°° μου c DL al vv pm pp m **12.** υμ. λεγ. c BLY al vv pp m . . ς λεγ. υμ. **13.** δε . . om D al[2] vv pp | εν τη αλ. π. (Gb′) c DL al cdd ap Aug it[4] go Cyr[1] pp[lat] . . ς εις (al προς) πασαν την αληθειαν (ABY pp m τ. α. πασ.) | D αλλα | οσα αν c EHMUY etc Or, οσαν GΔ, οσα εαν AK al . . om αν BD*L al pp m | ακουση . . –σει DE*H (L al[1] vv –ει) Y al vg Or al[3] **15.** ειπον . . add υμιν L al vv pp[2] | λαμβ. . . ς (=Gb) ληψεται **16.** ου . . Gb′ ουκετι c BD[gr]L al[4] vv m pp m | ς (Gb°) in f. add οτι εγω (Gb om) υπαγω προς τον πατερα, G etc add μου . . om c BDL it[4] cop sah Or (vdtr) **17.** B ειπαν | ου . . D[gr] al[1] ουκετι (D pergit οψεσθε) | ABLM al[6] vv Thph om εγω **18.** D* al[3] it[3] om ελεγ. ουν | BD* (om ο λεγ.) LY al vv m Or τι εστ. τουτο | το . . om BLY al Or | B om τι λαλει . . D ο λεγει. **19.** εγνω (al praem και) c DL al vv m (Or) . . ς (=Gb) add ουν (U al vv m δε) | ις c BL . . ς ο ις | A al gat om αυτοις **20.** δε sec (et. Or) . . Gb° c BD 1. vv m Cyp | αλλα c DLUY etc . . ς αλλ **21.** Y οτι ηκει | ωρα . . D al[1] vv m Amb[1] ημερα | θλιψεως . . D cdd[lat 2] Amb λυπης | BC εγενηθη **22.** BC*DLMY al vv m νυν μεν λυπην | εχετε c B (e sil) CEGHKMUYΔ etc . . ADL (εξητε) al[7] vv m pp εξετε | αιρει . . BD* vg it[3] Hil al αρει **23.** και (a *sed*) . . om X al[2] e Chr Hil | υμιν c BCD*LY al vv pm Or al . . ς (Gb°°) add οτι | αν (DY** Or[1] Ath εαν) τι (Gb′) c BCDLY vv m Or[2] al . . A sl[1] ms αν . . ς οσα αν (εαν KM Chr) . . X al ο εαν | εν τ. ον. μου h. l. c BC*LXYΔ sah Or[2] Cyr . . ς post πατερα **24.** A al pp ητησασθε **25.** ερχεται c C*D*LXY al vv m . . ς (=Gb) praem αλλ (Chr και) | D εν παρρ. | απαγγελω (Gb′) c A(B?)C*DKLMUXY al . . ς αναγγελω **26.** ου (emm *nunc*) . . L* om . . a om και ου λ. υ. οτι **27.** L με | L al[2] om κ. πεπιστ. | παρα του πατρ. c BC*DLX etc . . ς π. του (A al Chr[cdd 3] om) θεου . . vv *a deo patre* | X al[2] Chr in f. add και ηκω **28.** εκ c BCLX al cop (Hil) . . ς παρα (Chr απο) . . D om εξηλθ. εκ τ. πατρ. | D και ηλθον **29.** λεγουσιν c BC*D* al vv[3] Hil[cd] . . ς add αυτω | εν c BCD . . ς om **30.** Y om νυν | απο . . D παρα **31.** ις c BC . . ς ο ις **32.** εληλυθεν c ABC*D*LX al cop sah . . ς praem νυν (al[1] vv ηδη) | καμε c BC*L al . . ς και εμε **33.** εχετε c ACEGHKLMSUXY al longe pl vv m pp m . . ς (=Gb) εξετε c B (e sil) D etc it (exc e) etc Hil al

§. 152.

CHRISTI PRECATIO SACERDOTALIS.

Ioh 17, 1—26.

[1] Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν
Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, [2] καθὼς ἔδωκας αὐτῷ
ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. [3] αὕτη δέ ἐστιν
ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκουσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.
[4] ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· [5] καὶ νῦν δόξα-
σόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. [6] Ἐφανέ-
ρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς
δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν· [7] νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ
εἰσίν· [8] ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς
ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. [9] ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ
τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, [10] καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν καὶ
τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. [11] καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ
εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι,
ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς καὶ ἡμεῖς. [12] ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου
ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ
γραφὴ πληρωθῇ. [13] νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χα-
ρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. [14] ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος
ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. [15] οὐκ ἐρωτῶ
ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. [16] ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ
εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. [17] ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς
ἀλήθειά ἐστιν. [18] καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον·
[19] καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. [20] Οὐ περὶ
τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, [21] ἵνα
πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος
πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. [22] κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν
ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν, [23] ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ

---

1. επηρεν et και ειπεν c AC***EG (om και) HKMSUYΔ etc it^{4} go etc . . Gb′ επαρας et ειπεν c BC*DLX al^{6} (item evgg fere omnia, et. M^{mg}) it^{2} al Or Cyr | ινα c ABC*D al vv pl Or^{1} al . . ϛ (Gb°) add και | BK om ὁ | υιος c BC*(U?) al it^{3} Or^{1} Victorin . . ϛ add σου | HMΔ al δοξασει 2. δεδωκας . . EGHKΔ al m εδωκας | δωση (L δως, D Aug εχη pro δ. α.) . . EHUYΔ al pl δωσει 3. δε . . om L | γινωσκουσιν c ADGLYΔ etc . . ϛ -κωσιν 4. ετελειωσα c D (και το εργ. ετελ.) EGHKMSUXYΔ etc vg it^{4} go al pp m . . ABCL al^{4} it^{2} cop al pp τελειωσας | CDK al Chri^{cdd5} εδωκας 5. D* πατηρ 6. δεδωκας pr c CEGHLMUXYΔ etc Or (sic) . . ABDK etc εδωκας | καμοι c BY al . . ϛ και εμοι | δεδωκ. sec c CEGHMUXYΔ etc Or . . ABDKL etc εδωκ. | τετηρηκαν c BDL . . ϛ -κασι 7. εγνωκαν . . UX al -σαν, S al -κασιν, al^{8} etc -κα, al^{1} εγνων | δεδωκ. c CDEGHKLMUXYΔ etc . . AB (εδωκες) al^{2} εδωκας | X al^{3} παρα σοι | εισιν c BCLXY al cop sah . . ϛ εστιν 8. εδωκας c AB (-κες) CD al . . ϛ δεδωκας (postea unus A εδωκα) | AD vv om κ. εγνωσαν (al^{1} post αληθως) 9. D εδωκας 10. σα εμα . . D vg al pm add εστιν | δεδοξασμαι . . D εδοξασας με 11. καγω c BC*DLX al Or Cyr . . ϛ και εγω | B πατηρ | ᾧ c ABCEGHKLMSYΔ etc . . ϛ (=Gb) ους c D** etc . . ο D*UX etc | LM al εδωκας | και c BMSUY al m vv m . . ϛ om | ημεις . . X add εν, al^{5} syr^{p} εν εσμεν 12. μετ αυτων c BC*DL al vv m Cyr al . . ϛ (Gb°) add εν τω κοσμω (et. transp) | ᾧ c BC*L al cop Cyr . . ϛ ους | C εδωκας | και εφυλ. c BC*L al d cop arm Cyr Hil . . ϛ om και 13. εν αυτοις (AX εν εαυτοις) . . C* εν ταις καρδιαις εαυτων 14. D εγω δε εδωκα τ. λ. σ. εν αυτοις | D al^{6} it^{2} μισει 15. B τηρησεις(?) 16. εγω . . D al vv καγω | ουκ ειμι (Gb′) h. l. c ABCDLXΔ etc . . ϛ post κοσμου 17. B (Cyr) om τη | σου c C***EGHKMSUXY al fere omn cop etc . . Gb°° c ABC*DL 1. vg it al pp | B η αληθεια 19. A al^{8} vv Did al om εγω (al^{1} transp) | ωσιν κ. αυτοι (Gb″) c ABC*DKLXY etc . . ϛ κ. αυτ. ωσιν 20. ϛ (=Gb) πιστευσοντων 21. C* om ἓν | D πατηρ | εν ημιν c BC*D it^{4} al pp . . ϛ (Gb°°) add εν (et. Or^{2} al) | BC* Clem πιστευη 22. καγω c BC*DLX al . . ϛ και εγω | AD al m Clem εδωκας | AKM al^{6} εδωκα | ημεις εν c BC*DL al vv Clem al^{2} . . ϛ (Gb°) add εσμεν (vv transp) 23. D Chri^{cdd4} εις το εν | ινα sec c BCDLX al vv m pp . . ϛ και ινα

ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. [24] πατήρ, ὃ δέδω-
κάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν,
ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου· [25] πατὴρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ
ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· [26] καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ
ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

B: A COMPREHENSIONE USQUE AD MORTEM AC SEPULTURAM.

§. 153.

ANXIETAS IESU IN GETHSEMANI.

Ioh 18, 1. Lc 22, 39. Mt 26, 30. Mc 14, 26.

Mt 26, 36—46. Mc 14, 32—42. Lc 22, 40—46.

[1] Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

[39] Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί.

[30] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

[26] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

Mt 26, [36] Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεῖ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε αὐτοῦ ἕως ἂν ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.
[37] καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
[38] τότε λέγει αὐτοῖς Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ'

Mc 14, [32] Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεῖ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι.
[33] καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν,
[34] καὶ λέγει αὐτοῖς Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε.
[35] καὶ προελ-

Lc 22, [40] Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
[41] καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο
[42] λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημα μοῦ ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω.

---

23. ηγαπησας pr (Clem Cyr al[lat]) . . Gb' ηγαπησα c D al[7] vv pm pp 24. πατηρ c ABX . . ς πατερ | ὅ c BD vv . . ς ους | A al[5] Chri[cdd2] ους εδωκας | AKU και εκεινοι | G θεωρησωσιν | D al[1] Cyp[1] om την εμην | ην δεδωκας c A(B?)CDHLMX etc . . ς ην εδωκας 25. πατηρ c AB . . ς πατερ | και pr . . om D vv m | εγνων . . D εγνωκα

1. ις c BL* . . ς ο ις | των κεδρ. c BCEGHKLMUXY al fere omn Or etc [cf Βασ. β' 15, 23. Βασ. γ' 15, 13. etc] . . D it[2] cop sah του κεδρου . . Gb τοῦ Κεδρών c ASΔ al[1] vv m Hier Amb [cf Ios. Antiqq. 8. 1, 5.]

39. D al vv επορευετο | οι μαθηται c ADLM**(Δ**?) al vv m . . ς add αυτου

36. γεθσημανει (Gb'') c ABCFK (γεθσσ.) S etc, item (γεσσ.) EG** VΔ, D al[1] γεθσαμανει . . LU etc –μανι . . ς γεθσημανη c M etc, item (γεσσ.) G*H | ACD etc τ. μαθ. αυτου . . al arm αυτοις | C* al om αυτου (al[1] ωδε, al[1] εκει) | εως (A add ου) αν c DKLM**Δ al . . ς εως ου c B?EFGHUS?V? . . CM al Thph εως | εκει προσευξ. c BDL al vv m . . ς προσευξ. (DFH al m –ξομαι) εκ. 38. Gb αυτοις ο ις c G***EFGHKMSUVΔ etc (non AB CDL etc)

32. C vg it ω (al[1] add το) ονομα | γεθσημανει (Gb'') c A(B?)C LMSV etc, et (γησα–) D et (γεσση–) EFGH; X γεσσημανεις, KUΔ γεθσημανι etc . . ς γεθσημανη | DX al m (B?) προσευξομαι 33. ς (=Gb) τον ιακωβον c ABKL etc (ABK etc et. τον ιω.) | μετ αυτ. c B (τον μ. α. ιω.?) CD al . . ς μεθ εαυτου | D* (vg *taedere*, al similiter) αχηδεμονειν 35. προελθ. c BFKM etc . . cdd unc rell omn etc syr utr ff προσελθων (Gb')

41. D απεσταθη, G 157. απεστη (item vv) 42. FGXΔ al ει βουλη, K ει ου βουλει . . al[4] a om | BD al vg it (exc[2]) pp m (vv pm παρελθετω) παρενεγκε, item KLM al –γκαι | τουτ. το ποτ. c BDLQ al vv m . . ς το ποτ. τουτ. | γεν. c BDESX etc . . AGHKLMQUVΔ al m γινεσθω

ἐμοῦ. [39]καὶ προελθὼν μικρὸν
ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ
προσευχόμενος καὶ λέγων Πά-
τερ, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθά-
τω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο·
πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ'
ὡς σύ.
[40]Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθη-
τὰς καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύ-
δοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕ-
τως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρη-
γορῆσαι μετ' ἐμοῦ; [41]γρηγορεῖ-
τε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλ-
θητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦ-
μα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

θὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν
ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα,
[36]καὶ ἔλεγεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ,
πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε
τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ·
ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.
[37]Καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει
αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει
τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις;
οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγο-
ρῆσαι; [38]γρηγορεῖτε καὶ προσ-
εύχεσθε ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πει-
ρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυ-
μον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

[43]ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος
ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐ-
τόν. [44]καὶ γενόμενος ἐν ἀγω-
νίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχε-
το. ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐ-
τοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος
καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.
[45]Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς
προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς
μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους
αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, [46]καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδε-
τε; ἀναστάντες προσεύ-
χεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς
πειρασμόν.

Mt 26, [42]Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο
λέγων Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν
μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. [43]καὶ ἐλθὼν
πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ
ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. [44]καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἀπελ-
θὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. [45]τότε ἔρχεται
πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν
καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. [46]ἐγεί-
ρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

Mc 14, [39]Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύ-
ξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. [40]καὶ πά-
λιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας·
ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καταβα-
ρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκρι-
θῶσιν αὐτῷ. [41]καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον
καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν καὶ
ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ
παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς
τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. [42]ἐγείρεσθε
ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.

---

39. Gb' προσελθων c cdd unc fere omn etc | πατερ c LΔ al m am a Or[9] Eus al pl . . ς πατερ μου [Versu 42. μου paucissimi test om] | παρελθατω c A(B?)CDEFLΔ al . . ς παρελθετω | Cdd m in f. add ωφθη δε αυτω αγγελος usque επι την γην ex Lc 22, 43 s.

35. επιπτεν c BL . . ς επεσεν 36. ACK al παρενεγκαι | το ποτ. τ. απ εμ. c ABCGLUXΔ etc (KM etc απ εμ. το π. τ., D etc τ. το π. απ εμ.) . . ς το ποτ. απ εμ. τουτο c EFHRSV etc | D (it[cdd]) ουχ ο (al ως) ε. θ. αλλ ο (al ως, CU al ει τι, G al ο τι) συ θελεις

43. 44. ωφθη usq γην . . om AB 13. (13. ωφθη δε, reliqua supplet ** in mg) 69. (post Mt 26, 39. add) 124. f cop[1] sah . . asteriscis notant ESVΔ al[5], obelis al[2] . . in L carent numero Ammoniano et canone Eusebiano . . Hil «*et in graecis et in latinis complurimis vel de adveniente angelo vel de sudore sanguinis nil scriptum*»; idem fere testatur Hier et schol[gr]; Epiph ad h. l. αλλα και εκλαυσεν κειται εν τω κ. λουκ. ευ. εν τοις αδιορθωτοις αντιγραφοις etc ορθοδοξοι δε αφειλαντο το ρητον etc . . evgg hab in lectione Mt 26, 2 — 27, 2., ubi post v. 20. Io 13, 3—17. et post v. 39. Lc 22, 43—45. leguntur . . Syri a Photio, Armeni a Nicone aliisq hunc locum delevisse arguuntur; Anastas: επεχειρησαν παρεπαραι τους θρομβους etc . . habent locum DFGHKLMQUX etc vg it (exc f) cop[2] etc; agnoscunt Iust Ir Eus[canon] (aliter L) Hippol Chr Tit etc 43. DQU al cop απο του ουρ. | L επησχυων 44. εγεν. δε ∴ X al vv m και εγεν. | D ως, al[2] ως οι | X al vv m καταβαινοντος | QU al επι της γης

40. FKM al αυτοις pro τω πετρω | A cdd[lat] syr[p] mg ισχυσας

37. D al m vv ισχυσατε 38. B(?) R προσευχετε | ελθητε c B cop Cyp (cop Cyp ita et. ap Mt) . . ς εισελθητε

45. D al επι τους | ς[e] (non ς Gb) μαθητ. αυτου | κοιμ. αυτ. c BDL al . . ς αυτ. (it[1] om) κοιμ. 46. D εις πειρ. εισελθητε

42. B 102. it[1] om λεγων | τουτο c ABCLΔ al vv m Or[2] al . . ς (Gb°°) add το ποτηριον (D etc transp) | παρελθειν c BDL al vv Or[2] al . . ς (Gb°°) add απ εμου 43. παλιν ευρεν αυτ. (Gb″) c BCDL al vv pl (AKΔ etc ευρεν α. π.) . . ς ευρισκει αυτους παλιν 44. παλ. απ. πρ. c BCDL al vv . . AKΔ al syr[p] απ. πρ. παλιν . . ς απελθ. παλ. (U al vv om) πρ. | προσηυξ. c ADK al it[2] . . ς (Gb°) add εκ τριτου (al transp) | BL al in f. add παλιν 45. ς μαθητας αυτου | λοιπον c BCL al Ath . . ς το λοιπον

39. D it[4] om τ. αυτ. λογ. ειπ. 40. παλ. ελθ. ευρ. α. c BL vv m et (om παλιν) D it[4] . . ς υποστρεψας ευρ. α. παλιν | BCLΔ al αυτ. οι οφθ. | καταβαρυν. (Gb″) . . ς βεβαρημενοι | ς αυτω αποκριθ. 41. λοιπον (Gb″) c A(B?)CDEFLSV**X etc . . ς το λοιπ. c (B?)GHKMUV*Δ etc | Edd et cdd αναπαυεσθε; et. ap Mt | D al vv m απεχει (variat et om) το τελος και η ωρα | AFKU al m εις χειρας 42. C ηγγισεν | D ηγγ. ο παραδιδων με

§. 154.

CAPITUR IN GETHSEMANI.

Ioh 18, 2—11. Mt 26, 47—56. Mc 14, 43—52. Lc 22, 47—53.

2 Ἤιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. 3 ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρι-
σαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. 4 Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα
τὰ ἐρχόμενα ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; 5 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν
Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν.
6 ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσαν χαμαί. 7 πάλιν οὖν ἐπη-
ρώτησεν αὐτούς Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. 8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Εἶπον
ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. 9 ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν,
ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.
10 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον
καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. 11 εἶπεν οὖν ὁ Ἰη-
σοῦς τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ, οὐ
μὴ πίω αὐτό;

47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.
48 ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων Ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν.
49 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν Χαῖρε,

43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπά-

47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν.
48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδί-

2. ις c BLX al^2 . . ς ο ις (EGHMSYΔ etc και ο ις) 3. B Or^1 και (DL vv Cyr add εκ) των φαρισ. 4. ουν . . DLX al vv m Cyr δε | ειδως . . D al^4 vv^2 ιδων | Δ al^{10} Thph τα (om Y al) επερχομενα | εξηλθεν και λεγει c BC*D al vv Or^2 al . . ς εξελθων ειπεν 5. λεγει αυτοις c D al^4 it^2 Or^2 . . ς add ο ις (B a post ειμι) 6. A al^1 om ουν | οτι c CEGHKMSUYΔ etc Or . . Gb° c ABDLX al^5 vv pm (Or^1 libere) | απηλθαν c BD . . ς –θον | επεσαν c BCDE*LX al . . ς –σον 7. επηρωτ. αυτ. c ABCLUXY al vv m Or Cyr . . ς αυτ. επηρ. (D vv add λεγων) | D οι δε ειπαν παλιν 8. ις (Gb″) c ABCEG*$_*$*KLMSUYΔ al pl pp . . ς ο ις (DX al vv m Or αυτοις ο ις) 9. D al εδωκας 10. ωταριον c BC*LX syr^p mg . . ς ωτιον 11. ς (=Gb) την μαχαιρ. σου | DΔ al Chr εδωκεν

48. εαν c AEFGHKMVΔ al m Or Eus . . ς αν

43. ευθυς c BCLΔ etc . . ς ευθεως . . D al vv m om | ο ιουδ. c AB . . ς ιουδ. | ο (D al Or om) ισκαρ. (D σκαρ.) c ADKMU al pm vv pl pp . . ς om | ων (Δ al εκ) c EFGHMVX etc . . Gb°° | οχλ. c BL al vv m . . ς add πολυς 44. G παραδους | LΔ etc ον (Δ ο) εαν | απαγετε c BD (D al vv add αυτον) L al . . ς απαγαγετε, F al αγαγετε

47. ετι c ABGKLMUX etc . . ς (Gb°) add δε | D al m προηγεν | αυτους . . ς (=Gb) αυτων | D vv εγγισας εφιλησεν τον ιν | DEHX etc add in f. τουτο γαρ σημειον δεδωκει (H al δεδωκεν) αυτοις Ον αν φιλησω αυτος εστιν (X vv add κρατησατε αυτον) 48. ις δε c BLX al . . ς ο δε ις | D τω pro αυτω

ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἑταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

γετε ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββὶ ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· 46 οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

δως; 49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ;

51 Καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. 52 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. 53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείω δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; 54 πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι;

47 Εἷς δὲ τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον.

50 Καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. 51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐᾶτε ἕως τούτου, καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν.

55 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. 56 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

48 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· 49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατεῖτέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50 καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. 51 καὶ εἷς τις νεανίσκος συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

52 Εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; 53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. ἀλλὰ αὕτη ὑμῶν ἐστιν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

---

50. ς (= Gb, sed Gb') ἐφ' ᾧ 51. L al μετα του ιυ . . B μετ αυτου 52. τ. μαχ. σου c BDL al vv Or Bas Cyr . . ς σου (KU al vv Chr om) τ. μαχ. | εν μαχαιρη c AB*CL al . . ς εν μαχαιρα | Gb'' εν μαχ. αποθανουνται c FHKMSUVΔ al pl vv m Bas al 53. C* al syr[p] mg Or η δοκει σοι | BL 33. vv pm Chr al αρτι post μοι pon | πλειω c BD . . ς πλειους | δωδεκα c BDL al it[cdd] . . ς η δωδεκα | ACL 33. λεγεωνων αγγελων . . KΔ al λεγεωνων αγγελους 54. D vg it πληρωθησονται | C al Or[ed] εδει 55. εξηλθατε c ABC (D ηλθατε) EFGLΔ al . . ς εξηλθετε | ς (Gb°) post ημεραν (A post εκαθεζ.) add προς υμας . . om c BL al cop sah Cyr | εν τω ιερ. εκαθ. διδ. c BL al syr . . ς εκαθ. διδασκων (Gb° διδ. c 1. 209. Cyr) εν τω ιερω . . CDK al it[cdd] εκαθ. εν τ. ιε. διδ. 56. B al vv οι μαθ. αυτου

45. ευθυς c BCLΔ . . ς ευθεως (D al vv om ελθων ευθ.) | DF vv al λεγ. αυτω, EGHSV al m vv αυτ. λεγ. αυτω | ραββ. (C** al m vv χαιρε) ραββ. . . Gb° alterum c BC*DLMΔ al vv m 46. επεβ. (B επεβαλαν) τ. χ. αυτω c B (ap Bart, επ αυτω ap Btl, επ αυτον ap Bch) DL al vv . . CΔ al επεβ. τ. χ. αυτων (Δ αυτον), AK etc επεβ. τ. χ. αυτων επ αυτον, M*S etc επεβ. επ αυτον τ. χειρ. . . ς επεβ. επ αυτον (Gb°) τ. χ. αυτων 47. εις δε c ABLM al m vv m . . D και τις . . ς εις δε τις | D al om την | ωταριον c BD 1. syr[p] mg . . ς ωτιον 48. D om ως | ς εξηλθετε contra ABCD EGHLXΔ etc 49. εκρατειτε c B (L ου κρατησατε) . . ς εκρατησατε 50. εφ. παντες c BC LΔ al cop . . ς παντ. εφ. 51. BCL vv κ. νεαν. τις, D νεαν. δε τις | συνηκολ. c BCL (Δ συνηκολουθησεν) . . ς ηκολουθει c D etc . . Gb'' ηκολουθησεν c cdd unc rell omn etc | ς (Gb°°) in f. add οι νεανισκοι . . om c BC*DLΔ vv pl Thph (al transp) 52. Gb° απ αυτ. c BCL al vv m

49. το εσομενον (al[2] it[3] om) . . D al[1] vv m το γενομενον | ειπαν c BDLX . . ς ειπον | Κυριε c BLX al vv . . D τω κυριω . . ς αυτω Κυριε | GH al παταξωμεν | DL ε. μαχαιρη 50. του αρχ. τον δ. c BL al . . ς τον δ. του αρχ. | D αφειλατο | το ους αυτου c BL al vv . . ς αυτ. το ους (DK al vv ωτιον) 51. A vv[2] om δε | B om ὁ | τ. ωτιου c BL al . . ς add αυτου 52. ις c AB . . D al[1] e om . . ς ο ις | GHΔ etc προς αυτον | BDL al εξηλθατε, item -θετε KMX al pm Or al 53. αλλα c DEGLUΔ etc . . ς αλλ | BDGKLMX etc εστιν (H om) υμων (al[1] om)

§. 155.

ABDUCITUR AD ANNAM (CAIAPHAN) PRINCIPEM SACERDOTUM. PETRI LAPSUS.

Ioh 18, 12—18. 25—27. Lc 22, 54—62. Mt 26, 57s. 69—75. Mc 14, 53s. 66—72.

12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος
καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέ-
λαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν,
13 καὶ ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον·
ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν
ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· 14 ἦν
δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς
Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρω-
πον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

54a Συλλα-
βόντες δὲ αὐτὸν
ἤγαγον καὶ εἰσ-
ήγαγον εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἀρ-
χιερέως.

57 Οἱ δὲ κρατήσαν-
τες τὸν Ἰησοῦν ἀπή-
γαγον πρὸς Καϊά-
φαν τὸν ἀρχιερέα,
ὅπου οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτεροι
συνήχθησαν.

53 Καὶ ἀπήγα-
γον τὸν Ἰησοῦν
πρὸς τὸν ἀρχιε-
ρέα, καὶ συνέρ-
χονται αὐτῷ πάν-
τες οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτε-
ροι καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς.

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ
Σίμων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μα-
θητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν
γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ καὶ συν-
εισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν
τοῦ ἀρχιερέως, 16 ὁ δὲ Πέτρος
εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλ-
θεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ
γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν
τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγεν τὸν
Πέτρον. 17 λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ
ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός Μὴ καὶ
σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀν-
θρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος
Οὐκ εἰμί. 18 εἱστήκεισαν δὲ οἱ
δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν
πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ
ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐ-
τῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαι-
νόμενος.

54b Ὁ δὲ Πέ-
τρος ἠκολούθει
μακρόθεν. 55 πε-
ριαψάντων δὲ
πῦρ ἐν μέσῳ τῆς
αὐλῆς καὶ συγ-
καθισάντων ἐκά-
θητο ὁ Πέτρος
μέσος αὐτῶν.
56 ἰδοῦσα δὲ αὐ-
τὸν παιδίσκη τις
καθήμενον πρὸς
τὸ φῶς καὶ ἀτε-
νίσασα αὐτῷ εἶ-
πεν Καὶ οὗτος
σὺν αὐτῷ ἦν. 57 ὁ
δὲ ἠρνήσατο αὐ-
τὸν λέγων Οὐκ
οἶδα αὐτόν, γύ-
ναι.

58 Ὁ δὲ Πέ-
τρος ἠκολούθει
αὐτῷ ἀπὸ μα-
κρόθεν ἕως τῆς
αὐλῆς τοῦ ἀρχιε-
ρέως, καὶ εἰσελ-
θὼν ἔσω ἐκάθητο
μετὰ τῶν ὑπηρε-
τῶν ἰδεῖν τὸ τέλος.
69 Ὁ δὲ Πέτρος
ἐκάθητο ἔξω ἐν
τῇ αὐλῇ, καὶ
προσῆλθεν αὐτῷ
μία παιδίσκη λέ-
γουσα Καὶ σὺ
ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ
τοῦ Γαλιλαίου.
70 ὁ δὲ ἠρνήσατο
ἔμπροσθεν πάν-
των λέγων Οὐκ
οἶδα τί λέγεις.

54 Καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ
μακρόθεν ἠκολούθησεν
αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν
αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως,
καὶ ἦν συγκαθήμε-
νος μετὰ τῶν ὑπηρε-
τῶν καὶ θερμαινόμενος
πρὸς τὸ φῶς.
66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέ-
τρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ
ἔρχεται μία τῶν παι-
δισκῶν τοῦ ἀρχιερέως,
67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέ-
τρον θερμαινόμενον
ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει
Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Να-
ζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰη-
σοῦ. 68a ὁ δὲ ἠρνήσατο
λέγων Οὔτε οἶδα οὔτε
ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις.

---

13. BD al4 vv ηγαγον .. ς add αυτον .. om c BC*DG***XΔ al it3 pp3 | γαρ .. G syrp δε 14. απολεσθαι c AC** EG***KMSUYΔ etc .. Gb″ αποθανειν c BC* D***LX etc 15. τω ιυ .. C* αυτοις | ο αλλος .. Gb° ὁ c AD*** al2 Nonn (vv?) | B vv γνωστ. ην 16. ο αλλος .., om Y al vv; al m vv εκεινος | ο γνωστ. του αρχ. c BC*LX (sed X ος ην pro ὁ) cop .. ς ος ην γν. τω αρχιερει 17. τω πετρ. h. l. c BC*LX al vg it4 Cyr .. ς post θυρωρος 18. BCLX al vv m Cyr ην δε και ο πετρ. μ. αυτ. (μ. α. και ο πε.)

54. D al m vv pm Eus om κ. εισηγαγ. (al1 προσηγ.) | εισηγ. c AB DKLM al pm vv pm Or al .. ς (Gb°°) add αυτον | την οικ. c BKLM al7 Or al .. ς τον οικον | D al απο μακροθεν 55. περιαψαντ. c BL Eus2 .. ς αψαντων | συγκαθισ. c ABEHKL MSUVXΔ etc .. περικαθ. DG al (al1 mg επικαθ., cop sah καθισ.) .. praeterea ς add αυτων, om c BDKL al vv m | μεσος c BL .. D μετ .. ς εν μεσω 57. Gb°° αυτον pr c BD**(non d) KLMSX etc | γυναι h. l. c BLX vv3 .. ς ante Ουκ .. D persp om

58. CFLΔ al m om απο 69. εκαθ. εξω (al1 εξωθεν) c BDLZ al vv m .. ς εξω εκαθ. .. om evg 47. (semel) 70. παντων (K al Thph αυτων) c BC**DEGLZ etc .. Gb αυτων παντων c AC*FHMSUVXΔ etc

53. DLΔ al vv m Or om αυτω (var al) | ADK al vv Or (D Or om οι bis) κ. οι γρ. κ. οι πρεσβ. 54. το .. edd Elz (ut 1633.) om 66. κατω (D al vv Eus om) ε. τ. α. c BCLU**X al .. ς ε. τ. α. κατω 67. Dgr om Και | τ. ν. ησθα τ. ιυ c BCL (al om τ. ιυ) .. ς τ. ναζ. ιυ ησθα (DΔ al vv pm Eus τ. ιυ τ. ναζ.. ησθ.) 68. ουτε ο. ουτε c BDLCGSΔ al (CGSΔ al ουκ ο. ουτε) .. ς ουκ ο. ουδε | συ (D al vv om) τι c BCLΔ al .. ς τι συ

25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. 26 λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; 27 πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

58 Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. 59 καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διισχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. 60 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. 61 καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. 62 καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος ἔκλαυσεν πικρῶς.

71 Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει αὐτοῖς ἐκεῖ Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. 72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. 73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. 74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 75 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

68b Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 69 καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστῶσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. 70 ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. 72 καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα δὶς φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

---

25. X al Chr om σιμων | αυτου ει . . C* ει εκεινου, C** ει του ανθρωπου εκεινου | ηρνησατο . . add ουν EGMYΔ etc (al diff) | ειπεν . . A al λεγει 26. LX al it[cdd] al ο συγγενης ου 27. πετρος c ABC*D*** EGKLYΔ etc . . ς (Gb°) praem ὁ c HMUX etc

58. D ειπεν το αυτο pro εφη Και σ. ε. α. ε. | D om πετρ. | εφη sec c BKLM al . . ς ειπεν 60. D al vv τι λεγεις | αυτου . . KM etc του (K om) πετρου | ς (=Gb) ο αλεκτ. c (B?) etc 61. D sah στραφ. δε et D al[9] vv ο ιησους | D al vv om ο πετρ. | BLX al του ρηματος . . al[1] om | B πριν η | σημερον c BKLMX al m vv pm (al[2] ante φωνησαι) . . ς om 62. Gb om ο πετρος c BDKLMX etc (it[6] om versum)

71. BLZ al om αυτον (D al[1] vv εξελθοντος δε αυτου) | αυτοις εκει (Gb' αυτοις· εκει) c ACE*FHLMUV XZΔ al longe pl vv[2] . . ς τοις εκει 72. μετα c ABC KLΔ al . . ς μεθ 73. C syr[p] c. ast. και γαρ γαλιλαιος ει και η etc | δηλ. σε ποι. . . D it[cdd] ομοιαζει | L al[1] om και η λαλια usque ποιει 74. ς (=Gb) καταναθεματιζειν | BL ευθυς 75. ς (=Gb) τ. ρημ. του ιυ | ς (Gb°) ειρ. αυτω . . om c BDL al vv m | D al (vv) om οτι | A Bas πριν η

68. BL al[1] it[1] cop om κ. (al add ευθέως) αλεκτ. εφων. . . sah ante κ. εξηλθ. 69. ς post αυτον add παλιν . . om c BM al vv m . . CLΔ al post ηρξατο, D (παλ. δε ειδουσα αυτ. η παιδ.) it[cdd] ante ιδουσα, al aliter pon | B vv ειπε pro ηρξ. λεγ. | παρεστωσιν c BCKLΔ al Eus . . ς παρεστηκοσιν | D al vv οτι και (D pergit αυτος) 70. F GMX al m Eus ηρνησατο | D παρεστηκοτες, G al περιεστωτες | Gb° και γαρ γαλ. ει c al[3] a go | ς (Gb°°) in f. add και η (Δ om) λαλια σου ομοιαζει (aeth δηλον σε ποιει) . . om (al[1] ante και γαρ) c BCDL al vg it[5] Eus Aug 71. ς (=Gb) ομνυειν (Gb') contra BEHLSUVX al pl (D it[1] λεγειν) | D[gr]K al go om τουτον 72. και pr c ACE HKMSUVXΔ etc . . Gb† add ευθεως (–θυς BL) c BL (L it[1] om εκ δευτ.) DG al vv pm Eus | το ρ. ως c ABCLΔ al m . . Gb'' το ρ. ὃ c test pl . . ς του ρηματος ου c M etc | D al[1] vv[2] om οτι usq απαρνηση | δις (C*?Δ al vv om) φων. c B(C*?) k . . ς φων. δις | τρ. με απαρν. c BCLΔ vv . . ς απ. με τρ. | Δ al[1] επιλαβων

§. 156.

IUDAEORUM IUDICIUM ET ILLUSIO.

Ioh 18, 19—24. Mt 26, 59—68. Mc 14, 55—65. Lc 22, 63—71.

19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς
αὐτοῦ. 20 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα
ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα
οὐδέν· 21 τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον
ἐγώ. 22 ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰ-
πών Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; 23 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον
περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; 24 ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊά-
φαν τὸν ἀρχιερέα.

59 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέ-
δριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρ-
τυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως
αὐτὸν θανατώσουσιν, 60 καὶ οὐχ
εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευ-
δομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελ-
θόντες δύο 61 εἶπον Οὗτος ἔφη
Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ
θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκο-
δομῆσαι. 62 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρ-
χιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀπο-
κρίνῃ τί οὗτοί σου καταμαρτυ-
ροῦσιν; 63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν
αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ
τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ

55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέ-
δριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρ-
τυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ
οὐχ ηὕρισκον· 56 πολλοὶ γὰρ ἐψευδο-
μαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ
μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. 57 καί τινες ἀνα-
στάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐ-
τοῦ λέγοντες 58 ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν
αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ καταλύσω
τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ
διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίη-
τον οἰκοδομήσω. 59 καὶ οὐδὲ οὕτως
ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 60 καὶ ἀνα-
στὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώ-
τησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων Οὐκ ἀπο-
κρίνῃ οὐδὲν τί οὗτοί σου καταμαρ-

66 Καὶ ὡς ἐγένετο
ἡμέρα, συνήχθη τὸ
πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ
ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμ-
ματεῖς, καὶ ἀνήγαγον
αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον
ἑαυτῶν, λέγοντες Εἰ
σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν
ἡμῖν. 67 εἶπεν δὲ αὐ-
τοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω,
οὐ μὴ πιστεύσητε·
68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ
μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ
τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου καθή-
μενος ἐκ δεξιῶν τῆς

---

20. C al[2] vv om αυτω | λελαληκα c ABC*LXYΔ etc . . ς ελαλησα | ς (=Gb) εν τη συναγ. c (B?) etc | παντοτε (sic etiam ς; ς[e] παντοθεν sine cd unc) c C***D** EGH (παντε) KMSUYΔ etc . . Gb παντες c ABC*LX etc 21. ερωτας c ABC*LXY al[2] Cyr Chr et ερωτησον c BC*LX al[5] Cyr Chr . . ς επερωτας; επερωτησον 22. X al[3] a om δε | B (? παρ. εις τ. υ.?) a εις παρεστηκ. των υπηρ. . . C*LXY al[2] vv εις τ. παρεστωτων (Y al –στηκοτων) υπηρ. 23. ις c BC*L . . ς ο ις 24. απεστειλεν c AC***D** EGHKMSUY al pl Thph . . ς[e] (=ς Gb) add ουν c BC*LXΔ etc (var al)

59. ς (Gb[oo]) post αρχιερ. add και οι πρεσβυτεροι | Gb″ θανατ. αυτον contra BCDJL etc | θανατωσουσιν c A(B?)CDEFGHJLΔ etc . . ς θανατωσωσιν 60. και ουχ (ADJ ουκ) ευρον (EGJK ηυρον, al[2] ευρισκον) πολλ. προσελθ. ψευδ. (π. πρ. ψ. c AB [D; cf infra] L al[4] syr[hrs] Or[2] . . πρ. π. ψ. 1. 118. 209. vv[3]) c BC*J*L al[7] vv pm Or[2] Cyr . . eadem addito και ante πολλων syr syr[hrs] al . . D it[cdd] και ουκ ευρον το εξης· (*sequentia, exitum, exitum rei*) και πολλοι προσηλθον ψευδομαρτυρες και ουχ ευρον το εξης (*rei sequentia, quicquam in eo, in eum quicquam, exitum rei, culpam*) . . J'* al[4] it[1] και (omissis ουχ ευρ.) πολλ. ψευδ. πρ. ουχ ηυρον (ουχ ευρον) . . ς (=Gb; Gb και ουχ ευρ. πολλ. ψ. πρ., sed Gb[o] πολλ. ψ. πρ.) και ουχ ευρον· και πολλ. ψ. πρ. (K al ελθοντων) ουχ ευρον ς add in f. ψευδομαρτυρες (A* vdtr μαρτυρες, J al[1] τινες ψευδ.) . . om c BL al[5] vv pl Or[1] 61. Ουτ. εφη . . D it[5] τουτον ηκουσαμεν (it[4] ηκ. τουτ.) λεγοντα | ς (Gb[o]) add in f. αυτον (CL al it[2] Or[1] ante οικοδ.) . . om c B al arm Or[2] 63. EF om ις | BGLZ al[5] vv Or om αποκριθεις (D add ουν, U δε) | DL al Cyr ορκιζω | C*JΔ al vv m in f. add του ζωντος

55. ηυρισκ. c BDLΔ (LΔ ουκ) etc . . ς ευρισκ. 58. A al καταλυω | D go om τουτ. | D it αλλ. αναστησω αχειροπ. 60. ς (=Gb) εις το μεσον | Edd ουδεν; τι . . B ουδεν ο οτι

66. αρχιερ. τε (D al[1] και αρχ.) . . om HV al . . om τε EGSUΔ etc | BDK al pm a syr[p] mg (vv m ηγαγον) Or απηγαγον | εαυτων c ABΔ etc . . Gb″ αυτων c DEGHKLMSUVX etc | DLV al om Ει | ειπον c BL (D al om ειπ. ημ.) . . ς ειπε 68. εαν δε (al και εαν, εαν και) c BL al syr Cyr . . D it[4] (e om εαν δε ερ. ου μη αποκρ. sed hab *mihi neque demittitis*) εαν . . ς εαν (al[1] ει) δε και | ς αποκριθ. μοι (om c BL al[1] a cop Cyr) η απολυσητε (variant) . . om c BL al[3] vv[3] Cyr Amb[2] 69. δε c ABDLX vv m (Or απο γαρ τ. ν.) . . ς om

εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.
65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν.
66 τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον Ἔνοχος θανάτου ἐστίν.

τυροῦσιν;
61 ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;
62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγώ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.
63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;
64 ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

δυνάμεως τοῦ θεοῦ.
70 εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι.
71 οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

67 Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν
68 λέγοντες Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

65 Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες,
64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προφήτευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;
65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

v 171

§. 157.

IESUS TRADITUR PILATO.

Ioh 18, 28. Mt 27, 1—2. Mc 15, 1. Lc 23, 1.

28 Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλ' ἵνα φάγωσιν τὸ πάσχα.

1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν.
2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

1 Καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸ πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ.

1 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον.

---

65. ϛ (Gb°) οτι εβλασφημ. | ϛ (Gb°) in f. add αυτου .. om c BDLZ 102. vv m

61. ουχ απ. ουδ. c BCL al cop Or .. ϛ ουδεν απεκρ. (D εσειγα κ. ουδ. απεκριθη) | A επερωτα | AK al vv Euth του θεου τ. ευλογ. 62. ϛ (= Gb) καθημ. εκ δεξ. | D om και ερχ. (d om tantum και) 64. ADG al vv την βλασφημιαν (DG etc add αυτου s. του στοματος αυτου) | ενοχ. ειν. c BCLΔ al it[1] .. ϛ ειν. (D it[1] om) ενοχ.

70. ειπαν c BL .. ϛ ειπον | δε .. AKM al (DK al om ουν seq) ουν 71. ειπαν c BDLX .. ϛ ειπον | εχομ. μ. χρ. c BL .. ϛ χρ. εχομ. (-ωμεν EHX etc) μαρτ. (D al vv m pp μαρτυρων) | D vv ηκουσαμ. γαρ (om αυτοι)

67. εραπισαν c A(B?) CDLZΔ al .. ϛ ερραπισαν

65. ελαβ. c ABC (DG etc ελαμβανον, al[1] κατελαβον) KLSVΔ al cop .. ϛ εβαλλον c H etc .. EMUX al εβαλον

63. αυτον (Gb″) c BDLM al vv pm .. ϛ τον ιησουν | D al[1] vv m om δεροντ. 64. περικαλ. αυτον (αυτον .. al sah al αυτου το προσωπ. π.) c BKLM it[4] .. e plane om (om et. δεροντ.) .. ϛ add ετυπτον αυτου το προσωπον και .. D al vv περιχ. αυτου το πρ. ετυπτ. αυτον και | επηρωτων c BD (D vv ελεγον omisso λεγοντες) KLMX al .. ϛ add αυτον | προφητευσον .. K om .. X al vv m add ημιν (χριστε)

28. Gb°° ουν c LMU al pl b (vv δε) Or Thph | πρωι (Gb″) c ABCD*,* LMUXΔ etc .. ϛ πρωια | αλλ ινα .. ABC*D*,*Δ al[1] vv αλλα

1. D it[cdd] συμβ. εποιησαν | D 69.[mg] ινα (οπως) θανατωσουσιν α. (α. θαν.) 2. παρεδωκαν c BC*KL al vv Or .. ϛ add αυτον | Πιλατω c BL al vv m Or al .. ϛ Ποντιω Πιλατω

1. ευθυς c BCLΔ .. ϛ ευθεως | BCDL etc Or om επι το | CL ετοιμασαντες (D al vv Or εποιησαν et και δησαντες) | CDG al vv Or απηγαγον et D vv Or add εις την αυλην | πιλατω c BCDLΔ al Or .. ϛ τω πιλ.

1. D al sah αναστantες | ϛ (=Gb) ηγαγεν

§. 158.

IUDAS DESPERAT AC PERIT.

Mt 27, 3—10.

3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον.
οἱ δὲ εἶπον Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελ-
θὼν ἀπήγξατο. 6 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν
κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν
τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σή-
μερον. 9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου λέγοντος Καὶ ἔλαβον τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ ἔδωκαν
αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.

9: Zach 11, 13. (Ier 18, 1.)

§. 159.

IESUS CORAM PILATO ACCUSATUR.

Ioh 18, 29—38. Mt 27, 11—14. Mc 15, 2—5. Lc 23, 2—5.

29 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος πρὸς αὐτοὺς καί φησιν Τίνα
κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; 30 ἀπεκρί-
θησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν
σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. 31 εἶπεν οὖν αὐτοῖς Πιλᾶτος Λάβετε
αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον
αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα.
32 ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ
θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

Lc 23, 2 Ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν
αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὕρομεν
διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ
κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδό-
ναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βα-
σιλέα εἶναι.

---

3. BL al² παραδους | εστρεψεν c BL 102. Or² (¹εστρεφε) . . ς απεστρεψε (al απερριψε) | και πρεσβ. c (B?)CL al m Or³ Eus . . ς κ. τοις πρ. 4. Gb″ αιμα δικαιον c B**mg L vv m Or² sive ³ (Or¹ sive ² αθωον) | L ειπαν | ς (Gb″ οψη) οψει 5. BL al³ pp m εις τον ναον 6. ειπαν c BL . . ς ειπον | EKM etc κορβοναν . . B* it⁵ κορβαν . . X al κορβανα et aliter 9. ιερεμιου (cf *Ier. 18, 2; ita iam cdd ap Or ap Eus ap Hier etc) . . AC* al ιηρεμιου . . om 33. 157. it² syr persᵖ cdd ap Aug . . 22. syrᵖ mg arᶜᵈ ζαχαριου, it¹ *esaiam* 10. A* εδωκεν . . cdd³ syr utr εδωκα

29. BC*LX al⁵ vv εξω προς αυτ. (al m vv m pp πρ. αυτ. εξω) | φησιν (Gb′) c BC*LX al Cyr . . ς ειπεν | B om κατα 30. ειπαν c BC . . ς ειπον | κακον ποιων c BL e (*mali aliquid faciens*) sah (*fecisset malum*), item κακοποιων C* al a (*male faciens*) . . ς κακοποιος 31. 254. (non C) vv m om ουν (al δε) | πιλατος c BC* . . ς praem ὁ | ειπον c BC al e cop al m Or . . ς add ουν, AD*,*KU al δε 32. του ιυ . . LΔ al² τ. θεου, al¹ go Chr τ. κυριου | KL al pl εμελλεν

2. LX al ευραμεν | ημων c BDHKLM al pl vv omn Euth . . ς om | it⁵ vgᶜᵈᵈ² Mcion ap Epiph post ημων add *et solventem legem nostram* (Mcion it¹ om) *et prophetas* (κ. καταλυοντα τον νομ. κ. τους προφ.) | φορ. καισ. διδ. c BL, item D vv φορ. δι. καισ., item cop δι. φ. καισ. . . ς καισ. φορ. (AKM al vv φορον) διδ. | BL al¹ vv m και λεγοντα, D λεγ. δε | BG αυτον

33 Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώ-
ριον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰη-
σοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων; 34 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι
σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πι-
λᾶτος Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος
τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε
ἐμοί· τί ἐποίησας; 36 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ
κόσμου τούτου. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τού-
του ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται
ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παρα-
δοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία
ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. 37 εἶπεν οὖν
αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ
σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Σὺ λέγεις, ὅτι
βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γε-
γέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν
κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ·
πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου
τῆς φωνῆς. 38 λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Τί
ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν
ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει
αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ
αἰτίαν.

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἐστάθη ἔμπροσθεν
τοῦ ἡγεμόνος· καὶ
ἐπηρώτησεν αὐτὸν
ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἔφη αὐτῷ Σὺ
λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ
κατηγορεῖσθαι αὐ-
τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιε-
ρέων καὶ τῶν πρεσ-
βυτέρων οὐδὲν ἀπε-
κρίνατο. 13 τότε λέ-
γει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος
Οὐκ ἀκούεις πόσα
σου καταμαρτυροῦ-
σιν; 14 καὶ οὐκ ἀπε-
κρίθη αὐτῷ πρὸς
οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε
θαυμάζειν τὸν ἡγε-
μόνα λίαν.

2 Καὶ ἐπηρώ-
τησεν αὐτὸν ὁ
Πιλᾶτος Σὺ εἶ
ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων; ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς αὐ-
τῷ λέγει Σὺ
λέγεις. 3 καὶ
κατηγόρουν αὐ-
τοῦ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς πολλά. 4 ὁ
δὲ Πιλᾶτος πά-
λιν ἐπηρώτα
αὐτὸν λέγων
Οὐκ ἀποκρίνῃ
οὐδέν; ἴδε πό-
σα σου κατη-
γοροῦσιν. 5 ὁ δὲ
Ἰησοῦς οὐκέτι
οὐδὲν ἀπεκρί-
θη, ὥστε θαυ-
μάζειν τὸν Πι-
λᾶτον.

3 Ὁ δὲ Πιλᾶτος
ἠρώτησεν αὐτὸν
λέγων Σὺ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων; ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς αὐ-
τῷ ἔφη Σὺ λέ-
γεις. 4 ὁ δὲ Πι-
λᾶτος εἶπεν πρὸς
τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ τοὺς ὄχλους
Οὐδὲν εὑρίσκω
αἴτιον ἐν τῷ ἀν-
θρώπῳ τούτῳ.
5 οἱ δὲ ἐπίσχυον
λέγοντες ὅτι ἀνα-
σείει τὸν λαόν,
διδάσκων καθ'
ὅλης τῆς Ἰου-
δαίας, ἀρξάμε-
νος ἀπὸ τῆς Γα-
λιλαίας ἕως ὧδε.

§. 160.

IESUS CORAM HERODE.

LC 23, 6—12.

6 Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, 7 καὶ ἐπιγνοὺς
ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱερο-
σολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ θέλων
ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινό-
μενον. 9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. 10 εἱστήκεισαν
δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. 11 ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ

33. παλιν h. l. c BC*D**LXYΔ al vv m Cyr . . ς post πραιτωρ. 34. απεκριθη (AD**U al -κρινατο, sed D** vv praem και) c ABC*D**LMUXY etc . . ς (Gb°°) add αυτω | ις c BLX al . . ς ο ις | BC*L Απο σεαυτου | D** al[1] vv m Chr om συ | M al aeth αλλος σοι ειπεν | BC*D**L vg (non am al) cop sah ειπον σοι 35. A μοι 36. ις c ABCD**EGHKLMUXY etc . . ς (Gb°°) praem ὁ | αν h. l. (Or[1]) . . BLX al[7] vv Or[3] al post ηγωνιζ. 37. ις c LXΔ al pl . . ς ο ις | BD**LY al m vv m om εγω alterum 38. ευρ. εν α. αιτ. c BLX al vv . . ς αιτ. ευρ. ε. αυτω . . diff al

11. εσταθη c BCL al[2] Or[ed] . . ς εστη | L al[3] om ις sec 12. LX al m Or[2] al om των sec 14. D om προς ουδε; (vv m *ullum* pro *ad ullum*)

2. αυτω λεγει c BC (? α. ειπεν?) D (hiat L) al . . ς ειπεν αυτω 3. D (non d) κατηγορουσιν 4. επηρωτα c BU al[9] syr[p] mg it[2] . . ς επηρωτησεν | κατηγορ. c BCD al (vv m?) . . ς καταμαρτυρουσιν

3. ηρωτησεν c B al . . ς επηρωτησεν 5. DH al[1] ενισχυον | D vv om οτι | D γης pro ιουδ. | BL cop[2] και αρξαμ. | c add in f. *et filios nostros et uxores avertit a nobis; non enim baptizatur sicut nos* (Mcion ap Epiph και αποστρεφοντα τας γυναικας και τα τεκνα add post διδοναι v. 2.)

6. γαλιλαιαν (it[1] *a galilaea;* D sah την γαλ.) . . BL cop om 7. B (D τω ηρωδη οντι αυτω) πρ. τον ηρωδ. 8. εξ ικανου (HMX etc add χρονου) . . BDL al[1] vv[2] εξ ικανων χρονων | BX al vv m εξ ικ. χρ. θελ. (L om) ιδειν α., D θελ. ιδ. α. εξ ικ. χρ. | ακουειν c BDKLM al pm vv m . . ς (Gb°°) add πολλα (variat) | υπ (B υπο) . . L al παρ | GX al syr om γινομ. (al γεν.) 9. D sah ουχ απεκρ. α. ουδεν 11. X εξουθενωσας

Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Πιλᾶτος καὶ ὁ Ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

§. 161.

PILATUS IESUM STUDET DIMITTERE.

Mt 27, 15—23. Mc 15, 6—14. Lc 23, 13—23. Ioh 18, 39. 40.

Lc 23, 13 Πιλᾶτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. 16 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Ἰησοῦν Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Ἰησοῦν Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. 20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὅνπερ ᾐτοῦντο. 7 ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. 8 καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς. 9 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 10 ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. 11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.

18 Ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· 19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ.

39 Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν πάντες λέγοντες Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

---

11. LX al vv και ο ηρωδ. | περιβαλων c BL al it[2] .. ς add αυτον (SU al αυτω) | L vv επεμψεν | AM om τω 12. BL al vv ο τε ηρωδ. κ. ο πιλ. (D οντες δε εν αηδια ο πιλ. κ. ο ηρ. εγεν. φιλοι εν α. τη ημ., similiter it[1]) | HU al m om ὁ 14. B 1. ουθεν | EF αιτιαν, G** —ιαν aut —ιων .. al om, al transp | D al[1] om ων κατηγ. κατ (om AL al) αυτ. 15. Gb ανεπεμψεν γαρ αυτον προς ημας (BH syr[p] mg ms υμας) c BHKLM al m vv m .. diff al | D (πεπρ. εστ.) X al pm vv[3] Thph εν αυτω

15. M al m vv τω οχλω ενα δεσμ., D al cop ενα δεσμ. τω οχλω 16. et 17. ιησουν βαραββαν c 1.* 118. 209. 299.** syr[hrs] arm, item v. 17. Or[int] (et ext et comm); item cdd vett in scholio quod plerumque Anastasii episc. antioch. alibi Chri esse dicitur atque in cdd S aliisque fere viginti reperitur .. ς om ιησουν utroque versu | D τον λεγ. βαρ. 17. D 69. vv δε pro ουν | Post θελετε add των δυο (Or) s. απο των δυο (al[5] syr[hrs] al cdd[vett] in scholio), idem post υμιν add 1.* 118. 209. it[1] | B Or post υμιν pergunt τον βαραββαν 20. EF**H al αιτησονται

6. A ον παρητουντο (cf Δ) .. DG al ον αν (s. εαν) ητ. 7. στασιαστ. c B (et ap Btl et ap Bart) ODK 1. 13. 69. al sah .. ς συστασιαστων 8. αναβας c BD vg c ff (a *accensa*, k om) cop sah go (aeth *ascendit et clamavit*) .. ς αναβοησας | D al[1] a k go ολος ο οχλ. 9. D om υμιν 10. AK al επεγινωσκεν, D al ηδει | AEGVXΔ al παρεδωκεισαν (al[1] παρεδεδωκ.), DH al παρεδωκαν | B al[3] cop om οι αρχιερ. 11. D vv επεισαν, al vv ανεπεισαν, al ανεστησαν | D om τον sec

17. ς (Gb[oo]) αναγκην δε ειχεν απολυειν αυτοις κατα εορτην ενα (al vv add δεσμιον) .. om c AB KL a cop[2] (cop[1] hab) sah (D aeth post v. 19. pon; in aliis variant) 18. ανεκραγ. c BL al .. ς ανεκραξαν | τον c BDLS(?)UX etc .. AEFGHKMVΔ al pl om 19. βληθ. (X al[1] βεβλημ.) εν τη φ. c BLX al .. ς βεβλημενος εις φυλακην

39. L συνηθ. υμων | BD*.*K LUX etc απολ. υμ. bis (pr et. Δ, sec et. AY) .. al[3] Chr om υμιν 40. ουν .. om S al m vv Aug | παλιν .. om GKU al pl vv pl pp | παντες (D*.* post λεγ.) .. om BLX al m | D*.* om τον

[21]Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον Βαραββᾶν. [22]λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. [23]ὁ δὲ ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω.

[12]Ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; [13]οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. [14]ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν.

[20]Πάλιν οὖν ὁ Πιλᾶτος προσεφώνησεν, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν. [21]οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου σταύρου αὐτόν. [22]ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. [23]οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων.

§. 162.

DIMISSO BARABBA IESUS FLAGELLATUS TRADITUR AD CRUCIFIGENDUM.

Mt 27, 24—30. Mc 15, 15—19. Lc 23, 24. 25. Ioh 19, 1—16.

[24]Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. [25]καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. [26]τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

[15]Ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

[24]Καὶ Πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν· [25]ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν, ὃν ἠτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

[27]Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. [28]καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, [29]καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, [30]καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

[16]Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν· [17]καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· [18]καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· [19]καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.

---

21. DL ειπαν | BL al[3] τον βαραββαν 22. D[gr] al[1] vv ποιησωμεν | ς (Gb[oo]) post λεγουσιν add αυτω . . om c ABDKΔ al m vv pl 23. ς ο δε ηγεμων (vv[2] πιλατος) ε. . . om c B al vv m Chri[cdd5] (DL al vv λεγει αυτοις ο ηγεμων) | D εκραξαν
24. BD κατεναντι | αιματ. τουτου c BD 102. cdd[lat 3] Chri[cdd4] . . ς αιμ. του δικαιου τουτ. (AΔ τουτ. τ. δικ.) 26. DFL al vv παρεδ. αυτοις | D vv ινα σταυρωσωσιν αυτον
28. BD 157. it[4] (sed D 157. it[4] aliiq latt add ιματιον πορφυρουν και) ενδυσαντες (Chri[cdd3] ενεδυσαν αυτον omissis περιεθ. αυτ.) | χλ. κοκκ. περ. α. c BDL al vv m Eus . . ς περ. αυτ. χλ. κοκκ. 29. B al περιεθηκαν . . KΔ al εθηκαν | της κεφ. c BL al Eus . . ς την κεφαλην | εν τη δεξ. (Gb') c ABD (L επη δεξια) al vv (Eus) . . ς επι την δεξιαν | BDL ενεπαιξαν | BD al βασιλευ

12. παλ. (D al vv m om) αποκρ. c BC al vg it[2] al[3] . . ς αποκρ. παλ. | ελεγεν c BC etc . . ς ειπεν | BCΔ al vv om θελετε | B om ὃν et AD al vv m om ον λεγετε | τον c ABC (D τω [D* om τω] βασιλει) Δ al . . ς om 13. AD (εκρ. παλ.) KM al vv παλ. εκρ. λεγοντες 14. εποι. κακον c BCΔ . . ς κακ. εποι. | ς (= Gb) περισσοτερως c ESUVX etc | εκραξαν c BCEHSUVX(Δ) etc . . ADGKM etc εκραζον
15. D it[2] om βουλ. τω οχλ. το ικ. ποι. (B ποιειν) . . C β. ποι. το ικ. τω οχλ. | B παρεδ. δε etc, D τον δε ιν φρ. παρεδ.

20. ουν (al[1] vv om) . . ADL al[2] vv m δε | BDL al vv m προσεφ. αυτοις (D etc αυτους) 21. σταυρου στ. (Gb") c BDF[a] Or al . . ς σταυρωσον bis 22. L al vv ουδεν αξιον, D vv ουδεμιαν αιτιαν | D al[1] vv ευρισκω | D vv απολ. αυτον (al om αυτ.) 23. B σταυρωσαι | BL al vv m om κ. τ. αρχιερ.
24. και Πιλ. c BL (al[1] και ο Πιλ.) vg it (exc[1]) cop . . ς ο δε Πιλ. (D it[1] επεκρ. δε [*itaque*] ο πιλ.) 25. απελυσ. δε c ADEFGH LPSUVXΔ etc . . ς (=Gb) add αυτοις c B (e sil) KM etc | εις c BDFK al (Or) . . ς add την (al[1] εν τη φ.)
16. D καλουσιν 17. ενδιδυσκ. (Gb') c BCDFΔ al . . ς ενδυουσιν | D επιτιθεασιν 18. ο βασιλευς c ACEFGHKUΔ etc . . ς (=Gb) -λευ c BDMSVX etc

1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. 2 καὶ οἱ στρατιῶται
πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέ-
βαλον αὐτόν, 3 καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ
ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.
4 Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
ὅτι αἰτίαν ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν εὑρίσκω. 5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέ-
φανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. 6 ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος
Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. 7 ἀπεκρίθησαν αὐ-
τῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ
ἑαυτὸν ἐποίησεν. 8 Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη. 9 Καὶ
εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ
ἔδωκεν αὐτῷ. 10 λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί
σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; 11 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδε-
μίαν εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.
12 ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλᾶτος ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λέγοντες Ἐὰν τοῦ-
τον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι.
13 Ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήμα-
τος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. 14 ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα,
ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. 15 ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι
Ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρί-
θησαν οἱ ἀρχιερεῖς Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. 16 τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς
ἵνα σταυρωθῇ.

7: Lv 24, 16.

---

1. LX al vv ο πιλ. λαβων τον ιν εμαστ. 3. κ. ηρχ. πρ. αυτ. c BLUX al^{18} vv longe pl Cyr al . . ϛ om | εδιδοσαν c BLX al Cyr . . ϛ εδιδουν 4. εξηλθ. ουν c EGHMUYΔ etc . . Gb om ουν c D$^{*}_{*}$* al^{6} vv pm . . ABKLX al^{7} vv^{2} και εξηλθ. | παλιν . . om al^{3} vv Thph | εξω pr (LX al vv post πιλατ., Y ante παλ.) . . al^{7} om | αιτ. εν α. ουδ. ευρ. c LXY al^{3} (item al, sed ουχ pro ουδεμ.) . . B al^{1} ουδ. αιτ. ευρ. εν α. . . ϛ εν α. ουδ. αιτ. ευρ. . . diff al 5. B om ὁ | εξω (post ουν KU al m vv) . . om al^{1} vv m Aug 6. σταυρ. σταυρ. c BL etc vg^{cdd6} etc . . Gb add αυτον c AD$^{*}_{*}$*EHKMSUXYΔ etc 7. BD$^{*}_{*}$*LΔ vg it Or Hil al om ημων | ϛ^{e} (=ϛ Gb) του θεου | S al m Thph θεου υι. | εαυτον h. l. c BLM (αυτον) XY al vv Or al . . ϛ ante υιον 10. λεγει c A al pm vv m Cyr . . ϛ (=Gb) add ουν | απολ. σε et σταυρ. σε hoc ordine c ABE* e syr . . ϛ σταυρ. σε et απολ. σε 11. απεκριθη . . BD$^{*}_{*}$*L al^{3} vv add αυτω | ις c BD$^{*}_{*}$*EHKUXY* al pl . . ϛ (Gb$^{\circ\circ}$) praem ὁ | AD$^{*}_{*}$*LY al^{9} (cop) εχεις | κατ εμου h. l. c BD$^{*}_{*}$*KLX al vv . . ϛ post ουδεμιαν, Y al ante εξουσ. . . Chr om κ. εμ. ουδ., al^{4} Hil al om ουδεμ. | σοι δεδομ. . . B (–μενην) D$^{*}_{*}$*LY (it^{cdd} Ir al) δεδομ. σοι (X om σ.) | BEUΔ (vv) παραδους 12. BLMX al vv ο Πιλ. (K al post αυτον) εζητ. | εκραυγαζον c ABLMY al m Or . . D$^{*}_{*}$* al m εκραυγασαν . . ϛ εκραζον | Εαν . . B αν | D$^{*}_{*}$* al vv m πας γαρ | εαυτον . . ϛ (=Gb) αὑτον c (B?) etc 13. των λογ. τουτ. (Gb″) c ABL (τον –γων –των) M (των –γον –των) al, item τουτων τ. λογ. D$^{*}_{*}$*EYΔ al pl, item s. τουτων τ. λ. s. των λ. τ. vv m Aug . . ϛ τουτον τον λογον (al Cyr τον λ. τ.) | βηματος c ABD$^{*}_{*}$*LUX al m Cyr . . ϛ (Gb$^{\circ\circ}$) praem του | D$^{*}_{*}$* om δε | Gb′ γαβαθα c H al pl vv 14. ωρα ην (Gb″) c ABD$^{*}_{*}$*LMUX etc . . ϛ ωρα δε c EHY (om δε anteced) etc . . K etc ω. δε ην, al^{8} vg al ωρα | ως c ABEKLXY al pm . . ϛ ωσει c D$^{*}_{*}$*HMU etc | εκτη c ABEHKMUY etc Valentt ap Ir etc vv ut vdtr omn . . Gb″ τριτη c D$^{*}_{*}$* (non d$^{*}_{*}$*) LX al^{4} Chron («καθως τα ἀκριβη ἀντιγραφα περιεχει, αὐτο τε το ἰδιοχειρον του εὐαγγελιστου» «*Ephesi servatum*») Nonn Sev^{antioch} Ammon Thph (Sev Amm Thph ϛ i. e. εκτη cum γ i. e. τριτη a librariis confusum dicunt) . . sah in fragm Borgianis om ωρα ην ως εκτη 15. εκραυγ. ουν εκ. c BLX al it^{2} Cyr . . ϛ οι δε εκρ. (A –γασον, D$^{*}_{*}$*KY al –γαζον; U al m add λεγοντες)

§. 163.

DUCITUR AD CRUCEM.

Mт 27, 31—34. Mc 15, 20—23. Lc 23, 26—33a. Ioн 19, 16b. 17.

31 Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν κρανίου τόπος λεγόμενος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν.

34: Ps 68 (69), 22.

20 Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια. καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν αὐτόν.

21 Καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπὸ ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 22 καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον κρανίου τόπος. 23 καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃ δὲ οὐκ ἔλαβεν.

26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. 27 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἳ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. 28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; 32 ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33 Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον,

30: Hos 10, 8.

16b Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν, 17 καὶ βαστάζων αὐτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ,

---

32. EFG ηυρον 33. F γολλγοθά, Δ γολγολθα, al m γολγοθαν et aliter | ὅ c ABDE*FGHKLMU etc .. ς (=Gb) ος | κραν. τοπ. λεγ. c BL al[5] it[1] Ath .. ς λεγομ. (Gb* c D al vv m) κραν. τοπος .. var al 34. οινον (Gb') c BDKL al[10] vv pl Ath Hil al .. ς οξος | ηθελησεν c BDE**L al[5] Chr .. ς ηθελε | D πειν bis .. L vv[2] om πιειν pr (al πινειν)

20. D om ενεπαιξ. αυτω | τα ιδια .. BCΔ vv αυτου (al αυτ. τα ιδ.) .. Gb* c D[gr] | A αγουσιν | σταυρωσουσιν c ACDLPΔ al .. ς -σωσιν .. B om ινα σταυρ. αυτ. .. D al[1] it[1] om αυτ., var al 21. απο c BDX etc .. ς απ | Cd[1] (nr. 47.) et cdd ap Erasm αλεξ. του ρουφ. (it[1] om κ. ρουφ.) 22. D al αγουσιν | επι .. BC**FLΔ al m επι τον | FGKMLUVΔ al pm γολγοθαν | D τοπ. γολγ. | AB μεθερμηνευομενος 23. εδιδ. αυτω c BC*LΔ cop arm .. ς add πιειν (D πειν) | B 33. ος δε

26. B απηγον | σιμωνα τινα (L al[1] om; CD ante σιμ.) κυρ. ερχ. c BCDLX al .. ς σιμωνος τινος κυρηναιου του (Gb om) ερχομενου | D απο 27. D al[1] vv m κ. γυναικες | αι και c C*** EFGHKMPSUVΔ etc .. Gb* και c ABC* DLX etc 28. ιησους c BL .. ς ο ις (C al ο ις πρ. αυτ. ε., D ο ις ε. πρ. α.) 29. CX al ημερ. ερχ., D al vv ελευσονται ημ. | και αι c BCX al .. ς om αι | D*FG al μασθοι, C μαζοι | εθρεψαν c BC*D (C**D al[2] syr[p] mg εξεθρ.) L al it[cdd pl] .. ς εθηλασαν 30. AΔ al αρξωνται | πεσατε c CLQ XΔ al .. ς πεσετε 31. L om ει | BC om τω pr | C τουτο | DK al m vv γενησεται, EFS al γινεται 32. B cop sah κακουργ. δυο 33. BCD (D -θαν) LQ al vv m ηλθον | CGX al Epiph al λεγομενον

16. ουν c BD*,* LX al[3] it[5] foss cop (syr[hrs] Or) .. ς δε .. al[3] om (Gb*) παρελαβ. ουν τον ιν .. varie diff al | ιησουν (Gb') c BLX al[7] it[5] cop Cyr .. Gb add και ηγαγον, ς και απηγαγον (U al m om και, diff al) praetereaque MU al pm vv pp add (εξω) εις το πραιτωριον s. εις το σταυρωσαι 17. αυτω (ita BX al) s. εαυτω c BLX al vg it (Or) Cyr, D*,* al εαυτου; item εαυτου post σταυρ. AUY al Chr .. ς αὐτοῦ post σταυρ. | τον sec .. Y το, EHS etc (τον) τοπον | ὅ c AK al[16] it[3] Cyr .. ς ος, .. LX al vv m om ο λεγεται (LX al εβρ. δε) | B sah γολγοθ, D*,* γολγοτα, X γαββαθα

§. 164.

CRUCIFIXIO. TITULUS. VESTES.

Ioh 19, 18—24. Mt 27, 35—38. Mc 15, 24—27. Lc 23, 33ᵇs. 38.

18 ὅπου αὐτὸν
ἐσταύρωσαν, καὶ
μετ' αὐτοῦ ἄλλους
δύο ἐντεῦθεν καὶ
ἐντεῦθεν, μέσον δὲ
τὸν Ἰησοῦν.

38 Τότε σταυ-
ροῦνται σὺν αὐτῷ
δύο λῃσταί, εἷς ἐκ
δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ
εὐωνύμων.

25 Ἦν δὲ ὥρα τρίτη
καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.
27 καὶ σὺν αὐτῷ σταυ-
ροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα
ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ
εὐωνύμων αὐτοῦ.

33ᵇ ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν
καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν
ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.
34ᵃ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ,
ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν
τί ποιοῦσιν.

19 Ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἔθηκεν
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον Ἰησοῦς ὁ Να-
ζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. 20 τοῦτον οὖν τὸν
τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς
ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς·
καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνι-
στί. 21 ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰου-
δαίων Μὴ γράφε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ'
ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. 22 ἀπε-
κρίθη ὁ Πιλᾶτος Ὃ γέγραφα, γέγραφα.

37 Καὶ ἐπέθη-
καν ἐπάνω τῆς
κεφαλῆς αὐτοῦ
τὴν αἰτίαν αὐ-
τοῦ γεγραμμέ-
νην Οὗτός ἐστιν
Ἰησοῦς ὁ βασι-
λεὺς τῶν Ἰου-
δαίων.

26 Καὶ ἦν
ἡ ἐπιγραφὴ
τῆς αἰτίας
αὐτοῦ ἐπι-
γεγραμμέ-
νη Ὁ βα-
σιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων.

38 Ἦν δὲ
καὶ ἐπιγρα-
φὴ ἐπ' αὐ-
τῷ Ὁ βα-
σιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων
οὗτος.

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰη-
σοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσ-
σερα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶ-
να. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς
δι' ὅλου· 24 εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους Μὴ σχίσωμεν
αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται. ἵνα
ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα Διεμερίσαντο τὰ ἱμά-
τιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

24: Ps 21 (22), 19.

35 Σταυρώ-
σαντες δὲ αὐ-
τὸν διεμερίσαν-
το τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ βαλόντες
κλῆρον, 36 καὶ
καθήμενοι ἐτή-
ρουν αὐτὸν ἐκεῖ.

24 Καὶ σταυ-
ροῦσιν αὐτὸν
καὶ διαμερί-
ζονται τὰ ἱμά-
τια αὐτοῦ, βάλ-
λοντες κλῆρον
ἐπ' αὐτὰ τίς
τί ἄρῃ.

34ᵇ Δια-
μεριζόμε-
νοι δὲ τὰ
ἱμάτια
αὐτοῦ
ἔβαλον
κλήρους.

---

19. εθηκεν .. AK al[10] (vv) επεθηκεν 20. ς (=Gb) της πολ. ο τοπ. | X om ὁ | ρωμ. ελλην. c BLX al[6] e cop sah Cyr .. ς ελλην. ρωμ. (D*** ter –σται) 21. των ιουδαιων .. om al[2] am syr al[2] (var cdd[lat]) | BLX al ειμι post ιουδ. 23. τον ιν .. 124. vg g sah αυτον | και εποιησαν .. D*** (L και ποιησαν, cop sah λαβοντες εποιησ.) ποιησαντες | It[3] syr al om και τ. χιτ. (al[3] it[1] Cyp τον δε χιτ. επει ην αρ. omisso ουν seq; similiter al[1] Eus) | αραφος c A(B?)D***EHKLMUXY(S?) etc .. ς αρραφος sine unc etc 24. ειπαν c LX etc .. ς ειπον | ουν .. D*** δε .. al om | εσται .. D*** vg it εστιν | B al[1] vv m om η λεγουσα | LX al sah εποι. ταυτα (cdd[lat2] pers[p] om οι μεν usq εποιησ.)

37. Cdd pm vv m Eus Thph om ις 35. βαλοντες c AD al pm .. ς βαλλοντες | ς (=Gb) in f. add ινα πληρωθη το ρηθεν υπο (Δ al δια) του προφητου Διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοις (Δ αυτοις), και επι τον ιματισμον μου εβαλον κληρον .. om c uncial omn (exc Δ) al pl vv pm pp[gr] et[lat]

25. ACK al τριτη ωρα | D it[2] εφυλασσον pro εσταυρ. 27. B vv εσταυρωσαν .. D[gr] σταυρουνται (postea λησται) .. Δ συνσταυρουσιν (om συν αυτω) 28. ς (Gb[oo]) και επληρωθη η γραφη (H φωνη) η λεγουσα Και μετα ανομων ελογισθη (Or Eus in canone etc) .. om c ABCDX al pm k sah [cf. Lc 22, 37. §. 148.] 24. κ. σταυρ. α. και c BL (om και sec) it[3] d (om και sec) cop sah .. ς κ. σταυρωσαντες α. | ς (= Gb) διεμεριζον contra unc omn | K (βάλοντ.) LMV al βαλοντες | D al[1] it[2] om τις τ. α.

33ᵇ. C*LQ al ευωνυμων 34ᵃ. ο δε usq ποιουσιν (Ir Eus[canon] etc) .. BD* al[2] a b d (in d non supplentur) cop[1] sah om | Q syr[p] mg ο δε κυριος | AKM al ειπεν | πατερ .. A om, D** πατιρ 38. CDGSU al η επιγραφη | επ αυτω (C*X al add γεγραμμ.) c BL cop sah .. ς praem γεγραμμενη (ADQ al[1] b επιγεγραμμενη) et add γραμμασιν ελληνικοις και (DH b om και) ρωμαϊκοις και (D om) εβραϊκοις .. om c BC*L a cop sah .. singg variant | O β. τ. ι. ουτ. c BL a, item addito εστιν D al[1] it[2], item omisso ουτ. C it[1] .. ς Ουτ. εστιν (X al sah add ις) ο β. τ. ιουδ. 34ᵇ FX al εβαλλον | κληρους (Gb') c AX al vg it[5] Aug[dis] syr[p] (sed mg –ρον) al .. ς κληρον

§. 165.

ILLUDITUR CRUCIFIXUS. MATER ET IOHANNES IUXTA CRUCEM.

Mt 27, 39—44. Mc 15, 29—32. Lc 23, 35—37. 39—43. Ioh 19, 25—27.

39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέ-
γοντες Ὁ καταλύων τὸν ναὸν
καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδο-
μῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ. 41 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ
ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ
τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυ-
τέρων ἔλεγον 42 Ἄλλους ἔσω-
σεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι·
βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, κατα-
βάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ
καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν·
43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυ-
σάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐ-
τόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμι
υἱός. 44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃ-
σταὶ οἱ συνσταυρωθέντες σὺν
αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

43: Ps 21 (22), 8.

29 Καὶ οἱ παραπορευό-
μενοι ἐβλασφήμουν αὐ-
τὸν κινοῦντες τὰς κεφα-
λὰς αὐτῶν καὶ λέγον-
τες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν
ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν
ἡμέραις, 30 σῶσον σεαυ-
τὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ. 31 ὁμοίως καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες
πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν
γραμματέων ἔλεγον Ἄλ-
λους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ
δύναται σῶσαι, 32 ὁ Χρι-
στὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσ-
ραήλ· καταβάτω νῦν ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδω-
μεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ
οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ
ὠνείδιζον αὐτόν.

35 Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν·
ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες
λέγοντες Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω
ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ
θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. 36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐ-
τῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι,
ὄξος προσφέροντες αὐτῷ 37 καὶ λέγον-
τες Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων, σῶσον σεαυτόν.
39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακ-
ούργων ἐβλασφήμει αὐτόν Οὐχὶ σὺ
εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ
ἡμᾶς. 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπι-
τιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν
θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ
ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος
δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. 42 καὶ ἔλε-
γεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ'
ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

---

39. D την κεφαλην αυτων 40. DMΔ al vv m pp Ουα ο καταλυων | L d om εν | Cdd[2] vv m οικοδομ. αυτον | B vg it (non d δ) ει υι. θεου ει | AD al[2] it[4] al Cyr και καταβ. 41. AL al[2] cdd[lat 2] om δε (om K al[8] vv) και | πρεσβ. (EFGH KMSUVΔ etc add και φαρισαιων) . . D al vv Cass φαρισαιων 42. βασιλευς c BDL 33. 102. sah . . ϛ ει (Gb*) βασιλευς | A vg it[pl] πιστευομεν . . EFHLMΔ al m –σωμεν | επ αυτον c BL al m Cyr . . ϛ αυτω c AD etc vg it go . . Gb επ αυτω c EFGHKMSUVΔ etc . . al εις αυτον, al om 43. D al[3] vv m ει πεποιθεν | B επι τω θεω | AH al pm vv[2] om νυν | BL 33. vg om αυτον pr (sed am for it[cdd] om sec) 44. συν αυτω c BDL (sed DL σταυρωθεντες) . . ϛ αυτω | ϛ (=Gb) ωνειδ. αυτω

29. D Eus κ. οι παραγοντες | D k om αυτων | οικοδομ. h. l. c BDL k cop sah . . ϛ post ημεραις | τρισιν c ACDPV al it[2] sah . . ϛ εν τρισιν 30. καταβας c BDLΔ . . ϛ και καταβα (P al Eus –βηθι) 31. ϛ (=Gb) ομοι. δε και (ita etiam B) | Edd pl post σωσαι plene interpg 32. του ισρ. c ACEFGHMPSUVX etc . . BDKLΔ etc om του | L καταβα | C***DFGHPV** al pl vv m Eus πιστευσ. (al add επ s. εν) αυτω contra ABC*EKLM**SUV* XΔ etc | BL συν αυτω (D om αυτ.)

35. D ορων· εμυκτηριζον | D al[4] vg it Eus om και sec | Cdd pm vv pm Eus αυτον οι αρχ., item D omisso οι αρχ. | λεγοντες c BCD (D και ελεγαν αυτω) LQX al vv pm . . ϛ (Gb°) praem συν αυτοις . . diff al | K**M* al σεσωκεν . . D it[1] εσωσας et perg σεαυτον σωσον | D ει υιος ει του θ., ει χς ει ο εκλ. | B υιος pro ουτος | του θ. ο εκλ. c BL al[2] (vg it[cdd pl] *dei electus*, e om *electus*) Eus . . C it[2] ο εκλ. του θ., al[4] vv m ο υιος τ. θ. ο εκλ. . . ϛ ο του θ. εκλ. 36. ενεπαιξαν c BL sah . . ϛ –ζον | οξος c ABC*D (D οξ. τε προσεφερον) L a cop . . ϛ praem και 37. A al[4] it[2] om Ει (D it[1] χαιρε ο βασ. των ιουδ. [it[1] add σωσ. σεαυτ.] περιτεθεντες [sic] αυτω και ακανθινον στεφανον) 39. Ουχι c BC*L it[3] cop sah al[2] (sed C* it[3] cop sah praem λεγων) . . ϛ λεγων Ει . . D e om Ουχι usq ημας (l alia habet) 40. επιτ. α. εφη c BC*LX cop (sah) . . ϛ επετιμα (E* –μησεν) α. λεγων | ουδε . . D οτι ου | C* vv[3] Chr εσμεν pro ει [41] και 41. C it[3] (cop) Vict[tun] απελαβαμεν 42. ιησου c BC*L (item Or post μν. μου) cop sah . . ϛ τω ιησου | μν. μου c BC*DLM* al vv m Or . . ϛ (Gb°) add κυριε (Q it[3] Hil[1] praem) | DQ om οτ. ελθ. | BL vv εις την βασιλειαν σ., D εν τη ημερα της ελευσεως 43. Mcion ap Epiph Manichaei ap Chr om versum (nonnulli ap Or pro spurio hab) | αυτω c BL al e* cop sah . . ϛ add ο ις | σοι λεγω c BC*L . . ϛ λεγ. σοι

Ioh 19, 25 Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. 27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

§. 166.

TENEBRAE. MORITUR.

Mt 27, 45—50. Mc 15, 33—37. Lc 23, 44—46. Ioh 19, 28—30.

45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἠλὶ ἠλὶ λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ

33 Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθανί; ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; 35 καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ. 36 δραμὼν δέ τις γεμίσας σπόγγον ὄξους

44 Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, 45 καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς

28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει Διψῶ. 29 σκεῦος οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

---

25. L μαρια του κλωπα 26. ον ηγαπα . . L* al^{2} om | BLX al^{2} vv om αυτου | ιδε (Gb″) c BD*,*MX al pl Or al . . ς ιδου 27. ιδε c BL al m Cyr Chr . . ς ιδου | ωρας . . A(E*?) al pl vv ημερας | αυτην ο μαθ. c B (e sil) D*,*U etc cop sah vg it (exc e) etc Amb^{2} (U al pl vv m add εκεινος) . . Gb ο μαθ. αυτην c AEGHKLMSXY etc.

45. UΔ al εγενετο σκοτ. | 248. it^{1} Lact om επι πασ. τ. γην 46. BL al (vv?) εβοησεν | ηλι ηλι (ἡλι FM etc, *heli* am al^{4} it^{6}: ἠλι, ut ς, KU etc, *eli* vg it^{4}) c AFGHK(L)MS(?)UV(?) etc . . ηλει ηλει DEΔ etc . . ελωει ελωει B etc, ελωι 33. al | λεμα c B (ap Btl, ληµα ap Bch) L al it^{3} vg^{cdd3} . . ς λαμα c D etc it^{2} vg^{cdd2} (*lamma* vg it^{1}) . . AKUΔ etc λιμα, EFGHMSV etc λειμα | σαβαχθανι c EFGHKLMS(?)UV . . AB (ap Bch, σαβακτανει ap Btl) Δ σαβαχθανει . . D* (it^{cdd}) ζαφθανει, D** σαφθανει, vg it^{cdd} *sabacthani* | AEFGHKMΔ etc εγκατελειπες 47. εστηκοτων c BCL . . ς εστωτων | DL al vv om οτι

33. και γενομενης c BDGLMSΔ etc . . ς γενομ. δε | D al^{1} Eus εφ ολης της γης 34. τη ενατ. ω. c BDFLX al vv Eus . . ς τη ω. τη ενvατ. | D εφωνησεν, M al ανεβοησεν | D k om ο ις | μεγαλη c BDL al it^{2} cop . . ς add λεγων | ἐλωι bis (*heloi* it^{cdd} am al^{4}) . . ς ἐλωι . . D al vv m Eus ηλει s. ηλι | λαμα c BD al vg^{cdd}, ς λαμμα sine unc . . CLΔ al vv λεμα . . AKMPUX etc λιμα, EFGHSV al λειμα | A σιβακθανει, B ζαβαφθανει, CG σαβαχθανει, D ζαφθανει | B om ο θ. μου alt . . AEFGK etc om μου pr | εγκατ. (–λειπες EGL, –λειπας K) με c BL al (D vv ωνιδισας με) vv m . . ς με εγκατ. 35. παρεστηκοτων . . DU al παρεστωτων, B εστηκοτων, A εχει εστηκοτων (Δ om και τινες usq ακουσαντ., C om ακουσ.) | ιδε c BFLUΔ al m . . ς ιδου . . C al arm οτι, K al οτι ιδου, D vv plane om 36. τις c BLΔ (om και et. cop it^{2}) . . ς εις και

44. και (B sah om) ην c C*DL it^{4} cop Or^{int} . . ς ην δε | ηδη c BC*L vv^{3} Or^{int} . . ς om | Syr^{hrs} om κ. σκοτ. usq ενατης 45. κ. (it^{4} arm om) εσκοτ. (D εσκ. δε) ο ηλιος . . Gb° c C** (vdtr) 33. Mcion ap Epiph . . BC*L evgg^{9} cop sah syr^{p} mg Or Or^{int} του ηλιου εκλειποντος (εκλιποντ., syr^{p} σκοτισθεντος) | και (vv om) εσχ. . . BC*L al εσχ. δε

28. U al^{1} pm vv m pp μετα ταυτα | ειδως (MX ιδως) . . Gb′ιδων c EHKSY (ειδων) al pl vv pp . . BM* etc post ο (B om) ιησ. pon | ηδη παντα c AB D*,*LUXY al Did (al m vv m pp m om ηδη, al transp . . ς παντα ηδη 29. ουν (vv^{2} δε, it^{1} Hil *et erat*) . . Gb° c ABLX cdd$^{lat\,4}$ | οι δε πλ. σπ. οξ. (haec om al^{4} vv^{2}) κ. υσσ. . . BLX al it^{3} (al) pp σπογγον ουν (vv^{2} om) μεστον του (om BX) οξους υσ. | B(?) it^{2} υσσωπω, al^{1} και υσσωπου

λοιποὶ ἔλεγον Ἄφες ἴδωμεν
εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων
αὐτόν. [50] ὁ δὲ Ἰησοῦς πά-
λιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ
ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.

46: Ps 21 (22), 2.

περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν
αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδω-
μεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθ-
ελεῖν αὐτόν. [37] ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγά-
λην ἐξέπνευσεν.

34: Ps 21 (22), 2.

χεῖράς σου παρα-
τίθεμαι τὸ πνεῦ-
μά μου. τοῦτο δὲ
εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

46: Ps 30 (31), 6.

[30] ὅτε οὖν ἔλαβεν
τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς,
εἶπεν Τετέλεσται,
καὶ κλίνας τὴν κε-
φαλὴν παρέδωκεν
τὸ πνεῦμα.

28: Ps 68 (69), 22.

§. 167.

PORTENTA. CENTURIO. FEMINAE.

Mt 27, 51—56. Mc 15, 38—41. Lc 23, 45b. 47—49.

[51] Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπὸ
ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι
ἐσχίσθησαν, [52] καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώ-
ματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· [53] καὶ ἐξελθόν-
τες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς
τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

[38] Καὶ τὸ κα-
ταπέτασμα τοῦ
ναοῦ ἐσχίσθη εἰς
δύο ἀπ' ἄνωθεν
ἕως κάτω.

[45b] Καὶ ἐσχί-
σθη τὸ καταπέ-
τασμα τοῦ ναοῦ
μέσον.

[54] Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν
ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινό-
μενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγον-
τες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

[39] Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ
παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ
ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν
Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς
ἦν θεοῦ.

[47] Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρ-
χος τὸ γενόμενον ἐδόξα-
ζεν τὸν θεόν, λέγων Ὄντως
ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος
ἦν.

[55] Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες
πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦ-
σαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ
Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
διακονοῦσαι αὐτῷ· [56] ἐν αἷς

[40] Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ
μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν
καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ
Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ
καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη,

[48] Καὶ πάντες οἱ συμπαρα-
γενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεω-
ρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ
γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη
ὑπέστρεφον. [49] εἱστήκεισαν δὲ

---

49. ελεγον . . B al ειπαν (D al ειπον) | BCLU al[5] vv m pp add in f. αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου την πλευραν, και (U add ευθεως) εξηλθεν υδωρ και αιμα (U αι. κ. υδ.) Cf. §. 168. 50. FL al pp om παλιν

36. περιθεις c BD (επιθεις) L al m cop . . ς add τε | DV al m vv m αφες

46. παρατιθεμαι (Gb′) c ABCKMPQ UX al m (*commendo* vg it etc) Iust Or al[3] . . D al pm Ath al m παρατιθημι . . ς παραθησομαι c EGHL SVΔ etc | X al[3] om τουτο usq εξεπν. | τουτο δε c BC*D al it[1] cop[1] . . L 22. syr sah τουτο . . KMP al vv Amb και τουτο . . ς και ταυτα

30. ο (om B?) ις (E al vv ante το οξ.) . . om B? cdd[lat 2]

51. εις δυο h. l. c BC*L 33. 102. cop . . ς post εσχισθη . . om (C**?) Or[2] | BC al απ ανωθεν, L Or ανωθεν 52. A al ανεωχθη . . C* al ηνεωχθη, C*** al ηνεωχθησαν, al ηνοιχθησαν | ηγερθησαν c BDGL al Or . . ς ηγερθη 53. Syr[hrs] om μετα τ. εγ. αυτου (al[1] om; al[3] vv αυτων) 54. γινομενα c BD al[2] vg it Or[1] . . ς γενομενα | BD[gr] 102. b vg[ed] Hil[1] al υι. θεου | ην . . C it[2] pp[lat] εστιν 55. AKΔ al Chr om απο | F 80. αυτω pro τω ιυ

38. απ c BDLX (vdtr) al . . ς απο 39. οτι ουτως c BL cop ar (cop ar om et. ουτως) . . ς add κραξας (D [om οτι] ουτ. αυτον κραξαντα και εξεπνευσεν, k *quia sic exclamavit* om εξεπν., arm οτι κραξας εξεπν.) | ουτ. ο α. c BDLΔ al vv . . ς ο α. ουτ. | BLΔ vg υι. θε. ην . . D k θε. υι. ην 40. Syr pers[p] om εν αις ην (BL vg[cdd] om) και (DGU etc om) | BC al μαριαμ η (D om) μαγδ. | η ιακ. c BCKUΔ al, item (omisso η) DF** L al m . . ς η του ιακ. | ιωσητος c B (η ιω.) D[gr]LΔ al cop . . ς ιωση, vv *joseph*

45[b] και (cop sah om) εσχ. . . BC*L al εσχ. δε 47. B al ο εκατονταρχης | εδοξαζεν c BDL it[3] cop[2] . . ς εδοξασε 48. θεωρησαντ. c BCDLX al vv . . ς θεωρουντες (A al om θεωρ. τα γεν.) | τα στηθη c ABC*DL al vv[2] . . ς (Gb[oo]) praem εαυτων . . P τα εαυτ. στηθ., UX al αυτων τ. στ.

ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

41 αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

§. 168.

LATUS PERCUSSUM.

Ioh 19, 31—37.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ πα-
ρασκευὴ ἦν, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεα-
γῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. 32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν
τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες ὡς εἶδον
ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ
τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ
ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε.
36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. 37 καὶ πάλιν
ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

36: Ex 12, 46. Ps 34, 20. 37: Zch 12, 10.

§. 169.

SEPULTURA. IOSEPH ARIMATHIENSIS, NICODEMUS, FEMINAE.

Mt 27, 57—61. Mc 15, 42—47. Lc 23, 50—56. Ioh 19, 38—42.

57 Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα

42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστιν προσάββατον, 43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰη-

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, 51 οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας

38 Μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον Ἰώσηφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ. 39 ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ

---

56. CLΔ 1. syr μαριαμ η μαγδ. | CΔ syr και μαριαμ | E al Chri^cdd2 om η του | D*L al vg it al ιωσηφ

41. αι (Gb° c ACLΔ al vv) και (BX? al vv om) | CDΔ al Thph om και διηκ. αυτ. . . al¹ διακονησαι αυτω

49. οι γν. αυτω c ABLP al . . ς οι γν. αυτου | μακροθ. c ACEGHKMPSUVXΔ etc . . BDL al praem απο | B και αι γυναικ. | BCLX al συνακολουθουσαι

31. επει παρασκ. ην (D*** επι παρασκευι sine ην . . om d***) . . LXY al⁷ vv fere omn pp³ ante ινα pon | M om ην γ. μ. η (om AE al) ημερα | εκεινου (D***L al vv post σαββ.) . . ς^e (non ς Gb) εκεινη 32. συνσταυρ. c A(B?)D***ELY . . ς συσταυρ. 33. ηδη (it² Promiss om) αυτον c BL Or . . ς αυτ. ηδη 34. D*** αλλα | ευθυς h. l. c BLXY (–εως) al it² (e om) Or . . ς ante εξηλθ. | D***MUY al pl ευθεως (Gb″) 35. αυτου . . post εστιν EGKU al pm; post μαρτυρια HY al pl vv pp m | BY al Or¹ και εκειν. | και c AD***HKLUX al pl vv pl Or Cyr . . ς (= Gb) om c (BS?)EGMYΔ etc | B Or πιστευητε 36. γαρ . . K al⁸ δε | αυτου . . al pl vv m Or¹ Cyr al απ αυτου

57. CD al (vv?) εμαθητευθη 58. ς in f. add το σωμα (al αυτο) . . om c BL al m syr^hrs

42. ABEGLV al pm προσσαββατον . . D πριν σαββ. 43. ελθων (Gb″) . . ς ηλθεν | D al om ὁ | τον c BLΔ . . ς om | D το πτωμα

50. ανηρ sec . . D it⁴ om . . CLX και (C add ο) ανηρ | B sah om και sec 51. CDLXΔ al m συγκατατιθεμενος

38. μετα c EGKMSXYΔ al pl vv m . . ς (Gb°°) add δε (ff *ergo*) c ABD***HLU etc | ιωσηφ c BD***EGKLMUX al pl . . ς (Gb°°) praem ὁ c AHYΔ etc | ο απο . . ABD***L al¹ om ο | μαθητ. του . . B om του | Δ το σ. το ιυ | αυτου c BLX al⁷ vv² (A al om και επετρ. usq αυτου) . . ς του ιυ . . vv m αυτο pro το σ. α. 39. δε . . E ουν

τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. [59] καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρᾷ, [60] καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.

σοῦ. [44] ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· [45] καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. [46] καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, [52] οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, [53] καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω κείμενος. [54] καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευή· σάββατον ἐπέφωσκεν.

ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. [40] ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. [41] ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· [42] ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

[61] Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

[47] Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

[55] Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, [56] ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

§. 170.

CUSTODIA SEPULCRI.

Mт 27, 62—66.

[62] Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον [63] λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. [64] κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. [65] ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. [66] οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

---

59. εν σινδονι c BD al vg it cop .. ς σινδονι **60.** A al³ (vv) επι τη θυρα **61.** BC LΔ 1. syr μαριαμ η μαγδ. | D* om ή pr | AD (d h *et alia*, ceteri *et altera*) και αλλη | Δ μαριαμ | D κατεναντι

44. D vv εθαυμαζεν | παλαι .. BD al¹ vv m(?) Thph ηδη (Δ και ειπεν pro ει παλαι) | D τεθνηκει **45.** D παρα (παρα et. al) του κεντουριωνος | πτωμα c BD (add αυτου) L .. ς σωμα (D πτωμα et. v. 43.) **46.** ς και (om c BD [pergit λαβων] L cop) καθελων | BC**DL al εθηκεν (A καθηκεν, K κατεθηκαν) | AM al αυτο | D εν τω μν. .. B εν μνηματι **47.** η (c ABCGΔ al) ιωσητος (c BLΔ al k cop; A al vg it¹ ιωσηφ; D ff ιακωβου; var al) .. ς ιωση | τεθειται (Gb′) c ABCDLΔ al .. τιθεται

51. ος προσεδεχ. (Gb″) c BCDL al it⁴ cop .. KMPUX etc ος και αυτος (al vv om) πρ., al pm vv ος πρ. και αυτος .. ς ος και πρ. και αυτος c AEGH SVΔ etc **52.** ουτος .. D* om .. d και, item D^{gr} supra lineam .. EL ουτως .. var al | G του κυριου **53.** καθελων c BCDL al vv .. ς add αυτο, U al αυτον, c *corpus* | HX al vv om αυτο .. al αυτον .. D το σωμα του ιησου εν | αυτον c BCD vv m .. ς αυτο .. H al om | ουδ. ουπω c ABDL al syr Or (D Or ουπω ουδ.) .. ς ουδεπω ουδ. (CKMPU al ουδ. ουδεπω) **54.** BC*L al vv m παρασκευης (D ην δε η ημερ. προ σαββατου) | σαββατον c AC**EGH KMPSUVXΔ etc .. ς (Gb°°) praem και c B (e sil) C*L etc .. D om κ. σ. επεφ. **55.** δε (Gb′) c ACEFGH KMUVΔ etc vv m pp .. BL (L δε ε) PX al m vv δε αι .. ς δε και c (S?) etc .. D al vv δε δυο | αυτω .. (C*?)D c om .. B(C*?)L post γαλιλ. **56.** υποστρ. δε .. C* om δε .. C** al vv m και υπ

39. προς αυτον c ABLU(?)XY (sah¹?) Cyr .. ς πρ. τον ιν | B ελιγμα .. al σμιγμα (e *malagmam*) | ς (=Gb) ωσει **40.** ιησου .. A θεου | εν οθονιοις c AD*,*EGHM SUΔ al longe pl vv pp .. ς (=Gb†) om εν c BKL XY etc **41.** ετεθη (et. Or) .. B ην τεθειμενος

63. B**E*G al m vg it cop pp ο πλανος εκεινος | L ειπεν· ετι ζων μετα **64.** B om αυτου | ς (=Gb) νυκτος κλεψωσιν **65.** ς (=Gb) εφη δε c ACDM*UV(?)Δ etc

C: A RESURRECTIONE USQUE AD REDITUM IN COELUM.

§. 171.

MULIERES MANE SEPULCRUM VISUNT VIDENTQUE LAPIDEM REVOLUTUM.

Ιοh 20, 1. Lc 24, 1—3. Mc 16, 1—4. Mt 28, 1—4.

1 Τῇ δὲ μιᾷ
τῶν σαββάτων
Μαρία ἡ Μαγ-
δαληνὴ ἔρχεται
πρωὶ σκοτίας
ἔτι οὔσης εἰς
τὸ μνημεῖον,
καὶ βλέπει τὸν
λίθον ἠρμένον
ἐκ τοῦ μνη-
μείου.

1 Τῇ δὲ μιᾷ
τῶν σαββάτων
ὄρθρου βαθέως
ἦλθον ἐπὶ τὸ
μνῆμα φέρου-
σαι ἃ ἡτοίμα-
σαν ἀρώματα.
2 εὗρον δὲ τὸν
λίθον ἀποκεκυ-
λισμένον ἀπὸ
τοῦ μνημείου,
3 εἰσελθοῦσαι δὲ
οὐχ εὗρον τὸ
σῶμα.

1 Καὶ διαγενομένου τοῦ
σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδα-
ληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώ-
βου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν
ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλεί-
ψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωὶ
τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται
ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος
τοῦ ἡλίου. 3 καὶ ἔλεγον πρὸς
ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν
τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ
μνημείου; 4 καὶ ἀναβλέψα-
σαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύ-
λισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας
σφόδρα.

1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ
ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαβ-
βάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγ-
δαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία
θεωρῆσαι τὸν τάφον. 2 καὶ
ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας·
ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς
ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπε-
κύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκάθη-
το ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ
εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ
τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς
χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐ-
τοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες
καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

§. 172.

ANGELI IN SEPULCRO COMPARENTES ALLOQUUNTUR MULIERES.

Lc 24, 4—8. Mc 16, 5—7. Mt 28, 5—7.

4 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι
αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες
δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν
ἀστραπτούσαις· 5 ἐμφόβων δὲ γενο-
μένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσ-
ωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς

5 Καὶ ἐλθοῦσαι εἰς τὸ μνη-
μεῖον εἶδον νεανίσκον καθή-
μενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβε-
βλημένον στολὴν λευκήν, καὶ
ἐξεθαμβήθησαν. 6 ὁ δὲ λέγει
αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰη-

5 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγ-
γελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν
Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα
γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυ-
ρωμένον ζητεῖτε. 6 οὐκ
ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ

---

1. AL μαριαμ

1. βαθεως c A (B?) CDGHLMXΔ al pm Eus . . ς βαθεος c EKP UV etc | ηλθον . . BL Dion[alex] post μνημα, D[gr] (ηρχοντο) vv post σαββ. | C*FXΔ al m pp μνημειον | D vv om αρωματα | αρωματα c BC*L al vv m pp m . . ς (Gb°°) add και τινες συν αυταις (D vv[2] pergunt ελογιζοντο δε εν εαυταις τις αρα αποκυλισει τον λιθον) 2. D vv[2] ελθουσαι δε ευρ. | C*H εκ του μν. 3. εισελθ. δε c BC*DL al vv m Eus . . ς και εισελθ. | C ουκ ευρ. | ς in f. add του κυριου (om c D 42. it[6] sah al m) ιησου (om c D it[5])

1. D και πορευθεισαι omissis διαγεν. usq σαλωμη, item k servatis διαγ. τ. σαββ. | E al pm om η (L om) του (Gb° c CGMUVX al m) 2. της (D om) μιας . . BLΔ al Eus τη (B al[1] om) μια | σαββατων (–του D) . . BKL al Eus των σαββ. 3. εκ . . CD al vv Eus al απο 4. ανακεκυλ. c BL . . ς αποκεκυλ. (k per v. 4. libere variat)

1. LΔ al[4] syr Epiph σαββατω τη | CLΔ syr μαριαμ η μαγδ. | D* om ἡ pr | A 90. και αλλη | LΔ μαριαμ 2. BCL al (vv?) Or al και προσελθων | ς post λιθον add απο της θυρας (E[**?]FLM**U etc pergunt του μνημειου) . . om c BD al vg it (exc[2]) al Or (vdtr) Dion[alex] 3. ειδεα c ABCDEHM etc . . ς ιδεα | ως sec c BDK al m . . ς ωσει 4. εγενηθησαν c BCDL (εγεννηθ.) al . . ς εγενοντο | ως c ABDLΔ al . . ς ωσει

4. απορεισθαι c BCDL . . ς διαπορεισθ. (al διαπορειν) | D περι αυτου, ιδου | C* παρειστηκεισαν | ς (=Gb) δυο ανδρ. | BD vv m Eus εν εσθητι αστραπτουση (L λευκαις pro αστρ.) 5. τα προσωπ. c BC* (C* al vv add αυτων) DGLX al vv m . . ς το (Δ om) προσωπον | ειπαν c BCDL al . . ς ειπον

5. ελθουσαι c B 127. . . ς εισελθουσαι 6. ο δε . . D it[2] και

6. Δ al m it[1] om γαρ

Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; [6] οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, [7] λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. [8] καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

σοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. [7] ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. [7] καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

§. 173.

REDEUNT MULIERES ET QUAE VIDERUNT XI DISCIPULIS NUNTIANT.

Ioh 20, 2. Lc 24, 9—11. Mc 16, 8. Mt 28, 8.

[2] Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

[9] Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. [10] ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς αἳ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. [11] καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

[8] Καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχεν δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

[8] Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

§. 174.

PETRUS ET IOHANNES SEPULCRUM VISUNT.

Ioh 20, 3—10. [Lc 24, 12.]

[3] Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. [4] ἔτρεχον
δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον, [5] καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. [6] ἔρχεται οὖν Σίμων
Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, [7] καὶ τὸ
σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. [8] τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· [9] οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
[10] ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

6. αλλα c BLX etc cop sah . . ς αλλ . . C* vv om | ως . . D it² Mcion οσα 7. D it² om λεγων | οτι δει h. l. c BC*L . . ς ante τον υιον | a om εις χ. α. (al³ vv om) αμ. (D it⁴ om) κ. σταυρ.

7. αλλα c ACDGKLΔ etc . . ς αλλ c EMU etc | C*D al και ειπατε

6. ς in f. add ο κυριος . . om c B al e cop al m Chr 7. D vv m pp² om απο των νεκρων | D it⁵ Cyr^hrs om ιδου pr | f (*dixit*) emm (*praedixit*) ειπεν

2. Syr pers om ον εφιλ. (al² vv ηγαπα) ο ιησ. (e om ο ις) | S al¹ vv pm Chr οιδα

9. D it⁶ arm om απο τ. μν. | DEFHKUVXΔ al m παντα ταυτα 10. ησαν δε . . Gb ην δε c KU al m vg al m . . Gb° c AD al pl (syr^p hab c ast) | D vv μαρια η μαγδ. | DL ιωανα | η c ABDKMSUVXΔ al pl etc . . ς om | αι c KMSUVX (syr^p c ast) etc . . Gb° c ABD (D ελεγαν) EFGHLΔ al pl it³ . . al¹ και 11. X al om ενωπ. αυτ. | αυτων sec . . BDL vv pl ταυτα

8. ς (= Gb) . . ταχυ εφυγον | BD vv m ειχεν γαρ | D ειπαν

8. απελθουσαι c BCL al e . . ς εξελθ.

3. Syr pers om αλλος (iidem et a aeth om et. v. 8.) 4. και (om vv²) ο . . A al³ it⁵ ο δε | U προεφθασεν . . diff al 5. AX al³ vv m Nyss τα οθ. κειμ. 6. ουν (vv και s. δε και) . . B (D*,*?) LX al vv ουν και 8. D*,* (non d) και ουκ επιστ. 10. αυτους c BL etc . . ς εαυτους

[Lc 24, 12 Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.]

§. 175.

IESUS REDIVIVUS MARIAE MAGDALENAE APPARET.

Ioh 20, 11—18. Mt 28, 9. 10. [Mc 16, 9—11.]

11 Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ
μνημεῖον, 12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα
πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 13 καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις;
λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. 14 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη
εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. 15 λέγει αὐτῇ Ἰη-
σοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ Κύριε,
εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. 16 λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς
Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί Ῥαββουνί, ὃ λέγεται διδάσκαλε. 17 λέγει αὐτῇ
Ἰησοῦς Μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς
μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν
ὑμῶν. 18 ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακεν τὸν κύριον
καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

9 Καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν
αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε
ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

[Mc 16, 9 Ἀναστὰς δὲ πρωὶ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ'
ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις,
πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν. 11 κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.]

§. 176.

CUSTODES SEPULCRI FUGITIVI ET CORRUPTI.

Mt 28, 11—15.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν
τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε
λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέγοντες Εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

[12. Om versum c D it[4] syr[hrs] (add in mg) Eus[canon] . . ς (Gb•) habet | κειμενα . . L vv post μονα, al ante τα . . B al vv[2] Thph[comm] om | AK etc om μονα | BL προς αυτον . . vv *secum*]

11. μαρια . . O al[1] –ιαμ | πρ. τω μνημ. (Gb″) c ABD*** (το –ιω) EGLMΔ al pl pp . . ς πρ. το μνημειον | εξω h. l. c BDOXΔ al vg al . . ς post κλαιουσα . . A vv m om | (B εις μνημειον?) 12. D*** (non d) om εν λευκ. καθεζομ. 13. τι κλαιεις . . D al[5] vv add τινα ζητεις | B και λεγει | D τεθεικαν 14. ταυτα c ABDSX al[8] vv pm Cyr . . L add δε . . ς (=Gb) praem και | ις c unc omn . . ς (=Gb) praem ὁ 15. ις c BKL al . . ς ο ις | εβαστασας . . D ηρες | εθηκ. (D τεθεικας) αυτον . . ς (=Gb) αυτ. εθ. 16. ις c BDLO . . ς ο ις | μαριαμ c BLO al cop sah pp . . ς μαρια | εβραιστι c BDLOXΔ al[5] vv longe pl . . ς (=Gb+) om 17. ις c BDLM* . . ς (Gb°) praem ὁ | μου (evg 47. om) απτου (Or[5]) . . B απτ. μου | πατερα prim c BDX it[2] Or[2] ([3] add μου) al . . ς add μου | πορ. δε (Or[2]) . . om δε A Or[1] Did . . DL al[1] pers[p] πορ. ουν, pp αλλα πορ. | αδελφ. μου . . om μου D e Or ms[1] Ir 18. μαριαμ c BL al sah . . ς μαρια | αγγελλουσα c ABX, item it[cdd] . . ς απαγγελλ., EGΔ al αναγγελλ. (–γελουσα L*XΔ al) | BX vg it[3] al m εωρακα, S al[1] –καμεν | D it[2] aeth και α ειπεν αυτη εμηνυσεν αυτοις . . αυτη om b, vv m μοι, al[5] αυτοις . . f *omnia quae* pro ταυτα

9. ς (Gb••) ab initio add ως δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου (al[2] om απ. τ. μ. α., al[1] om τ. μ. α.) . . om c BD al pm vv pl Or al | Gb° ὁ c ACEFGKMUVΔ etc | υπηντησεν c BC al m Or Cyr . . ς απηντησεν 10. B om ὁ | Gb′ και εκει c A(C*?)EFHKUVΔ al m . . vg it[pl] εκει | D h (*me videbitis*) με οψεσθαι

[9. αναστ. δε . . C* (vdtr) και αναστ. . . test m add ο ις | K al pm σαββατων . . diff al | C μαριαμ | D om τη | αφ . . C*D etc παρ 10. C* etc εκεινη δε | K al απελθουσα 11. κακεινοι . . LU al[1] cop εκεινοι, C* etc εκ. δε]

12. D (vv) om τε | D vv m αργυριον ικανον

§. 163.

DUCITUR AD CRUCEM.

Mt 27, 31—34. Mc 15, 20—23. Lc 23, 26—33a. Ioh 19, 16b. 17.

31 Καὶ ὅτε ἐνέ-
παιξαν αὐτῷ, ἐξέδυ-
σαν αὐτὸν τὴν χλα-
μύδα καὶ ἐνέδυσαν
αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ, καὶ ἀπήγαγον
αὐτὸν εἰς τὸ σταυ-
ρῶσαι.
32 Ἐξερχόμενοι
δὲ εὗρον ἄνθρωπον
Κυρηναῖον, ὀνόμα-
τι Σίμωνα· τοῦτον
ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ
τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ. 33 καὶ ἐλθόντες
εἰς τόπον λεγόμενον
Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν
κρανίου τόπος λε-
γόμενος, 34 ἔδωκαν
αὐτῷ πιεῖν οἶνον
μετὰ χολῆς μεμι-
γμένον· καὶ γευσά-
μενος οὐκ ἠθέλη-
σεν πιεῖν.

34: Ps 68 (69), 22.

---

32. EFG ηυρον 33. F γολλγοθά, Δ γολγολθα, al m γολγοθαν et aliter | ὅ c ABDE*FGHKLMU etc .. ς (=Gb) ος | κραν. τοπ. λεγ. c BL al⁵ it¹ Ath .. ς λεγομ. (Gb* c D al vv m) κραν. τοπος .. var al 34. οινον (Gb′) c BDKL al¹⁰ vv pl Ath Hil al .. ς οξος | ηθελησεν c BDE**L al⁵ Chr .. ς ηθελε | D πειν bis .. L vv² om πιειν pr (al πινειν)

20 Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν
τὴν πορφύραν καὶ ἐνέ-
δυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
τὰ ἴδια. καὶ ἐξάγουσιν
αὐτὸν ἵνα σταυρώσου-
σιν αὐτόν.
21 Καὶ ἀγγαρεύου-
σιν παράγοντά τινα
Σίμωνα Κυρηναῖον,
ἐρχόμενον ἀπὸ ἀγροῦ,
τὸν πατέρα Ἀλεξάν-
δρου καὶ Ῥούφου, ἵνα
ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ. 22 καὶ φέρουσιν
αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τό-
πον, ὅ ἐστιν μεθερ-
μηνευόμενον κρανίου
τόπος. 23 καὶ ἐδί-
δουν αὐτῷ ἐσμυρνισμέ-
νον οἶνον, ὃ δὲ οὐκ
ἔλαβεν.

---

20. D om ενεπαιξ. αυτω | τα ιδια .. BCΔ vv αυτου (al αυτ. τα ιδ.) .. Gb* c Dgr | A αγουσιν | σταυρωσουσιν c ACDLPΔ al .. ς -σωσιν .. B om ινα σταυρ. αυτ. .. D al¹ it¹ om αυτ., var al 21. απο c BDX etc .. ς απ | Cd¹ (nr. 47.) et cdd ap Erasm αλεξ. του ρουφ. (it¹ om κ. ρουφ.) 22. D al αγουσιν | επι .. BC**FLΔ al m επι τον | FGKMLUVΔ al pm γολγοθαν | D τοπ. γολγ. | AB μεθερμηνευομενος 23. εδιδ. αυτω c BC*LΔ cop arm .. ς add πιειν (D πειν) | B 33. ος δε

26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπι-
λαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐ-
τῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ
Ἰησοῦ. 27 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ
πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἳ
καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.
28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς
εἶπεν Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς
κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν,
29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς
ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ
αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ
μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε ἄρ-
ξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσατε
ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύ-
ψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ
ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
γένηται; 32 ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο
κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.
33 Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τό-
πον τὸν καλούμενον Κρανίον,

30: Hos 10, 8.

---

26. B απηγον | σιμωνα τινα (L al¹ om; CD ante σιμ.) κυρ. ερχ. c BCDLX al .. ς σιμωνος τινος κυρηναιου του (Gb om) ερχομενου | D απο 27. D al¹ vv m κ. γυναικες | αι και c C*** EFGHKMPSUVΔ etc .. Gb* και c ABC* DLX etc 28. ιησους c BL .. ς ο ις (C al ο ις πρ. αυτ. ε., D ο ις ε. πρ. α.) 29. CX al ημερ. ερχ., D al vv ελευσονται ημ. | και αι c BCX al .. ς om αι | D*FG al μασθοι, C μαζοι | εθρεψαν c BC*D (C**D al² syrp mg εξεθρ.) L al itcdd pl .. ς εθηλασαν 30. AΔ al αρξωνται | πεσατε c CLQ XΔ al .. ς πεσετε 31. L om ει | BC om τω pr | C τουτο | DK al m vv γενησεται, EFS al γινεται 32. B cop sah κακουργ. δυο 33. BCD (D -θαν) LQ al vv m ηλθον | CGX al Epiph al λεγομενον

16b Παρέ-
λαβον οὖν
τὸν Ἰησοῦν,
17 καὶ βα-
στάζων αὐ-
τῷ τὸν σταυ-
ρὸν ἐξῆλθεν
εἰς τὸν λεγό-
μενον Κρα-
νίου τόπον,
ὃ λέγεται
Ἑβραϊστὶ
Γολγοθᾶ,

---

16. ουν c BD*** LX al³ it⁵ foss cop (syrhrs Or) .. ς δε .. al³ om (Gb*) παρελαβ. ουν τον ιν .. varie diff al | ιησουν (Gb′) c BLX al⁷ it⁵ cop Cyr .. Gb add και ηγαγον, ς και απηγαγον (U al m om και, diff al) praetereaque MU al pm vv pp add (εξω) εις το πραιτωριον s. εις το σταυρωσαι 17. αυτω (ita BX al) s. εαυτω c BLX al vg it (Or) Cyr, D*** al εαυτου; item εαυτου post σταυρ. AUY al Chr .. ς αὐτοῦ post σταυρ. | τον sec .. Y το, EHS etc (τον) τοπον | ὅ c AK al¹⁶ it³ Cyr .. ς ος, .. LX al vv m om ο λεγεται (LX al εβρ. δε) | B sah γολγοθ, D*** γολγοτα, X γαββαθα

§. 164.

CRUCIFIXIO. TITULUS. VESTES.

Ioh 19, 18—24. Mt 27, 35—38. Mc 15, 24—27. Lc 23, 33^{b}s. 38.

18 ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.

38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.

25 Ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 27 καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.

33^{b} ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34^{a} ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν.

19 Ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. 20 τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. 21 ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων Μὴ γράφε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. 22 ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος Ὃ γέγραφα, γέγραφα.

37 Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

26 Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

38 Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου· 24 εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

24: Ps 21 (22), 19.

35 Σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ.

24 Καὶ σταυροῦσιν αὐτὸν καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ.

34^{b} Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλήρους.

---

19. εθηκεν .. AK al^{10} (vv) επεθηκεν 20. ϛ (=Gb) της πολ. ο τοπ. | X om ὁ | ρωμ. ελλην. c BLX al^{6} e cop sah Cyr .. ϛ ελλην. ρωμ. (D$^{*}_{*}{}^{*}$ ter -σται) 21. των ιουδαιων .. om al^{2} am syr al^{2} (var cdd^{lat}) | BLX al ειμι post ιουδ. 23. τον ιν .. 124. vg g sah αυτον | και εποιησαν .. D$^{*}_{*}{}^{*}$ (L και ποιησαν, cop sah λαβοντες εποιησ.) ποιησαντες | It^{3} syr al om και τ. χιτ. (al^{3} it^{1} Cyp τον δε χιτ. επει ην αρ. omisso ουν seq; similiter al^{1} Eus) | αραφος c A(B?)D$^{*}_{*}{}^{*}$EHKLMUXY(S?) etc .. ϛ αρραφος sine unc etc 24. ειπαν c LX etc .. ϛ ειπον | ουν .. D$^{*}_{*}{}^{*}$ δε .. al om | εσται .. D$^{*}_{*}{}^{*}$ vg it εστιν | B al^{1} vv m om η λεγουσα | LX al sah εποι. ταυτα (cdd$^{lat 2}$ pers^{p} om οι μεν usq εποιησ.)

37. Cdd pm vv m Eus Thph om ις 35. βαλοντες c AD al pm .. ϛ βαλλοντες | ϛ (=Gb) in f. add ινα πληρωθη το ρηθεν υπο (Δ al δια) του προφητου Διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοις (Δ αυτοις), και επι τον ιματισμον μου εβαλον κληρον .. om c uncial omn (exc Δ) al pl vv pm pp^{gr} et^{lat}

25. ACK al τριτη ωρα | D it^{2} εφυλασσον pro εσταυρ. 27. B vv εσταυρωσαν .. D^{gr} σταυρουνται (postea λησται) .. Δ συνσταυρουσιν (om συν αυτω) 28. ϛ (Gb$^{\circ\circ}$) και επληρωθη η γραφη (H φωνη) η λεγουσα Και μετα ανομων ελογισθη (Or Eus in canone etc) .. om c ABCDX al pm k sah [cf. Lc 22, 37. §. 148.] 24. κ. σταυρ. α. και c BL (om και sec) it^{3} d (om και sec) cop sah .. ϛ κ. σταυρωσαντες α. | ϛ (= Gb) διεμεριζον contra unc omn | K (βάλοντ.) LMV al βαλοντες | D al^{1} it^{2} om τις τ. α.

33^{b}. C*LQ al ευωνυμων 34^{a}. ο δε usq ποιουσιν (Ir Eus^{canon} etc) .. BD* al^{2} a b d (in d non supplentur) cop^{1} sah om | Q syr^{p} mg ο δε κυριος | AKM al ειπεν | πατερ .. A om, D** πατιρ 38. CDGSU al η επιγραφη | επ αυτω (C*X al add γεγραμμ.) c BL cop sah .. ϛ praem γεγραμμενη (ADQ al^{1} b επιγεγραμμενη) et add γραμμασιν ελληνικοις και (DH b om και) ρωμαϊκοις και (D om) εβραϊκοις .. om c BC*L a cop sah .. singg variant | Ο β. τ. ι. ουτ. c BL a, item addito εστιν D al^{1} it^{2}, item omisso ουτ. C it^{1} .. ϛ Ουτ. εστιν (X al sah add ις) ο β. τ. ιουδ. 34^{b} FX al εβαλλον | κληρους (Gb') c AX al vg it^{5} Aug^{dis} syr^{p} (sed mg -ρον) al .. ϛ κληρον

§. 165.

ILLUDITUR CRUCIFIXUS. MATER ET IOHANNES IUXTA CRUCEM.

Mt 27, 39—44. Mc 15, 29—32. Lc 23, 35—37. 39—43. Ioh 19, 25—27.

39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέ-
γοντες Ὁ καταλύων τὸν ναὸν
καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδο-
μῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ. 41 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ
ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ
τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυ-
τέρων ἔλεγον 42 Ἄλλους ἔσω-
σεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι·
βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστιν, κατα-
βάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ
καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν·
43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυ-
σάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐ-
τόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμὶ
υἱός. 44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃ-
σταὶ οἱ συνσταυρωθέντες σὺν
αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

43: Ps 21 (22), 8.

29 Καὶ οἱ παραπορευό-
μενοι ἐβλασφήμουν αὐ-
τὸν κινοῦντες τὰς κεφα-
λὰς αὐτῶν καὶ λέγον-
τες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν
ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν
ἡμέραις, 30 σῶσον σεαυ-
τὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ. 31 ὁμοίως καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες
πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν
γραμματέων ἔλεγον Ἄλ-
λους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ
δύναται σῶσαι, 32 ὁ Χρι-
στὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσ-
ραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδω-
μεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ
οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ
ὠνείδιζον αὐτόν.

35 Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν·
ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες
λέγοντες Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω
ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ
θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. 36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐ-
τῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι,
ὄξος προσφέροντες αὐτῷ 37 καὶ λέγον-
τες Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων, σῶσον σεαυτόν.
39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακ-
ούργων ἐβλασφήμει αὐτόν Οὐχὶ σὺ
εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ
ἡμᾶς. 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπι-
τιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν
θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ
ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος
δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. 42 καὶ ἔλε-
γεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ'
ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

---

39. D την κεφαλην αυτων 40. DMΔ al vv m pp Ουα ο καταλυων | L d om εν | Cdd^{2} vv m οικοδομ. αυτον | B vg it (non d δ) ει υι. θεου ει | AD al^{2} it^{4} al Cyr και καταβ. 41. AL al^{2} cdd$^{lat\,2}$ om δε (om K al^{8} vv) και | πρεσβ. (EFGH KMSUVΔ etc add και φαρισαιων) .. D al vv Cass φαρισαιων 42. βασιλευς c BDL 33. 102. sah .. ς ει (Gb°) βασιλευς | A vg it^{pl} πιστευομεν .. EFHLMΔ al m -σωμεν | επ αυτον c BL al m Cyr .. ς αυτω c AD etc vg it go .. Gb επ αυτω c EFGHKMSUVΔ etc .. al εις αυτον, al om 43. D al^{3} vv m ει πεποιθεν | B επι τω θεω | AH al pm vv^{2} om νυν | BL 33. vg om αυτον pr (sed am for it^{cdd} om sec) 44. συν αυτω c BDL (sed DL σταυρωθεντες) .. ς αυτω | ς (=Gb) ωνειδ. αυτω

29. D Eus κ. οι παραγοντες | D k om αυτων | οικοδομ. h. l. c BDL k cop sah .. ς post ημεραις | τρισιν c ACDPV al it^{2} sah .. ς εν τρισιν 30. καταβας c BDLΔ .. ς και καταβα (P al Eus -βηθι) 31. ς (=Gb) ομοι. δε και (ita etiam B) | Edd pl post σωσαι plene interpg 32. του ισρ. c ACEFGHMPSUVX etc .. BDKLΔ etc om του | L καταβα | C***DFGHPV** al pl vv m Eus πιστευσ. (al add επ s. εν) αυτω contra ABC*EKLM**SUV* XΔ etc | BL συν αυτω (D om αυτ.)

35. D ορων· εμυκτηριζον | D al^{4} vg it Eus om και sec | Cdd pm vv pm Eus αυτον οι αρχ., item D omisso οι αρχ. | λεγοντες c BCD (D και ελεγαν αυτω) LQX al vv pm .. ς (Gb°) praem συν αυτοις .. diff al | K**M* al σεσωκεν .. D it^{1} εσωσας et perg σεαυτον σωσον | D ει υιος ει του θ., ει χς ει ο εκλ. | B υιος pro ουτος | του θ. ο εκλ. c BL al^{2} (vg it$^{cdd\,pl}$ *dei electus*, e om *electus*) Eus .. C it^{2} ο εκλ. του θ., al^{4} vv m ο υιος τ. θ. ο εκλ. .. ς ο του θ. εκλ. 36. ενεπαιξαν c BL sah .. ς -ζον | οξος c ABC*D (D οξ. τε προσεφερον) L a cop .. ς praem και 37. A al^{4} it^{2} om Ει (D it^{1} χαιρε ο βασ. των ιουδ. [it^{1} add σωσ. σεαυτ.] περιτεθεντες [sic] αυτω και ακανθινον στεφανον) 39. Ουχι c BC*L it^{3} cop sah al^{2} (sed C* it^{3} cop sah praem λεγων) .. ς λεγων Ει .. D e om Ουχι usq ημας (l alia habet) 40. επιτ. α. εφη c BC*LX cop (sah) .. ς επετιμα (E* -μησεν) α. λεγων | ουδε .. D οτι ου | C* vv^{3} Chr εσμεν pro ει ^{41}και 41. C it^{3} (cop) Vict^{tun} απελαβαμεν 42. ιησου c BC*L (item Or post μν. μου) cop sah .. ς τω ιησου | μν. μου c BC*DLM* al vv m Or .. ς (Gb°) add κυριε (Q it^{3} Hil^{1} praem) | DQ om οτ. ελθ. | BL vv εις την βασιλειαν σ., D εν τη ημερα της ελευσεως 43. Mcion ap Epiph Manichaei ap Chr om versum (nonnulli ap Or pro spurio hab) | αυτω c BL al e* cop sah .. ς add ο ις | σοι λεγω c BC*L .. ς λεγ. σοι

Ioh 19, [25] Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. [26] Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. [27] εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

§. 166.

TENEBRAE. MORITUR.

Mt 27, 45—50. Mc 15, 33—37. Lc 23, 44—46. Ioh 19, 28—30.

[45] Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. [46] περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἠλὶ ἠλὶ λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ᾽ ἔστιν Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; [47] τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. [48] καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. [49] οἱ δὲ

[33] Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. [34] καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθανί; ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; [35] καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ. [36] δραμὼν δέ τις γεμίσας σπόγγον ὄξους

[44] Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, [45] καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. [46] καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς

[28] Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει Διψῶ. [29] σκεῦος οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

---

25. L μαρια του κλωπα 26. ον ηγαπα . . L* al² om | BLX al² vv om αυτου | ιδε (Gb″) c BD*,*MX al pl Or al . . ϛ ιδου 27. ιδε c BL al m Cyr Chr . . ϛ ιδου | ωρας . . A(E*?) al pl vv ημερας | αυτην ο μαθ. c B (e sil) D*,*U etc cop sah vg it (exc e) etc Amb² (U al pl vv m add εκεινος) . . Gb ο μαθ. αυτην c AEGHKLMSXY etc.

45. UΔ al εγενετο σκοτ. | 248. it¹ Lact om επι πασ. τ. γην 46. BL al (vv?) εβοησεν | ηλι ηλι (ἡλι FM etc, *heli* am al⁴ it⁶: ἠλι, ut ϛ, KU etc, *eli* vg it⁴) c AFGHK(L)MS(?)UV(?) etc . . ηλει ηλει DEΔ etc . . ελωει ελωει B etc, ελωι 33. al | λεμα c B (ap Btl, λημα ap Bch) L al it³ vg^cdd3 . . ϛ λαμα c D etc it² vg^cdd2 (*lamma* vg it¹) . . AKUΔ etc λιμα, EFGHMSV etc λειμα | σαβαχθανι c EFGHKLMS(?)UV . . AB (ap Bch, σαβακτανει ap Btl) Δ σαβαχθανει . . D* (it^cdd) ζαφθανει, D** σαφθανει, vg it^cdd *sabacthani* | AEFGHKMΔ etc εγκατελειπες 47. εστηκοτων c BCL . . ϛ εστωτων | DL al vv om οτι

33. και γενομενης c BD GLMSΔ etc . . ϛ γενομ. δε | D al¹ Eus εφ ολης της γης 34. τη ενατ. ω. c BDFLX al vv Eus . . ϛ τη ω. τη ενvατ. | D εφωνησεν, M al ανεβοησεν | D k om ο ις | μεγαλη c BDL al it² cop . . ϛ add λεγων | ἐλωι bis (*heloi* it^cdd am al⁴) . . ϛ ἐλωι . . D al vv m Eus ηλει s. ηλι | λαμα c BD al vg^cdd, ϛ λαμμα sine unc . . CLΔ al vv λεμα . . AKMPUX etc λιμα, EFGHSV al λειμα | A σιβαχθανει, B ζαβαφθανει, CG σαβαχθανει, D ζαφθανει | B om ο θ. μου alt . . AEFGK etc om μου pr | εγκατ. (—λειπες EGL, —λειπας K) με c BL al (D vv ωνιδισας με) vv m . . ϛ με εγκατ. 35. παρεστηκοτων . . DU al παρεστωτων, B εστηκοτων, A εκει εστηκοτων (Δ om και τινες usq ακουσαντ., C om ακουσ.) | ιδε c BFLUΔ al m . . ϛ ιδου . . C al arm οτι, K al οτι ιδου, D vv plane om 36. τις c BLΔ (om και et. cop it²) . . ϛ εις και

44. και (B sah om) ην c C*DL it⁴ cop Or^int . . ϛ ην δε | ηδη c BC*L vv³ Or^int . . ϛ om | Syr^hrs om κ. σκοτ. usq ενατης 45. κ. (it⁴ arm om) εσκοτ. (D εσκ. δε) ο ηλιος . . Gb° c C** (vdtr) 33. Mcion ap Epiph . . BC*L evgg⁹ cop sah syr^p mg Or Or^int του ηλιου εκλειποντος (εκλιποντ., syr^p σκοτισθεντος) | και (vv om) εσχ. . . BC*L al εσχ. δε

28. U al pm vv m pp μετα ταυτα | ειδως (MX ιδως) . . Gb′ ιδων c EHKSY (ειδων) al pl vv pp . . BM* etc post ο (B om) ιησ. pon | ηδη παντα c AB D*,*LUXY al Did (al m vv m pp m om ηδη, al transp . . ϛ παντα ηδη 29. ουν (vv² δε, it¹ Hil *et erat*) . . Gb° c ABLX cdd^lat 4 | οι δε πλ. σπ. οξ. (haec om al⁴ vv²) κ. υσσ. . . BLX al it³ (al) pp σπογγον ουν (vv² om) μεστον του (om BX) οξους υσ. | B(?) it² υσσωπω, al¹ και υσσωπου

λοιποὶ ἔλεγον Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας σώσων αὐτόν. [50] ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.

46: Ps 21 (22), 2.

περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. [37] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν.

34: Ps 21 (22), 2.

χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

46: Ps 30 (31), 6.

[30] ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν Τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

28: Ps 68 (69), 22.

§. 167.

PORTENTA. CENTURIO. FEMINAE.

Mt 27, 51—56. Mc 15, 38—41. Lc 23, 45b. 47—49.

[51] Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, [52] καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· [53] καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

[38] Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω.

[45 b] Καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

[54] Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

[39] Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς ἦν θεοῦ.

[47] Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεόν, λέγων Ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.

[55] Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· [56] ἐν αἷς

[40] Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη,

[48] Καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. [49] εἱστήκεισαν δὲ

---

49. ελεγον . . B al ειπαν (D al ειπον) | BCLU al[5] vv m pp add in f. αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου την πλευραν, και (U add ευθεως) εξηλθεν υδωρ και αιμα (U αι. κ. υδ.) Cf. §. 168. 50. FL al pp om παλιν

36. περιθεις c BD (επιθεις) L al m cop . . ς add τε | DV al m vv m αφες

46. παρατιθεμαι (Gb') c ABCKMPQ UX al m (*commendo* vg it etc) Iust Or al[3] . . D al pm Ath al m παρατιθημι . . ς παραθησομαι c EGHL SVΔ etc | X al[3] om τουτο usq εξεπν. | τουτο δε c BC*D al it[1] cop[1] . . L 22. syr sah τουτο . . KMP al vv Amb και τουτο . . ς και ταυτα

30. ο (om B?) ις (E al vv ante το οξ.) . . om B? cdd[lat 2]

51. εις δυο h. l. c BC*L 33. 102. cop . . ς post εσχισθη . . om (C**?) Or[2] | BC al απ ανωθεν, L Or ανωθεν 52. A al ανεωχθη . . C* al ηνεωχθη, C*** al ηνεωχθησαν, al ηνοιχθησαν | ηγερθησαν c BDGL al Or . . ς ηγερθη 53. Syr[hrs] om μετα τ. εγ. αυτου (al[1] om; al[3] vv αυτων) 54. γινομενα c BD al[2] vg it Or[1] . . ς γενομενα | BD[gr] 102. b vg[ed] Hil[1] al υι. θεου | ην . . C it[2] pp[lat] εστιν 55. AKΔ al Chr om απο | F 80. αυτω pro τω ιυ

38. απ c BDLX (vdtr) al . . ς απο 39. οτι ουτως c BL cop ar (cop ar om et. ουτως) . . ς add κραξας (D [om οτι] ουτ. αυτον κραξαντα και εξεπνευσεν, k *quia sic exclamavit* om εξεπν., arm οτι κραξας εξεπν.) | ουτ. ο α. c BDLΔ al vv . . ς ο α. ουτ. | BLΔ vg υι. θε. ην . . D k θε. υι. ην 40. Syr pers[p] om εν αις ην (BL vg[cdd] om) και (DGU etc om) | BC al μαριαμ η (D om) μαγδ. | η ιακ. c BCKUΔ al, item (omisso η) DF** L al m . . ς η του ιακ. | ιωσητος c B (η ιω.) D[gr]LΔ al cop . . ς ιωση, vv *joseph*

45b και (cop sah om) εσχ. . . BC*L al εσχ. δε 47. B al ο εκατονταρχης | εδοξαζεν c BDL it[3] cop[2] . . ς εδοξασε 48. θεωρησαντ. c BCDLX al vv . . ς θεωρουντες (A al om θεωρ. τα γεν.) | τα στηθη c ABC*DL al vv[2] . . ς (Gb[oo]) praem εαυτων . . P τα εαυτ. στηθ., UX al αυτων τ. στ.

ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ
Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ
Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ
τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

41 αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ
ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν
αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συν-
αναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ μα-
κρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνα-
κολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

§. 168.

LATUS PERCUSSUM.

Ioh 19, 31—37.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ πα-
ρασκευὴ ἦν, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεα-
γῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. 32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν
τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες ὡς εἶδον
ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ
τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ
ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε.
36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. 37 καὶ πάλιν
ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

36: Ex 12, 46. Ps 34, 20. 37: Zch 12, 10.

§. 169.

SEPULTURA. IOSEPH ARIMATHIENSIS, NICODEMUS, FEMINAE.

Mt 27, 57—61. Mc 15, 42—47. Lc 23, 50—56. Ioh 19, 38—42.

57 Ὀψίας δὲ γε-
νομένης ἦλθεν ἄν-
θρωπος πλούσιος
ἀπὸ Ἀριμαθαίας,
τοὔνομα Ἰωσήφ,
ὃς καὶ αὐτὸς ἐμα-
θήτευσεν τῷ Ἰη-
σοῦ· 58 οὗτος προσ-
ελθὼν τῷ Πιλάτῳ
ᾐτήσατο τὸ σῶμα

42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενο-
μένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή,
ὅ ἐστιν προσάββατον, 43 ἐλ-
θὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμα-
θαίας, εὐσχήμων βουλευ-
τής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσ-
δεχόμενος τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλ-
θεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ
ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰη-

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
ὀνόματι Ἰωσὴφ
βουλευτὴς ὑπάρ-
χων, ἀνὴρ ἀγα-
θὸς καὶ δίκαιος,
51 οὗτος οὐκ ἦν
συγκατατεθειμέ-
νος τῇ βουλῇ καὶ
τῇ πράξει αὐτῶν,
ἀπὸ Ἀριμαθαίας

38 Μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν
τὸν Πιλᾶτον Ἰώσηφ ὁ ἀπὸ
Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς
τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ
διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-
δαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα
τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν
ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ
ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ. 39 ἦλ-
θεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ

---

56. CLΔ 1. syr μαριαμ η μαγδ. | CΔ syr και μαριαμ | E al Chri[cdd2] om η του | D*L al vg it al ιωσηφ

41. αι (Gb° c ACLΔ al vv) και (BX? al vv om) | CDΔ al Thph om και διηχ. αυτ. . . al[1] διακονησαι αυτω

49. οι γν. αυτω c ABLP al . . ς οι γν. αυτου | μακροθ. c ACEGHKMPSUVXΔ etc . . BDL al praem απο | B και αι γυναιχ. | BCLX al συναχολουθουσαι

31. επει παρασκ. ην (D** επι παρασχευι sine ην . . om d**) . . LXY al[7] vv fere omn pp[3] ante ινα pon | M om ην γ. μ. η (om AE al) ημερα | εχεινου (D**L al vv post σαββ.) . . ς[e] (non ς Gb) εχεινη 32. συνσταυρ. c A(B?)D**ELY . . ς συσταυρ. 33. ηδη (it[2] Promiss om) αυτον c BL Or . . ς αυτ. ηδη 34. D** αλλα | ευθυς h. l. c BLXY (–εως) al it[2] (e om) Or . . ς ante εξηλθ. | D**MUY al pl ευθεως (Gb″) 35. αυτου . . post εστιν EGKU al pm; post μαρτυρια HY al pl vv pp m | BY al Or[1] και εχειν. | και c AD**HKLUX al pl vv pl Or Cyr . . ς (= Gb) om c (BS?)EGMYΔ etc | B Or πιστευητε 36. γαρ . . K al[8] δε | αυτου . . al pl vv m Or[1] Cyr al απ αυτου

57. CD al (vv?) εμαθητευθη 58. ς in f. add το σωμα (al αυτο) . . om c BL al m syr[hrs]

42. ABEGLV al pm προσσαββατον . . D πριν σαββ. 43. ελθων (Gb″) . . ς ηλθεν | D al om ὁ | τον c BLΔ . . ς om | D το πτωμα

50. ανηρ sec . . D it[4] om . . CLX και (C add ο) ανηρ | B sah om και sec 51. CDLXΔ al m συγκατατιθεμενος

38. μετα c EGKMSXYΔ al pl vv m . . ς (Gb°°) add δε (ff *ergo*) c ABD**HLU etc | ιωσηφ c BD**EGKLMUX al pl . . ς (Gb°°) praem ὁ c AHYΔ etc | ο απο . . ABD**L al[1] om ο | μαθητ. του . . B om του | Δ το σ. το ιυ | αυτου c BLX al[7] vv[2] (A al om και επετρ. usq αυτου) . . ς του ιυ . . vv m αυτο pro το σ. α. 39. δε . . E ουν

τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρᾷ, 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.

σοῦ. 44 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· 45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46 καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 53 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω κείμενος. 54 καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευή· σάββατον ἐπέφωσκεν.

ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. 40 ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41 ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· 42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

61 Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

47 Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

55 Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, 56 ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

§. 170.

CUSTODIA SEPULCRI.

Mт 27, 62—66.

62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον 63 λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

---

59. εν σινδονι c BD al vg it cop . . ς σινδονι 60. A al[3] (vv) επι τη θυρα 61. BC LΔ 1. syr μαριαμ η μαγδ. | D* om ἡ pr | AD (d h *et alia*, ceteri *et altera*) και αλλη | Δ μαριαμ | D κατεναντι

44. D vv εθαυμαζεν | παλαι . . BD al[1] vv m(?) Thph ηδη (Δ και ειπεν pro ει παλαι) | D τεθνηκει 45. D παρα (παρα et. al) του κεντουριωνος | πτωμα c BD (add αυτου) L . . ς σωμα (D πτωμα et. v. 43.) 46. ς και (om c BD [pergit λαβων] L cop) καθελων | BC**DL al εθηκεν (A καθηκεν, K κατεθηκαν) | AM al αυτο | D εν τω μν. . . B εν μνηματι 47. η (c ABCGΔ al) ιωσητος (c BLΔ al k cop; A al vg it[1] ιωσηφ; D ff ιακωβου; var al) . . ς ιωση | τεθειται (Gb′) c ABCDLΔ al . . τιθεται

51. ος προσεδεχ. (Gb″) c BCDL al it[4] cop . . KMPUX etc ος και αυτος (al vv om) πρ., al pm vv ος πρ. και αυτος . . ς ος και πρ. και αυτος c AEGH SVΔ etc 52. ουτος . . D* om . . d και, item D[gr] supra lineam . . EL ουτως . . var al | G του κυριου 53. καθελων c BCDL al vv . . ς add αυτο, U al αυτον, c *corpus* | HX al vv om αυτο . . al αυτον . . D το σωμα του ιησου εν | αυτον c BCD vv m . . ς αυτο . . H al om | ουδ. ουπω c ABDL al syr Or (D Or ουπω ουδ.) . . ς ουδεπω ουδ. (CKMPU al ουδ. ουδεπω) 54. BC*L al vv m παρασκευης (D ην δε η ημερ. προ σαββατου) | σαββατον c AC**EGH KMPSUVXΔ etc . . ς (Gb°°) praem και c B (e sil) C*L etc . . D om κ. σ. επεφ. 55. δε (Gb′) c ACEFGH KMUVΔ etc vv m pp . . BL (L δε ε) PX al m vv δε αι . . ς δε και c (S?) etc . . D al vv δε δυο | αυτω . . (C*?)D c om . . B(C*?)L post γαλιλ. 56. υποστρ. δε . . C* om δε . . C** al vv m και υπ

39. προς αυτον c ABLU(?)XY (sah[1]?) Cyr . . ς πρ. τον ιν | B ελιγμα . . al σμιγμα (e *malagmam*) | ς (=Gb) ωσει 40. ιησου . . A θεου | εν οθονιοις c AD*,*EGHM SUΔ al longe pl vv pp . . ς (=Gb†) om εν c BKL XY etc 41. ετεθη (et. Or) . . B ην τεθειμενος

63. B**E*G al m vg it cop pp ο πλανος εκεινος | L ειπεν· ετι ζων μετα 64. B om αυτου | ς (=Gb) νυκτος κλεψωσιν 65. ς (=Gb) εφη δε c ACDM*UV(?)Δ etc

C: A RESURRECTIONE USQUE AD REDITUM IN COELUM.

§. 171.

MULIERES MANE SEPULCRUM VISUNT VIDENTQUE LAPIDEM REVOLUTUM.

Ioh 20, 1. Lc 24, 1—3. Mc 16, 1—4. Mt 28, 1—4.

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωὶ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. 2 εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 3 εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα.

1 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4 καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

§. 172.

ANGELI IN SEPULCRO COMPARENTES ALLOQUUNTUR MULIERES.

Lc 24, 4—8. Mc 16, 5—7. Mt 28, 5—7.

4 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις· 5 ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς

5 Καὶ ἐλθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰη-

5 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ

---

1. AL μαριαμ

1. βαθεως c A (B?) CDGHLMXΔ al pm Eus . . ϛ βαθεος c EKP UV etc | ηλθον . . BL Dion[alex] post μνημα, D[gr] (ηρχοντο) vv post σαββ. | C*FXΔ al m pp μνημειον | D vv om αρωματα | αρωματα c BC*L al vv m pp m . . ϛ (Gb°°) add και τινες συν αυταις (D vv[2] pergunt ελογιζοντο δε εν εαυταις τις αρα αποκυλισει τον λιθον) 2. D vv[2] ελθουσαι δε ευρ. | C*H εκ του μν. 3. εισελθ. δε c BC*DL al vv m Eus . . ϛ και εισελθ. | C ουκ ευρ. | ϛ in f. add του κυριου (om c D 42. it[6] sah al m) ιησου (om c D it[5])

1. D και πορευθεισαι omissis διαγεν. usq σαλωμη, item k servatis διαγ. τ. σαββ. | E al pm om η (L om) του (Gb° c CGMUVX al m) 2. της (D om) μιας . . BLΔ al Eus τη (B al[1] om) μια | σαββατων (-του D) . . BKL al Eus των σαββ. 3. εκ . . CD al vv Eus al απο 4. ανακεκυλ. c BL . . ϛ αποκεκυλ. (k per v. 4. libere variat)

1. LΔ al[4] syr Epiph σαββατω τη | CLΔ syr μαριαμ η μαγδ. | D* om ἡ pr | A 90. και αλλη | LΔ μαριαμ 2. BCL al (vv?) Or al και προσελθων | ϛ post λιθον add απο της θυρας (E[**?]FLM**U etc pergunt του μνημειου) . . om c BD al vg it (exc[2]) al Or (vdtr) Dion[alex] 3. ειδεα c ABCDEHM etc . . ϛ ιδεα | ως sec c BDK al m . . ϛ ωσει 4. εγενηθησαν c BCDL (εγεννηθ.) al . . ϛ εγενοντο | ως c ABDLΔ al . . ϛ ωσει

4. απορεισθαι c BCDL . . ϛ διαπορεισθ. (al διαπορειν) | D περι αυτου, ιδου | C* παρειστηκεισαν | ϛ (=Gb) δυο ανδρ. | BD vv m Eus εν εσθητι αστραπτουση (L λευκαις pro αστρ.) 5. τα προσωπ. c BC* (C* al vv add αυτων) DGLX al vv m . . ϛ το (Δ om) προσωπον | ειπαν c BCDL al . . ϛ ειπον

5. ελθουσαι c B 127. . . ϛ εισελθουσαι 6. ο δε . . D it[2] και

6. Δ al m it[1] om γαρ

Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; [6] οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, [7] λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. [8] καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

σοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. [7] ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. [7] καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

§. 173.

REDEUNT MULIERES ET QUAE VIDERUNT XI DISCIPULIS NUNTIANT.

Ioh 20, 2. Lc 24, 9—11. Mc 16, 8. Mt 28, 8.

[2] Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

[9] Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. [10] ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς αἳ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. [11] καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

[8] Καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχεν δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

[8] Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

§. 174.

PETRUS ET IOHANNES SEPULCRUM VISUNT.

Ioh 20, 3—10. [Lc 24, 12.]

[3] Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. [4] ἔτρεχον
δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον, [5] καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. [6] ἔρχεται οὖν Σίμων
Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, [7] καὶ τὸ
σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. [8] τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· [9] οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
[10] ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

6. αλλα c BLX etc cop sah . . ς αλλ . . C* vv om | ως . . D it² Mcion οσα 7. D it² om λεγων | οτι δει h. l. c BC*L . . ς ante τον υιον | a om εις χ. α. (al³ vv om) αμ. (D it⁴ om) κ. σταυρ.

7. αλλα c ACDGKLΔ etc . . ς αλλ c EMU etc | C*D al και ειπατε

6. ς in f. add ο κυριος . . om c B al e cop al m Chr 7. D vv m pp² om απο των νεκρων | D it⁵ Cyr^hrs om ιδου pr | f (*dixit*) emm (*praedixit*) ειπεν

2. Syr pers om ον εφιλ. (al² vv ηγαπα) ο ιησ. (e om ο ις) | S al¹ vv pm Chr οιδα

9. D it⁶ arm om απο τ. μν. | DEFHKUVXΔ al m παντα ταυτα 10. ησαν δε . . Gb ην δε c KU al m vg al m . . Gb° c AD al pl (syr^p hab c ast) | D vv μαρια η μαγδ. | DL ιωανα | ἡ c ABDKMSUVXΔ al pl etc . . ς om | αἵ c KMSUVX (syr^p c ast) etc . . Gb° c ABD (D ελεγαν) EFGHLΔ al pl it³ . . al¹ και 11. X al om ενωπ. αυτ. | αυτων sec . . BDL vv pl ταυτα

8. ς (= Gb) ταχυ εφυγον | BD vv m ειχεν γαρ | D ειπαν

8. απελθουσαι c BCL al e . . ς εξελθ.

3. Syr pers om αλλος (iidem et a aeth om et. v. 8.) 4. και (om vv²) ο . . A al³ it⁵ ο δε | U προεφθασεν . . diff al 5. AX al³ vv m Nyss τα οθ. κειμ. 6. ουν (vv και s. δε και) . . B (D*,*?) LX al vv ουν και 8. D*,* (non d) και ουχ επιστ. 10. αυτους c BL etc . . ς εαυτους

[Lc 24, 12 Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ
ὀθόνια κείμενα, καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.]

§. 175.

IESUS REDIVIVUS MARIAE MAGDALENAE APPARET.

Ioh 20, 11—18. Mt 28, 9. 10. [Mc 16, 9—11.]

11 Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ
μνημεῖον, 12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα
πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 13 καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις;
λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. 14 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη
εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. 15 λέγει αὐτῇ Ἰη-
σοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ Κύριε,
εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. 16 λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς
Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί Ῥαββουνί, ὃ λέγεται διδάσκαλε. 17 λέγει αὐτῇ
Ἰησοῦς Μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς
μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν
ὑμῶν. 18 ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακεν τὸν κύριον
καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

9 Καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν
αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε
ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

[Mc 16, 9 Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ'
ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις,
πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν. 11 κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.]

§. 176.

CUSTODES SEPULCRI FUGITIVI ET CORRUPTI.

Mt 28, 11—15.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν
τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε
λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέγοντες Εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

[12. Om versum c D it[4] syr[hrs] (add in mg) Eus[canon] .. ς (Gb•) habet | κειμενα .. L vv post μονα, al ante τα .. B al vv[2] Thph[comm] om | AK etc om μονα | BL προς αυτον .. vv *secum*]

11. μαρια .. o al[1] –ιαμ | πρ. τω μνημ. (Gb″) c ABD*** (το –ιω) EGLMΔ al pl pp .. ς πρ. το μνημειον | εξω h. l. c BDOXΔ al vg al .. ς post κλαιουσα .. A vv m om | (B εις μνημειον?) 12. D*** (non d) om εν λευκ. καθεζομ. 13. τι κλαιεις .. D al[5] vv add τινα ζητεις | B και λεγει | D τεθεικαν 14. ταυτα c ABDSX al[8] vv pm Cyr .. L add δε .. ς (=Gb) praem και | ις c unc omn .. ς (=Gb) praem ο 15. ις c BKL al .. ς ο ις | εβαστασας .. D ηρες | εθηκ. (D τεθεικας) αυτον .. ς (=Gb) αυτ. εθ. 16. ις c BDLO .. ς ο ις | μαριαμ c BLO al cop sah pp .. ς μαρια | εβραιστι c BDLOXΔ al[5] vv longe pl .. ς (=Gb+) om 17. ις c BDLM* .. ς (Gb°) praem ο | μου (evg 47. om) απτου (Or[5]) .. B απτ. μου | πατερα prim c BDX it[2] Or[2] ([3] add μου) al .. ς add μου | πορ. δε (Or[2]) .. om δε A Or[1] Did .. DL al[1] pers[p] πορ. ουν, pp αλλα πορ. | αδελφ. μου .. om μου D e Or ms[1] Ir 18. μαριαμ c BL al sah .. ς μαρια | αγγελλουσα c ABX, item it[cdd] .. ς απαγγελλ., EGΔ al αναγγελλ. (–γελουσα L*XΔ al) | BX vg it[3] al m εωρακα, S al[1] –χαμεν | D it[2] aeth και α ειπεν αυτη εμηνυσεν αυτοις .. αυτη om b, vv m μοι, al[5] αυτοις .. f *omnia quae* pro ταυτα

9. ς (Gb••) ab initio add ως δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου (al[2] om απ. τ. μ. α., al[1] om τ. μ. α.) .. om c BD al pm vv pl Or al | Gb° ο c ACEFGKMUVΔ etc | υπηντησεν c BC al m Or Cyr .. ς απηντησεν 10. B om ο | Gb′ και εκει c A(C*?)EFHKUVΔ al m .. vg it[pl] εκει | D h (*me videbitis*) με οψεσθαι

[9. αναστ. δε .. C* (vdtr) και αναστ. .. test m add ο ις | K al pm σαββατων .. diff al | C μαριαμ | D om τη | αφ .. C*D etc παρ 10. C* etc εκεινη δε | K al απελθουσα 11. κακεινοι .. LU al[1] cop εκεινοι, C* etc εκ. δε]

12. D (vv) om τε | D vv m αργυριον ικανον

νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος,
ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν
ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας.

§. 177.

COMITATUR VIATORES EMMAUNTINOS.

Lc 24, 13—35. [Mc 16, 12. 13.]

13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν στα-
δίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούς, 14 καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ
πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συνζητεῖν, καὶ
αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς· 16 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ
ἐπιγνῶναι αὐτόν. 17 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους
περιπατοῦντες σκυθρωποί; 18 ἀποκριθεὶς δὲ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεόπας, εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος
παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; 19 καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφή-
της δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, 20 ὅπως τε παρέδωκαν
αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 21 ἡμεῖς δὲ
ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις
τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. 22 ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν
ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, 23 καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον
λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. 24 καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν
σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.
25 καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
ἐλάλησαν οἱ προφῆται. 26 οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐ-
τοῦ; 27 καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευεν αὐτοῖς ἐν
πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ. 28 καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς
προσεποιεῖτο πορρώτερον πορεύεσθαι· 29 καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες Μεῖνον μεθ' ἡμῶν,
ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. 30 καὶ
ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπεδί-
δου αὐτοῖς· 31 αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος
ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν,
ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; 33 Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ

---

14. BD 59. vg it υπο του | B 102. e Or (Or[ed] semel hab) om αυτον 15. Δ 33. 60. εφημισθη | D παρα τοις | ημερας c BDL al vv Chri[cdd5] . . ς om

13. ησαν . . B post ημερα, X a ante εξ pon (D e ησαν δε δυο πορ. εξ αυτ.) | K*N* al[4] vv m scholl εκατον εξηκοντα . . e *septem* | D ουλαμμαους, it[2] *ammaus* . . e ff *ammaus et cleopas* (*–phas*), al aliter 15. ις c ABL cop sah . . ς ο ις 17. σκυθρωποι c D syr arr[2] (syr[hrs] et Or? om σκυθρ.) . . ς praem και εστε, sed B και εσταθησαν (item vdtr A*), L και εστησαν, item *et steterunt* e cop al[2] 18. εις c DE*LNP al m (X τις) syr[hrs] cop sah . . ς ο εις . . P al vv m add εξ αυτων | BLNX ονοματι | K al m sah κλεωπας | ιερουσαλημ c unc[16] etc . . ς (=Gb) praem εν e (B e sil) etc Or, Gb' εις c al[4] sl 19. B ειπαν (D om οι δε ε. α.) | BL vv ναζαρηνου | K al m ως εγεν. | A it[1] εν λογω 20. AD (D τουτον π.) KP al αυτον παρεδ. 21. PΔ al e sah (cop?) ελπιζομεν | εστιν . . D vv ην | και c BDL al syr[p] mg . . ς om | D al vv om ταυτην | B 1. vv m om σημερον, D ante αγει pon 22. D vv om εξ ημ. | B γεναμεναι | ορθριναι c ABDK*LΔ al . . ς ορθριαι 23. D it[2] cop om και sec 24. L απηλθαν . . Δ απελθοντες (om και seq) | D vv τινες εκ των | και tert . . BD (D ως) vv m om | D e ειδομεν 25. D om του πιστευειν 26. ουχι . . D Dial οτι 27. D vv και ην αρξαμ. | D vv om απο sec | διερμηνευεν c AGP (διαερμ.) XΔ al . . BLM (διηρμ.) U al διερμηνευσεν . . D ερμηνευειν . . ς διηρμηνευεν c EKVH etc | L al[2] cop (*quae sunt haec quae*) τι ην εν ει L om τα | ς (non ς[e] Gb) εαυτου c AGKPUΔ al pl 28. B ηγγικαν | Gb' προσεποιησατο c ABDL al vv | πορρωτερον c AB al . . ς –τερω 29. M al παρεβιαζοντο | D vv om εστιν και | ηδη c BLP (vdtr) al vv pm . . ς om 30. D al[1] om τον | AD al ηυλογησεν | D προσεδιδου pro κλασ. επεδ. 32. ειπαν c BL al . . ς ειπον | B it[3] (*excaecatum, exterminatum, obtusum*) tol* Or[3] (it[cdd] Or om simul ως ελ. ημ., sed Or alibi[3] hab εν ημιν) om εν ημιν, item D (ην ημων κεκαλυμμενη) | Λ ελαλησεν | ως sec c BDL al (item Or[3] it[cdd] omissis ως ελ. ημ.) . . ς και ως (vv m om ως)

ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, 34 λέγον-
τας ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως καὶ ὤφθη Σίμωνι. 35 καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς
ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

[Mc 16, 12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ,
πορευομένοις εἰς ἀγρόν. 13 κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.]

§. 178.

IN MEDIIS APPARET DISCIPULIS, ABSENTE THOMA.

Lc 24, 36—43. Ioh 20, 19—25. [Mc 16, 14.]

36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη
ἐν μέσῳ αὐτῶν. 37 πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι
γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. 38 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ τί διαλογι-
σμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; 39 ἴδετε
τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγώ
εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι
πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ
θεωρεῖτε ἔχοντα. 41 ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν
ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς
Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; 42 οἱ δὲ ἐπέδωκαν
αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσίου
κηρίου· 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

19 Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ
σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου
ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων,
ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ
λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν. 20 καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἔδειξεν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς.
ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον.
21 εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς
ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς.
22 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐ-
τοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. 23 ἄν τινων ἀφῆτε
τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρα-
τῆτε, κεκράτηνται.

24 Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰη-
σοῦς. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ Ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ
ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν
ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

[Mc 16, 14 Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπι-
στίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν.]

---

33. ηθροισμ. c BD al . . ς συνηθροισμ. 34. D λεγοντες | BDLP al vv m οντως (al[1] it[3] om) ηγ. ο κυρ. 35. ως . . D vv οτι

[13. εκεινοις . . L εκεινοι]

36. αυτος c BD (εσταθη) L al vv pp . . ς (=Gb) add (P vv post εστη) ο (X om) ις (H al it[1] κυριος) | ς (Gb°) in f. add και λεγει αυτοις Ειρηνη υμιν (GP al vv pl pergunt εγω ειμι, μη φοβεισθε) . . om c D it[5]. 37. B θροηθεντες | πνευμα . . D Mcion ap Tert φαντασμα 38. D vv ο δε ειπεν | και τι c B Mcion ap Tert . . vg Aug και . . ς κ. δια (DL al Dial ινα) τι | τη καρδια c BD it[6] vg[cdd2] sah . . ς ταις καρδιαις 39. εγω ειμι αυτ. c BL al it[4] Amb . . ς αυτος (al[1] vv[2] om) εγω ειμι . . D vv εγ. α. ει. | D vv m om με | L ιδατε | οτι . . D[gr] το | B (Ir) και σαρκα | DN al οστα 40. ς και τουτο ειπων επεδειξεν (BGH LNX εδειξεν, al υπεδ.) αυτοις τας χειρας και τους ποδας . . om c D it[5] 41. A al[2] vv m pp κ. θαυμαζ. απο τ. χαρ. | D vg it[3] om αυτοις 42. ABDL e cop[1] Clem Or om και απο μελισσιου (Δ –σσου, al m –σσειου, it[2] om) κηριου (X al[1] –ιον, al –ιουν) 43. K al m vv pl in f. add και (λαβων) τα επιλοιπα (variat) εδωκεν αυτοις

19. Gb° ουν c GX al pm vg[cd] . . al[4] vv m δε | σαββατων c ABL . . ς των σαββ. | μαθηται c ABD al[3] vv . . ς (Gb°) add συνηγμενοι (et. transp) . . LUΔ al vv αυτου συνηγμ. | D om ὁ 20. εδειξεν et πλευρ. αυτοις c ABD (al?) . . ς εδειξ. αυτοις et πλευρ. αυτου | και τας c AB . . ς om και | D al vv οι μαθ. αυτου 21. ειπεν ουν . . vv om ουν (sah δε) . . LOX cop Cyr και ειπεν | παλιν c DLOX al vv m pp . . ς ο ις παλ. (al παλ. ο ις) | πεμπω . . D*L (antea απεστειλεν) O al[2] Cyr αποστελλω 22. D vv om και pr, a om κ. τ. ειπ. | D vv m ενεφυσησεν αυτοις 23. αν bis c BEGKLMO(S?)UXΔ etc Or al . . AD al εαν | B vg it[3] Cyp al τινος bis | αφιενται c BEGKMSUΔ etc Or[2] etc . . Gb′ αφεωνται c ADL (–ονται) OX al[4] Cyr Chr | EX al κρατειτε . . D vv κρατησητε 24. D om ὁ | ις c BD . . ς ὁ ις 25. D it[1] εις τας χειρας | τυπον pr . . vv τοπον | D al μου τον δακτ. | τυπον sec . . A al[4] vg it[cdd] syr utr perss Or (verba εν ταις χ. usq τυπ. τ. ηλων non citat) Hil al τοπον . . al[3] e al ab ηλων ad ηλων transiliunt . . D και βαλω usq ηλων (al[4] ποδων) post πλευρ. αυτ. pon | μου τ. χειρ. c BD (τας –ρας) L cop sah . . ς τ. χειρα (A –ραν) μου (vv om)

[14. AD etc add δε | L al vv om αυτοις | εγηγερμενον . . test m add εκ νεκρων]

§. 179.

ITERUM APPARET DISCIPULIS, PRAESENTE ETIAM THOMA.

Ιοη 20, 26—29.

26 Καὶ μεϑ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαϑηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν·
ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν ϑυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν Εἰρήνη ὑμῖν·
27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν
χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. 28 ἀπεκρίϑη
Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ ϑεός μου. 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅτι ἑώρακάς
με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

§. 180.

PROPE LACUM TIBERIADIS APPARET DISCIPULIS VII PISCANTIBUS.

Ιοη 21, 1—24.

1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν τοῖς μαϑηταῖς ἐπὶ τῆς ϑαλάσσης τῆς Τιβεριάδος·
ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. 2 ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Να-
ϑαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαϑητῶν αὐτοῦ δύο.
3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεϑα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί.
ἐξῆλϑον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. 4 πρωίας δὲ ἤδη
γινομένης ἔστη Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαϑηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν.
5 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίϑησαν αὐτῷ Οὔ. 6 ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ
οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήϑους τῶν ἰχϑύων. 7 λέγει οὖν ὁ μαϑητὴς ἐκεῖνος ὃν
ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν,
τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ϑάλασσαν· 8 οἱ δὲ ἄλλοι
μαϑηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλϑον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων,
σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχϑύων. 9 ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνϑρακιὰν κειμέ-
νην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. 10 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων
ὧν ἐπιάσατε νῦν. 11 ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχϑύων
μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσϑη τὸ δίκτυον. 12 λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν μαϑητῶν ἐξετάσαι αὐτόν Σὺ τίς εἶ; εἰδότες
ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. 13 ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψά-
ριον ὁμοίως. 14 τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώϑη Ἰησοῦς τοῖς μαϑηταῖς ἐγερϑεὶς ἐκ νεκρῶν.
15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με
πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ Ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Βόσκε τὰ ἀρνία μου.

---

26. D ο ϑωμας | D al ερχετ. ουν 27. μη γινου . . D (vg it) μη ισϑι 28. ς (=Gb) και απεκρ. | ς (=Gb) ο ϑωμας | D al[1] om ὁ sec 29. B om ὁ | ς (=Gb) ϑωμα, πεπιστευκας

1. παλιν (om G al pm vv Chr; al varie transp) . . ς add ο (om BC) ις . . om c DM al e pers[p] Chr | μαϑηταις . . C***DHMUX etc add αυτου (al m pergunt εγερϑεις εκ νεκρων) 2. ο απο . . D vv ος ην απο | οι του . . DE al vv οι υιοι s. οι υι. του (C υιοι post ζεβεδ. add) 3. AP (ηλϑον) vv και εξηλϑον (–ϑαν D), GLX al m vv m εξηλϑ. ουν | ς (=Gb) ανεβησαν c Δ etc | πλοιον c BC*DLXΔ al vv pl Aug . . ς (Gb°°) add ευϑυς | C* ουδε εν 4. ηδη . . om al m vv pm | γινομενης c AC*EL al . . ς γενομ. | ις c ABCDEP al . . ς (Gb°) praem ὁ | εις c BCEGHKPSΔ etc . . Gb' επι c ADLMUX etc | ηδεισαν . . LX al vv Cyr εγνωσαν 5. U al m vv m om ουν | A* (vdtr) a om ο (B om) ις 6. D ειλκυσαι, Δ ειλιχυσαι | ισχυον c BCDL al vv . . ς ισχυσαν 7. D ηγαπα ις | εβαλ. εαυτον . . D* ηλατο, ** ηλλατο 8. D ηλϑαν | αλλα c ABC etc . . ς αλλ | A πηχεων 9. βλεπουσιν . . *P vv ειδαν | κειμενην . . om tol, it[4] καιομενην 10. B om ὁ | απο . . DL εκ 11. ανεβη (L 1. Cyr ενεβη) ουν c BCLX al vv m Cyr . . ς om ουν | εις την γην c AB (ap Btl) CLPXΔ al . . ς επι της γης c EGHKM(S?)U etc . . D al[7] (B? ap Bch) επι την γην | ιχϑ. μεγ. c B (e sil) CEHKM(S?)U etc c etc . . ADGLXΔ al[2] vv μεγ. ιχϑ. 12. B om ὁ | ουδεις c BC . . ς add δε (it[3] *tamen*; vg a *et nemo*) 13. ερχεται c BCDLX al m vv m Cyr . . ς (=Gb) add ουν . . var al | ις c BC (vdtr) D . . ς ο ις 14. GLX al vv τουτο δε | ις c BCD . . ς ο ις . . S al[1] cdd[lat] om, L post μαϑητ. | μαϑηταις c ABCL al[6] vv m . . ς (Gb°) add αυτου 15. K ηριστησεν | ο ις (D vv ante τω σιμ.) S al[7] vg[cd] Aug om | ιωαννου c BC*D (ιωανου) L (al[1] ιωαννα) vv m Nonn . . ς ιωνα. Item vv. seqq. | πλεον c BCDLSX al Chr al . . ς πλειον (al[1] it[cdd] om πλ. τουτων) | Βοσκε . . DU al vv praem ο ις | αρνια . . C*D al[1] it[5] vg[cdd2] Chr προβατα

[16] λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι
φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. [17] λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς
με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, πάντα σὺ
οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ προβάτιά μου. [18] ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς,
ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. [19] τοῦτο δὲ εἶπεν σημαί-
νων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. [20] ἐπιστραφεὶς
ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ
ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; [21] τοῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει
τῷ Ἰησοῦ Κύριε, οὗτος δὲ τί; [22] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι,
τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολούθει. [23] ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς
ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν
θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;
[24] Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι
ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

§. 181.

IN MONTE GALILAEO APPARET DISCIPULIS.

ΜΤ 28, 16—20. [ΜC 16, 15—18.]

[16] Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς
τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς, [17] καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ
δὲ ἐδίστασαν. [18] καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλά-
λησεν αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξου-
σία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. [19] πορευθέντες
μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίσαντες αὐ-
τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ
τοῦ ἁγίου πνεύματος, [20] διδάσκοντες αὐτοὺς
τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως
τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

[[15] Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν
κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ
τῇ κτίσει. [16] ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σω-
θήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.
[17] σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακο-
λουθήσει. ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβα-
λοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς, [18] ὄφεις
ἀροῦσιν· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐ-
τοὺς βλάψῃ· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσου-
σιν, καὶ καλῶς ἕξουσιν.]

---

16. παλιν (C vv ante λεγει) . . D it^{1} om (al^{1} vv om δευτερ.) | ιωαννου . . ς ιωνα cf ad v. 15. | D μου τα προβ. | προβατα . . C al^{2} –τια (b *oviculas*), al^{2} vg g αρνια 17. C om το pr | ιωαννου . . ς ιωνα cf ad v. 15. | A it^{2} om και | ειπεν sec . . ADX al vv λεγει | B al^{1} om αυτω ante Κυριε | παντα συ c BC*D al it^{3} tol Amb . . ς συ παντα | ις c BC . . ς ο ις . . om D al^{3} vv m | προβατια c AC . . ς προβατα . . al^{1} vg^{cdd3} αρνια 18. οτε . . C* οτι | C**D al^{4} syr^{p} mg arm Cyr Chr αλλοι σε ζωσουσιν (BC*? αλλος ζωσει σε) κ. οισουσιν (αποισουσιν σε, D απαγουσιν σε, Chr^{cdd2} Nonn αξουσιν) | A(D) vv m οισει σε 19. τουτο pr (Or^{1}) . . D Or^{1} ταυτα 20. επιστραφεις c ABC al vv m . . ς (Gb°) add δε (Chr ουν, vv praem και) | D om ὁ sec | αυτου . . C (vdtr) του ιυ | ειπεν . . CD al^{1} vv add αυτω | κυριε . . om C* al^{1} . . G και 21. τουτον c AEGHKMSUXΔ etc . . BCD al^{1} vv m Or Cyr add ουν 22. μοι ακολ. c ABC*D al^{2} vg it (exc^{1}) Or Cyr . . ς ακολ. μοι 23. BCD al^{2} vv ουτ. (al^{2} pp m om) ο λογ. | και ουκ ειπεν . . BC 33. vv Or ουκ ειπ. δε | X om ο ις | D αποθνησκεις | D αλλα

24. B ο και μαρτυρ. | BD (vv) και ο (al^{5} vv ο και) γραψ. | οιδαμεν . . Chr Thph οιδα s. οιδα μεν | αυτου η μαρτ. ε. c BC*, item εστ. α. η μ. D evg 48. . . ς εστ. η μαρτ. αυτ.

17. προσεκ. c BD al vg it Chr . . ς προσεκ. αυτω (al m αυτον) 18. επι της γ. c BD 90.** . . ς επι γης (ita et. Or) 19. πορευθ. c unc omn (exc B?Δ) etc . . ς (=Gb) add ουν (D vv νυν) | βαπτισαντ. c BD (hiant CL) . . ς βαπτιζοντες | D om του sec 20. D Or^{1} ειμι μεθ υμ. | ς (=Gb) in f. add αμην . . om c A* (vdtr) BD al^{7} vv m Cyr al

[15. αυτοις . . D προς αυτους | απαντα . . D al^{1} vv om, D vv add και | κτισει . . cdd^{gr} ap Hier post hanc vocem additamentum plane singulare habent 16. ὁ . . D*** οτι ο 17. ταυτα . . AC(* et **) etc post παρακολ. [ακολ.] pon | C*L(Δ) ακολουθησει | εν . . L επι | καιναις . . C* LΔ vv om 18. οφεις . . CLM**XΔ al vv praem και εν ταις χερσιν | ου μη . . C* ουδεν | αυτους . . Δ αυτοις | βλαψη . . ς (=Gb) –ψει]

§. 182.

IN OLIVETO DISCIPULIS VALEDICIT ET AUFERTUR.

Lc 24, 44—53. [Mc 16, 19. 20.] Act 1, 3—12.

Lc 24, 44—49.

44 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὗτοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν,
ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς
περὶ ἐμοῦ. 45 τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι
οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ κηρυχθῆ-
ναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ
Ἰερουσαλήμ. 48 ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. 49 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ
πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

Lc 24, 50—53.

50 Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς Βηθα-
νίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν
αὐτούς. 51 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν
αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν. 52 καὶ αὐτοὶ ὑπέ-
στρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης,
53 καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες
τὸν θεόν.

[Mc 16, 19. 20.]

[19 Ὁ μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐ-
τοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν
ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ· 20 ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες
ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος
καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολου-
θούντων σημείων. *)]

---

44. προς αυτ. c BLX al vg it^{cdd} . . ς αυτοις | μου c ADKLNX al cop aeth Hil . . ς om | ετι ων . . D εν ω ημην | D* πλησθηναι | B απαντα | προφηταις . . B praem τοις, L εν τοις 45. B του συνειναι 46. γεγραπται c BC*DL vv m Ir al . . ς (Gb°) add και ουτως εδει | D al om εκ νεκρ. et cdd^{lat} Ir om τη τρ. ημ. 47. B cop μεταν. εις αφ. | αρξαμενοι c BC*LNX al cop al^{2} . . D syr^{p} mg ms «ex uno cod gr» vg it^{cdd} –μενων, S al –μενος, al –μενην . . ς –μενον c AC*** FHKMUΔ(V?) etc 48. υμεις c BC*L mt cop . . ς υμ. δε . . D και υμ. δε, it^{2} Aug^{1} και υμ. | μαρτυρες c BD Aug^{1} . . ς εστε μαρτ. (C* vv μ. ε.) 49. DL al^{1} (L al^{1} καγω) vv m om ιδου | εξαποστ. c BL (–ελω) XΔ al . . ς αποστελλω (al vv m –ελω) | πολει c BC*DL vv m Amb al . . ς (=Gb) add ιερουσαλημ | D al εως οτου | δυναμιν h. l. c BC*L al . . ς ante εξ

50. BC*L al^{3} it^{2} al^{2} Aug om εξω | BC*L al^{1} it^{1} εως προς, D al^{1} προς, al^{2} εως | D ηυλογησεν 51. D απεστη | ς (Gb°) in f. add και ανεφερετο εις τον ουρανον . . om c D it^{5} Aug 52. και αυτοι c D it^{5} Aug . . ς (Gb°) add προσκυνησαντες αυτον (al^{1} vg it^{1} om αυτ.) 53. A* om εν τω ιερω | αινουντ. c D it^{5} vg^{cdd} Aug . . ς αινουντ. και (BC*L vv^{2} om αινουντ. και) ευλογουντες | ς (=Gb) in f. add αμην c AFHKMUVX Δ(S?) etc . . om c (B?)C* (vdtr) DL al vv pm

[19. C*L al^{1} vv om ουν | κυριος . . H al ις . . test m add ις | ς ανεληφθη | CΔ εν δεξια 20. ς (non ς^{e}) add αμην c unc pl etc . . l om v. 20., sah^{cd} plane aliter habet]

---

*) 9—20. om c B k [k pauca longe alia add] arm^{mss} et^{venet} ar^{vat} . . L ita pergit: φερετε που και ταυτα+ Παντα δε τα παρηγγελμενα τοις περι τον πετρον συντομως εξηγγιλαν· μετα δε ταυτα και αυτος ο ις απο ανατολης και αχρι δυσεως εξαπεστιλεν δι αυτων το ιερον και αφθαρτον κηρυγμα της αιωνιου σωτηριας+ (hucusque consentiunt syr^{p} mg et cod 274.) εστην δε και ταυτα φερομενα μετα το εφοβουντο γαρ+ Αναστας δε etc . . 22. sic: εφοβ. γαρ+ τελος· εν τισι των αντιγραφων εως ωδε πληρουται ο ευαγγελιστης· εν πολλοις δε και ταυτα φερεται Αναστας etc . . scholion Sev^{antioch} in cdd m sic (el similia): εν μεν ουν τοις ακριβεστεροις αντιγραφοις το κατα μαρκον ευαγγ. μεχρι του εφοβουντο γαρ εχει το τελος· εν δε τισι προσκειται και ταυτα Αναστας etc . . 1. 206. 209. habent: εν τισι μεν των αντιγραφων εως ωδε πληρουται ο ευαγγελιστης, εως ου και ευσεβιος ο παμφυλου εκανονισεν· εν αλλοις δε ταυτα φερεται Αναστας etc (AL al m, item am et ing ** ultra v. 8. non add Eusebii et Ammonii numeros) . . in cdd al sequentia notantur asteriscis; in catenis patrum nulla refertur huius pericopae explicatio; non attingunt Iust Clem; defecisse hos versus olim testantur Dion^{alex} Eus (ea mss in quibus desunt ultimi versus τα ακριβη appellat) Sev^{antioch} Vict^{antioch} Nyss Hier Euth. Contra agnoscit iam Ir.

ACT 1, 3—12.

— — τοῖς ἀποστόλοις — — 3 οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν
πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασι-
λείας τοῦ θεοῦ· 4 καὶ συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι,
ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου· 5 ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 6 οἱ μὲν οὖν
συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασι-
λείαν τῷ Ἰσραήλ; 7 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὐχ ὑμῶν ἐστιν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ
πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 8 ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος
ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ
καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 9 καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν
αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 10 καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου
αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσιν λευκαῖς, 11 οἳ καὶ εἶπαν Ἄνδρες
Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν
εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.
12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς
Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.

§. 183.

CONCLUSIO EVANGELII IOHANNIS.

IOH 20, 30. 31. 21, 25.

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν
γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
21, 25 Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν,
οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία.

---

3. D* (om δι) τεσσ. ημερ. 4. συναλιζομενος c ABCDE etc . . Gb' συναυλιζομ. c minusc pm pp m . . D συναλισχομενος μετ αυτων | αυτ. παρηγγ. c ACE (-γελλεν) etc . . ς παρ. αυτ. c BD etc | D* vv pp^{lat} ην ηκουσ. φησιν δια του στοματος μου 5. βαπτισθ. h. l. c BD^{gr} (d pp^{lat} post αγιω) . . ς ante εν πν. c ACE etc 6. επηρ. c C***DE etc . . ABC* ηρωτων (-τουν C* et ***) 7. ειπεν δε c A etc vv m Thph . . B ειπ. ουν, C Aug ο δε ειπ., D και ειπ., E ο δε αποκριθεις ειπ. 8. μου c ABCD etc . . ς μοι c E etc | και παση (Gb') c AC*D etc . . ς κ. εν π. c B (e sil) C***E etc 9. D καυτα (sic) ειποντος αυτου νεφελη υπεβαλεν αυτον και απηρθη απο (** add των) οφθαλμων αυτ. (similiter sah pp^{lat}) | B αυτων βλεπ. 10. εσθησ. λ. c ABC* al vv pl pp . . ς εσθητι λευκη c C***DE etc 11. ειπαν c ABC*D . . ς ειπον c C***E etc | εμβλεπ. c ACD etc . . BE etc βλεπ. | εις τ. ουρ. sec . . D al^{1} tol pp^{lat} om 12. E vg εις ιεροσολυμα

30. B (item E*?) σημεια α | D om ὁ | μαθητων c ABEKS etc . . ς add αυτου (syr^{p} c. ast) 31. G* om versum | B πιστευητε | ς (=Gb) ο ις | D vv ις (a om) χριστος (Ir om) υιος εστιν (X om, al ante υι.) | ζωην . . C*DL al^{11} vv pm Cyr^{1} Chr al m add αιωνιον

25. Versum om 63. (Dubl.) . . pro additamento habet scholion multorum cdd . . agnoscunt Or Cyr Chr Aug Gaud | οσα c AC**DEGHKM(S?)UΔ etc . . BC*X al^{3} Or al α | D ο χριστος ιησους | ουδε c ACEGHKMUX(S?) etc Or^{3} etc . . BDΔ 1. Or^{1} ουδ | C* Or^{1} χωρησειν | ς (=Gb) in f. add αμην c EGHKM(S?)UXΔ etc . . om c ABC (vdtr) D al^{7} vv longe pl Or Chr

PROLEGOMENORUM INDEX.

TEXTUS EVANGELICI INDEX.

EVANG. MATTHAEI.

EVANG. MARCI.

EVANG. LUCAE.

EVANG. IOHANNIS.

SCRIPTURAE COMPENDIA.

Gb significat Griesbachii editionem III. a Dav. Schulzio procuratam a. 1827.
Gb° — omissionem Griesbachio probabilem visam.
Gb°° — omissionem Griesbachio maxime probabilem visam.
Gb' — lectionem a Griesbachio commendatam.
Gb'' lectionem a Griesbachio inprimis commendatam.
Gb+ — aliquid a Griesbachio cum aliqua dubitatione in textum receptum.
ς — Rob. Stephani ed. a. 1550. una cum ed. Elzeviriana (prima a. 1624). Praeterea ς complectitur etiam Gb, ubi Griesbachius ab Elzeviriis non differt. Ubi est ς (= Gb), ibi Gb eandem mecum lectionem recepit, nisi cum alia lectione citatur.
ς^e — ed. Elzev. (unaque Gb) ubi a Stephaniana i. e. ς differt.
Wtst — Westenium
ιυ χυ, item ις χς etc significat ιησου χριστου, ιησους χριστος etc
add significat addit, addunt, addo
al — alios [1])
al m — alios multos
al pm — alios permultos
al pl — alios plurimos
al longe pl significat alios longe plurimos
aliq signific. aliquot (aliquoties est e. c. Or^aliq)
ap — apud

c significat cum i. e. auctoritate [2])
c. ast — cum asterisco [3])
c. ob — cum obelo
cd cdd — codicem, codices
comm — commentarium
diff — differunt
dis — diserte
ed edd — editionem, editiones
exc — excepto, exceptis
et. — etiam
evg evgg — evangeliarium, evangeliaria
e sil — e silentio collatorum
gr — graece
hab — habet, habent
in f. — in fine
int — interpretem
leg — legitur
mg, in mg — in margine
minusc — cdd litteris minusculis scriptos.
ms mss — manuscriptum, manuscripta
om — ommittit, omittunt, omitto, omittitur
omn — omnes
pon — ponit, ponunt, pono
perg — pergit, pergunt
pr — prius s. primum
praem — praemittit, praemittunt
pp — patres
rell — reliquos
schol scholl significat scholion, scholia
sec significat secundum
tert — tertium
test — testes
text — textum
transp. — transponitur

---

[1]) Ubi haec ad cdd graecos spectant, al significat minus 10, al m 10—20, al pm 20—30, al pl plus 30; al longe pl ponitur ubi pauci alii differre videntur. Ubi de vv. s. pp. agitur, al m fere 4 significat, al pm fere 6 etc.

[2]) Ubi igitur est «Gb° c A» etc. i. e. Gb omitti vult auctoritate codicis A etc; ubi est «Gb°° om c A» etc i. e. Gb vel maxime vult omitti auctoritate codicis A etc; ubi est «Gb' αυτον c A» etc i. e. Gb lectionem αυτον probabilem dicit auctoritate ductus codicis A etc; ubi est «Gb'' αυτον c A» i. e. Gb lectionem αυτον maxime probabilem habet, quippe nixam auctoritate codicis A etc. Ubi est «εν c A» i. e. recepi εν auctoritate codicis A etc.

[3]) Haec «c. ast» «c. ob» spectant versionem syram posteriorem.

unc significat unciales
usq — usque
vv — versiones
var significat variat, variant
vet vett — vetus, vetera
vdtr — videtur

1 2 3 etc sunt numeri cardinales, ut al5 i. e. alii quinque; additi patribus significant semel, bis etc, ut Or3 i. e. Or ter.

1· 2· etc sunt numeri ordinales.

* ** *** etc sign. primam, secundam, tertiam manum etc.

*** sign. manum quae deperdita plura supplevit.

= significat excepto, exceptis.

Uncis [ ] quicquid circumdatum est, a nobis pro spurio habetur. (Excipe ut patet pag. 62 Lc. 12, 11 sq.)

Lunulae ( ) adhiberi solent ubi commodae comparationis caussa repetuntur quorum locus ex ordine rerum alibi est.

etc in enumeratione testium adhibitum indicat enumerationem abrumpi. Sed id nusquam ad codices graecos unciales valet, qui ubique plene enumerantur.

Alia per se clara erunt.

Ad pag. XII. adde *Ed. Greswell:* Harmonia evangelica sive quatuor evangelia atque actus apostolorum pro temporis et rerum serie in partes V distributa. Oxonii Ed. III. 1840. Nuper ed. IV. prodiit.

Pag. 50. in notis ad Mc. 4, 11. dele Ln δεδ. το μυστ.

Ad §. 39. sub textu adde 18—21: Esai. 42, 1—4. Similia supplementa vide in commentario ad §§ 29, 37, 44, 122.

Ad commentarium criticum loci Johannei V, 1. (§ 28) notabile accedit supplementum ex codice annorum plus mille, nuper a me ex oriente in Europam allato. In eo est enim ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων pro (ἡ) ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων.

Lipsiae, impressit F. A. Brockhaus.

